CATALOGUS CODICUM MANU SCRIPTORUM, QUI IN BIBLIOTHECA CANONICORUM REGULARIUM S. AUGUSTINI CLAUSTRONEOBURGI ASSERVANTUR.

AUCTORE

HERMANNO PFEIFFER,

BIBLIOTHECARIO EMERITO CANONIAE CLAUSTRONEOBURGENSIS,

ET OPERA

DRIS. BERTHOLDI ČERNÍK,

ARCHIVARII EIUSDEM CANONIAE.

TOMUS I.

VINDOBONAE MDCCCCXXII.

SUMPTIBUS CANONIAE CLAUSTRONEOBURGENSIS.

VENIT IN LIBRARIA GUILLELMI BRAUMÜLLER.

Typis expresserunt Fratres Stiepel, Reichenbergenses.

Praefatio.

E numero insigni codicum manu scriptorum, qui per temporis decursum in monasterio canonicorum regularium s. Augustini Claustroneoburgi circa annum 1106 fundato vel confecti sunt, vel emptione vel donatione in idem monasterium pervenerunt, in bibliotheca canonicorum regularium laudatorum hodie quoque plus quam 1250 codices asservantur, quorum 260 in sequentibus describuntur. Complures codices, qui prius ad bibliothecam dictam pertinebant, nunc in bibliotheca Nationali (antea Palatina) Viennae,* unus in bibliotheca universitatis Argentorati (cod. olim Claustroneoburg. 1141: Magistri Eccardi Sermones in lingua germanica; cod. membran. 132 fol. saeculi XIV.) in tuto sunt, multi codices Claustroneoburgenses, praesertim libri classicorum antiquorum, qui in schola latina coenobii legebantur, perierunt vel ablati sunt, quod valde dolendum est. Quaedam diplomata nec non monumenta historica canoniae Claustroneoburgensis uti necrologia et rationum libri, imprimis autem catalogi librorum, permittunt, nos ortum et incrementum collectionis huius codicum manu scriptorum contemplari. Saeculis XII., XIII. et XV. in canonia Claustroneoburgensi multi codices scripti et illuminati sunt, ut e comparatione scripturarum et picturarum codicum inter eas ipsas, tum ex annotationibus in codice traditionum canoniae Claustroneoburgensis, quae partim iisdem manibus vel similibus characteribus exaratae sunt atque nonnulli codices bibliothecae, nec non ex libris memoratis rationum** apparet. Tomus praesens inter sollicitudines et angustias belli saevissimi, quod mundus vidit, natus est et ideo defectibus variis laborat. Utinam benevolenter excipiatur!

Claustroneoburgi, mense Octobri 1921.

---

* V. Gottlieb Th., Mittelalterliche Bibliothekskataloge Österreichs, 1. B., S. 89.

** V. Černík B., Das Schrift- und Buchwesen im Stifte Klosterneuburg während des 15. Jahrhunderts, Jahrbuch des Stiftes Klosterneuburg V., S. 97—176.

Opera, quibus in descriptione sequente saepius usi sumus.

Acta Sanctorum, quotquot toto orbe coluntur vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae ex latinis et graecis aliarumque gentium antiquis monumentis collegit Joannes Bollandus ... Antverpiae 1643 etc.

Archivum Franciscanum historicum. Ad Claras Aquas 1908 etc. Tom. 1—7.

Aschbach, J., Geschichte der Wiener Universität im ersten Jahrhundert ihres Bestehens. Wien 1865. Bd. 1 u. 2.

Bale, J., Index Britanniae scriptorum ... Edited by Reginald Lane Poole. Oxford 1902.

Bibliotheca Casinensis seu codicum manuscriptorum, qui in tabulario Casinensi asservantur, series ... Ex typogr. Casinensi 1873/80. Tom. 1—4.

Bibliotheca hagiographica latina antiquae et mediae aetatis. Ediderunt Socii Bollandiani. Bruxellis 1898—1911. Tom. 1, 2 et suppl.

Buchberger, M., Kirchliches Handlexikon. München 1907—1912.

Catalogus codicum hagiographicorum bibliothecae regiae Bruxellensis. Bruxellis 1886—1889. Tom. 1 u. 2.

Catalogus codicum latinorum bibliothecae regiae Monacensis. Editio II. Monachii 1892/94.

Catalogus codicum manu scriptorum, qui in bibliotheca monasterii Mellicensis O. S. B. servantur. Vindob. 1889. Vol. I.

Cave, G., Scriptorum ecclesiasticorum historia litteraria. Colon. Allobrogum 1720.

Černík, B., Das Schrift- und Buchwesen im Stifte Klosterneuburg während des 15. Jahrh. Im Jahrbuch des Stiftes Klosterneuburg V. Wien u. Leipzig 1913.

Chevalier, U., Repertoire des sources historiques du moyen age. Montbeliard et Paris 1894—1907. Topo- et Bio-Bibliographie.

Chmel, J., Die Handschriften der k. k. Hofbibliothek in Wien, im Interesse der Geschichte, besonders der österreichischen, verzeichnet und excerpirt. Wien 1840/41. 2 Bde.

Czerny, A., Die Handschriften der Stiftsbibliothek St. Florian. Linz 1871.

Denifle, H., Die abendländischen Schriftausleger bis Luther (Ergänzungen zu Luther und Luthertum. Bd. 1). Mainz 1905.

Denis, M., Codices manuscripti theologici bibliothecae Palatinae Vindobonensis latini aliarumque occidentis linguarum. Vindob. 1793—1800. Vol. I bis II.

Dolch, W., Katalog der deutschen Handschriften der k. k. öff. und Universitätsbibliothek zu Prag. I. Teil. Prag 1909.

Dreves und Blume, Analecta hymnica medii aevi. Leipzig 1886 etc.

Drexler, K., Das Stift Klosterneuburg. Wien 1894.

Dvořák vide Wickhoff.

Eitner, R., Biographisch-bibliographisches Quellen-Lexikon der Musiker. Leipzig 1900/04. 10 Bde.

Eubel, C., Hierarchia catholica medii aevi. Monasterii 1898—1901. Tom. 1 u. 2.

Fabricius, J. A., Bibliotheca latina mediae et infimae aetatis. Editio prima a J. D. Mansi. Patavii 1754. Tom. 1—6.

Fischer, M., Merkwürdigere Schicksale des Stiftes und der Stadt Klosterneuburg. Wien 1815. 2 Bde.

Foppens, J. F., Bibliotheca Belgica. Bruxellis 1739. Tom. 1 u. 2.

Gottlieb, Th., Mittelalterliche Bibliothekskataloge Österreichs. I. Bd. Wien 1915.

Gottwald, B., Catalogus codicum manu scriptorum, qui asservantur in bibliotheca monasterii O. S. B. Engelbergensis in Helvetia. Friburgi 1891.

Grabmann, M., Die Geschichte der scholastischen Methode. Freiburg i. Br. 1909/11. 2 Bde.

Hain, L., Repertorium bibliographicum. Stuttgartiae 1826/38. 4 Bde.

Haller, J., Concilium Basiliense. Studien und Quellen zur Geschichte des Concils von Basel. Basel 1896—1913. 7 Bde.

Heinemann, O. von, Die Handschriften der herzogl. Bibliothek zu Wolfenbüttel. Wolfenbüttel 1884—1913. 8 Bde.
Hoffmann von Fallersleben, Verzeichnis der altdeutschen Handschriften der k. k. Hofbibliothek zu Wien. Leipzig 1841.
Hübl, A., Catalogus codicum manu scriptorum, qui in bibliotheca monasterii B. M. V. ad Scotos Vindob. servantur. Vindob. et Lipsiae 1899.
Hurter, H., Nomenclator literarius recentioris theologiae catholicae. Oeniponte 1899. Tom. IV.
Initia librorum patrum latinorum. (Ed. Academia caesar. Vindobonensis.) Vindob. 1865.
Jöcher, Ch. G., Allgemeines Gelehrten-Lexikon. Leipzig 1750/51. Mit der Fortsetzung von Adelung. Leipzig 1784/87. 6 Bde.
Kehrein, J., Lateinische Sequenzen des Mittelalters. Mainz 1873.
Kink, R., Geschichte der kaiserl. Universität zu Wien. Wien 1854. 1. Bd. 1. u. 2. Teil.
Kropff, M. Bibliotheca Mellicensis. Vindob. 1747.
Leitschuh, F. und Fischer, H., Katalog der Handschriften der königl. Bibliothek zu Bamberg. Bamberg 1895—1912. 3 Bde.
Lindner, P., Monasticon metropolis Salzburgensis antiquae. Salzburg 1908.
Little, A. G., Initia operum latinorum, quae saeculis XIII. XIV. XV. attribuuntur. Manchester 1904.
Mansi, J. D., Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio. Florentiae et Venetiis 1759—1798, Reproduct. Parisiis 1902 sqq.
Meier, G., Catalogus codicum manu scriptorum, qui in bibliotheca monasterii Einsidlensis O. S. B. servantur. Einsidlae 1899. Tom. I.
Michelitsch, A., Thomasschriften. Untersuchungen über die Schriften Thomas von Aquino. Graz u. Wien 1913.
Migne, J. P., Patrologia latina. Parisiis 1844—1864. 222 t.
Migne, J. P., Patrologia graeca (et latina). Parisiis 1857—1886. 161 t.
Morin, G., Sancti Aurelii Augustini tractatus sive sermones inediti ex codice Guelferbytano 4096. Campoduni et Monaci 1917.
Ossinger, J. F., Bibliotheca Augustiniana. Ingolst. et Aug. Vindel. 1768.
Oudin, C., Commentarius de scriptoribus ecclesiae antiquis. Lipsiae 1722. 3 t.
Possevin, A., Apparatus sacer ad scriptores veteris et novi test. Venetiis 1603. 2 t.
Potthast, A., Bibliotheca historica medii aevi. 2. Aufl. Berlin 1896. 2 Bde.
Quetif, J. u. Echard, J., Scriptores ordinis Praedicatorum. Lut. Parisiorum 1719/21. 2 t.
Riemann, H., Musik-Lexikon. 8. Aufl. Berlin 1916.
Rose, V., Verzeichnis der lateinischen Handschriften der Königl. Bibliothek zu Berlin. Berlin 1893—1905. 4 Bde.
Savigny, F. C. von, Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter. 2. Ausgabe. Heidelberg 1834—1851. 7 Bde.
Sbaralea, H., Supplementum et castigatio ad scriptores trium ordinum S. Francisci a Waddingo aliisque descriptos. Romae 1806.
Scherrer, G., Verzeichnis der Handschriften der Stiftsbibliothek von St. Gallen. Halle 1875.
Schmid, H., Catalogus codicum manuscriptorum in bibliotheca monasterii Cremifanensis O. S. B. asservatorum. Lentii 1877. Tom. I. Fasc. I.
Schulte, J. F. von, Die Rechtshandschriften der Stiftsbibliotheken Göttweig, Heiligenkreuz, Klosterneuburg, Melk und Schotten. Wien 1868. S. Sitzungsberichte der k. Akad. der Wissenschaften. Bd. 57.
Schulte, J. F. von, Die Geschichte der Quellen und Literatur des kanonischen Rechts. Stuttgart 1875/80. 3 Bde.
Tabulae codicum manu scriptorum praeter graecos et orientales in bibliotheca Palatina Vindobonensi asservatorum. Vindob. 1864—1897. 9. t.
Truhlář, J. Catalogus codicum manu scriptorum latinorum, qui in C. R. Bibliotheca Publica atque universitatis Pragensis asservantur. Pragae 1905/06. 2 t.
Vattasso, M., Initia patrum aliorumque scriptorum ecclesiasticorum latinorum ex Mignei patrologia. Romae 1906/08. 2 t.
Vidal, J. M., Un recueil manuscrit de Sermons prononcés aux conciles de Con-

stance et de Bâle. Louvain 1909. (Extrait de la Revue d'histoire ecclésiastique.)

Visch, C. de, Bibliotheca scriptorum sacri ordinis Cisterciensis. Editio II. Colon. Agripp. 1656.

Wadding, L., Scriptores ordinis Minorum. Romae 1806.

Wattenbach, W., Das Schriftwesen im Mittelalter. 3. Aufl. Leipzig 1896.

Wetzer und Welte's Kirchenlexikon. 2. Aufl. Freiburg i. Br. 1882 etc. 12 Bde.

Wickhoff u. Dvořák, Beschreibendes Verzeichnis der illuminierten Handschriften in Österreich. Leipzig 1905 etc.

(Winkler) von Winkenau, E., Die Miniaturenmalerei im Stifte Klosterneuburg während des 15. Jahrh. Im Jahrbuch des Stiftes Klosterneuburg VI. Wien und Leipzig 1914.

Xenia Bernardina, Vindob. 1891. (Continent catalogos codicum manu scriptorum in monasteriis O. Cist. in Austria asservatorum). Pars 1—4 in 6 tomis.

Zeibig, H., Aehrenlese merkwürdiger Inscripte aus den Handschriften der Stiftsbibliothek zu Klosterneuburg. In Serapeum X. Jahrg. Leipzig 1849.

Zeibig, H., Die Bibliothek des Stiftes Klosterneuburg. Im Archiv für Kunde österr. Geschichts-Quellen. Jahrg. 1850. 2. Bd. Wien 1850.

Zeibig, H., Die deutschen Handschriften der Stiftsbibliothek zu Klosterneuburg. In Serapeum XI. Jahrg. Leipzig 1850.

Zeibig, H., Die historischen Handschriften der Stiftsbibliothek zu Klosterneuburg. Im Notizenblatt der k. Akademie der Wissenschaften. 2. Bd. Wien 1852.

Zeibig, H., Die Handschriften der Classiker in der Stiftsbibliothek zu Klosterneuburg. Im Notizenblatt der k. Akademie der Wissenschaften. 2. Bd. Wien 1852.

Zeibig, H., Beiträge zur Geschichte der Wirksamkeit des Basler Concils in Österreich. S. Sitzungsberichte der k. Akademie der Wissenschaften, phil. hist. Klasse. 8. Bd. Wien 1852.

Corrigenda et addenda.

P. = Pagina; l = linea.

P. 1, l. 2 lege pro XI. ex: XII. in. P. 4, l. 4 ab infra post ornamentis adicias: et figuris variis; l. 6 ab infra lege pro XIII. in: XII. ex. P. 5, l. 2 ab infra lege pro f. 1: f. 3. P. 6, l. 8 lege: Vidi; l. 19 lege pro 1437: 1427; l. 6 ab infra lege pro tricesimo: vicesimo. P. 7, l. 10 lege pro Joannem: Jeronimum. P. 9, l. 7 deleas: Hugonis de s. Charo; l. 9 ab infra lege: Vidi. P. 11, l. 8 ab infra lege pro XI./XII.: XII. ex. P. 13, l. 1 et l. 8 ab infra lege pro librum traxerit: subtraxerit. P. 14, l. 7 lege pro XI./XII.: XII.; l. 3 ab infra ante Abel inseras: post Cayn. P. 15, l. 2 lege: felicis; l. 12 lege pro P.: O. P. 16, l. 9 ab infra lege pro XI./XII.: XII. ex; l. 5 ante Faustum ponas: Contra. P. 17, l. 2 lege pro XI./XII.: XII. ex.; l. 2 et 13 ab infra lege pro viridis: viridibus; l. 1 ab infra pro ascetici legas: grammaticalis. P. 18, l. 22 adicias: F. 1 versus scriptoris: „*Spiritus alme veni, duc pennam tramite leni*". P. 19, l. 5 post Migne adicias XXIII et post l. 9 adicias: Migne XXIII 295—352. P. 20, l. 14 adicias: De opere v. Baumgartner, Die Erkenntnislehre des Wilhelm von Auvergne; Bäumker-Hertling, Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters, B. II. H. 1 (Münster 1893), S. 1 f.; l. 5 ab infra lege pro XIV.: XV. in. P. 21, l. 6 et l. 16 lege pro XIV.: XV. in.; l. 2 ab infra adicias: = Canones evangeliorum Eusebii Caesariensis a s. Hieronymo transl.; ed. Migne P. L. XXIX 563—574; cf. cod. 149 (2 et 6). P. 22, l. 18 deleas: et alia. P. 23, l. 14 lege pro Vota: Tota; l. 1 ab infra adde: Häfele G., Franz von Retz, Wien 1918. P. 24, l. 10 lege pro ecclesie: quem. P. 26, l. 4 ab infra deleas: Alcuini. P. 27, l. 1 lege pro Ed.: Collectio similis ed.; l. 7 lege pro XV.: XV in.; l. 9 post Habencker adicias: et Catharinae, filiae civis Viennensis nomine Purgkhausser; l. 13 lege: weistum; l. 23 scribe pro guete. Mer auch: guete mer. Auch; l. 12 ab infra dele: auch. P. 32, l. 5 adicias: Amort E., Vetus disciplina canonicorum reg. et saecul. Venetiis 1747, t. I., f. 505 sqq. P. 34, l. 6 lege pro agnum: aquam. P. 36, l. 8 lege pro XVI.: XVII.; l. 10—11 deleantur verba: Ut ex nota etc. — empti sunt.; l. 2 ab infra lege pro Landate: Cantate. P. 37, l. 13 lege pro eius: deus; l. 14 ab infra lege pro Ignominia, quam fecisti: Omnia, quae fecisti. P. 38, l. 14 lege pro 63: 59; l. 16 lege pro 63': 60' et loco Vidimus stellam: Ecce advenit (Missa de epiphania); l. 20 ab infra ante Historia adicias: Anno (15)46 et pro Resurrexit legas: Resurrexi; l. 13 ab infra lege pro Introitus: Missa. P. 39, l. 3 ab infra lege pro Ordo missae: Graduale et Kyriale completum. P. 41, l. 10 lege pro missae: sacerdotalis. P. 42, l. 6 lege pro Ordo missae: Kyriale; l. 12 lege pro XVI.: XIV; l. 16 post Orationes adicias: et rubricae. P. 43, l. 10 post sanctis inseras: (— f. 283), missae votivae (f. 283 —307), officia pro defunctis (307—312'), Benedictionale, in quo habentur benedictiones singulae per circulum anni secundum modum et breviarium Pataviense (312'—329') et Sequentiarium (330—352). P. 44, l. 1 ab infra lege pro Ketzendorf: Heczendarff. P. 47, l. 4 addas: et fragm. regulae in cod. 165. Vide Amort E., Vetus disciplina canonicorum regul. et saecul.; Venetiis 1747, I 128—134; l. 12 ab infra et p. 48, l. 1 ab infra adde: Ed nova Fuchs A., Monumenta Germaniae histor., Necrologia Germaniae, t. V p. 5—78. P. 48, l. 13 lege pro pontificia: pontificum. P. 49, l. 11 ab infra lege: d'histoire ecclésiastique; l. 1 ab infra lege pro meus: noster; l. 2—3 ab infra lege pro generatur: generaliter. P. 50, l. 7 lege pro 22: 2*a* 2*c*; l. 19 adde post claustro: animae. P. 51, l. 6 lege pro principum: principium; l. 12 ab infra lege pro Vidal 17: Vidal 495 et 507. P. 53, l. 20 lege pro vere: vestre. P. 54, l. 10 ab infra lege pro nobis: vobis. P. 57, l. 1 lege pro O. D. B.: O. S. B.; l. 11 lege pro Vitam eternam: Vite eterne; l. 18 ab infra lege pro dignantur: dirigantur. P. 57, l. 13 ab infra lege pro Hic: Azer.

P. 60, l. 2 lege pro XIV.: XIII.; l. 12 ab infra lege pro XXXIII.: XXXII; l. 1 ab infra lege loco adertationes imidicae: adnotationes iuridicae. P. 62—63 in descriptione codicum 91—95 deleatur nomen autoris Ioannes de Imola, quia tantummodo in codice 91 Ioannes de Imola saepius citatur, ceterum in iis, qui Lecturam in Decretales continent, et alii canonistae afferuntur ut Nicolaus de Tudeschis, Ioannes Andreae, Ioannes Polczmacher etc.; p. 62 l. 16 lege pro sustinemus: sancimus; l. 10 ab infra lege pro Si: Ubi. P. 63, l. 7 lege pro electorum: electionem; l. 11 ab infra lege pro XXX: L. P. 64, l. 2 lege pro legimus: legitimus; l. 3 lege loco prepositus Christus; post lineam 23 inseras: F. 113' versus: „*Nobilitas hominis est mens, deitatis ymago. Nobilitas hominis virtutum clara propago. Nobilitas hominis, humilem relevare iacentem. Nobilitas hominis, mentem refrenare furentem. Nobilitas hominis, nisi turpia nulla timere. Nobilitas hominis, nature iura tenere.*" P. 65, l. 20 ab infra lege pro Non quia: Nota. P. 66, l. 14 ab infra ante Pro ponas versus: „*Monstras obscuras iuris dissolvere curas. Extricat antiquas hec nova summa tricas.*" P. 67, l. 20 lege pro canonicorum: canonico; l. 7 ab infra deleas: modi. P. 70, l. 13 loco protenus lege: post. P. 72, l. 9 post XV. adicias: (1423—1424). P. 73, l. 9. ab infra lege pro Clem. Contra: Quoniam contra; l. 3—5 ab infra deleantur verba a: Clem. — subst. P. 76, l. 6 lege pro continuacio: continuatur. P. 77, l. 29, p. 78 l. 1 lege pro Iob.: Io. B(assianus). P. 78, l. 5 lege pro 260: 247'; post l. 10. adiciatur: 7. F. 247'—260. Pillii Medicinensis Summa in tres libros. R. Incipit prohemium Pilei: „*Cum essem Bononie ibique iuris precepta quampluribus auditoribus traderem.*" Opus inc.: „*Ait ergo origo enim vera, nec enim assumptio originis.*" Expl.: „*Et ff. de aministra(tione rerum) ad civi(tatem) per(tinentium).*" Cf. Savigny IV 312 sqq. et 338 sqq. P. 81, l. 16 loco: inscriptio per partes abrasa lege: Tractatus chiromanticus incompl., s. XIV. ex., inc.: „*Cum ego sum coactus a quibusdam amicis meis, ut facerem totam artem de cyromantia.*" P. 81, l. 1 ab infra addatur: Supra Explicit alia manus s. XIV. scripsit: Finis VI. sermonis hygiene, id est sanat(ionis) artis a Burgundio iudice Pisano de greco in latinum translatati (!) a. dominice incarnationis MCCLXXVIIII. P. 82, l. 3 lege pro differentiorum: diffinitionem; l. 9 lege pro omni familiari: omnifariam; l. 12 post pulsibus addatur: (a Ioanne filio Isaac de Graeco in arabicum et a Marco Toletano de arabico in latinum translatus). P. 85, l. 19 ab infra lege pro weltichen: welchen; l. 1 ab infra adde: et Smital O., Die histor. Ausstellung der Wiener Hofbibliothek, in: Kunst und Kunsthandwerk. XVII. S. 18 f. (Wien 1914). P. 87, l. 12 lege pro excitantur: recitantur. P. 88, l. 3 lege: 1442. P. 90, l. 17 ab infra deleatur: require vocabulo; l. 16 ab infra lege pro imitendo: immittendo; l. 31 post 40 adde: nec non variae delineationes astronomicae. P. 91, l. 7 ab infra pone ante F.: 1.) et l. 3 ante R.: 2.) P. 94, l. 11 lege pro Zasim: Zuzim et pro aut: vel; l. 8 ab infra lege pro XIII. ex.: XIII. in. gallic. orig. P. 95, l. 19 lege pro Finitus: „*In vigilia beati Io(hannis) Bapt(iste) sub prima et 2a hora post prandium finitum . . .*" l. 9 ab infra ante „Can. . ." ponas: „*Iste liber est domini Wolfgangi Kuendel, tunc temporis plebani in Erlakloster anno etc. 81.º (1481)*". l. 1 ab infra post sanctorum inseras: f. 65 (R.) Sequuntur metra librorum tocius bibliae. Inc.: „*Ut seriem biblie textus teneas, doceam te: Est Genesis primus, liber Exodus atque secundus.*" F. 65' (R.) Sequitur numerus alphabeticus. Inc.: „*A numero quingentos ordine recto.*" P. 96, l. 9 lege pro XV.: XIV. ex.; l. 15 lege pro XII./XIII.: XIII. in.; l. 8 ab infra lege: quidam. P. 97, l. 12 ab infra lege pro Hieronymi: Sedulii Scoti, Bedae V. et Walafridi Strabi. P. 98, l. 8 lege: Potestati. P. 99, l. 19 ab infra lege pro XIII. in.: XII. ex. gallic. orig. P. 100, l. 8 lege pro XIV.: XV. P. 102, l. 10 lege pro die weissag: der weissag. P. 103, l. 14 ab infra lege pro XII. in.: XII. ex.; l. 10—11 ab infra lege pro leoninicis: leoninis, pro nummeris: nummi. P. 103, l. 7 ab infra lege bis pro XIV.: XIII. ex. P. 104, l. 9 lege pro XII. in.: XII. ex.; l. 15 a infra lege pro XII.: XIII. ex.; l. 14 ab infra lege pro XIII. in.: XIII. ex.; l. 2 ab infra lege pro Quit: Qui. P. 105, l. 2 lege pro

XII. in.: XII. ex.; l. 17 lege pro A vocalem: A, i, o, u vocales. P. 106, l. 7 lege pro XII. ex.: XIII. in.; l. 19 ab infra lege pro XV. in.: XIV. ex.; l. 15 ab infra loco antiquorum statutorum lege: regulae s. Augustini. Cf. supra cod. 79 (3) et Amort E., Vetus disciplina canonicorum regul. et saecul. Venetiis 1747 I 128—134. P. 107, l. 16 lege pro XII.: XIII. in.; l. 18 lege: Adae; l. 14 ab infra lege pro est: nomine; l. 2 ab infra adde post XIII.: gallic. orig. P. 108, l. 3—4 lege pro glossis s. Hieronymi etc.: glossa ordinària Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis; l. 12 lege pro Christiana: Pari in Christum. P. 109, l. 3 ab infra lege pro XV.: XIV. ex. P. 112, l. 17 ab infra lege pro Quominus: Quamvis; l. 9 ab infra lege pro XIV./XV.: XIV. ex. P. 113, l. 12 lege: Explanatio prologi. P. 114, l. 2 ab infra lege pro XV. in.: XIV. ex. P. 120, l. 19 ab infra lege pro exigenciam: excellenciam; post lineam 19 addendum est: Cf. Grabmann, Entscheidung der Autorfrage des Compendium theologicae veritatis, in Zeitschrift für kathol. Theologie, 1921, S. 148 ff. P. 124, ante lineam 14 ab infra inserendum: De opere praesente et sequente cf. Martin Grabmann „Die echten Schriften des hl. Thomas von Aquin" in Cl. Bäumker „Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters." B. XXII, Heft 1—2, S. 196 sq. (1920); l. 13 ab infra lege pro 5: 6; l. 3 ab infra lege pro XIII. in.: XII. ex. P. 125, l. 14 lege pro pollent: perdent et pro perdent: pollent. P. 127, l. 10 lege: excusum. P. 128, l. 18—19 lege loco duas particulos: duos articulos. P. 133, l. 16 lege: vidit; l. 6 ab infra post Sermo inserendum est: (Bedae Ven.). P. 138, l. 6 post Taurinensis addendum est: suppositicius. P. 141, l. 20 lege pro 553: 353. P. 142, l. 9 ab infra post XV. in. addatur: — c. 1440 (f. 235—279' s. XIV. ex.). P. 143, l. 17 lege pro (4): (6). P. 144, l. 20 lege pro Ca, sinensis: Casinensis. P. 145, l. 6 lege pro confessorum: confessariorum. P. 146, l. 2 ab infra deleatur: (1365). P. 148, l. 10 ab infra lege pro summe civilis: sive titulis. P. 155, l. 20 ab infra lege pro 453: 459. P. 157, l. 15 adde post Clementis: (Pseud.). P. 159, l. 19 ab infra lege pro Observo: Obsecro; l. 7 ab infra post quatuor addatur: specialiter. P. 160, l. 4 lege: Egrediebatur. P. 164, l. 12 lege pro 310': 309. P. 170, l. 19 post cordis inseratur: (!). P. 174, l. 19 ab infra deleatur: (!). P. 175, l. 3 ab infra deleantur verba: (recte: mistica). P. 176, l. 2 lege: Theodonium; l. 14 lege: Gloriosissimi. P. 178, l. 11 ab infra lege pro quia: qui a. P. 179, l. 5 lege pro Hieronymm: Hieronymo. P. 184, l. 8 ab infra ante Augustini inser.: (Pseud.). P. 186, l. 13 ab infra ante Iohannis inseratur: (Pseud.). P. 188, l. 17 ante et post Juliani deleas: , . P. 191, l. 17 lege pro Deum: Dominum. P. 193, l. 4 deleatur: sancte. P. 194, l. 1 lege pro roboratissima: robustissima. P. 201, l. 11 lege pro He: Hec. P. 206, l. 9 ab infra lege pro eiusdem: eiusdemque. P. 207, l. 14 lege pro 37': 38'; l. 15 lege: Austriacorum. P. 212, l. 14 lege: codex. P. 216, l. 7 lege: collecti; l. 17 ab infra lege: abundeque. P. 220, l. 17 lege ante credatis: quod. P. 222, l. 7 deleatur: in. P. 223, l. 18 lege: celebrare. P. 224, l. 17 lege: Gaudeamus. P. 235, l. 14 ab infra lege: Constantinopolitana. P. 239, l. 13 ab infra lege pro 3.: 3a. P. 240, l. 16 lege pro f.': f. 1'. P. 244, l. 1 deleatur: 1; lineae 10—30 pertinent ad descriptionem codicis 247 pag. 243.

1.

Membr. s. XI ex.; f. 226; 49·5 × 35·6 *cm*; col. 2; ligat. coriac. s. XVIII.; f. 1′, 4, 5′, 8, 8′, 9, 10′, 21′, 23, 37′, 43′, 45′, 57′, 88, 107, 132′, 149, 155, 163′, 172, 209 litterae initiales rubris, caeruleis, viridibus coloribus pictae et cum ornamentis ornatae, praeterea multae aliae litterae capitulares. Codex ab initio mancus. Constabat olim quaternionibus 32, nunc vero in initio desunt 3 quaterniones, ut ex antiqua signatura quaternionum elucet. Post quintam quaternionem sunt tantum duae plagulae, i. e. quatuor folia. In quaternione 26. ultimum folium est excissum. In fine tantum est ternio. Dimidia pars f. 20. et margines infimae f. 1, 8, 58—66, 122, 129, 130, 131, 135, 136, 139, 140, 150, 151, 156, 169, 180, 181, 182, 184, 185, 187, 191, 192, 193, 200, 201, 207, 211, 212, 213 abscissae sunt. F. a cap. b′: adnotatio biblica de additione commatis Joannei, s. XIX.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae iure sum inscriptus 24. Sept. 1655.*" Hic codex cum duobus aliis perditis voluminibus bibliae fuit donum s. Leopoldi et Agnetis uxoris eius, ut constat ex diplomate Monum. San. Nicolaitan. in Monum. Boic. IV. 310 edito: „ . . . . *et ipsum marchionem Leopoldum cum Agnete uxore sua bibliothecam in tribus voluminibus, et missale ab eisdem fratribus accepisse ea conditione, ut annuatim libere navis eorum absque censu de partibus orientis transiret, et ut possessio eorundem fratrum in eisdem finibus nulli marchionis iuri subiaceret, et loco, qui dicitur Neunburch, quem domino nostro Jesu Christo et sue sanctissime genetrici Marie prescripsit, tradidisse* . . ."

Cf. Pez Hieronym., Vita s. Leopoldi, 1747, p. 80 et Zeibig, Die Bibliothek des Stiftes Klosterneuburg in Archiv f. öst. Gesch., V. 264, 279, 280, 284.

Ex volumine secundo unum tantum folium (fragm. N. 1) ad nos pervenit, quod prophetiam Michaeae c. 1. et 2. usque ad v. 11. continet et tanquam ligatura inventariorum antiquorum in archivo nostro usque adhuc in usu fuit.

1. F. 1—222′. (**Pars bibliae veteris et novi testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Fragmentum epistolae s. Jacobi, inc. (per verba c. 4. v. 5.): „*aut putatis quia scriptura*", Apocalypsis, Parabolae, Ecclesiastes, lib. Sapientiae, lib. Ecclesiasticus, duo lib. Paralipomenon, duo lib. Esdrae, lib. Tobias, Judith, Esther, duo lib. Machabaeorum, lib. Job.

2. F. 20′. (A recentiore manu s. XIII. inscript. **Paraphrasis mystica ad verba: Revertere, revertere Sunamitis.** Cant. cant. c. 6. v. 12.) Inc.: „*Revertere revertere . . . Tu benedicta et super omnes benedicta.*" Expl.: „*Et in tue protectionis munimine demorari audi nos.*"

F. 21 script. vacat.

2.

Membr. s. XIV.; f. 281; 44 × 32 *cm*; col. 2; ligat. coriac. s. XVII.; f. 1, 4, 25′, 43′ 44′, 57′, 76, 93, 93′, 105, 117′, 119, 120, 137′ 152, 169, 184′, 185, 199′, 217, 217′, 218, 222′, 230, 238, 247′, 248, 248′, 252, 254, 261′, 281′ litterae initiales maiores deauratae et

variis coloribus pictae cum ornamentis et imaginibus, praeterea quodvis caput gaudet initiali minore; f. 1 in margine infima: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XIV.; f. 281′ eadem inscriptio s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure sum inscriptus 5. Sept. 1655.*“

F. 1—281′. (**Prima pars bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Pentateuchus, lib. Josue, lib. Judicum, lib. Ruth, lib. IV Regum, lib. II Paralipomenon, II Esdrae, lib. Proverbiorum, Ecclesiastes, Canticum cantic., lib. Sapientiae, Ecclesiasticus.

3.

Membr. s. XIV.; f. 371; 44·3 × 32 *cm*; col. 2; ligat. coriac. s. XVII.; f. 1′, 14′, 19′, 26′, 34, 50, 62, 89′, 120′, 123′, 127′, 155′, 167, 171, 173, 176, 176′, 177′, 181′, 183, 184′. 186′, 188, 193, 194′, 195, 213, 224′, 242′, 257′, 264′, 271, 278, 280′, 286, 296, 316, 323, 333 litterae initiales maiores deauratae et variis coloribus pictae cum ornamentis et imaginibus, praeterea quodvis caput gaudet initiali minore; f. 1 et 369′: „*Liber s. Marie in Neuburga claustrali*“, s. XIV. Codex iste eadem manu script. ut cod. 2.

1. F. 1—194. (**Secunda pars bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Lib. Job, lib. Tobias, Judith, lib. Esther, lib. II Machabaeorum, proph. Isaiae, Jeremiae, Threni, proph. Baruch, Ezechielis, Danielis, minorum prophetarum.

2. F. 194′—332. (**Pars bibliae novi testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Evangelia, epistolae s. Pauli, Actus apostolorum, epist. s. Jacobi, s. Petri, s. Joannis, s. Judae, Apocalypsis.

F. 332′ script. vacat.

3. F. 333—369′. (**Interpretationes vocabulorum hebraeorum per ordinem alphabeti.**)

Inc.: „*Aaz apprehendens vel apprehensio.*“ Expl.: „*Zusim consiliantes eos aut consiliatores eorum. Amen.*“

Est opus spurium Bedae Ven. Ed. Migne IV. 1102 sqq. F. 370 — 371′ script. vacant.

4.

Membr. s. XIV.; f. 365; 42·1 × 31 *cm*; col. 2; ligat. coriac. s. XVII.; f. 6, 10, 11′, 12′, 21, 22, 23, 23′, 25, 25′, 26′, 28, 29, 33, 39, 40, 42, 43, 44, 48, 52, 57′, 58′, 60, 60′, 61′, 62, 63, 66, 67′, 68′, 72′, 73, 74, 75′, 76′, 78, 79, 82, 82′, 84, 85′, 86′, 87, 88′, 93, 95′, 96′, 97, 102′, 104′, 105, 109, 110, 114′, 115, 115′, 116′, 119, 144′, 159′, 161′, 168′, 176, 178′, 180, 193, 194′, 199′, 211, 220, 226′, 229, 238′, 241′, 242′, 257, 269′, 271, 273′, 279, 281, 282, 284′, 285, 288, 293′, 333, 338′, 340, 341, 345′ litterae initiales deauratae ornamentis et imaginibus biblicis perpulchris illustratae; f. 1: „*Insignem hunc codicem manu-*

scriptum perillustris dominus Ferdinandus de Mannagetta et Lerchenau caesareoregius circuli capitaneus in Austria per inferiorem Mannhardi montis partem in perrennem sui memoriam bibliothecae Claustroneoburgensi dono dedit anno post Christum natum MDCCLXXVI.“ De donatore vide Starzer, Gesch. d. niederöst. Statthalterei, p. 457. Codex memoratur in Serapeum XI. 101.

1. F. 2—5′. **(Distributio evangeliorum per circulum anni, germ.)**

Inc.: „*Hi hebent sich an die ewangeli geregistrirt.*“ Expl.: „*Rogabat Jesum quidam Phariseus.*“

F. 5′ script. vacat.

2. F. 6—365. **(Expositiones germ. evangeliorum.)**

Prol. inc.: „*Aller weistum ist von unserm herren got*“ Praem. 1. cap. evang. s. Joannis expositiones incipiunt (f. 10): *Di andern evangelisten schreibent, daz vnser herre geporn sei in der zeit diser werlt.*“ Expl.: *Der lebendig got ewichleich gelobt. Amen.*“ Insertae sunt (f. 304—324) septem lamentationes Mariae, (f. 350 sqq.) evang. apocryph. Nicodemi.

Hoc opus non editum est. Bibliotheca palat. Vienn. simile opus asservat, quod Denis I 443 fusius descripsit. —

Idem opus extat in cod. 51.

5.

Membr. s. XII.; f. 288; 39·7 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; teg. ant. b in schedula membr. adglutinata: index contentorum, s. XII. et in alia schedula adglutinata: fragmentum ex quadam compilatione decretalium antiqua (collectionem Gregorianam antecedente), tit. de simonia cum glossis, s. XIII.; pars marginis infimae f. 208 abscissa; f. 1: „*Liber s. Marie virginis in Newnburga claustrali*“, s. XIII.; f. 288′: „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Al. Saso*“, s. XV., in hac inscriptione scriba ductibus litterarum imitari conatus est scripturam Alberti Saxo de Hunoldesburch, qui primus bibliothecarius (a. 1263) memoratur et multos codices signavit. Cf. Zeibig, in Archiv f. öst. Gesch. V 266 et Drexler, Das Stift Klosterneuburg 1894 p. 27.

F. 1—288. **(Josephi Flavii liber de antiquitatibus et de bello Judaico.)**

1. F. 1—1′. R. Incipit prologus in Josephum.

Inc.: „*Historiam conscribere disponentibus.*“ Expl.: „*Hec autem in sacris libris comperi ita conscripta.*“

2. F. 1′—202. R. Incipit liber antiquitatis Josephi historiographi.

Inc.: „*In principio creavit deus celum et terram sed dum terra ad aspectum non veniret.*“ Expl.: „*Et cur secundum eas aliud facere permittimur aliud prohibemur.*“

3. F. 202′—203. R. Incipit prefacio Josephi hystoriographi.

Inc.: „*Quoniam bellum quod cum populo Romano gessere Judei.*“ Expl.: „*Hoc ordine, quo capitula sunt digesta.*“

4. F. 203—288. R. Incipit liber vigesimus primus Josephi hystoriographi de bello Judayco cum Romanis facto.

Inc.: „*Cum potentes Judeorum inter se dissiderent.*“ Expl.: *Quod ea (!) sola (!) per omnia quę scripsi habuerint coniecturam.*“

Editiones antiquiores vide ap. Hain III 165.

6.

Membr. s. XV.; f. 395; 48 × 34·8 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. I in littera initiali imago Job cum amicis et uxore; f. a cap. b: titulus codicis script. s. XVII. et: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*“

1. F. 1—394'. Prol. inc.: „*Usque in tempus sustinebit paciens . . . Sicut sciunt omnes.*“

Comment. inc.: „*Habita divisione libri accedamus ad textum.*“ Expl.: „*Nam quis est alius noster finis, nisi pervenire ad regnum cuius nullus est finis. Ad quod regnum nos perducat, qui in trinitate personali et una simplici deitate in eternum vivit et regnat etc. Explicit* **postilla supra librum Job facta et compilata a fratre Johanne de Hysdinio** *ordinis hospitalis sancti Johannis Jherosolomitani doctore in sacra theologya et fuit completa anno domini millesimo tricentesimo quinquagesimo septimo. In vigilia festivitatis omnium sanctorum. In honore et nomine domini. Deo gracias.*“

Sequitur nota super lib. Job.

2. F. 394'—395. **R. Incipit prefacio Johannis de Hysdinio (ad lib. Job seu epistola ad Guidonem de Bolonia episc. Portuensem.).**

Inc.: „*Reverendissimo in Christo patri . . . Gwidoni de Bolonia . . . episcopo Portuensi . . . Quia ut dicit Cassiodorus.*“ Expl.: „*Quam michi scribendi gloria debeatur.*“

Hoc opus ineditum est.

Joannes de Hesdinio (Hysdinio, Isdinio), theologus Parisiensis, secundum aliquos ord. fratrum hospitalis s. Joannis Hierosolymitani, secundum alios ord. s. Augustini, floruit c. a. 1390. Cf. Hurter IV 569; Fabricius-Mansi IV 83.

7.

Membr. s. XIII. in.; f. 253; 43·9 × 35 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; 170 litterae initiales deauratae et coloribus pictae cum ornamentis; f. 1 et 253': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*“, s. XV.; f. I: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae ibidem inscriptus 16. May 1656.*“

F. 1—253'. **(Psalterium cum commentario Petri Lombardi.)**

Prol. inc.: „*Cum omnes prophetas spiritus sancti revelacione constet.*“

Commentarius (minore scriptura) inc.: „*Beatus cui omnia optata succedunt.*" Expl.: „*Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine vite eterne vox est omnis spiritus laudet dominum.*"

Ed. Migne CXCI 31—1296. — De auctore vide Hurter IV 68 sqq.

8.

Membr. s. XIII in.; f. 331; 32·8 × 21·6 *cm*; col. 2; ligat. rec.; initiales cuiusvis capituli coloribus rubris et caeruleis pictae et cum ornamentis ornatae sunt; f. a cap. b′: fragmentum decretal. l. II. tit. XXVII. c. 18—21; f. a cap. c et c′: fragmentum decretal. l. II. tit. XVIII. c. 24—40; f. ad calc. a et a′: fragmentum decretal. l. II. tit. XXVII. c. 22; f. ad calc. b et b′: fragmentum decretal. l. II. tit. XXVIII. c. 1—23; f. 331′: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali*", s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensis bibliotheca me iure possidet 1656. 27. Juny.*"

F. 1—331′. **(Psalterium cum commentario Petri Lombardi.)**

Codex ab initio manc. Prol. inc. (per verba): „. . . *Christo qui non habet principium.*"

Comment. (minore scriptura) inc.: „*Beatus cui omnia optata succedunt.*" Expl.: „*Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine vite eterne vox est omnis spiritus laudet dominum.*"

Ed. Migne CXCI 31—1296.

9.

Membr. s. XII.; f. 413; 40·2 × 27·3 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 3, 65′, 106, 137, 139, 178′, 225′, 264, 270, 303 litterae initiales maiores coloribus viridibus, flavis, caeruleis pictae cum pulchris ornamentis; teg. ant. b in schedulis adglutinatis titulus codicis, s. XIV. et inscriptiones: „*Liber s. Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV, et: „*Ex libris bibliothecae Claustroneoburgensis Can. Reg. 15. July 1656;*" f. 2′ et 413: „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Si quis subtraxerit anathema sit. Al. Saxo. Orate pro me*", s. XIII.; f. 1: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV.

F. 1—413. **(Psalterium cum commentario Petri Lombardi.)**

Prol. inc.: „*Cum omnes prophetas spiritus sancti revelacione constet.*"

Comment. inc.: „*Beatus, cui omnia optata succedunt.*" Expl.: „*Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine vite eterne vox est omnis spiritus laudet dominum.*"

Ed. Migne CXCI 31—1296.

10.

Membr. et chart. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV. (1404); f. 263; 41 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec., f. 1 littera initialis maior deaurata et coloribus picta cum ornamentis, praeterea multae initiales minores; f. 16′, 17, 103′, 104, 104′, 105′, 106′,

107, 107′, 108, 108′, 109, 110, 114, 116′, 123, 153′ exhibentur imagines personarum et rerum quoad cultum vet. testam., (similes imagines extant in bibl. capituli metropol. Pragae, cf. Podlaha, catal. 1904, p. 93); f. a cap. b′: index contentorum, s. XVII. et: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 7. Sept. 1656.*"

F. 1—263. **(Nicolai de Lyra postillae ad Pentateuchum, lib. Josue, lib. Judicum, lib. Ruth.)**

Prol. I. inc.: „*Hec omnia liber vite . . . Secundum quod dicit beatus Gregorius.*" Prol. II. inc.: „*Vide in dextera . . . sicut dictum est in prologo precedenti.*" Opus inc.: „*In principio . . . Obmissis divisionibus curiosis.*" Expl.: „*Hic comprehensi sub uno nomine sicut dictum est supra II. capitulo (R.) Explicit lectura fratris Nicolai de Lyra de ordine fratrum minorum sacre theologie doctoris. Completa in die beatorum martyrum Marcellini et Petri hora nonarum. Anno domini 1404. Finito libro etc.*"

Editiones vide ap. Wetzer Welte K. L. IX 321. **Nicolaus de Lyra,** in dioec. Ebroicensi natus, monasterii ord. s. Francisci professus c. a. 1291 Parisiis laurea adepta theologiam docuit magno plausu, ut doctor planus et utilis diceretur. Obiit a. 1340. Cf. Hurter IV 456 sqq.

11.

Membr. et chart. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV. (1437); f. 159; 47×28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 2, 29′, 44, 61, 77, 99, 106, 118, 130 litterae initiales cum ornamentis eleganter pictae; f. 129′ perpulchra imago Jesu Christi cum Maria et Joanne, totum folium cooperiens; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure sum inscriptus 9. Octob. 1655.*"

1. F. 1—1′. **(Distributio psalmorum per singulos dies hebdomadae.)**

Inc.: „*Die dominica I. Beatus vir qui non abiit.*" Expl.: „*CL Laudate dominum in sanctis eius.*"

2. F. 2—159′. **(Nicolai de Lyra expositio psalterii in linguam german. translata per Henricum de Mügeln.)**

Inc.: „*Propheta magnus surrexit in nobis Luce capitulo septimo. Es ist ze merchen daz etleich salm sind.*" Expl.: „*Das geschech an vns allen vnd das wir von deiner gotleichen mächtichait nymmer geschayden werden amen (R.) Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo in sabatho die post festum Georii finitum est illud psalterium cum glosa per manus Leonardi Hakchenberger de Aschpach, quam glozam composuit solempnis doctor Nycolaus de Lyra felicis memorie.*"

Idem opus (ineditum) extat in bibl. monast. Reun.; cf. Xenia Bern. II 1 N. 204(2).

De poeta „Meistersänger" **Henrico de Mügeln** cf. Goedeke I 270—271; Schröer, Die Dichtungen Heinrichs von Mügeln, in Sitzungsber. d. k. Akad. d. Wissensch. T LV. 451 sqq.

12.

Membr. s. XIV (1384); f. 252; 35·8 × 26·8 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. bb′, dd′, ee′, f.: tabula alphabetica; f. a cap. c: titulus codicis, s. XVII. et inscriptio: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV.; f. a cap. d.: „*Can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae 9. July 1656.*" Codex memoratur in Scrapeum X 266.

1. F. 1—233. **(Engelberti abbatis Admontensis. expositio continua super psalmum „Beati immaculati" per totum usque „ad dominum cum tribularer.")**

R. Incipit prologus sequentis operis.

Inc.: „*Vadam in agrum et colligam spicas . . . Ruth que secundum Joannem.*"
Ed. Pez Hieron. in Thesauro anecdot. T. VI. P. III 6—8.

Opus inc.: „*Psalmus CXVIII qui incipit Beati immaculati etc. et habet XXII distinciones sive partes.*" Expl.: „*Et adtingendum consorcium beatitudinis eterne, qui cum patre etc. (R.) finito libro etc. Anno domini millesimo CCC°LXXXIIII° completus est iste liber feria sexta post Oculi.*"

2. F. 233′—251′. **(Dicta domini Engelberti abbatis Admontensis super antiphon. O in adventu.)**

Prol. inc.: „*Aspiciebam in visu noctis . . . Daniel vir desideriorum.*" Opus inc.: „*Laudes igitur et preces.*" Expl.: „*Misericordiam et graciam suam in presenti et gloriam in futuro qui etc. Amen.*" In fine versus:

„*Aurea bis sena tibi pomula virgo serena*
Atque tuo nato presento munere grato."

Engelbertus abbas Admontensis regnavit ab a. 1297, resignavit a. 1327, obiit 1331. Cf. Wichner, Kloster Admont und s. Beziehungen z. Wissensch., 1892 p. 37 sqq. et Gesch. d. Benediktinerst. Admont, 1878, III, p. 1—30 et 511—545.

13.

Membr. s. XIII.; f. 146; 37·5 × 29 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; litterae initiales desiderantur; tegum. ant. a et f. a cap. b: titulus codicis; tegum. post a: fragmentum testamenti cuiusdam viduae de Schinta, s. XV.; f. a cap. a: „*liber s. Marie in Niwenburga Al. Saxo*", s. XIII.; f. 146′: „*Liber s. Marie in Newburga*", s. XV.; tegam. ant. b.: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656.*"

1. F. 1—54′. **(Stephani Langtonis glossae ad XII prophetas minores.)**

Prol. inc.: „*Ossa XII prophetarum in loco suo.*" Opus inc.: „*Verbum domini etc. hoc exponitur.*" Expl.: „*Anathema non erit amplius, a quo nos liberare dignetur. (R.) Explicit moralitas XII prophetarum.*"

De auctore vide Hurter IV 209—214.

Idem opus extat in cod. 572(3) et auctor ibidem nominatur.

2. F. 54—94. **R. Hic incipit Jeremias (cum glossa).**

Inc.: „*A a a domine deus ecce nescio loqui . . . Quia contra tria predicatoribus et prelatis.*“ Expl.: „*Et sine reparacione miserabiliter iacet prostratus.*“

3. F. 94—100. **R. Incipit (glossa ad prophetam) Baruch.**

Inc.: „*Baruch notarius Jeremie existens.*“ Expl.: „*Confusionibus eternis autem presciti sustinebunt. (R.) Explicit Baruch secundum* **decanum Salesb.** (?)“

4. F. 100—122. **R. Incipit moralitas super Ezechielem.**

Inc.: „*[F]acies mihi duos cherubim.*“ Expl.: „*Usque ad consumacionem seculi.*“

5. F. 122—130′. **R. Incipit Daniel propheta (cum glossa Roberti Kilwardby).**

Inc.: *Sicut in tabernaculo domini erant.*“ Expl.: „*Silencium, quia tunc pax erit.*“

Non edit.; de auctore cf. Quetif-Echard I 374—381; Hurter IV 304—306.

6. F. 130′—144. **R. (Glossae) Super XII prophetas.**

Osee. Inc.: „*[V]erbum domini etc. More aliorum.*“ Expl.: „*In humeris suis. (R.) Expliciunt moralitates super XII prophetetas ad literam.*“

F. 144′—146′ script. vacant.

14.

Membr. s. XV. (1401); f. 268; 36·5 × 25·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 littera initialis maior cum ornamentis; teg. ant. b in schedula adglutinata titulus codicis; f. a cap. b′ et f. 268′: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*“, s. XV.

F. 1—267. **R. Incipiunt postille fratris Nicolai (de Gorran) ordinis predicatorum super ecclesiasticum.**

Prol. inc.: „*Sapiencia edificavit sibi domum . . . Sicut eternus artifex.*“ Postilla ad prol. inc.: „*Multorum nobis . . . Operi principali duo prohemia.*“ Postilla ad c. I. inc.: „*Omnis sapiencia . . , doctrina ista in qua agitur.*“ Expl.: „*Dabit vobis mercedem in tempore suo, quam nobis prestare dignetur etc. (R.) Expliciunt etc. Finitus est iste liber per Johannem Albrant de Suntra. Anno domini M°CCCCI° sabbato quo cantatur Misericordia domini. Deo gracias.*“

F. 267′—268 sequitur registrum alphabeticum.

Hoc opus (sec. Quetif-Echard, Scriptores ord. praed. I 437 egregium et rarissimum) non editum est.

Nicolaus de Gorran (Gorhan, Gorrain, Gorgant), ord. praedicatorum, Parisiis magnum sibi nomen fecit s. scripturae interpretatione et praedicatione. Excellens dicebatur postillator, sed postillae eius manserunt ineditae. Obiit a. 1295. Cf. Hurter IV 331; Centralbl. f. Bibliotheksw. XV. 121.

15.

Membr. s. XIII ex.; f. 135; 35·5 × 25·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales desiderantur; f. 1: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali*“, s. XV.; f. 135′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga Al. Saxo,*“ s. XIII. In marginibus multae glossae recent. man.

1. F. 1—2. **(Glossae super beatitudines apud evangelistas.)**

Inc.: „*Beati pauperes spiritu. Incipit beatitudo.*“ Expl.: „*Armarium ubi vasa pugnancium.*“

2. F. 2—5. **(Expositio c. 1, evang. s. Matthaei.)**

Inc.: „*[L]Iber generationis Jesu Christi . . . Ecliptica est oracio,*“ Expl.: „*Ut gestum sic cognoscat.*“

3. F. 5—8. **(Hugonis de s. Charo exposicio evang. s. Lucae. c. 1. usque ad v. 7.)**

Inc.: „*[Qu]oniam multi conati . ,. Impingua oblacionem et da locum medico.*“ Expl.: *Quia irriserunt edificantes.*“

Editiones vide ap. Hain N. 8974 et 8975; Fabricius-Mansi III. 289 sqq.

Hugo de s. Charo (de Saint Chers) Parisiis studuit et docuit. Ordinem s. Dominici ingressus a. 1225, Franciae provincialis promotus 1237, post s. Raymundum integro anno vicarium generalem ordinis egit, obiit 1263. Cf. Hurter IV. 263 sqq.; Quetif-Echart I 194 sqq.

4. F. F. 8—48'. **(Expositio c. 1, v. 5.—38, evang. s. Lucae.)**

Inc.: „*[F]uit in diebus Herodes . . . Si fornicaveris tu Israel.*“ Expl.: „*Fides et cor humanum.*“

5. F. 49—135'. **(Summae theologiae libri duo.)**

Inc.: „*[O]sculetur me osculo oris sui . . . Verba sunt in canticis sponse desiderantis adventum.*“ Expl.: *Ut panem vite digne possit accipere, quod nobis prestare digneris etc. Amen.*“

16.

Membr. et chart. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.), s. XIV. ex.; f. 232; 41 × 28 *cm;* col. 2; ligat. rec.; f. 1 litterae initialis bene exarata, praeterea aliquot litterae initiales minores; f. 1: „*Liber sancte Marie virginis in Neuburga claustrali,*“ s. XV.

F. 1—231. **R. Tractatus Hugonis (de s. Charo) cardinalis in evangelium Lucae.**

Prol. inc.: „*Vide et ecce quatuor quadrige egredientes . . . Et fuit visio ymaginaria.*“ Opus inc.: *Quoniam quidem etc. . . . Impingua oblacionem.*“ Expl.: „*Sortitus est formam vituli (R.) Expliciunt postille etc. Amen.*“ In fine: „*Istum librum henricus Weyss de prefectura et civitate Brunsperg quondam magister chori in ecclesia sancti Stephani Wyenne anno domini M°CCCCI° comparavit deo gracias et sunt dicta Hugonis postillatoris eximii doctoris Parisiensis etc.*“

Cf. Jahrbuch des Stiftes Klosterneuburg, I 252.

Editiones vide ap. Hain No. 8974—8975; Fabricius-Mansi III 289 sqq. De auctore cf. cod. 15 (3).

17.

Membr. s. XII.; f. 361; 42·8 × 28·5 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; f. 1′, 3, 91′, 154′, 186, 215, 234′, 247′, 260, 269, 276, 291, 299′, 304′ littera initialis P, f. 306′ littera initialis M eleganter exaratae cum pulchris ornamentis; tegum. ant. a in schedula adglutinata titulus codicis; teg. ant. b adglutinatum fragmentum missalis, s. XIV.; teg. post a adglutinatum fragmentum breviarii, s. XIV. et fragmentum decreti Gratiani cum glossis, s. XIV.; f. 1: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*“ s. XIII.; f. 361; „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*“ s. XV.; f. 1. titulus (falsus) codicis et: „*Ex libris can. reg. bibliothecae Claustroneoburg. 15. July 1656.*“

F. 1—361′. **(Epistolae s. Pauli cum commentario Petri Lombardi, incompl.)**

Prol. inc.: „*Principia rerum requirenda sunt prius.*“ Commentarius inc.: „*Hucusque vero pendet littera.*“ Expl. (ad v. 4. c. 11. epist. ad Hebraeos per verba): „*Et similia ab humore incipiunt formari atque . . .*“

Ed. Migne CXCI 1297—1696 et CXCII 1—489.

18.

Membr. s. XIII.; f. 225; 37 × 26 *cm*; col. 2; ligat. rec.; initiales penitus desiderantur; f. a cap. b b′ et f. ad calc. a a′: fragmentum breviarii cum neumis s. XIII.; f. 1, 132, 125′: „*Liber s. Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV.; f. 4′: „*Liber s. Marie in Niwenburga Al. Saxo,*“ s. XIII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656.*“ In marginibus adnotationes, allegationes, summaria inveniuntur.

1. F. 1—2′. **(Thomae Vercellensis expositio ad Canticum canticorum c. 4, v. 11—14.)**

Opus ab initio et in fine manc. inc. (per verba): „. . . *apparuerunt apostolis.*“ Expl. (per verba): „*Exire mortuis . . .*“

Ed. Migne CCVI 449—460 et 365—374.

2. F. 3—4′. **(Registrum operis sequentis.)**

F. 5 et 5′ script. vacat.

3. F. 6—119′. **(Thomae Vercellensis expositio ad Canticum canticorum.)**

Prol. inc.: „*[O]sculetur me osculo oris sui. Tria sunt epithalamia.*“ Opus inc.: „*Hec est vox synagoge.*“ Expl.: „*Qua perpetuo fruatur ipso prestante, qui cum patre etc. Amen.*“

Ed. Migne CCVI 17—860. De auctore cf. Fabricius VI 263; Hurter IV 203. —

4. F. 119′—129′. **R. Incipit tractatus magistri Alani (ab Insulis) super canticum canticorum in laudem beate Marie virginis ad preces tunc prioris Cloniacensis editus.**

Prol. inc.: „*[C]um multi ad ornandum tabernaculum.*" Opus inc.: „*[O]sculetur me osculo . . . Hoc est, quod alibi dicitur ecce ancilla domini.*" Expl.: „*Odore virtutum fulgentibus, explicit.*"

Ed. Migne CCX 51—110.

Alanus ab Insulis (de Ryssel), Flander, doctor Parisiensis, inde monachus Claraevallensis, ab a. 1151 episcop. Antisiodorensis, obiit 1202. Cf. Hurter IV 165 sqq.; Fabricius-Mansi I 35 sqq.; Oudin II 1388 sqq. —

5. F. 130—131'. **(Thomae Vercellensis expositio ad Canticum canticorum c. 4, v. 10—11.)**

Opus ab initio et in fine manc. inc. (per verba): „. . . *est Christus qui nostre carnis assumpsit infirmitatem.*" Expl. (per verba): „*De primis decem est in apostolis . . .*"

Ed. Migne CCVI 434—444; 374—375, 380—382, 386—389.

6. F. 132—139' et 146'—209'. **(Sermones super psalmos Bonvanni Pusini? Joannis de Albanitt?)**

Inc.: „*[B]Eatus vir qui non abiit . . Psalmus iste agens de bono viro.*" Expl.: „*In manus tuas commendo spiritum meum. Explicit Liber.*"

Hoc opus concordat cum cod. 192 bibl. Cassin. (cf. cat. IV. 89—99, ubi diligenter describitur.) Utrum Bonvannus Pusinus monach. s. Miniatis auctor, an tantum scriptor illius operis sit, incertum est. — In nostro codice (f. 146') verba: „*Magistri Johannis de Albanitt*" legenda sunt. — De Ioanne de Albanitt nihil inveniri potuit.

7. F. 140—146. **(S. Scripturae excerpta in usum praedicatorum.)**

R. Que continencia necessaria sit predicatori. Inc.: „*Neemias. Una manu faciebat opus.*" Expl.: „*Qui se humiliat, exaltabitur etc.*"

8. F. 210—225. **(Expositio psalmorum 118—150.)**

Inc.: „*[B]eati immaculati . . . Psalmus iste tytulus alleluia aleph. Institutor fidelium.*" Expl.: „*Distancie in occulto id est in secreto presciencie sue. (R.) Expliciunt notule psalterii.*"

Haec expositio nititur in opere Petri Lombardi ed. ap. Migne CXCI 1043—1296.

F. 225' sequuntur notulae ad Pentateuchum.

19.

Membr. (f. 1—35:) s. XI./XII., (f. 35—119':) s. XII.; f. 119; 38·7 × 30 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. b b', c c', et f. ad calc a a': fragmenta digestorum l. L, T. XVII c. 1—55, 156—158, et fragm. cod. Justiniani, s. XII.; f. a cap. b' index contentorum, s. XVIII.; f. a cap. b, f. ad calc. a, f. 35: *Liber s. Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*" s. XIII.; f. a cap. c.: „*Can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*"

1. F. 1—35. **(S. Augustini aliquot opera.)**

1. F. 1—11'. **(S. Augustini de nuptiis et concupiscentiis ad Valerium comitem libri duo.)**

Prol. inc.: „*Scripsi duos libros ad illustrem virum.*" Epist. ad Valerium inc.: „*Cum diu moleste haberem.*" Opus inc.: „*Heretici novi dilectissime fili Valeri, qui medicinam.*" Expl.: „*Propter que Jesus id est salvator possit esse et ipsorum.*"

Ed. Migne XLIV 411—474.

2. F. 11'—15'. **R. Incipit liber Augustini de bono coniugali.**

Inc.: „*Quoniam unusquisque homo humani generis pars est.*" Expl.: „*Qui non propter hoc seculum sed propter Christum patres fuerunt.*"

Ed. Migne XL 373—396.

3. F. 15'—21'. **R. Augustini de sancta virginitate.**

Inc.: „*Librum de bono coniugali nuper edidimus.*" Expl.: „*Et orantes eciam pro nobis benedicite sancti et humiles corde dominum hymnum dicite et superexaltate eum in secula.*"

Ed. Migne XL 397—428.

4. F. 21'—25. **R. Augustinus ad Julianam de professione sancte viduitatis.**

Inc.: „*Augustinus Episcopus . . . Ne peticioni tue et in Christo dileccioni diucius.*" Expl.: „*Et perseveretis in eo, quod estis et proficiatis ad id, quod eritis.*"

Ed. Migne (sub titulo: De bono viduitatis) XL 429—450.

5. F. 25—35. **R. Incipit Augustini liber enchiridion.**

Inc.: „*Dici non potest dilectissime fili Laurenci.*" Expl.: „*Utinam tam commodum quam prolixum de fide spe et charitate conscripsi. Deo gracias.*"

Ed. Migne XL 231—290. — F 35' script. vacat.

2. F. 36—87'. **R. Incipiunt decreta sive sentencie Alexandri pape III. Romane sedis episcopi.**

Inc.: „*Licet pro vitanda discordia in eleccione romani pontificis manifesta.*" Expl.: „*Decimas non persolvant concessit.*"

Haec collectio decretalium sub nomine: „*Collectio Claustroneoburgensis*" ed. est per Dr. Ferd. Schönsteiner in Jahrbuch d. Stiftes Klosternbg. II. 1—154.

3. F. 88—119'. **R. Summa cuiusdam Johannis de Boleto (Beleth) de divinis officiis.**

Inc.: „*In primitiva ecclesia prohibitum erat, ne quis loqueretur linguis.*" Expl.: „*Agnus qui tunc in quinta feria debebat immolari. Prope vero pascha.*"

Ed. Migne CCII 13—118.

Joannes Beleth (dubium, num Anglus an Gallus) gymnasii Parisiensis insignis theologus floruit c. a. 1150. Cf. Hurter IV 160. Nostra summa pars operis „*Rationale divinorum officiorum*" est et quidem continet c. 1—93.

20.

Membr. s. XII.; f. 178; 37·3 × 24 *cm;* col. 2; ligat. antiqua coriac.; f. 3, 45, 116' litterae initiales eleganter pictae cum perpulchris ornamentis; teg. ant. a in schedula adglutinata titulus codicis; teg. ant. b, f. ad calc. a a', teg. post a: fragmenta breviarii s. XII.;

f. 1 et f. 2′: *Liber sancte Marie in Nueburch. Si quis librum traxerit anathema sit,*" s. XIII.; f. 1: *Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV. et: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*"

1. F. 1′—2. **(Alcuini liber de usu psalmorum.)** R. De laude psalmorum.

Inc.: „*Prophecie spiritus non semper prophetarum mentibus.*" Expl.: „*Per dei graciam perveneris.*"

Ed. Migne CI 465—468.

2. F. 2—2′. **R. Verba sancti Augustini que sunt virtutes psalmorum.**

Inc.: „*Canticum psalmorum corpus sanctificat.*" Expl.: „*In qua sancti exultant cum Christo. Amen.*"

Ed. Migne CXXXI 142.

3. F. 3′—177′. **R. Incipit liber decada domini Augustini Aurelii a psalmo primo Beatus vir usque ad quinquagesimum primum.**

Ing.: „*Beatus vir qui non abiit . . . De domino nostro Jesu Christo id est homine dominico accipiendum est.*" Expl.: „*Tu imple personam tuam deus pete de illo exigit suam.*"

Ed. Migne XXXVI 67—599.

4. F. 178. **(Oratio s. Augustini, quam post singulos sermones atque tractatus dicere consuevit.)**

Inc.: „*Conversi ad dominum deum patrem omnipotentem.*" Expl.: „*Spirituales cogitationes concedat et ad beatitudinem suam perducat per Jesum Christum etc. Amen.*"

Ed. Migne XXXVII 1966.

Sequuntur prologus s. Hieronymi ad psalterium et adnotationes biblicae.

21.

Membr. s. XII.; f. 214; 38·8 × 26 *cm;* col. 2; ligat. rec.; f. 1, 2, 5, 53′, 74′, 82′, 103, 134′, 163, 196 litterae initiales eleganter pictae cum pulchris ornamentis; f. 1 et 214: „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Si quis librum traxerit anathema sit*", s. XIII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 22. May 1656.*"

1. F. 1—214. **R. In hoc corpore continentur expositiones psalmorum a LI usque ad CI Aurelii Augustini episcopi ecclesie catholice.**

Inc.: „*Psalmus brevis est de quo loquendum suscepimus karitate vestre.*" Expl.: „*Sed cavete, quia venturum est iudicium ipse facturus qui vivit etc. Amen.*"

Ed. Migne XXXVI 599—1028 et XXXVII 1033—1293.

2. F. 214. **(Oratio s. Augustini, quam post singulos sermones atque tractatus dicere consuevit.)**

Inc.: „*Conversi ad dominum deum patrem.*" Expl.: „*Spirituales cogitationes concedat et ad beatitudinem suam perducat per Jesum Christum etc. Amen.*"

Ed. Migne XXXVII 1966.

22.

Membr. s. XI./XII.; f. 303; 34·1 × 28 *cm*; ligat. rec.; f. 1, 2, 11′ 21′, 29, 31′, 40, 45′, 52, 52′, 64′, 72′, 80, 80′, 83′, 85′, 90′, 93, 94′, 97′, 104′, 140′, 189′, 206′, 209, 214′, 219, 228, 232′, 240, 246′, 251, 291 litterae initiales eleganter pictae cum perpulchris ornamentis; teg. ant. b in adglutinata schedula titulus codicis; f. a cap. b b′ et f. ad calc. a a′: fragmentum breviarii s. XIII. cum neumis; f. 1: „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali*", s. XIII.; f. 303′: „*Liber sancte Marie in Nuenburch Al. Saxo,*" s. XV., scriba conatus est imitari script. Alb. Saxo; paulo inferius eadem inscriptio; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 22. May 1656.*"

1. F. 1—303. **R. Decade Aurelii Augustini episcopi a centesimo primo psalmo usque in finem centesimi quinquagesimi.**

Inc.: „*Ecce unus pauper orat et non orat in silentio.*" Expl.: „*Et quia sapere secundum carnem mors est — Omnis spiritus laudet dominum. Amen.*"

Ed. Migne XXXVII 1293—1966.

23.

Membr. s. XV (1401); f. 275; 29·5 × 29 *cm* col. 2; ligat. rec.; f. 1 littera initialis elegantissime auro et coloribus exornata, in qua imagines Clementis papae VI. et autoris Bartholomaei, qui pontifici librum suum offert; f. 4, 7′ litterae initales coloribus exornatae; f. a cap. b b′ et f. ad calc b b′: fragmenta missalis s. XIV.; f. a cap. b′: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali*", s. XV. et: *Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 15. July 1656.*"

F. 1—275′. **(Bartholomaei Simonis de Carusis prima pars milleloquii s. Augustini ordine alphabetico digesti usque ad litteram E.)**

Epistola Bartholomaei ad Clementem papam VI. inc.: „*Sanctissimo patri patrum et domino domino Clementi . . . Divine benignitatis clemencia.*" Sequitur elenchus alphabeticus patrum et doctorum Augustini doctrinam laudantium et registrum operis.

Prol. inc.: „*Prologus in verbis exhaustus.*" Opus inc.: „*Abel libro de civitate dei capitulo primo. Natus est Abel.*" Expl.: „*Pie debes domino exultare, si vis securus mundo insultare (R.) Explicit prima pars milleloquii libri.*" In fine: „*Liber monasterii sancte Marie canonicorum regularium in Newburga.*

Anno domini MCCCC primo in vigilia palmarum finitus est liber iste tempore domini Bartholomei Felicis prepositi." (Regnavit a. 1399—1409.)

Edit. Lugduni 1555, Parisiis 1645.

Bartholomaeus Simon de Carusis, ord. s. Augustini docuit Parisiis et Bononiae theologiam. A Clemente VI. factus est episc. Urbinas (1347) obiit a. 1350. Cf. Hurter IV 463; Oudin III 964.

24.

Membr. s. XV (1402); f. 296; 38·3 × 30·3 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 littera initialis coloribus pulchre exornata, f. a cap. b: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali*", s. XV. et: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 22. May 1656.*"

F. 1—296'. **(Bartholomaei Simonis de Carusis secunda pars milleloquii s. Augustini ordine alphabetico digesti a littera E usque ad litteram P.)**

Inc.: „*Fabula. Quit sit fabula.*" Expl.: „*Ubi est qui natus est rex Judeorum.*" Sequitur registrum. In fine: „*(R.) Explicit secunda pars milleloquii sancti Augustini et comparavit hunc librum reverendus in Christo pater dominus Bartholomeus prepositus ecclesie Newnburgensis anno domini MCCCCII.*"

Cf. cod. 23.

25.

Membr. s. XII.; f. 229; 28·2 × 25 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. b b' et f. ad calc. a a': fragmenta breviarii cum neumis s. XI.; f. a cap. b titulus codicis, s. XV.: f. 1 titulus codicis s. XVII. et: „*Liber sancte Marie in Nuenburch*", s. XIII.; f. 3: „*Albertus Saxo custos librorum et dominarum orate pro me*", s. XIII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi iure inscriptus 22. May 1656.*" Margo f. 229 abscissus.

1. F. 1'—3. **(Registrum sequentium epistolarum s. Augustini.)**
2. F. 3'—229. **(Epistolae s. Augustini.)**

Praemisso indice epistolarum prima epist. inc.: „*Domino illustri et merito prestantissimo filio Volusiano . . . De salute tua, quam in hoc seculo.*" Expl.: „*Quod Gudila vobis est iubentibus venie condonatus.*"

Epistolae extant hoc ordine: 132, 135, 137, 136, 138, 92, 143, 28, 40, 67, 68, 39, 74, 73, 81, 82, 41, 233, 234, 235, 98, 166, 172, 25, 27, 30, 31, 24, 32, 109, 243, 26, 16, 17, 127. 214, 215, 93, 102, 185, 154, 155, 152, 153, 117, 118, 187, 121, 149, 90, 91, 23, 173, 164, 130, 147, 111, 257, 96, 259, 100, 97, 265, 144, 101, 165, 199, 266, 99, 58, 110, 77, 78, 122, 245, 260, 261, 264, 188, 145, 248, 205, 33, 21, 38, 112, 232, 242, 3, 141, 46, 47, 258, 131, 190, 139, 134, 133, 176, 49, 43, 87, 44, 53, 105, 89, 34, 35, 52, 76, 88, 51, 66, 238, 239, 240, 241, 150, 228, 147 et 1—9, — Ed. Migne XXXIII.

F. 226 extat epistola spuria ed. in editione omnium operum Augustini Basil., 1556 T, II 805; f. 228—229 extant novem epistolae ad Bonifacium ed. in o. c. 1095—1097.

26.

Membr. s. XII.; f. 271; 39·7 × 27 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1′ littera initialis J in qua imagines s. Joannis evangelistae et s. Augustini pictae; f. 1 titulus codicis, probationes pennae; s. XVII.; f. a cap. b b′, c c′ et f. ad calc. a a′, b b′ fragmenta missalis s. XIII.; f. 1 et 271′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo*", s. XIII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*"

F. 1—271′. **R. Incipiunt omelie sancti Augustini episcopi super Johannem evangelistam.**

Inc.: „*Ab eo quod scriptum est.*" Expl.: „*Etiam ipse compellerer meum terminare sermonem.*"

Ed. Migne XXXV. 1379—1976.

27.

Membr. et chart. (constat sexternis, quorum externae et internae plagulae membr.) s. XV.; f. 226; 39 × 27 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 226′: „*Liber s. Marie virginis in Newburga*", s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656.*"

1. F. 1—214. **R. Incipiunt omelie sancti Augustini episcopi super Johannem evangelistam.**

Inc.: „*Ab eo quod scriptum est.*" Expl.: „*Eciam ipse compellerer meum terminare sermonem.*"

Ed. Migne XXXV 1379—1976.

2. F. 215—226′. **(Evangelium s. Joannis cum prologo b. Bedae et incerti autoris.)**

Prol. I. inc.: „*Hic est Johannes ewangelista.*"

Ed. Migne XCII 633—636.

Prol. II. inc.: „*Omnibus divine scripture paginis.*"

Ed. Migne XXXV 1377—1380.

In fine: „*Scriptoris illius nomen est Joannes Wyspawm, der nye fluchtig ward, er wurd dann gejagt. Am Newsidell.*"

28.

Membr. s. XI./XII.; f. 106; 37 × 22·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 duae litterae initiales cum pulchris ornamentis; f. a cap. b′: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 12. Aug. 1656.*"

F. 1—196. R. Incipit prologus S. Augustini in librum contra Faustum. Prol. inc.: „*Faustum manicheum blasphemantem legem.*" Opus inc.: „*Faustus quidam fuit gente Afer.*" Expl.: „*Ut aliquando et catholici esse possitis.* **(R.) Explicit liber Aurelii Augustini episcopi contra Faustum manicheum de vita patriarcharum vel figuris prophetarum.**"

Ed. Migne XLII 207—518.

29.

Membr. s. XI./XII.; f. 302; 40 × 26 *cm;* ligat. rec.; f. 2, 14′, 39, 50, 64, 83′, 95′, 103, 117′, 129′, 140′, 150′, 164, 179′, 197, 211, 232′, 247, 266′, 282 litterae initiales rubris et flavis coloribus pictae cum pulchris ornamentis, f. a cap. b b′ et f. ad calc. a a′: fragmenta breviarii cum neumis, s. XIII.; f. 302′: „*Liber sancte Marie in Nuenburch*“, s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*“

F. 1′—302′. **(Augustini liber de civitate dei.)** Prol. (alia manu s. XIV. script.) inc.: „*Interea cum Roma Gothorum irrupcione.*“ Opus inc.: „*Gloriosissimam civitatem dei sive in hoc temporum cursu.*“ Expl.: „*Deo mecum gracias congratulantes agant.*“

Ed. Migne XLI 13—804.

30.

Membr. s. XII.; f. 200; 36·8 × 26 *cm;* ligat. rec.; f. 1, 14′, 25, 38′, 53, 65, 79, 94′ 110, 124, 136′, 156, 170, 186 litterae initiales rubrae et flavae cum pulchris ornamentis, f. a cap. b′; arbor virtutum; f. a cap. b ad calc. a a′: fragmentum tractatus ascetici; f. ad calc. a′ humore laesum; f. a cap. b′, 169′, 185′; „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo*“, s. XIII.; f. 200′: „*Liber s. Marie in Newburga claustrali*“, s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 8. July 1656.*“

F. 1—200′. **R. Incipit expositio sancti Jeronimi presbyteri in Ezechielem prophetam.**

Inc.: „*Finitis in Isayam decem et octo explanationum voluminibus.*“ Expl.: ‚*Sacramenta testantur et necesse est . . .*“

In fine desunt pauca verba. Ed. Migne XXV 15—490.

31.

Membr. s. XII.; f. 132; 37 × 27·6 *cm;* col. 2; ligat. rec.; f. 1, 2, 14′, 28, 42′, 53′, 75, 88′, 104′ 118 litterae initiales coloribus viridis, flavis, caeruleis pictae cum ornamentis, teg. ant. b et post a: fragmenta tractatus ascetici s. XIII.; f. 53, 88, 132′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo*“, s. XIII.; f. 1: „*Liber s. Marie in Newburga claustrali*“, s. XV. et: „*Ex libris bibliothecae can. reg. Claustroneoburg: 15. July 1656.*“

F. 1—132′. **R. Incipiunt explanationum libri in Ysaiam prophetam numero XVIII Jeronimi prespiteri (I.—IX.)**

Inc.: „*Expletis longo vix tempore.*“ Expl.: *Medullata ecclesię sacramenta contexere.*“

Ed. Migne XXIV 17—362.

32.

Membr. s. XII.; f. 145; 37·2 × 28·3 *cm;* col. 2; ligat. rec.; f. 1, 12′, 26′, 42, 57′, 75, 89′, 107, 124′ litterae initiales coloribus viridis, flavis, caeruleis pictae; f. a cap. b b′: fragmentum breviarii s. XIV.; f. ad calc. aa′: fragmentum tractatus ascetici s. XIII.;

dimidia pars f. 145 abscissa; f. 145′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga Al. Saxo*“, s. XIII.; f. 1: „*Liber s. Marie in Newburga claustrali*“, s. XV.; f. a cap. b: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656.*“

F. 1—145. **R. Incipit secunda pars (explanationum) beati Jeronimi in Ysaiam prophetam (L. X.—XVIII.).**

Inc.: „*Decimus liber quem nunc habemus.*“ Expl.: „*Et mixtam clementię sentenciam iudicis.*“

Ed. Migne XXIV 361—704.

In fine (alia recentiore manu s. XIII. inscript.) sequens hymnus cum neumis in campo aperto:

„Alleluja. Qui confidunt in etc.
Redemptor, o Christe, celi ac terre
Et summi tu patris unigenite,
Rerum domine rex optime plasma tuum collige
Et ab hostium insidiis nos tueri digneris,
Ut gaudentes hinc possimus orantes ad te
Celestem conscendere in Jerusalem“. (Sine neumis:)
„Cernimus indignum penis ascendere lignum,
Ut vite signum superet moriendo malignum.“

33.

Membr. s. XV in.; f. 200; 36·3 × 26 *cm*; col. 2; ligat rec.; f. a cap. b b′: „*Liber beate Marie in Newnburch*“, s. XIV.; f. 200′: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*“, s. XV.; f. a cap. c.: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656.*“

1. F. 1—100. **(Hugonis de s. Charo commentarius in librum Proverbiorum.)**

Prol. inc.: „*Dicit Ecclesiasticus 39 l. Occulta proverbiorum . . . . Duplicem vitam bonorum.*“ Comment. inc.: „*Parabole Salomonis . . . . Liber iste est de parabolis Salomonis, multas enim alias parabolas composuit Salomon.*“ Expl.: „*Quod manifestum est cuilibet inspicere volenti.*“

2. F. 100—153′. **(Hugonis de s. Charo commentarius in librum Ecclesiasten.)**

Prol. inc.: „*Beatus vir cuius est auxilium . . . . Hoc intelligitur communiter.*“ Comment. inc.: „*Vanitas vanitatum i. e. vanitas contentiva vanitatum.*“ Expl.: „*Sive bonum sive malum sit quod factum est supple.*“

3. F. 154. **(Registrum capitulorum operis sequentis.)**

In fine versus:

„*Suscipiat devota fides nec verba priorum,*
Que nobis fidei prestant cognoscere callem,
Excludunt erroris iter, sub dogmate vero,
Ac pandunt secreta dei miracula cunctis.
Vestra ego sancte pater suscepi iussa libenter
Et quantum potui per singula queque cucurri.“

4. F. 154′—172. **R. Incipit liber (primus) sancti Jeronimi contra Jovinianum.**

Inc.: „*Pauci admodum ex urbe fratres.*“ Expl.: „*Et postquam in pontificatum fuerint allecti viros esse desinere. Amen.*“

Ed. Migne 222—296.

5. F. 172—172′. **(Registrum capitulorum operis sequentis.)**

6. F. 172′—185′. **R. Incipit liber secundus (s. Hieronymi contra Jovinianum).**

Inc.: „*Secunda proposicio est.*“ Expl.: „*Luxuriam susceperunt.*“

7. F. 185′—190. **R. Incipit apollogeticum Jeronimi ad Pammachium.**

Prol. inc.: „*Christiani interdum pudoris.*“ Opus inc.: „*Quod ad te hucusque non scripsi.*“ Expl.: „*In nostro arbitrio est vel Lazarum sequi vel divitem.*“

Ed. Migne XXII 493—512.

In fine versus:

„*Hec huius libri demonstrat pagina finem,*
Quem prorsus scripsi febricitante manu
Debilitans totum gelida pro peste cadaver,
Huius iam vite spes mihi nulla fuit.
Hec vis ulla mihi geminis sed adepta diebus
Flebilitas nostrum heu rennuebat opus
Una dies inter miseros loetissima soles
Scribendi nostro spem dedit officio.
Sed mox, auxiliante deo, cum languidus algor
Desiit, in tenui carne manere mea.
Ad priscam redii mentem viresque priores
Desertum cupiens ante novare librum.
Inserui neglecta ex parte superflua dempsi.
Ingenio, ut parvus miles habere solet.
Sume libens uvas propria te vite novellas.
Et sic est finis huius libri.“

8. F. 191—195′. **R. (S. Hieronymi liber) Adversum Helvidium de virginitate Marie perpetua.**

Inc.: „*Nuper rogatus a fratribus.*“ Expl.: „*Servus domini pariter experiatur et mater.*“

Ed. Migne XXIII 193—216.

9. F. 195′—199′. **Incipiunt sermones (Pseudo-) Jeronimi de summis festivitatibus et primo de nativitate domini.**

Inc.: „*Hodie verus sol ortus.*“ Expl.: „*Tolerabilior fiat ipsa dampnacio.*“

F. 196′—197′ (De pascha) ed. Migne inter supposita opera Hieronymi XL 1201—1204. F. 199 exhibetur index contentorum, s. XVIII. F. 200 script. vacat.

34.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV (1427); f. 420; 41×28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1, 69, 126′, 172, 342′ initiales deauratae cum

pulchris ornamentis; f. a cap. b et f. 420: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustronevburgensi bibliothecae iure sum inscriptus 27. Oct. 1656.*"

1. F. 1—394. R. Incipit prima pars de universo corporali domini Wilhelmi episcopi Parisiensis.

Inc.: „*Sciencia de universo dicitur.*" Expl.: „*Deo attribuas cum accionibus graciarum etc. Amen.* **(R.) Explicit liber de universo domini Wilhelmi (Alverni) episcopi Parusiensis.** *Scriptus et finitus per Ulricum Stephani de Nawssedlicz notarium publicum die prima mensis aprilis anno domini millesimo quadringentesimo vicesimo septimo etc.*"

In fine subiungitur adnotatio de opere et de autore, s. XVIII.

2. F. 394'—407. **(Registrum operis praecedentis.)**

3. F. 407'—420. **(Tabula alphabetica.)**

F. 420' script. vacat.

Ed. Parisiis 1674 p. 593—1074.

Guilelmus Alvernus philosophus et theologus insignis, episcopus Parisiensis obiit 1249. 1249. Cf. Hurter IV 203.

35.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externae et internae plagulae membr.) s. XV.; f. 471; 39×27 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 in littera initiali deaurata imago Alberti Magni, f. 4', 58, 81, 95, 108', 121', 141, 159', 185, 219, 250', 288', 315, 327', 345', 357, 370, 383, 398, 418, 426, 435, 448, 460 litterae initiales deauratae cum ornamentis eleganter pictae, teg. ant. b in schedula adglutinata: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 8. July 1656.*"

F. 1—470'. **R. Incipit opus domini Alberti (Magni) Episcopi super beatum Lucam ewangelistam.**

Prol. prim. inc.: „*Ubi apparent.*" Prol. sec. inc.: „*Quoniam quidem multi etc.*" Comment. inc.: „*Toti huic operi Lucas premittit prohemium.*" Expl.: „*Pater vester celestis dabit spiritum bonum petentibus se. Amen. (R.) Expliciunt notule super Lucam etc. Deo gracias.*"

F. 471 et 471' script. vacant.

Ed. Lugdun. 1651, T. X.

36.

Membr. s. XIV.; f. 123; 39·5 × 27 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 littera initialis deaurata.

F. 1—123. **(S. Thomae de Aquino catena super evangelium s. Marci.)**

Dedicatio ad Hannibaldem inc.: „*Rerum opifex deus solo sue bonitatis intuitu.*" Prol. inc.: „*Vocacionem gencium et causam salutis earum.*" Comment. (minore

script. ad singulos versiculos) inc.: „*Jeronymus Marcus evangelista sacerdocium.*" Expl.: „*Quia te decet et sermonum et operum gloria. Amen.*"

In fine (manu s. XVIII.) titulus operis.

Ed. in S. Thomae omnia opera, Parisiis 1660 T. XVII.

37.

Membr. s. XIV.; f. 227; 39·3 × 28·1 *cm*; ligat, rec.; f. 1 in littera initiali deaurata imago B. M. V.; f. 227: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656.*"

F. 1—227. **(S. Thomae de Aquino catena super evangelium s. Joannis.)**

Prol. inc.: „*Divine visionis sublimitate illustratus Ysaias dixit.*" Comment. (minore script. ad singulos versiculos) inc.: „*Omnibus aliis ewangelistis ab incarnacione incipientibus.*" Expl.: „*Ita et illi et multo facilius facere que volebat, quia ipse est super omnia deus benedictus in secula. Amen.*"

Ed. in S. Thomae omnia opera, T. XVII,

38.

Membr. s. XIV.; f. 240; 39 × 27·4 *cm*; ligat. rec.; f. 1 littera initialis deaurata; f. 1: „*Can. Reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. July 1656.*"

F. 1—240. **(S. Thomae de Aquino catena super evangelium s. Lucae.)**

Prol. inc.: „*Inter cetera incarnacionis Christi misteria.*" Comment. (minore script. ad singulos versiculos) inc.: „*Lucas inicio evangelii causam cur scripserit.*" Expl.: „*Quos nos imitantes in sacra vita semper degamus, laudantes et benedicentes deum cui est gloria etc. Amen.*"

Ed. in S. Thomae opera omnia, T. XVII.

39.

Membr. s. XII.; f. 219; 38·2 × 25 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 16, 29, 29′, 79, litterae initiales cum ornamentis, inter f. 55 et 56 unum folium excissum; f. 56—59′ humore laesa; f. 8: „*Liber sancte Marie in Niwenburga*", script. ab Alb. Saxo, s. XIII.; f. 1, 100, 218: „*Liber beate Marie virginis in Neuburga claustrali*", s. XV. Codex continet multas glossas marginales. s. XII.

1. F. 1—1′. **(Evangeliorum distributio per circulum anni.)**
2. F. 2—7. **(Tabula harmoniaca evangeliorum.)**

F. 7′ script. vacat.

3. F. 8—15′. **(Registrum capitulorum operis sequentis.)**

In margine nota de opere et autore, s. XVIII.

4. F. 16—219. **R. Incipit unum ex quatuor seu concordia evangeliorum et desuper exposicio continua exactissima diligentia edita a Zacharia Crisopolita.**

Inc.: „*De excellentia evangelii et differencia ipsius ad legem.*“ Expl.: „*Novissime visus est et mihi hoc non post parvum tempus ascensionis. Explicit unum ex quatuor etc.*“

F. 219′ script. vacat.

Ed. Migne CLXXXVI 11—620. De auctore cf. Hurter IV 94.

40.

Membr. s. XII.; f. 47; 42 × 28·4 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1, 3, 4, 5′, 13, 14, 14′, 15, 15′, 16, 16′, 22′, 27′ litterae initiales variis coloribus pictae cum ornamentis; f. 47′ humore laesum; f. 3: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo*“, s. XIII.; f. 46′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. Codex continet glossas marginales a variis manibus scriptas. Ex contritis marginibus apparet, apud antecessores nostros hunc codicem multoties manu versatum fuisse.

F. 1—47′. **(Sententiae totius theologiae et alia.)**

R. Iste sunt sentencie sanctorum patrum etc. Sequitur registrum capitulorum l. I. Opus inc.: „*Fides est substancia sperandarum rerum.*“ Expl.: „*Si novit unum diem . . .*“ Reliqua humore laesa ideoque non legenda sunt.

Simile opus extat in bibl. monast. Cassin.; cf. catal. T. IV N. 208.

F. 44′ in margine nota: „*Sancta Maria mater misericordie adiuva me miserum peccatorem Chunradum tuum indignum famulum.*“

41.

Chartac. s. XV. (1414); f. 354; 40·5 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 354′: „*Liber sancte Marie in Newnburga*“, s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustronevburgensi bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656.*“

F. 1—354′. **(Joannis Berwardi de Villingen lectura in sententias Petri Lombardi.)**

Inc.: „*Utrum per discursum theologicum.*“ Expl.: „*Habebunt amissionem et carenciam glorie, ut tristentur.*“

F. 183: „*Explicit lectura magistri Johannis Berbardi magistri Wyennensis. Anno domini MCCCCXIIII in die Primi et Feliciani martirum. Qui vixit sub anno domini MCCCCVIII.*“

Hoc opus ineditum est.

Joannes Berwardi (Berbardi, Werbardi) de Villingen a. 1385 in universitate Viennensi immatriculatus, a. 1386 ad baccalaureatum promotus, a. 1389 licentiatus admissus ad incipiendum, ab a. 1390—1403 magister regens in facultate artistica. In facultate theologica primum memoratur a. 1399. (Cf. acta facult. theol. 4', 5, 7.) A. 1410 cum magistro Andrea Mauser Romam ad Joannem XXIII. papam missus, in reditu Florentiae manibus occubuit malignorum. (Haec notata Dr. Arthur Goldmann, archivarius universitatis Viennensis, comiter mihi in usum tradidit.) Cf. Aschbach, I 613; Kink I 42.

42.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externae et internae plagulae membr.) s. XV.; f. 214; 39·8×29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 211': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV.; f. 1: „*Ex libris can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae 1. Sept. 1656.*"

1. F. 1—204'. (Titulus legitur teg. ant. b:) **Tercia pars summe Alexandri de Hallis.**

Inc.: „*Vota christiane fidei disciplina pertinet.*" Expl.: „*Fortis est ut mors dileccio. Et sic terminatur symbolum Deo laus.*"

Editiones vide ap. Hain N. 647 et postea saepius edit. est.

2. F. 205—211'. **(Registrum quaestionum operis praecedentis.)**

F. 95, 96, 212, 213, 214 script. vacant.

43.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externae et internae plagulae membr.), s. XV.; f. 299; 40·1×28·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 littera initialis deaurata exhibet imaginem B. M. V. pulchre pictam, in margine infimo insigne Simonis Heyndl, praepositi canoniae nostrae ab a 1451—1465. (Cf. Grenser, Die Wappen der Pröpste von Klosterneuburg in Jahrbuch d. herald. geneal. Vereines Adler, Wien 1874 p. 71); f. 1 et 296: „*Liber sancte Marie virginis in Newenburga claustrali*", s. XV. Margines foliorum humore maculati, multae cum scedulis chartac. adglutinatis.

F. 1—296. **(Francisci de Retza expositio verborum: Comedent igitur fructus viae suae.)**

Inc.: „*Comedent igitur fructus . . . Eposita ista littera.*" Expl.: „*Loqueremur et earundem fructificacionem. Deo gracias.*"

F. 296'—299' script. vacant.

Auctor in 91 capitulis, quae omnia incipiunt: Comedent igitur . . ., allegat dicta s. scripturae, ss. Patrum et ecclesiae doctorum in laudem B. M. V.

Hoc opus ineditum est.

Franciscus de Retza ex oppido Retz Austriae inferioris ex ord. praedic., insignis pietatis vir et ardens B. M. V. cultor, in universitate Viennensi annos plures docuit et fuit vicarius generalis conventuum Teutoniae reformatorum. Obiit a. 1421. Cf. Hurter IV 648; Quetif-Echard I 775; Apfalterer, Scriptores univ. Vienn. p. 73 sqq.; Aschbach I 421 sqq.; Röm. Quartalschr. T. 1897 p. 296, 302, 306, 315; T. 1900 p. 92.

44.

Membr. (f. a cap. bb′, cc′, f. 1, 6, 7, 12, 13, 24, 25, 30, 31, 36, 37, 42, 43, 48, 49, 54, 55, 60, 61, 70) et chartac. (omnia alia folia) s. XV. 1424); f. 416; 40·5 × 27·7 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. c: titulus codicis, s. XVIII., f. a cap. c′ et f. 415b: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV., f. 1: „*Ex libris can. reg. Claustronevburgensis bibliothecae. 28. Juny 1656.*

F. 1—415′. **(Simonis Fidatus de Cassia de gestis Christi, humani generis assertoris, pars prima lib. I—VII).**

R. Incipit liber primus de vita christiana venerabilis fratris Symonis de Cassia ordinis heremitarum sancti Augustini ecclesie venerabilis conventus existens in Newburga claustrali procuravit scribi ad usus fratrum et omnium in eo legencium. Anno domini MCCCCXXIIII in octava sancti Stephani. Prologus primus inc.: „*A bono et super bono creatore.*" Prologus secundus inc.: „*Multi locuti sunt.*" Opus inc.: „*Ipse racionis ordo deposcit.*" Lib. VII. expl.: „*Ipse reprobos detrudet in penis per omnia benedictus deus . . .*"

F. 416 et 416′ script. vacant.

Edit. Basileae 1517, Ratisbonae 1733 et postea saepius.

Simon Fidatus de Cassia (de Cassia, oppido Umbriae) magno fervore, incredibili cum fructu verbum Dei populosis in urbibus annuntiavit; obiit 2. Febr. 1348. Ob pietatis virtutumque splendorem a Gregorio XVI. a. 1833 inter beatos fuit relatus. Cf. Hurter, IV. 464; Ossinger, 214, ibique codex noster memoratur.

45.

Membr. et chart. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV (1424); f. 348; 40·5 × 28 *cm*; col. 2, ligat. rec.; f. 1′ littera initialis deaurata, coloribus viridibus, rubris, caeruleis picta cum ornamentis, f. 1: titulus codicis s. XVIII, inferius et f. 348: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. bibliothecae ibidem inscriptus 28. Juny 1656.*"

F. 1′—348. **(Simonis Fidatus de Cassia de gestis Christi, humani generis assertoris, pars secunda lib. VIII—X.)**

R. Incipit secunda pars venerabilis fratris Symonis de Cassia ord. heremitarum S. Aug., que procurata est scribi anno domini 1424, et liber octavus ejusdem de viciis secundum ewangelium a salvatore per verba reprehensis sive ab aliquibus factis. In quo si non servatur ordo gestorum, servatur tamen debita narratio viciorum.

Prolog. inc.: „*Paterna nostris animis.*" Lib. VIII. inc.: „*In principio ewangelii multatur.*" Lib. X. expl.: „*Quod sit eternaliter benedictum. Amen. (R.) Explicit secunda pars venerabilis fratris Simonis de Cassia decimusque liber de salvatoris nostri verbis montanis. De quo ipse laudetur in ewum.*"

F. 348 script. vacat.

46.

Membr. et chart. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.), s. XV. (1424), f. 293; 40·8×27·7 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 littera initialis deaurata cum ornamentis; f. a cap. b: titulus codicis, s. XVIII.; „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656*“, inferius et f. 293′: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*“, s. XV.

F. 1—293′. **Simonis Fidatus de Cassia de gestis Christi, humani generis assertoris, pars tertia lib. XI—XIV.)**

R. In nomine domini nostri Jesu Christi. Amen. Tercia pars venerabilis fratris Symonis de Cassia incipitque undecimus liber ejusdem de disceptacionum seu disputacionum didascalium domini salvatoris cum hominibus et mulieribus discipulis phariseis scribis in lege peritis cum Judeis seu turbis plebeis atque paganis. De disputatione habita cum Samaritana, quid ad intelligenciam Katholicam significet sive doceat aut preecipiat prope mores secundum Joannem solum.

Liber XI. inc.: „*Optabat ordinabat faciebatque Christus.*“ Lib. XIV. expl.: „*Benedicentes deum qui est benedictus etc. Amen.*“

47.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV. (1426); f. 371; 40·3×28·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 2 littera initialis deaurata; f. 1: titulus codicis, s. XVIII; in margine inferiore et f. 2, 247′, 371′: „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali*“, s. XV. Comparatus est pro 13 fl. Cf. Černik, Schrift- und Buchwesen in Jahrb. d. Stift. Klosternbg. V 147.

F. 2—371′. **(Nicolai de Dinkelspühel commentarius in librum quartum sententiarum.)**

Inc.: „*In nomine dei patris et filii et spiritus sancti. Cum desiderarem vestris caritatibus.*“ Expl.: „*Honor et virtus et fortitudo per infinita seculorum secula. Amen. (R.) Finis huius operis in die sancte Dorothee virginis anno domini MCCCCXXVI.*“

Nicolaus de Dinkelspühel (urbe Sueviae) decus academiae Viennensis, natus est c. 1360, habuit in facultate artium Viennensi praelectiones de philosophia, mathesi, physica; transiit dein ad theologiae studium et percursis solitis gradibus academicis doctor renunciatur a. 1409. Ter functus est munere decani, munere etiam rectoris, et cum iterum hoc honore donaretur, ei renuntiavit, interea factus est canonicus ad s. Stephanum. Magna apud omnes etiam Austriae duces valuit auctoritate. Interfuit concilio Constantiensi, unus fuit ex deputatis nationis Germanicae pro eligendo novo pontifice. Plurimos reliquit studii diligentiaeque suae fructus, fere ineditos. Obiit a. 1433. Cf. Hurter IV 690. In Bibl. canoniae St. Floriani idem opus asservatur; cf. Czerny, Die Handschriften der Stiftsbibl. St. Floriani 37 N. 84.

48.

Membr. et. chart. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.), s. XV.; f. 360; 40·6 × 28·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1: littera initialis V deaurata cum ornamentis continet imaginem autoris in coenobio monacharum praedicantis, in margine: „*Can. reg. Claustronevburgensium iure inscriptus 16. May 1656*". Codex memoratur in Serapeum XI 102.

1. F. 1 — 358. **(Nicolai de Dinkelspühel summa theologiae germanica de ieiuniis, poenitentia, peccatis mortalibus, decalogo etc.)**

Inc.: „*Von den vierczig tägen der heiligen vasten.*" Expl: „*Macht an end ymmer ewichleichen. Amen.*"

2. F. 358′ — 360′. **(Registrum operis praecedentis.)**

Ad calcem: „*(R.) Gloria laus et honor sit omnipotenti deo, qui affuit principio medio quoque et fine (!) et cetera.*" In fine: „*Finis adest operis, finales posco laboris.*" „*Das gegenwurtig püch ist genomen und ausgetzogen worden aus der lere und predige des erwirdigen maister und lerer der heiligen schrift maister Nicklas von Dinckelspuchel saliger gedechtnus, als er die hie zu Wienn gepredigt hat, und ist geschriben worden an sand.*" Reliqua non absoluta sunt.

In bibl. palat. Vienn. idem opus extat, sed autor non nominatur; cf. Tabulae codicum manu scriptorum in bibl. palat. Vindob. asserv. V. II, p. 187, N. 3054.

49.

Chartac., s. XV. (1452); f. 296; 40·7 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 16. May 1656*"; capita codicis saepius carent initialibus.

1. F. 1 — 296′. **(Nicolai de Dinkelspühel Summa theologiae germanica de ieiuniis, poenitentia, peccatis mortalibus, decalogo etc.)**

Inc.: „*Hy hebet sych an von den vyrtczig tagen der heylygen vasten.*" Expl.: „*Und macht ane ende, ymmer und ewiglychen amen. Deo gracias. 1452.*"

Cf. cod. 48.

50.

Membr., s. XIV.; f. 327; 40·2×28·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f, 1, 17, 27, 42, 66′, 67, 102′, 109′, 118, 122, 126, 135′, 165′, 183, 189′, 203′, 219′, 294, 314′, litterae initiales cum ornamentis pulcherrimus; f. 1 et 326′: „*Liber s. Marie in Newburga claustrali*", s. XV.; f. 1 in margine inf.: „*Catal. inscriptus*", s. XVI.

Folia ultima tineis laesa.

F. 1 — 326′. **(Alcuini collectio homiliarum et sermonum.)**

R. Dominica ante adventum domini. Leccio sancti ewangelii secundum Johannem. Omelia beati Augustini episcopi. Inc.: „*Miracula que fecit dominus noster Jesus Christus.*" Expl.: „*Peccatoris inpingwet caput suum.*"

Ed. Lugduni 1520 sub titulo: Homilie doctorum ecclesiasticorum in evangelia dominicalia ac temporanea una cum sermonibus ornatissimis in unum redacta codicem iussu divi Caroli magni imperatoris semper Augusti: opera et ingenio venerabilis Christi professoris Alchuini eiusdem inseruntur tres libri diserti atque acuti de sacrosancta trinitate ad eundem Carolum . . . Cf. Werner, Alcuin und sein Jahrhundert, p. 38.

F. 326′ et 327 sequuntur lectiones in transfiguratione domini, s. XVI. F. 327′ script. vacat.

51.

Chartac. s. XV.; f. 375; 39·3 × 27·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. b′: chronica familiae Johannis Hacheneker ab a. 1479—1489; in marginibus f. 1, 363—375 scidulae adglutinatae sunt, margines f. 371 abscissae sunt; f. a cap. c: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 18. Sept. 1656.*“

1. F. 1—363′. (**Expositiones germanicae evangeliorum.**)

Prol. inc.: „*Aller weisstum ist von unserm herren got.*“

Praemisso 1. cap. evang. s. Joannis expositiones inc.: „*Die andern ewangelisten schreibent, das vnser herre geporn sei in der czeit diser werlt.*“ Expl.: „*Christ vor gechundet hett. Deo gracias.*“

In fine:

„*Das puech hat ein ende,*
got uns allensampt in sein hymelreich sende amen.
Des helf uns die hochgelobte wirdige diemutige
und suezze chuniginne, die rainev cheusch iungfraw
Maria amen. Pit got fur den schreiber das sint
auch guete. Mer auch pitt got um frawen ${}_{e}$Chunigun-
den, das sie an irn leczten czeiten an tot sünde
werde erfunden. So geit ir got sicherleich, das sie
sich wirt frewen mit got und mit allen heiligen
ewichleichen in dem himel ymmer und ymmer. Amen.
Wann sie ist des pueches gar fleizzich gewesen und
hört auch gern darinne lesen. Da von enphecht
sie oft gueten andacht. Das hat sie auch alles
vorbedacht. Wer daz puech neyd oder hazze,
dem muezz sein nasen in seinen ers wachsen“

Idem opus extat in cod. 4. Ultima verba referuntur in Serapeum XI 102. — Sequuntur adnotationes s. XVI.

2. F. 364—375′. (**Distributio evangeliorum, germ.**)

Inc.: „*Hie sind geschriben der Ewangeli anevange.*“ Expl.: „*An unser frawen empfanustage: Liber generacionis Jesu Christi.*“

52.

Membr. s. XV.; f. 260 (verus foliorum ordo: 1—179, 183—186, 180—182); 29·7 × 30 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; f. 1 in initiali deaurata elegantissime picta imago B. M. V., in ornamentis insigne praepositi canoniae nostrae Simonis de Turri (a. 1442—1451); f. 69

littera initialis deaurata cum pulchris ornamentis; f. a cap. a a′ et f. ad calc. a a′: fragmenta antiphonarii cum neumis in campo aperto, s. XIII.; f. a cap. a: titulus codicis, s. XVIII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*"

F. 1—260′. **(Francisci de Retza expositio antiphonae Salve Regina usque ad verba: advocata nostra.)**

Inc.: „*Salve. In huius carminis exposicione, quod sacrosancta mater militans ecclesia decantat.*" Expl.: „*Et declamamus inmania seva insaniaque eorum rostra.*"

Hoc opus ineditum memoratur a Zeibig in Archiv f. öst. Gesch. V 311. De auctore vide cod. 43.

53.

Membr. s. XV.; f. 258 (antiqua foliatio continuat numerationem vol. I.); 39·7 × 30 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; f. 1′ duobus imaginibus ornatum, in superiore picta est B. M. V., cui s. Leopoldus et uxor eius genuflectentes offerunt ecclesiam nostram collegiatam unica turri ornatam, in inferiore s. Augustinus et coram eo canonici genuflectentes. In infima parte imaginis insigne canoniae nostrae; f. a cap. a a′ et f. ad calc. a a′: fragmenta antiquorum statutorum, s. XIV. (consentiunt cum eis in cod. 58); f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*"

F. 1′—258′. **(Francisci de Retza continuatio expositionis antiphonae Salve Regina a verbis: illos tuos misericordes oculos usque ad verba: post hoc exilium ostende.)**

Inc.: „*Illos tuos misericordes oculos ad nos converte. Hic est secunda particula secunde partis.*" Expl.: „*Et Jesum tuum filium nobis clementer ostende. Deo gracias.*"

54.

Membr. XV.; f. 174; (antiqua foliatio continuat numerationem voluminum priorum); 39·7 × 30 *cm*; col. 2; ligat. rec.; littera prima initialis O deaurata, coloribus et ornamentis elegantissime exornata, continet imaginem B. M. V.; f. a cap. b: titulus codicis s. XVIII.; f. ad calc. a a′: fragmentum antiphonarii cum neumis s. XIV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 22. May 1656.*"

F. 1—174′. **(Francisci de Retza continuatio expositionis antiphonae Salve Regina et quidem ad verba: o clemens, o pia.)**

Inc.: „*O clemens, o pia etc. Hic est tercia pars principalis huius carminis.*" Expl.: „*Canendo mentis corporisque melodia: o clemens, o pia.*"

55.

Membr. s. XV (1444); f. 291; (antiqua foliatio continuat numerationem voluminum priorum); 39·7 × 30·5 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; f. 1′ littera initiali caret; f. a cap.

a: titulus codicis s. XVIII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliotheca iure inscriptus 22. May 1656.*“ Folia ultima excissa sunt.

F. 1—291'. **(Francisci de Retza continuatio expositionis antiphonae Salve Regina, et quidem ad verba: o dulcis virgo.)**

Inc.: „*[O]dulcis. Hic exclamat tercio auctor.*“ Expl.: „*Processit dulcedo inmensa, igitur bene dicitur ei o dulcis Maria.*“ In fine: „*Deo gracias. Anno domini millessimo quadringentessimo quadragesimo quarto proxima feria sabbatho ante festum sancte Johannis Baptiste.*“

56.

Membr. s. XV (1433); f. 323; 41·1 × 29 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac; f. 1 littera initialis deaurata cum imaginibus B. M. V. et auctoris genuflectentis; tegum. ant. a in schedula adglutinata titulus codicis, s. XV.; tegum. ant. b et tegum. post. a: fragmentum hebraicum; f. a cap. a: „*Liber s. Marie virginis in Neuburga claustrali*“, s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656*“.

1. F. 1—318. **(Francisci de Retza continuatio expositionis antiphonae Salve Regina, et quidem ad verbum: Maria.)**

Inc.: „*Maria. Hic est ultima huius cantici particula.*“ Expl.: „*Per hoc nomen Maria etc. terminatur et finitur lectura ista super Salve Regina. Deus sit benedictus in secula et gloriosa mater eius. Amen.*“ In fine: „*Hec tercia pars lecture super Salve Regina est venerabilium dominorum canonicorum in Newenburga claustrali, ad quorum peticionem iste tres lecture edite sunt, conscripte vero et finite anno domini millesimo quadringentesimo in tricesimo tercio per Allexium de Landesperga marchiatum et cetera. Amen.*“

2. F. 318'—323. **(Registrum.)**

F. 323' script. vacat.

57.

Membr. s. XV. (1432); f. 467; 38·3×27·2 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; f. 7 initiali caret; f. 18 perpulchra imago B. M. V. et auctoris genuflectentis in deaurata initiali; f. 21' littera initialis deaurata; f. a cap. b: variae adnotationes, s. XV. titulus codicis s. XVIII., inscriptio: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 2. Juny 1656*“, f. 1: „*Iste liber est monasterii beate Marie virginis in Newburga*“, s. XV.; f. 467': „*Iste liber est dominorum in Newburga claustrali*“, s. XV.

1. F. 1—5'. **(Francisci de Retza sermo in dominica palmarum.)**

Inc.: „*Solvite Matth. 21. Originaliter et in presentis dominice ewangelio.*“ Expl.: „*Ab ingenioso compilatore etc.*“

F. 6 et 6' scriptura vacant.

2. F. 7—17. **(Registrum alphabeticum operis sequentis.)**

F. 17' script. vacat.

3. F. 18—467'. **(Francisci de Retza expositio Cap. I. Proverbiorum Salomonis.)**

Prol. inc.: „*Salomon in omni gloria sua coopertus.*" Opus inc.: „*Parabole Salomonis . . . Presens parabolarum sive proverbiorum liber.*" Expl.: *Quod est contradiccio manifeste etc. Est finis, deo laus et gloria.*" In fine: „*Explicit lectura super primum capitulum proverbiorum venerabilis et egregii domini doctoris magistri Francisci ordinis predicatorum, quam fecerunt scribere venerabiles patres et domini domini canonici regulares de Newenburga claustrali post annum domini millesimum quadringentesimum in anno 32. Et eodem anno Danubius est diffusus usque ad murum civitatis Wyenne etc.*"

Hoc opus memorat Possevin I 506 et Sebastian Brunner, Der Prediger-Orden in Wien, 1867, p. 37.

58.

Membr. s. XV.; f. 39; 37·2 × 28·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1, 3', 26 litterae initiales deauratae cum pulchris ornamentis; f. 39 formulae medicinales s. XVI.; f. 39' adnotatio a. 1744 et probationes pennae; f. a cap. c, 1, 5, 10, 22, 37: „*Liber monasterij beate Marie in Newnburga claustrali*", s. XV.

1. F. 1—3'. **R. Incipit regula beati Augustini episcopi (in septem capitulis).**

Inc.: „*Hec sunt que observetis precipimus.*" Expl.: „*In temptacionem non inducatur ipso auxiliante qui vivit etc. Amen.*"

Ed. Migne XXXII 1377—1384. De regula vide Heimbucher, Die Orden u. Kongregationen d. kath. Kirche I 167, II 7 sqq.

2. F. 3'—25'. **R. Incipit exposicio Hugonis (de s. Victore) super regulam sancti Augustini episcopi.**

Inc.: „*Hec precepta que subscripta sunt.*" Expl. glossa: „*Ut cultor eius non in seipso sed in alio glorietur.*"

Ed. Migne CLXXVI 881—924 et sub titulo: Regula D. Aur. Augustini Ugonis de s. Victore et Umberto commentariis illustrata, Dilingae 1581. De auctore cf. Hurter IV 57 sqq.

3. F. 25'—37. **R. Libellum consuetudinum, ceremoniarum et ordinacionum iuxta regulam sancti Augustini canonicorum regularium secundum observanciam monasterii Newnburgensis.**

Sequentibus capitulis:

1. Prohemium.
2. De recepcione noviciorum ad probacionem.
3. Ut erga pueros in congregacione nutriendos instantissima cura adhibenda sit.
4. De novicio, qualiter sit admonendus.

5. De recepcione noviciorum ad professionem.
6. De ordine et modo professionis faciende.
7. De professione facienda religiosorum nostri ordinis.
8. Qualiter quelibet persona huius monasterii orare debet, instruatur hoc modo.
9. Qualiter stent vel sedeant in choro.
10. De colleccione vestimentorum et manicarum astriccione.
11. De inclinacione.
12. De sacerdote ebdomadario.
13. Ubi sacerdos stare debeat ad collectas dicendas.
14. Quando prostrati preces dicere debent.
15. De venia petenda in choro.
16. Qua disciplina lector ad legendum eat et redeat.
17. Qualiter surgant et post hoc quid faciant.
18. De capitulari accione.
19. Qualiter prelati erga subditos delinquentes se habere debeant.
20. Quo tempore loquendum et quo silendum sit et quid et unde loqui debeant.
21. De confessione fratrum et communione.
22. Quomodo se debeant prepare ad missam publicam.
23. Quando stare vel sedere in missa publica debeant.
24. Quando commessuri sunt, quid dicere aut quomodo se habere debeant.
25. De dormicione fratrum ante nonam in estate.
26. De bibicione fratrum.
27. De officio vesperarum.
28. Quando cenaturi sunt.
29. De collacione fratrum.
30. De completorio.
31. Quod in dormitorio universi dormiant.
32. De infirmorum et senum cura.
33. De inunccione et exequiis fratrum.
34. De fundatoris memoria et aliorum benefactorum.
35. De memoria parentum et prelatorum et fratrum nostrorum.
36. De custodia sigilli conventus et litteris eidem missis et per eum mittendis.
37. De horis fratrum laycorum.
38. Quid frater suum dicere debeat.
39. De minucione sangwinis.
40. De conservacione et comodacione librorum.
41. De fraternitate tribuenda.

Proemium inc.: „*Quamvis uniuscuiusque regule per sedem apostolicam approbate.*“ Cap. I. inc.: „*Novicius in etate legittima.*“ Cap. 41. expl.: „*Sencias adventum.*“

F. 37′ et 38 script. vacant.

Cf: Antiquae consuetudines canonicorum regularium monasterii s. Jacobi de Monteforti in dioecesi Macloviensi ap. Martene, Thesaurus, T. IV Lutetiae Parisiorum 1717 col. 1215 (Maclovienses canonici existere VII. — XII. saec.) et (Large, Alanus le) De canonicorum ordine disquisitiones, Parisiis 1697 p. 104 et 388.

59.

Membr. s. XVI in.; f. 16; 73 × 51·6 *cm*; ligat. rec.; aliquot litterae initiales desunt; margines fol. 12, 15, 16 abscissae sunt.

1. F. 1—8. **(Antiphonae, responsoria, invitatorium cum notis choralibus ad festum s. Leopoldi.)**

2. F. 9—16. **(Antiphonae, responsoria, invitatorium cum notis choralibus ad festum translationis s. Leopoldi.)**

Hoc officium primo ed. Balthasar Polzmann in Compendium vitae et miraculorum s. Leopoldi a. 1591.

60.

Chartac. s. XVII (1659); f. 29; 40·8 × 30 *cm*; ligat. antiqua coriac.; f. a cap. a′: insigne Adami Scharer, praepositi canoniae nostrae a. 1675—1681; in media parte inscriptio: „*Adamus Scharer can. reg. zu Closterneuburg. Anno 1659*“, inferius imagines s. Augustini et s. Monicae; f. a cap. c: titulus codicis.

F. 1—29′. **(Antiphonae et responsoria ad vesperas, ad tertium nocturnum, ad laudes festi s. Augustini cum notis choralibus.)**

61.

Membr. s. XV.; f. 398; 48 × 35 *cm*; col. 2; ligat. antiqua coriac.; f. 7 in littera initiali prima insigne Simonis Heyndl praepositi canoniae nostrae a. 1451—1465, in margine insigne compositum (1. Austriae infra Onasum, 2. canoniae nostrae, 3. praepositi Simonis Heyndl); f. 100 in initiale insigne canoniae nostrae; f. 7, 7′, 14, 18, 22, 26, 31, 36, 41′, 62, 62′, 192′, 216′, 221, 233′, 252′, 274′, 281′, 287, 298 litterae initiales deauratae et eleganter exaratae; f. 1′ officium festi translationis s. Leopoldi manu subsequa inscriptum est; f. 1 titulus codicis, s. XVIII.; f. 7, 217, 398: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae iure inscriptus 16. May 1656.*“ Inter f. 75 et 76 unum fol. excissum est. Illuminator accepit 1454 $3^1/_2$ tal. Cf. Černik, Schrift- u. Buchwesen l. c. 166.

F. 1—398. **(Breviarium ad usum canoniae Claustroneuburgensis.)**

1. F. 1—6′. (Calendarium.)
2. F. 7—61′. (Psalterium dispositum per hebdomadam cum ordinario officii de tempore.)

3. F. 61′—228. (Proprium de tempore a dominica prima adventus usque ad dominicam primam post pascha; in fine festum ss. corporis.)
4. F. 228—322. (Proprium sanctorum.)
5. F. 322—338′. (Comune sanctorum.)
6. F. 338′—398. (Proprium de tempore a dominica prima post pascha usque ad dom. XXV. post pentec.)

F. 398′. (Orationes.)

62.

Membr. (f. 1—12′:) s. XV. (f. 13—14′:) s. XVI.; f. 15; 49·5 × 34 *cm*; ligat. rec.; multae litterae initiales cum ornamentis; f. 12′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. Codex ab initio et in fine mancus est.

F. 1—41′. **(Antiphonae cum notis choralibus.)**

Ad festa: S. Michaelis, dedicationis ecclesiae nostrae, s. Dionysii, s. Ursulae, omnium sanctorum, s. Martini, s. Briccii, s. Othmari, s. Caeciliae, s. Catharinae, s. Andreae, ad commune sanctorum, ad dominicas maiores et minores, hymnus Te deum, antiphonae Salve regina, suffragia de cruce et B. M. V. antiphonae ad festum s. Leopoldi, annuntiationis B. M. V.

F. 15 continentur alia manu s. XVII. inscript. antiphonae cum notis choralibus ad festum s. Clementis.

63.

Membr., s. XV.; f. 8; 50·4 × 34 *cm*; ligat. rec.; multae litterae initiales rubrae et caeruleae cum ornamentis. Codex ab initio et in fine mancus.

F. 1—8. **(Antiphonae cum notis choralibus.)**

Ad festa: S. Stephani, S. Joannis, SS. Innocentium, Epiphaniae, S. Caeciliae, S. Catharinae, S. Andreae, ad commune sanctorum, ad primam magnam dominicam, ad dominicas minores.

64.

Membr.; s. XVII. (1643); f. 143; 53×40·5 *cm*; ligat. antiqua coriac.; f. a cap. b: titulus codicis; f. a cap. c: dedicatio auctoris; f. a cap. d: index contentorum. Codicem Rudolphus II. Müller, praepositus canoniae nostrae (1643—1648) scribi procuravit, antequam ad praeposituram provectus fuerat, sed absolutus est codex, cum iam infulis decoratus esset, ut ex dedicatione patet. Marginibus multorum foliorum scidulae chartaceae adglutinatae sunt.

F. 1′—143′. **R. Odae sacrae (collectae) a Georgio Moser ad sacras infulas reverendissimi d. d. Rudolphi, can. reg. s. Augustini Claustroneuburgi coenobii antistitis dignissimi.**

Exhibet sequentes antiphonas:

1. F. 1—6. Asperges. 4 voc.
2. F. 6—12. Asperges. 6 voc.
3. F. 12—17. Asperges. 6 voc.
4. F. 17—21. Asperges. 4 voc.
5. F. 21—27. Vidi agnum. 4 voc.
6. F. 27—31. Tantum ergo. 5 voc.
7. F. 31—44. Introitus: Cibavit ad officium S. S. Corporis Christi.
8. F. 44—49. Veni sancte spiritus.
9. F. 49—61. Rorate.

F. 62 vacat.

10. F. 62—65. Lumen ad revelationem gentium.

F. 65 b vacat.

11. F. 66—78. Completorium.

FF. 78—79 vacant.

12. F. 79—84. Ave regina. 4 voc.
13. F. 84—87. Ave regina. 4 voc.
14. F. 87—90. Ave regina. 5 voc.
15. F. 90—93. Ave regina. 5 voc.
16. F. 93—96. Alma redemptoris. 4 voc.
17. F. 96—99. Alma redemptoris. 4 voc.
18. F. 99—102. Alma redemptoris. 5 voc.
19. F. 102—107. Regina coeli. 4 voc.
20. F. 107—110. Regina coeli. 4 voc.
21. F. 110—113. Regina coeli. 5 voc.
22. F. 113—118. Salve regina. 4 voc.
23. F. 118—121. Salve regina. 4 voc.
24. F. 121—125. Salve regina. 5 voc.
25. F. 125—134. Salve regina. 6 voc.
26. F. 134—137. Ave Maria. 4 voc.
27. F. 137—139. Ave Maria. 4 voc.
28. F. 139—141. Ave Maria. 4 voc.
29. F. 141—143. Ave Maria. 4 voc.

De Georgio Moser, notista capellae publicae Ferdinandi III. cf. Zedler, Grosses, vollst. Univ.-Lexikon, Leipzig und Halle, 1739, T. 21 p. 1839.

Bibl. palat. Vienn. asservat plura opera Georgii Moser.

65.

Membr. s. XVI.; f. 354; 54·5 × 38·5 *cm*; ligat. antiqua coriac.; f. 13, 21′, 36′, 48, 58, 69, 72, 74′, 76′, 83, 88, 129′, 140, 143′, 146′, 153′, 156′, 168′, 169, 170′, 171′, 172, 172′, 175, 183, 187′, 189′, 190, 194, 197′, 200, 204, 207′, 210, 221, 231, 232, 233′, 243, 274, 283,

291′, 293′, 311, 320, 330, 337′, 349 litterae initiales deauratae variis coloribus pictae cum pulchris ornamentis, praeterea multae aliae litterae capitulares; f. 22′, 32′, 62′, 89′, 105′, 117′ litterae initiales sunt excissae; quinque initiales imaginibus illustratae (f. 1: Isaias propheta, f. 2′: David rex, f. 147: circumcisio domini, f. 157: adoratio magum, f. 302: attributa evangelistarum personificata), f. 1′, 354′: „*liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV. Inter folium 189 et 190 duo folia, inter folium 197 et 198 et inter fol. 209 et 210 unum folium excissum est.

F. 1—354′. **(Antiphonarium cum notis choralibus iuxta ritum antiquiorem. Pars prima.)**

66.

Membr. s. XVI.; f. 388; 54·5 × 38·5 *cm*; ligat. antiqua coriac., f. 18, 30′, 46, 61′, 78′, 89′, 93, 96, 97′, 122′, 130′, 142′, 143, 148, 151, 154, 156, 157, 162, 182, 184, 192, 193′, 204′, 208, 233, 234′, 247, 260, 273′, 283′, 297, 298′, 327, 338′ litterae deauratae variis coloribus pictae cum pulchris ornamentis; quinque initiales imaginibus illustratae (f. 102′: Christus in monte Oliveti, f. 113′: Christus crucifixus, f. 132: angelus sedens super sepulchrum Domini, annuntians mulieribus resurrectionem, f. 221: ascensio domini, f. 327′: annuntiatio B. M. V.). Imago in f. 221 et verosimile etiam reliquae imagines pictae sunt a miniatore Friderico Prawn, ut ex libris rationum (Kammeramtsrechnungen) anni 1515 apparet. Cf. Černik in Jahrbuch des Stiftes Klosterneuburg I 251, 252; initio unum folium deest, inter f. 14 et 15 unum folium excissum, codex in fine mancus.

F. 1—388′. **(Antiphonarium cum notis choralibus iuxta ritum antiquiorem. Pars secunda.)**

67.

Membr. s. XVI.; f. 310; 54·5 × 38·5 *cm*; ligat. antiqua coriac. f. 13, 15, 15′, 16, 31′, 55′, 57, 76′, 89, 106′, 118′, 137′, 146′, 149, 164, 181, 193′, 228, 236′, 250′, 252′, 255, 256, 258′, 260, 261, 262′, 263′, 265, 266, 267′, 268′, 271, 294′, 310 litterae initiales deauratae variis coloribus pictae cum pulchris ornamentis. Sex initiales imaginibus illustratae (f. 16: ss. trinitas, f. 28′: sacerdos missam celebrans, f. 43′: s. Johannes Baptista, f. 61′: s. Petrus apostolus, f. 196: B. M. V., f. 279: attributa evangelistarum personificata); desunt. fol. 1—12, 14, 270, 272, 278, dimidium f. 277, Codex in fine mancus.

F. 13—310′. **(Antiphonarium cum notis choralibus iuxta ritum antiquiorem. Pars tertia.)**

68.

Membr. s. XVI.; f. 346; 54·5 × 38·5 *cm*; ligat. antiqua coriac.; f. 19′, 41, 52, 52′, 70, 90′, 114, 127′, 130, 131′, 145, 155′, 160, 173, 198, 209′, 226, 236′, 251, 264′, 282, 287′, 294, 297, 301, 308, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330 litterae initiales deauratae variis

coloribus pictae cum pulchris ornamentis. Duae initiales imaginibus illustratae; (f. 25: B. M. V., f. 56: Christus et Zachaeus); f. 104′ littera initialis excissa est; f. 11: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 28. Juny 1656*“; initio 10 folia desunt; f. 15, 16, 82—89, 105—107, 183—189, 204—208, 313—318 excissa sunt, in fine codex mancus.

F. 11—346′. **(Antiphonarium cum notis choralibus iuxta ritum antiquiorem. Pars quarta.)**

69.

Chartac. s. XVI.; f. 322; 42 × 28 *cm*; ligat. antiqua coriac.; f. 1: „*Sum ex libris bibliothecae Claustroneoburgensis can. reg. 28. Juny 1656*“; tegum. post. a: probationes pennae. Codex in fine mancus. Ut ex nota sequentis codicis patet, codices 69 et 70 a praeposito Christophoro I. Starl (1551—1558) a. 1551 empti sunt.

F. 1′—322′. **(Collectio operum musicorum ecclesiasticorum, a diversis auctoribus compositorum.)**

1. F. 1′—28. Missa super Pater noster. 6 voc. Auct. incog.
   F. 1, 28′, 29 vacant.
2. F. 29′—36. Rorate coeli. 4 voc. Auct. inc.
3. F. 36′—41. Idem cum aliis motettis. 5 voc. Auct. inc.
4. F. 41′—47. Introitus: Ad te levavi. 5 voc. Auct. inc.
5. F. 47′—53. Introitus: Populus Syon. 5 voc. Auct. inc.
6. F. 53′—55. Jerusalem surge. 5 voc. Auct. inc.
7. F. 55′—60. Gaudete in domino. 5 voc. Auct. inc.
8. F. 60′—64. Memento nostri domine. 4 voc. Auct. inc.
9. F. 64′—68. In excelso. 4 voc. Auct. inc.
10. F. 68′—71. Omnis terra. 5 voc. Auct. inc.
11. F. 71′—73. Dicit dominus. 5 voc. Auct. inc.
12. F. 73′—77. Adorate deum. 4 voc. Auct. inc.
    F. 77′—79′ vacant.
13. F. 79′—88. Resurrexi. 5 voc. Auct. inc.
    F. 88′—89′ vacant.
14. F. 89′—92. Quasi modo geniti. 5 voc. Auct. inc.
15. F. 92′—94. Mitte manum tuam. 5 voc. Auct. inc.
16. F. 94′—97. Misericordia. 4 voc. Auct. inc.
17. F. 97′—99. Alleluja. 5 voc. Auct. inc.
18. F. 99′—100. Ego sum pastor. 5 voc. Auct. inc.
19. F. 100′—102. Jubilate deo. 5 voc. Auct. inc.
20. F. 102′—105. Dicite deo. 5 voc. Auct. inc.
21. F. 105′—107. Et non videbitis. 5 voc. Auct. inc.
22. F. 107′—110. Laudate domino. 5 voc. Auct. inc.
23. F. 110′—112. Cum venerit paraclitus. 5 voc. Auct. inc.

24. F. 112′—119. Vocem iucunditatis. 5 voc. Auct. inc.
25. F. 119′—126. Exaudi domine. 5 voc. Auct. inc.
26. F. 126′—138. Spiritus domini. 5 voc. Auct. inc.
27. F. 138′—150. Benedicta sit. 5 voc. Auct. inc.
28. F. 150′—162. Cibavit eos adipe. 5 voc. Auct. inc.
29. F. 162′—168. Domine in tua misericordia. 5 voc. Auct. inc.
30. F. 168′—174. Factus est dominus. 5 voc. Auct. inc.
31. F. 174′—180. Respice in me. 5 voc. Auct. inc.
32. F. 180′—187. Dominus illuminatio mea. 5 voc. Auct. inc.
33. F. 187′—197. Exaudi domine. 5 voc. Auct. inc.
34. F. 197′—204. Dominus fortitudo plebis. 5 voc. Auct. inc.
35. F. 204′—209. Omnes gentes. 5 voc. Auct. inc.
36. F. 209′—215. Suscepimus eius. 5 voc. Auct. inc.
37. F. 215′—221. Ecce deus adiuvat. 5 voc. Auct. inc.
38. F. 221′—227. Cum clamarem ad dominum. 5 voc. Auct. inc.
39. F. 227′—232. Deus in loco. 5 voc. Auct. inc.
40. F. 232′—238. Deus in adiutorium. 5 voc. Auct. inc.
41. F. 238′—245. Respice domine. 5 voc. Auct. inc.
42. F. 245′—251. Protector noster. 5 voc. Auct. inc.
43. F. 251′—261. Inclina. 5 voc. Auct. inc.
44. F. 261′—267. Justus es domine. 5 voc. Auct. inc.
45. F. 267′—272. Da pacem domine. 5 voc. Auct. inc.
46. F. 272′—277. Salus populi. 5 voc. Auct. inc.
47. F. 277′—285. Ignominia quam fecisti. 5 voc. Auct. inc.
48. F. 285′—290. Si iniquitates. 5 voc. Auct. inc.
49. F. 290′—296. Dicit dominus. 5 voc. Auct. inc.
F. 296′ et 297 script. vacant.
50. F. 297′—309. Terribilis est. 5 voc. Auct. inc.
51. F. 309′—314. In memoria aeterna. 5 voc. Auct. inc.
52. F. 314′—322′. **Elias Herma:** Missa super Gaudete filiae. 6 voc. (incomplet.)

70.

Chartac. s. XVI.; f. 322; 40·5 × 28 *cm*, ligat. antiqua coriac.; tegum. ant. b: „*Emit dominus Christophorus praepositus 1551*“ (Christophorus Starl praepositus canoniae nostrae a 1551—1558); f. 1′: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 12. Juny 1656*“.

F. 1′—322. **(Collectio operum musicorum ecclesiasticorum a diversis auctoribus compositorum.)**

1. F. 1'—4. Veni sancte. 4 voc. Auct. inc.
2. F. 4'—8. Vidi aquam. 4 voc. Auct. inc.
3. F. 8'—12. Asperges me. 4 voc. Auct. inc.
4. F. 12'—14. Et lavit lachrimis. 4 voc. Auct. inc.
5. F. 14'—26. **Benedictus Ducis:** Introitus ad missam: Statuit. 4 voc.
De auctore vide: Mendel-Reißmann, Musikal. Conversationslex. III 263. F. 26'—29' vacant.
6. F. 29'—30. **Thomas Stolzer:** Responsoria. 4 voc.
De autore vide Mendel-Reißmann o. c. IX, 466 et Eitner Rob., Quellen-Lexikon d. Musiker, Leipzig 1900, IX 300—301.
7. F. 30'—31. **Casparus Copus:** Responsoria. 5 voc.
De autore vide Eitner, o. c. III, 45.
8. F. 31'—45. **Benedictus Ducis:** Rorate coeli. 4 voc.
9. F. 45'—63. **Casparus Copus:** Gelobet seist tu Jesu Crist. Deinde: Puer natus. 5 voc.
10. F. 63'—76. **Henricus Fink:** Vidimus stellam. 4 voc.
De aut. vide Mendel-Reißmann o. c. III 520 et Eitner, o. c. III, 449—450 F. 76'—77' vacant.
11. F. 77'—91. **Benedictus Ducis:** Vultum tuum. 4 voc.
12. F. 91'—94. **Benedictus Ducis:** Suscepimus deus. 4 voc.
13. F. 94'—102. Gaude Maria. 2 voc. Auct. inc.
F. 102'—107' vacant.
14. F. 107'—117. **Casparus Copus:** Historia resurrectionis. Resurrexit. Christ ist erstanden. 4 voc.
15. F. 117'—119. **Stephanus Mahu:** Christ der ist erstanden. 4 voc.
De auct. vide Mendel-Reißmann o. c. VII 18 et Eitner, o. c. VI 279.
16. F. 119'—134. **Henricus Isaak:** De ascensione. Viri Galilaei. 4 voc.
De auct. vide Mendel-Reißmann, o. c. V 487 et Eitner, o. c. V 248—250. Opera edita: Adler, Denkmäler der Tonkunst, V 1, XIV 1.
17. F. 134'—148. Introitus in festo pentecostes. 4 voc. Auct. inc.
Auct. inc. F. 148', 149 vacant.
18. F. 149'—160. **Benedictus Ducis:** Benedicta sit sancta trinitas. 4 voc.
F. 160'—162' vacant.
19. F. 162'—183. Cibavit eos adipe. 4 voc. Auct. inc.
F. 183'—185' vacant.
20. F. 185'—195. **Benedictus Ducis:** De sancto Joanne Bapt. 4 voc.
21. F. 195'—206. **Henricus Isaac:** De Maria Magdalena. 4 voc.
22. F. 206'—221. **Casparus Copus:** De assumptione B. M. V. 4 voc.
F. 221'—222' vacant.
23. F. 222'—233. **Benedictus Ducis:** De nativitate B. M. V. 4 voc.
24. F. 233'—244. De visitatione B. M. V. 4 voc. Auct. inc.
25. F. 244'—254. **Benedictus Ducis:** De dedicatione. 4 voc.

26. F. 254'—263. **Casparus Copus:** De omnibus sanctis. 4 voc.
F. 263'—264' vacant.

27. F. 264'—285. **Benedictus Ducis:** Missa de B. M. V. 4 voc.

28. F. 285'—297. **Casparus Copus:** Officium paschale. 4 voc.

29. F. 297'—307. **Arnoldus de Bruck:** Te deum. 4 voc.
Vide Mendel-Reißmann o. c. II 198 et Eitner, o. c. I 202—203.
F. 307'—311' vacant.

30. F. 311'—322. **Casparus Copus** in gratiam Arnoldi de Bruck: Salve regina. 4 voc.

71.

Membr. s. XIV.; f. 458; 33·6 × 23 *cm*; col. 2; ligat. rec.; codex pulcherrimus et bene conservatus; usque ad f. 208 multas exhibet initiales, quarum nonnullae deauratae, reliquae coloribus rubris, caeruleis, flavis pictae sunt. Initiales maiores: f. 17, 40, 45, 61, 89, 105', 114, 118, 121, 141, 146, 149', 155, 157, 186, 190. F. 1a: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 16. May 1656*". F. 113' ante canonem totum folium operiens imago crucifixi, in parte sinistra crucifixi: Joannes Apostolus, in parte dextera B. M. V.; in margine inferiore, ut ex superscriptione patet, imago orantis Stephani de Sierndorf praepositi canoniae nostrae 1317—1335, qui hunc codicem comparavit; f. 117' in margine inf. imago crucifixi; f. 114 in littera initiali T imago orantis sacerdotis; tegum. ant. b schedula adglutinata est, quae collectam de sancto Leopoldo exhibet; f. a cap. a et a': fragmentum missarum B. M. V.; f. a cap. b. alia manu s. XV.: nota ad canonem, deinde duae orationes ad praeparationem sacerdotis ante missam; f. a. cap. b': officium de s. Martha virgine; f. ad calc. a ex alio codice: fragmentum missae B. M. V. et missae in dedicatione ecclesiae. Inter f. 2 et 3 unum folium excissum.

F. 1'—458'. **(Missale plenarium ad usum ecclesiae collegiatae Claustroneoburgensis.)**

1. F. 1—7. (Manu recentiore: **Officia** de corona domini, in annuntiatione B. M. V., in assumptione B. M. V., **exorcismus** minor salis et aquae, **benedictiones** cineris, vini, agni in pascha, casei, lardi, ovorum, ad omnia, panis, novae domus, **orationes** de omnibus sanctis infra resurrectionem et ascensionem et infra ascensionem et pentecosten.)
2. F. 7'—10. (Manu recentiore, s. XV.: **Index festorum.**)
3. F. 10'. **(Orationes ad festum S. Dorotheae.)**
4. F. 11—16'. **(Calendarium.)**
5. F. 17—60. (**Ordinarium** a dominica I. adventus usque ad dominicam XXIII. post pentecosten.)
6. F. 60—60'. (**Ordo missae.** I. pars: Kyrie eleison, Gloria quotidiana, Gloria in festis B. M. V.)
7. F. 61—87. **(Sequentiale.)**

F. 72′ ad fest. s. Augustini ed. Dreves X 136; f. 77 ad fest. s. Nicolai ed. Dreves X 274; f 84′ ad festum s. Dorotheae etiam extat in bibl. palat. Vienn. N. 5094; cf. Chevalier II 364.

F. 87b—88b scriptura vacant.

8. F. 89—102′. **(Praefationes cum notis choralibus.)**

9. F. 102′, 103. (**Ordo missae.** II. pars: Gloria, Credo, Ite missa est cum notis choralibus.)

F. 103′—104′ scriptura vacant.

10. F. 105. (**Ordo missae.** III. pars: Symbolum.) Antecedit continuatio et finis sequentiae B. M. V. f. 80′ incipientis.

11. F. 105—108. **(Praefationes sine cantu per totum annum.)**

12. F. 108′—112. (Alia recentiore manu inserta: **sequentiae duae** in festo s. Crucis, **orationes** in festo transfiguratione domini, **benedictio** vini, **orationes** in festo XXIV seniorum, **missa** in festo ss. Trinitatis et per totam hebdomadam.

13. F. 112—113. (**Ordo missae.** IV. pars: Offertorium usque ad finem missae.)

14. F. 114—117′. **(Canon missae.)**

15. F. 118—208. (**Orationes** missarum per circulum anni.)

16. F. 208—213′. (Alia recentiore manu: **quatuor evangelia,** deinde **officia** pro peccatis, sacerdotis pro seipso, pro amico, pro infirmis, pro peccatis, pro mortalitate, pro pluvia, pro serenitate, pro tribulatione, pro congregacione, pro elemosinariis, pro pace s. ecclesiae, pro salute vivorum, pro discordantibus.)

17. F. 214—458′. (**Lectionarium et evangeliarium** per circulum anni.)

72.

Membr. s. XV. (1452); f. 391; 34·5 × 23 *cm*; ligat. rec.; f. a cap. a alia recentiore manu: officium de sancta Hedwige; f. a cap. b: sequentia de sancta Martha (alia manu); f. ad calc. a: missa de transfiguratione domini. Codex pulcherrimus multis initialibus deauratis et variis coloribus pictis ornatus, quorum maiores: f. 22′, 30, 132, 136, 146′, 308′; novem initiales imaginibus illustratae (f. 8: David rex, f. 114: resurrectio Christi, f. 180′: imago canonis totum folium operiens, ad dexteram manum crucifixi: B. M. V., ad sinistram: Joannes Apostolus; f. 181: flagellatio Christi, f. 184′ in margine inferiore: crucifixus, f. 185: Christus ex sepulchro apparens ostendit vulnera manuum et instrumenta passionis, f. 322′: s. Catharina et coram ea canonicus genuflectens, f. 355′: B. M. V., f. 364′: canonicus aspergens arcam mortui). F. 387′ (inscriptio manus, quae codicem exaravit): „*Hoc missale comparavit frater Oswaldus conversus et professus monasterii Newnburgensis. Actum anno domini 1452*“. In II. necrologio nostro (M. S. 80) f. 86′ sub s. III. Kl. Januarii (XXX. die) 1480: „Fr. Osbaldus conversus et professus monasterii nostri“; f. a cap. a: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 16. May 1656*“.

F. 1—391'. (**Missale plenarium ad usum ecclesiae collegiatae Claustroneoburgensis.**)

1. F. 1—6'. (**Calendarium.**)

F. 7 script. vacat.

2. F. 8—147'. (**Proprium missarum de tempore,** a dominica I. adventus usque ad festum ss. corporis.)
3. F. 148—171'. (**Praefationes** cum notis choralibus.)
4. F. 171'—175. (**Ordo missae:** Pater noster, Gloria in excelsis deo, Ite missa est, Credo cum notis choralibus.)
5. F. 175'—178. (**Ordo missae:** Orationes ante missam, oratio ad Gradus, orationes ad Offertorium, Gloria, Credo.)
6. F. 178—179'. (**Praefationes** sine cantu per totum annum. In fine praefatio paschalis cum notis choralibus.)

F. 180 script. vacat.

7. F. 181—188. (**Canon missae.**)
8. F. 188'. (Alia recentiore manu, s. XVI.: **Missa de passione domini nostri Jesu Christi.**)
9. F. 189—240. (**Continuatio proprii missarum de tempore,** a dominica I. post octavam pentecost. usque ad domin. prim. ante adventum domini.)
10. F. 240—387'. **R. Incipit ordo de sanctis per circulum anni.**
11. F. 388—391'. (Alia recentiore manu: **Missa** contra paganos, **collecta** de s. Apollonia, de doloribus B. M. V., **sequentia** de ss. Trinitate, de inventione S. Stephani, de paschate, de s. Colomanno, **missa de S. Leopoldo** cum sequentia ad cuius finem: 1493, **missa** de compassione seu doloribus B. M. V. **Sequentia** in eadem missa et in missa s. Marthae.)

Sequentia s. Leopoldi ed. Dreves, Analecta hymnica IX 210.

73.

Membr. s. XIII. (f. 1—83'), s. XIV. (f. 84—194), s. XV. (f.' 194'—204'); f. 204; 38 × 26·4 *cm*; ligat. rec.; multae initiales rubris et caeruleis coloribus pictae, quorum maiores: f. 6, 9', 31, 38, 40', 44, 45', 46, 49, 50, 55, 57', 72, 85, 87, 89', 91', 92', 98, 110, 118, 124, 126, 128, 130', 131', 138, 140, 147, 155, 159', f. 1. valde laesum, f. 2: „*Sum ex libris bibliothecae Claustroneoburgensis, 24. May 1656.*“ f. 70 nonnullae lineae rasae sunt; folia ultima humore laesa sunt, inter f. 83 et 84 et inter f. 86 et 87 aliquot folia exscissa sunt.

F. 1—204'. (**Missale plenarium ad usum ecclesiae collegiatae Claustroneoburgensis.**)

1. F. 1—4. (**Calendarium.**) Multa a recentioribus manibus inserta sunt.

2. F. 4—6. (Manu recentiore: **R. Officium in festo corporis Christi** et alia manu in script. cursiva s. XV.: **sequentiae ad festa S. Margarethae et s. Ursulae.**)
3. F. 6—66'. (**Graduale:** Introitus, Graduale, Tropus, Offertorium, Communio per circulum anni cum neumis in campo aperto.)
4. F. 66'—69'. (**Ordo missae.** I. pars: Kyrie eleison, Gloria, Credo cum neumis in campo aperto.)
5. F. 69'—71'. (**Tropi** in nativitate domini, in festo s. Stephani, s. Joannis evangelistae, s. Innocentium; f. 70', 71 alia f. 71' recentiore manu: missae de requiem et f. 71' alia manu: missa in festo visitationis B. M. V.)
6. F. 72—84'. (**Sequentiale.** Sequentiae cum neumis in campo aperto.)
   F. 84 alia recentiore manu, s. XVI.: sequentiae in festis B. M. V., f. 84' alia manu s. XV. alia sequentia B. M. V. Multa in marginibus recentioribus manibus inserta sunt.
7. F. 85—86'. (**Praefationes** sine cantu.)
8. F. 87—89. (**Canon missae.**)
9. F. 89'—178. (**Orationes** missarum per circulum anni.)
   F. 178 alia recentior emanu: orationes in missa s. Wolfgangi.
10. F. 178'—204. (**Lectionarium et evangeliarium** per totum annum.)
   F. 197—204 alia recentiore manu s. XV. scripta sunt.

74.

Membr. s. XIV./XV.; f. 355; 36·2 × 24·5 *cm*; ligat. rec.; f. 2: „*Can. reg. Claustroneuburgensi bibliothecae iure inscriptus 16. May 1656.*“ Codex multis initialibus deauratis et variis coloribus pictis ornatus, quorum maiores: f. 2, 4, 4', 5, 5', 6, 6', 7, 7', 8, 8', 9, 9', 83, 109', 124', 129', 136, 144, 147', 148', 149, 190, 192, 193, 194, 201, 218', 236', 241', 243', 258', 260', 274', 283, 307; initialis f. 21 excissa; f. 10: initialis imagine Simeonis prophetae, ornamenta initialis autem imaginibus quatuor prophetarum magnorum illustrata; f. 143': imago canonis totum folium operiens, crucifixus, ad dexteram crucifixi: B. M. V., ad sinistram: Joannes Apostolus, ad pedes crucifixi orat canonicus, (cuius nomen super caput positum legi non potest); f. 146' in adglutinata schedula chartacea imago crucifixi.

F. 1'—355'. (**Missale plenarium ad usum ecclesiae collegiatae Claustroneoburgensis.**)

1. F. 1'. (Alia manu s. XVI.: **Missa** in festo s. Leopoldi.)
   F. 1 script. vacat.
2. F. 2—3'. (**Orationes** ante celebrationem missae.)
3. F. 4—9'. (**Calendarium.**)
4. F. 10—136. (**Proprium missarum de tempore,** a dominica I. advent. usque ad octavam pentecost.)
5. F. 136—140'. (**Ordo missae:** Orationes ante missam dicendae, oratio ad Gradus, Orationes ad Offertorium cum adscriptionibus recentioribus

s. XVI. in margine inferiore, orationes post celebrationem missae, Gloria cum adscriptionibus recentioribus in margine s. XVI., Credo

6. F. 140′—142′. (**Praefationes** sine cantu per totum annum.)
F. 143 scriptura vacat.
F. 143′ imago canonis.
7. F. 144—147′. (**Canon missae.**)
8. F. 147′—190. (**Continatio proprii missarum de tempore,** a festo trinitatis usque ad dominicam XXV. post pentecost.)
9. F. 190—192. (**Missa de dedicatione ecclesiae.**)
10. F. 192—353. **R. Incipit liber de sanctis.** F. 352 una lectio a manu recentiore, s. XVI. scripta. F. 352′ et 353 missa in festo visitationis B. M. V. a manu recentiore s. XV. scripta.
11. F. 353′—355. (**Praefationes** cum notis choralibus in quatuor rubris lineis, recentiore manu s. XV. insertae.) F. 355′: collectae contra Turkos, s. XV. scriptae.

75.

Membr. s. XV. (1477); f. 258; 38·2 × 28 *cm*; (f. 1′—129 et f. 143—258′): col. 2, ligat. rec.; f. 6, 17, 22′, 73′, 95′, 110′, 115′, 123′, 125, 138, 143, 176, 184′, 226, 254′ litterae initiales deauratae et variis coloribus pictae; inter f. 137 et 138 imago canonis excissa, initio et in fine unum folium deest. F. 258 et 258′: „*Finitus est hic liber missalis anno domini MCCCCLXXVII diligenti manu Martini, venditus pro . . . ducatis pro nova capella beate virginis Marie et sancti Viti beatissimi pueri et martiris in Obernkriczendorf diligentia kartusiensium de Maurbach et familiarium suorum.*“ Numerus ducatorum erasus est. De possessionibus Carthusiensium in Kritzendorf cf. Topographie von Niederösterreich VI 283. De capella in Kritzendorf cf. Kirchl. Topographie, I, 1 p. 154 sqq.

F. 1—258′. (**Missale plenarium ad usum ecclesiae in Kritzendorf.**)
1. F. 1′—2′. (**Benedictiones variae.**)
2. F. 2—5′. (**Calendarium.**)
3. F. 6—126′. (**Proprium missarum de tempore,** a dominica I. adventus usque ad festum corporis Christi; in fine missa in dedicatione ecclesiae et in dedicatione altaris.)
4. F. 126′—127′. (**Ordo missae:** Orationes ad Offertorium, Gloria, Credo.)
5. F. 127′—129. (**Praefationes** sine cantu per totum annum.)
6. F. 129′—137′. (**Praefationes** cum notis choralibus in quatuor rubris lineis.)
7. F. 138—142. (**Canon missae.**)
8. F. 143—175′. (**Continuatio proprii missarum de tempore** a dominica I. post octavam pentec. usque ad dom. prim. ante advent. domini.)

9. F. 176—258′. **R. Incipit (proprium) de sanctis.**
10. F. 258′. (Alia recentiore manu:) **R. Officium de sancto Leopoldo marchione** (incompletum).

76.

Membr. s. XV; f. 260; 38·5 × 28 *cm*; (f. 7—123 et f. 140—260:) col. 2, ligat. rec.; f. 16′, 70, 118, 119′, 124, 134, 172′, 256′ litterae initiales deauratae et variis coloribus pictae; septem initiales imaginibus illustratae (f. 7: Christus in pallio purpureo, f. 96: Christus in pallio purpureo in manu sinistra signum victoriae tenens, f. 112′: domus apostolorum in Jerusalem, f. 140: Christus ex sepulchro apparens, f. 174′: s. Silvester, f. 227: s. Petrus); f. a cap. b: charta venditionis (Kunrat Krafft, vulgo Tunger, civis Augustae Vindel., vendit domum suam Joanni Braun de Bobingen, anno 1474); f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 16. May 1656.*“ Inter fol. 133 et 134 imago canonis excissa est.

F. 1—260′. (**Missale plenarium ad usum ecclesia Salisburgensis,** ut ex calendario apparet.)

1. F. 1—6′. (**Calendarium.**)
2. F. 7—120′. (**Proprium missarum de tempore,** a dominica I. adventus usque ad festum corporis Christi.)
3. F. 120′—121′. (**Ordo missae:** Gloria, Credo, orationes ad Offertorium. F. 121′ duae orationes in margine manu rencentiore insertae.
4. F. 122′—123. (**Praefationes** sine cantu per totum annum.) F. 123′ script. vacat.
5. F. 124—133. (**Praefationes,** Pater noster, **Ordo missae:** Kyrie, Gloria, Credo cum notis choralibus in quatuor rubris lineis.)
6. F. 133′. (Alia recentiore manu: **Missa in festo s. Leopoldi.**)
7. F. 134—139′. (**Canon missae.**)
8. F. 140—172′. (**Continuatio proprii missarum de tempore,** a dominica I. post pentec. usque ad dominicam XXV. post pentec.)
9. F. 172′—174. (**Missa** de dedicatione ecclesiae.)
10. F. 174—260. **R. Sequitur (proprium) de sanctis.**

77.

Membr. s. XV.; f. 250; 38·5 × 29 *cm*; (f. 1—4, f. 9—118, f. 133—250:) col. 2; ligat. rec.; f. 9, 19′, 24′, 72′, 92′, 106, 119, 133, 167, 215, 215′, 231, 234′, 237′, 247, litterae initiales deauratae, variis coloribus pictae cum perpulchris ornamentis; tegum. ant. b in schedula adligata alia recentiore manu: „*Iste liber empius est a venerabilibus dominis Martino Engelhart, Wolfgango Ottingeret domino Paulo Woller ad fundacionem ipsius Johannis Nēgel ad altare sancti Leonardi in ecclesia parochiali sancti Egidy ut ibi permaneat perpetue capellano eiusdem beneficii.*

Item illud ecclesiae beneficium habet duas ampullas argenteas per magistrum Leonardum de Ketzendorf emptas.

Item illud ecclesiae beneficium habet calicem deauratum cum signo ipsius Johannis Nëgel. Item illud ecclesiae beneficium habet pulchras mappas cum faciletis.“ Martin Engelhart fuit praetor urb. in Korneuburg 1487—1488 (cf. Starzer, Gesch. d. Stadt Korneuburg, p. 274); Paulus Woller, fuit beneficiatus capellae s. Nicolai in Korneuburg a. 1472 et 1481 (cf. o. c. p. 560); Joh. Nagel fuit civis in Korneuburg, fundavit missam in altare s. Leonardi eccl. paroch.; Leonhard de Hetzendorf fuit capellanus eiusdem missae (cf. o. c. p. 578).

Paulo inferius in alia schedula adligata exhibentur collectae in festis S. Leonardi et S. Leopoldi. Inter f. 128 et 129 desunt duo folia. Imago canonis excissa est. Dimidium f. 130 excissum est.

F. 1—250'. **(Missale plenarium secundum usum ecclesiae in Korneuburg.)**

1. F. 1. (Alia recentiore manu:) **R. Incipit missa pro mortalitate,** quam Clemens papa sextus nomine instituit et collegio suo cum cardinalibus et contulit omnibus devote legentibus et audientibus CCXL dies indulgentiarum vere penitentibus, in qua audientes ardentem candelam in manibus teneant. Hec vero missa debet teneri per quinque dies sine intermissione et mors subitanea non dominabitur audientibus et legentibus cum deo miserante. Hec missa in anno domini MCCC quinquagesimo instituta et probata est in curia Avinionis.
2. F. 1'—4. **(Calendarium.)**
3. F. 4'—8'. (Primum capitulum evangelii s. Matthaei, **praeconium paschale et benedictio cerei** cum notis choralibus.)
4. F. 9—115'. (**Proprium missarum de tempore,** a dominica I. adventus usque ad festum corporis Christi.)
5. F. 115'—116'. (**Ordo missae:** Gloria, Credo, orationes ad Offertorium.)
6. F. 116'—118. (**Praefationes** sine cantu per totum annum.) In fine benedictio uvarum in die s. Sixti.

   F. 118' script. vacat.
7. F. 119—128. (**Praefationes** cum notis choralibus.)
8. F. 128'. (Alia recentiore manu: **Missa in festo S. Leopoldi.**)
9. F. 129—132'. (**Canon missae.**) Ab initio mancus.
10. F. 133—167. (**Continuatio proprii missarum de tempore,** a dominica I. post petec. usque ad dominicam XXV. post pentec.)
11. F. 167—250'. **R. Sequitur nunc liber missalis de sanctis per circulum anni** secundum rubricas breviarii chori Pataviensis ecclesiae.

78.

Membr. s. XV; f. 318; 38·5 × 26 *cm*; ligat. rec.; octo litterae initiales imaginibus illustratae (f. 9: Canonicus genuflectens ante salvatorem et B. M. V. accipit benedictionem a salvatore, super quem spiritus sanctus apparet. Ornamenta ad calcem exhibent insigne

canoniae; f. 21: B. M. V. adorat infantem Christum; f. 28′: adoratio trium magum; f. 110: resurrectio Christi; f. 128′: ascensio domini; f. 134: descensio spiritus sancti; f. 151: Jesus in monte Oliveti; f. 154′: Christus ex sepulchro apparens ostendit vulnus manus sinistrae et vulnus in latere); f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure sum inscriptus 12. May 1656.*“

F. 1—318′. **(Missale plenarium ad usum ecclesiae collegiatae Claustroneoburgensis.)**

1. F. 1—2′. (Alia manu: **Tractus et sequentiae de ss. trinitate, missa in festo s. Leopoldi.**)
2. F. 3—8′. **(Calendarium.)**
3. F. 9—146′. (**Proprium missarum de tempore,** a dominica I. adventus usque ad festum corporis Christi.)
4. F. 146′—148′. **R. Incipit ordo sacerdotalis** (Orationes ante missam dicendae, oratio ad Gradus, orationes ad Offertorium, Gloria, Credo.)
5. F. 149—150. (**Praefationes** sine cantu per totum annum.)
   F. 150′ script. vacat.
6. F. 151—158. **(Canon missae.)**
   F. 158′ script. vacat.
7. F. 159—185. (**Continuatio proprii missarum de tempore,** a dom. prima post octav. pentec. usque ad dom. XXV. post pentec.)
8. F. 185—307′. **R. Incipit ordo de sanctis per circulum anni.**
9. F. 308—318. (Variis recentioribus manibus: **Missa** in basilica cuiuslibet sancti, **orationes** ad diversa, **missae** in transfiguratione domini, de spinea corona domini, in festis s. Marthae, s. Jacobi, s. Colomanni etc.)
   F. 318′ script. vacat.

79.

Membr. s. XIII/XIV; f. 136; 40·5 × 29 *cm*; codex ex pluribus codicibus congestus; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. a a′: fragmentum liturgicum et pennae probationes; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656*“, f. 2: „*Lib. s. Marie in Neuburga claustrali*“, s. XV; inter f. 58 et 59 duo folia, inter f. 75 et 76 quatuor folia, inter f. 115 e. 116 duo folia excissa; margines multorum foliorum sorde maculatae; f. 136 valde laesum et scriptura per partes abrasa.

1. F. 1. **(Rhythmus chronicus, maxime de Friderico I. imperatore.)**

Inc.: „*[Ae]tas nostri temporis brevis non senescit*“. Expl.: „*Pyratis, divinitus nube sic velatur.*“ In margine aliquot versus cum notis in quatuor lineis.

Edit. Bern. Pez in Thes. anecdot. T. VI 29 sq. Cf. Pertz, Arch. d. Gesellsch. f. ält. d. Gesch. Frankf. 1821, T. III 321 et T. VI 186.

2. F. 2—47. **(Martyrologium Romanum.)**

3. F. 47—49'. **(Regula s. Augustini in septem capitulis.)** Inc.: „*Ante omnia fratres dilectissimi.*" Expl.: *Sed sicut liberi sub gratia constituti vivatis.*"

Cf. cod. 58 (1).

4. F. 49'—56. **(Distributio evangeliorum per circulum anni.)**

F. 56' script. vacat.

5. F. 57. **(Tractatus de sanctificatione diei dominicae.)**

Inc.: „*Et si non custodieritis.*" Expl.: „*Mea benediccio super vos veniat hic et in futuro. Amen.*"

De auctore nihil inveniri potuit.

6. F. 57—58'. **R. Passio s. Katherine.**

Inc.: „*Maxencius imperator anni regni sui.*" Expl.: „*Ex quo peruncta debilium corpora celeri medicina sanantur, prestante domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria etc.*"

Concordat cum illa in Bibl. hagiogr. lat. Suppl. 70 memorata.

F. 58 sequitur nota de gula.

7. F. 59—75'. **R. Incipit expositio (Hugonis de s. Victore) regule s. Augustini.**

Inc.: „*Hec precepta que subscripta sunt.*" Expl.: „*Ut non refrigescat a spiritualibus, quod ipse prestare dignetur, qui vivit et regnat etc.*"

Cf. cod. 58 (2).

F. 75, 76: Nonnulla capitula breviarii.

8. F. 76'—107'. **(Necrologium canoniae Claustroneoburgensis a s. XIV in. usque ad saec. XV.)**

Per partes edit. per Hier. Pez, Script. rec. Austriac. I 491 sqq., Max Fischer, Klosternbg. II 101 sqq. Hartm. Zeibig, Arch. f. öst. Gesch. VII 269 sqq. Descript. est p. Fuchs, Bericht über die Totenbücher N.-Öst. in Neues Archiv d. Gesellsch. f. ält. Gesch., B. XXXV. p. 738 et 739.

9. F. 108—115'. **(Statuta canoniae Claustroneoburgensis incompl.)**

Inc.: „*De proprietate. Hoc quoque sollerti cura et vigilanti studio cavendum est . . .*" expl. (per verba): „*Pauperes eadem die ubertim reficiendi sunt.*"

10. F. 116—136. **(Antiphonae, capitula, orationes breviarii per circulum anni.)**

11. F. 136'. **(Fragmentum breviarii cum neumis in campo aperto.)**

80.

Membr. s. XV; f. 130; 37·2 × 29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 5', 25, 29', 55' litterae initiales deauratae cum pulchris ornamentis; f. 25 exhibet insigne Simonis Heyndl praepositi canoniae nostrae (1451—1465); f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 18. Sept. 1658*"; f. 81 in fine: „*Hic liber scriptus est sub domino Georio preposito huius monasterii et finitus*

anno ab incarnatione domini 1421." (Georgius Müstinger regnavit a. 1418—1442.) Codex in initio mancus; margines aliquot foliorum abscissae aut sorde maculatae sunt.

1. F. 1—4'. **(Fragmentum martyrologii, a 15. kal. ianuarii usque ad 3. kal. ianuarii.)**

2. F. 5. **R. Tabula ordinacionum canonicorum regularium Pataviensis dioecesis.**

3. F. 5—23. **(Statuta sive ordinationes canonicorum regularium Pataviensis dioecesis.)**

Proemium inc.: ,,*Gloriosus deus in sanctis suis.*" Statuta incipiunt: ,,*Cap. I. De recepcione noviciorum. Primum autem quomodo canonicorum recepcio.*" Expl.: ,,*Ut a domino iusticiae premium glorie consequatur. Amen.*"

In marginibus plures habentur notae s. XVII. Haec statuta concordant cum illis cod. 1038 contentis, quibus praemissae sunt bullae pontificia Callixti III. et Nicolai V., Wolfgango, abbati in Gottwico transmissae post reformationem canoniae nostrae tempore praepositi Symonis Heyndl a. 1457. — F. 23' et 24 script. vacant.

4. F. 25'—28'. **R. Incipit regula s. Augustini episcopi (in septem capitulis.)**

Inc.: ,,*Hec sunt que ut observetis precipimus.*" Expl.: ,,*In temptacionem non inducatur ipso auxiliante, qui vivit etc. Amen.*"

Cf. cod. 58 (1). — F. 29 script. vacat.

5. F. 29'—55'. **R. Incipit expositio Hugonis (de s. Victore) super regulam sancti Augustini episcopi.**

Inc.: ,,*Hec precepta que subscripta sunt.*" Expl. glossa: ,,*Ut cultor eius non in seipso sed in alio glorietur.*"

Cf. cod. 58 (2).

6. F. 55'—56. **R. Libellum consuetudinum ceremoniarium et ordinacionum iuxta regulam sancti Augustini canonicorum regularium secundum observantiam monasterii Newnburgensis.**

Tantum initium continet. Concordat cum cod. 58 (3). F. 56 exhibet finem huius libelli, scriptura partim abrasa, partim manu recentiore superscripta. Media pars libelli exscissa est.

7. F. 56—79'. **(Evangeliarium per totum annum.)**

8. F. 80' et 81. **(Formula germanica confoederationis canoniae Claustroneoburgensis cum viro privato.)**

Prol. inc.: ,,*Ut autem in laycis quorum norma.*" Formula inc.: ,,*Wir Jorig probst, Syman techant und der convent gemain unser liben frawn gotshaus czu Klosternawburg.*" Expl.: ,,*Decz zu einer waren urchund geben wir etc.*"

F. 81' alia recentiore manu (s. XVIII.) series incompleta praepositorum canoniae nostrae.

9. F. 82—130. **(Necrologium canoniae Claustroneoburgensis a s. XV. usque ad saec. XVII.)**

Cf. cod. 79 (10) et Fuchs o. c. p. 740.

10. F. 130'. (Alia manu s. XV.:) **R. Oracio porrecta per dominum regem Portusgallie, que dicenda est pro salute eius et omnium pugnantium contra perfidos hereticos huzzitas, anno domini 1426 in magna sexta feria.**

Continentur quinque orationes cum praemissis ps. 78, pater nost., versiculis.

Cf. Zeibig, Österr. Geschichtsquellen in Notizenblatt, Beilage zum Arch. f. österr. Gesch. II 136.

81.

Chart. s. XVIII in.; f. 16; 29·1 × 27 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign.

1. F. 1—5. **R. Modus recipiendi unum canonicum ad sacram professionem.**

Inc.: „*Primo praelatus benedicat ei vestes.*" Expl.: *Ut quod nunc pro timore tuo et amore novit, tuo auxilio conservetur et vitam aeternam te largiente percipere mercatur. Per dominum etc.*"

2. F. 5'—9'. **R. Modus recipiendi plures canonicos ad sacram professionem.**

Inc.: „*Primo praelatus benedicat eis vestes.*" Expl.: „*Ut quod nunc pro timore tuo et amore noverunt, tuo auxilio conserventur et vitam aeternam te largiente percipere mereantur. Per dominum etc.*"

F. 10—16' script. vacant.

82.

Chartac. s. XV (1433); f. 186; 37 × 25·3 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign.; f. 2, 92, 186': „*liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali*", s. XV. — Sermones in hoc codice contenti enumerantur a Zeibig, Notizenblatt (Beibl. zum Arch. f. Kunde öst. Gesch.) II 304, 350 sqq. Concordat codex per partes cum codice pristini conventus Crembsensis, ord. praedic., quem nuper descripsit J. M. Vidal in Revue di histoire ecclesiastique X, Louvain 1909 sub. tit.: „*Un recueil manuscript de Sermons Prononcés aux Conciles de Constance et de Bale.*"

1. F. 1. **(Pater noster, Ave Maria, Credo, decalogus, praecepta charitatis, lingua Germ.)**

Inc.: *(R.)* „*Das ist das heilig suntagpet.*" Expl.: „*Hab lieb dem nachsten als dich selber. (R.) Die ob geschriben stukchel sol yeder mensch chunnen vnd volpringen.*"

2. F. 1'. **R. Tabula sermonum magistralium de festivitatibus et sanctis Basiliensis et Constanciensis conciliorum.**

3. F. 2—2'. Inc.: „*Constituet eum dominum domus sue . . . Quamvis generatur totum universum.*" Expl.: „*In hac vita conservare et post hanc ad eternam feliciter perducere dignetur dominus meus Jesus Christus etc. Amen.*" **(R.) Hec**

magister Nicolaus de Dinklspühl ad Martinum (V.) papam (pro confirmatione electi abbatis Mellicensis Leonardi de Straubing).

Cf. Kaiblinger, I 516.

4. F. 3—3'. **R. Collacio facta coram domino Maguntino (episc. Conrado de Duna) per magistrum N(icolaum) de Dinklspuchel doctorem (de concilio provinciali).**

Inc.: „*Si quis episcopatum desiderat . . . Secundum s. Thomam 22 q. 185 tria sunt in episcopatu consideranda.*" Expl.: „*Quod vobis et omnibus nobis concedat etc. Amen.*

Cf. Gams 290.

5. F. 4—5. **(Copia litterarum facultatis theologiae universitatis Viennensis ad archidiaconum in Styria contra eos, qui ibidem et nominatim Judenburgi viginti quatuor seniores apocalypticos tanquam speciales sanctos pingi curant et superstitiose colunt.)**

Inc.: „*Venerabili, provido ac sollicito viro domino in superiore Stiria archidiacono decanus et magistri omnes . . . Orthodoxe fidei puritas professionis nostre fidelitas.*" Expl.: „*Intelligunt omnes perfectos sessuros super duodecim.*"

Deinde sequuntur varia brevia dicta ascetica ex s. Bernardi libro de praecepto et dispensatiose, ex Hugonis d. s. Victore libro de claustro, ex s. Isidori de Sevilla, s. Gregorii magni operibus.

6. F. 5'—6'. **(Cholomanni Chnapp de Hyppleins, doctoris decret., canonici Claustroneoburgensis sermo de corpore Christi habitus in coena domini a. 1440.)**

Inc.: „*Ad laudem et gloriam altissimi.*" Expl.: „*Conferre dignetur in evum super omnia benedictus. Amen.*" — *(R.)* „*Pronunciata per Cholomannum decretorum doctorem in cena domini anno quadragesimo die 24. marcii.*"

De laboribus Cholomanni Chnapp in concilio Basiliensi vide Zeibig, Sitzungsber. d. k. Akad. d. Wissensch. (phil. hist. Cl.) VIII 515—616; Fischer, Merkwürdige Schicksale des Stiftes und der Stadt Klosterneuburg, I 206—207, II 445—446; Starzer, Topographie von Niederösterr. V 226.

7. F. 7—163'. **R. Sermones de festivitatibus et sanctis (quorum plurimi) facti in concilio Basiliensi sub annis domini millesimo quadringentesimo tricesimo secundo et tercio.**

1. F. 7—12'. **R. Primo de circumcisione domini sermo primus (Thomae de Haselbach).**

Inc.: „*Instantis sacratissime festivitatis dignam recolendo.*" Expl.: „*Et eternaliter permansurum attingat. Amen.*"

Cf. Vidal 495; Haller II 301.

2. F. 12'—15. **R. Sermo in Epiphania domini (hab. p. Joannem Keck, ord. s. Ben.).**

Inc.: „*Venit lumen tuum . . . Reverendissimi . . . Vestra non ignorat radiosa discrecio.*“ Expl.: „*Postea autem in spe et lumine eterne glorie ad quam etc. Amen.*“

Cf. cat. mss. Mellic. p. 12.

3. F. 15—18. **R. Sermo (Joannis de Ragusia?) de beato Thoma de Aquino.**

Inc.: „*Vos estis lux mundi . . . Notum est in perspectiva principum sine lumine nichil videri.*“ Expl.: „*Ut eius intercessione lucis eterne beatitudinem consequi mereamur etc. Amen.*“

Cf. Denis I 3335 sq.

4. F. 18′—20′. **R. Sermo (Joannis Sufflet, ord. praemonst.) in annunciacione beate Marie virginis.**

Inc.: „*Virtus altissimi obumbrabit tibi . . . Locuturus de virtute altissimi.*“ Expl.: „*Hic per graciam et in futuro per gloriam. Amen.*“

Cf. Vidal 495 et Haller II 69.

5. F. 20′—27. **R. Sermo gloriose virginis Marie de purificacione.**

Inc.: „*Viderunt oculi mei . . . Festivitas veri solis.*“ Expl.: „*Quam nobis concedat etc. Amen.*“

6. F. 27—30. **R. Sermo sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum in concilio Basiliensi factus 1433 (per Henricum Bakel de Diest).**

Inc.: „*Stabunt iusti in magna constancia . . . Si cuiuslibet effectus profecto ex assimilacione ad suam causam agentem trahit.*“ Expl.: *Qui suorum sanctorum est corona et gloria in secula seculorum benedictus. Amen.*“

Idem sermo extat in cod. 516 (1 [29]).

7. F. 30—33. **R. Sermo de ascensione domini (hab. per Joannem de Roset, abbat. de Prully).**

Inc.: „*Videntibus illis elevatus est . . . Nisi animum solidaret.*“ Expl.: „*Quod ipse prestare dignetur, qui sine fine etc. Amen.*“

Hab. die 29. Maii 1432; cf. Haller II 128; Vidal 17.

8. F. 33′—36. **R. Sermo de corpore Christi (hab. per Joannem Bertholdum, episc. de Fermo).**

Inc.: „*Caro mea vere est cibus . . . In ewangelio hodierne festivitatis.*“ Expl.: „*Hic per graciam et in futuro per gloriam, quam nobis prestare dignetur ille qui in trinitate perfecta vivit etc. Amen.*“

Cf. Vidal, 495.

9. F. 36—38. **R. Sermo Johannis Zacharie predicatus de spiritu sancto.**

Inc.: „*Apparuerunt eis dispertite lingue tanquam ignis . . . Hodie fratres carissimi temporalium spiritus s. missionem solenniter celebramus.*“ Expl.: „*Vitam largire perhenniter duraturam, quam nobis concedat, qui in trinitate vivit etc. Amen.*“

Joannes Zacharias, Helvetus, ex ord. s. Augustini, professor in universitate Erfordiensi interfuit concilio Constantiensi. Obiit a. 1428. Cf. Hurter, IV 671; Ossinger, Bibl. Augustiniana, Ingolstad. 1768, 975, 976.

10. F. 38—39'. **R. Sermo de spiritu sancto (hab. p. Hieronymum Januensem ord. Carm.)**

Inc.: „*Paraclitus autem spiritus docebit vos omnia . . . Permulta licet nature secreta patres conscripti.*" Expl.: „*Donec nos introducat in cubiculum sue eterne glorie, qui vivit etc. Amen.*"

Cf. Haller II 139.

11. F. 39'—41'. **R. Sermo de s. Trinitate (hab. p. Henricum Caldise?).**

Inc.: „*Tres unum sunt . . . Quia tu fili carissime cum loqui desideras.*" Expl.: „*Nostre mentis trinitati trinitas sanctissima concedit que super omnia in eternum imperat et regnat. Amen.*"

Habitus in conc. Basil. die 15. Juny 1432. Cf. Ha er, o. c. p. 142.

12. F 41'—44. **R. Sermo in die s. Michaelis factus per magistrum Johannem Polmar sacri palatii auditorem.**

Inc.: „*In hac sacratissima celebritate gloriosissimi principis ecclesie Michaelis.*" Expl.: „*Ut eorum glorie mercamur esse participes quam nobis concedat qui sine fine vivit etc. Amen.*"

Habitus in conc. Basil. die 29. Sept. 1432. Cf. Haller, o. c. p. 233.

Joannes de Polemar (Palomar vitiose Pilombar, Polemarius) Hispanus, doctor decretorum in universitate Viennensi, archidiaconus Barcinonensis et Eugenii IV. capellanus interfuit conc. Basileensi. Cf. Hurter, IV 677. Aschbach I 270. Fabricius Mansi l. c. IV 120.

13. F. 44—47. **R. Sermo de sancto Jeronimo (Joannis de Monte nigro provincialis Lombardiae, ord. praed.).**

Inc.: „*Si quis vestrum me forte miratur.*" Expl.: „*Quod nobis prestare dignetur suis meritis qui per infinita vivit secula benedictus. Amen.*"

Memoratur a Labbe-Coleti, t. XVII, col. 1320. Cf. Haller, II p. 233; autor nominatur ap. Heinemann catal. cod. Wolfenbüttel VI 359.

14. F. 47'—50. **R. Sermo de resurrectione Domini.**

Inc.: „*Jesum queritis Nazarenum . . . Hodierne diei festivitas tante caritatis.*" Expl.: „*Eterna gloria, quam nobis concedat Jesus Christus filius unigenitus etc. Amen.*"

15. F. 50—53'. **R. Sermo de sancto Johanne Baptista factus per episcopum [C]Ortonensensem de partibus Tuscie (Matthaeum Petrum de Testis).**

Inc.: „*Quanquam non insolitum ac solum michi iniunctum onus susceperim.*" Expl.: „*Fuit thema tertio principalius. Amen.*"

De auctore cf. Chevalier, Repertoire des sources historiques, II 4395.

16. F. 54—56′. **R. Sermo de assumptione gloriosissime virginis Marie (hab. p. Aegydium Carlier dec. Cambriensi).**

Inc.: „*Quasi cedrus exaltata sum in Libano . . . Difficile urbanum hominem moncium aut silvarum ligno.*“ Expl.: „*Per graciam et in futuro per gloriam prestante Jesu filio eius, qui cum patre et spiritu sancto est benedictus deus in secula. Amen.*“

Sermo habitus die 15. Aug. 1432. Cf. Haller, II 194.

17. F. 56′—62. **R. Sermo in nativitate gloriosissime semper virginis Marie.**

Inc.: „*Audite disciplinam . . . Verba sunt gloriosissime virginis Marie ex progenie David.*“ Expl.: „*Sicut per te dei filius dignatus est ad nos descendere ita et nos per te ad eius valeamus consorcium pervenire, qui cum patre etc.*“

Habitus est in concilio Constantiense.

18. F. 62—63′. **R. De sancto Dominico.**

Inc.: *Diei tam grati letique solemnitas, quem gloriosus princeps predicatorum ordinis dux et pater Dominicus sua celebritate illustravit.*“ Expl.: „*Ad quam sua intercessione eciam nos omnes perducere dignetur, qui per infinita etc. Amen.*“

Cf. Labbe-Coleti, o. c. XVII., col. 1320.

19. F. 63′—67′. **R. De sancto Augustino.**

Inc.: „*Luceat lux vestra. Sepius ad virtutem attendit earum memoria.*“ Expl.: „*Et in futuro luceat lux glorie vere coram hominibus glorificaturus patrem verum, qui in celis est benedictus etc.*

Cf. Labbe-Coleti, o. c. XVII, 1320.

20. F. 67′—70′. **R. De s. Bartholomeo.**

Inc.: „*Tulerunt michi pallium meum, verba sunt celestis sponse Cant. 5 originaliter scripta.*“ Expl.: „*Vitam eternam quam nobis concedat Christus, qui cum patre etc.*“

Cf. Labbe-Coleti, o. c. XVII, 1320.

21. F. 70′—76. **R. De nativitate virginis Marie (hab. p. Joannem de Vincelles, abb. de s. Oyan).**

Inc.: „*Liber generacionis Jesu Christi . . . Hoc verbum dyaconus noster in principio recitavit.*“ Expl.: „*Jesu Christo prestante qui cum patre etc.*“

Cf. Vidal 18, Haller II 478.

22. F. 76—80′. **R. De omnibus sanctis.**

Inc.: „*Preclarissimi Domini . . . Cogitanti mihi sedulo de presentis diutina stabilitate concilii.*“ Expl.: „*Participes nos efficiat meritis et laurea sanctorum omnium, qui cum eisdem patre et spiritu etc.*“

Cf. Vidal, o. c. p. 497.

23. F. 80′—84′. **R. In exequiis episcopi de Anglia (hab. per Richardum Fleming doctor. Oxfordiens.).**

Inc.: „*O maiestatis regie patrum et dominorum preclara convencio, cetusque sacerrime, quam multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo respersa est.*" Expl.: „*Cuius hodie agimus deposicionis officia etc.*"

Haec oratio hab. in exequiis Roberti Hallum, episc. Salisburiensis. Cf. Vidal, p. 498, Denis II 1446 sq., Chevalier I 1522.

24. F. 84'—88. **R. In exequiis prothonotarii de Anglia.**

Inc.: „*Cogitis me, o amatores et amici reverendi, huius patris, cuius hodie funerales persolvuntur exequie.*" Expl.: „*Memoria abscondita fuit ab oculis nostris. Amen.*"

Oratio funebris de Richardo Derham, Cantabrigiense cancellari o. Cf. Harpsfeldius, Historia Anglicanae eccl., Duaci 1622, p. 610; Vidal, p. 499.

25. F. 88—91'. **R. Sermo in exequiis cuiusdam defuncti (per Richardum Fleming).**

Inc.: „*Invocato primitus mortis atque vite datoris presidio.*" Expl.: „*Apud quem est fons vite trinitas sancta vera vita qui vivis etc.*"

Oratio funebris hab. de Guilhelmo Corff de Anglia, theologiae professore; cf. Vidal, p. 499, Denis II 1446 sq., Chevalier I 1522.

26. F. 91'—93'. **R. In exequiis cuiusdam cardinalis (Jacobi Cajtani per Clementem VI. papam).**

Inc.: „*Tempus tribulacionis est Jacob et ex ipso salvabitur etc. De morte corporis.*" Expl.: „*Salvatus est in domino salute eterna, quod nobis concedat etc.*"

Cf, Denis I 2764.

27. F. 93'—96'. **R. In exequiis cuiusdam cardinalis (Napoleonis Orsini per Clementem VI. pap.).**

Inc.: „*Leonem et ursum interfeci etc. Mors nil est nisi nomine recedente.*" Expl.: „*Ut dicatur in psalmo, gloriam et graciam dabit dominus, quam sibi et nobis concedat qui est benedictus etc.*"

Cf. Denis I 2765.

28. F. 96'—102. **R. Sermo de omnibus sanctis factus in concilio Constanciensi per magistrum (Joannem) Zachariam sacre theologie professorem.**

Inc.: „*Sufficiat nobis, quia omnis multitudo sanctorum est et cum ipsis dominus.*" Expl.: „*Et ita habebimus noticiam illius trinitatis summe, quam nobis concedat qui est benedictus etc.*"

De autore cf. sermo 9.

29. F. 102—108'. **R. De sancto Martino episcopo.**

Inc.: „*Totus mons fumigabat, eo quod dominus ascendisset super eum in igne . . . Scitis quod fumus indicat ignem.*" Expl.: „*Ad quem montem nos perducat qui est benedictus etc.*"

30. F. 108'—112. **R. De sancto Ambrosio (Joannis de Turrecremata).**

Inc.: „*Erunt signa in sole et luna . . . Huiusce locum sanctorum.*“ Expl.: „*Qui est alpha et o principium et finis deus in secula benedictus. Amen.*“

Cf. Vidal, o. c. p. 500. Idem sermo extat in cod. 516 (1 [3]).

31. F. 112—118. **R. De sancto Wernhardo Abbate.**

Inc.: „*Dilectus meus mihi et ego illi. Cant. 2. Racio docet quod meretur amoris sinceritas.*“ Expl.: „*In voluntate tua eduxisti me et cum gloria suscepisti me, quam gloriam nobis concedat, qui est etc.*“

32. F. 118—124. **R. Sermo de beatissimis principibus apostolorum Petro et Paulo.**

Inc.: „*Hii sunt viri misericordie . . . Geminatam hodierne festivitatis leticiam.*“ Expl.: „*Coronare dignetur pater misericordiarum et deus tocius consolacionis etc.*“

Cf. Denis II 1436.

33. F. 124—128. **R. Sermo de concepcione gloriosissime dei genetricis virginis Marie Basiliensis (factus per Ferrerium Gailbert, episc. Convallicensem).**

Inc.: „*Lux solis erit etc. Ad laudes gloriosissime virginis Marie, cuius hodie concepcionis festum.*“ Expl.: „*Dum ait respice enim illi consentire debet quitquid agimus etc.*“

Idem sermo extat in cod. 516 (1 [26]). — Cf. Haller II 287 et Eubel I 186.

34. F. 128—130. **R. Sermo in nativitate domini concilii Constanciensis.**

Inc.: „*Hodie natus est nobis salvator.* Expl.: „*Et in terra pax hominibus bone voluntatis celestis milicia inestimabili etc.*“

35. F. 130—133. **R. Sermo (Clementis VI. papae) de sancto Johanne ewangelista et apostolo concilii Constanciensis (recte: Basiliensis).**

Inc.: „*Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de hiis etc. Cum considero de gloriosissimo.*“ Expl.: „*Bonum certamen certavi etc.*“

Idem sermo continetur inter sermones Clementis papae VI. cod. 204 (2 [9]).

36. F. 133—136. **R. Sermo de sancto Stephano prothomartire factus in concilio Basileensi per mag. Johannem de Polmar, decretorum doctorem, palacii sacri causarum auditorem.**

Inc.: „*Viri patres ac fratres, memores vos esse existimo.*“ Expl.: „*Illis devictis accipiamus bravium felicitatis eterne quod nobis concedere dignetur etc.*“

Cf. Haller, p. 300.
De autore cf. superius serm. 12.

37. F. 136′—138′. **R. In die sancto penthecostes.**

Inc.: „*Repleti omnes spiritu sancto etc. Si spiritu sancto repleri cupimus.*“ Expl.: „*Cuius visionis nos participes efficiet, qui etc.*“

Cf. Vidal, p. 500.

38. F. 138'—143. **R. Sermo de corpore Christi factus Constancie.**

Inc.: „*In diebus famis saturabuntur . . . Scribit hec verba famelicus ille vir desideriorum olim mensa celesti pastus habunde.*“ Expl.: „*In regno suo perhennis et beate felicitatis, cuius ipse nos participes efficiat qui etc.*“

39. F. 143—151'. **R. Sermo ss. Simonis et Jude apostolorum in concilio Basileensi factus.**

Inc.: „*Cum in numero sanctorum deo per amorem coniunctorum.*“ Expl.: „*In premium donat sempiternum Jesus Christus etc.*“

Cf. Labbe-Coleti, t. XVII, col. 1320 et Vidal, p. 501.

40. F. 151'—157'. **R. Sermo de nativitate Christi per magistrum Bartholomeum de Ebraco in universitate Wyennensi factus.**

Inc.: „*Ecce evangeliso vobis gaudium magnum. Beatus Fulgencius huius diei sacratissime gaudia.*“ Expl.: „*Parvulus hodie pro nobis natus qui cum patre etc.*“

De autore cf. Carolus de Visch, Bibliotheca script. ord. Cisterciensis, Colon. Agripp. 1656 p. 32.

41. F. 157'—163'. **R. Sermo de s. Katherina cum tractatulo de prudencia factus in concilio Basileensi per priorem s. Benigni anno MCCCCXXXIII.**

Inc.: „*Prudentes virgines acceperunt oleum . . . Ut oleo gracie dei mencium nostrarum.*“ Expl.: „*Et nobis premium sempiternum acquiratur, quod nobis concedat qui etc.*“ Deinde: „*(R.) Explicit sermo de sancta Katherina cum tractatulo de prudencia per priorem sancti Benigni sacre theologie professorem in concilio Basiliensi factus anno MCCCCXXXIII.*“

Cf. Haller II 273.

Inferius interposito vacuo spatio: „*(R.) Liber sermonum magistralium de festivitatibus et sanctis sacrorum Basileensis et Constanciensis conciliorum gloriosissime virginis Marie monasterii Newnburgensis Pataviensis diocesis in persona egregii viri domini Chollomanni Chnapp de Hyppleins, decretorum doctoris canonici et confratris eiusdem monasterii eo tempore reverendi in Christo patris et domini Sigismundi prepositi venerabilisque sancte Salzburgensis ecclesie capituli, ac aliorum eiusdem ordinis et diecesis septem prelatorum in prefacto Basileensi concilio oratoris. Comparatus scriptus et finitus sub anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo tercio decima die mensis decembris.*“

8. F. 164—167. R. Sermo de Spiritu sancto concilii Basileensis.

Inc.: „*Spiritus domini replevit orbem terrarum. Sacra huius solempnitatis misteria nobis referunt.*“ Expl.: „*Ut petendo queramus te et querentes inveniamus te et invenientes glorificemus te, quoniam tu es glorificandus benedictus etc.*“ **(R.) Sermo de festo penthecostes in concilio Basileensi per episcopum Dignensum (Petrum de Versailles), ambasiatorem regine Sicilie factus anno domini MCCCCXXXIIII.**

Petrus de Versailles, O. D. B. episcopus Dignensis (Digne in Gallia) adfuit conc. Basileensi, legat. conc. ad Eugen. IV. Cf. Gams, l. c. 545, Fabricius-Mansi l. c. V 283.

9. F. 167'—168. Inc.: „*In nomine Domini etc. Quamvis officium visitacionis a s. patribus salubriter ac laudabiliter sit institutum.*" Expl.: „*Visitati veniant ad perfectionem patrie, quam nobis omnibus misericorditer conferat in secula etc.* **(R.) Facta est hec arrenga ad visitatores reverendissimi domini et patris episcopi Pataviensis per Cholomannum (Chnapp), licenciatum in decretis, canonicum Newburgensem, feria 6. prima decembris a. 1430.**"

10. F. 168'—169. Inc.: „*In nomine Domini etc. In plerisque sanctorum patrum informamur documentis.*" Expl.: „*Vitam eternam, quam nobis concedat dominus noster etc.* **(R.) Facta ad conventum Newburgensem per me Cholomannum (Chnapp), decretorum licenciatum, a. 1429.**"

11. F. 169'. **(Litterae Cholomanni Chnapp ad conventum Newburgensem, quibus in concilium Basileense profecturus a. 1433 fraternam implorat orationem.)**

Inc.: „*In nomine domini etc. Quia non est tutum pedem in viam ponere.*" Expl.: „*Vitam eternam, quam nobis omnibus concedat filius virginis in secula benedictus. Amen.*"

12. F. 170—172. **(Litterae Cholomanni Chnapp ad conventum Newburgensem.)**

Inc.: „*Quoeiam iuxta beati Gregorii septimo moralium.*" Expl.: „*Omnibus malis liberati pedes nostri in viam pacis dignantur, quod nobis prestare dignetur etc.*"

13. F. 172'—175. Inc.: „*Cenantibus illis accepit Jesus panem gracias agens benedixit.*" Expl.: „*Post huius vite decursum nobis se in premium largiatur Jesus Christus dominus noster etc.* **(R.) Facta est hec collacio sub mandato per prefatum Cholomannum (Chnapp) anno 1428.**"

14. F. 175'—178. Inc.: „*Hic pingwis panis delicias prebens regibus.*" Expl.: „*Quam benediccionem affluenter nobis largiatur benedictus etc.* **(R.) Facta (collacio) per Cholomannum (Chnapp) decretorum doctorem canonicum Newburgensem in die cene sub mandato anno domini 1430.**"

15. F. 178'—181. Inc.: „*Exemplum dedi vobis. Sanctissimus noster pater Augustinus.*" Expl.: „*Ut in futuro a domino exaltari mereantur, quod nobis prestare dignetur etc.* **(R.) Anno domini MCCCCXXXVII. Cholomannus (Chnapp hanc collationem habuit).**"

16. F. 181—186. **R. Incipit sermo devotus de sacramento ewkaristie collectus pro quadam collacione facta in cena domini.**

Inc.: „*Homo quidam fecit cenam etc. Sicut sancti ewangelii leccione recitata audivimus.*" Expl.: „*In meditacione mea exardescet ignis, excitet in hominis corde spiritualem ignem et dilectionem, que est devotionis proxima causa etc.*"

17. F. 186′. (Alia recentiore manu inscripta **copia litterarum monitoriarum Alberti ducis ad vinitores in Kallenberg, ut nostrae ecclesiae decimas solvant. Anno 1428 maii 10., Wiennae. Germanice.**)

Originale asservatur in archivo Claustroneoburgensi Prot. II. N. 18.

83.

Membr. s. XIV.; f. 305; 42·5 × 25·5 *cm*; col. 2, ligat. rec.; f. 127 et 129 excissa, maior pars f. 305 abscissa est; f. a cap. b b′ c exhibent registrum alpab. titulorum a manu recentiore, s. XV. scriptum; f. ad calc. a b, c: ad notationes iuridicas et probationes pennae; f. a cap. b: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus . . . 1656*“; f. a cap. c′ et f. ad calc. a: „*Liber sancte Marie virginis in Neuburga claustrali*“, s. XV.

F. 1—305. **(Codicis Justiniani libri IX priores cum glossis.)**

Praefato Inc.: „*(R.) In nomine domini nostri Jesu Christi codicis domini Justiniani sacratissimi principis repetite preleccionis perpetui Augusti hic incipiunt constituciones de novo codice confirmando.*“ Deinde interposito vacuo spatio sine subscriptione ut etiam in sequentibus libris: „*Ea que necessario.*“

F. 2′ codex inc.: „*(R.) In nomine domini . . . incipit liber primus domini Justiniani repetite prelectionis de summa trinitate et fide catholica ut vero* (*a recentiore manu correctum in:* nemo) *de ea publice contendere audeat.*“ Interposito vacuo spatio pro initio sequitur titulus: „*Imperatores Gratianus. Valentinianus et Theodosius Augusti ad populum urbis Constantinopolitanae.*“

Textus inc.: „*Cunctos populos, quos clemencie nostre regit.*“ Lib. IX. expl.: „*Paterne testem habeant.*“ Inscriptiones saepe desunt, saepius tantum sonant: „*Imper(ator).*“

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus et inter lineas) incipiunt: „*In nomine domini: Incipit a domino Jesu Christo ut semper.*“ Expl. ultima glossa ad „*Testem habeant*“: „*Sed parens ac.*“ Ad hanc glossam ordinariam variis manibus recentioribus (s. XIV.—XVI.) aliae glossae adscriptae sunt. Graecae partes desunt.

Cf. Savigny, Gesch. d. r. Rechts, 2. Ausg. de glossis: V, 15 Azo, V. 279 sqq. Accursius.

84.

Membr. s. XIV.; f. 260; 41·8 × 26 *cm*; col. 2; ligat. rec.; initiales maiores: fol. 4, 17, 30, 59′, 72′, 118, 126, 138′, 147′, 156, 165, 185′, 197, 232, 239′, 253; f. a cap. b in margine superiore titulus codicis et nomen prioris possessoris: „*Jacobi de Moutou (?) can. B. Marie Magadalene*“, inferius: „*Can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae iure inscriptus 7. Sept. 1656*“, in infima parte duae adnotationes iuridicae; f. 1: „*Digestum vetus*“, s. XIV; f. 2 et f. ad

calc. a: „*Liber sancte Marie in Neuburga claustrali*“, s. XVI.; f. 2: „*Anno domini CCXXII sub imperatore Alexandro, qui a primo cesare Julio XXIV. computatur, Ulpianus iuris consultus maxime claruit et dicti Alexandri assessor fuit*“ s. XVI.; f. 260′ in margine inferiore: „*Illud digestum est . . .*“ cetera verba rasa sunt. f. ad calc. b: adnotatio iuridica s. XIII.

1. F. 1—2. **(Registrum alphab. titulorum ad sequens digestum vetus.)**

F. 2 script. vacat.

2. F. 3—260′. **(Digestum vetus cum glossa ordinaria).**

Praef. inc.: „*(R.) In nomine domini . . . imperator Justinianus, Alemannicus cesar, Gothicus, Francus, Germanicus, Athicus, Vandalicus, pius, felix, inclitus, victor, semper Augustus. . . . antecessoribus salutem.*“

Textus inc.: „*Omnem reipublice nostre sanccionem.*“

F. 4 lib. I. inc.: „*R. Domini Justiniani sacratissimi principis perpetui Augustini iuris enucleati ex omni iure veteri collecti digestorum seu pandectorum primus liber. Incipit de iusticia et iure. Ulpianus.*“ Text inc.: „*Juri operam daturum.*“ F. 260′ expl. lib. XXIV tit. III: „*Replendamque liberis civitatem maxime sit necessarium.*“ Apud leges tantum nomina memorantur, ut: „*Ulp., Pap.*“

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus et inter lineas) incipiunt: „*Imperator quia imperat subditis sic dicitur. . . . . Accursius.*“ Ultima f. 260′ expl.: „*Probandum, quia pro constante matrimonio eam habere non licet, ut C. de concubinis l. I. accursius.*“ Ad hanc glossam aliae glossae a variis manibus recentioribus adscriptae sunt. Graecae partes desunt.

Cf. Car. Bucher, Dom. Ulpiani quae in primum digest. librum migrarunt fragmenta, Erlangae 1819 p. XXII—XXVIII.

85.

Membr. s. XIII ex.; f. 211; 39·5 × 24 *cm*; col. 2, ligat. rec.; initiales penitus desiderantur; f. a cap. bb′ exhibet fragmentum iuridicum ex digestis, s. XIII., in marg. infima: „*Sum ex libris bibliothecae Claustroneoburg. can. reg. 12. Aug. 1656*“, adnotationes iuridicae s. XV. f. 1′. in margine inf.: „*Digestum vetus sine apparatu*“, s. XV.; f. 2: „*Liber sancte Marie virginis in Neuburga claustrali*“, s. XV.; f. 211′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo*“, s. XIII In marginibus aliquot foliorum adnotationes recentiores s. XV. f. 210 et 211 humore laesa et incissa.

1. F. 1. **(Registrum alphabeticum ad sequens digestum vetus.)**

2. F. 2—211′. **(Digestum vetus sine glossis.)**

Praef. inc.: „*(R.) Imperator Justinianus cesar Flavius, Alamannicus, Gothicus, Francus . . . item Salamino viro disertissimo antecessori salutem.*“ Textus inc: „*Omnem nostre reipublice sanccionem.*“ F. 3′: „*R. Incipit liber primus de iustitia et iure.*“ Descriptiones fontium et litterae initiales desunt. Text. inc.: „*[J]uri operam daturum.*“ F. 211′ expl. lib. XXIV. tit. II: „*Idem erit probandum.*“

86.

Membr. s. XIV.; f. 189; 39·5 × 24·5 *cm*; col. 2, ligat. rec.; initiales maiores: fol. 1, 16, 39′, 53, 65, 91, 106, 123, 155; tegum. ant. b in schedula adligata et f. 1 in margine inf.: „*Digestum novum cum apparatu*", s. XVII.; inscriptio: „*Bibliothecae Claustroneoburgensi sum iure inscriptus 1656, 16. Sept.*"; f. 1′: „*Liber sancte marie virginis in Neuburga claustrali*", s. XV.; f. 189′ in margine inf.: „*Liber s. Marie in Niwenburga*", quae inscriptio est ab Alberto Saxo, s. XIII., probationes prennae; f. ad calc. a in marg. sup.: „*Digestum novum cum apparatu*", s. XIV.; f. ad calc. a a′: adnotationes iuridicae et probationes pennae.

F. 1—189′. **(Digestorum libri XXXIX—L, digestum novum cum glossis.)** Inc.: „*(R.) De operis novi nunciatione. Ulpianus. Hoc edicto permittitur.*" Expl.: „*[P]aulus. Servus rei publice causa abesse non potest.*" Apud leges tantum nomina memorantur.

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus et inter lineas) incipiunt: „*Circa operis novi nunciacionis inspicienda sunt.*" Ultima f. 187′ ad l. L t. XVII, l. 161: „*In custodia ff. novi*". Praeterea recentiores glossae variis manibus inscriptae. Graecae partes desunt. In inferioribus marginibus foliorum numeri librorum.

Cf. Savigny, l. c. IV., V.

87.

Membr. XIII.; f. 260; 38 × 34 *cm*; col. 2, ligat. rec.; initiales maiores: fol. 92, 97′, 109. Tegum. ant. b in schedula adligata: „*Decretum Graciani cum apparatu Wartholomei Brixensis*", s. XV.; f. 1 scriptura rasa, in media parte: „*Can. reg. bibliothecae Claustroneoburgensi sum iure inscriptus 16. Sept. 1656*", in margine inferiore: „*Decretum Neuburgense*", s. XV.; f. 1′ in margine sup.: „*(R.) Decretum monasterii Newnburgense*", s. XV.; f. 2, 259′: „*Liber sancte Marie virg. in Newenburga claustrali*", s. XV.; f. 1 humore laesum et incissum.

1. F. 1′—2. **(Materia XXXVI causarum.)**

Ab initio manca. inc. in XXXIII. causa (per verba): „. . . *prohibeantur. In ea quoque ostenditur.*" Expl.: „*Suis licite copulari valeant*".

2. F. 2—260′. **(Decretum Gratiani cum glossis Bartholomaei Avogadro Brixiensis.)**

Inc.: „*Humanum genus duobus regitur naturali videlicet iure*". Expl.: „*Quod viderit patrem facientem.*" Partim desunt tituli distinctionum vel causarum, partim aliis manibus recentioribus inscripti sunt.

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus et inter lineas cum significationibus) incipiunt: „*J. e. divino*". Expliciunt: „*Facientem. Sepe solet similis filius esse patri et magistro discipulus.*" F. 239′ arbor consanguinitatis. F. 240 arbor affinitatis.

In marginibus saepe adertationes imidicae s. XIV.—XV. F. 240′ script. vacat.

Bartholomaeus Avogadro Brixiensis, iuris canonici Bononiae, ubi studiis operam dederat, interpres, decreto sua studia magna ex parte dicavit, a. aetatis 84 ab Ezzelino, quod huius usurpationi non faveret, in urbis patriae expugnatione interfectus (1258; sec. alios 1250). Cf. Hurter, l. c. IV 291; Schulte, Die Glossen zum Dekret Gratians, p. 25; Schulte, Quellen, II. 83 sqq.

88.

Membr. s. XIV.; f. 266; 42 × 25 *cm*; col. 2; ligat. rec.; initiales maiores: fol. 2′, 3, 72, 132, 191, 211′; f. a cap. b inscriptio: „1467 m . . . orothee" (Dorothee?); „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 22. May 1656*"; adnotationes iuridicae, item f. a cap. b′ et f. ad calc. a. Tegum. post a schedula adligata exhibet registrum titulorum inconpletum. F. 1 exhibet decretalem Bonifatii VIII. de sepulturis. (Clement. Lib. III T. VII C. II); f. 17 incissum; f. 1, 135′, 139, 211′, 243′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV., f. 266′: „*Liber monasterii Newnburgensis canonicorum regularium sancte Marie virginis*", s. XV.

1. F. 1 et 2 (**Registrum titulorum quinque librorum decretalium inconpletum, s. XVI.**)

2. F. 2′—266′. (**Decretalium Gregorii IX. cum glossis Bernardi Parmensis de Botone.**)

Prologus inc.: „*Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis etc. Rex pacificus pia miseratione.*" R. De summa trinitate et fide catholica. Innocentius. Inc.: „*Firmiter credimus et simpliciter confitemur*". Expl. l. V.: „*Ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur.*"

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus et inter lineas cum significationibus) incipiunt: „*In huius libri principio quinque precipue sunt prenotanda*". Expl.: „*De iure inducit, sed de pactis pactiones. Ber. B.*"

In marginibus saepius adnotationes iuridicae s. XV.

Bernardus Parmensis de Botone (Bottoni) Tancredi discipulus, canonicus Bononiensis sacellanus pontifcius sub Innocentio IV. et Alexandro VI., in negotiis gravibus adhibitus, ad mortem usque († 1266) cathedram rexit. Collegit ex apparatibus, glossis, summis aliisque scriptis plenum et integrum apparatum ad decretales (ed. Moguntiae 1472; 1473; Romae 1474) et casus longos decretalium. Cf. Hurter, l. c. IV 291; Schulte, Quellen, II. 114.

89.

Membr. s. XIII.; f. 386; 39 × 24 *cm*; col. 2; ligat. rec.; initiales maiores initiales penitus desiderantur, f. a cap. b b′ (inverse ligatum) exhibet fragmentum moralis tractatus; f. a cap. b: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 27. Octob. 1656*"; f. 1, 386′ „*Liber s. M(arie) in Newnburga claustrali*", s. XV.; f. 1 in margine inf. adnotationes s. XV.; f. 386′ in fine summae: „*Explicit compilatio Rozarii*", (falso!), s. XV.

F. 1—386′. (**Huguccionis summa decreti.**)

Praef. inc.: „*Ad decorem sponse i. e. ecclesie post legem naturalem secuta est Mosaica.*" Opus inc.: „*Humanum genus tractaturus magister Gratianus de iure*

canonico incipit ab altiori scilicet a iure naturali.“ F. 113: Pars II. — F. 333: Pars III. Expl.: „*Et ab alio dicitur procedere, cum dicitur procedere a filio, quam cum dicitur procedere a patre.*“ Causa XXIII—XXVI partis secundae desunt.

Huguccio (Hugutio, Hugo) Pisanus, Bononiae iuris canonici interpres, Innocentii III. magister, episcopus Ferrariensis (1190—1210). Summa in Gratiani decretum propter suam prolixitatem non edita. Cf. Hurter IV 194; Schulte, Quellen I 156 sqq.; Maassen, Beiträge zur Gesch. d. iur. Lit. d. Mittelalters, Wien 1857 p. 38 sqq.

90.

Chartac. s. XV. ex.; f. 180; 40·5 × 27·3 *cm*; col. 2, ligat. rec.; initiales penitus desiderantur; f. a cap. b b′ (inverse ligatum) exhibet fragmentum ex decretal. Greg. IX. (IV. 2) et notationes iuridicas; f. ad calc. a a′: fragmentum hebraicum; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure sum inscriptus 12. Aug. 1656*“; f. 2 et 177: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. F. 1 exhibet fragm. primi capituli, quod f. 2 totum exhibetur recentiore manu.

F. 2—177. **(Casus summarii decretalium Gregorii IX.)**

Inc.: *Quoniam multa decretalium puncta exposicione indigent.*“ Expl.: „*De penis sustinemus. Dic. ut supra frequens.*“

Cf. Schulte, Quellen II, 492. F. 177′=180′ script. vacant.

91.

Chartac. s. XV. ex.; f. 307; 41 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656*“. Tituli decretalium in marginibus superioribus. Tituli et prima verba decretalium in maiore scriptura. Codex ab initio mancus. Codices 91—95 eadem manu et eodem modo scripti.

F. 1—307′. **(Joannis de Imola commentarius in I. lib. decretalium. Tit. I.—IX.)**

Proemium inc. per verba: „. . . *comentatoribus eorundem et modum procedendi*“. Opus. R. De summa trinitate et fide catholica.

Inc.: „*Quamvis de materia rubrice.*“ Expl.: „*Si in privilegiis ecclesie hoc exprimatur non poterit uti palleo.*“ Inferius: „*(R.) Et tantum de auctoritate et usu pallei. Sequitur nunc titulus de renunciacione rubrica. Johannes de Ymola doctor etc.*“

Proemia et priora capitula nostri codicis et editionis Venetianae a. 1505, aliquantum inter se differunt.

Joannes de Imola Patavii, Ferrariae et Bononiae ius canonicum docuit, fuit celeber interpres iuris canonici. Obiit 1436. Cf. Hurter, l. c. IV 709; Schulte, Quellen II 296 sqq.

92.

Chartac. s. XV. ex.; f. 412; 38·5 × 27 *cm*; col. 2; ligat. rec.; tegum. ante b in schedula adligata: „Secunda pars primi decretalium“, s. XV.; f. a cap. b b′: fragmentum glossae in

varios locos s. scripturae; f. ad calc. a a′: antiphonarii cum neumis in campo aperto fragmentum; f. 1 in margine: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure sum inscriptus 7. Decemb. 1655.*"

F. 1—412′. **(Joannis de Imola commentarius in I. lib. decretalium. Tit. IX—XLIII.)**

Inc.: „*(R) Continuatur ad precedencia per hunc modum. Quia ea, que per postulacionem electorum et translacionem.*" Expl.: „*A morte vero eterna eripiat nos benedictus deus in secula seculorum. Amen.*"

93.

Chartac. s. XV. ex.; f. 290; 41·5 × 28·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 in margine: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656.*" Codex in fine mancus.

F. 1—290′. **(Joannis de Imola commentarius in III. lib. decretalium. Tit. I.—XXVII. cap. III.)**

R. De vita et honestate clericorum. Inc.: „*Hec rubrica continuatur ad precedencia duobus modis.*" Commentarius ad ultimam decretalem: „*Cum dilectus*" (Tit. XXVII. Cap. III.) expl. (per verba): „*Super existentia actus faciunt plenam probacionem. Ex.*"

94.

Chartac. s. XV. ex.; f. 256; 39 × 27 *cm*; col. 2; ligat. rec.; tegum. ante b in schedula adligata: „Secunda pars aertii decretalium", s. XV.; f. 1 in margine: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure sum inscriptus 9. Sept. 1656*".

F. 1—256. **(Joannis de Imola commentarius in III. lib. Decretalium. Tit. XXVII.—XXX.)**

R. De successoribus ab intestato. Inc.: „*Viso successioibus ex intestato, quia homines sepe decedunt intestati et dubitatur.*" Expl.: „*Per mansionem infidelium contulerant se ad habitandum Macoriensi civitate etc. Deo gracias.*"

F. 256′ script. vacat.

95.

Chartac. s. XV ex.; f. 359; 40·8 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. b b′ (inverse ligatum); „*Can. reg. Claustroneoburg. iure inscriptus 9. Sept. 1656*"; hoc folio et f. ad calc. a a′ exhibetur dogmatici tractatus fragmentum s. XIII.

F. 1′—358′. **(Joannis de Imola (?) commentarius in V. libr. decretalium.)**

Prol. inc.: „*Quintum librum decretalium, in quo de criminibus et eorum penis tractatur.*“ Commentarius ad: „*Si legimus*“: „*De persona accusatoris*“. Expl.: „*Quia subditus debet obedire prelato, ad quam obedienciam prepositus nos inducat. Amen.*“

F. 359 scriptura vacat.

96.

Membr. s. XIV. (1320); f. 164; 40·5 × 25·8 *cm*; col 2; ligat. rec.; f. a cap. bb′: fragmentum antiphonarii cum notis in quatuor lineis. rubris; maior pars f. 147 excissa; inter f. 147 et 148 unum fol. excissum. Schulte descripsit hunc codicem in Sitzungsberichte d. phil. hist. Cl. d. k. Akad. d. Wiss. T. LVII. Wien 1867, p. 575 sqq.

1. F. 1—18. **R. Incipit (Laurentii de Polonia) memoriale decreti cum remissionibus glossarum.**

Inc.: „*Pauperior vidua paupercula, que duo bera minuta in gazophylacium domini misit: Marci XII., Lucae XXI., XXIIII. q. 1. odi et proieci, de pen. di. V. c. 1. Ego Laurentius de Polonia scolasticus ecclesie Vratislaviensis, capellanus domini papae et doctor decretorum ad honorem.*“ Expl.: „*De summa trinitate firmiter in g. hoc ideo XVIII. q. 1. sic citavi.*“ Inferius: „*Explicit memoriale decreti etc.*“

Hoc opus non editum est. Auctor videtur idem esse, qui memoratur apud Heyne, Dokumentierte Gesch. d. Bist. Breslau I, 1860, p. 343, 601, 1003. — F. 18′ script. vacat.

2. F. 19—114′. **(Martini Poloni tabula decreti.)**

Inc.: „*Inter alia que ad fidelium Christi.*“ Expl.: „*Ad comburendum XXIII. q. 1. § i. ante finem.*“

In fine (f. 113′—114′) registrum alphabeticum.

In margine versus (s. XV.):

„*Qui legitis flores et humi nascencia fraga*
fugite, o pueri, quia latet angwis in herba.“

Martinus Polonus cognomento Strepus, Oppaviae natus, Pragae vestem o. praed. induit. Clementis IV. fuit poenitentiarius ac capellanus, quibus muniis functus est sub quatuor sequentibus pontificibus. Nicolaus III. eum promovit 1278 ad Gnesnensem primariam Poloniae sedem; sed dum ecclesiam suam aditurus iter aggreditur, Bononiae morbo correptus a. ibidem decessit. Celeberrimum eius opus est: Chronicon summorum pontificum atque imperatorum Romanorum. Cf. Hurter IV. 335; Quetif I, 361; Wetzer Wette VII 934. De tabula decreti cf. Schulte, Lehrb. d. K. R. 2. Aufl. p. 72; Stinzing, Gesch. d. pop. jur. Lit. Leipz. 1867, p. 127 sqq.

3. F. 115—122. **(Constitutio Nicolai III. „Cupientes“ cum glossis Joannis Garsias.)**

Titul. inc.: „*Nicholaus episcopus servus servorum dei ad perpetuam rei memoriam. (R.) De electione et electi potestate.*“ Const. inc.: „*Cupientes ecclesiarum vacationibus periculosis occurrere.*“ Hanc constitutionem exhibet Lib. sext. L. 1, T. 6, C. 16. Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus) incipiunt: „*In nomine*

domini. Amen. Casus. Licet ad occurrendum ecclesiarum vacationibus." Expl. ultima glossa ad: „*Equitas canonica*": „*Hanc equitatem colliges per iura allegata in glosa proxima. Garsias.*"

In marginibus manu recentiore adnotationes.

Joannes Garsias Hispanus, a. 1277 Bononiae decretorum doctor, a. 1279 pro Aegidio Fuscarario in universitate docuit, a. 1280 de decreto docuit, primus mercedem pro praelectionibus accepit.

Cf. Schulte, Quellen, II 160 sqq. (noster codex memoratur), et Sitzungsber. T. LV. 719; T. LVII H. III 616; Wetzer Welte K. L. VI 1676.

4. F. 122'. **(Constitutio Nicolai III. „Quia leges" sine glossis.)**

Inc.: *Nicolaus ad perpetuam rei memoriam. Quia leges et constitutiones in sui promulgatione sic regulant.*" Expl.: „*Datum Rome aput s. Petrum non. febr. pontificatus nostri anno tercio.*"

Cf. Schulte, Sitzungsber. T. LV 719 et T. LVII 616.

5. F. 123—134'. **R. Incipiunt constituciones nove domini Innocentii quarti (cum glossis Joannis Garsias).**

Bulla inc.: „*Innocentius IV. in concilio Lugdunensi. Innocentius episcopus servus servorum dei dilectis filiis universitati magistror. et scholar. Bononiae commorantibus salutem et ap. b. Cum nuper in concilio Lugdunensi quasdam constitutiones.*"

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus) incipiunt: „*Cum in multis infinitas. Non quia infinitas in multis iuris.*" Ultima glossa ad „*In nomine domini*" expl.: „*Suis constitutionibus tam in iuditiis, quam in scolis. Garsias.*"

In marginibus et inter lineas nonnullae adnotationes s. XV.

Schulte hoc opus descripsit in Sitzungsber. T. LVII 614 sqq. et T. LV 763 sqq.

6. F. 135—146. **R. Incipiunt constituciones novissime domini Gregorii decimi (cum glossis Joannis Garsias.)**

Bulla inc.: *Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis et universitati magistrorum et scholar. Bononiae salutem et ap. b. Cum nuper in generali concilio Lugdunensi et post quasdam constitutiones.*" Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus) incipiunt: „*Gregorius etc. Gregorius vigilans interpretatur.*" Ultima glossa ad „*Nisi per se*" expl.: „*Sunt excomunicandi XXIII. q. ult. pessimam.*" In fine: „*Explicit apparatus decretalium novissimarum domini Gregorii editus per magistrum Garsiam.*"

In marginibus et inter lineas nonnullae adnotationes s. XV.

Cf. Schulte, Sitzungsber. T. LVII 616 et T. LV 717 sqq., 775 sqq. — F. 146' et 147: adnotationes iuridicae s. XV.

7. F. 148—164'. **(Guilelmi de Mandagoto libellus super electione facienda et eius processibus ordinandis cum glossis.)**

Hic libellus ab initio mancus incipit (per verba): „*Modo eligatur, in quem maior et sanior pars consensit.*" Expl.: „*Sapientia et gratiarum actio honor virtus*

et fortitudo in secula seculorum. Amen." In fine: *R.* „*Explicit libellus electionis editus a magistro Guillelmo de Mandagoto, archidiacono Nemansensi.*"

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus) incipiunt (per verba): „*Est § iste. uni. ita quod hoc exprimat dicendo.*" Ultima glossa ad „*Emanare*" expl.: „*Cum eis eterne salutis premia consequi mereamur ipso prestante, qui est benedictus etc.*" F. 164 in fine glossarum: „*Anno domini millesimo CCCXX die sabati XXVI° iullii completus fuit hic liber.*" In fine glossarum saepius: „*Dominus Accursius doctor summus summorum ac.*"

Guilelmus de Mandagoto (Mandagozzo, Mandagout etc.) natione Gallus, patria Sebennas, Bononiae sub Berengario Frédol iuri canonico operam dedit illudque et docuit. Iuvenis factus est canonicus Nemausiensis, dein archidiaconus, mox capellanus pontificius et ecclesiae Tolosanae praepositus; a Bonifacio VIII. ecclesiae metropolitanae Ebredunensi (1295), a Clemente V. a. 1311 Aguensi praefectus, demum a. 1312 purpura honoratus fuit. † 1321. Libellus super electione facienda editus Parisis 1506 et 1523, Coloniae 1573. Cf. Hurter IV 416; Schulte, Quellen II 183 sqq. et Sitzungsber. T. LVII 576 sqq.

97.

Membr. s. XV. (1427—1429), f. 397; 42·5 × 31·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1, 93', 182', 258', 299' litterae initiales deauratae cum ornamentis; in prima initiali elegantissime picta imago Gregorii IX., f. a cap. b: fragmentum calendarii, in margine: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656*"; f. 395' in margine: „*Liber sancte Marie in Newnburga*", s. XV.

F. 1—395'. **(Henrici de Secusia Hostiensis summa super titulis decretalium.)**

Inc.: „*Alpha et o unum in essencia et trinum in personis, a quo omnes legislatores pendere iubentur.*" Expl.: „*Pro summe summo sit regi gloria summo.*" In fine: „*(R.) Explicit summa super decretalibus compilata per archiepiscopum Ebredunensem, que scripta est per Petrum de Lebeta et inchoata est tempore egregii doctoris Johannis de Pertoldsdorff anno domini XXVII° canonici monasterii Newnburgensis claustralis et plebani ecclesiae sancti Martini, eo mortuo completa est per venerabilem dominum dominum Georium (Müstinger) prepositum eiusdem monasterii anno XXIX°, pro qua deus gloriosus cum matre sua gloriosa sit benedictus in secula seculorum. Amen.*"

F. 396, 397 script. vacant.

Henricus de Secusia (Susa, dioec. Taurinensis oppido) Bononiae studiis operam dedit et utriusque doctor creatus ius canonicum docuit, forte Bononiae et in Anglia, certo Parisiis. Ex Sistaricensi (Sisteron) episcopo (1244) factus est archiepiscopus Embredunensis (1250), demum (1261) ab Urbano IV. cardinalis et episcopus Ostiensis, unde cognominatur Ostiensis seu Hostiensis. Magna fuit eius auctoritas apud Innocentium IV. huiusque successores.

† 1271. Composuit etiam lecturam in decretales Gregorii IX. Eius summa primum edita Romae 1470, Ratisbonae 1480, Augustae Vindel. 1477, Venetiis 1490 et 1505. Cf. Hurter IV 289 sqq.; Schulte, Quellen, II 123 sqq.; Wetzer Welte V 1721.

98.

Membr. s. XIV.; f. 264; 42·5 × 25·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; quatuor litterae initiales deauratae imaginibus illustratae (f. 3: ss. trinitas, f. 70: processus canonicus litigiosus; f. 127: sacerdos celebrans, clerum repraesentans; f. 187′: benedictio nuptialis; f. 208: processus canonicus criminalis); f. a cap. b adnotatio: „*Anno domini M° CCC*^{mo} *sexagesimo sexto septima die mensis novembris dominus Johannes de Pergaw canonicus Pataviensis, decretorum doctor, apud sanctum Stephanum Wyenne incepit legere decretales*“ et aliae adnotationes; f. a cap. c: copia legitimationis Joannis nati Petri per Punicum, filium Francisci de Luca, imperialis aulae comitem a. 1361; tegum ant. b in schedula adligata adnotationes et: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 27. Octob. '1656*“; f. 1, 139, 264′: „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali*“ s. XV. Inter fol. 137 et fol. 139 unum folium excissum a verbis cap. VI.: „*Quibusdam super hoc exsecutoribus*“ usque ad verba cap. X.: „*Non esse firmam institucionem*“. F. 264 scriptura humore laesa. Codex a Schulte, Sitzungsber. LVII 577 memoratur.

1. F. 1. (Registrum titulorum quinque librorum decretalium.)

In margine adnotatio: „*Anno nativitatis domini nostri Jesu Christi M*^{mo} *CCC*^{mo} *sexagesimo quinto vicesimo secundo die mensis septembris licenciatus est in iure canonicorum nobilis ac generosus vir dominus Johannes de Pergaw approbatusque publice per omnes doctores utriusque iuris tam canonici quam civilis Padwe et hoc fuit in die beati Mauricy militis athelete Christi.*“

F. 2 script. vacat.

2. F. 2′—264′. **(Decretalium Gregorii IX. libri V cum glossa ordinaria Bernardi Parmensis de Botone.)**

Prologus inc.: „*[Gregorius] episcopus servus servorum dei dilectis filiis etc. Rex pacificus pia miseratione.*“ Lib. I. Decretal. R. De summa trinitate et fide catholica. Innocencius. Inc.: „*Firmiter credimus et simpliciter confitemur.*“ Expl. l. V.: „*Ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur.*“ Deinde: *(R.)* „*Explicit liber quintus. Libro finito referamus graciam Christo. Amen.*“

In fine versus: „*Qui scripsit et qui legit hunc librum,*
Anime eorum portentur in paradisum. Amen.“

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus et inter lineas cum significationibus) incipiunt: „*Gregorius. In huius modi libri principio quinque precipue sunt prenotanda.*“ Expl.: „*De iure inducit, sed de pactis pactiones. Ber.*“

In marginibus adnotationes iuridicae manibus recentioribus s. XVI.

Cf. cod. 88.

99.

Membr. s. XIV.; f. 276; 46 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; quatuor litterae maiores deauratae imaginibus illustratae (f. 1′: Gregorius IX., tanquam legislator, f. 2: Christus in throno sedens,

apostolis manus imponens, f. 74: processus canonicus litigiosus, f. 139: sacerdos celebrans, clerum repraesentans, f. 202′: benedictio nuptialis, f. 224′: processus canonicus criminalis) et multae imagines minores deauratae; tegum. ant. b in schedula adligata: „Decretales cum apparatu“, in schedula adligata et f. a cap b adnotationes iuridicae; f. 1: „Libri decretales Gregorii papae cum glossa“, s. XVII.; „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656*“; f. 1′ et 276: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. Codex pulcherrimus a Schulte, Sitzungsber. LVII 577, memoratur.

F. 1′—276. **(Decretalium Gregorii IX. libri V cum glossa ordinaria Bernardi Parmensis de Botone.)**

Prologus inc.: „*Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis etc. Rex pacificus pia miseratione.*“ Lib. I. Decretal. inc.: „*De summa trinitate et fide catholica. Innocentius. Firmiter credimus et simpliciter confitemur.*“ Expl. l. V.: „*Ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur.*“ In fine: „*Explicit liber quintus testus decretalium. Et est finis. Deo gracias.*“

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus et inter lineas cum significationibus) incipiunt: „*Gregorius. In huius libri principio quinque precipue sunt prenotanda.*“ Expl.: „*De facto vel de iure inducit. Sed de pactis pactiones. B.*“

In marginibus et inter lineas adnotationes iuridicae manibus recentioribus, s. XV. Cf. cod. 88 et 98.

100.

Membr. s. XIV.; f. 242; 39·4 × 25·6 *cm*; col. 2; ligat. rec.; initiales maiores cum ornamentis: fol. 1, 86, 150′, 197′, 206′; f. a cap. b probationes pennae et adnotatio; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae sum inscriptus 12. May 1656*“; f. 1, 91, 242: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. Codex memoratur a Schulte: Quellen II 92, Sitzungsber. LVII 577.

F. 1—242. **(Innocentii papae IV. apparatus in quinque libros decretalium.)**

Prologus inc.: *R.* „*Incipit primus liber. — Legitur in Ezechiele venter tuus commedet te et viscera tua complebuntur.*“ Commentarius inc.: „*Gregorius episcopus servus servorum dei etc. Rex pacificus etc. (R.) De summa trinitate et fide catholica. — Firmiter credimus etc. De fide teneas, quia est quedam fidei mensura.*“ Expl.: „*Ut. no. s. de consue. in prin.*“

De auctore cf. Hurter IV 287 sqq., Schulte, Quellen II, 91 sqq., Wetzer-Welte VI 742 sqq. Apparatus editus: Argentorati 1477, Venetiis 1481; 1491 et postea saepius.

101.

Membr. s. XIII.; f. 102; 40·3 × 24 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. restaur.; litterae initiales penitus desiderantur. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg bibliothecae inscriptus 11. Sept. 1656*“; f. 2, 57, 102′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. Inter fol. 30 et 31, 41

et 42, 52 et 53, 92 et 93 plura folia excissa; f. 1 humore laesum et incissum; margines inf. f. 25 et 80 abscissae; margines inf. omnium foliorum tineis corrosae. Codex (in fine mancus) memoratur a Schulte, Sitzungsber. LVII 577.

F. 1—102'. **(Decretum Gratiani cum glossis Bartholomaei Avogadro Brixiensis.)**

Inc.: *R. „Incipit concordancia discordancium canonum ac primum de iure constitutionis et nature humane. [H]umanum genus.*"

F. 30' expl.: „*Quia nunquam nos dominus.*" (P. I, D. XLIV, c. 7.)

F. 31 inc.: „*[Con]tempto viro adulterii rea.*" (P. II, C. II, Q. V, c. 21.)

F. 41' expl.: „*Nec testes esse possunt.*" (P. II, C. III, Q. V, c. 9 tit.)

F. 42 inc.: „*Accusari non carnales a spiritualibus.*" (P. II, C. VI, Q. 1, c. 11.)

F. 52' expl.: „*Presumptionis videatur improbatum non of[ficium].*" (P. II, C. IX, Q. III, c. 21.)

F. 53 inc.: „*Dignus eris qui non nummos.*" (P. II, C. XVII, Q. I, c. 1.)

F. 92' expl.: „*Quicumque igitur scrip[turam].*" (P. II, C. XXIV, Q. III, c. 27.)

F. 93 inc.: „*Error conditionis quando putatur.*" (P. II, C. XXIX, Q. I, c. 1.)

F. 112' expl.: „*Quis non intactam desideret, intactam que[ris].*" (P. II, C. XXXII, Q. VI, c. 2.)

Glossae (in scriptura minore in quatuor marginibus cum significationibus) incipiunt: „*Tractaturus Gratianus de iure canonico.*"

In marginibus adnotationes iuridicae s. XVI. — Cf. cod. 87.

102.

Membr. s. XIII.; f. 99; 41·5×25·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales penitus desiderantur. F. a cap. b: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 28. Oct. 1656*", margines huius folii abscissae; f. 47, 99': „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga*", s. XV. Codex (ab initio mancus) memoratur a Schulte, Sitzungsber. LVII 577.

F. 1—99'. **(Goffredi de Trano summa super rubricis decretalium incompl.)**

Commentarius inc. (per verba): „. . . *dicit, sed hoc verbum est secundo loco.*" (Ad L. I, T. XXVII, de officio custodis.) Expl.: „*Et propterea malui repeti, quam deesse.*"

Deinde versus: „*Gracia sit Christo,*
De autem munere sisto".

De **Goffredo (Galfredo) de Trano,** capellano Gregorii IX., cf. Schulte, Gesch. d. Quellen, II 88 sq.

103.

Chartac. s. XV.; f. 95; 41·5 × 28·4 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. restaur.; f. 49 littera initialis desideratur; f. 1: „*Sum ex libris can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae 1. Sept. 1656*",

margo sup. huius folii abscissa; f. 93 incissum; f. ad calc. aa' et in marginibus adnotationes iuridicae.

1. F. 1—43'. **(Justiniani institutiones.)**

Inc.: *R.* ,,*In nomine domini nostri Jesu Christi imperator cesar Flavius Justinianus, Alamannicus Gothicus, Francicus, Germannicus, Anticus, Alannicus, Africanus, Pius et felix, inclitus, victor ac triumphator nunc cupidus legum iuventuti. Rubrica. Imperatoriam magestatem.*" Expl.: ,,*Seu pandectarum libris deo propicio adventura est.*"

2. F. 43'—44. (Registrum rubricarum quatuor librorum recentiore manu, s. XV.)

F. 44'—48' script. vacant.

3. F. 49—96'. **R. Incipit sextus liber decretalium domini Bonifacii papae octavi.**

Inc.: ,,*[B]onifacius episcopus servus servorum dei etc. Sacrosancte Romane ecclesie.*" Expl.: ,,*Contra legis nititur voluntatem. Idem Bonifacius papa octavus.*"

104.

Chartac. s. XV.; f. 277; 41 × 29 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign.; f. 1 imago Gregorii IX in throno, tanquam legislator in initiale cum ornamentis, praeterea multae litterae initiales rubris, viridibus, caeruleis, flavis coloribus pictae. F. 1 et 272: ,,*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV; in marginibus nonnullae adnotationes recentioribus manibus inscriptae. Hic codex et sequentes usque ad c. 108 a. 1419—1423 comparati sunt una cum cod. 100 pro 50 fl.; cf. Černik; Schrift- u. Buchwesen, o. c. 139 et 144.

F. 1—272. Inc.: *Jeronymus hortatur in prologo libri regum.*" Expl.: ,,*Visio sit in patria Amen.*" Deinde inferius: R. ,,**Explicit novella domini Jo(annis) An(dree) super primo libro decretalium** *et finitus est iste liber in sequenti die protenus festum Symonis et Jude. Amen.*"

F. 272'—277' script. vacant.

Joannes Andreae Mugelli in Etruria vel probabilius Bononiae natus c. 1270. Bononiae studiis operam dedit, iure canonico sub celebri Guidone de Baysio maxime delectatus. Iuris canonici interpretem egit primum Bononiae, deinde transiit Patavium, rediit a. 1309 Bononiam atque inde ad mortem usque cathedram rexit. Peste correptus decessit a. 1348. Cf. Hurter IV 489 sqq.; Schulte, Quellen, II 205 sqq. (codex noster non memoratur); Wetzer Welte VI 1600 sqq.

105.

Chartac. (f. a cap. bb' membr.) s. XV.; f. 241; 41 × 29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; multae litterae initiales rubris, viridibus, caeruleis, flavis coloribus pictae. F. 1: ,,*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 12. Aug. 1656*", in margine inf. et. f. 241': ,,*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV.; in marginibus adnotationes recentioribus manibus inscriptae.

F. 1—241′. Inc.: „*Expeditis preparatoriis iudiciorum.*“ Expl.: „*Ipse dei filius sue matri devotis participare dignetur. Amen.*“ Deinde inferis: „**Explicit novella domini Johannis Andree super secundo libro decretalium.** Nota. *Finitus est iste liber anno domini M . . .*“ (reliqua rasa sunt).

106.

Chartac. (f. a. cap. b b′ membr.) s. XV. (1423); f. 300; 40·9 × 29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; multae litterae initiales rubris, viridibus, caeruleis, flavis coloribus pictae. F. 1, 36, 145, 234, 300: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV., f. 36 et 234 in margine: „*1423*“; in marginibus adnotationes recentioribus manibus inscriptae.

1. F. 1—233′. Inc.: „*Finito tractatu iudiciorum, a quibus clerici.*“ Expl.: „*Hoc satis sit, manifestum stemus littere Jo[annis] Andree etc.*“ Deinde inferius: R. **„Explicit liber tercius novelle super decretales domini Joannis Andree.“**

2. F. 234—300. Inc.: „*Postquam satis tractavimus ea, que spectant.*“ Expl.: „*Non est, quid Aristotiles, sed quid apostolus doceat etc.*“ Deinde inferius: R. **„Explicit liber quartus novelle super decretal. domini Johannis Andree.“**

In margine: R. „Hanczell“ (nomen scriptoris?).

107.

Chartac. (f. a cap. b b′ membr.) s. XV.; f. 185; 41 × 29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; multae litterae initiales rubris, viridibus, caeruleis, flavis coloribus pictae. F. a cap. b: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 7. Sept. 1656*“; f. 1, 85, 157′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV.; in marginibus adnotationes recentioribus manibus inscriptae.

F. 1—157′. **(Joannis Andreae novella in librum V. decretalium Gregorii IX.)**

Inc.: „*Proxime tractavimus de accusacione matrimonii.*“ Expl.: „*Ut in epistola ad Marcellam VIII. scribit ipse Jeronimus.*“

158—185′ script. vacant.

108.

Chartac. (f. a cap. b b′ membr.) s. XV., f. 254, 41 × 29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; multae litterae initiales rubrae. F. a cap. c c′: fragmentum commentarii decretalium (L. V, T. I, cap. 1—4). F. 1, 128, 254: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV.; in marginibus adnotationes recentioribus manibus inscriptae.

F. 1—254. **(Joannis Andreae novella in librum VI. decretalium Bonifacii VIII.)**

Inc.: „*Cum eram parvulus, loquebar ut parvulus.*“ Expl.: „*Super hiis in tercia glossa, hoc dicit Jo(annes) An(dreas) decretalium doctor.*“

Deinde versus:

„Structure, vestes, convivia sunt quasi pestes,
Hec tria gaudentes faciunt miseros et egentes.“

109.

Chartac. (f. a cap. b b′ et f. ad calc. a a′ membr.) s. XV.; f. 494; 40·5 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; multae litterae initiales rubris, caeruleis, viridibus coloribus pictae, maiores: fol. 1, 97, 177, 182, 186′, 193, 204, 208′, 212′, 219′, 236, 255′, 261′, 267′, 275, 301, 308′, 314, 316, 319′, 322, 334, 357, 368, 372′, 379, 390, 393′, 395′, 400, 402′ 414′, 417′, 448′, 450, 455′, 456′, 464, 477, 486, 492. F. a cap. b b′ et f. ad calc. a a′: fragmentum libelli Bertholdi episcopi Frisingensis ad episcopum Ratisbonensem et ad abbatem monasterii Scotorum infra muros Ratisbonae (a. 1495). F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656*“; f. 1, 238, 494: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, *s. XV.* Codex noster memoratur a Schulte, Sitzungsber. LVII. 577.

F. 1—494. **R. Incipit lectura super decretum reverendissimi doctoris Lau(rentii) de Pinu.**

Inc.: „*Ad evidenciam premitto.*“ Expl.: „*Exponit litteram, ut cessat obiecto.*“ Inferius ad calcem: „*Dominus Laurencius de Pinu doctor decretalium compilavit istam lecturum decreti ad honorem tocius universitatis Bononiensis. Laus deo. Pax vivis. Requiem eternam defunctis. Amen. Dignus est operarius mercede sua, ut Mathei decimo et de sepulturis c. 1. circa medium etc. Laudetur deus in eternum et ultra.*“

Laurentius de Pinu e nobili familia Bononiensi, decretalium professor suo tempore celeber ab a. 1365 usque ad mortem a. 1397. Cf. Hurter IV 584; Schulte, Quellen II 263.

110.

Membr. s. XIV in.; f. 150; 40 × 24·4 *cm*; col. 2; ligat. rec.; multae litterae initiales rubrae et caeruleae. F. a cap. b b′: fragmentum excerptorum s. scripturae (ex lib. Genes. et Exod.), s. IX.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 2. Juny 1656*“; f. 1, 62, f. ad calc. a: „*Liber s. Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. Margo f. ad calc. a abscissus, fol. ultima tineis corros. Cod. memoratur a Schulte, Sitzungsber. LVII, 577, 578.

F. 1—150′. **(Princivalli Mediolanensis glossae ad decretum.)**

Inc.: „*Bone rei dare consultum et presens habere vite subsidium . . . ideo ego magister P. Mediolanensis canonicus Modociensis doctor decretorum Padue regens*

ad salarium in decretis volens huic defectui occurrere in decretum Gratiani." Expl.: „*Et scit a patre et filio et loquitur hominibus.*"

In fine: „*Erudimini, qui iudicatis terram et hoc opus alacri studio percipite, quo omnis defectus seu inpotentia studendi effugatur.*"

Hoc opus non editum est.

Princivallus Mediolanensis, canonicus Modoiciensis et textualista maximus, ut dicitur a Diplovataccio, docuit cca 1260 in Padua. Cf. Schulte II 135—137, qui hunc et sequentem codicem memorat.

111.

Membr. s. XIV.; f. 129; 40 × 24·4 *cm*; col. 2; ligat. rec. litterae initiales penitus desiderantur. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656*"; f. 1, 73, 129′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV; Folia ultima tineis corrosa.

F. 1—129′.

Inc.: „*[B]one rei dare consultum et presens vite habetur subsidium ... ideo ego magister P. Mediolanensis canonicus Medicciensis doctor decretorum Padue regens ad salarium in decretis volens huic defectui occurrere.*" Expl.: „*Et scit a patre et filio et loquitur hominibus.* (R.) **Explicit lectura (ad decretum) magistri Percifallius (recte: Princivalli Mediolanensis).**"

F. 52′ script. vacat.

In fine: „*Erudimini, qui iudicatis terram et hoc opus alacri studio percipite, quo omnis defectus seu inpotentia studendi effugatur.*"

Alia recentiore manu s. XIV.:

„*Finito libro sit laus et gloria Christo.*
Ave Maria gratia . . , . Amen."

Cf. cod. 110.

112.

Chartac. s. XV. in.; f. 248; 43 × 28·5 *cm*; col. 2; ligat. antiqua restaur.; multae litterae initiales caeruleae et rubrae. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656*". F. 248′: „*Emi hec Consilia F(rederici) de Senis Bononie pro III duc., item Repet(itiones) Clem. Contra etc. Langfranck pro II duc. anno etc. LXX . . . secundo octobris. Jo(annes) Trester.*" In marginibus adnotationes recentioribus manibus. Marginibus infimis ultimorum foliorum scidulae chartaceae adglutinatae sunt. Folia ultima tineis corrosa.

1. F. 1—60′. **(Lanfranci de Oriano repetitiones super c. „Quoniam contra" de probationibus, Clem. „Saepe" de verb. signif., Clem. „Dispendiosum" de iud., c. „Raynaldus" de testam., rubr. de „causa possess. et propr.", l. „centurio" de vulg. et pup. subst.)**

Inc.: „*Quoniam contra falsam. Hec decretalis est famosa.*". Expl.: „*Quod optime probatur in d. § illud procul dubio etc. Laus deo omnipotenti etc.*"

Lanfrancus de Oriano, Brixianus, discipulus Petri de Besuntio, professor Patavinus († 1488). Cf. Hurter: IV 894; Schulte, Quellen II 392; Fabricius Mansi IV 241. F. 61—62′ script. vacant.

2. F. 63—68′. **R. Hec est tabula super disputationibus questionibus et consiliis domini Friderici de Senis per titulos decretalium.**

F. 69—70′ scriptura vacant.

3. F. 71—248. Inc.: „*In nomine domini nostri Jesu Christi, nomine eius matris sanctissime Marie virginis gloriose, suffragiis invocatis. Incipiunt questiones disputate, consilia reddita, consultaciones.*" Expl.: „*Et talis [est velut] hereticus puniendus, ut in Clem. ex [gravi] de usuris.*" In fine: R. „**Expliciunt consilia, dispu[tationes] et questiones eximii decretorum do[ctoris] domini Frederici de Senis,** *cu[ius] anima requiescat in pace. Amen. Deo gracias.*"

Fredericus Petruccius de Senis, iuris professor tam Senis quam Perusii a. 1343, cuius opus disputationes etc., edit. Romae, 1472, Venetiis 1498 et postea saepius, a canonistis posteris plurimum adhibitum et allegatum est. Cf. Hurter, IV 498, Schulte, Quellen II 237, 238.

113.

Chartac. (f. a cap. b b′, f. ad calc. a a′ membr.) s. XV. (1421); f. 374; 40·3 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae, maiores: f. 1, 338′, 348′. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 13. Sept. 1656*"; f 1, 1′, 191, 373: „*Liber s. Marie in Newnburga claustrali*", s. XV. Hic et quatuor sequentes codices ab eodem librario scripti sunt, qui se nominat in cod. 114 et 116. Cf. cod. 97.

F. 1—373. **(Francisci de Zabarellis commentarium in I. lib. decretalium.)**

Prologus inc.: „*Rei publice consulere, quanto amplius.*" Opus inc.: „*Gregorius. Primo divido librum, primo enim ponit prohemium.*" Expl.: „*In dubiis et supra. q. VI. etc. laus. Sequitur de supplenda negligencia prelatorum. Rubrica. Franc. de Zabarellis.*"

F. 373′—374′ script. vacant.

Franciscus de Zabarellis (Zabarella), patria Patavinus, natus c. a. 1339. Studiis operam dedit Bononiae sub magistro inprimis Joanne de Lignano. Docuit Florentiae, postea Patavii cum plausu ius canonicum. In cathedrali ecclesia archipresbyteratus honore insignitus et defuncto episcopo Patavino canonici cunctis votis illum unum optabant, verum ipse oblatam dignitatem refugiebat. Joannes XXIII. eum nominavit episcopum Florentinum (1410), anno sequenti cardinalem. Multos labores pro congregando concilio Constantiensi suscepit, in quo pro absente Joanne XXIII. vices gessit, parumque abfuit a consequenda tiara. Constantiae mortuus est a. 1417. Eius commentaria in quinque ll. decretalium edit. Venetiis 1622. Cf. Hurter IV. 635; Schulte, Quellen II 284 sqq.; Wetzer Welte XII 1485.

114.

Chartac. (f. ad calc. b b′ memb.) s. XV. (1421); f. 515; 40·2 × 28 *cm*; col 2; ligat. rec.; initiales maiores: f. 1, 98′, 103, 133′. A folio 136′ usque ad finem initiales penitus desiderantur. F. 1, 312, 514′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XVI.

F. 1—514′. **R. Commentarium domini Francisci Zabarelli de Padua iuris utriusque doctoris super tercio libro decretalium.** Incipit feliciter. Amen.

Prologus inc.: „*Continuacio sumi potest per ea.*" Opus inc.: „*Ut layci. layci prope altare vel in choro dum divina celebrantur.*" Expl.: „*Quam nobis elargiri dignetur idem ipse deus omnipotens, qui trinus et unus vivit in secula benedictus Amen. Laus individue trinitati.*" In fine: „*Explicit lectura tercii libri decretalium excellentissimi utriusque iuris doctoris domini Francisci de Zabarellis de Padua in orbe famosissimi monarce miseracione divina sanctorum Cosme et Damiani, sacrosancte Romane ecclesie dyaconi cardinalis Florentini dignissimi. Scripta et finita Padue per me Clementem Woyczigisdorff de Legnicz clericum Wratislaviensis dyocesis millesimo CCCCXXI die vero penultima mensis maii. Et presentem hanc lecturam scripsi et finivi sub expensis egregii ac religiosi viri domini Johannis de Perichtoltsdorf iuris canonici doctoris necnon canonici ecclesie Newnburgensis. Amen.*"

F. 515 et 515′ script. vacant. De studiis Joannis de Perchtoldsdorf cf. Černik, Schrift- u. Buchwesen o. c. 104, 105, 107, 108.

115.

Chartac. (f. a cap. b b′ et f. ad calc. a a′ memb.) s. XV. (1421); f. 190; 40·5 × 28·4 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 3. Sept. 1656*", f. 1, 81, 182′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV.

F. 1—182′. Prol. inc.: *[H]uius libri continuacio ad precedentes colligitur.*" Opus inc.: „*De Francia. Matrimonium consensu contrahitur.*" Expl.: „*Ut hanc ipsam castitatem ceterasque virtutes assequamur atque secundum eas nostra omnia dirigamus ita, ut functi mortali vita vitam eternam consequi mereamur. Amen. Laus individue trinitati etc.*" In fine: **R. „Explicit commentum libri quarti decretalium secundum excellentissimum iuris utriusque interpretem Franciscum de Zabarellis.** *Idem dominus Fran(ciscus) de Zaba(rellis) correxit hoc commentum et conplevit 1416, XVI. decembris etc., cuius anima requiescat in pace.*"

F. 183—190′ script. vacant.

116.

Chartac. (f. a cap. b b', f. ad calc. a a' membr.) s. XV. (1422); f. 232; 45 × 31 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 3. Sept. 1656*“, f. 1, 148, 156, 232': „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV. Sumptus scripturae et illuminaturae fuerunt 13 tal. 10 sol. 17 fl.; cf. Černik, Schrift- u. Buchwesen, o. c. 105.

F. 1—231'. Prol. inc.: „*Liber iste continuacio ad precedentes.*“ Opus inc.: „*Si legittimus. Breve sed per alia verba hoc dicit.*“ Expl.: „*Atque ita vitam nostram corrigamus, ut sua gracia preventi cum lumine bonorum operum possimus ad eternam gloriam, que est deus ipse, qui lumen est luminum, pervenire. Laus individue trinitati. Amen.*“ In fine: R. „**Explicit lectura quinti libri decretalium excellentissimi utriusque iuris doctoris domini Francisci de Zabarellis de Padua** *in orbe famosissimi monarce, miseratione divina sanctorum Cosme et Damiani sacrosancte Romane ecclesie dyaconi cardinalis Florentini dignissimi. Scripta et finita Wienne per me Clementem Woyczigisdorff de Legnicz Wratislaviensis diocesis clericum. Et hanc presentem scripsi lecturam et finivi sub expensis egregii ac religiosi viri domini Johannis de Perichtolsdorff iuris canonici doctoris necnon canonici ecclesie Newnburgensis anno domini millesimo CCCCXXII die vero septima mensis octobris.*“

F. 232 et 232' script. vacant.

117.

Chartac. (f. a cap. b b', f. ad calc. a a' membr.) s. XV. (1426); f. 374; 40·5 × 28·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae 3. Sept. 1656*“; f. 1, 214', 373: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*“, s. XV.

F. 1—373. Inc.: „*Novum etc. Nichil esse.*“ Expl.: „*Ut fructus afferat uberes . . . ad laudem individue trinitatis. Amen. 1402, 23. iulii.*“ In fine: R. „**Explicit lectura eximii doctoris domini Francisci de Zabrellis super Clementinas.** *Anno domini millesimo CCCC vicesimo sexto in die Cecilie virginis etc.*“

Edit. Romae 1477.

F. 374 et 374' scriptura vacant.

118.

Chartac. s XV.; f. 322; 40·5 × 28 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 8. Sept. 1656.*“

F. 1—319. **(Lectura magistri Joannis Polczmacher in librum II. decretalium tit. XXII.—XXX.)**

Inc.: „*Continuata est ista rubrica.*" Expl.: „*Beati Andree apostoli ac egregie virginis et martyris Katharine omnibus nobis largiatur benedictus deus, ad cuius laudem explicit liber iste. Deo gracias.*"

F. 319′—322′ script. vacant.

Bibliotheca Palat. Vindob. asservat ab eodem auctore lecturam in librum IV. decretalium (N. 5103), bibliotheca monasterii B. M. V. ad Scotos Vindob. in librum V (N. 163).

Joh. Polczmacher fuit professor, decanus (1436, 1439, 1441, 1442, 1447) facultatis iuridicae et rector (1438) universitatis Viennensis nec non praepositus ecclesiae Brunensis ad s. Petrum. Cf. Schulte, Quellen II 301; Aschbach 582, 589—591, 611.

119.

Membr. s. XIII.; f. 260; 37 × 21·7 *cm*; col. 2; ligat. rec.; initiales rubrae et caeruleae. F. a cap. b′ (laeso et inciso): „*Sum ex libris can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae 22. Aug. 1656*"; f. 4, 105, 260: „*Liber sancte Marie in Neunburga claustrali*", s. XV. f. a cap. c c′: moralis tractatus fragmentum. F 260 ad calcem: „*Summa Azonis per reverendum in Christo patrem dominum Georgium monasterii Neuburgensis beate Marie virginis Pataviensis dyocesis prepositum in sacro Basiliensi concilio comparata anno domini MCCCCXXXIV die XII. mensis may.*" Cf. cod. 97.

1\. F. 1—3′. (Alia recentiore manu:) **R. Incipiunt rubrice summe Azonis.**

2\. F. 4—193′. R. Incipit proemium ad summam codicis per Az(onem) compo(sitam.)

Inc.: „*Cum post invencionem sciencie supervenerit gracie plenitudo.*" Expl.: „*Debet eam petere a patre. ut. i. e. l. ult. Sudeant legum cupidi et moribus imbuentur.* **Explicit summa Azonis super codicem.**"

Azo Porcius Bononiensis docuit Bononiae c. 1230. Eius summa aurea etc. edita Lugduni 1557. Cf. Savigny V 8.

3\. F. 193′—205′. **(Summa digestorum Hugolini, falso Joannis Bassiani.)**

R. Incipit materia ad pandectan secundum Job. Inc.: „*In nomine patris etc. Principium omnium rerum est deus.*" Expl.: „*Ut fructuarius intelligitur dominus factus ut ff. de furtis l. Si apes.*" Paulo inferius: „*Expliciunt tituli ff., qui non sunt in codice.*"

Hugolinus (Hugo, Hugelinus, Ugolinus) Bononiensis fuit discipulus Johannis et docuit Bononiae. c. 1233. Cf. Savigny V 45 sqq., 56 sqq., 29 sqq., Schulte, Sitzungsber. LVII 603, 604.

4\. F. 206—230. **(Summa Azonis super librum institutionum.)**

R. Incipit prohemium ad summam institutionum: „*Quasi modo geniti pueri vel adulti.*" Expl.: „*Et in consonanciam luculentam.*"

5\. F. 230—245′. **(Hugolini, falso Joannis Bassiani, summa super librum novellarum cum additionibus Accursii.)**

R. Incipit prohemium ad aucthentica secundum Job cum additionibus domini Accursii: „*Liber iste quem donante domino lecturi sumus.*" Expl.: „*Super l. generaliter. Explicit summa auctenticorum domini Ac(cursii).*"

Cf. Savigny V 56 sqq.

6. F. 245'—260. **(Placentini summa trium librorum codicis.)**

R. Incipit prohemium super summa trium librorum codicis: „*Credidi condam debere sufficere.*" Expl.: „*Per l. ult.*"

Placentius, qui nomen suum a loco suo natali accepit, fuit celebris legista saeculi XII. et docuit Mantuae, Bononiae, Monte Pessulano et Placentiae. † 1192. Cf. Savigny IV 245 et 279 sq.

120.

Chartac. s. XV (1428); f. 111; 38·6×26·7 *cm*; col. 2; ligat. rec.; a f. 102 usque ad finem initiales penitus desiderantur. F. 1 inscriptio: „*In celesti gloria, quam nobis conferre dignetur etc. Amen. [D]ominus prope est. Ad Philipp. 4. Grande onus viribus meis impar fateor etc.*", s. XV. Paulo inferius: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus sum 27. Sept. 1655;*" f. 13, 64, 106': „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga clau(strali)*", s. XV.; f. 111': „*D. Johannes de Neuburga*", s. XV.

F. 1'—12' script. vacant.

F. 13—106'. **(Decisiones rotae Romanae collectae a Guilelmo Horborch.)**

Proemium inc.: „*In nomine domini. Amen. Anno nativitatis eiusdem MCCCLXXVI. die mercurii XXX. mensis ianuarij etc. Ego Wilhelmus Hombork etc.*" Opus inc.: „*Prima est, quod attemptata appellacione pendente a diffinitiva.*" Expl.: „*Quia per opcionem. — Et sic est finis decisionum novarum 28.*"

F. 107—111' script. vacant.

Guilelmus Horborch (Horberg, Herbroch) decretorum professor Pragae, decanus Hamburgensis et demum Romae auditor rotae. Eius collectio decisionum rotae saepius prodiit Romae c. 1470, 1472, 1475; Coloniae 1581 etc. Cf. Hurter, IV 541; Schulte, Quellen II 69 sqq.

121.

Chartac. s. XV. in.; f. 160; 40·8×29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae, maiores cum ornamentis; a cap. bb' et f. ad calc. aa': fragmentum digestorum (L. XXXVI, T. 1, l. 50 etc.); f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 27. Octob. 1656*"; f. 1, 58, 160: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV.

1. F. 1—36. Inc.: „*Premissis casibus singularibus et eorum determinacione.*" Expl.: „*Et de l. III. l. nomen. § ultimo etc.* (R.) **Explicit lectura domini Dyni (Dini Mugellani) super titulo de regulis iuris super sexto libro decretalium.** *Amen.*"

F. 36'—40' script. vacant.

Dinus (Dynus) de Rossonibus a patria Mugello agri Florentini oppido Mugellanus dictus, iuris utriusque peritus Bononiae et Pistoriae docuit († 1303). Eius regulae iuris saepius editae: Romae 1472; apud nos asservatur editio Colon. Agr. 1569. — Cf. Hurter l. c. IV 415; Schulte, Quellen II 176.

2. F. 41—160. **(Joannis Andreae novella super regulis iuris libri sexti. Quaestiones mercuriales.)**

Inc.: „*Non est novum. Sic incipit glosa super rubrica, cuius glose principio et fine resistens.*" In fine imperfecta expl. (per verba): „*Sed recipiuntur rationabilia ut scripsi de.*"

F. 160′ script. vacat.

Quaestiones mercuriales 1423/24 comparatae sunt pretio 3 flor. Vide Cernik, Schrift- und Buchwesen, o. c. 145. De auctore cf. cod. 104 et Schulte, Quellen II 216.

122.

Membr. s. XIV.; f. 332; 42·6×25·3 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae init. cum imaginibus: f. 1, 90, 220, 233. F. 322′: adnotationes iuridicae, s. XIV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 22. May 1656.*"

F. 1—322. **(Guilelmi Durantis speculum iudiciale.)** Dedicatio inc.: „*Rewerendo in Christo patri suo domino Octobono . . . Guillelmus Duranti . . . utriusque hominis sospitatem.*" Opus inc.: „*De trono dei procedunt fulgura.*" Expl.: „*Sed solum bravium sempiternum, ad quod nos perducat, qui sine fine vivit etc.*" In fine (alia recentiore manu): „*Explicit speculum iudiciale magistri Guillelmi de Leskaw (Lestkow, cui falso adscribitur). Deo gratias. Amen.*"

Guilelmus Durandus, doctor Parisiensis, a Clemente V. Avenionem a. 1313 vocatus magister s. Palatii, qui et ibidem ss. litteras interpretaretur. Idem praestitit sub Joanne XXII. singulari pontificis approbatione, qui ipsum a. 1318 ad sedem Aniciensem promovit, inde a. 1326 ad Meldensem transtulit. † 1334. Cf. Hurter IV 432, Schulte, Quellen II 148.

123.

Membr. s. XIV.; f. 337; 42×28 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign.; multae litterae initiales pulchrae coloribus variis pictae cum ornamentis; litterae initiales deauratae cum perpulchris imaginibus: fol. 4, 62, 136′, 236, 248. Tegum. ant. b et f. 339 formulae medicinales, s. XVI.; tegum. post. a medicinalis tractatus (de morbis occulorum) fragmentum; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 8. July 1656*"; f. 4, 147′, 337′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali*", s. XV. Codex nitide scriptus et bene conservatus.

1. F. 1—3. **R. Hic incipiunt rubrice repertorii speculi iuris (Guilelmi Durantis).**

2. F. 4—61. R. Alpha et o Jesus Christus. **Incipit repertorium magistri Guilelmi Duranti.**

Dedicatio inc.: „*Reverendo . . . Matheo . . . sancte Marie in Porticu dyacono cardinali Magister Guillelmus Duranti . . . utriusque hominis sospitatem.*" Opus inc.: „*Prothoplausti rubigine humana.*" Expl.: „*Ut de con. di. i. nullus episcopus. (R.) Explicit repertorium magistri G. Duranti.*" In fine: „*Finito libro sit laus et gloria Christo. Amen. Hic liber est scriptus, qui scripsit sit benedictus.*"

F. 61' script. vacat.

3. F. 62—337'. **(Guilelmi Durantis speculum iudiciale.)**

Dedicatio inc.: „*Reverendo in Christo patri suo domino Octobono . . . Guillelmus Duranti . . . utriusque hominis sospitatem.*" Opus inc.: „*De trono dei procedunt fulgura.*" Expl.: „*Sed solum bravium sempiternum, ad quod nos perducat, qui sine fine vivit etc. (R.) Explicit speculum iudiciale magistri Guillelmi Duranti. Deo gratias. Amen. Hic liber est scriptus, qui scripsit sit benedictus.*"

Cf. cod. 122. F. 338 script. vacat.

124.

Membr. s. XV. in.; f. 370; 44·7×31 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, caeruleae, flavae, aliquot desiderantur; f. 6 imago auctoris in initiali deaurata; f. 1: titulus operis, s. XVII., et inscriptio: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 12. May 1656*", f. 369: „*Liber beate Marie virginis in Newnburga*", s. XV. In marginibus adnotationes recentiore manu.

1. F. 1'—5'. (Registrum titulorum operis sequentis.)

2. F. 6—369. Prol. inc.: „*Cum proprietates rerum sequantur substancias.*" Expl.: „*Ad ipsius honorem et gloriam, qui est alpha et o, principium et finis omnium bonorum, qui est deus sublimis et gloriosus, vivens et regnans in secula seculorum. Amen.*" Sequuntur nomina auctorum, de quorum scriptis opus extractum est. In fine: R. **„Explicit summa magistri Bartolomei (de Anglia) de proprietatibus rerum."**

Bartholomaeus de Glanvilla, Anglicus, ex comitibus Suffolciensibus, ord. fratr. min., circa 1360 floruit. Cf. Hurter IV 523; Jöcher II 1014 sq. Editiones enumerant Fabr. Mansi. I 179 et Cave II app. 66.

125.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV in.; f. 456; 40·6×28·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 prima initialis desideratur; inter f. 7 et 16 duodequinquaginta imagines (signa coeli) variis coloribus pictae. F. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgens. bibliothecae iure inscriptus 15. July 1656.*" Codex eleganter scriptus et optime conservatus.

F. 1—455′. R. Incipit **phisocosmus de proprietatibus rerum.**

Inc.: „*[M]undus, ut dicit Isidorus ethymologiarum tercio, est qui constat ex celo et terra.*“ Expl.: „*In ungula et albugine oculi. Hec Galleacius etc.*“

Auctor primo agit de coelis et sphaeris, in qua parte codicis omnia signa coeli coloribus picta sunt, dein describit omnem naturam visibilem; opus continet multa excerpta Alberti Magni, Galeatii de s. Sophia, Serapionis et aliorum.

126.

Membr. s. XIV. in.; f. 249; 43·4×27 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales variis coloribus eleganter pictae, f. 1 in initiali imago Galeni, in ornamentis extat imago repraesentans, omnem statum humanum morbis obnoxium esse, f. 80, 117, 128′, 153, 171′, 190, 210, 228, 247 initiales variis imaginibus illustratae. Tegum. ant. b in schedula adligata: „*Can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae 15. July 1656*“; f. 2: „*Ille liber est monasterii Newnburge claustralis et datus est per venerabilem virum dominum Michaelem Offner, vicarium chori ecclesie Pataviensis*“, s. XV. In catalogo scripto Maximiliani Fischer legendum est: „*Folio vero ligaturae affixo notata sunt haec verba: Anno domini 1451 in die s. Bartholomaei apostoli. Fors denotant haec annum, quo hic codex comparatus fuerat.*“ F. 33′ inscriptio per partes abrasa; in marginibus adnotationes recentiorum manuum. Codex nitide scriptus et bene conservatus.

F. 1—249. **(Galeni aliquot opera.)**

1. F. 1—79′ **(Liber de ingenio sanitatis.)** R. Incipit liber primus de ingenio sanitatis.

Inc.: „*Librum de sanitatis ingenio.*“ Expl.: „*Ab huiusmodi quodam. Explicit liber therapeutice G(aleni) etc. Amen.*“

2. F. 80—117. R. Incipit **liber de interioribus G(aleni).**

Inc.: „*Medicorum non solum moderni.*“ Expl.: „*In suo loco dicemus. Explicit etc.*“

3. F. 117—128′. R. Incipit **liber de differenciis febrium G(aleni) a Burgundione Pisano translatus de greco in latinum.**

Inc.: „*Differentie febrium, que quidem maxime proprie sunt.*“ Expl.: „*Vel utrumque patiantur. Explicit liber Galeni etc.*“

4. F. 128′—153. R. Incipit **liber primus de crisi.**

Inc.: „*Ego non intendo.*“ Expl.: „*Non est eis necessarius tractatus quartus, Amen. Explicit liber de crisi Galieni etc.*“

5. F. 153—171. R. Incipit **liber de creticis.**

Inc.: „*Ut egritudinum, que non paulatim.*“ Expl.: „*Auxilio dei et eius aiutorio. Deo gracias. Amen. Explicit etc.*“

6. F. 171′—189′. R. Incipit (liber) **de regimine sanitatis.**

Inc.: „*Quod contemperantia quidem.*“ Expl.: „*Alius ad eos dicetur sermo. Explicit etc.*“

7. F. 190—209'. R. Incipit **liber primus G(aleni) de causis morbis (!) et accidentibus.**

Inc.: „*In initio huius libri differentiorum morborum.*“ Expl.: „*De hoc diximus accidente.*“

8. F. 210—227'. R. Incipit (liber) **primus de complexionibus.**

Inc.: „*Summe, que sunt in sermone.*“ Expl.: „*Diximus in medicinis ipsis. Explicit liber etc.*“

9. F. 228—243'. **R. Liber de virtutibus naturalibus.**

Inc.: „*Quoniam sentire quidem.*“ Expl.: „*Vel omni familiari evellunt breve. Explicit liber etc.*“

10. F. 244—246. **R. Liber de pulsibus.**

Inc.: „*Dixit G(alenus), oportet nos inspicere pulsus.*“ Expl.: „*Quod diximus in hoc libro. Deo gracias.*“

F. 246' script. vacat.

11. F. 247—249. R. Incipit **liber G(aleni) de malitia complexionis diverse.**

Inc.: „*Malitia complexionis diverse.*“ Expl.: „*Librum de ingenio sanitatis.*“

F. 249' script. vacat.

127.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV.; f. 266; 40·6×28·5 *cm*; (f. 123—266:) col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. 1 prima littera initialis desideratur; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656.*“ Inter f. 108 et 109 in schedula adnotatio ad annum 1431. Codicem memorant: Zeibig, Notizenblatt, Beil. z. Arch. f. Kunde öst. Gesch., 1852, p. 135; Pertz, Arch. d. Gesellsch. f. ältere deutsche Gesch., 1831, VI 188; Mayr, Wiener Handschr. zur bayer. Gesch. in Neues Arch. d. Gesellsch. f. ält. deutsche Gesch. V 130. — Leidinger, Andreas von Regensburg, Quellen und Erörterungen zur bayr. und deutschen Gesch. N. F. I. B. XXII sqq. Potthast, Bibl. hist. medii aevi I 44 non memorat codicem.

1. F. 1—116. **(Andreae, can. reg. Ratisbonensis, chronicon generale a Chr. nato usque ad a. 1438.)**

Inc.: „*[D]ominus noster Jesus Christus unigenitus dei filius, quando venit plenitudo temporis.*“ Expl.: „*Anna uxor Alberti ducis Bavarie peperit filium secundum nomine Ernestum.*“

F. 116'—121 script. vacant.

Andreas, can. reg. Ratisbonensis, vixit initiante saec. XV. Cf. Hurter, IV 701, K. L. Wetzer-Welte I 834. Bernardus Pez. Thes. anecdot. IV, 3, p. 275—636 hoc chronicon imprimi curabat ex cod. bibl. Lunaelacensis (Mondsee, nunc in bibl. palat. N. 3296), nostro codici conformi. Novam editionem omnium operum Andreae curabat Leidinger, Quellen u. Erörterungen z. bayr. u. deutschen Gesch. N. F. I. (1903).

2. F. 121′—123. **(Aeneae Sylvii epistola ad Nicolaum V. de rebus sui temporis.)**

Inc.: „*(R.) Epistola Enee episcopi Trien. (i. e. Tergestini). — Domino beatissimo ac viro sancto domino Nicolae . . . Longa taciturnitas brevi.*“ Expl.: „*Ex Novacivitate Austrie; septimo kal. decembris anno MCCCCXLVIII.*“

Veri simile est, epistolam hanc a Wolfgango Winthager, canonico reg. Claustron., scriptam esse; litterarum ductus simillimi sunt ductibus scripturae in cod. 743 a Winthager exarato.

Eadem epistola asservatur in bibliotheca palatina (N. 3473). Ed. Voigt in Archiv f. öst. Gesch. T. XVI, p. 392—394.

3. F. 123—263′. **(Joannis Victoriensis chronicon.)**

(R.) Hic incipit dictum de Roma civitate secundum cronicas diversas certissime approbatas. Inc.: „*Nunc dicendum est de inicio urbis Romane.*“ Expl.: „*Si autem minus digne, concedendum est michi ad laudem sancte et individue trinitatis, cui sit honor, laus et gloria et maiestas per infinita etc. (R.) MCCCXLIIII.*“

Hoc opus a folio 126′ (Incipit cronica ab incarnacione domini) ab Hieron. Pez. editum sub titulo: Anonymi Leobiensis chronicon libris VI comprehensum, in Scr. rer. Austr. 1 751—966. Cf. Potthast l. c. I 676 sq.; Böhmer, Fontes rer. Germ. I, p. XXIX sqq. et 271 sqq.; Meister in Grundriß d. Geschichtswissensch. T. I 530—532.

Joannes Victoriensis (de Victring), O. Cist. in monasterio Victringae in Carinthia abbas (1314—1348), ducibus Carinthiae et patriarchae Aquileiensi a secretis, hinc in rebus gestis sui temporis admodum versatus et domo Habsburgico fidelissimus. Cf. Hurter, IV 467, Wetzer-Welte K. L. VI 1785 sqq.

4. F. 263′—265′. **(Joannis Schönfelder, equitis Austriaci, continuatio chronici antecedentis, per partes in lingua Germanica.)**

Inc.: „*(R.) Anno domini millesimo tricentesimo quadragesimo quinto. — Magister Stephanus Parisiensis hec ventura predixit.*“ Expl.: „*An demselben tag weicht man die kirchen datz den Augustinern.*“

Edit. ap. Pez. l. c. I 966—972.

128.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum interna et externa plagula membr.) s. XV.; f. 321; 40·8×28·4 *cm*; col. 2; ligat. rec., litterae initiales rubrae et caeruleae, f. 45′, 103′, 153, 198′, 263 litterae initiales deauratae et variis coloribus pictae. F. 153: „*Liber monasterii beate virginis in Newnburga claustrali,*“ s. XV. Codex ab initio mancus.

F. 1—317′. **(Vincentii Bellovacensis speculum historiale lib. I—VI.)**

Lib. I. ab initio mancus inc. per verba (cap. III.): „*[Graci]anus in compilacione canonum ea inserui.*“ Expl. lib. VI (in editionibus lib. VII.): „*Tam levis afflatu violencie concussa dilabi potest.*“ F. 318 cap. VIII. libri III: „*De lege data Moysi in monte Synay*“ et cap. IV libri V: „*De fallacia Nectanabi erga Philippum regem*“ adiuncta, quae antea omissa sunt.

F. 319—321 script. vacant.

Vincentius Bellovacensis (a loco originis), ord. praed., Lutetiae Parisiorum studiis operam navavit. Dum in Regalis montis monasterio (Royaumont), quod s. Ludovicus rex magnificentia plane regia construxerat et frequentius invisebat, degeret lectorisque munere pro religiosis O. Cist. fungeretur, ab ipso rege advocabatur, ut et sibi esset lector, et ita in familiam regis fuit adscriptus, cui rex liberaliter subsidia praebebat ad libros suo rogatu componendos. c. 1264. Cf. Hurter, IV 260; Wetzer-Welte, XII 973; Pothast, II 1095.

129.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum interna et externa plagula membr.) s. XV.; f. 246; 40·4×29 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. corio impresso inducta; litterae initiales rubrae et caeruleae, f. 1, 49, 109′, 149′, 193′, litterae initiales deauratae et variis coloribus pictae. Tegum. ant. a in schedula adligata: „*Secunda secunde speculi Vincencii hystoria,*“ tegum. ant. b: glossae in varios locos s. scripturae, s. XIV; tegum. post. a fragmentum decretal. (L. III, Tit. XXXVIII, cap. V—VIII. s. XIII); f. a cap. b′ et f. 243: „*Liber s. Marie virg. in Newnburga claustrali,*“ s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. May 1656*“ et titulus codicis, s. XIX.

F. 1—243. **(Vincentii Bellovacensis speculum historiale lib. XII—XVI.)**

Inc.: „*De imperio Severi et Leonide patre Origenis. Hugo ubi supra. — Igitur Severus gener Affer.*“ Expl.: *Sic et cogitaciones clause. Laus deo patri etc.*“

In fine versus librarii:

„*Librum complevi, deo teste labore peregi,*
Ut fidus verna nactus pietate superna.“

F. 243′—246′ script. vacant.

Cf. cod. 128.

130.

Membr. s. XV (1491); f. 8 ligneis tabulis extensa et in formis ligneis inclusa; 81×63 *cm*; col. 2; septem litterae initiales maiores deauratae cum imaginibus variis coloribus pictis et cum perpulchris ornamentis, 65 litterae initiales minores cum imaginibus. Tabulae ad translationem S. Leopoldi inter annos 1490 et 1491 procurante praeposito Jacobo Paperl (a. 1485—1509) exaratae sunt. De miniatore (Joanne Part ?), qui 10 tal. pro labore accepit, cf. Černik, Schrift- und Buchwesen im Stifte Klosternbg., o. c. 124.

T. 1—8. **(Ladislai Suntheim de Ravensburg octo tabulae Claustroneoburgenses de primis Austriae marchionibus et ducibus Babenbergicis, a. 928—1267, germanice scriptae.)**

T. 1. Praef. inc.: „*Es zymmet sich unnd ist nicht unnůcz.*“ Expl.: „*Nach Christi gepurd tausend vierhundert unnd im ains und newnczigsten iare.*“ Chronica incipiunt: „*Leopold genannt der durchleuchtig von geslecht ain herczog von Swaben.*“

T. 1. expl.: „*Von seinem bruder Albrethten mit XII panern unnd hielt.*“

T. 2. inc.: „*Sein fůrstlichs gesass auf dem gsloss Gars.*“ Expl.: „*Frau Maria herrn Sobeslaw herczog zu Behem.*“

T. 3. inc.: „*Tochter der do was ain sun herren Wratislav kunig zu Behem.*“ Expl.: „*Herrn Allexen kaiser zu kriechn muemel unnd der bemelt.*“

T. 4. inc.: „*Herczog Leopold het mit fraun Theodora zu Wienn ain kostliche furstliche hochzeit.*“ Expl.: „*Und als man zalt M° CC° und XXXV° iar, zoch her Andre, der annder.*“

T. 5. inc.: „*Kunigk zu Hungern mitsambt seinen sun herrn Bela.*“ Expl.: „*Zu dem heiligen kreucz er begraben leit.*“ Ad calcem: „*Gemacht unnd volenndt zuvoran got dem allmachtigen der lobsamen kunigin iunkfraun Marien und dem heiligen himelfůrsten sannd Leopolden und seinem geslåcht zu lob unnd eern under der regierung babst Innocentii des achttisten und der allerdurchleuchtigisten unuberwindlichistn fůrsten und herren herrn Friedrichs des dritten rômischen kaisers und kůnigs zu Hungern etc. erczherczogen zu Oesterreich etc. unnd herren Maximilians rômischen und zu Hungern kůnigs etc. erczherczogen zu Oesterreich etc. unnd zu Burgundi und Britanien herczogen etc., der benannten kaiserlichen maiestat sun, auch under des erwirdigen geistlichen herrn herrn Jacoben dieczeit probst des wirdigen gotshaws Klosternewburgk durch Ladislaum Sunthaim von Ravenspurgk priester Costniczer pistumbs, als man zalt nach Cristi unnsers lieben herrn gepurd tausent vierhundert unnd im ainundnewnczigisten iare.*“

T. 6. inc.: „*(R.) Hernach volgent der durchleuchtigen hochgepornen fůrsten und herrn sannd Leopolden des heiligen und milden Marggrafn in Oesterreich geslåcht gemaheln, wer die von gepurdt gewesen, auch weltichen fůrsten und herren ir tôchter verheyrat warden sein. — Rykchardt ain weise frume andachtige furstin.*“ Expl.: „*Graff Sigharden der genennt wardt.*“

T. 7. inc.: „*Scharsach und marggraf Leopold gab dem bemelten graf Sigharden zu fraun N.*“ Expl.: „*Herczog Heinrich der iůnger hette auch ainen vettern.*“

T. 8. inc.: „*Seines vater průder genannt herr Welf der elter.*“ Expl.: „*Auch ir begrebnuss seczen die cronicken nicht etc.*“

Tabulae editae Basileae post 1491 sub titulo: „*Der löblichen Fursten und des lands Oesterreich Altharkomen und Regierung.*“ Praefixa est arbor genealogica antiqua gentis Babenbergicae. Hieronymus Pez edidit tabulas in Script. rerum Austriac. T. I 1004—1044. Memorantur etiam ab Hergott Marquardo in Pinacothecae Principum Austr. P. I. proleg. In bibl. palat. Vindob. asservantur duae copiae (N. 7752 et 8700).

Ladislaus Suntheim (Sunthaim) de Ravenspurg, presbyter Constantiensis, Viennensis canonicus, Maximiliani I. a sacris et historiis († 1513?). De auctore cf. Potthast II 1040 sq.; Bauer, Ladislaus von Suntheim und die Anfänge genealog. Forschung in Oesterreich in Jahrbuch d. k. k. herald. Gesellsch. Adler XIV 60 sqq.; Mayer, Gesch. d. geist. Kultur in Niederöst., I 225 sq.; Aschbach II 377—381; Nagl und Zeidler, Deutschösterr. Literaturgesch., p. 427. De picturis vide Kopřiva, Die Suntheimer Tafeln im Jahrbuch d. k. k. herald. Gesellsch. Adler XIV 84 sqq.

130 A.

Membr. s. XVIII.; f. 8 convoluta in involucro; f. 1: 88×68·5 *cm*; f. 2: 92×74·5 *cm*; f. 3: 92·5×69·5 *cm*; f. 4: 92×71 *cm*; f. 5: 92×74·5 *cm*; f. 6: 94×67·5 *cm*; f. 7: 97×69·5 *cm*; f. 8: 89×73·5 *cm*; col. 2; litterae initiales penitus desiderantur.

F. 1—8. **(Copiae octo tabularum Claustroneoburgensium Ladislai Suntheim de Ravensburg de primis Austriae marchionibus et ducibus Babenbergicis, a. 928—1267, germanice scriptarum.)**

Ad calcem f. 8: „*Diese Tafeln sind von den Originalen, und zwar die I., II. und VII. von dem hochwürdigen Herrn Benedict Prill um das Jahr 1758; die anderen fünf vom Nicolaus Loichtel, beiden Priestern des löblichen Stiftes Klosterneuburg, im Jahre 1784 mit möglichster Genauigkeit abgeschrieben worden.*“ De Benedicto Prill cf. Černik, Die Schriftsteller der Chorherrenstifte, Wien 1905, p. 216; Nicolaus Loichtl, nat. 1754, fuit canonic. Claustroneoburgensis et parochus in Götzendorf, † 1793.

131.

Membr. s. XIV in.; f. 301; 48·5×31·7 *cm*; col. 2; lig. rec. f. a cap. b b′: registrum; f. a cap. b: „*Legenda Sanctorum antiqua variis cum exemplis*“, s. XVIII., superius: „*Vita aliquorum sanct. XI.,*“ s. XVIII., f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus, 16. May 1656,*“ f. 32′, 53, 69, 97, 100′, 125, 145, 301′: „*Liber sancte Marie in Neunburch,*“ s. XIV; f. 65 margo dextera abscissa. Codex memoratur a Zeibig, Histor. Handschriften, Notizenblatt II 104.

1. F. 1—262′ et 267—270′. **(Legenda aurea sive historia Lombardica Jacobi de Voragine.)**

Inc.: „*Universum tempus presentis vite in IIII^{or} distinguitur.*“ Expl. (de dedicatione eccl.): „*Ut tandem in eo habitare dignetur per gloriam, quod ipse prestare dignetur, qui vivit etc. Amen.*“

Jacobus de (a) Voragine (oppido haud procul distante a Genua), ex ord. praedicatorum, pietate et doctrina clarus, a. 1267 ad provinciae Lombardicae assumptus est regimen, a Nicolao IV. evectus est ad sedem Genuensem, † 1298. Innumerae sunt editiones et versiones legendae aureae. Cf. Hurter, IV 346; Wetzer-Welte VI 1178; Potthast I 635.

2. F. 262′—263. **R. De sancto Erasmo.**

Inc.: „*Beatus Erasmus audiens persecutionem christianorum.*“ Expl.: „*Et requievit in pace prestante domino.*“

Idem opus extat in cod. 239 (3).

3. F. 263—264. **R. De sancto Oswaldo.**

Inc.: „*In laudem et gloriam de beato Oswaldo dicturi.*“ Expl.: „*A deo valenter accepit.*“

Idem opus extat in cod. 239 (4).

4. F. 264′—264. **R. De passione sanctorum decem milia martirum.**

Inc.: „*Passio sanctorum decem milia martyrum.*“ Expl.: „*Nostris quoque gratulamur acta temporibus.*“

Idem opus extat in cod. 239 (5).

5. F. 264'—267. **R. De sancto Cholomanno martire (ab Erchenfrido abb. Mellicensi).**

Inc.: „*Regnante gloriosissimo imperatore Heinrico.*" Expl.: „*Neque illud, quod gratia dei valet, consequi pertimescat.*"

Ed. Hieronym. Pez in Script. rer. Austr. I 104 sqq.

Erchenfridus, ord. s. Ben., tertius abbas Mellic., † 1163. Cf. Hurter IV 109 sq.; Kropff 103—114.

6. F. 270'—293. **(Exempla et historiae.)**

R. De usurario. Inc.: „*Ecclesiasticus. Panis egentium, vita pauperum.*" Expl.: „*In Christo dederunt gloriam deo.*"

7. F. 293—295. **(Miracula B. M. V.)** Prol. inc.: „*Ad omnipotentis dei laudem cum sepe excitantur.*" Opus inc.: „*Accidit in Anglia. Erat quidam monachus.*" Expl.: „*Non collidetur, quia dominus supponit manum suam.*"

Prologus tantum concordat cum editione Bernardi Pez, Ven. Agnetis Blanbekin vita etc., Vienn. 1731.

8. F. 295—297'. **(Compendium Anticlaudiani ed. a magistro Alano de Insulis de humana natura.)**

Inc.: „*Magister Alanus peritus in multis scienciis.*" Expl.: „*Sed gestis spiritalibus debemus credere esse facta.*"

De auctore vide cod. 18 (4). De hoc opere cf. Denis I 2732.

9. F. 297'—299. **(Methodii Patarensis ep. revelationes.)**

Inc.: „*Sciendum nobis fratres karissimi, quomodo in principio deus creavit.*" Expl.: „*Unde nos eripere dignetur. Amen. Explicit liber Methodii episcopi et marty(ris).*"

Ed. in Max. bibl. vet. patr. Lugd. 1677 T. III, col. 2—734.

10. F. 299—301'. **R. Legenda de s. Elizabeth.**

Inc.: „*Ad denuncianda sancte Elyzabeth digna preconia.*" Expl.: „*Dei reverenciam et honorem, qui etc. Amen.*"

Concordat cum ea legenda, quam Henniges ex aliis codicibus edidit in Archivo Franciscano historico, T. II 250—268.

132.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum interna et externa folia membr.) s. XV. (1442); f. 42; 40·4×28·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure sum inscriptus 12. May 1656.*"

1. F. 1'—37'. R. Incipit **itinerarius (Joannis de Mandevilla) a terra Anglie in partes Jerosolimitanas et in ulteriores transmarinas,** editus primo in lingwa gallicana ab auctore suo milite anno incarnacionis domini 1355 in civitate Leodinensi et paulo post translatus in eadem civitate in hanc formam latinam.

Inc.: „*Cum terra Jerosolimitana terra promissionis filiorum dei dignior.*" Expl.: „*Corporis quieti animeque saluti. Hic itaque finis scripti. In nomine patris etc. Amen.*" In fine nota: „*Finitum a(nno) d(omini) 1452 currente 16. die iunii.*"

2. F. 38. (Registrum capitulorum.)

F. 38'—42' script. vacant.

Joannes de Mandevilla, medicinae consultus et astronomiae, scripsit etiam tabulas astronomicas et de chorda recta et umbra et de doctrina theologica, floruit c. 1336. Eius itinerarius est fictus et ex variis scriptis compilatus. Cf. Fabricius Mansi, IV 100; Potthast I 678; Röhricht, Bibl. geogr. Palaest. Berol. 1890 p. 79—85.

133.

Membr. et chartac. (constat quinternis, quorum interna et externa plagula membr.) s. XV.; f. 309; 41·7×29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1: „*Ex libris bibliothecae can. reg. Claustroneoburgensis 28. Junii 1656.*" Scriptori huius et sequentis codicis a. 1452 3 tal. data sunt; cf. Černik, Schrift und Buchwesen o. c. 164.

F. 1—309'. (Titulus in f. 21' legitur:) R. Incipit **summa de casibus sive declaracio iuris canonici ad honorem dei compilata per fratrem (Allexianum) Astexanum de ordine fratrum minorum. L. I.—IV.**

1. F. 1. R. Sequitur prologus in tabulam. Inc.: „*Cupiens ego frater Astexanus compilator huius summe.*"
2. F. 1—13. R. Incipit tabula.
3. F. 13—19. R. Sequens tabula ostendit, ubi inveniri debent in hac summa materie certarum rubricarum librorum decretalium etc.

F. 19' script. vacat.

4. F. 20—21'. Inc.: „*Dignus es domine aperire librum.*" Expl.: „*Justus meus ex fide vivit. Explicit tractatus de summa trinitate et fide katholica etc.*"
5. F. 21'—22. R. Premittitur littera eiusdem fratris ad dominum Johannem Gaietanum s. Theodori dyaconem(!) cardinalem et postea subiungitur inmediate littera eiusdem domini, quam, quando recepit summam, misit ad supradictum fratrem.

Inc.: „*Reverendo . . . Cum iam elapso multo tempore.*" Expl.: „*Pro nobis gratum possumus offerentes.*"

6. F. 22—22'. R. Incipit prohemium in summam (Allexiani) Astxensis.

Inc.: „*Bonorum laborum gloriosius est fructus.*" Expl.: „*Ubi est signatus in exemplari.*"

7. F. 22'—23. R. Incipiunt tituli huius primi libri huius summe (Allexiani) Astxensis.
8. F. 23—309'. Opus inc.: „*Dicturi ergo in hoc libro primo de decem preceptis.*" Expl. l. IV.: „*In pluribus vero missis multiplicatur sacrificii*

oblatio et ideo multiplicatur effectus sacrificii. Hec Tho(mas)." In fine: „*Et sic est finis huius quarti libri, pro quo sit deus benedictus etc.*"

Editiones vide ap. Hain N. 1888—1897, Fabricius-Mansi I 4·5. De auctore, cuius nomen in cod. 198 f. 142 traditur, cf. Hurter IV 499, Schulte, Gesch. d. Quellen u. Literat. d. can. Recht. II 425—427.

134.

Membr. et chartac. (constat quinternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV.; f. 367; 41·7×29 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1: „*Ex libris bibliothecae can. reg. Claustroneoburgensis 28. Junii 1656.*"

1. F. 1—349. **(Allexiani Astesani summa de casibus l. V.—VIII.)**

R. Secuntur tituli quinti libri. Opus inc.: „*Finita quarta parte huius summe, que est de sacramentis.*" Expl. l. VIII.: „*Quod si filia invito patre nupserit, pater eam dotare tenetur, nisi virum indignum elegerit.*" In fine: *R.* „*Explicit liber octavus summe de casibus edite a fratre (Allexiano) Axtestano (= Astesano) de Hast de ordine fratrum minorum.*" Omnibus libris tabula capitum praecedit.

2. F. 349—367'. **(Allexiani Astesani tabula de expositione, declaratione vocabulorum et terminorum cum suis vocabilibus in corpore iuris tam canonici quam civilis contentorum.)**

Inc.: „*Consequenter quia in aliquibus premissis capitulis sive titulis nonnulla reperiuntur.*" Expl.: „*Yconomus supra curator.*" In fine: „*R. Explicit titulus XLI*us *et ultimus de verborum significacione. Deo gracias.*"

Cf. cod. 198 (2).

135.

Membr. s. XV. in.; f. 170; 46·7×31·2 *cm*; col. 2; ligat. rec., multae litterae initiales rubrae et caeruleae, maiores deauratae, variis coloribus pictae cum ornamentis: f. 1, 6, 14, 32, 47, 58, 82, 89', 127, 140', 154, 170'. Tegum. ant. b in schedula adglutinata: „*Secunda pars Katholicon*" (falso!), s. XV.; f. 1, 88, 170': „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,*" s. XV. Hunc et sequentem codicem scripsit Nicolaus Linczer, can. Claustroneoburgensis, a. 1404; cf. Černik, Schrift- u. Buchwesen in o. c. 113.

F. 1—170'. R. Incipit **liber Katholicon editus a fratre Johanne Januensi (de Balbis) ordinis fratrum predicatorum (usque ad verbum: Gala.)**

Prologus inc.: „*Prosodia quedam pars grammatice nuncupatur.*" R. Prima pars de orthographia. Inc.: „*Prima ergo pars istius libri ut dixi est de orthographia.*" Expl.: „*Gala grece, latine lac.*"

De editionibus cf. Fabr.-Mansi I 163; Oudin III 579; Quetif-Echard I 462.

Joannes Januensis de Balbis, Genuae ortus, floruit vergente s. XIII. Cf. Hurter IV 328.

136.

Membr. s. XV. in.; f. 172; 46·5×32 *cm*; col. 2; ligat. rec.; multae litterae initiales rubrae et caeruleae, maiores deauratae, variis coloribus pictae cum ornamentis: f. 8, 14, 30, 45, 65, 73, 107, 110, 118′, 155′, 170′, 171, tegum. ant. b in schedula adglutinata: „*Prima pars Katholicon*" (falso!), s. XV.; f. 1, 105, 172: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,*" s. XV; f. a cap. b: „*Liber can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 15. Julii 1656,*" f. a cap. b′ continet repetitionem ultimi folii tomi prioris recentiore manu. — De scriptore vide cod. 135.

F. 1—172. **(Continuatio libri Catholicon Joannis Januensis de Balbis.)**

Inc.: „*Galatha (Gala)the g(rece) (Gala)tonis nomen populi, ad quem scripsit Paulus.*" Expl.: „*Et gloria et magnitudo et magnificencia virtus et potestas regnum et imperium in secula seculorum. Amen.*"

137.

Chartac. s. XV. in.; f. 511; 40·5×28 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 8. Julii 1656;*" f. 1, 166′, 511: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,*" s. XV.; folia 169, 476, 477 non signata, folia 292, 293 bis signata, tegumentum, folia prima et ultima tineis corrosa, f. 507 incissum.

F. 1—508′. **(Polyanthea seu originalia de omnibus materiis.)**

Inc.: „*Aaron, quod iubet Aron inaures demi ab auribus uxorum et filiarum.*" Expl.: „*Zelus dei. Deus destruit, require vocabulo superbiam aut zelum intentendo aut imitendo. Require vocabulo: superbia.*"

F. 508′—511. (Registrum.)

Perlustrantur hoc codice nomina et verba in sacra scriptura occurrentia et applicantur ad instructionem moralem. De auctore nihil inveniri potuit. Idem opus extat in bibl. Scotor. Vienn., cf. Hübl, catal. manuscr. monast. ad Scot. N. 284; cf. Schulte, Sitzungsber. d. Ak. d. W., T. 57, p. 608.

138.

Membr. s. XIV. (1372); f. 62; 36×25·6 *cm*; ligat. rec.; multae litterae initiales variis coloribus pictae, maiores cum imaginibus et ornamentis, deauratae et eleganter pictae: f. 1, 2, 18, 30′, 40; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 4. Novemb. 1656,*" f. 61: „*Liber sancte Marie in Newnburga,*" s. XV.; folia prima et ultima codicis tineis corrosa, in fine dua folia excissa sunt.

1. F. 1—61. **(Boethii de consolatione philosophiae libri quinque cum glossis Nicolai Triveti.)**

Prologus primus glossarum Nicolai Triveti inc.: „*Explanationem librorum Boetii de consolatione philosophyca aggressurus votis quorundam fratrum satisfacere*

cupiens.“ Prologus alter eiusdem inc.: „*Consolationes tue letificaverunt animam meam. Psalmo LXXXXIIII°. Inter letari et letificari hoc interesse videtur.*“ Opus Boetii inc.: „*Carmina qui quondam studio florente peregi.*“ Expl.: „*Cum ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis.*“

Ed. Migne LXIII 581 sqq.

Glossae Nicolai Triveti (in scriptura minore in quatuor marginibus) incipiunt: „*Carmina qui quondam etc. Volens igitur Boetius agere de consolatione philosophyca.*“ Expl.: „*Et metra quinque et sunt universaliter in toto libro isto prose XXXVIIII° et metra totidem.*“ In fine: *R.* „*Glosule super Boetium a fratre Nicholao Treveth anglico conpilate ordinis fratrum predicatorum per me Jacomolum de Perego anno domini MCCCLXXII° nobili et discreto viro Jacobino Mondelle civi Mediolanensi, magnifici et excelsi domini nostri domini Bernabovis vicecomitis etc. canzellario feliciter sunt explete, pro quo magnas grates refero deo nostro, cui est honor et laus et gloria in secula seculorum. Amen. Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen. Benedictus sit dominus noster Jesus Christus. Amen.*“

Glossae ineditae sunt.

Nicolaus Trivetus (de Treveth, Traveth, Trivet) ex ordine praedicat., Anglus Norvicensis natus c. a. 1258, Oxonii philosophiae et theologiae operam dedit, deinde Parisios missus, Oxonii promeruit magisterii gradum. † 1328. Cf. Hurter IV 474. Quetif-Echard I. 561—565 et Fabricius Mansi V. 133—134. Eius opera plerumque inedita.

2. F. 61′—62′. (Ab alia recentiore manu s. XVI.:) R. Incipiunt rubrice Boetii de con[solacione ph]ylosophie composite a fratre Bartolomeo de sancto Concordio ordinis predicatorum.

Inc.: „*Boetius nobilis Romanus.*“ Expl.: „*Et certam habet notitiam.*“

139.

Membr. et chartac. (constat sexternis, quorum externa et interna plagula membr.) s. XV (1428); f. 179; 36×25·6 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae, nonnullae desiderantur; f. 1 littera initialis deaurata variis coloribus picta cum ornamentis, f. a cap. b: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV, inferius titulus codicis recentiore manu s. XVII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 27. Octob. 1656;*“ f. 90, 178: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV., f. 179 notitia de auctore codicis manu bibliothecarii Patritii Achinger a. 1698.

F. 1—178. R. Incipit **Eutheticus (recte: Entheticus) Johannis (Petit sive Parvi, Sarisberiensis) in Policraticum.**

Prol. inc.: „*Si michi credideris, linguam cohibebis.*“ Expl.: „*Dici pauca vel ista tene.*“

R. Incipit prologus Policratici de curialium nugis et vestigiis philosophorum.

Inc.: „*Jocundissimus cum in multis tum in eo maxime.*“ Expl.: „*Magni consilii angelus.*“

R. Incipiunt capitula primi libri.

Opus inc.: „*Inter omnia que viris solent.*“ Expl.: „*Est in beneplacito suo et dirigat in eo gressus nostros. Amen.*“ In fine: *R.* „*Explicit liber Eutheticus Johannis in librum Policrati, comparatus per conventum atque religiosos viros monasterii beate virginis Marie claustralis Newnburge, cuius causa principalis fuit venerabilis dominus Stephanus quondam decanus, sub anno domini M°CCCC°XXVIII°, XVII. kal. mensis martii, finitus per me Ulricum Menkchofer tunc temporis studentem Wiennensem.*“

Edit. Migne CLXXXXIX 379—822.

F. 179 script. vacat.

Joannes Petit sive Parvus, a patria cognominatus Sarisberiensis, vir clarissimus sua aetate non tam theologum egit quam philosophum. Parisiis a. 1136 viros celeberrimos habuit magistros, rediit a. 1151 in Angliam, Theobaldi archiepiscopi Cantuariensis capellanus et amicus Thomae cancellarii, veluti acerrimus maiestatis pontificiae propugnator a rege Angliae in exilium missus est. Anno 1176 electus est episcopus Carutensis, † 1180 vel 1182. Cf. Hurter IV 134—136; Fabr.-Mansi IV 130 sqq.; Wetzer-Welte VI 1762—1766.

140.

Membr. (f. 1—8:) s. XV et (f. 9—180:) s. XIV.; f. 180; 35·2×24·8 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae, multae desiderantur; f. 1: „*Claustroneoburgensi bibliothecae can. reg. iure inscriptus 27. Juny 1656;*“ f. 1, 30, 31 humore laesa, dimidium f. 8 abscissum; f. 179′ ab alia recentiore manu s. XV: „*Experimentum ad pisces capiendos probatum per quendam doctorem,*“ germanice.

1. F. 1—8′. **(Consilia medica.)**

Inc.: „*In dolore capitis.*“ Expl.: „*Sed expellit.*“

2. F. 9—180′. (Titulus legitur f. 13:) R. Incipit **liber ruralium comodorum a Petro de Crescentiis cive Bononiense ad honorem dei omnipotentis et serenissimi regis Karoli compilatus** (incompl.).

Prol. (epistola ad magistrum ord. praedicat.) inc.: „*Venerabili in Christo patri et domino spirituali . . . Cum presentem librum.*“ Sequuntur rubricae. Opus inc.: „*Cum ex virtute prudencie, que inter bonum et malum.*“ Expl. (per verba): „*[A]qua frigida est et humida . . .*“ (L. XI. c. 4. Finis c. XI. et tot. cap. XII. desunt.)

F. 181 script. vacat.

Hoc opus primum edit. August. Vind. 1471 deinde aliis locis saepius.

Petrus de Crescentiis, philosophus et medicus Bononiensis, testatur, se per triginta annos per provincias cum eorum rectoribus circumivisse, multosque libros novorum et antiquorum prudentium perlegisse, et varias ac diversas operationes colentium rura vidisse. Cf. Fabricius-Mansi V 257; Jocher I 2191 sq.

141.

Membr. s. XIV.; f. 236; 33×24·8 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. corio impresso inducta restaur.; litterae initiales rubrae et caeruleae; tegum. ant. b: fragmentum digestorum (L. XXVIII. Tit. 11—15), tegum. post a (inverse adglutinat.): fragmentum ex I. lib. digestorum, tegum. ant. b: *„Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae iure inscriptus 9. Octob. 1655,“* f. 2, 130, 236: *„Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,“* s. XV., f. 1: titulus codicis a. 1697 script.

F. 2—236. (**Pars I bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi** hoc ordine:) Pentateuchus, lib. Josue, lib. Judicum, lib. Ruth, libri IV Regum, libri II Paralipomenon, libri II Esdrae, lib. Tobiae, lib. Judith, lib. Esther, libri II Machabaeorum, lib. Proverbiorum, lib. Ecclesiastes, lib. Canticum cantic., lib. Sapientiae, lib. Ecclesiasticus.

Distinctio in capitula in marginibus rubris signis notata est.

142.

Membr. s. XIV.; f. 180; 33·3×25·3 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. corio impresso ind. restaur.; litterae initiales rubrae; f. 2: titulus codicis a. 1697 script., f. 3: *„Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae me iure possidet, cui sum inscriptus 2. Sept. 1655,“* f. 180: *„Liber s. Marie in Newnburga claustrali,“* s. XIV.; f. 3 et 95 eadem inscriptio s. XV.; inter fol. 10 et f. 11 duo folia excissa sunt. Adsunt notae marginales.

1. F. 2′. (Index librorum s. scripturae in hoc codice contentorum.)

2. F. 3—94. (**Pars secunda bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Prophetiae Isaiae, Jeremiae, Baruch, Ezechielis, minorum prophetarum, liber Job.

3. F. 94—180. (**Biblia novi testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Evangelia, epistolae s. Pauli, epistolae s. Jacobi, s. Petri, s. Joannis, Actus apostolorum, Apocalypsis.

143.

Membr. s. XIV.; f. 386; 30·5×22·3 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. a cap. b: fragmentum liturg., s. XII.; f. a cap. b′: fragmentum tabellae calendaris, s. XII., f. ad calc. a a′: fragmentum breviarii s. XIII., f. 1′: *„Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 6. Octob. 1655,“* f. 1 in margine inf. membr. fol. adglutinatum est. Inter f. 12 et f. 13 et inter f. 382 et 383 unum folium excissum. Adsunt multae notae marginales.

1. F. 1′—279′. (**Biblia veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Pentateuchus, lib. Josue, libri II Judicum, lib. Ruth, libri IV Regum, lib. Esdrae, lib. Nehemiae, libri II Paralipomenon, lib. Tobiae, lib. Job, lib. Judith, lib. Esther, prophetiae Jeremiae, Threni, prophetiae Baruch,

Ezechielis, Isaiae, Danielis, duodecim minorum prophetarum, lib. II Machabaeorum, Canticum canticorum, lib. Proverbiorum, Ecclesiastes, Sapientiae, Ecclesiasticus.

F. 80′ scriptura vacat.

2. F. 280—350′. (**Biblia novi testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Evangelia, Actus apostolorum, epistolae s. Pauli, epistolae s. Jacobi, s. Petri, s. Joannis, s. Judae.

F. 325 script. vacat.

3. F. 351—382. (**Interpretationes vocabulorum hebraeorum per ordinem alphabeti.**)

Inc.: „*Aaz apprehendens vel apprehensio.*" Expl.: „*Zasim consiliantes eos aut consiliatores eorum.*"

De hoc opere Bedae immerito attributo cf. cod. 3 (3).

4. F. 382—386′. **R. Tabula epistolarum, prophetiarum et ewangeliorum per totum annum in missa legendorum.**

144.

Chartac. s. XV.; f. 548; 28·7×21 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 6. Sept. 1656,*" tegum. ant. b in schedula adglutinata: index librorum s. scripturae in hoc codice contentorum. Adsunt in codice multae notae marginales.

1. F. 1. (**Interpretationes aliquot brevissimae verborum in prologo s. Hieronymi ad Pentateuchum contentorum.**)

2. F. 2—548′. (**Pars bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Pentateuchus, lib. Josue, lib. Judicum, liber Ruth, libri IV Regum, libri II Paralipomenon, lib. Proverbiorum, lib. Ecclesiastes, lib. Tobiae, lib. Judith, lib. Esther, lib. Job, Canticum canticorum, lib. Sapientiae, lib. Ecclesiasticus, prophetiae Isaiae, Jeremiae, Threni, prophetiae Baruch, Ezechielis, Danielis, duodecim minorum prophetarum, libri II Machabaeorum.

145.

Membr. s. XIII. ex.; f. 321; 33·5×23 *cm*; col. 2, ligat. rec..; litterae initiales rubrae et caerulea, maiores deauratae et variis coloribus pictae: f. 1, 3′, 18, 29′, 37j, 48′, 58′, 65, 72, 74, 83, 91, 99′, 108, 115, 124′, 130, 134, 137, 140, 144, 150, 152′, 154, 155′, 156′, 158′, 160, 162, 166, 171′, 174′, 178′, 189′, 201′, 215, 216, 218′, 231, 236, 238, 239, 240′, 241, 242, 243, 243′, 244′, 246′, 247, 248, 255, 260, 260′, 268, 268′, 274, 287, 288′, 292, 295, 297, 298, 299, 299′, 300′, 301, 301′, 302, 302′, 303, 303′, 306, 314′, 315′, 316, 317, 317′; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 2. Sept. 1655,*" inter f. 77 et f. 78 unum folium excissum. Adsunt multae notae marginales.

1. F. 1—260. (**Biblia veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Pentateuchus, lib. Josue, lib. Judicum, lib. Ruth, libri IV Regum, libri II Paralipomenon, lib. Esdrae, lib. Nehemiae, lib. Tobiae, lib. Judith, lib. Esther, lib. Job, lib. Psalmorum, lib. Proverbiorum, lib. Ecclesiastes, Cant. Cantic., Sapientiae, Ecclesiasticus, prophetiae Isaiae, Jeremiae, Threni, Baruch, Ezechielis, Danielis, duodecim minorum prophetarum, lib. II Machabaeorum.

2. F. 260′—321′. (**Biblia novi testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Quatuor evangelia, epistolae s. Pauli, Actus Apostolorum, epistolae s. Jacobi, s. Petri, s. Joannis, lib. Apocalypsis.

146.

Chartac. s. XV (1428); f. 382; 29·3×20·9 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. a cap. b b′ et f. ad calc. a a′: interpretationes verborum s. scripturae, recentiore manu. In codice adsunt multae notae marginales, margo inferior f. 382 abscissa est.

F. 1—382. (**Biblia veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Pentateuchus, lib. Josue, libri II Judicum, lib. Ruth, libri IV Regum, libri II Paralipomenon, lib. Tobiae, lib. Judith, lib. Esther, lib. Job, lib. Proverbiorum, Ecclesiastes, Canticum canticorum, liber Sapientiae, Ecclesiasticus, lib. II Machabaeorum.

Ad calcem f. 294: „*Finitus est idem volumen per me Joannem Lindenfelss de Rottenburg am Prürem sub anno domini 1428.*“ In fine codicis (f. 382): „*Iste liber comparatus est per Leonhardum de Haslaw sacerdotem et huius est.*“ Ab alia recentiore manu: „*Verum fuit ante tempus, sed iam est Wencesslai Modell de Budweis, anno domini MCCCCLXIIII per ipsum comparatus pro sex libris d(enariorum).*“

147.

Chartac. s. XV (1464); f. 368; 31×21·3 *cm*; col. 2; ligat. rec., litterae initiales rubrae et viridae, maiores cum ornamentis: f. 12, 72, 75′, 76′, 95′, 140′, 190′, 204, 219′, 221′, 242, 235, initiales cum rudibus ornamentis et imaginibus pennis depinctis: f. 256′, 274′, 290, 290′, 304′, 320, 320′, 324′, 330′, 336, 340, 345′, 375′, 351, 352, f. a cap. b′ et f. ad calc. a adglutinatis foliis interpretationes verborum s. scripturae, a recentiore manu, f. a cap. b′: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. July 1656.*“

F. 1—368′. (**Pars bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi, cantica, hymni, litaniae omnium Sanctorum, tabulae alphabeticae veteris et novi testamenti,** hoc ordine:) (F. 1—43.) Lib. I. Machabaeorum (usque ad cap. XI.), lib. Psalmorum (f. 43—45:), canticum trium puerorum, hymnus SS. Ambrosii et Augustini, canticum B. V. Mariae, oratio dominica, symbolum Apostolorum, canticum Simeonis, symbolum s. Athanasii, litaniae omnium sanctorum (f. 45′— 65′:), tabulae alphabeticae veteris et novi

testamenti (f. 66—362':), continuatio lib. I. Machabaeorum, Pentateuchus, lib. Josue, libri II Judicum, lib. Ruth, libri IV Regum, libri II Paralipomenon, lib. Esdrae, lib. Nehemiae, lib. Tobiae, lib. Judith, lib. Esther, lib. Job (f. 362'—368':), prologi s. Hieronymi et adnotationes biblicae.

F. 362' ad calcem: „*Explicit primus liber bibliae, scilicet veteris testamenti, finitus et scriptus per me Johannem Engelgauser de Zwetl anno domini MCCCCLXIIII in profesto Michaelis archangeli.*" F. 45, 60', 65: „*Grues dich got hercz und sel.*"

148.

Chartac. s. XV.; f. 196; 28·5×20·8 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 9. July 1656.*"

F. 1—196. (**Pars bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** hoc ordine:) Prophetiae Isaiae, Jeremiae, Threni, Baruch, Ezechielis, Danielis, duodecim minorum prophetarum, libri II Machabaeorum.

149.

Membr. s. XII./XIII.; f. 326; 27·7×19 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. corio impresso inducta restaur.; litterae initiales rubrae, nonnullae deauratae et variis coloribus pictae cum ornamentis; tegum. ant. a in schedula adligata: „*Tabula concordantiae quatuor Evangeliorum cum omnibus fere s. biblie libris,*" s. XIV.; tegum. ant. b index librorum s. scripturae in hoc codice contentorum, s. XV. et in margine inscriptio: „*Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae iure inscriptus 9. Oct. 1655;*" f. a cap. a a': fragmentum missalis s. XIV.; f. ad calc. a index librorum in hoc codice contentorum, s. XVII; f. ad calc. b item a manu s. XIII.

1. F. a cap. b—c'. (**Prologus Pseudo-Hieronymi ad commentarium in evangelium s. Matthaei imperfectus.**)

Inc.: „*Plures fuisse, qui ewangelia scripserunt.*" Expl. (per verba): „*Vivis canendas . . .*"

Ed. Migne, T. XXVI, 15—20.

2. F. a cap. b': (**Eusebii Caesariensis epistola in subsequentes canones evangeliorum.**)

Inc.: „*Eusebius Carpiano fratri in domino salutem. Ammonius quidem Alexandrinus.*" Expl.: „*Locis similia dixisse repperies.*"

Ed. Migne XXIX 562 sq.

3. F. a cap. b'—c: (**Praefatio s. Hieronymi in quatuor evangelia.**)

Inc.: „*Novum opus me facere cogis ex veteri.*" Expl.: „*Et memineris mei papa beatissime.*"

Ed. Migne XXIX 557—562.

4. F. a cap. c—c': (**Additamentum praecedentis praefationis.**)

Inc.: „*Sciendum etiam, ne quem ignarum ex similitudine.*" Expl.: „*Opto, ut in Christo valeas, et memineris mei, beatissime papa.*"

Ed. Basileae 1553, Op. omn. s. Hieronymi t. IX, p. 4. Migne P. L. XXIX 562.

5. F. a cap. c'—d': R. Incipit **prologus (Sedulii Scoti) in ewangelium beati Matthei apostoli.**

Inc.: „*Matheus ex Judea sicut in ordine primus ponitur.*" Expl.: „*De baptismo.*"

Ed. Migne CIII 273 sqq.

6. F. a cap. d'—h': **(Canones de concordantia evangelistarum s. Hieronymi.)**

Ed. Migne XXIX 563—574.

7. F. 1—326'. (**Pars bibliae novi et veteris testamenti cum prologis,** hoc ordine:) Quatuor evangelia, libri II Machabaeorum, Actus Apostolorum, epistolae s. Jacobi, s. Petri, s. Joannis, s. Judae, lib. Apocalypsis, epistolae s. Pauli, lib. Proverbiorum, Ecclesiastes, Canticum canticorum, lib. Sapientiae, Ecclesiasticus, libri II Paralipomenon, lib. Esdrae, lib. Esther, lib. Tobiae, lib. Judith, lib. Job, Pentateuchus, lib. Josue, libri II Judicum, lib. Ruth, libri IV Regum, prophetiae Isaiae, Jeremiae, Threni, Baruch, Ezechielis, Danielis, duodecim minorum prophetarum.

In fine f. 326': „*Ista est biblia fratrum predicatorum in Nova civitate;*" inferius: „*Non videat Christum, qui librum subtrahat istum.*"

150.

Chartac. s. XV.; f. 80; 28×20·5 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. 80: „*Liber beate Marie virginis in Neuburga claustrali,*" s. XV., f. ad calc. a': formulae medicinales contra pestilentiam, s. XVI.

1. F. 1—80. **(Evangelia cum prologis s. Hieronymi.)**

151.

Chartac. s. XV.; f. 191; 28·4×20·6 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 9. Sept 1656,*" in eodem folio, 81, 191': „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali,*" s. XV.

1. F. 1—164. (**Biblia novi testamenti cum prologis,** hoc ordine:) Quatuor evangelia, epistolae s. Pauli, Actus Apostolorum, epistolae s. Jacobi, s. Petri, s. Joannis, s. Judae, lib. Apocalypsis.

F. 164' script. vacat.

2. F. 165—175'. **(Evangelium apocryphum Nicodemi.)**

Prologus inc.: „*In nomine sancte trinitatis. Incipiunt gesta salvatoris domini nostri Jhesu Christi, que invenit Theodosius magnus imperator in Jerusalem in*

pretorio Poncii Pylati in codicibus publicis." Prologus expl.: „*Acta a principibus sacerdotum et reliquis Judeis mandavit ipse Nychodemus litteris hebraicis.*" Opus inc.: „*Anas et Cayphas et Somne et Dathan, Gamaliel, Judas, Levi, Neptalim, Allexander et Syrus et reliqui Judeorum venerunt ad Pylatum.*" Expl.: „*Posuit omnia verba hec in codicibus publicis pretorii sui. Et post hec ipse Pylatus scripsit epistolam ad urbem Romam Claudio dicens.*" Sequitur epistola Pilati Claudio imperatori missa, quae inc.: „*Poncius Pylatus regi suo Claudio salutem. Nuper accidit, quod et ipse probavi.*" Epistola expl.: „*Potestate igitur vestre suggero omnia, que facta sunt de Jesu in pretorio meo.*" In fine: R. „*Explicit Nichodemus.*"

Edit. per Joannem Fabricium in opere: Codex apocryphus novi Testamenti, Hamburgi 1703, p. 238—298 et per Thilo, Codex apocryphus novi Testamenti, Lipsiae 1832, p. 487 sqq. Cf. Tischendorf, Evangelia apocrypha, Lipsiae 1853, 56 sqq. Wülker, Das Evangelium Nicodemi, Paderborn 1872. Novam editionem omnium librorum apocryphorum parat Székely in „Bibliotheca apocrypha", cuius I. tomus prodiit 1913 Friburgi Brisgoviae.

3. F. 175'—185. **(Distributio epistolarum et evangeliorum per circulum anni.)**

4. F. 185—191'. R. **Dispositio veteris ac novi testamenti iuxta ordinem et numerum librorum (s. scripturae.)**

Inc.: „*In principio videlicet quinque libri Moysi (!).*" Expl.: „*Lignum vite dominum Jesum Christum.*"

5. F. 191'. R. **Hic signantur libri veteris et novi testamenti secundum ordinem.**

In fine versus memoriales continentes omnes libros s. scripturae.

152.

Chartac. s. XV (1459); f. 245; 29·6×21·7 *cm*; col. 3; ligat. antiqua lign. corio impresso inducta; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. a cap. a: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656,*" inferius in lingua hebraica et latina: „*Verbum Domini manet in aeternum,*" et tantum in lingua heb aica praecepta primae tabulae, s. XVII.; f. 1 et 141: „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali,*" s. XV.; in marginibus aliquot glossae et notationes recentiorum manuum.

1. F. 1. **(Prologus in epistolam s. Pauli apostoli ad Romanos.)**

Inc.: „*Epistole Pauli ad Romanos causa est hec.*" Expl.: „*Subvocaciones breves singulis versibus et verbis appositas.*"

Sequitur enumeratio omnium s. Pauli epistolarum.

2. F. 1—1'. **Prologus in omnes epistolas s. Pauli.**

Inc.: „*Primum queritur, quare post evangelia.*" Expl.: „*Meliorem et manentem substanciam in celis.*"

3. F. 1'—2. **(Prologus II. in epistolam s. Pauli apostoli ad Romanos.)**

Inc.: „*Romani ex Judeis et gentilibus, qui crediderunt.*" Expl.: „*Ad pacem et concordiam cohortatur.*"

4. F. 2'. **(Argumentum in epistolam s. Pauli apostoli ad Romanos.)**
Inc.: „*Romani sunt in partibus Ytalie.*" Expl.: „*Scribens eis a Corintho.*"
Ad calcem in scriptura minore divisio argumenti epistolae ad Romanos.

5. F. 3—244'. **(S. Pauli epistolae ordine consueto cum glossa ordinaria Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis.)**

Textus epistolarum in interiore columna foliorum scriptus. Omnes epistolas praecedunt brevia argumenta.

Glossa marginalis inc.: „*Pro alter(c)acione scribit Romanis confutans modo gentiles modo Judeos.*" Expl.: „*Testamentum est eternum, quia aliud ei non succedet.*" Glossa interlin. inc.: „*Nomen humilitatis.*" Expl.: „*A Roma scripsisse.*" Ad calcem: „*1459.*"

Ed. c. 1480 Argentinae, Adolphus Rusch, t. IV (Hain-Copinger 3173; Proctor 299).

153.

Membr. s. XIII in.; f. 234; 30·5×20 *cm*; col. 3; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. 2, 49', 94, 94', 122, 136', 150', 160', 169', 177, 181, 191, 196', 200, 202 littera initialis P cum perpulchris ornamentis, prima initialis (f. 2) auro obducta et coloribus rubris, caeruleis, flavis picta est; f. 1': „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Al. Saxo,*" scriba s. XIV. imitari conatus est scripturam Alb. Saxo; f. 119, 234: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV. Fol. primum et ultimum humore laesa et a tineis corrosa sunt. Codex nitide scriptus et bene conservatus est.

1. F. 1. **(Praefatio tripartita in epistolas s. Pauli.)**
Inc.: „*In epistolis quedam sunt generalia, que omnibus conveniunt.*" Expl.: „*Ab auditoribus, ubi dicit: In quibus estis et vos vo(cati) etc.*"

2. F. 1—1'. **(Prologus in omnes s. Pauli epistolas.)**
Inc.: „*Primum queritur, quare post evangelia.*" Expl.: „*Meliorem et manentem substantiam.*"

3. F. 1'. **(Argumentum in epistolam s. Pauli ad Romanos.)**
Inc.: „*Romani sunt in partibus Ytalię.*" Expl.: „*Scribens a Corintho.*"

4. F. 2—234. **(S. Pauli epistolae ordine consueto cum glossa ordinaria Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis.)**

Textus epistolarum in interiore columna foliorum scriptus. Omnes epistolas praecedunt brevia argumenta.

Glossa margin. inc.: „*Pro altercacione scribit Romanis confutans modo gentiles modo Judeos.*“ Expl.: „*Testamentum est eternum, quia aliud ei non succedet.*“ Glossae interlin. inc.: „*Nomen humilitatis.*“ Expl.: „*A Roma scripsisse.*“

F. 234′ script. vacat; in margine sup. aliquot loci ex s. scriptura allati s. XIII. et nota: „Pignus M. Rader de Mellenco pro compil . . . ,“ s. XIII.

Cf. cod. 152.

154.

Membr. s. XIV. in.; f. 43; 31·8×18·7 *cm*; ligat. antiqua lign. deaurata et picta; tegum. post. b rudis imago B. M. V. cum infante Jesu, f. 3, 6, 12, 16, 19′, 22′, 24′, 28, 31, 39, 41 litterae initiales deauratae variis coloribus pictae, f. 8, 34′, 37 litterae initiales imaginibus rudibus s. Petri et s. Joannis illustratae; tegum. ant. b: „*Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae iure inscriptus 9. Oct. 1655,*“ inferius versus hi legendi:

„*Lutherus.*
Roma diu titubans, multis erroribus acta,
Corruet et desinet, esse orbis caput.
Papa.
Niteris incassum navem submergere Petri,
Fluctuat, imperio attamen ratis erit.
Landgravius.
Fata volunt stelleque docent aviumque volatus
Et ego Lanndtgravius malleus orbis ero.
Cardinalis de latere.
Fata volunt, scriptura docet, peccata clamant,
Tu quoque vita brevis eris penaque perennis.“

Inferius: „*Verbum Domini manet in aeternum.*“ Hi versus a priore possessore Mathia Khaufreiter a. 1563 inscripti, qui ultimo folio subscripsit nomen suum.

Tegum. post a habentur nomina sequentia cum brevibus sententiis: „*Hanns Khöfferl a. 1561; Valentin Wolfrsperger, a. 1570; H. Dünpel, a. 1567; Bartlme Khölbl a. 1570; Jacob Reichart, Viennensis, a. 1578; Oswaldt Gugkh a. 1573; Hanns Assumb, a 1573; David Peckher, Vienensis a. 1575; Josephus Hamer a. 1575; Wolf Schad a. 1575; Christophorus Khauffreiter, a. 1573; Sig. Pirchinger, a. 1570.*“ Codex ab initio mancus, inter f. 18 et 19 unum fol. excissum est.

F. 1—43′. (**Pars bibliae novi testamenti,** hoc ordine:)

Fragmentum epistolae I. s. Petri, inc. (per verba c. 3. v. 9): „*[benedi]centes. Quia in hoc vocati estis, ut benediccionem,*“ epistola II. s. Petri, tres epistolae s. Joannis et epistola s. Judae. In fine: „*Stephanus Aureus de Monaco scripsit hunc librum.*“ Dein versus:

„*Quicquid agit mundus, monachus vult esse secundus.*
J. A. 1563.“
„*Si bene scis Christum, satis est, si cetera nescis,*
Si nescis Christum, nihil est, si cetera discis.
H. W.“

Dein initium psalmi 50. et subscriptio:

„*Mathias Khauffreiter.*“

155.

Membr. s. XIV. (1396); f. 157; 31·4×21·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 27. Oct. 1656*"; f. 1, 85, 156': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV. Inter f. 156 et 157 duo folia excissa sunt.

1. F. 1—1'. R. Incipit **prologus in Apocalypsim.**

Inc.: „*Omnes qui pie volunt vivere . . . Juxta illud fili accedens ad servitutem dei.*" Expl.: *Visio Ysaie hoc est et parabole Salomonis.*"

2. F. 1'—2. R. **Prologus (s. Hieronymi) in Apocalypsim.**

Inc.: „*Johannes apostolus et ewangelista a domino Jesu Christo electus.*" Expl.: „*Magisterii doctrina servetur.*"

Ed. Migne CXIV 709 sqq.

3. F. 2—13. **(Apocalypsis B. Joannis.)**

F. 13' script. vacat.

4. F. 14—156'. **(Richardi de s. Victore expositio Apocalypsis.)**

Prol. inc.: „*Accipe karissime frater et hoc sentenciarium munus.*" Opus inc.: „*Deus immensus et eternus, qui loco non capitur.*" Expl.: „*Qui nec loco capitur nec tempore mutatur, immensus et eternus, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.*"

Ed. Migne CXCVI 683—888.

Richardus natione Scotus e canonia s. Victoris Parisiensi, discipulus Hugonis, munere prioris functus 1162, † 1173. Plurima et celeberrima reliquit opera. Cf. Hurter IV 119; Wetzer-Welte X 1182.

In fine: „*Anno nativitatis domini MCCCLXXXXVI in crastino s. Katherine virginis.*
Ellend und ich
Hat gesellet sich."

Ab alia recentiore manu:

„*Quoniam reverendus dominus Cunradus Rampelsdorfer Pataviensis dyecesis librum istum per manus Johannis dicti Werthain Herbypolensis dyecesis scriptum magna cum diligencia mentisque cum libidine fideliter comparando procuravit ac rescribere fecit . . .*"

156.

Membr. s. XIII in.; f. 276; 31·5×23·6 *cm*; col. 5; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1 titulus codicis manu s. XVI. script., inferius: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 5. Novemb. 1656,*" f. 1', 125, 276': „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,*" s. XIV. et XV.

F. 1'—276'. (**Liber concordantiae veteris et novi testamenti. I. Pars** a litera A usque ad M.)

Ex secunda parte tantum 6 valde circumcisa folia (fragm. N. 2) extant (de litera O usque ad S).

157.

Chartac. s. XV. (1454); f. 263; 29·4×21·8 *cm*; ligat. rec.; f. a cap. b: „*Codex hic finitus a. 1454,*" s. XVIII. f. 1: „*Sum ex libris can. reg. bibliothecae Claustroneoburg. 14. Aug. 1656.*" Codex memoratur in „Serapeum" XI 102, describitur a Vollmer in Materialien zur Bibelgesch. u. relig. Volkskunde d. Mittelalt., Berlin 1912, T. I 141 sq.

F. 1—263'. (**Historienbibel. Paraphrasis historica germanica in s. scripturam** ad libros:) Pentateuchum, Josue, Judicum, Ruth Regum, Ezechielis, Daniel, Tobiam, Job, Esdras, Judith, Esther et Machabaeorum.

Prol. inc.: „*Ein ÿgleicher furste hat in seinem palast dreÿ stet.*" Opus inc.: „*Die heiligen geschrifft hebt die weissag und prophet Moyses an.*" Expl.: „*Do fůren sÿ hÿn zu Rom zu dem chaÿser und klagten daz unrecht, daz in der vater getan het etc. Anno domini MCCCCLIIII iar. Explicit bybula per me Sigismundum de Waidhoffen, tunc temporis scolaris in claustro Newburge etc.*"

F. 105'—107' script. vacant.

Substratum huius operis est Petri Comestoris historia scholastica. Cf. cod. 196. Simile opus asservatur in bibl. palatina Vienn. (N. 2774) a Denis I 155 et a Hoffmann 211 descriptum. Cf. Merzdorf, Die deutsch. Historienbibeln des Mittelalters, Stuttgart, Literar. Verein 100. B., 1870, 99 sqq.; Walther, Die deutsche Bibelübersetzung 706.

158.

Chartac. s. XV.; f. 117; 27·6×20·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. (membr.) a cap. b in margine sup.: „*Iste liber est magistri Petri Hyerss (can. reg. Claustroneoburgensis, † 4. Mai 1501) ex Budweis,*" s. XV., in margine inf. (inversis litteris): „*Pars estivalis,*" s. XIV.; f. a cap. b registrum psalmorum; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 26. May 1656.*" Inter fol. 81 et 82 unum folium excissum. In marginibus aliquot notae.

1. F. 1—56'. (**Commentarius in Psalterium.**)

Inc.: „*Beatus vir etc. Beatus vir Christus est mirabilis, laudabilis et gloriosus.*" Expl.: „*In corpore peregrinamur a domino. Et sic est finis.*"

Deinde glossae ad quatuor psalmos recentioris manus.

2. F. 57—58'. R. **Canticum canticorum alias sigillum beate virginis.**

3. F. 58'—111'. (**Honorii Augustodunensis Solitarii expositio in Canticum canticorum.**) R. Incipiunt cantica Bernhardi (falso).

Prol. inc.: „*Sunamitis autem de occidente venit in quadriga.*"

Opus inc. (f. 60'): „*Osculetur me osculo oris sui. Ac si dicat internunciis.*" Expl.: „*Pervenire poterit habens vitam id est deum, ipse quoque vivet in eternum. Amen.*"

Edit. Migne CLXXII 352—496.

Initium prologi in nostro codice deest; finis ultimi capituli deest in editione Mign.

De **Honorio Augustodunensi,** qui et **Solitarius** dictus est, presbytero et scholastico nihil certi, de eius aetate pauca constant; s. XII. ineunte floruit. Cf. Hurter, IV 24—26; Pez, Dissert. isag. in tom. II thes. IV; Wattenbach, Deutschland. Geschichtsquellen II 230 sqq.; Diemer, Sitzungsber. d. k. Akad. d. Wissensch. XXVIII 148, 356, LV 287.

4. F. 112—117. R. Registrum (alphabeticum) in glossas super Cantica canticorum.

159.

Chartac. s. XV. in.; f. 239; 29·3×20·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae, f. a cap. b b′: fragmentum missalis s. XIV.; f. 1: „*Sum ex libr. can. reg. bibliothecae Claustroneoburg. 14. Aug. 1656*“; f. 115 et 239′: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV.

F. 1—239. **(Henrici de Oyta lectura super psalm. I.—XVI. v. II. incompl.)**

Prolog. inc.: „*Exurge psalterium. Ps. 56 et 107 . . . Quia scriptura libri psalmorum.*“ (F. 11.) Opus inc.: „*Beatus vir . . . Hic primo secundum glo(ssam) considerandum est, quare isti psalmo non apponatur tytulus.*“ Expl. lectura (ad psalm. XVI. v. II. per verba): „*Vel oculus videt, vel manus attribuitur . . .*“

Bibl. Palat. Vindob. idem opus asservat (N. 4235), a Denis descript. (T. II. N. 139).

Henricus de Oyta (Euta, Otha etc., quod est oppidum Frisiae seu Oldenburgi), ex ord. carmelitarum, qui videtur Parisiis studuisse philosophiae et theologiae et in utraque facultate ibidem praelectiones habuisse. Inde Pragam transiit. Repetiit Parisios, sed inde cum Henrico de Hassia amico recessit a. 1383. Cum eodem fundator veluti est facultatis theologicae Viennensis ibidemque egit professorem et aliquoties decanum. † 1397. Cf. Hurter, IV. 589; Aschbach, I 402—407.

160.

Membr. s. XII. in. f. 153; 31×21·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1, littera initialis P, in ornamentis sunt imagines draconis et serpentis rubris, caeruleis, flavis coloribus pictae, praeterea litterae initiales rubrae, f. a cap. b: canticum latinum de funesta potestate nummeris in hexametris leoninicis s. XII. in. „*Anafora. — In terra summus rex est hoc tempore nummus. Nummus miratur et ei reges famulantur.*“ Expl.: „*Quicumque legetis.*“ Edit. a Mone, Anzeiger für d. Kunde d. deutsch. Vorzeit, VIII 596. Cf. Nagl et Zeidler, Deutsch-öst. Literaturgesch. 304. F. a cap. b′ et f. 153′: „*Liber s. Marie in Nuenburch. Si quis subtraxerit, anathema sit,*“ s. XIV.; f. a cap. b′ subscriptio nominis Al. Saxo a manu s. XIV.; f. 1, 75, 153′: „*Liber s. Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV. Inter fol. 74 et 75 unum folium excissum, f. 101 dupliciter numeratum.

1. F. 1—4. R. Incipit **prologus in psalterium Honorii (Augustodunensis) Solitarii viri religiosi.**

Inc.: „*Patri verbo et exemplo prout speculum relucenti comissum.*“ Expl.: „*Ad ipsum textum veniamus.*“

2. F. 4—153'. **(Honorii Augustodunensis Solitarii expositio psalterii. Prima pars, psalm. 1—50.)**

Inc.: „*Beatus vir . . . Primus psalmus non habet titulum.*" Expl.: „*Lapsi muri Hierusalem eriguntur. (R.) Explicit quinquagesimus psalmus.*"

De auctore cf. cod. 158 (3).

Fragmenta tantum huius operis ap. Pez, Thes. II 1, 95 sqq. et Migne CLXXII 269—312 typis expressa. Hoc opus memoratur a Bach, Die Dogmengesch. d. Mittelalt. II 300 et 305.

161.

Membr. s. XII. in.; f. 119; 30·4×21·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 littera initialis L, in ornamentis imago draconis rubris et flavis coloribus picta; praeterea litterae initiales rubrae; tegum. ant. b: in schedula adligata titulus codicis, s. XIV.; f. a cap. b et b' argumenta brevia capitulorum evangelii s. Lucae (c. XI—XXIV.) s. XII., in margine sup.: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 9. July 1656*;" f. a cap. b' in margine inf.: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo*," s. XIII; f. 116': „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Si quis subtraxerit, anathema sit*," s. XIV.; f. 1, 68, 116': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*," s. XV.; fol. ultimum humore laesum.

1. F. 1—116'. **(Honorii Augustodunensis Solitarii expositio psalterii. Secunda pars, psalm. 51—100.)**

Prol. in quinquagintale secundum inc.: „*Legitur, quod David propheta, cum senuisset.*" Expl.: „*Laudes cum alleluia scribuntur.*" Opus inc.: „*Quinque iam conscripte decades.*" Expl.: „*Et bonos pro meritis remunerat.*"

F. 117 scriptura vacat, solum in margine sup. notatio: „*Al Saxo*", s. XII. et „*Magister Gregori, iste liber et alter eiusdem operis debent presentari domino preposito in Nuenburc vel eius officiali*," s. XIII in., in margine inferiore adumbratio arboris consanguinitatis.

2. F. 117' et 118. **(Catalogus bibliothecae Claustroneoburgensis, s. XII.)**

Ed. Zeibig in Arch. f. Kunde öst. Gesch. 1850, B. 5. 280—282, Serapeum XI.: Intellig. Bl. 178—180, 185 sq.; memoratur apud Gottlieb, Über mittelalterl. Bibl., Leipzig 1890, p. 43.

3. F. 118'. **(Tractatus moralis de restitutione, s. XII.)**

Inc.: „*Non ausim dicere sentire decernere.*" Expl.: „*Ut male utentes minus molesti sint.*"

4. F. 118' et 119. (**Epistola prima s. Bernardi ad papam Eugenium III.** abbreviata et in fine manca, s. XII.)

Inc.: „*Amantissimo patri et domino dei gracia summo pontifici Eugenio Bernhardus Clarevallensis vocatus abbas modicum id quod est. Auditum est in terra nostra.*" Expl. (per verba:) „*Quit aufert spiritum principum.*"

Ed. Mabillon, S. Bernardi opera, Parisiis, 1690, V. I col. 237 sqq.

162.

Membr. s. XII. in.; f. 151; 30·5×21·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales nigrae et rubrae; tegum. ant. b: in duobus schedulis adglutinatis titulus codicis, s. XV.; f. 1, 95′, 151′: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XIV; f. 151: „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Al. Saxo,*" s. XIV.

1. F. 1—129′. **(Honorii Augustodunensis Solitarii expositio psalterii. Tertia pars, psalm. 100—150.)**

Prol. in quinquagintale tertium inc.: „*Quatuor sunt genera prophecie. Fit enim aut per facta.*" Expl.: „*Et in laude internę glorię consummatur.*"

Opus inc.: „*Iam in decem decadibus operarii vineę domini.*" Expl.: „*Tempus est, ut deposito velo gubernatori nostro omnium bonorum largitori gratias agamus.*"

2. F. 129′—148′. **(Honorii Augustodunensis Solitarii expositio canticorum biblicorum.)**

Inc.: „*Postquam de psalmis, quę dominus dedit, diximus, superest, ut de cantycis, quę rursum inspiraverit, edisseramus.*" Expl.: „*Nil esse meum preter solum laborem, sententias autem esse sanctorum.*"

3. F. 148′—149. **(Versus, qui non habent A vocalem et verba, in quibus sunt omnes vocales).**

Inc.: „*Exurge domine, non confortetur homo.*" Expl.: „*Peccatoribus.*" Sequitur: „*Nota: tempus dictaminis huius operis dimidius annus.*"

4. F. 149—150′. **(Honorii Augustodunensis Solitarii tractatus mystico-moralis de psalterio.)**

Inc.: „*Quę civitates in libris describuntur. Quarum una Hierusalem, altera Babylonia.*" Expl.: „*Hęc omnia per ipsum in militibus suis id est in membris suis complebuntur.*"

5. F. 151′. **(Hymnus de B. M. V.)**

Inc.: „*[M]issus Gabriel de celis verbi baiolus fidelis.*" Expl.: „*Est in peryculo.*"
Ed. Mone, Lat. Hymnen des Mittelalters, Freiburg 1854, T. II. p. 55. Cf. Chevalier, Repert. Hymnol. Louvain, Supplement. 1900, p. 112.

163.

Membr. s. XV. in.; f. 97; 27·5×20 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. 1, 53, 97′: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV.; f. 2: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 7. July 1657.*"

F. 2—97. R. **Cassiodorus** (recte **incerti auctoris expositio in septem psalmos poenitentiales.)**

Inc.: „*Si ille rex et propheta convenienter David.*" Expl.: „*Et suavis iocunditas, ubi tu deus cum patre etc. Amen.*"

Est opus spurium, quod saepe Gregorio M. adscriptum est (v. Migne P. L. LXXIX 547 sqq.) et teste Denis (II 910) propter invectivas quasdam in principem ecclesiae infestum ad Gregorii VII. tempora pertinere iudicatum est. Denis tractatum s. VI. attribuit. Editiones vide apud Denis l. c. Exstat etiam in ed. Maur. 1705, III 2, 463—559 et ap. Migne l. c. 550—658.

164.

Membr. s. XII. ex.; f. 144; 32×19·5 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign.; litterae initiales rubrae; f. 1 et 144: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*“ s. XIII.; f. 76: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*“ s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. July 1656.*“ In marginibus notae rubrae. Codex nitidissime scriptus est.

F. 1—144. **(Hugonis de s. Charo commentarius in Proverbia Salomonis.)**

Prol. inc.: „*Dicit Ecclesiasticus XXXIX: Oculta proverbiorum exquirit sapiens . . . Duplicem vitam bonorum nobis commendat.*“ Opus inc.: „*Parabole Salomonis . . . Liber iste est de parabolis Salomonis.*“ Expl.: „*Quod manifestum est cuilibet inspicere volenti. — Expliciunt proverbia Salomonis.*“

„*Explicit iste liber.*
Modo sum, velut estimo, liber.“

Ed. Basileae 1498—1502. — De auctore cf. cod. 16.

F. 78′ script. vacat.

165.

Chartac. s. XV. in.; f. 432; 28·6×20·3 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. a cap. b: fragmentum liturgicum, s. XIV.; f. ad calc. a: fragmentum martyrologii, s. XIII ex., nota historica de consecratione nostrae ecclesiae collegiatae, s. XIII ex. et de donatione praedii Ruckersdorf (ed. Mitis, Studien zum älter. österr. Urkundenwesen, Wien 1912, p. 252); f, ad calc. a′: fragmentum antiquorum statutorum, s. XIII ex.; f. 1, 238, 432′: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*“ s. XV., f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 1656.*“ F. 1 incissum cum foliis adglutinatis chartac.

1. F. 1—412′. R. Incipit **postilla a solempnissimo magistro Roberto Holkot super librum Sapientie** ordinis fratrum predicatorum doctoris Cantabrigie in Anglia.

Prologus inc.: „*Dominus petra mea et robur meum . . . Artes et sciencie humanis studijs.*“ Opus inc.: R. Lectio prima. — „*Diligite iusticiam qui iudicatis terram . . . Circa istum librum, qui liber Sapiencie nuncupatur.*“ Expl.: (212. lectio): „*Ad quod regnum nos perducat ille, qui cum patre et filio et spiritu sancto vivit et regnat etc. Amen.*“

Robertus Holcoth, Northamptoniae in Anglia natus, in universitate Oxoniensi vel potius Cantabrigiensi theologiae magister celeberrimus, peste correptus interiit a. 1349. Cf. Hurter IV 437. Editiones vide ap. Hain N. 8755—8762; Quetif-Echard I 629—632; Fabricius Mansi III 273.

2. F. 413—431. (Registrum operis praecedentis.)

F. 431: R. *Explicit tabula Holtgot per manus Johannis Hochstetern de Nordlinga.*
Manus eius scripsit f. 227′—431.

3. F. 431′. R. **(Pseudo-)Bernhardus de naturis dencium.**

Inc.: „*Dentes candidi sunt.*" Expl.: „*In eis, quia nullus infecundus.*"

4. F. 431′—432. R. **(Pseudo-Bernardus) de naturis lacrimarum.**

Inc.: „*Bis quinas naturas lacrime.*" Expl.: „*Eas tergere et abigere turpitudines sordium, ut spirituali.*"

Cf. cod. 268 (3).

5. F. 432. R. **Nota. (Pseudo-)Bernhardus de trina qualitate iudiciorum.**

Inc.: „*Quid retribuam domino.*" Expl.: „*Mestorum consolacio, esuriencium refeccio, perfectorum glorificacio.*"

Ed. Migne inter opera spuria CLXXXIV, 1133—1136. Idem sermo extat in cod. 268 (15).

166.

Membr. s. XII.; f. 243; 32·5×21·5 *cm*; col. 2; ligat rec.; f. 36, 81, 137′, 181′, 215′ litterae initiales rubris, flavis, viridibus coloribus pictae; f. 1, 111′, 116′ initiales cum imaginibus, f. 1 initialis I cum imagine lapsus protoparentum Adam et Evae; f. a cap. b, c, et f. ad calc. a, b: fragmenta glossarum in varios locos s. scripturae s. XII; f. 1, 243′ et f. ad calc. a: „*Liber sancte Marie in Nie(we)nburga. Al. Saxo,*" s. XIII.; f. a cap. c: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 9. July 1656.*" Codex nitidissime scriptus et bene conservatus est.

1. F. 1. **(Isidori Hispalensis praefatio ad Jesaiam prophetam ex opere: De ortu et obitu patrum.)**

Inc.: „*Isayas filius Amos non illius prophetę, sed alterius, qui simili nuncupatus est.*" Expl.: „*Mole constructa terre exposuerat.*"

Ed. Migne LXXXIII 141 sq.

2. F. 1—243′. **(Hervei commentariorum in Jesaiam prophetam libri octo.)**

Inc.: „*Visio Ysaie prophete filii Amos, quam vidit super Judam . . . Subintelligitur in primis: Hec est, ut ita sit integer sensus.*" Expl.: „*Ut tanti laboris mercedem in futuro seculo michi restituat, qui vivit etc. Amen.*"

Ed. B. Pez, Thes. anecdot. T. III P. I col. 1—755 et Migne CLXXXI 17—592.

Herveus Cenomannus, natus c. 1080, ex ord. s. Bened., monasterii Burgidolensis dioecesis Bituricensis illustre decus, obiit a. 1149 vel 1150. Cf. Hurter IV 94 sqq.; Ziegelbauer, Historia rei literariae o. s. Ben. T. III 130.

167.

Membr. s. XIII.; f. 141; 32·6×23·6 *cm*; col. 3; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. a cap. b: titulus codicis, s. XVII.; f. a cap. b′ et f. 141: „*Liber sancte Marie*

in Niwenburga. Al. Saxo," s. XIII.; f. 1: „*Specto ad bibliothecam can. reg. Claustroneoburgens. 12. Aug. 1656.*" Codex nitidissime scriptus est.

F. 1—141. **(Prophetae minores duodecim cum glossis s. Hieronymi, Haymonis et aliorum.)**

Praefatio s. Hieronymi in duodecim prophetas inc.: „*Non idem ordo est duodecim prophetarum.*" Expl.: „*Templum dei purgasse ac purificasse monstratur.*"
Ed. Migne XXVIII 1071.

Textus (liber Osee prophetae) inc.: „*Verbum domini, quod factum est ad Osee filium Beeri.*" Expl. (liber Malachiae): „*Et percuciam terram anatemathe. Amen.*"

Textus plerumque in media columna foliorum scriptus.

Glossae in exterioribus columnis inc.: „*(Jer.) Materia Osee triplex est.*" Expl.: „*Christiana religione consencient.*" Glossae interlin. inc.: „*Secundum LXX.*" Expl.: „*Separando oves ab hedis.*"

Sequitur versus: „*Exitus acta probat, finis mea facta coronat.*"
In fine index codicis a. 1697 scriptus.

168.

Chartac. s. XIV. (1390—1391); f. 293; 29·8×20 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. a cap. b: „*Assit principio sancta Maria meo,*" s. XIV, inferius: „*Can. reg. bibliothecae Claustroneoburgensi sum iure inscriptus 16. Septemb. 1656,*" f. 1, 150′, 289′: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV.

1. F. 1—215.

Prol. inc.: „*Propheta magnus surrexit in nobis. . . . Quamvis liber psalmorum aput Hebreos inter ayographa computetur.*" Opus inc. (f. 4′): „*Beatus vir. Quamvis beatus Augustinus dicat, ipsum David fuisse auctorem.*" Expl.: „*Ad quam laudem nos perducat, qui cum patre et spiritu sancto vivit etc. Amen.*"

In fine: R. „*Explicit* **postilla super librum psalmorum edita a. fratre Nycolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum, sacre theologie doctore. Scriptum autem et completum per me Bartholomeum de Garrssental anno ab incarnacione Christi MCCCLXXXX, sabato post festum Michahelis. Sit nomen domini benedictum etc.*"

Cf. cod. 10 et 11. — F. 215′ scriptura vacat.

2. F. 216—254′. **(Gesta Romanorum.)**

Inc.: „*Dorotheus imperator statuit pro lege, quod filii parentes suos sustentarent.*" Expl.: „*Et si ista fecerimus, vitam eternam obtinebimus, quod nobis prestare dignetur etc.*

Editiones vide ap. Hain, N. 7734—7756. Novae editiones: Keller, Quedlinburg 1841; Oesterley, Berlin 1872; Dick, Erlangen 1890.

3. F. 254′ et 255. (Index capitulorum operis praecedentis.)

4. F. 255—258'. (**Quatuor historiae,** eodem modo ac Gesta expositae.) 1. Inc.: „*Quidam rex erat nobilis, in cuius regno erant duo milites.*" Expl.: „*Ad vitam eternam perveniemus.*" 2. Inc.: „*Quidam rex erat in Anglia, in cuius regno erant duo mylites.*" Expl.: „*Et filium dei sic sequi per bonas virtutes etc.*" 3. Inc.: „*Fabula Aniani. Asinus semel induit pellem leonis, qui veniens.*" Expl.: „*Et non hominem, quam ex se est, propter peccatum.*" 4. Inc.: „*Narratur in gestis Romanorum, quod cum Romulus.*" Expl.: „*Sicut Romulus de civitate Romana etc.*"

F. 259—264 scriptura vacant.

5. F. 264—278'.

Inc.: „*Gregorius dicit: Sciendum nobis est.*" Expl.: „*Ideoque graciam ab illis. (R.) Expliciunt* **auctoritates sanctorum patrum.**" Sunt excerpta ex operibus ss. Augustini, Hugonis, Gregorii, Hieronymi, Isidori, Sixti, Cassiani, Cypriani, Bedae, Albini et aliorum.

6. F. 278'—280'. R. **Admonicio, quomodo adversitates huius mundi sufferre debemus.**

Inc.: „*Dominus enim dicit. Ego, quos amo, arguo et castigo.*" Expl.: „*Per dei graciam pervenerunt ad lucidas sedes sanctorum. Amen.*" In fine: „*Nichil pericliosius, quam vivere in eo statu, in quo mori non audemus. Valete.*"

7. F. 281—289. Inc.: „*[Q]uam brevis fuerit missa.*" Expl.: „*Ideo sufficiant, que dicta sunt etc.*" In fine: R. „*Explicit* **tractatus reverendi magistri (Henrici) de Hassia in sacra pagina doctoris eximii (de missa).** *Anno domini MCCCLXXXX primo in die sancti Achacii et sociorum eius etc.*"

F. 289'—293 scriptura vacant.

Cf. Ad. Franz, Die Messe im deutsch. Mittelalter. Freiburg i. B. 1902, p. 517 sqq.

Henricus Langenstein de Hassia, 1325 natus Parisiis, primum philosophiae postea theologiae studiis operam dedit atque ibidem vicecancellarius factus est. In magno occidentali schismate princeps professorum Parisiensium tanta auctoritate Urbanum VI. papam defendit, ut Parisiis ei discedendum esset. Postquam aliquamdiu Vormatiae fuit, ad universitatem Viennensem vocatus, egit facultatis theologiae decanum a. 1389, dein (1393) universitatis rectorem. Mortuus est 11. Febr. 1397. Hurter IV. 570 sqq.; Fabr. Mansi III 216 sqq.; Oudin III 1252 sqq.; Cave II app. 120 sq.; O. Lorenz, Deutschlands Geschichtsquellen, Berlin 1887, II 362—364; Aschbach 366—402; A. Mayer, Gesch. der geist. Cultur in Niederösterr. Wien 1878, I 184, 374; Roth, Zur Bibliographie des Henricus von Hassia in Zentralblatt für Bibliothekswesen, Beih. 2, p. 11.

169.

Chartac. s. XV.; f. 322; 29×21·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae usque ad fol. 5, reliquae fere semper desiderantur; f. a cap. b: fragmentum tractatus grammaticalis, s. XIV.; f. ad calc. a fragmentum breviarii s. XIII; f. a cap. c, f. 169, f. 319: „*Liber sancte*

Marie in Newburga claustrali," s. XV.; f. a cap. c: probationes pennae et: „*Sum ex libris can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae 12. Aug. 1656*;" f. a cap. c': fragmentum indicis, margo folii 315 abscissa est.

1. F. 1—31'. R. Incipiunt **auctoritates Bernhardi (et aliorum ss. patrum) super illud: Tristis est anima mea usque ad mortem, de passione Christi.**

Inc.: „*Angustias cordi tuo, domine Jesu, indicabat sudor.*" Expl.: „*Novit in exterioribus malis subsistere, qui scit semper de spe interna gaudere. — Expliciunt auctoritates Bernhardi.*"

Sunt excerpta ex operibus ss. Bernhardi, Augustini, Gregorii, Hieronymi, Isidori et aliorum.

2. F. 31'—165. R. Incipit **prologus decani Parysiensis (?) in penitentialem summam et primo de triplici dei misericordia.**

Inc.: „*[C]um miseraciones domini sint super omnia opera eius.*" Expl.: „*Et hec ad presens dicta de penitencia sufficiant. (R.) Explicit summa super canones penitentiales. Deo gracias.*"

De hoc opere vide Schulte, o. c. II 93 et 528. — F. 165'—169 scriptura vacant.

3. F. 169—319. **(Nicolai de Lyra postilla in evangelium s. Joannis.)**

Prologus inc.: „*Facies aquile desuper ipsorum quatuor . . . Ezechiel propheta, cui aperti sunt celi.*" Expl.: „*Et in hoc iste prologus terminatur.*" (F. 170'.) Prologus s. Hieronymi inc.: „*Hic est Johannes. Huic ewangelio, quod est ceteris perfectius.*" Expl.: „*Paratus est, revelare veritatem fideliter inquirentibus ipsam.*" (F. 172'.) Commentarius inc.: „*I[n] principio erat verbum. Secundum quod patet ex predictis.*" Expl.: „*Ad contemplandum facie ad faciem prestante domino nostro etc.*"

Cf. cod. 10. — F. 319—322 scriptura vacant.

170.

Chartac. s. XV..; f. 266; 29·7×20·6 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; multae desiderantur; f. a cap. b' in margine superiore: „*Johannes Pellendorffer (post med. s. XV. can. reg. Claustroneoburg.) habuit istum librum*"; f. 1, 144, 266: „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali,*" s. XV.

1. F. 1—158. Prologus inc.: „*Quatuor facies uni . . . Secundum quod scribit beatus Gregorius.*" Expl.: „*Et in futuro per gloriam, que est gracia consummata.*" (F. 5'.) Commentarius ad prologum primum s. Hieronymi inc.: „*Matheus etc. Hic est primus prologus beati Jeronimi, qui preponitur ewangelio Mathei.*" Expl.: „*Pulsate et aperietur vobis.*" (F. 8.) Commentarius in prologum secundum s. Hieronymi inc.: „*Matheus etc. Prologus iste dividitur in duas partes.*" Expl.: „*Qualiter in quatuor faciebus significantur quatuor ewangeliste et sic patet textus.*" (F. 8'.) Commentarius inc.: „*Liber generacionis Jesu Christi. Ewangelium secundum Matheum dividitur in duas partes.*" Expl.: „*Ut sic non deficiat fides Petri ad*

laudem et gloriam domini nostri Jesu Christi, cui est honor et gloria etc. Amen. (R.) Explicit **postilla super Matheum edita a fratre Nycolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum, doctor(e) sacre theologie etc.*"

2. F. 158—193. Prologus inc.: ,,*Facies leonis a dextris ipsorum quatuor . . Secundum quod dictum fuit in principio ewangelii.*" Expl.: ,,*Sanctus dominus deus omnipotens, cui est honor etc.*" (F. 159'.) Explanatio Prologi ad s. Hieronymi inc.: ,,*Marcus ewangelista. In ewangelio Marci et beatus Jeronimus premittit prologum istum.*" Expl.: ,,*Resistendo temptacionibus cum adiutorio dei secundum illud Cor. X . . .*" (F. 163'.) Commentarius inc.: ,,*Inicium sancti ewangelii etc. . . . Ewangelium secundum Marcum in duas partes dividitur.*" Expl.: ,,*Coram principibus ac sapientibus et potentatibus huius mundi ad laudem et gloriam domini nostri Jesu Christi, cui est honor etc.*" *(R.)* ,,*Explicit* **postilla super Marcum edita a fratre Nicolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum.*"

3. F. 193'— 266. Prologus inc.: ,,*Facies bovis a sinistris ipsorum quatuor . . . Sicut dictum fuit in principio ewangelii.*" Expl.: ,,*Sanctus deus omnipotens, cui est honor etc.*" (F. 194'.) Explanatio prolog. s. Hieronymi inc.: ,,*Lucas nacione Syrus.*" Expl.: ,,*Verbis obscuris et intricatis obumbrasse.*" (F. 196'.) Expositio alii prologi inc.: ,,*Quoniam quidem etc. Hic incipit beatus Lucas scribere.*" Expl.: ,,*Locucionem huius ewangelii vel scripture.*" (F. 197.) Commentarius inc.: ,,*Fuit in diebus. Hic incipit Lucas narracionem ewangelii.*" Expl.: ,,*Benedicentes deum, cui est honor et gloria etc. Amen.*" *(R.) Explicit* **postilla super Lucam edita a fratre Nycolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum.*"

Cf. cod. 10. — F. 266'—273' scriptura vacant.

171.

Chartac. usque ad f. 211, dehinc sequuntur sexternae, quorum interna et externa plagula membr., s. XV. in.; f. 305; 29·6×20·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1 et 211 maiores initiales caeruleae; f. 1, 163', 305': ,,*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: ,,*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 7. Novemb. 1656*"; inter fol. 12 et 13 et inter fol. 138 et 139 unum fol. excissum est.

1. F. 1—136'. Prol. inc.: ,,*Per me reges regnant . . . Sicut dictum fuit in principio libri Judicum.*" Postilla inc.: ,,*Fuit vir unus. Circa materiam igitur istius libri.*" Expl.: ,,*Disponens omnia suaviter, cui honor et gloria etc. Amen.*" In fine: R. ,,*Expliciunt* **dicta egregii doctoris et magistri Nicolai de Lira ordinis minorum super quatuor libros regum.**"

F. 137—139' script. vacant.

2. F. 140—208'. Prol. inc.: ,,*Reverendi patres magistri et domini, ante incepcionem libri Ecclesiastici, quem domino concedente intendo legere.*" Commentarius inc.: ,,*Radix sapiencie, cui revelata est . . . Ostensa dignitate incarnacionis,*

hic ostenditur." Expl.: „*Et istam benediccionem nobis concedat, qui sine fine etc. Amen.*" In fine: R. **„Lectura magistri Johannis de Ruspach (canonici regularis Claustron.) super primum c(apitulum) et partem secundi c(apituli) Ecclesiastici."**

F. 142—145' et 209—210' script. vacant.

De auctore cf. Aschbach, I 43, 112, 115, 119, 126, 134, 137 et Mayer, Gesch. der geistig. Kultur in N.-Oest. Wien 1878; sed hic et ibi non memoratur Joannem de Ruspach canonicum Claustroneoburgensem fuisse. In catalogo nostro (Archiv. N. Rap. N. 15) invenitur nota: „*Joannes de Ruspach, arcium et sacre theologie professor Viennae a. 1388, universitatis rector a. 1391; in catalogo vocatur ut Viennae degens: can. Vien.*" In „Res Claustroneoburgenses" (Archiv. N. Rap. N. 37) p. 38 haec a Willibaldo Leyrer, can. reg. Claustron. et archivario, notata sunt: „*A. 1393. Ex ms. Vindobon. universit. Circa idem ferme tempus ea coincidunt excerpta, quae mihi a Viennensi universitate fuerant communicata, quae fideliter transcribo. Joannes de Rusbach, Austriacus ss. theologiae doctor, canonicus primo Viennensis, dein Claustroneoburgensis canoniae membrum, a. 1388 procurator fuit nationis Austriacae. A. 1391 universitatem suscepit regendam, facultatem vero theologicam anno 1407, munere decanatus in alterum semestre continuato. Quantum ista virum hunc suspexerit, patefecit cum a. 1398 nuncio Claustroneoburgum misso ei sermonem de nativitate b. virginis ad accademicos habendum detulerit. Reperio etiam, eum a. 1415 ad universitatem de omnibus sanctis dixisse.*" Anno 1417 obiit. Eius epitaphium adhuc in ambitu a dextris cryptae invenitur. Cf. Kostersitz, Monumenta sepulchralia, Viennae 1881, p. 109; Quellen zur Gesch. d. Stadt Wien, Wien, 1898 I. B. III. Abth. Reg. N. 1913, 1915 et II. B. II. Abth. Reg. N. 1988.

3. F. 211—304. Inc.: „*Pacienciam habe in me et omnia reddam tibi . . . Quominus verbum propositum sit.*" Expl.: „*Quibus perductus est ad futuram gloriam, que perdurat in secula seculorum. Amen.*" In fine: R. „*Expliciunt* **dicta super Job egregii magistri et doctoris Nicolai de Lira ordinis fratrum minorum.**"

Cf. cod. 10. Ad calcem: „*Explicit liber per manus et non per pedes.*" „*Et finis adest fere, scriptor vult premium habere.*"

F. 304'—305' scriptura vacant.

172.

Chartac. s. XIV./XV.; f. 128; 29·6×19·6 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. a cap. b fragmentum bibliae N. T. s. XII.; f. a cap. b': index contentorum, s. XV. litterae initiales rubrae; in fine codicis 3 folia excissa sunt.

1. F. 1—3'. R. **Passio (domini) ex revelationibus sancte Brigide (collecta).** Inc.: „*Imminente tempore passionis Jesu Christi lacrime erant.*" Expl.: „*Venit ille bonus Johannes et duxit eam in domum.*" In fine: „*Passio Jesu Christi collecta ex diversis revelationibus factis beate Brigitte per dominum Jesum et per Mariam virginem gloriosam et partim per angelum in sermone angelico. 1399° etc.*"

2. F. 3′—4′. R. **Nota de arbore contemplacionis.**

Inc.: „*Nota. Arbor contemplacionis debet habere septem ramos.*“ Expl.: „*Obediencia in preceptis ut Abraham.*“

Sequitur nota moralis de diversis auditoribus sacrae missae.

3. F. 4′—63′. **(Sermones per quadragesimam.)**

Inc.: „*Convertimini ad me . . . Verba ista sunt salvatoris.*“ Expl.: „*Proprie uxoris adultor est etc.*“

4. F. 64—70′. **(Distributio epistolarum et evangeliorum per circulum anni.)**

F. 71—72′ script. vacant.

5. F. 73—95′. R. **Nicolaus de Lira super Marcum.**

Prologus inc.: „*Facies leonis a dextris.*“ (F. 74.) Explanitio Prologui s. Hieronymi inc.: „*Marcus ewangelista. In ewangelio Marci beatus Jeronimus premittit prologum istum.*“ (F. 76′.) Commentarius inc.: „*Inicium sancti ewangelii etc. Ewangelium secundum Marcum in duas partes dividitur.*“ Expl.: „*Coram principibus et potestatibus ac sapientibus huius mundi ad laudem et gloriam domini nostri Jesu Christi, cui est honor etc. Amen. Et sic est finis.*“

F. 96 et 96′ script. vacant.

6. F. 97—125′. R. Incipit **tractatus de contractibus magistri Heinrici de Oyta.**

Inc.: „*Diligite iusticiam . . . Audite hec omnes gentes.*“ Expl.: „*Et ratum habuit pignus, valebit. (R.) Explicit tractatus de contractibus magistri Heinrici de Oyta.*“

7. F. 125′—128. R. **Nota, quod octo de causis indicta est ipsis sacerdotibus castitas ut originaliter in sumulis de virtutibus et ex dictis beati Cypriani colligitur et transsumptive in novella decretalium extra de clericis coniugatis.**

Inc.: „*Quarum prima est, quod nec placere possunt domino, si carnaliter vivant.*“ Expl.: „*Quos desiderant iustificare.*“

8. F. 128 et 128′. R. **De Bechardis sine religiosis domibus.**

1. Inc.: „*Statuitur, quod secta et habitus nec non conventicula Beghardorum.*“ Expl.: „*Idem etiam de Beginis pestiferis est statutum etc. — Ex statutis Moguntinensibus.*“

Ed. Mansi, Sacrorum conciliorum collectio, Venetiis 1782, t. 25 col. 325 et 326.

2. Inc.: „*Ad nostrum, qui desideranter in votis gerimus, ut fides katholica.*“ Expl.: „*Debitam exerceant ulcionem. (R.) Ex concilio et statutis Moguntinensibus (*recte: *Ex concilio Viennensi a. 1312).*“

Ed. Clement. l. 5, tit. 3, c. 3.

173.

Membr. s. XIV ex.; f. 271; 33×24 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. a cap. b: titulus codicis, s. XVII.; f. 1: *„Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae iure inscriptus 27. Sept. 1655.“*

F. 1—270'. **(Nicolai de Lyra postilla super epistolas b. Pauli apostoli.)**

Prologus inc.: „*Ecce descripsi eam tibi tripliciter . . . Quod verbum de sapiencie descripcione dicitur.*“ Expl.: „*Romanis autem scripsit tantum unam epistolam, que primo exponatur, sicut est prima respectu aliorum.*“ Postilla inc. (f. 1'): „*Paulus servus Jesu Christi . . . Hec epistola dividitur in tres partes.*“ Expl.: „*Firmetur in presenti et in futuro per gloriam consumetur prestante domino, cui honor et gloria etc.*“ In fine: „*Per manus Johannis quondam Johannis dicti de Luptitz.*“

F. 271: Index postillarum in hoc codice contentarum a. 1697 script.

174.

Membr. s. XIV ex.; f. 139; 33·6×25 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. corio impresso inducta; litterae initiales rubrae et caeruleae; tegum. ant. a in schedula adligata titulus codicis; f. a cap. aa', bb' et f. ad calc. aa', bb': fragmentum tractatus dogmatici de sacramentis, s. XIV.; f. 1 et 70: *„Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,“* s. XV.; f. 1: *„Sum ex lib. can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae 1. Sept. 1656.“*

1. F. 1—50'. Inc.: „*Oportet te iterum prophetare populis et gentibus . . . Sicud dixi in principio Genesis.*“ Expl.: „*Gracia domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.*“ In fine: R. „*Explicit* **postilla super Apocalipsim fratris Nicolai de Lira.**“

2. F. 51—91'. Inc.: „*Quatuor sunt minima terre . . . Septem epistole, que canonice id est regulares nuncupantur.*“ Expl.: „*Virtus divina, que talia facit, est eterna. Amen.*“ In fine: R. „*Explicit* **postilla super epistolas canonicas fratris Nicolai de Lyra.**“

3. F. 92—138'. R. Incipit **(postilla Nicolai de Lyra super) Actus apostolorum.**

Inc.: „*Repleti sunt omnes spiritu sancto . . . Sicut lex ewangelica.*“ Expl.: „*Circa primum.*“

In fine index postillarum in hoc codice contentarum s. XVII. ex. script.

F. 139 script. vacat.

175.

Membr. s. XV in.; f. 310; 34·8×26 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. corio impresso inducta; litterae initiales rubrae et caeruleae; tegum. ant. a in schedula adligata titulus co-

dicis, s. XV.; tegum. ant. b, f. a cap. aa′, f. ad calc. aa′ et tegum. post a: fragmentum breviarii s. XII.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus sum 9. July 1656;*" inferius titulus codicis a. 1697 script.; f. 1′, 155, 309: „*Liber beate Marie Newnburgensis*", s. XV. Codex nitide scriptus et bene conservatus est.

1. F. 2—53′. **(Nicolai de Lyra postilla super librum Job.)**

Inc.: „*Patienciam habe in me et omnia reddam tibi . . . Quamvis verbum propositum sit verbum servi.*" Expl.: „*Quibus perductus est ad futuram gloriam, que perdurat in secula seculorum Amen.*"

2. F. 54—149. **(Nicolai de Lyra postilla super Isaiam.)**

Inc.: „*Jherusalem ewangelistam dabo . . . Secundum quod dicit beatus Jeronimus.*" Expl.: „*Et ipsius dei principaliter, cui est etc. Amen. Explicit super Ysaiam etc.*"

3. F. 149′—195. **(Nicolai de Lyra postilla super Jeremiam.)**

Inc.: „*Prophetam in gentibus . . . Verbum propositum scribitur Jeremie I. capitulo, ut dictum fuit sibi a domino.*" Expl.: „*Quia non est in hebreo nec in libris correctis.*"

4. F. 195—201′. **(Nicolai de Lyra postilla super librum Threnorum.)**

Inc.: „*Quomodo sedet . . . In precedentibus huius libri Jeremias prophetavit.* Expl.: „*Quia tibi proprium est misereri et parcere, qui vivis etc. Amen.*"

5. F. 202—270. Inc.: „*Aperti sunt celi . . . In verbo proposito ab Ezechiele.*" Expl.: „*Et lux cum eo est, cui sit etc. Amen. (R.) Explicit* **postilla super Ezechielem edita a fratre N(icolao) de Lyra ordinis fratrum min(orum).**

Sequitur nota: „*Anno domini etc. decimo.*" Figurae archaeologicae, quibus saepius spatia sunt reservata, desunt.

6. F. 270—309. Inc.: „*Danieli autem . . . In Verbo proposito tanguntur quatuor.*" Expl.: „*Sine quo nichil boni possumus facere, cui est etc. Amen. (R.) Explicit* **super Danielem postilla Nicolai de Lyra.** *Deo gratias. Fiat voluntas tua.*"

F. 309′ et 310 script. vacant.

176.

Chartac. s. XV.; f. 312; 29·9×20·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1 et 169: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 31. Oct. 1656.*"

1. F. 1—112. **(Nicolai de Lyra postilla super Jeremiam.)**

Inc.: „*Prophetam in gentibus . . . Verbum propositum scribitur Jeremie I. capitulo, ut dictum fuit sibi a domino.*" Expl.: „*Quia non est in hebreo nec in libris correctis.*"

2. F. 112—128. **(Nicolai de Lyra postilla super librum Threnorum.)**

Inc.: „*Quomodo sedet . . . In precedentibus huius libri Jeremias prophetavit.*“ Expl.: „*Quia tibi proprium est misereri et parcere, qui vivis etc. Amen.*“

F. 128'—132 scriptura vacant.

3. F. 132—311. **(Nicolai de Lyra postilla super Isaiam.)**

Inc.: „*Jherusalem ewangelistam dabo . . . Secundum quod dicit beatus Jeronimus.*“ Expl.: „*Et ipsius dei principaliter, cui est etc. Amen. Admirabile est nomen domini.*“

F. 312 scriptura vacant.

177.

Chartac. s. XV.; f. 226; 30·3×20·8 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1, 123, 223: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV.

1. F. 1—140. Inc.: „*Aperti sunt celi . . . In verbo proposito ab Ezechiele.*“ Expl.: „*Et lux cum eo est, cui sit etc. Amen. Explicit* **postilla super Ezechielem edita a fratre N(icolao) de Lira ordinis fratrum minorum.**“ In fine: „*Jacobus de Nustorff finivit.*“

Cf. cod. 175 (5). F. 140'—145 scriptura vacant.

2. F. 145—223. Inc.: „*Danieli autem . . . In verbo proposito tanguntur quatuor.*“ Expl.: „*Sine quo nichil boni possimus facere, cui est etc. Amen. (R.) Explicit* **super Danielem postilla Nicolay de Lira.** *Deo gratias.*“

Cf. cod. 175 (6). F. 223'—226' script. vacant.

178.

Membr. s. XIV.; f. 212; 33×23·6 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae eleganter exaratae; f. a cap. b: titulus operis: „*Nycolaus de Lyra super ewangelia,*“ s. XIV., et inferius: „*Iste liber est canonicorum regularium in Newenburga,*“ s. XV.; f. 1: „*Ex libris can. reg. Claustroneoburgensis Bibliothecae 28. Juny 1656;*“ f. 211': „*Hic liber est beate Marie in Newnburch,*“ s. XV.; inter fol. 35 et 36 schedula illigata. Codex nitidissime scriptus et bene conservatus est.

1. F. 1—85. Prologus inc.: „*Quatuor facies uni Ezech. I. . . . Secundum quod scribit beatus Gregorius.*“ Expl.: „*Et in futuro per gloriam, que est gracia consummata.*“ (F. 3'.) Expositio prologi primi s. Hieronymi inc.: „*Matheus etc. Hic est primus prologus beati Jeronimi, qui preponitur ewangelio Mathei.*“ Expl.: „*Pulsate et aperietur vobis.*“ (F. 5.) Expositio prologi secundi s. Hieronymi inc.: „*Matheus etc. Prologus iste dividitur in duas partes.*“ Expl.: „*Qualiter in quatuor faciebus significantur quatuor ewangeliste et sic patet textus.*“ (F. 5'.) Commen-

tarius inc.: „*Liber generacionis Jesu Christi. Ewangelium secundum Matheum dividitur in duas partes.*“ Expl.: „*Ut sic non deficiat fides Petri ad laudem et gloriam domini nostri Jesu Christi, cui est honor etc. Amen. (R.) Explicit* **postilla super Matheum edita a fratre Nycolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum, sacre theologie doctore.*“

Cf. cod. 170 (1).

2. F. 85—103. Prologus inc.: „*Facies leonis a dextris . . . Secundum quod dictum fuit in principio ewangelii secundum Matheum.*“ Expl.: „*Sanctus dominus deus omnipotens, cui est honor etc. Amen.*“ (F. 86.) Expositio prologi s. Hieronymi inc.: „*Marcus ewangelista in ewangelio Marci et beatus Jeronimus premittit prologum istum.*“ Expl.: „*Resistendo temptationibus cum adiutorio dei secundum illud Cor. X. . . .*“ (F. 88.) Commentarius inc.: „*Inicium sancti ewangelii etc. Ewangelium secundum Marcum in duas partes dividitur.*“ Expl.: „*Coram principibus ac sapientibus et potentatibus huius mundi ad laudem et gloriam domini nostri Jesu Christi, cui est honor etc. Amen. (R.) Explicit* **postilla super Marcum edita a fratre Nycolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum.*“

Cf. cod. 170 (2).

3. F. 103—142′. Prologus inc.: „*Facies bovis a sinistris ipsorum quatuor . . . Sicut dictum fu t in principio evangelii secundem Matheum.*“ Expl.: „*Sanctus deus omnipotens, cui est honor etc.*“ (F. 103′.) Expositio prologi s. Hieronymi inc.: „*Lucas nacione Syrus . . . Beatus Jeronymus prologum premittit.*“ Expl.: „*Verbis obscuris et intricatis obumbrasse.*“ (F. 105.) Expositio alii prologi inc.: „*Quoniam quidem etc. Hic incipit beatus Lucas scribere.*“ Expl.: „*Post leccionem huius scripture.*“ (F. 105.) Commentarius inc.: „*Fuit in diebus. Hic incipit Lucas narracionem evangelii.*“ Expl.: „*Laudantes et benedicentes deum, cui est honor etc. A(men). (R.) Explicit* **postilla super Lucam edita a fratre Nycolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum, sacre theologie doctor(e).*“

Cf. cod. 170 (3).

4. F. 142′—211′. Prologus inc.: „*Facies aquile desuper ipsorum quatuor . . . Ezechiel propheta, cui aperti sunt celi.*“ Expl.: „*Et in hoc iste prologus terminatur.*“ (F. 143′.) Expositio prologi s. Hieronymi inc.: „*Hic est Johannes. Huic evangelio, quod est ceteris perfectius.*“ Expl.: „*Paratus est, revelare veritatem fideliter inquirentibus ipsam.*“ (F. 144′.) Commentarius inc.: „*In principio erat verbum. Secundum quod patet ex predictis, intencio beati Johannis est.*“ Expl.: „*Tandem veniamus ad contemplandum facie ad faciem prestante domino nostro etc. Amen. (R.) Explicit* **postilla super Johannem edita a fratre Nycolao de Lyra** *de ordine fratrum minorum.*“

Cf. cod. 169 (3).

F. 212 script. vacat.

179.

Chartac. s. XIV. ex.; f. 293; 28·5×19·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae, multae desiderantur; f. 1, 151, 292': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali*", s. XV.

1. F. 1—45. **(Nicolai de Lyra postilla super Joannem.)**

Prologus inc.: „*Facies aquile desuper ipsorum quatuor . . . Ezechiel propheta, cui aperte(!)sunt celi.*" Expl.: „*Et in hoc prologus iste terminatur.*" (F. 1'.) Commentarius inc.: „*In principio erat verbum. Secundum quod patet ex dictis, intencio Johannis est.*" Expl.: „*Ad contemplandum facie ad faciem prestante domino Jesu Christo etc.*"

2. F. 45—50. **(S. Bernardi homiliae quatuor super verba evangelii: „Missus est angelus Gabriel etc." incompl.)**

Inc.: *Missus est angelus Gabriel a deo et reliquum. Quid sibi voluit evangelista.*" Expl.: „*Canes efficimur revertentes ad vomitum.*"

Ed. Migne P. L. CLXXXIII 55—88.

3. F. 50'—51. **(Passio s. Dorotheae.)**

Inc.: „*[I]n diebus illis in provincia Capadocie apud civitatem Cesaream erat quedam dei puella nomine Dorothea.*" Expl.: „*Et ipsa autem percussa gladio perrexit ad Christum, cui honor etc. Amen.*"

Ed. Acta Sanctorum, Febr. t. I; 773—774, cap. I et II. Sequitur nota de tempore passionis s. Dorotheae.

4. F. 51—51'. **(Extrema dicta s. Dorotheae.)**

Inc.: „*Notatur. Beata Dorothea dicit ad Fabricium (!) ei mortem minitantem.*" Expl.: „*Hec dicens ducitur ad locum decollacionis.*"

5. F. 51'. **(Tractatulus dogmaticus de filio dei.)**

Inc.: „*Sapiencia, id est dei filius, qui est vera sophia.*" Expl.: „*Consequamur veniam peccatorum in presenti et graciam et gloriam in futuro. Jo.: Qui manducat carnem meam et sanguinem, si digne, habet vitam eternam.*"

6. F. 51'. **(Excerpta ex opere Paschasii Radberti, abbatis Corbeiensis, de corpore et sanguine domini, cap. XIV.)**

Inc.: „*Nota. Ut scribit Pascasius de sacramento corporis Christi, quod sepe propter incredulos et dubios aut certe propter ardencius amantes visibili specie, scilicet agni forma aut in carnis et sanguinis colore monstratum est.*" Expl.: „*Sacerdotis desiderium impleretur ex miraculo nostraque fir(maretur) fides ex relatu.*"

Cf. Migne P. L. CXX 1316—1320.

7. F. 52—100'. **(Nicolai de Lyra postilla super Matthaeum.)**

Prologus inc.: „*Quatuor facies uni Ezechielis primo . . . Secundum quod Gregorius scribit.*" Expl.: „*Et in futuro per gloriam, que est gracia consummata.*" (F. 53.) Postilla super prologum primum s. Hieronymi inc.: „*Matheus etc. Hic*

est primus prologus beati. Jeronimi, qui preponitur ewangelio Mathei." Expl.: „*Pulsate et aperietur vobis.*" (F. 54.) Postilla super prologum secundum s. Hieronymi inc.: „*Matheus etc. Prologus iste dividitur in duas partes.*" Expl.: „*Qualiter in quatuor faciebus significantur quatuor ewangeliste et sic patet textus.*" (F. 54.) Commentarius in evangelium secundum Matthaeum inc.: „*Liber generacionis . . . Ewangelium Mathei dividitur in duas partes.*" Expl.: „*Ut sic non deficiat fides Petri ad laudem et gloriam Jesu Christi, cui est honor etc.*"

8. F. 100′—107′. **(Nicolai de Lyra postilla super Marcum.)**

Prologus inc.: „*Facies leonis ipsorum quatuor . . . Secundum quod dictum fuit in principio ewangelii super(!) Matheum.*" Expl.: „*S(anctus) dominus deus omnipotens, cui est honor etc.*" Commentarius ad prologum s. Hieronymi inc.: „*[M]arcus ewangelista dei et Petri. Jeronimus premittit prologum istum.*" Expl.: „*Per conatum liberi arbitrii resistendo temptacionibus adiutorio dei 1. Cor. 10: Fidelis deus est, qui non etc.*" (F. 101′.) Commentarius in evangelium inc.: „*Inicium sancti ewangelii Jesu Christi. Ewangelium secundum Marcum in d(uas) (partes) dividitur.*" Expl.: „*Coram et regibus et principibus et potestatibus et sapientibus huius mundi ad laudem et gloriam domini nostri Jesu Christi, cui est honor etc.*"

9. F. 108—123′. **(Nicolai de Lyra postilla super Lucam.)**

Prologus inc.: „*Facies bovis a sinistris ipsorum quatuor . . . Sicut dictum fuit in principio ewangelii secundum Marcum* (falso pro: *Matheum*)." Expl.: „*Sanctus dominus deus, cui est honor etc.*" Commentarius in prologum s. Hieronymi inc.: „*Lucas nacione Syrus . . . Beatus Jeronimus prologum premittit.*" Expl.: „*Verbis obscuris et intricatis obumbrasse.*" Commentarius in prologum evangelii secundum Lucam inc.: „*Quoniam quidem. Hic incipit s. Lucas scribere.*" Expl.: „*Post leccionem huius scripture.*" (F. 108′.) Commentarius ad evangelium inc.: „*Fuit in diebus Herodis . . . Hic incipit Lucas narracionem ewangelii.*" Expl.: „*Et erant semper, id est communiter et frequenter, in templo laudantes deum, cui est honor etc.*"

10. F. 124—135. Inc.: „*Quatuor sunt minima terre . . . Proverb. 3°. Notandum. Septem epistole, que canonice, id est regulares, nuncupantur.*" Expl.: „*Que talia facit, est eterna. Amen. (R.) Explicit* **postilla (Nicolai de Lyra) super canonicas epistolas.**"

Sequuntur excerpta ex tractatibus dogmaticis f. 136—136′.

11. F. 136—264. **(Nicolai de Lyra postillae super epistolas B. Pauli apostoli.)**

Inc.: „*[E]cce descripsi eam tibi tripliciter. Proverb. XXII°. Quod verbum de (descripcione) sapiencie dicitur.*" Expl.: „*Confirmetur in presenti et in futuro prestante domino nostro Jesu Christo, cui est honor etc.*"

12. F. 264'—265'. Quaestio: R. **Utrum caro beate virginis Marie sanctificata fuerit ante animacionem.**

Inc.: „*Jer. I°. Antequam formarem te in utero . . . Constat, quod beata virgo excellencior fuit, quam sanctus Johannes.*" Expl.: „*Experimento multiplici cognoverunt.*"

13. F. 265'—266. Quaestio: R. **Utrum anima beate virginis sanctificata fuerit ante originalis peccati contraccionem.**

Inc.: „*Anshelmus de conceptu virginali: Decebat ut illius conceptus fieret de matre purissima ea puritate, qua maior sub deo nequit intelligi. Sed maior est puritas, ubi nec actualis nec originalis culpa invenitur.*" Expl.: „*Infeccionem originalis peccati quantum ad effectum, sed quantum ad causam solum.*"

14. F. 266—273. **(Summula pro instructione iuvenum fratrum ordinis praedicatorum.)**

Prologus inc.: „*Ad laudem Jesu Christi pro instruccione iuvenum fratrum ordinis predicatorum, qui ob salutem animarum propter varios et laboriosos discursus non possunt sanctum desiderium studio intendere et tamen frequenter arctantur ad multos et varios vel diversos questionum theologie articulos sapientibus et insipientibus subito respondere, hoc opusculum de multis catholicorum doctorum scriptis compendiosa brevitate collectum scripto commendavi, in unum quasi breviarium composui.*" Prol. expl.: „*Secundum ordinem procedimus.*" Opus inc.: „*Sacra theologie (!), que tractat de deo et de causis altissimis et vera sapiencia dicitur.*" Expl.: „*Sumitur gradus secundum exigenciam meritorum. Explicit summula etc. Amen.*"

15. F. 273—273'. **(Tractatus apologeticus quoad formam vivendi ordinis fratrum praedicatorum.)**

Inc.: „*Nota hec diligenter, quia sunt valde utilia contra emulos, qui impugnant nos dicentes, quod excellentissimus ordo fratrum predicatorum non servat formam apostolicam.*" Expl.: „*Propter hoc dicuntur predicatores re et nomine, sicud frater Jacobus de Voragine, archiepiscopus Januensis et alii plures. Explicit collecta fratris etc.*"

16. F. 273'—280'. Inc.: „*Utrum clerici facientes sumptos (!) superfluos vel voluptuosos de fructibus prebendarum suarum tenerentur ad restitucionem.*" Expl.: „*Fingunt, se cogitari et stringi per talia, cum tamen non sit ita. (R.) Explicit* **Quodlibet(um) Johannis Parisiensis.**"

Johannes, a patria sua **Parisiensis** vocatus aliis cognominibus **Quidort, Surdus** vel **de Soardis,** init. s. XIV floruit in ordine fratrum praedicatorum. Tradidit Parisiis theologiam et scripsit complures libros, qui recensentur apud Quetif-Echard I 500 sqq. Cf. Hurter IV, 385 sq.

Sequuntur variae notae ex theologia morali et historia naturali (De generacione basilisci).

17. F. 280. Inc.: „*De generacione moncium et vallium veritas est.*" Expl.: „*Nisi forte in superficie per radices herbarum ibi generatarum. (R.) Expliciunt*

dicta fratris Alberti (Magni) ordinis fratrum predicatorum de moncium generacione."

Ed. Jammy, Alberti Magni operum t. V. (Lugduni 1651), De causis proprietatum elementorum, l. II, tract. II, c. V., f. 327 sq.

18. F. 281—292. **(Sermones cuiusdam monachi ord. Cist. de variis locis s. scripturae.)**

1. F. 281—282'. **(Sermo in illud:) Unge capud tuum.** Inc.: „*Sacre scripture apothecam.*" Expl.: „*Cuius mors fortitudinis est insigne . . .*"

2. F. 282'—283'. **(Sermo in illud:) Faciem tuam lava.**

Inc.: „*Beatissimus pater noster Bernhardus abbas et doctor egregius asiderans faciem nostri interioris hominis.*" Expl.: „*Dignos no(s) efficiat sponsus pre filiis hominum Jesus Christus dominus noster, qui est super omnia benedictus.*"

3. F. 283'—287. **(Sermo in illud:) Fratres sobrii estote et vigilate.**

Inc.: „*Reverendissimi patres ac domini, si figuras vetustatis mente capiamus.*" Expl.: „*Qui non dormitabit neque dormiet in custodiendo Israel, dominus noster Jesus Christus super omnia benedictus. Amen.*"

4. F. 287—289. **(Sermo in illud:) Qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes celos, ut adimpleret omnia.**

Inc.: „*Beatus Bern(hardus) abbas et doctor egregius huius festivitatis considerans preclaram gloriam.*" Expl.: „*Super omnes celos ut adimpleret omnia Jhesus Christus dominus noster etc.*"

5. F. 289—292. **(Sermo in locum non allatum s. scripturae.)**

Inc.: „*Abbas et doctor mellifluus beatus pater noster Bernhardus destituti hominis per devia viciorum.*" Expl.: „*Et si de hiis queratur, non aliud dicere poterit quam supra etc.*"

19. F. 292—292'. R. **Sermo in conclavi dominorum cardinalium etc.**

Inc.: „*Reverendissimi patres et domini. Licet non deberem predicare sed predicari.*" Expl.: „*Quod et facere potestis, quia habetis dominum cardinalem Bellifortem, et ipsum eligo in papam etc.*"

Verisimile est, hunc sermonem in electione Gregorii XI, qui antea Petrus Rogerus de Belloforte nominabatur, habitum esse. Cf. Pastor, Geschichte der Päpste, I 101 sqq. — F. 293 script. vacat.

180.

Chartac. s. XIV. ex.; f. 195; 29·7×21 *cm*; col. 3; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, aliquot desunt in spatiis iis destinatis; f. 1, 88, 194': „*Liber beate Marie virginis in Neuburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 9. Julii 1656.*"

F. 1—194. R. **Glosa ordinaria (Walafridi Strabi) et interlinearis (Anselmi Laudunensis) super Mattheum et Marcum (cum prologis Sedulii Scoti.)**

1. F. 1—119. (Evangelium s. Matthaei et prologus Sedulii Scoti ad idem cum glossis.)

Prologus inc.: „*Matheus ex Judea sicud in ordine primus ponitur.*" Expl.: „*Querentibus non tacere.*"

Cf. cod. 149 (5).

Glossa margin. ad prologum inc.: „*Modus tractandi talis est.*" Expl.: „*In aquila divinitatis sacramentum.*"

Glossa interlin. ad prologum inc.: „*Vel duo.*" Expl.: „*Hystoria.*"

(F. 1'). Glossa margin. ad evangelium inc.: „*Jer(onimus). In hebreis voluminibus suis a principiis.*" Expl.: „*Veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in celum.*"

(F. 2). Glossa interlin. ad evangelium inc.: „*Salvatoris et non perditoris.*" Expl.: „*Cum finitis laboribus mecum regnabitis.*"

2. F. 120—194. (Evangelium s. Marci et prologus Sedulii Scoti ad idem cum glossis.)

Prologus inc.: „*[M]arcus ewangelista dei electus et Petri in baptismate filius.*" Expl.: „*Qui autem incrementum prestat, deus est.*

Glossa margin. ad prologum inc.: „*Primum expulsio demonis in synagoga.*" Expl.: „*Cum gaudio metamus in celo. B(eda). Marcus dicit: filii David etc. et sic est finis huius prologi.*"

Glossa interlin. ad prologum inc.: „*Dignitatis.*" Expl.: „*Et ut prius faciamus opera bona, post doceamus.*"

(F. 121'). Glossa margin. ad evangelium inc.: „*B(eda). Matheus dicit: filii David, filii Abraham.*" Expl.: „*Ubi fidelium credulitas plus actibus quam locucionibus eruditur et sic est finis huius glose ordinarie super Marcum. Deo gracias.*"

Glossa interlin. ad evangelium inc.: „*Salvatoris, uncti.*" Expl.: „*Preceptum. Obedienciam signa comitantur.*"

F. 195 scriptura vacat.

Cf. codd. 152 et 183.

181.

Chartac. s. XV.; f. 409; 30·5×21·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. a cap. b: titulus codicis, s. XVII.; f. a cap. b', 179, 409: „*Liber beate Marie in Neuburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensium iure sum inscriptus 27. Sept. 1655;*" margo superior f. 12. abscissa est, in marginibus aliquot notationes.

F. 1—406'. **(Hugo de s. Charo lectura super evangelium s. Matthaei.)**

Inc.: „*Liber generationis Jesu Christi filii David filii Habraham. Augustinus in principio satis declarat, se agere de humanitate.*" Expl.: „*Et sic semper cum*

domino erimus. Explicit pro Voglin. Deo gloria. (R). Explicit lectura super Matheum magistri Lambardi (falso!). *Deo gracias.*"

Cf. cod. 16.

De auctore et de editionibus operum eius cf. cod. 15 (3) et cod. 16.

F. 407: „Observationes" duorum bibliothecariorum s. XVII. et XVIII. in praesens opus.

F. 407′—409 scriptura vacant.

182.

Chartac. s. XV.; f. 432; 28·6×21·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. a cap. a b, f. ad calc. a b: fragmentum decretalium (L. V., tit. II et III) s. XIII.; f. a cap. b′, 169′, 432: „*Liber beate Marie virginis in Neuburga claustrali,*" s. XV.; f. a cap. b: „*Bibliothecae Claustroneoburgensi sum iure inscriptus 16. Sept. 1656.*"

F. 1—398. **(Petri Reicher de Pirchenwart lectura super Matthaeum. Cap. 1—26.)**

Inc.: „*Lecturus ewangelium beati Mathei ante aggressum textus.*" Commentarius ad cap. 26 explicit (per perba): „*Cum hec mulier corpus meum vivum.*"

F. 211′—217′ et 399—432′ scriptura vacant.

Petrus Reicher de Pirchenwart (nunc Pirawarth vel Pyrawarth) floruit s. XV. in universitate Viennensi. Ab anno 1427 apud s. Stephanum canonicatum tenuit et 1436 obiit. Cf. Aschbach I 443—445; Fabricius-Mansi 272—273; Jöcher III 1587; Wappler 366. Zeibig 313 sq.; Zschokke 381. Opus praesens non editum est.

183.

Membr. s. XII.; f. 64; 27·5×18 *cm*; col. 3; ligat. rec.; f. 1 littera initialis, reliquae in spatiis iis reservatis desiderantur; f. a cap. b notae aliquae magna ex parte abrasae et verba citata: „*Nichil insanius, quam pro delectatione momentanea eternis se obligare supliciis,*" s. XIII.; f. 64′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo*", s. XIII., cf. cod 5.; f. 40: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*" s. XV., f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 24. Maii 1656.*"

F. 1—64′. **(Evangelium s. Marci et prologus Sedulii Scoti ad idem cum glossa ordinaria Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis.)**

(Prologus inc.): „*Marcus ewangelista dei et Petri in baptismate filius.*" Expl.: „*Qui autem incrementum prestat, deus est.*"

Glossae margin. ad prologum inc.: „*Jeronimus. Quattuor sunt qualitates, de quibus sancta ęvangelia contexuntur.*" Expl.: „*Homo nascendo, vitulus moriendo, leo resurgendo, aquila est ascendendo.*" Glossae interlineares fere penitus desunt. Glossae margin. ad evangelium inc. (f. 1.): „*B(eda). Marcus Petri discipulus rogatu Romanorum evangelium scripsit.*" Expl.: „*Apostoli idem evangelii verbum*

per totum orbem seminaverunt." Glossa interlin. ad evangelium inc. (f. 2'): „*Salvatoris, uncti.*" Expl.: „*Preceptum obedientia, obedientiam signa comutantur (*recte: *comitantur).*"

184.

Chartac. s. XV.; f. 187; 31×21 *cm*; col. 2; man. plures; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, multae in spatiis iis reservatis desiderantur; f. a cap. b, c (invers. ligat.) et f. ad calc. a, b fragmentum commentarii in aliquod opus philosophicum et in varias sequentias (praesertim Notkeri Balbuli)", s. XIV.; f. 187' in margine inferiore: „*Non sunt dicta sancti Thome, sed Reynoldi excepto ultimo sexterno non ligato. Johannes de Praga monachus nomine salutat et omne bonum optat Johanni Lintzer,*" s. XV.; in fine singularum sexternorum saepius notae correctoris: „*Hic nullus est defectus,*" vel: „*Correctus est sexternus ille. Hic nullus est defectus*"; f. 1, 71, 186': „*Liber s. Marie virginis in Neuburga claustrali;*" f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 10. Junii 1656;*" ff. 72—85 et 182—185 atramento corrosae. Codex in fine mancus. In marginibus aliquot notae.

1. F. 1—63'. **(S. Thomae de Aquino expositio evangelii s. Joannis c. 1—5.)**

Prologus inc.: „*Vidi Dominum sedentem super solium excelsum etc. Ysa. VI. Verba proposita verba sunt contemplantis.*" Prologus expl.: „*In libris sacre scripture duplex ordo considerari potest, scilicet temporis, quo scripti sunt et disposicionis, quo ordinantur in biblia.*" Expositio inc.: „*In principio erat verbum. Ewangelista Johannes, sicut dictum est, intendit, primo ostendere divinitatem.*" Expl.: „*Si non creditis litteris illius, quorum libros aput vos habetis, quomodo creditis verbis meis.*"

2. F. 63'—186'. **(Reginaldi de Piperno expositio evangelii s. Joannis c. 5—20 secundum explanationes s. Thomae de Aquino.)**

Inc.: „*Post hec abiit trans mare Galilee, quod est Tyberiadis. Posita doctrina de vita spirituali.*" Expl. expositio c. 20. lect. IV. per verba: „*Ostendit eis manus et latus, in quibus erant signa . . .*"

Reginaldus de Piperno (Priverno), ord. praedic., a s. Thoma electus fuit in socium (c. a. 1260). Expositio super Joannem et quaedam alia opera praelectionibus divi Thomae nituntur. Edit. in operibus s. Thomae, Parisiis 1660, t. XVI, p. 245. — 551. Cf. Hurter, l. c. IV 246, Wetzer-Welte l. c. XI 1632, Fabricius-Mansi l. c. VI 62, Jöcher l. c. III 1957, Quetif-Echard l. c. I 382.

185.

Membr. s. XIII in.; f. 278; 35·5×24·4 *cm*; col. 2; ligat. rec.; f. 1, 2, 66', 117', 144, 166, 182', 193', 203', 211', 216, 216', 227', 234', 238, 238', 240 cum perpulchris ornamentis et imaginibus plenis iocorum et fictarum animalium (drôleries) eleganter pictae; f.

ad calc. a tabula genealogica personarum in sacra scriptura V. T. occurrentium, s. XIII.; f. 108, f. 278: „*Liber sancte Marie in Newnburga,*“ s. XIV. „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustral.*“, s. XV.; f 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi Bibliothecae iure inscriptus 9. July 1656.*“ Codex nitide scriptus exhibet charactere maiore epistolas s. Pauli, minore vero commentarium. In marginibus colore rubro citantur fontes ut: *Aimo, Augustinus, Ambrosius* etc.

F. 1—278. **(Petri Lombardi commentarii in epistolas s. Pauli.)**

Prol. inc.: „*Principia rerum requirenda sunt prius.*“ Commentarii inc.: „*Hucusque enim pendet littera.*“ Expl.: „*Gracia, id est purgacio peccatorum, et alia dei munera sint cum omnibus vobis. Amen.*“

Ed. Migne CXCI 1297—1696 et CXCII 9—520.

In fine versus:

„*Explicit hic Petri glosarum meta magistri,*
*Que pollent (*recte: *perdent) dictis ac viribus utilitatis.*
Sunt admirantes has omnes aspicientes,
Tum laudant pridem, tum post testantur et idem.
Legitur obscura sapientis litteratura
Pauli doctoris, quem rexit virtus amoris
Summa dei nostri. Glosis presentibus istis
Inde sibi iustum iam non est vivere tristis.
Functus in officio laudis fuit iste labore,
Unde manens omni cunctorum dignus honore.“

Cf. cod. 17. De autore et edit. cf. cod. 7.

186.

Chartac. s. XIV. ex.; f. 345; 29×21·4 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; in margine inf. f. 1, 156, 344: „*Liber sancte Marie virginis in Neunburga claustrali,*“ s. XV; in margine sup. f. 1: „*Bibliothecae Claustroneoburgensi sum inscriptus 16. Sept. 1656*“; in margine inf. f. 344 nota: „*Magister Nicolaus medicus,*“ s. XV in. A folio 225—252′ ordo septernorum per ligaturam inversus est, ut notis s. XIV ex. indicatur. In marginibus reperiuntur multae notae.

F. 1—344. **(Petri de Tarantasia postilla super epistolas s. Pauli.)**

Praef. I. inc.: „*Dedi te in lucem gencium . . . Legimus Gen. I., quod fecit dominus duo luminaria magna.*“ Praef. I. expl.: „*In extremo terre positos participes faciet ipse salvator, qui cum patre etc.*“ Praef. II. inc. (f. 1′): „*Vas eleccionis est . . . In magna autem domo, ut ait apostolus.*“ Praef. II. expl.: „*Prestante illo, qui peccata nostra portavit super lignum crucis, qui cum patre etc. . . .*“ Praef. III. inc. (f. 3.): „*Principia rerum etc. Huic operi, videlicet libro epistolarum, premittit glosator (Petrus Lombardus) prohemium sive prologum ad explanacionem et notificacionem sequencium.*“ Praef. III. expl.: „*Non inpetratur meritis sufficientibus, scilicet de condigno, unde adhuc manet gracia.*“ Prologus super epistolam ad Romanos inc. (fol. 5′): „*Romani sunt in tres partes Ytalie . . .*

In epistola ad Romanos premittit glosator presentem prologum." Prologus expl.: „*Sic dicitur: incipit argumentum in epistolam talem vel talem.*" Opus inc. (f. 6): „*Paulus servus Jesu Christi . . . In principio huius operis sicut et aliorum operum 4 specialiter solent inquiri.*" Expl. per postillam super epistola ad Hebraeos: „*Octavo salvat vitam eternam tamquam fidelis advocata. Rom. VI.: Gracia dei, vita eterna Ps.: Graciam et gloriam dabit dominus etc. (R.) Explicit epistola etc.*"

F. 345 script. vacat.

Manuscripta et editiones vide ap. Quetif-Echard I 353, 440 sq., Denis II 305, Hain I 2 n. 7815.

Cf. codd. 188 et 189.

Petrus de Tarantasia, ord. praed. (n. 1225 in Champagny, loco provinciae Tarantasiae), Parisiis sacras litteras magno applausu interpretatus est et sententias Petri Lombardi explanavit, 1272 in archiepiscopum Lugdunensem promotus est et anno sequenti in episcopum cardinalem, a. 1276 papa electus nomen Innocentii V. assumpsit, sed eodem anno post quinque menses decessit. Cf. Quetif-Echard I 350 sqq.; Hurter IV 306 sq.; Denifle, Quellenbelege zu Denifle's „Luther und Lutherthum," Mainz 1905, I 144 sqq. Chevalier, Bio-Bibliographie I 2259 sq.; Rose II, 1 Abt., 294 sqq.

187.

Chartac. s. XV (1458); f. 216; 26·7×20 *cm*; col. 2; ligat. rec.

1. F. 1—128'. (**Guillelmi Peraldi summa vitiorum** incompl.)

Inc.: „*Dicturi de singulis viciis.*" Expl.: „*Taceamus igitur, ut cum silencio possimus vitam ingredi sempiternam. Quod nobis parare dignetur, qui peccatum non fecit, dominus noster . . .*"

Guillelmus Peraldus (de Petra alta, a Peira, Perault(us), Peraltuse), ord. praed., qui a conventu Lugdunensi, ad quem pertinuit, etiam cognomen Lugdunensis accepit, saec. XIII. eximius theologus et scriptor ordinis sui fuit et praesertim operibus suis „Summis de vitiis et virtutibus," merito „Summa aurea" dictis, innotuit. Obiit ante a. 1270. Editiones praenotatarum summarum vid. ap. Hain 12383—12392. Cf. Hurter o. c. IV 234 sqq.; Quetif-Echard o. c. I 131 sqq.; Fabr.-Mansi o. c. III 161.

2. F. 129—146. R. Incipit **Lotharius de vilitate humane condicionis,** qui post hoc papa electus, Innocencius tercius vocatus est. Scriptum per eum P(etro) Portuensi episcopo.

Prolog. inc.: „*Domino patri karissimo P(etro) Portuensi episcopo Lotharius indignus dyaconus.*" Opus inc.: „*Quare de vulvia matris egressus sum . . . Si talia de se locutus est.*" Expl.: „*Sulphur et ignis ardens in secula seculorum.*"

De autore et opere eius primo, quod diaconus cardinalis scripsit, cf. Wetzer-Welte Kirchenlexikon VI 735. Ed. Migne CCXVII 701—746.

3. F. 146'—215. (**Nicolai Byart speculum animae de diversis virtutibus et vitiis.**)

Inc.: „*Duplex est abstinencia detestabilis et laudabilis.*“ Expl.: „*Que preparavit deus electis suis, ad que nos perducere dignetur Jesus, qui vivit etc. Amen.*“ In fine: „*Et sic est finis istius tractatuli, qui scriptus est tempore, quo magne lites sew gwere fuerunt in Austria et foris, gele, esdus luctamen et alia etc. Anno domini etc. LVIII° post Jacobi etc.*“

Fol. 216 scriptura vacat.

Nicolaus de Byart (Bajardus), Gallus, ex ordine fratr. praed. fuit concionator celebris saec. XIII. Opus suum praedictum etiam sub titulo „Summa de abstinentia“ occurrit et sub inscriptione „Dictionarius pauperum“ aliquoties typis excussum est, e. g. Argentorati 1518 per Joannem Knoblouch. Cf. Hurter IV 291 et Quetif-Echard I 124.

188.

Chartac. s. XV. in.; f. 251; 28·5×22 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 131 et 251′; „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV.

F. 1—251. **(Petri de Tarantasia postilla super epistolas s. Pauli ad Romanos, ad Corinthios, ad Galatas.)**

Praef. I. inc.: „*Dedi te in lucem gencium . . . Legimus Gen. 1°, quod fecit deus duo luminaria magna.*“ Prolog. I expl.: „*In extremo terre positos participes faciat salvator ipse, qui cum etc.*“ Praef. II. inc. (f. 2): *Principia rerum . . . Huic operi, id est libro epistolarum, glosator (Petrus Lombardus) premittit prologum ad explanacionem et notificacionem sequencium.*“ Praef. II. expl.: „*Non inpetratur meritis sufficientibus, scilicet de condigno, adhuc manet gracia.*“ Opus inc. (f. 2′): „*Paulus servus Jesu Christi . . . Circa principium huius libri sicud aliorum librorum theologie 4 specialiter solent inquiri.*“ Expl. postilla super epistolam ad Galatas: „*De magnitudine difficultatis non bonitatis etc. (R.) Explicit Gorran* (falso!).“

Cf. cod. 186.

189.

Chartac. s. XV. in; f. 209; 29·3×21 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 110 et 209′: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV. Hic codex ab eadem manu scriptus est atque praecedens n. 188.

F. 1—209. **(Petri de Tarantasia postilla super epistolas s. Pauli ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Thessalonicenses, ad Timotheum, ad Titum, ad Hebraeos.)**

Inc.: „*Paulus apostolus Jesu Christi etc. Hanc epistolam scribit ad Ephesios.*“ Expl.: „*Responsio. Accusacio consciencie est de mortalibus, non de venialibus proprie etc.*“

Cf. cod. 186.

190.

Membr. s XIII.; f. 106; 28×19 *cm*; col. 3 (F. 2—75) et col. 2. (F. 1 et 77—106); ligat. rec.; litterae initiales, f. 1: „*Liber sancte Marie in Niwenburga,*" s. XIII; f. 49 et 106': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV.

1. F. 1—75. **(Epistolae catholicae cum glossa ordinaria Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis.)**

Prologus continet varias notas de vita s. Jacobi atque de septem epistolis catholicis et praefationem s. Hieronymi in epistolas catholicas. Inc.: „*Jacobus cognomento iustus filius Marie sororis matris domini.*" Expl.: „*Quorum episcopus Jacobus iste fuerat ordinatus.*" Glossa in collateralibus columnis in minore scriptura inc. (f. 2): „*Jacobus. Iste ecclesie Jerosolimitane post apostolos ad predicandum missos.*" Expl.: „*Imperans tam nolentibus quam volentibus et potens, cui nichil resistit.*" Glossa interlin. inc. (f. 2): „*Celebris persona, luctator vel supplantator.*" Glossa interlin. expl.: „*Qui solus creator et salvator omnium mittendo filium. Imputetur.*"

Cf. cod. 152.

2. F. 76'—106'. **(Epitome summae super sententias Guillelmi Autissiodorensis.)**

In margine superiore nota recentioris manus: „*Sentencie Prosperi* (falso!). *Liber primus.*"

Prol. inc.: „*Licet fragmenta sub mensa magistrorum querenti gracius permittantur.*" Prol. expl.: „*Auctoritatis domicilia consignans tibi moralibus diligendius (!) insistendo.*" Operis lib. I. inc.: „*Fides, ut dicit apostolus, est substancia rerum sperandarum.*" Lib. I. expl. (f. 99): „*Unde expone verius, id est expressius.*" Lib. II. inc. (fol. 79): „*Questionem de creacione angelorum dividimus in duas particulos.*" Lib. II. expl.: „*Quandoque permittit hominem peccare propter peccata precedencia. Rom I.: Tradidit illos deus in pas(siones) ig(nominie) et XVI. Ezech.: Zelus meus auferetur a te.*" Lib. III. inc. (f. 85'): „*De homine assumpto, id est incarnacione. Pater non fuit incarnatus, sed filius.*" Lib. III. expl.: „*Et si sciat eum innoxium.*" L. IV. inc. (f. 100): „*De sacramentis. Sacramentum est invisibilis gracie visibilis forma.*" Expl.: „*Illa gaudia tibi prestare dignetur dominus noster Jesus Christus, cui est honor et gloria etc. Amen.*"

De auctore vide Buchberger II 2727. De hoc opere Denis II 1274 sq. et cf. Rose, II, 1 p. 232 sqq.

Guillelmus Autissiodorensis, saec. XIII. archidiaconus Bellovaci et postea magister theologiae Parisiis magno successu coluit theologiam scholasticam. Scripsit summam theologicam valde aestimatam, quae tantum quoad doctrinam et structuram sententiis Petri Lombardi nititur, ceterum multa nova continet. † 1231 vel 1232.

191.

Membr. s. XIII. ex. (f. 1—70) et s. XIV. (f. 71—118); f. 118; 33×23 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. 1, 60, 118: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV.; f. 51—53 excisa.

1. F. 1—40'. **(Nicolai de Gorran postilla super Apocalypsim.)**

Inc.: „*Apocalypsis etc. Liber iste dividitur in tres partes.*" Expl.: „*Homo enim, cum in dignitate ymaginis et similitudinis dei conditus esset, per prime prevaricacionis culpam iumentis comparatus est, sicut dicitur in ps(almo): Homo, cum in honore esset, non intellexit, compara(tus) est iumen(tis) insi(pientibus) et si(milis) f(actus) est il(lis).*"

De auctore cf. cod. 14, de hoc opere cf. Quetif-Echard, l. c. I 442; Xenia Bernardina II 69 n. 137 (3).

2. F. 41—70. **(Hugonis de s. Charo postilla super Job.)**

Inc.: „*Legitur Osee IX°. In funiculis Adam traham te, in vinculis caritatis. Funiculos Adam vocat propheta penas temporales.*" Expl.: „*Propter VII dona spiritus sancti, quibus omnes electi adiuvantur. Explicit.*"

Ed. Basileae 1498—1502, Joannes de Amerbach (Hain-Copinger 3175, Proctor 7613). De auctore cf. cod. 16. — F. 70' script. vacat.

3. F. 71—117'.

Inc.: „*Misse sunt epistole ex regis nomine.*" Expl.: „*Ipsi sunt arguendi, ne alii imitentur ipsos. Deo gracias etc. Explicit* **postilla Nicolai (de Gorran) super canonicas epistolas.**"

Sub nomine s. Thomae aliquoties prodiit. Cf. editionem s. Thomae, Parisiis 1660 t., XIX p. I. sect. II. 3 sqq.

Sequuntur (f. 117' et 118) aliqua **dicta de Beseleel per modum epilogationis.**

Inc.: „*Fecit et Beseleel lucernas VII . . . Licet secundum psalmum de quolibet sancte scripture verbo verum sit: Lucerna pedibus m(eis) verbum tuum.*" Expl.: „*Ut illuminati in via ad claritatem patrie valeamus pervenire, ad quam nos perducat dominus noster Jesus Christus, qui etc. Amen.*"

Edit. o. c. p. 97 sq. F. 118' sine scriptura est.

192.

Chartac. s. XIV.; f. 84; 29×21·8 *cm*; col. 2; ligat. antiqua lign. et corio albo inducta; litterae initiales rubrae; tegum. ant. b et post. a, f. a cap. et f. ad calc.: fragmenta antiphonarii cum neumis, s. XII.; f. 1, 38, 82': „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 6. Sept. 1656.*"

1. F. 1—76'. **(Marchesini a Regio Lepidi Mammotrepton super bibliam.)**

Prolog. inc.: „*Inpaciens proprie impericie ac ruditati compaciens pauperum clericorum.*" Prolog. expl.: „*Qui gressus dirigit parvulorum, mamortectus(!) poterit appellari.*" Opus inc.: „*Frater Ambrosius etc. Frater, scilicet in fide perferens, id est portans.*" Expl.: „*Eciam et amen, id est vere, unum latinum et unum hebreum. Veni domine. Gracia domini nostri Jesu Christi sit cum omnibus nobis. Amen.*"

Codex tantum primam partem libri „Mammotrepton" (corrupte: Mammotrectus, Mammotractus etc.) continet.

Marchesinus a Regio Lepidi, ab aliis Joannes Marchesinus dictus, ord. fratr. minor., est auctor operis huius, dictionarii vocabulorum bibliorum, quod, quia in usum clericorum rudium composuit, Mammotrepton inscripsit. Vixit circa 1300. Cf. Hurter o. c., IV 329 et 330; Fabr. Mansi V 11, 22; Oudin. III 2562; Jöcher III 145; Wetzer-Welte VIII 586. Editiones vide ap. Hain II 1. p. 333 n. 10551—10574 et Ebert II 26 n. 12889—12891.

2. F. 77—80. **(Versus de decem praeceptis, de septem sacramentis et de aliis.)**

Inc.: „*Hec sunt iussa decem veterum.*" Expl.: „*Anticipans inimicos male prevenerit hora.*"

3. F. 80'. **(Formula confessionis in actione capitulari.)**

Inc.: „*Confiteor deo patri omnipotenti et beate Marie virgini, contra precepta dei graviter deliquisse.*" Expl.: „*Eos sepe blasvemando et malis verbis vituperando.*"

F. 81 script. vacat.

4. F. 81'—82'. **(Tabulae denuntiandorum in die coenae et in aliis solemnitatibus.)**

Inc.: „*Isti sunt denunciandi in die cene et aliis solempnitatibus. Omnes hereticos et iudeos et eorum fautores.*" Expl.: „*Ecclesia non consuevit, dare talem penitenciam etc. Sic est finis.*"

5. F. 82'—83'. (Ab alia manu.) R. Incipit **tabula principalium vocabulorum mamortecti(!) secundum ordinem alphabeti** (incompl.).

F. 84 script. vacat.

193.

Chart. s. XV. in.; f. 268; 28×20·4 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 5 simplex delineatio locorum interiorum arcae Noe; f. 3: „*Liber iste est domini Jacobi plebani in Ybso.*" Manus posterior addidit: „*Datus domino Petro de Haushaim a testamentariis prefati domini Jacobi anno (14)70 etc.*" F. 133 in margine schedula chartacea adglutinata.

1. F. 1'—2'. **(Tabula librorum s. scripturae.)**

2. F. 3—133. **(Argumenta librorum historialium veteris testamenti secundum Alexandri de Villa Dei tabulam super bibliam per versus compositam.)**

Prol. inc.: „*Nota. Lyra ponit in principio super Genesim septem regulas exponendi sacram scripturam.*" Prol. expl.: „*Cum subdit: Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris.*" Opus inc.: „*Sex est prima diccio. Nota: Sacra scriptura dividitur in duas partes.*" Expl.: „*Huius belli singulis annis. Et sic est finis Machabaeorum. (R.) Expliciunt materie omnium librorum historialium.*"

3. F. 134—159'. **(Alexandri de Villa Dei tabula super bibliam per versus composita.)**

Inc.: „*Sex | prohibet | peccant | Abel | Ennoch | archa fit | intra(n)t.*“ Expl.: *Flebunt | ad cenam | stantes | sponsam | venio iam.*“ Glossa interlin. ad versus inc.: „*Opera dierum, creacio celi et terre et omnia(!), que in eis sunt.*“ Glossa interlin. expl.: „*Et merces mea in eternum, reddere unicuique secundum opera sua. (R.) Et sic est finis registri tocius biblie.*“

Hoc summarium biblicum etiam tanquam biblia pauperum falso Alberto Magno attribuitur. — De auctore ex ordine fratr. Min., qui saec. XIII vixit, cf. Reichling. Das Doctrinale des Alexander de Villa-Dei in Monum. Germ. Paedagogica t. XII, p. XLII sq.; Leyser, Hist. poetar. et poemat. med. aevi, Halae Magdeburg. 1721, p. 767 sqq. Editiones vide ap. Fabr. Mansi I 68. Vide etiam Wetzer-Welte I 516.

4. F. 160—268'. R. Incipiunt **lecciones in circulo anni.**

1. F. 160—160'. **(III lectiones in nativitate domini.)**

Inc.: „*Primo tempore alleviata est terra.*“ Expl.: „*Et cecidit in Israel. Hec dicit dominus.*“ Prophetia Isaiae I.: cap. 9, v. 1—8; II.: cap. 40, v. 1—18; III.: cap. 52, v. 1—10.

2. F. 160'—161. **(Sermo s. Maximi Taurinensis in nativitate domini.)**

Inc.: „*Natalis domini dies ea de causa a patribus votive solempnitatis institutus est.*“ Expl.: „*In memoriam revocetur, quod natus est Christus.*“

Ed. per partes Migne P. L. t. 57 col. 761.

3. F. 161—161'. **(Sermo s. Leonis Magni in nativitate domini.)**

Inc.: „*Salvator noster, dilectissimi, hodie natus est, gaudeamus.*“ Expl.: „*Amplectamur Christum in nostra carne nascentem, ut eum videre mereamur deum glorie in sua maiestate regnantem cum deo patre et spiritu sancto. Amen.*“

Ed. Migne P. L. t. 54 col. 190 sqq.

4. F. 161'—162'. **(Sermo s. Fulgentii episcopi Ruspensis in nativitate domini.)**

Inc.: „*Cupientes, aliquid de huius diei solempnitate narrare.*“ Expl.: „*Ad illum quoque diem omnes cum gaudio et pace perducat, populumque suum in fide et caritate custodiat, qui cum patre etc.*“

Ed. Migne P. L. t. 65 col. 726 sqq.

5. F. 162'—164. R. **(Sermo s. Fulgentii episcopi Ruspensis in festo s.) Stephani prothomartyris.**

Inc.: „*Heri celebravimus temporalem sempiterni regis natalem.*“ Expl.: „*Insistite operibus bonis, ut ad eterna premia pervenire possitis, adiuti gracia salvatoris.*“

Ed. Migne P. L. t. 65 col. 729 sqq.

6. F. 164—165. R. **(Sermo in festo) s. Johannis apostoli.**

Inc.: „*Sicut in patrum litteris invenimus, Johannes cum longo senio confectus.*“ Expl.: „*Quantum mortalibus phas est, incessu mentis speculando sublimiter.*“

7. F. 164'—165. **Alius sermo (in festo s. Johannis apostoli.)**

Inc.: „*Sequitur: Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de hiis . . . Iam manifeste beatus Johannes suam personam designat.*“ Expl.: „*Exercendo, que docuit, ad dona sempiterna, que promisit, pervenire per dominum nostrum Jesum Christum, qui etc.*“

8. F. 165—166. **(Sermo s. Severiani in festo sanctorum Innocentium.)**

Inc.: „*Zelus, quo tendat, quo prosiliat livor.*“ Expl.: „*Non virtutis humane, sed muneris est divini.*“

Ed. Migne P. L. t. 95 col. 1174 sq.

9. F. 166—166'. R. **Sermo infra octavas nativitatis.**

Inc.: „*Consideremus, fratres karissimi, quanta gracia redemptoris nostri.*“ Expl.: „*Sed et incommunicabilem nobis essenciam sue divine maiestatis ostenderet, in qua vivit etc.*“

10. F. 166'—167. R. **(Sermo s. Ambrosii ep.) in circumcisione domini.**

Inc.: „*Circumciditur puer itaque. Quis ille puer, nisi ille, de quo dictum est.*“ Expl.: „*Hic est, qui aperiret matris sue (vulvam), ut immaculatus exiret.*“

Ed. Migne P. L. t. 95 col. 1185 sq.

11. F. 167—168. R. **(Sermo) in octava Stephani.**

Inc.: „*Stephanus grece, latine coronatus dicitur.*“ Expl.: „*Ut in morte quoque pro eis, a quibus occidebatur, oraret.*“

12. F. 168—169. R. **(Sermo) in octava Johannis ewangeliste.**

Inc.: „*Fratres, benedictus deus et pater domini nostri Jesu Christi . . . Quomodo secundum substanciam deus bonus, nos communione sui efficit bonos.*“ Expl.: „*Dives gracia dei proprietate tenuabitur.*“

13. F. 169—170'. R. **(Sermo) in octava Innocencium.**

Inc.: „*Vidi super montem Syon agnum stantem. Agnus Christus, de quo Jo(annes) dicit: Ecce agnus dei.*“ Expl.: „*Beati ergo inmaculati, qui in vitam eternam merentur intrare.*“

14. F. 170'—171. R. **(Homilia) in vigilia epyphanie.**

Inc.: „*In illo tempore defuncto Herode apparuit angelus domini . . . Obitus quippe Herodis.*“ Expl.: „*Eisdem verbis iuxta ebraicam veritatem et iuxta lingwam illius, id est ydyoma, scriptum sit: Exiet virga de radice Yesse et Nazareus de radice eius ascendet.*“

15. F. 171—172. R. **(III Lectiones) in epiphania domini.**

Inc.: „*Omnes sicientes venite ad aquas.*“ Expl.: „*Civitas quesita et non derelicta, dicit dominus omnipotens.*“ Prophetia Isaiae I.: c. 55 et 56, v. 1; II.: c. 60; III.: c. 61, v. 10—c. 62.

16. F. 172—172'. R. **Lectio quarta in epiphania domini (a s. Leone Magno.)**

Inc.: „*Celebrato proxime die, quo intemerata virginitas humani generis edidit salvatorem.*“ Expl.: „*Nec nos inpediant terrena, quibus parata sunt celestia. Per dominum etc*“
Ed. Migne P. L. t. 54 col. 236 sqq.

17. F. 172'—173. R. **Lectio quinta (in epiphania domini a s. Maximo Taurinensi.)**

Inc.: „*In hac, dilectissimi, celebritate sicut relatu paterne tradicionis instruimur.*“ Expl.: „*Caligantis mundi veteris renovavit aspectum.*“
Ed. Migne P. L. t. 57 col. 272 sqq.

18. F. 173—174. R. **Lectio sexta (in epiphania domini a s. Maximo Taurinensi.)**

Inc.: „*Ecce fratres ad querendum regem regum una stella Caldeos pertraxit.*“ Expl.: „*Sobrio illo gracie sue vino propitius potare dignetur, qui etc.*“
Ed. Migne P. L. t. 57 col. 274 sqq.

19. F. 174—174'. R. **Infra octavas epiphanie (homilia) venerabilis Bede.**

Inc.: „*In illo tempore videt Johannes Jesum . . . Johannes Baptista et precursor domini salvatoris.*“ Expl.: „*Ut sic baptisando viam illi prepararem, qui baptisar et in remissiomem peccatorum. Et testimonium perhibuit Johannes dicens: Qui vidi spiritum descendentem . . .*“
Ed. Migne P. L. t. 94 col. 74 sqq.

20. F. 174'—175'. R. **Sermo (venerabilis Bedae) infra octavas (epiphaniae.)**

Inc.: „*Bene in columbe specie descendit.*“ Expl.: „*Ut per inpassibilem sue divinitatis potentiam reconciliaret nos deo patri, cum quo etc.*“
Ed. Migne P. L. t. 94 col. 76 sqq.

21. F. 175'—177'. R. **Sermo (infra octavas epiphaniae.)**

Inc.: „*Igitur dum oriens.*“ Expl.: „*Qui ex paradiso per delectamenta discessimus, ad hoc per lammenta revocamur.*“

22. F. 177'—178. R. **Bede presbyteri (homilia infra octavam epiphaniae.)**

Inc.: „*In illo tempore venit Jesus a Galilea in Jordane ... Lectio sancti ewangelii, quam modo fratres audivimus, magnum in domino nobis et in servo dat perfecte humilitatis exemplum.*“ Expl.: „*Celi aditum patere et spiritum sanctum dari monstravit.*“
Ed. Migne P. L. t. 94 col. 58 sqq.

23. F. 178—179. R. **Sermo in octava epiphanie.**

Inc.: „*Bene autem spiritus sanctus reconciliator in columba, qui multum est simplex avis, apparuit.*“ Expl.: „*Per unctionem sacri crismatis gracia sancti spiritus signamur, quam conservare in nobis intemeratam dignetur ipse, qui dedit dominus noster Jesus Christus etc.*“
Ed. Migne P. L. t. 94 col. 60 sqq.

24. F. 179. R. **Prologus super sanctos.**

Inc.: „*Beatus Eusebius Palestine Cesariensis episcopus, cum historiam ecclesiasticam conscriberet.*" Expl.: „*Tue vero oracionis, si evasero culpam.*"

25. F. 179—182. R. **(Sermo in festo s.) Silvestri.**

Inc.: „*Silvester itaque, cum esset infantulus.*" Expl.: „*Benedicens et faciens catecuminum abiit.*"

26. F. 182—183'. R. **(Sermo in festo s.) Nycolai.**

Inc.: „*Cum igitur omni carismatum virtute corroboraretur Nycolaus.*" Expl.: „*Homines illos Jesu Christi famulos remisit ad propria. Tu.*"

27. F. 183'—185. R. **(Sermo in festo s.) Sebastiani.**

Inc.: „*Sebastianus vir christianissimus Mediolani eruditus, civis vero Narbonensis.*" Expl.: „*Domum suam fecit ecclesiam et cum omnibus opibus suis ad Christianorum requiem relinquens fecit heredem in Christo, cui gloria etc.*"

Hic sermo excerpta ex actis s. Sebastiani a s. Ambrosio collectis exhibet. Cf. Migne P. L. t. 17 col. 1113 sqq. Acta sanct. 19. Jan. (Jan. t. II p. 265 sqq.)

28. F. 185—186'. R. **(S. Maximi Taurinensis sermo) de sancta Agnete.**

Inc.: „*Cum in toto mundo virgineus flos Marie inmarcissibiles coronas annectat.*" Expl.: „*Omnium tuorum laborum tradidit palmam, qui regnat etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 643 sqq.

29. F. 186'—187'. R. **(Sermo) in octava Agnetis.**

Inc.: „*Immaculatus dominus immaculatam sibi famulam.*" Expl.: „*Nemo ergo miretur, si angelis comparetur, que angelorum deo copulatur.*"

Auctor usus est honilia Rabani Mauri in natali virginum. Cf. Migne P. L. t. 110 col. 71 sqq.

30. F. 187'—188. R. **(S. Augustini sermo in festo s.) Vincencii martyris.**

Inc.: „*In passione, que nobis hodie recitata est.*" Expl.: „*Non mersit aqua corpus eius. Sed in hiis et huius modi nichil est aliud, nisi: Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius, cuis est honor etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1255 sqq.

31. F. 188—189. **(Sermo in festo s. Vincentii martyris s. Augustino perperam adscriptus.** Incompletus.)

Inc.: „*Cunctorum licet, dilectissimi, gloriosas martyrum passiones.*" Expl.: „*Ut tali pastu eorum impleret ventrem, quorum ipsorum gerebat mentem. Sed ut divinis excrescentibus beneficiis maioris victoriae Vincencio . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2095 sqq.

32. F. 189'—190. R. **(Sermo in festo s.) Lucie virginis.**

Inc.: „*Lucia virgo Syracusana nobilis genere audiens famam sancte Agathe.*" Expl.: „*Passa est autem tempore Constantii et Maxentii circa annos domini CCCX°.*"

33. F. 190'—191. R. **(Sermo) in conversione s. Pauli (perperam s. Augustino tributus.)**

Inc.: „*Hodie de actibus apostolorum leccio pronunciata est.*" Expl.: „*Vides, quod meritum pro pena consequimur. Gratis enim salvi efficimur de peccatis nostris largiente domino nostro Jesu Christo, qui vivit etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2098 sq.

34. F. 191'—193 et 194'—195. R. **Omelia Augustini** (recte: **Fulgentii, episcopi Ruspensis) in purificacione (beate Mariae virginis).**

Inc.: „*Postquam impleti sunt dies purgacionis . . . Si subtiliter a fidelibus, que sit huius diei solempnitas, perpendatur.* Expl.: „*Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnes benedictus etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 65 col. 838 sqq.

35. F. 193'—194 et 195'—196. R. **(Sermo) de sancto Blasio.**

Inc.: „*Temporibus Licinii imperatoris, qui Constantini Augusti sororem habebat.*" Expl.: „*Sub preside Agricolao, regnante domino nostro Jesu Christo etc.*"

Edit. Acta sanct. 3. Febr. (Febr. T. I p. 339 sqq.)

36. F. 196—196'. R. **(Sermo in festo) s. Agathe virginis.**

Inc.: „*In Sicilia urbe Cathanensium sub Diocleciano.*" Expl.: „*Merebimur, gaudia eterna obtinere per misericordiam graciam domini nostri Jesu Christi etc.*"

37. F. 196'—197. R. **(Sermo s. Augustino suppositus in) kathedra s. Petri.**

Inc.: „*Institucio solempnitatis hodierne a senioribus nostris kathedre nomen accepit.*" Expl.: „*Dum ea, que domino placita sunt, faciatis, vos eciam cum Christo in eternum esse mereamini, quod ipse prestare dignetur . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2100 sq.

38. F. 197. **(Alius sermo s. Augustino suppositus in cathedra s. Petri.)**

Inc.: „*Quamvis solempnitatis festivitas hodierne a nobis merito honoretur.*" Expl.: „*In eternum mereatur cum sanctis esse prestante domino nostro Jesu Christo . . .*"

Ed. Migne l. c. col. 2101 sq.

39. F. 197'—198. **(Tertius sermo s. Augustino suppositus in cathedra s. Petri.)**

Inc.: „*[N]ostis, fratres karissimi, beatissimum Petrum in salvatoris passione suis erroribus profecisse.*" Expl.: „*Ille auxilium solitum non negabit Jesus Christus . . .*"

Ed. Migne l. c. col. 2102 sq.

40. F. 198—199. R. **(Sermo in festo s.) Mathie apostoli.**

Inc.: „*Cum preclara beati Mathie apostoli festivitas per anni cursus revolutionem se representat.*" Expl.: „*Ut eius precibus et meritis apud eum adiuvemur, qui mirabilia in sanctis suis operatur Jesus Christus etc.*"

Cf. Rose II 1, pag. 142, „Omeliarius Lacensis" 135, et Bibliotheca hagiographica latina. Supplem. 224.

41. F. 199—200′. R. **(Sermo in festo s.) Gregorii (compilatus ex vitis eiusdem scriptis a Joanne diacono et a Paulo diacono, monacho Cassinensi.)**

Inc.: „*Gregorius genere Romanus arte philosophus, Gorgiani viri clarissimi et beate Silviae filius.*" Expl.: „*Apud Petri apostoli templum summus pontifex consecratur.*"

Ed. per partes Migne P. L. t. 75 col. 63 sqq. et col. 45 sq.

42. F. 200′—201′. **(Sermo de sancto Benedicto compilatus ex s. Gregorii Magni vita s. Benedicti.)**

Inc.: „*Fuit vir vite venerabilis gracia dei Benedictus nomine.*" Expl.: „*Jure iam factus est virtutum magister.*"

Ed. Migne P. L. t. 66 col. 126 sqq.

43. F. 201′—202′. R. **(Sermo) de sanctis post pascha.**

Inc.: „*Quia annua festa sanctorum martyrum recolimus.*" Expl.: „*Salvator suscitat, cum resurgit.*"

44. F. 202′—204. R. **(Sermo) in invencione sancte crucis.**

Inc.: „*Audivimus apostolum dicentem: Det vobis deus per spiritum sanctum virtute corroborari . . .*" Expl.: „*Magna sciencia ista confidencia.*"

45. F. 204—204′. R. **(Sermo) in festo (s.) Pangracii.**

Inc.: „*In illis temporibus immanis persecucio fuit Christianis sub Deocleciano et Maximiano.*" Expl.: „*Eodem tempore passa est sanctissima virgo Sotheris nobili genere orta sub Dyacleciano nono et Maximiano octavo, regnante domino nostro Jesu Christo etc.*"

Ed. Acta sanct. 12. Mai. (Mai. t. III p. 21.)

46. F. 204′—205. R. **(Sermo in festo s.) Barnabe apostoli.**

Inc.: „*Redemptor noster ac salvator Jesus Christus, antequam de interitu sathane triumphans.*" Expl.: „*In ea perseverando eterna premia percipies.*"

Dimidia pars huius sermonis ex Actibus vitae S. Barnabae, ed. Acta sanct. 11. Jun. (Jun. t. II p. 423 sqq.)

47. F. 206—207. R. **(Sermo in festo s.) Viti (et) Modesti.**

Inc.: „*Temporibus Dyacleciani et Maximiani imperatorum in provincia Licia Vitus.*" Expl.: „*Vidit septem angelos stantes iuxta infantem alas habentes sicut aquile et dicentes: ayos, ayos, ayos. Qui, ut audivit, statim excecatus est. Tu autem domine . . .*"

Cf. Bibliotheca hagiographica latina 1258.

48. F. 207—208. R. **(S. Leonis Magni sermo) de sancto Petro (et Paulo).**

Inc.: „*Omnium quidem sanctarum sole(m)pnitatum, dilectissimi, totus mundus est particeps.*" Expl.: „*Labor similes et finis fecit equales.*"

Ed. Migne P. L. t. 54 col. 422 sqq.

49. F. 208—209'. R. **(S. Maximi Taurinensis sermo) in octava apostolorum (Petri et Pauli.)**

Inc.: „*Gloriosissimos Christiane fidei principes annuis solempnitatibus honorantes.*“ Expl.: „*Ubi mundus caput habebat imperii, ibi regni sui principes collocaret.*“

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 391 sqq.

50. F. 209'—211. R. **(Sermo s. Augustino suppositus) de visione Petri.**

Inc.: „*Modo cum leccio Actuum legeretur, audi(vi)mus, quod beatus Petrus circa horam sextam ascenderit in cenaculum.*“ Expl.: „*Quam rem eciam, ut in vobis pietas divina implere et confirmare dignetur, oracionibus supplicemur prestante domino . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1939 sqq.

51. F. 211—212'. R. **(Sermo s. Joannis Chrysostomi) de s. Paulo.**

Inc.: „*Beatus Paulus, qui tantam vim humane alacritatis ostendit.*“ Expl.: „*Ambulemus, ut et Paulum, ymo et dominum Pauli videre mereamur et incorporales consequamur coronas gracia et misericordia domini nostri . . .*“

Ed. Migne P. G. t. 50 col. 483 sqq.

52. F. 212'—214. R. **(Sermo) de s. Margareta.**

Inc.: „*Post passionem et resurreccionem domini nostri Jesu Christi et gloriosissimam eius ascensionem ad celum.*“ Expl.: „*Confusus a Christo, cuius te virtus confringet in perpetua pena. Benedictus deus etc.*“

Ed. Acta sanct. 20. Jul. (Jul. t. V. p. 31.)

53. F. 214—217. R. **(Sermo) in divisione apostolorum.**

Inc.: „*Duodecim apostolorum nomina sunt hec.*“ Expl.: „*Bene autem Scarioth dicitur, quia memoria eius mortalis est in ecclesia.*“

54. F. 217—218. R. **(Pauli diaconi sermo) in vinculis Petri.**

Inc.: „*Symon Johanna filius Petrus a petra vocatus.*“ Expl.: „*Que eatenus cesaris victoria, deinceps Petri appellarentur vincula.*“

Ed. Migne P. L. t. 95 col. 1485 sqq.

55. F. 218—218'. R. **(Sermo) de s. Affra.**

Inc.: „*Apud provinciam Reciam civitate Augusta Narcissus episcopus.*“ Expl.: „*Eunomia et Eutropia et omnes unanimiter ad dominum migraverunt. Tu . . .*“

Partes huius sermonis consentiunt cum eo, quem Act. Sanct. 5. Aug. (Aug. t. II. p. 55) continent.

56. F. 218'—219. R. **(Sermo) de s. Laurencio.**

Inc.: „*Sicut sanctorum patrum, fratres karissimi, non incerta relacione didicimus, cum venerabilis Sixtus apostolice sedis sacerdocio fungeretur.*“ Expl.: „*Ignem seculi pacienter sustinuit et confidenter evasit . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 410 sqq.

57. F. 219'. R. **(Sermo s. Maximi Taurinensis) de s. Laurencio.**

Inc.: „*Beatissimi Laurencii, fratres karissimi, annua novaque semper festivitas ecclesiam dei iugiter in gaudia leticie spiritualis attendit.*" Expl.: „*Incorrupte lucis illuminacione fulgere.*"

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 413 sq.

58. F. 220—220'. R. **(Sermo S. Maximi Taurinensis) in octava (assumptionis) beate (Marie) virginis.**

Inc.: „*Celebritas hodierne diei (admonet), ut in laudes virginis immorari debeamus.*" Expl.: „*Ipsa nos sedula prece commendare dignetur in celis. Quod ipse prestare dignetur, qui in unitate perfecta vivit . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 867 sq.

59. F. 221—222. R. **(Ex Possidii Calamensis vita) s. Augustini.**

Inc.: „*Inspirante rerum omnium factore et gubernatore.*" Expl.: „*Contra usum quidem et consuetudinem ecclesiarum Africanarum.*"

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 33 sqq.

60. F. 222—223'. R. **(S. Petri Chrysologi sermo) in decollacione Joannis Baptiste.**

Inc.: „*Hodie nobis Joannis virtus et Herodis feritas.*" Expl.: „*De natali suo Herodes est mortuus.*"

Ed. Migne P. L. t. 52 col. 549 sqq.

61. F. 223'—225. R. **(B. Rabani Mauri sermo) in exaltacione s. crucis.**

Inc.: „*Tempore illo, postquam Augusto Constantino contra Maxencium tyrannum properante ad bellum.*" Expl.: „*Perseverantibus in sancte crucis signaculo miraculis plurimis, donante domino nostro Iesu Christo, cui est . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 110 col. 131 sqq.

62. F. 225—225'. R. **(Sermo) in die s. Michaelis ex homilia XXXIV. s. Gregorii Magni in evangelia.**

Inc.: „*Angelorum quippe et hominum naturam ad cognoscendum se dominus condidit.*" Expl.: „*Apud nos eciam nomina per ministeria trahunt.*"

Ed. Migne P. L. t. 76 col. 1249 sqq.

63. F. 225'—227. R. **(Sermo) item de angelis.**

Inc.: „*Angelorum nomen est officii non nature. Nam secundum naturam spiritus nuncupantur.*" Expl.: „*Per quod cognoscitur, per incarnacionem dominicam pacem hominibus fuisse et angelis reditam.*"

64. F. 227—228. R. **Homilia de sanctis angelis ex commentario S. Hieronymi in evangelium secundum Matthaeum.**

Inc.: „*Accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Quis putas est maior . . . Quod sepe monui, nunc observandum est.*" Expl.: „*Hec apostolus quoque precepit, velari capita mulierum in ecclesia propter angelos.*"

Ed. Migne P. L. t. 26 col. 132 sqq.

65. F. 228—229'. R. **(Sermo) de omnibus sanctis.**

Inc.: „*Fratres karissimi, in omnium primordiis sanctorum nos nominare et glorificare condecet.*" Expl.: „*Ad eos, de quibus loquimur, toto corde tendamus, ut cum ipsis postmodum in eterna secula gaudere mereamur per eum, qui etc.*"

66. F. 229'—230 et 231. R. **(Sermo) de sancta Elizabeth.**

Inc.: „*Cum beata Elizabeth de erumpnis et laboribus huius mundi.*" Expl.: „*In capellam cum canticis et oracionibus et cum multis lacrimis deportatum est.*"

67. F. 231'. R. **(Sermo) de decem millibus martyrum.**

Inc.: „*Temporibus Adriani imperatoris passio decem milium martyrum, quos glorificavit deus, veneratur et colitur Christo X. kal. iulii .*" Expl.: „*Emiserunt spiritum sine dubio percepturi premia regni celorum, ad que nos perducat deus. Amen.*"

Cf. Bibliotheca hagiographica latina. Supplem. 3.

68. F. 232—232'. R. **(Sermo) in nativitate beate virginis (Mariae).**

Inc.: „*In diebus illis erat vir in Israel Joachim nomine.*" Expl.: „*Si non domini voluntatem cognovissem.*"

69. F. 232'—233'. R. **(Sermo) de sancta Dorothea.**

Inc.: „*Gloriosa virgo et martyr Dorothea ex patre Dorotheo et matre Theodora.*" Expl.: „*Rosas et mala de viridario sponsi sui petens sibi mitti, quod illa promisit. Tu . . .*"

Ed. Acta Sanct. 6. Febr. (Febr. t. II. p. 773 sqq.)

70. F. 233'—235. R. **(Sermo) de sancto Martino.**

Inc.: „*Igitur Martinus Sabarie Pannoniorum oppido oriundus.*" Expl.: „*Maria cum virginibus assumpsit, ipse Jesus coronavit.*"

Ed. Migne P. L. t. 20 col. 161 sqq.

71. F. 235—236. R. **(Sermo) de s. Katharina.**

Inc.: „*Maxencius imperator anno XXXI° regni sui residens in civitate Allexandrinorum.*" Expl.: „*Caro et cutis superficies in a(d)mirabilem decorem convertebantur.*"

Cf. Bibliotheca hagiographica latina. Supplem. 70.

72. F. 236—239. R. **(Sermo) in nataliciis apostolorum.**

Inc.: „*In leccione ewangelica, que hanc antecedit, dixerat dominus: Non vos me elegistis . . .*" Expl.: „*Ne ipsa iudicante dampnentur.*"

73. F. 239—241'. R. **(Sermo Bedae venerabili suppositus) de omnibus sanctis.**

Inc.: „*Legimus in ecclesiasticis historiis, quod sanctus Bonifacius.*" Expl.: „*Ad eos, de quibus loquimur, toto corde tendamus, ut cum ipsis postmodum in eterna secula gaudere mereamur per eum, qui etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 94 col. 452 sqq.

74. F. 241'—243. R. **(Sermo Bedae Venerabili suppositus) de omnibus sanctis.**

Inc.: „*Hodie dilectissimi, omnium sanctorum sub una solempnitatis leticia.*" Expl.: „*Lucis principem, leticie largitorem, qui vivit etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 94 col. 450 sqq.

75. F. 243—245. R. **(Sermo Pauli Diaconi) de uno martyre.**

Inc.: „*Quia beati martyris natalis illuxit nobis.*" Expl.: „*Elige iusticiam, quia, qui fecerit voluntatem dei, manet in eternum sicut et ipse manet in eternum.*"

Ed. Migne P. L. t. 95 col. 1537 sqq.

76. F. 245—246. R. **(Sermo) de martyribus.**

Inc.: „*Scimus, quid cantavimus et bene tenemus.*" Expl.: „*Et quod erat servorum instrumentum, factum est filiorum testamentum.*"

77. F. 246—247. **(Sermo s. Augustini in natali martyrum.)**

Inc.: „*Omnium quidem bonorum fidelium Christianorum, maxime tamen gloriosorum martyrum vox est: Si deus pro nobis est, quis contra nos.*" Expl.: „*Ipsum enim debes gratis amare, quia ipse tibi pro rebus omnibus saciabit.*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1467 sqq.

78. F. 247—248'. **(Sermo s. Augustini de martyribus.)**

Inc.: „*Psalmus qui cantatur domino, videtur sanctis martyribus convenire.*" Expl.: „*Fecimus, quod iusisti, redde, quod promisisti in eternum.*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 192 sqq.

79. F. 249—250'. **(Sermo s. Leonis Magni de gradibus ascensionis ad beatitudinem.)**

Inc.: „*Predicante, dilectissimi, domino Jesu Christo ewangelium regni.*" Expl.: „*In tranquilissima dei pace requiescat per dominum nostrum etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 54 col. 461 sqq.

80. F. 250'—251'. **(Sermo Joannis Chrysostomi episcopi de martyribus.)**

Inc.: „*Qui sanctorum merita religiosa caritate miratur.*" Expl.: „*Ut et claudi desiderium et apostolorum meritum et benignitatis Christi in multorum salutem preberetur (*recte: *proberetur) exemplum.*"

Edit. in oper. S. Joannis Chrysostomi, Basil. 1558, t. III. col. 927 sqq. Cf. Florilegium Cassinense T. II. p. 196.

81. F. 251'—252. R. **(Sermo s. Fulgentii) de confessoribus.**

Inc.: „*Dominicus sermo, quem debemus omnes non solum studiose, verum eciam sapienter audire.*" Expl.: „*Ad ipsam itaque tritici mensuram pertinet, quod ipse dominus ait: Vendite omnia, que possidetis . . .*"

Edit. Migne P. L. t. 65 col. 719 sqq.

82. F. 252—254. R. **(Lecciones) in translacione sancti Augustini.**

Inc.: „*Magnum bonum est, fratres karissimi, valde congruum, valde comodum et maxime Christianis omnibus appetendum, ut unusquisque deficere non delectetur in peius.*" Expl.: „*Ut mensuram tritici dominici, quam vobis damus, communem vobiscum saluberiter atque utiliter habeamus.*"

83. F. 254—255. R. **(Sermo s. Augustino suppositus et saepe s. Maximo Taurinensi adscriptus) de dedicatione (ecclesiae).**

Inc.: „*Recte festa ecclesie colunt, qui se filios ecclesie esse cognoscunt.*" Expl.: „*Non habebit de sacietate fastidium. Ad que bona nos perducat, qui etc.*"

Edit. Migne P. L. t. 39 col. 2171 sq. et t. 57 col. 883 sqq.

84. F. 255—256'. R. **(Sermo s. Joannis Chrysostomi) dominica in quinquagesima.**

Inc.: „*Fides est religionis sanctissime fundamentum.*" Expl.: „*Patrem cum filio incolumes illos dominus revocaverit.*"

Edit. Migne P. L. t. 95 col. 1210 sqq.

85. F. 256'—257'. R. **Dominica in passione domini leccio quarta.**

Inc.: „*Magnum Jeremie sanctissimi meritum.*" Expl.: „*Desertori indulgentiam et contemptori veniam et fideli gloriam celestis regni tribuat imperator.*"

86. F. 257'—258. R. **Dominica prima in adventu domini leccio quarta. Sermo beati Augustini episcopi** (recte: **s. Maximi Taurinensis).**

Inc.: „*Qui sunt in illa nocte duo in lecto et due molentes in unum.*" Expl.: „*Multe studiorum voluntatumque diversitates ad concordiam tamen unitatemque concurrentes possunt inveniri.*"

Edit. Migne P. L. t. 57 col. 553 sqq.

87. F. 258—258'. R. **Dominica secunda in adventu domini leccio 4ª.**

Inc.: „*Legimus namque, quod Aaron ipse de tribu Juda, de qua David ortus est, uxorem accepit.*" Expl.: „*Ad profundam hanc convallem lacrimarum descendere dignatus est Jesus Christus, qui . . .*"

Sequitur R. „*Dominica 3ª in adventu domini leccio quarta: Vos, inquam, convenio, o Judei. Require supra.*" Cf. Homiliarius Pauli Diaconi, Migne P. L. t. 95 col. 1470 sqq.

88. F. 258'—259'. R. **Dominica 4ª in adventu domini leccio quarta. Sermo beati Maximi episcopi (Taurinensis).**

Inc.: „*Leticia quanta sit quantusque concursus.*" Expl.: „*Ut fiat oblacio vestra accepta, sanctificata in spiritu sancto.*"

Edit. Migne P. L. t. 57 col. 221 sqq.

89. F. 259'—260'. R. **Dominica in septuagesima. Sermo Johannis (Chrysostomi) episcopi.**

Inc.: „*Dignitas humane originis agnoscitur considerata sublimitate creatoris.*" Expl.: „*Peccator correctus indulgenciam divina pietate percipiat.*"

Ed. Migne P. L. t. 95 col. 1205 sqq.

90. F. 260'—262. R. **In sexagesima leccio 4ª. Sermo beati Johannis (Chrysostomi) episcopi.**

Inc.: „*Nemo, qui nesciat a principio hominem sic a deo plasmatum, ut instrueretur prudencia.*" Expl.: „*Metue, ne severum sencias iudicem, qui benignum contempseris perswasorem.*"

Ed. Migne P. L. t. 95 col. 1208 sqq.

In margine inferiore, f. 262 R. „*Dominica in quadragesima: Fides est religionis sanctissime fundamentum. Require antea in septimo folio.*"

91. F. 262—263. R. **In quadragesima sermo Johannis episcopi** (recte: **s. Leonis Magni).**

Inc.: „*Licet vobis, dilectissimi, appropinquante festivitate pascali ieiunium.*" Expl.: „*Abolito peccatorum reatu religiose venerandum pascha celebrabitur etc.*"

Edit. Migne P. L. t. 54 col. 268 sqq.

92. F. 263—264. R. **Dominica Reminiscere leccio quarta.**

Inc.: „*Confitemini domino, quoniam bonus spiritus sanctus medelam purgandi facinoris et curam admissi delicti optulit.*" Expl.: „*Confessione nobis misericors reddatur et pius etc.*"

93. F. 264—265. R. **Dominica Oculi. Sermo beati Johannis episcopi** (recte: **s. Petri Chrysologi).**

Inc.: „*Mittitur a patre Jacob sanctissimo Josep sanctus ad fratres.*" Expl.: „*Si tibi inter homines iudex iustus defuerit etc.*"

Ed. Liveriani, Specilegium Liberianum, Florentiae 1863 p. 187 sqq.

94. F. 265—266'. R. **Dominica Letare. Sermo Johannis episcopi** (recte: **s. Petri Chrysologi).**

Inc.: „*Stabat Moyses in monte non armis sed precibus pugnaturus.*" Expl.: „*Curet penitendo quod fecit, ut possit recipere, quod amisit etc.*"

Edit. Liveriani, o. c. p. 190 sqq.

In margine superiore f. 266' R. „*Dominica Judica: Magnum Jeremie sanctissimi meritum. Require antea in nono folio.*"

95. F. 266'—268'. R. **Dominica in palmis. Sermo beati Maximi (Taurinensis) episcopi.**

Inc.: „*Cum apud patres nostros, sicut liber Judicum refert, quedam Israhelitice tribus civili adversum se prelio decertarent.*" Expl.: „*Viventes sanctificat et mortuos reducit ad vitam etc.*"

Edit. Migne P. L. t. 57 col. 433 sqq.

194.

Chartac. s. XV. in.; f. 280; 28×20·6 *cm*; f. 1—72 et f. 127—280 col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, multae desiderantur; f. 1, 171, 280': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV.

1. F. 1—51'. **(Evangeliorum concordantia de passione Christi.)**

Inc.: „*Scitis, quia post biduum pascha fiet . . . Ubi nota, quod passio Christi scribitur a Matheo capitulo dicto et Marco 14° et Luca 22 et Johanne 18°.*" Expl.: „*Filius unigenitus est pro nostra salute passus, ut nos in eternam vitam revocaret. Quod nobis concedat Jesus Christus, qui etc.*"

F. 52—55 scriptura vacant.

2. F. 55–72′. R. **Incipiunt Synonyma Ysidori (Hispalensis episcopi).**

Prolog. inc.: „*In subsequenti hoc libro, qui nuncupatur Synonima.*" Prolog. expl.: „*Eternis premiis remuneratus vivat cum domino nostro Jesu Christo . . .*" Opus inc.: R. Gemitus hominis de infortuniis. „*Anima mea in angustiis posita est.*" Expl.: „*Tu michi super vitam places. Explicit etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 83 col. 825 sqq.

3. F. 73—76′. R. **Sermo Clementis pape sexti de sancta trinitate.**

Inc.: „*In tribus beneplacitum est spiritui meo Ecc. XXV°. Spiritus cadens per vicium.*" Expl.: „*Cognoscere patris potenciam, filii sapienciam, spiritus sancti clemenciam, ipsius trinitatis unam et individuam essenciam, videre faciem dei vivi, quam visionem etc.*"

Non editus. — F. 77—79 script. vacant.

4. F. 79—122. R. **Tractatus de contractibus magistri Hainrici de Oyta.**

Inc.: „*Diligite iusticiam . . . Audite hec omnes gentes.*" Expl.: „*Et ratum habuit pignus, valebit etc.*"

Cf. cod. 172 (4).

De auctore vide cod. 159. Eundem tractatum contin. cod. 172 (6). F. 123—127 script. vacant.

5. F. 127—140. **(Bartoli de Saxoferrato tractatus de dignitatibus et de insigniis et armis.)**

Tractat. I. incompl. inc.: „*Continua ut in gl(ossa) vel dic. etc. dictum est, scilicet de multis qualitatibus personarum . . . Si, ut proponitis. Quero, in quo differt tractatus huius libri a tractatu primi libri, in quo tractatur de dignitatibus sicut hic.*" Expl.: „*Secundum quod princeps vel populus acceptat, ita est nobilitas.*" Tract. II. inc. (f. 135′): „*Eorum gracia de insigniis et armis, que quis portat, in vexillis, clipeis videamus.*" Expl.: „*Arma alicuius domini sui vel maioris non licet in terra sculpere vel pingere ut C. ne li. sig. san. Christi in silice vel marmore sculpitur vel pingitur in rubro et nigro. Deo gracias.*"

Tractat. prim. ed. in Bartolus in codic. Justinian., Lugduni 1561 f. 418′ sqq., secund. in Bartoli Consilia, questiones et tractatus, Lugduni 1561 p. 155 sqq.

Bartolus de Saxoferrato Pisis et Perusii ius civile docuit, obiit a. 1359; cf. Fabr. Mansi I 182.

6. F. 141—170′. **(Magistri Thomae de Clevis liber de sacramentis, de praeceptis decalogi, de virtutibus, de articulis fidei, de oratione dominica, de peccatis.)**

Registrum inc.: „*Iste liber dividitur in quinque tractatus.*" Opus inc.: „*De sacramentis dantur quatuor deffiniciones.*" Expl.: „*Admonicionibus proficuis non aquiescere. Deo gracias et sic est finis etc. Amen.*"

Vide Hübl l. c. 314. De auctore cf. Aschbach, o. c p. 114, 135, 139, 143, 147, 151, 153.

7. F. 170′—190. **(Innocentii III. papae de contemptu mundi libri tres.)**

Prol. inc.: „*Domino patri karissimo Petro Portuensi episcopo Lottarius indignus dyaconus.*" Opus inc.: „*Quare de vulva matris egressus sum . . . Si talia locutus est de se Jeremias ille, quem deus in utero sanctificavit.*" Expl.: „*Sulfur et ignis ardens in secula seculorum.*"

Cf. c. 187 (2).

Edit. Migne P. L. t. 217 col. 701 sqq.

8. 190'—196'. **(Tractatus de confessione.)**

Registrum inc.: R. Tabula sequentis libri. „*Rubrice prime partis. Primo de admonicionibus in generali.*" Opus inc.: R. Cap. primum: „*Primo de admonicionibus generalibus. Cum aliquis petit, suam confessionem audiri, quem autem non novisti.*" Expl.: „*Talem penitenciam inponas, quam servare poterit etc. deo gracias.*"

Auctorem eruere non potuimus.

9. 196'—213. **(Confessionale.)**

Prol. inc.: „*[Q]uoniam circa confessiones animarum pericula sunt et difficultates emergunt, ad honorem sancti Nicolay ac fratrum utilitatem et deo confitencium salutem tractatum bene compilavi.*" Opus inc.: „*Videamus, quo tempore incepit confessio.*" Expl.: „*Non fallit regula talis etc. Explicit confessionale.*"

Hoc opus per partes concordat cum summula poenitentiali inscripta: „*Rationes penitentie composite a fratribus predicatorum,*" in cod. ms. CLXXIII bibliothecae Cas, inensis contenta. Vid. Bibliotheca Casinensis seu codicum manuscript. series, Casin. 1880, t. IV, p. 191 sqq. — Cf. Schulte, Quellen II 531.

10. F. 213—218. R. **De novem alienis peccatis bonus tractatus.** Inc.: „*[A]b occultis meis munda me . . . Illa verba sunt prophete David et petit duo in verbis istis.*" Expl.: „*Qui solus ordinat nativitatis modum et mortis cognoscit occasum etc.*"

De auctore nihil invenire potuimus.

11. F. 218—224'. **(Henrici de Hassia tractatus super Pater noster.)** Epistola ad Eckhardum episcopum Wormatiensem inc.: „*Reverendo in Christo patri ac domino domino Ekhardo episcopo Wormaciensi suum ut sequitur dicendum Pater noster. Divina sapiencia rebus omnibus decorem ordinis congruentis distribuens.*" Expl.: „*Exposicionem legere non spuat vestra dignacio veneranda. Sequitur 1m capitulum.*" Opus inc.: „*Dei filius Jesus Christus ymago patris homo factus.*" Opus expl.: „*Ut omne malum, quo in colendo deum et proficiendo in virtutibus et meritis inpedimur, subveniente ipso ammoveamus. Amen.*"

De auctore vide cod. 168 (7). Editiones vide ap. Hain II 1 p. 9 sq. n. 8389—8395. Cf. Roth, Zur Bibliographie des Henricus Hembuche de Hassia, Beihefte zum Zentralbl. f. Bibliothekswesen I 2. p. 11.

12. F. 225—229. **(Sermo Origenis in illud: In illo tempore Maria stabat ad monumentum.)**

Inc.: „*In illo tempore Maria stabat . . . Audivimus, fratres, Mariam foris ad monumentum stantem.*" Expl.: „*Vidi dominum et hoc dixit michi, cui est honor . . .*"

Cf. cod. 199 (2). — F. 229'—235 script. vacant.

13. F. 235—241'. **(Henrici de Hassia iunioris tractatus ad eruditionem confessorum.)**

Inc.: „*Tibi dabo claves regni celorum . . . Verbum hoc cuilibet dicitur confessori.*" Expl.: „*Item qui faciunt erelia de corpore Christi, crismate et oleo sancto, sed non servatur ubique.*"

Henricus de Hassia iunior erat O. Carth. et prior domus Geldriae monachorum s. Mariae (Monickhausen). Antea exposuerat in academia Heidelbergensi ss. litteras atque a. 1400 et 1411 eiusdem academiae erat rector. Cf. Hurter o. c. IV col. 570 adnot., Wetzer-Welte V 1710 sq.

14. F. 242—247'. **(Petri Damiani antilogus contra iudaeos ad Honestum virum clarissimum.)**

Prologus inc.: „*Domino Honesto clarissimo secundum Egipti huius tenebras viro Petrus ultimus monachorum servus perpetuam caritatem.*" Prolog. expl.: „*Ut verborum nostrorum spicula non in ventum effusa inaniter defluant, sed ad certam pocius materiam iaculata pertingant.*" Disputatio inc.: „*In nomine domini incipit ipa progressio. Dic igitur, o iudee, qui dum trinitatem negas et unitatem consequenter ignoras, si deus, ut asseris, unus est in persona.*" Expl.: „*Utere paratis, ut expedire decreveris. Omnipotens deus, dilectissime frater, ab invisibilium te insidiis hostium misericorditer protegat et inmunem de huius mundi certamine ad celestia regna perducat. Amen.*"

Ed. Migne, P. L. t. 145, col. 41—68.

15. F. 247'. R. **(Petri Damiani) versus de symoniacis.**

Inc.: „*Incudem Symonis fabrilis et antra monete.*" Expl.: „*Quisquis sua premitur, socii nec labe tenetur.*"

Ed. Migne l. c. col. 99.

16. F. 247'—252'. **(Petri Damiani liber, qui appellatur „Dominus vobiscum", ad Leonem eremitam.)**

Inc.: „*[N]on ignorat sanctitatis vestre prudencia, dilectissime pater, quia te non qualemcumque complicem vel amicum, sed te patrem.*" Expl.: „*Ut pro me misero tres per singulos dies sive lacrimas, sive gemitus fundat.*"

Ed. Migne l. c. col. 231—252.

17. F. 253—268'. **(Petri Damiani liber, qui appellatur „Gratissimus" ad Henricum archiepiscopum Ravennatensem.)**

R. Hic liber gratissimus quasi gratissimo inatus, qui de hiis est conpositus, qui gratis sunt a symoniacis ordinati, Petri Damiany humilis monachi liber, qui appellatur „Gratissimus". Prologus inc.: „*Dompno Henrico venerabili Ravennatice sedis antistiti Petrus vivifice crucis Christi humilimus servus.*" Prologus

expl.: „*Delegate mihi obediencie studio, ubi loqui nescio, nutibus saltem gestire temptabo.*“ Opus inc.: R. Quod Christus, etsi per plures sua dona discernat, in ipso tamen omnis gracie plenitudo permanet. „*Constat plane mediatorem dei et hominum Christum Jesum ecclesiam suam sic ordinasse.*“ Expl.: „*Hoc certe canonice videatur auctoritatis vigore obnixum.*“

Ed. Migne l. c. col. 99—156.

18. F. 268′—279′. R. **Petri Damiani humilis monachi apologeticum de contemptu huius seculi (ad Albizonem eremitam et Petrum monachum.)**

Inc.: „*De contemptu huius seculi, fratres karissimi, Albizo videlicet venerabilis heremita et Petre de mundi rethore iam Christi philosophe, sepe ut nostis familiari quodam studio disputare soliti.*“ Expl.: „*Omnipotens deus, qui caritas est, fratres carissimi sancti, cordi vestro clementer inspiret, ut pro me peccatore dignemini semper orare.*“

Edit. Migne l. c. col. 251—291.

F. 280 script. vacat. F. 280′ fragmentum tractatus moralis de contritione.

195.

Membr. s. XII. ex.; f. 91; 30×20·6 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, f. 1 et 2 initiales cum ornamentis, f. a cap. b b′: fragmentum liturg., s. XIV.; f. ad calc. b b′: fragm. missalis, s. XV., f. 1, 39, 90′: „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,*“ s. XV.; margines f. 91. abscisi; f. 91′ probationes pennae.

1. F. 1—89′. **(Isidori Hispalensis episcopi mysticorum expositiones sacramentorum seu quaestiones in V. T.)**

R. Incipit prefatio Ysidori in explanatione historię legis divinę. Praefatio inc.: „*Historia sacrę lęgis non sine aliqua prenuntiatione futurorum gesta atque conscripta est.*“ Praefatio expl.: „*Nostri temporis insigniter eloquenti Gregorio.*“ Sequitur elenchus capitulorum operis sequentis. Opus inc.: „*Creatura cęli et terrę. Quomodo hystorialiter ab exordio principii condita sit, legimus.*“ Expl.: „*Suntque universa mysteriis consummata per dominum nostrum etc. Amen.*“

Ed. Migne P. L. t. 83 col. 207 sqq.

2. F. 89—91′. **(Carmina s. Isidoro ascripta.)**

Inc.: „*Sunt hic plura sacra, sunt mundialia plura.*“ Expl.: „*Pigmenta gerimus, pocula nulla damus.*“

Ed. Migne l. c. col. 1107 sqq.

Cf. Huemer in „Wiener Studien,“ Wien 1887 p. 52.

196.

Membr. s. XIV. (1365); f. 244; 30×20·7 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, caeruleae, f. 1 littera initialis deaurata; f. ad calc. a: „*Iste liber, scilicet scolastica hystoria,*

est conventus Nove Civitatis ordinis fratrum predicatorum. Hec scripta sunt in die sancte Agnetis virginis anno domini M°CCC°LXV°," s. XIV.; f. 1 et 244': „*Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,*" s. XV.

F. 1—244'. **(Magistri Petri Comestoris historia scholastica.)**

R. Incipit prologus epistolaris: „*Reverendo patri et domino Willelmo dei gracia Senonensi archiepiscopo Petrus servus Christi presbiter Tretensis.*" Prefatio historiae scholasticae inc.: „*Imperatorie maiestatis est, tres in palacio habere mansiones.*" Prefatio expl.: „*Effimera est piscis, qui moritur eadem die, qua nascitur.*" Opus inc.: „*In principio erat verbum et verbum erat principium, in quo et per quod pater creavit mundum.*" Expl.: „*In loco magis honerabiliori, scilicet in cathacombis.*" In fine: R. „*Explicit liber historiarum, quem conparavit frater Chunradus dictus Valchinstainer ordinis predicatorum, quem scripsit Nicolaus dictus Wunderwein natus de Prusia. Ipsum et suos benedicat virgo Maria. Amen. Finis adest operis, mercedem posco laboris.*" Deinde versus epitaphii auctoris:

„*Petrus eram, quem petra tegit, dictusque Comestor,*
Nunc comedor. Vivus docui, nec cesso docere
Mortuus, ut dicat, qui me videt incineratum:
Quod sumus, iste fuit, erimus quandoque, quod hic est."

Ed. Migne, P. L. t. 198 col. 1053 sqq. — Paulo inferius titulus operis a manu s. XVII.

Petrus Comestor vel Mangeur dictus, patria fuit Gallus. C. a. 1147 decanus Trecae (Troyes) fuit, a. 1164 Parisiis cancellarius. Postquam aliquamdiu magistrum theologiae egit, in monasterium s. Victoris se recepit. † a. 1178 oct. 21. Cf. Hurter o. c. IV. 137 sqq. et Chevalier, Bio-Bibliographie, 3705. Editiones vide ap. Fabricius-Mansi I 404—405 et Wetzer-Welte IX 1903—1904.

Cf. cod. 157.

197.

Membr. s. XII.; f. 172; 28·5×20·4 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1 et 49 initiales cum ornamentis et figuris; f. ad calc. a: adnotatio biblica de tribus Herodes et probationes pennae; f. 64' et 172' a manu Alberti Saxo: „*Liber sancte Marie in Neinburch*" et „*Liber sancte Marie in,*" verba „*Neunburga claustrali*" manus s. XV. addidit; f. 142 nomen Alberti Saxo inscriptum est; f. 1 et 102: „*Liber s. Marie virginis in Newnburga claustrali,*" s. XV; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 31. Octob. 1656.*"

1. F. 1—142. **(Historia ecclesiastica Eusebii Caesariensis translata a Rufino presbytero in latinum. L. I—IX.)**

Prol. inc.: (R.) „*Cromatio episcopo Rufinus in domino salutem. Peritorum dicunt esse medicorum.*" Expl.: „*Nostri vero duo libelli a temporibus Constantini post persecutionem usque ad obitum Theodosii Augusti.*"

Ed. Migne P. L. t. 21 col. 461 sqq.: Sequitur index capitulorum libri primi.

Opus inc.: „*Successiones sanctorum apostolorum et tempora, quę a salvatore nostro ad nos usque decursa sunt.*" Expl.: „*Virtute animi ac moderatione supra omnes, qui prius fuerant, procurabat.*

Cf. Migne P. G. t. 20 col. 45 sqq. Scriptura in f. 64' abrasa est.

2. F. 142—172'. (**Rufini Aquileiensis presbyteri historiae ecclesiasticae libri duo.** L. X et XI historiae ecclesiastice Eusebii Caesariensis a Rufino translatae.)

R. Incipit X. Jeronimi (falso!) presbyteri ecclesiasticae historie. Prol. inc.: „*Hucusque nobis Eusebius rerum in ecclesia gestarum memoriam tradidit.*" Expl.: „*Quam poterimus, breviter addemus.*" Sequitur elenchus capitum primi libri. Historia inc. (f. 143): „*Cum apud Alexandriam post Achillam, qui Petro martyri successerat.*" Expl.: „*Ad meliora migravit cum piissimis principibus percepturus premia meritorum.*"

Ed. Migne P. L. t. 21 col. 467 sqq.

Cf. Xenia Bernardina I p. 150 n. 106 et p. 521 n. 130.

198.

Chartac. s. XIV.; f. 271; 28·6×21·2 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, a f. 146 usque ad finem desiderantur; f. 145: „*Liber beate Marie in Neuburga claustrali,*" s. XV.; inter f. 107 et f. 108 unum fol. excissum est.

1. F. 1—125. (**Opus imperfectum in Mattheum, quod Joannis Chrysostomi nomine circumfertur.**)

(F. 1.) R. Incipiunt capitula sequencium omeliarum Johannis Crisostomi (falso!). (R.) Incipit prologus in opus sequens beati Johannis Crisostomi (falso!) super Matheum de opere imperfecto. Inc.: „*Sicut referunt, Matheum conscribere ewangelium causa conpulit talis.*" Expl.: „*Ut magnificemus dominum propter eum voce prophetica dicentes: Hec commutatio dextre excelsi.*" Opus inc. (f. 1'): „*Liber generacionis Jesu Christi . . . Liber quasi apotheca graciarum.*" Expl.: „*Si quis autem misterium hoc per illum putat impletum, qui in Actibus apostolorum leguntur.*"

Cf. cod. 199 (1). Ed. Migne P. L. t. LVI col. 611 sqq. (At non in eodem ordine).

De hoc opere vide Migne o. c. col. 601 sqq. — F. 125' scriptura vacat.

2. F. 126—142. Prolog. inc.: „*Consequenter, quia in aliquibus premissis capitulis summe civilis nonulla reperiuntur quandoque iuris tam civilis quam canonici vocabula.*" Expl.: „*In ipsis titulis tabula conposui secundum ordinem alphabeti.*" Opus inc.: „*Exordium ergo istius tituli sumemus a vocabilibus incipientibus ab a. Abigens dicitur proprie, qui pecora a pascuis et arment(is) subducit abigendo.*" Expl.: „*Usurpare est, contra usum et racionem capere, ut yconomus supra in curator.* In fine: R. „*Explicit* **tabula de exposicione, declaracione vocabulorum et terminorum cum suis vocabilibus in corpore iuris tam canonici quam civilis contentorum,** *que maximam difficultatem in iure studentibus consueverunt atque tedium propter eorum raritatem seu obscuritatem, quam edidit frater* **Allexianus de civitate Astensi** *de ordine fratrum mi-*

norum et posuit eam in fine summe sue una cum rubricis tocius voluminis decretalium ac coniunctis rubricis tocius corporis iuris civilis, videlicet incipiendo per ordinem primo ad rubricas Justiniani et postea digestorum atque codicis sine abreviatione aliqua eas plane conscripsit, que in alia pena inmediate consequitur. Inutile dispendium est hic alias utile conpendium."

In hoc ,explicit' nomen auctoris adhuc ignoti nominatur. De auctore et eius operibus cf. cod. 133, de hoc opere cf. cod. 134.

3. F. 142—143'. **(Tabula titulorum decretalium.)**

F. 144 et 145 scriptura vacant.

4. F. 146—245. **(Evangelium s. Matthaei et prologus Sedulii Scoti ad idem cum glossa ordinaria Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis.)**

Prologus inc.: ,,*Matheus ex Judea sicut in ordine primus ponitur.*" Expl.: ,,*Non tacere.*" Glossa margin. ad prologum inc.: ,,*Modus tractandi talis est.*" Expl.: ,,*In aquila exprimitur divinitatis sacramentum.*" Glossa interlin. ad prologum inc.: ,,*Duum.*" Expl.: ,,*Hystoria.*" Glossa margin. ad evangelium inc.: ,,*Jeronimus. In ebrays voluminibus suis principii nomen imponunt.*" Expl.: ,,*Dicentibus sibi angelis: Sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in celum.*" Glossa interlin. ad evangelium inc. (f. 1'): ,,*Id est: salvatoris, non perditoris.*" Expl.: ,,*Cum finitis laboribus mecum regnabitis.*"

Cf. cod. 180. F. 245' sine scriptura est.

5. F. 246—270. **(Evangelium s. Marci et prologus Sedulii Scoti ad idem cum glossa ordinaria Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis.** Incompl.)

Prologus inc.: ,,*[M]arcus ewangelista dei electus et Petri in baptismate filius.*" Expl.: ,,*Qui autem incrementum prestat, deus est.*" Glossa margin. ad prologum inc.: ,,*[P]rimum expulsio demonis in sinagoga.*" Expl.: ,,*Cum gaudio metamus in celo.*" Glossa interlin. ad prologum inc.: ,,*Dignitatis.*" Expl.: ,,*Et ut prius faciamus opera bona, post doceamus.*" Glossa margin. ad evangelium inc. (f. 247): ,,*B(eda). Matheus dicit: Filii David, filii Abraham.*" Expl. (f. 267): ,,*Quia vivi, qui pro eo precarentur, defuerunt. Dimitte, inquid, mortuos sepelire mortuos suos.*" Glossa interlin. ad evangelium inc.: ,,*Salvatoris, uncti.*" Expl. (f. 266'): ,,*B(eda). In bonis operibus.*"

Cf. cod. 180. F. 271 scriptura vacat.

199.

Chartac. s. XV.; f. 196; 28·7×19 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et viridae; margines folior. 193 et 194 abscisae.

1. F. 1—125.

Prol. inc.: „*Sicut refferunt, Matheum conscripsisse ewangelium, causa conpulit talis.*“ Expl.: „*Ut magnificemus dominum propter eum voce prophetica dicentes: Hec commutacio dextere excelsi etc.*“ Opus inc.: „*Liber generacionis Jesu Christi . . . Liber quasi apoteca graciarum.*“ Expl.: „*Si quis autem misterium hoc per illum putat impletum, qui in Actibus apostolorum leguntur etc.*“ (R.) Expliciunt **omelie Johannis Crisostimi** (falso!) **super Matheum.**

Cf. cod. 198 (1).

2. F. 125—128'. **(Sermo Origenis in illud: In illo tempore Maria stabat ad monumentum.)**

Inc.: „*In illo tempore Maria stabat . . . De presenti solempnitate locuturus auribus vestre karitatis.*“ Expl.: „*Sed tu magis indicabis eum nunccians aliis: Quia vidi dominum et hec dixit michi, cui est honor . . . Amen.*“

Cf. Hübl o. c., p. 404, n. 374 (6).

3. F. 128'—145. **(Sermo in illud: Prima autem die azimorum.)**

Inc.: „*Prima autem die azimorum . . . Primam diem azimorum sanctus ewangelista appellat quartam decimam diem mensis primi.*“ Expl.: „*Et quo maior solicitudo in custodiendo sepulchro, eo cercius credenda est ipsius resurreccio etc.*“

Sequitur adnotatio biblica aliae manus de linguis, in quibus evangelia scripta sunt.

4. F. 145—195'. **(Quatuor evangelia.)**

5. F. 195'—196. **(Distributio epistolarum et evangeliorum per circulum anni** imperfecta.)

200.

Membr. s. XIV.; f. 170; 31·7×23·2 *cm*; col. 2; manus idem ac in cod. 626; ligat. antiqua lign. corio impresso et inciso ornata; litterae initiales rubrae et caeruleae, f. 2: littera initialis cum imagine s. Joannis Chrysostomi, f. 154 imago aquilae cum mitra; tegum. ant. a in schedula adligata index codicis, s. XV. ex.; tegum. ant. b inscriptio: „*Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus sabaoth*“ s. XV., et inferius: „*Sum ex libr. can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae 14. Aug. 1656*“; f. 1, 79 et 170': „*Liber s. Marie virginis in Newburga claustrali,*“ s. XV; f. 1: titulus codicis, s. XVII.; in marginibus variae correctiones et aliquot adnotationes.

1. F. 1': (Registrum codicis.)

2. F. 2—112'. R. Incipiunt **omelie Johannis (Chrysostomi) Constantinopolitani episcopi (per partes spuriae).**

1. F. 1—10.

Inc.: „*Pictores imitantur arte naturam.*“ Expl.: „*Ut per abstinenciam et bonam conversacionem in hoc seculo conscienciam puram habentes coronari in futuro mereamur.* (R.) Explicit **omelia Johannis Constantinopolitani episcopi de superscriptione psalmi quinquagesimi.**“

Opus spurium, ed. Migne P. G. t. 55 col. 565 sqq.

2. F. 10—18. R. **Tractatus eiusdem in ipsum psalmum quinquagesimum.**

Inc.: „*Reliquias hesterne mense hodie vobis reddere volo.*“ Expl.: „*Tales nos exhibeamus in hac vita, quo possimus invenire requiem sempiternam. Per Christum . . .*

Opus spurium, ed. Migne P. G. t. 55 col. 575 sqq.

3. F. 18—19. R. **Omelia Johannis (Chrysostomi) episcopi de psalmo centesimo vicesimo secundo.**

Inc.: „*Ad te levavi oculos meos . . . Prosunt nonnumquam supplicia et tribulacionum sarcinis anime sepius corriguntur.*“ Expl.: „*Ut refici quiete possimus per dominum nostrum Jesum Christum etc.*“

Ed. Migne P. G. t. 55 col. 351 sqq.

4. F. 19—20′. R. **Omelia Johannis (Chrysostomi) episcopi de psalmo centesimo quinquagesimo.**

Inc.: „*Laudate dominum in sanctis eius. Alius inquit: in sanctis eius, alius inquit: in sanctificacione eius.*“ Expl.: „*Si laudando eum invigilamus, eciam futuris bonis perfrui poterimus. Gracia et misericordia domini nostri Jesu Christi et dileccio patris etc.*“

Ed. Migne P. G. t. 55 col. 495 sqq.

5. F. 20′—21. R. **Omelia eiusdem de sancto Job.**

Inc.: „*Verumtamen, fratres Karissimi, intendat caritas v(estra), quod dico, quando audivimus librum sancti Job.*“ Expl.: „*Anime integritatem in putredine corporis videbat, quam in futurum evadebat, prestante Christo domino nostro, cui etc.*“

Opus spurium et a Migne praetermissum.

6. F. 21—26. R. **Item sermo cuius supra de cruce et latrone.**

Inc.: „*Hodierna die dominus noster pependit in cruce et nos festivitatem nimia leticia celebramus.*“ Expl.: „*Estote, ait, similes patris vestri, qui in celis est, ut et celorum regna mereamur per dominum . . .*“

Ed. Migne P. L. 39 col. 2047 sqq. inter sermones s. Augustino suppositos.

7. F. 26—28. R. **Item omelia eiusdem** (recte: **s. Augustini**) **de cruce et latrone.**

Inc.: „*Hodie incipiamus, karissimi, de crucis tropheo predicare.*“ Expl.: „*Ut illuminati misericordia eius glorificemus patrem et filium et spiritum sanctum . . .*“

Edit. Mai, Nova Patrum Bibl., v. I p. 1. pag. 156 sqq.

8. F. 28—31. R. **Item sermo Johannis episcopi de cruce et latrone.**

Inc.: „*Quid dicam, quid loquar, quod vobis nomen imponam, oves an pastores.*“ Expl.: „*Sicut ergo prevaricacio per lignum, ita et salus per lignum. Pro hiis autem omnibus gracias agamus deo per dominum . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. G. t. 50 col. 815 sqq.

9. F. 31—35'. R. **Sermo eiusdem de ascensione domini salvatoris nostri.**

Inc.: „*Quando de cruce nostra processit oracio, foras civitatem celebravimus sollempnitatem.*" Expl.: „*Cum debita imperatorem reverencia suscipiamus angelorum et illa beatitudine perfruamur, quam nos omnes promereri liceat gratia domini nostri Jesu Christi, cum quo gloria . . .*"

Opus spurium. Cf. Catal. cod. manu script. bibl. Mellicens. N. 218 (204).

10. F. 35'—38'. R. **Sermo Johannis episcopi de penthecosten.**

Inc.: „*Hodie nobis terra factum est celum, non stellis de celo in terram descedentibus.*" Expl.: „*Theodosius filius et pater Theodosii religione ac pietate insignes. Ideoque pro hiis omnibus gracias agamus domino per Christum . . .*

Opus spurium. Ed. Mig. P. G. t. 52 col. 803 sqq.

11. F. 38'—41. R. **Omelia eiusdem Johannis episcopi** (recte: **s. Hieronymi) de nativitate domini.**

Inc.: „*Et reclinavit eum in presepio . . . Et reclinavit eum mater eius. Joseph enim non audebat attingere.*" Expl.: „*Quitquid a nobis minus dictum est, intentis auribus audiamus, benedicentes dominum, cui sit gloria . . .*"

12. F. 41—46. R. **Sermo cuius supra de nativitate domini et concepcione Johannis Baptiste.**

Inc.: „*De solissticio et equinoccio concepcionis et nativitatis domini nostri Jesu Christi et Johannis Baptiste nescio, an quisquam ausus sit, archanum, fratres, ante Christi nativitatem intelligere.*" Expl.: „*Nam gracia et veritas per Jesum Christum facta est.*"

13. F. 46—47. R. **Item sermo eiusdem de Lazaro suscitato** (recte: **tractatus Potamii ep. Ulyssiponensis).**

Inc.: „*Grandi, fratres, stupore, grandi miraculo hinc inde fluctibus tollor.*" Expl.: „*Christi miracula referuntur, cui est honor . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 8 col. 1411 sqq.

14. F. 47—53. R. **Omelia Johannis episcopi de Chananea sub figura persecucionis.**

Inc.: „*Multe tempestates et inquietudo aeris, sed desiderium concursus vestri non potuit impediri.*" Expl.: „*Invenit eam sane mentis et voluntate immo fide eius curatam. Pro hiis autem omnibus gratias agamus . . .*"

15. F. 53—54'. R. **Incipit omelia (s. Hieronymi) in ewangelio secundum Matheum.**

Inc.: „*Ve mundo ab scandalis . . . Videtur quidem specialiter designare Judam.*" Expl.: „*In tantum honora parentes, in quantum te non impediant a servitute dei, hoc est imperatoris tui, cui est honor . . .*"

Edit. Anecdota Maredsolana, Maredsoli, 1893—1903, v. III., p. II., p. 373.

16. F. 54'—58. R. **Item omelia Johannis episcopi** (recte: **s. Hieronymi) de principiis Marci ewangeliste.**

Inc.: „*Animal illud, quod in Johannis Apocalipsi et in Ezechielis videtur principio.*" Expl.: „*Possumus et virtutem habere de fratribus et solitudinem habere, prestante domino . . .*"

Edit. Anecdota Maredsolana v. III., p. II., p. 318 sqq.

17. F. 58—62. R. **Omelia eiusdem in Lucam ewangelistam, ubi dicitur: Homo quidam erat dives.**

Inc.: „*Quoniam dixerat, nemo servus potest duobus dominis servire . . . Et reprehensus fuerat a phariseis, qui avari et divites erant.*" Expl.: „*Et querite viam, Christum, cui sit gloria . . .*"

Opus spurium et a Migne praetermissum.

18. F. 62—64'. R. **Item omelia cuius supra** (recte: **s. Hieronymi) in Johannem ewangelistam.**

Inc.: „*De Johanne dicitur: fuit homo missus . . . Vide, quid sit distancia inter deum et hominem.*" Expl.: „*Cum tibi ascendero ad patrem, tunc mereris me tangere per infinita secula . . .*"

Edit. Anecdota Maredsolana v. III., p. II., p. 386 sqq.

19. F. 64'—65'. R. **Sermo eiusdem de recipiendo Severiano episcopo.**

Inc.: „*Sicuti capiti corpus coherere necessarium est, ita et ecclesiam sacerdoti.*" Expl.: „*Ut pacificam dominus custodire dignetur ecclesiam, pacem fixam et perpetuam dare in Christo Jesu . . .*"

Ed. Migne P. G. t 52 col. 424 sqq.

20. F. 65'—66'. Incipit **sermo Severiani episcopi, cum susceptus esset ab episcopo Johanne.**

Inc.: „*In adventu domini nostri Jesu Christi atque in presencia eius corporali.*" Expl.: „*Ut evelleret caritatem, ut irrumperet pacem. Sed pax domini semper sit nobiscum in Christo Jesu . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 52 col. 425 sqq.

21. F. 66'—70. R. **Sermo Johannis episcopi de ieiunio et leccio Geneseos.**

Inc.: „*Iucundum quidem nautis est ver iocundum, quoque egris.*" Expl.: „*Magnanimitatem eius sequamur, ut possimus et meritis eius adiuvari per graciam domini nostri Jesu Christi . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 54 col. 582 sqq.

22. F. 70'—72. R. **Omelia eiusdem de erudicione discipulorum.**

Inc.: „*Erudicio discipline custos est spei et vinculum fidei.*" Expl.: „*Deus autem omnium det nobis spiritum conpunctionis, ut percipiatis, que dicuntur a nobis secundum ewangelium Christi domini nostri . . .*"

23. F. 72—75'. R. **Sermo Johannis episcopi de Eutropio.**

Inc.: „*Semper quidem sed non* (recte: *nunc*) *precipue conpetenter dicetur: Vanitas vanitatum.*“ Expl.: „*Eripiamus hominem de periculo, liberemus captivum, manum supplici porrigamus, ut et nos futurorum bonorum participes effici mereamur per graciam domini nostri Jesu Christi . . .*“

Ed. Migne P. G. t. 52 col. 391 sqq.

24. F. 75'—77'. R. **Sermo Johannis episcopi, cum de expulsione eius ageretur.**

Inc.: „*Multi quidem fluctus et unde immanes, sed mergi non vereor.*“ Expl.: „*Ista me in agonibus meis velut ungenta corroborant et forciorem me agonibus faciunt et ad gaudia immortalia atque eterna transmittunt. Pro hiis gracias agamus . . .*“

Ed. Migne P. G. t. 52 col. 431 sqq.

25. F. 77'—82'. R. **Item sermo eiusdem ad Theodorum monachum.**

Inc.: „*Si fletus possit et gemitus per litteras nunciari.*“ Expl.: „*Dignare rescribere, non enim ambigis, ex litteris tuis maximum nobis gaudium esse venturum. Amen.*“

Ed. Migne P. G. t. 47 col. 309 sqq.

26. F. 82'—84'. R. **Sermo de milicia spirituali.**

Inc.: „*Bona quidem fieri et utilia regis ad eos, qui imperio eius subiecti sunt, legum statuta.*“ Expl.: „*Currite fortiter cursum vestrum et decertate certamen bonum, ut capiatis coronas eternas in Christo Jesu . . .*“

Opus spurium et a Migne praetermissum.

27. F. 84'—87. R. **Sermo eiusdem de milicia christiana.**

Inc.: „*Omnes homines, qui se student humo tollere et inserere celestibus.*“ Expl.: „*Dirigat voluntates vestras in bonum et perficiat cursum vestrum in salutem . . .*“

Opus spurium et a Migne praetermissum.

28. F. 87—90. R. **Sermo eiusdem** (recte: **s. Hieronymi**) **de patre et duobus filiis.**

Inc.: „*Omnium quidem de scripturis questionum absolucio illi soli nota est.*“ Expl.: „*Fiat autem, permanentes magis vos in fide, coheredes esse domino Jesu Christo . . .*“

Edit. Migne P. L. t. 30 col. 256 sqq.

29. F. 90—93'. R. **Sermo cuius supra ad neophitos.**

Inc.: „*Benedictus deus. Ecce stelle eciam de terra emicuerunt.*“ Expl.: „*Accedamus cum corde veritate suffulti, cum pura consciencia, ut accipiamus graciam et misericordiam auxilio opportuno tempore.*“

A Migne omissum; opus spurium.

30. F. 93'—96. R. **Sermo de turture.**

Inc.: „*Turtur amatrix heremi.*“ Expl.: „*Quod ergo ille interpretatus est, nos dubitare non convenit, sed oremus dominum, ut et nos gloriam ipsius videre mereamur in Christo . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. G. t. 55 col. 599 sqq.

31. F. 96—98. R. **Item, quando de Asia regressus est Constantinopolim ipse Johannes.**

Inc.: „*Moyses magnus ille dei famulus, caput prophetarum, maris viator.*" Expl.: „*Det mihi in apercionem oris mei sermonem, quo possim creditum mihi populum instruere ad salutem. Per Christum . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 52 col. 421 sqq.

32. F. 98—99. R. **Sermo Johannis episcopi post exilii prioris reditum.**

Inc.: „*Quid dicam? Quid loquar? Benedictus deus.*" Expl.: „*Quid dicam, quid loquar? Adiciat dominus super vos, super vos et super filios vestros et allevet dominus vultum suum et misereatur nostri. In Christo . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 52 col. 441 sqq.

33. F. 99—100'. R. **Sermo cuius supra de fide in Christum.**

Inc.: „*Si credis, quod deus erat verbum.*" Expl.: „*Hoc autem ait illuminans nos Jesus Christus dominus noster.*"

Opus spurium a Migne omissum.

34. F. 100'—112'. R. **Item sermo de eo, quod nemo ab alio ledatur, nisi a se ipso.**

Inc.: „*Scio, quod crassioribus quibusque et presentis vite illecebris inhiantibus.*" Expl.: „*Nocere nequaquam poterunt ei, qui asemetipso non leditur.*"

Ed. Migne P. G. t. 52 c. 453 sqq. Cf. Leitschuh-Fischer I 837.

3. F. 112'—124'. R. Incipit **liber primus Johannis Constantinopolitani episcopi de conpunccione cordis.**

Inc.: „*Cum te intueor, beate Demetri.*" Expl.: „*Grandis enim condempnacio est conponenti quidem sermonem suum, vitam vero suam atque opera negligenti, emendanti autem premium in secula . . .*"

Edit. Migne P. G. t. 47 col. 393 sqq.

4. F. 124'—132'. R. Incipit **secundus (liber) Johannis episcopi de conpunccione cordis.**

Inc.: „*Et quomodo poterit fieri, quod imperas, o homo dei CTHAHCHI (*superscript.: *id est Stelechi).*" Expl.: „*Eternas tamen expendimus penas, effecti cibis inextricabilibus et immortalibus flammis.*"

Ed. Migne P. G. t. 47 c. 410 sqq.

5. F. 132'—154. R. Incipit **sermo eiusdem de reparacione lapsi.**

Inc.: „*Quis dabit capiti meo aquam . . . Oportunius nunc a me multo, quam tunc a propheta dei dicetur.*" Expl.: „*Certus sum, quod si hec relegas, alia ultra medicamenta non queras.*"

Ed. Florilegium Casinense p. 389 sqq.

In fine: „*Veniet dominus et non tardabit et illuminabit abscondita.*"

F. 154' script. vacat.

6. F. 155—170'. R. Incipit **liber sancti Johannis Crisostomi de laudibus gloriosissimi Pauli apostoli,** quod privilegio sanctitatis et donis et gracia generaliter omnes sanctos precellat, **(Aniano interprete).**

Inc.: „*Nichil prorsus erravit, qui pratum quoddam insigne virtutum ac paradysum spiritualem Pauli animum nunccupavit.*" Expl.: „*Glorificemus Paulum, per quem ista conpleta sunt. Oremus etiam, ut ipsi quoque eisdem perfruamur bonis, gracia et misericordia domini nostri Jesu Christi . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 50 col. 473 sqq. De Aniano interprete vide l. c. col. 471 sqq.

In fine titulus ultimi operis a manu s. XVII.

201.

Membr. s. XIV.; f. 137; 31×23·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales variis coloribus pictae, f. 1 initialis deaurata cum ornamentis; f. a cap. c: titulus codicis, s. XVII.; f. a cap. c', 73, 137: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 11. Junii 1656*"; in marginibus multae correctiones et aliquot notae.

F. 1—137. R. In hoc corpore continetur **comentum sancti Johannis (Chrysostomi) episcopi Constantinopolitani in epistolam ad Hebreos ex notis editum post eius obitum a Constantino presbytero Antioceno et translatum de greco in latinum a Muciano Scolastico.**

Inc.: „*Multifarie et multis modis olim deus locutus est . . . Hoc eciam hic in ipso exordio scribens ad Hebreos beatus Paulus insinuat.*" Expl.: „*Hoc itaque igne circumsepiamur, exhortor, gloriam offerentes domino nostro Jesu Christo . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 63 col. 237—456.

202.

Membr. s. XII.; f. 92; 27×19 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, f. 1' littera initialis rubris caeruleis viridibus coloribus picta cum ornamentis; tegum. ant. b in schedula adglutinata titulus operis, s. XVI in.; f. 1: „*Aevia. Ad laudem filii tonitrui concurrant omnes fideles Christi*" cum neumis, s. XII.; f. 92': „*Lectus est. Al. Saxo,*" s. XIII.; „*Venerabili domino Kinrado sancte preposito ecclesie Nevnburgensis salutem in Christo*" et „*Sancte Josaphat ora pro me misero peccatore Gotfrido,*" s. XIII.; f. 1, 92': „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*" s. XIII.; f. 92 nomen, Alberti Saxo a manu s. XIV. additum est; f. 40: „*Liber beate Marie v(irginis) in Neuburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 3. Novembr. 1656.*"

F. 1'—92'. R. Incipit **liber gestorum Barlaam et Josaphat servorum dei greco sermone editus a Johanne Damasceno** (recte: a **quodam Johanne monacho s. VII.) viro sancto et erudito.**

Inc.: „*Cum cepissent monasteria construi ac monachorum congregari multitudines.*" Expl.: „*Ut in parte sanctorum, qui ab initio placuerunt domino, computari mereamur precibus et intercessione Barlaam et Josaphat beatorum, de quibus est narratio, in Christo Jesu . . .*" Oratio incipiens: „*Conversus ad te dominum deum patrem*" expl.: „*Spirituales cogitationes, accende et ad beatitudinem tuam perducere dignare per Jesum Christum filium tuum. Amen.*"

Cf. Alzog, Grundriß d. Patrologie, Freiburg 1888, p. 482; Potthast l. c. II 1194. Bibliotheca hagiographica latina 147 sq. Edit. notantur ab Hain 5913 et 5914.

203.

Membr. s. XII.; f. 136; 29·3×21 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, ff. 1′ et 2′ in initialibus imago papae Clementis, f. 1 et 136′: „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Al. Saxo,*" s. XIII., f. 53: „*Liber s. Marie in Neunburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656*"; in eodem folio annotationes et probationes pennae.

F. 1′—136′. R. Incipit prologus **Recognitionum sancti Clementis a Rufino Aquileiensi presbytero ad Gaudentii episcopi Brixiensis preces ex graeco translatarum.**

Prologus inc.: „*Tibi quidem, papa Gaudenti, nostrorum decus insigne doctorum tantus ingenii vigor est.*" Expl.: „*Scribens Jacobo fratri domini operis sui Clemens ipse, quod sumat narrationis initium.*" Opus inc.: „*Ego Clemens in urbe Roma natus ex prima etate pudicicię studium gessi.*" Expl.: „*Ita ut omnis civitas quasi angelum eum acciperet et non minorem graciam ei quam apostolo exhiberet. (R.) Explicit Recognitio Clementis pape urbis Rome.*"

Ed. Migne P. G. t. 1 col. 1205—1454.

204.

Chartac. s. XIV. (1367); f. 348; 29×21·5 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1, 161, 346′: „*Liber s. Marie virginis in Neuburga claustrali,*" s. XV. F. 348′ excerpta ex operib. s. Ambrosii et Hieronymi, s. XVI.

1. F. 1—15′. R. Incipit **tractatus brevis, quo datur sapienti occasio proponendi cum gracia oportuna negocia cum responsis dignis.**

Inc.: „*Cum teste sacro theologo Ecc. VIII° omni negocio tempus sit et oportunitas.*" Expl.: „*Ad premissas auctoritates sapienter ad hoc assumendas recurrere Deo gracias. Amen.*"

F. 12′ scriptura vacat.

2. F. 15′—346′. **(Sermones Clementis VI. papae.)**

1. F. 15'—19. R. Incipit **sermo de festo nativitatis domini.**

Inc.: „*Filius datus est nobis . . . Incarnacio filii dei benedicta ex intemerata virgine Maria.*" Expl.: „*Nobis dedit hodie reconciliatorem et confratrem, ut et nos cum eodem faceret coheredes. Jo. 3° . . . Roma(n). 8°.*"

2. F. 19—20'. R. **Sermo in festo nativitatis Christi.**

Inc.: „*Pax hominibus bone voluntatis . . . Karissimi, omnium bonorum nostrorum dicimus esse pacem.*" Expl.: „*Dedit consilium, quod nomen virginis.*"

3. F. 20'—22'. R. **Sermo contra Beghardos.**

Inc.: „*Attendite a falsis prophetis . . . Officium prophetarum in antiqua lege fuerat, legem et mandata dominice voluntatis populo nunciare.*" Expl.: „*Arboribus malis cum fructibus infectivis.*"

4. F. 22'—30'. R. **Sermo in dominica prima quadragesime.**

Inc.: „*Exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros . . . Videtur michi, quod quilibet debet se prompcius exhibere ad aliquod ministerium.*" Expl.: „*Adhec in quantum possimus, per abstinenciam redeamus, quam(!) reditum nobis concedat, qui est benedictus . . .*"

5. F. 30'—38'. R. **Sermo de sancto Andrea apostolo.**

Inc.: „*Proposito sibi gaudio sustinuit crucem . . . Videmus manifeste, quod quantumcumque aliqua res sit ad sustinendum difficilis.*" Expl.: „*Quam salutem nobis concedat ille, qui est benedictus.*"

Cf. Denis l. c. I 2744.

6. F. 38'—48'. R. **Sermo in festo assumptionis beate virginis Marie.**

Inc.: „*Veni de Lybano amica mea . . . Videmus manifeste, quod quando aliqua mulier invitatur ad coronam regis.*" Expl.: „*Te intercedente nos participes faciat glorie et beatitudinis sue, quam nobis concedat.*"

7. F. 48'—53. R. **Sermo diei penthecostis, factus per dominum Clementem papam sextum pontificatus sui anno 2°.**

Inc.: „*Accipite spiritum sanctum . . . Gregorius Nazazenus in quodam sermone, quem fecit de ista festivitate.*" Expl.: „*In nobis semper esse dignetur, quod nobis et vobis concedat . . .*"

Cf. Denis l. c. I 2744.

8. F. 53—62'. R. **Sermo de sancto Thoma de Aquino.**

Inc.: „*Docebat eos de regno dei . . . Beatus Augustinus in libro, qui dicitur speculum vel manuale capitulo III°, qui intytulabatur: De vita eterna.*" Expl.: „*Facie ad faciem videris a sanctis letificans eos undique in pace tua, ad quod regnum nos perducat . . .*"

9. F. 62'—68'. R. **Sermo de sancto Johanne ewangelista.**

Inc.: „*Hic est discipulus ille . . . Cum considero de gloriosissimo apostolo et ewangelista Johanne.*" Expl.: „*Ceteris alcius admeruit honorari et tandem*

etiam bravio iusticie premiari, unde potest dicere, quod scribitur 1° ad Thimo(t). IIII° . . ."

Eundem sermonem continet cod. 82 (7[35]).

10. F. 68'—79'. R. **Sermo de passagio faciendo.**

Inc.: ,,*Faciem suam firmavit, ut iret Jerusalem . . . Videtur michi, quod ad hoc, (ut) opus aliquod virtuose exerceat(ur), requiruntur tria.*" Expl.: ,,*Quod ipse Jesus Christus, dei filius, cuius negocium agitur, vobis et nobis videre concedat, qui est benedictus . . .*"

11. F. 79'—87. R. **Sermo, quando passagium fuit concessum regi Francie.**

Inc.: ,,*Accingimini et estote filii potentes . . . Hec sunt verba Jude Machabei, qui erat princeps milicie.*" Expl.: ,,*Gloria hec est omnibus sanctis eius, quam nobis videre concedat . . .*"

12. F. 87—93'. R. **Sermo in sepultura cardinalis Neapolionis (Orsini).**

Inc.: ,,*Leonem et ursum interfeci . . . Beatus Augustinus yponosticon responsione prima contra Pelagianos et Celestinos dicit.*" Expl.: ,,*Graciam et gloriam dabit dominus, quam sibi et nobis concedat . . .*"

Cf. cod. 82 (7[27]). Cf. Denis l. c. I 2765.

13. F. 93'—96'. R. **Collacio in adventu domini iudicis cardinalis.**

Inc.: ,,*Observo vos ego vinctus in domino . . . Videtur michi, quod aliqua peticio, postulacio et obsecracio debet faciliter exaudiri.*" Expl.: ,,*Hic in presenti et postmodum in futuro in illa celesti gloria, quam nobis concedat . . .*"

14. F. 96'—101'. R. **Collacio, quando venerunt de Francia cardinales Tusculanus et Penestrinus.**

Inc.: ,,*Ibant et revertebantur in similitudinem choruscantis . . . Beatus Gregorius pro parte prima super Ezech. omelia V^a. pertractans ista verba.*" Expl.: ,,*Ysa. 30. Revertimini et quiescatis et salvi eritis nunc in spe tandem in re, quam nobis concedat . . .*"

15. F. 101'—104'. R. **Collacio facta in redditu cardinalis Bernhardi Ruthenensis de Ar(a)go(nia).**

Inc.: ,,*Et iste bonus est nuncius . . . Videtur michi, quod bonitas sollempnis nuncii in quatuor colligitur et apparet.*" Expl.: ,,*Nichil postremo possit melius inveniri, quam nobis concedat nostris temporibus deus pacis et dileccionis.*"

16. F. 104'—110. R. **Collacio, quando venit cardinalis Albus de Ytalia.**

Inc.: ,,*Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis . . . Videtur nobis, quod metens in diebus in messis.*" Expl.: ,,*Ipse enim est laudabilis et gloriosus et superexaltatus in secula. Amen.*"

17. F. 110—115'. R. **Collacio facta per dominum Clementem papam sextum, quando Aymericus de castro Lucii egressus est ad partes Tuscie et ad partes Sicilie.**

Inc.: „*Egrediebantur et intrabat in conspectu populi . . . Ista verba ad litteram dicta fuerunt de David.*" Expl.: „*Ut nobis et sibi preperet dominus celeste convivium, in quo epulemur et exultemus in conspectu eius et delectemur in leticia et exultacione in eternum. Amen.*"

18. F. 115'—125'. R. **Collacio facta per sanctissimum patrem et dominum nostrum dominum Clementem papam sextum, quando fecit processus contra interfectores Andree regis Sicilie die previa februarii pontificatus sui anno quarto.**

Inc.: „*Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me . . . Videtur, quod auditur et exauditur vox clamantis.*" Expl.: „*Rogantes dominum, ut veritatem huius negocii nobis apperiat et quod talis iusticia subsequatur, que malos terreat et bonis gaudium et exultacionem infundat, quod nobis concedat deus ultionum dominus, qui est benedictus . . .*"

19. F. 125'—135'. R. **Collacio facta per dominum Clementem papam sextum pontificatus sui anno quarto die septima mensis aprilis in deposicione Hainrici archiepiscopi dyocesis Maguntinensis.**

Inc.: „*Cum iudicatur, exeat condempnatus et oracio eius fiat in peccatum . . . Verba ista ad litteram dicta fuerunt non optative sed prophetice de Juda proditore.*" Expl.: „*Gerlatini filium comitis de Naszowe, capellanum nostrum, decanum dicte ecclesie, dispensantes prius cum eo de etate et ordinibus ipsi Maguntinensi ecclesie de eorundem fratrum consilio preficimus in archiepiscopum et pastorem et de persona ipsius prefate ecclesie providemus ut de cetero cum principibus sedeat et solium glorie teneat, 1° Reg. II°, et tandem ad eternam gloriam perveniat, quam nobis et ipsi concedat, qui est benedictus . . .*"

Ed. Schunk, Beiträge zur Mainzischen Geschichte II. p. 353. Cf. Denis l. c. I 2755.

20. F. 135'—138. R. **Collacio, quando procuratores ex parte Bavari presentabant procuratorium et submittebant res et bona ad oscula pedum beatorum.**

Inc.: „*Nolite errare, deus non irridetur . . . Vices illius licet inmeriti gerentes in terris, qui nec falli potest, nec fallere vult.*" Expl.: „*Ideo vobis dicimus, illud eligite hodie, quod placet.*"

Ed. Schunk, o. c. II. p. 469.

21. F. 138—146'. R. **Collacio facta in processibus factis contra Bavarum in cena domini die 13. aprilis anno quarto.**

Inc.: „*Hereticum hominem post unam et secundam correpcionem devita . . . Videtur michi, quod aliquid consuevit vitari propter IIII^{or}.*" Expl.: „*Ne sa(n)-*

gwis eius de meis manibus requiratur, processus facio contra eum, quos statim audiens dicens cum apostolo ad Cor. V°: Ego enim absens corpore . . . ut spiritus salvus fiat. Quam salutem nobis, si contentus fuerit, concedat, qui est benedictus . . ."

Ed. Schunk, o. c. II p. 341. Cf. Denis l. c. I 2768.

22. F. 146'—151'. R. **Sermo contra (Henricum) episcopum Maguntinensem.**

Inc.: „*Filius noster iste protervus et contumax est . . . Moyses in dicto capitulo dat legem unam, que talis est ad litteram.*" Expl.: „*Qui audierit me, absque errore erit et habundancia perfruetur omni timore malorum (sublato), quod nobis concedat, qui est benedictus . . .*"

Edit. Schunk, o. c. II p. 332.

23. F. 151'—161'. R. **Collacio in creacione (Ludovici de Hispania principis insularum Fortunatarum. 1344.)**

Inc.: „*Te faciam principem . . . Michi videtur, quod aliquis in scriptura de novo fit et constituitur princeps.*" Expl.: „*Idcirco ipsum principem predictorum insularum facimus et principis nomine insignimus et de predicto principatu per tradicionem istius corone et sceptri principaliter investimus ad laudem dei et domini nostri Jesu Christ et exultacionem fidei ipsius . . .*"

Cf. Denis l. c. I 2751.

24. F. 161'—165. R. **Collacio in erectione civitatis Pragensis in metropolim aliarumque duarum villarum in civitates, unius in Bohemia, alterius in Hispania, quam ceperat rex Castelle Alphonsus, vocata Algisilla, anno II° pontificatus nostri ultima die aprilis. (1344.)**

Inc.: „*Benedictione iustorum exaltabitur civitas . . . Videtur michi, quod aliqua civitas, quantum ad situm spectat, dupliciter exaltatur.*" Expl.: „*Cum gloria in presenti et nunc nos eciam exaltemur in gloria in futuro, quod nobis concedat deus pater . . .*"

Edit. Schunk l. c. I. p. 405. Cf. Denis l. c. I 2749.

25. F. 165—172. R. Sequitur **sermo in die epiphanie.**

Inc.: „*Reges eorum ministrabunt tibi . . . In principio sermonis nostri pro divina gracia inpetranda recurremus ad illam virginem gloriosam.*" Expl.: „*Ecclesia autem clarior resplendet et indubie, si ipsam et eius iura intrepide defenderimus, ad eternam gloriam perveniemus, quam nobis concedat . . .*"

26. F. 172—177. R. Sequitur **sermo de sancta trinitate bonus.**

Inc.: „*In tribus placitum est spiritui meo . . . Spiritus cadens per vicium.* Expl.: „*Cognoscere patris potenciam, filii sapienciam, spiritus sancti clemenciam, ipsius trinitatis unam et individuam essenciam, videre faciem dei vivi, quam visionem nobis concedat patris potencia, filii sapiencia, bonitas spiritus sancti. Amen.*"

Eundem sermonem vide in cod. 194 (3).

27. F. 177—183. **(Sermo Clementis VI. papae.)**

Inc.: „*Quisquis es, qui iacentem talamum et sopitum, ut ita dixerim, leonem inportunis latratibus excitasti.*" Expl.: „*Si eorum presentem infamiam fando nudavero, qui antiquam illius gloriam noveris* (recte: *novis*) *erroribus extinxerunt.*"

28. F. 183—192. **(Sermo Clementis VI. papae.)**

Inc.: „*Curam illius habe . . . Reverendi patres ac domini, cum proponere verbum semper michi sit difficile.*" Expl.: „*Quam graciam vobis et michi tribuat fons exuberans et plenitudo omnis gracie, virginis filius, qui est benedictus . . .*"

29. F. 192—204. R. **Sermo de beata Katharina.**

Inc.: „*Mulier magna est fides tua . . . Reverendi patres mei ac domini, apostolus ad Hebreos XI°. pro ingenti preconio prophetarum et patriarcharum exclamat.*" Expl.: „*Effectum sue propiciacionis exhibeat dominus noster . . .*"

30. F. 204—209'. R. **Sermo de sancta Maria Magdalena.**

Inc.: „*Maria sedens secus pedes domini . . . Dum contemplor sedencium occasiones seu causas.*" Expl.: „*Merito concludentes de ipsa dicamus cum propheta: In celo paravit sedem suam . . . Cuius regni nos participes efficiat ille dei filius . . .*"

31. F. 209'—217. R. **Sermo de corpore Christi sollempnis.**

Inc.: „*Accipite et commedite . . . Dum ater infernalis fera vidit Christum natum descendentem ab arce.*" Expl.: „*Possemus ad regna venire celorum, ad que regna nos perducat . . .*"

32. F. 217—223'. R. **Sermo bonus in festo pentecostes.**

Inc.: „*Repleti sunt omnes spiritu sancto . . . Dicit beatus Bernhardus sermone secundo de assumpcione virginis: Quid est, quod angelus salutat Mariam.*" Expl.: „*Dicant omnia.*"

In hac collectione aliquot sermones nomen Clementis VI. papae praeferunt, alii vero et tractandi methodo et stili ratione cum sermonibus Clementis VI. valde conveniunt, alii tempore posteriore conscripti sunt. Similis collectiones asservantur in biblioth. Palatina Vindob. (N. 1543 et 4195). De autore et eius operibus vide Pastor, Gesch. d. Päpste I 74—75, Baluzius in Vita paparum Avenionens., t. I p. 909; Oudin l. c. III 930; Fabr. Mansi l. c. I 395.

3. F. 223'—232. R. **Sermo s. Thome Cantuariensis.**

Inc.: „*Bonus pastor animam suam dat pro ovibus . . . Michi videtur, quod unicuique pastori gregis dominice tria debent precipue convenire.*" Expl.: „*Et ego sic dico cum ipso prestanto(!) inquam hoc nobis a (!) domino nostro Jesu Christo . . .*"

4. F. 232—243. R. **Sermo eiusdem de beato Dominico.**

Inc.: „*Crevit in vineam laciorem . . . Reverendi patres ac domini, michi videtur, quod duplex vinea spiritualis in sacra scriptura describitur.*" Expl.: „*Recipe nos in consorcio lucis, quo illuminatus et late foris luces et intus suaviter ardes prestante domino nostro Jesu Christo . . .*"

5. F. 243—252'. R. **Sermo Ricardi Ermothani habitus in capella domini pape in festo epyphanie.**

Inc.: „*Videntes stellam gavisi sunt . . . O magna stella maris, mater stella solaris, si non precessisset nostra transgressio, non fuisset sub te tuta nostra redempcio.*“ Expl.: „*Per aliam viam, scilicet per viam caritatis ac pietatis revertitur in regionem suam eternam, quam nobis prestare dignetur puer ille, cui magi ipsi munera offerebant, qui est benedictus . . .*“

6. F. 252'—260. R. **Sermo communis de sanctis.**

Inc.: „*Sancti per fidem vicerunt regna . . . Si recordentur, qui presentes fuerunt, iam bis de assumpto themate predicavi.*“ Expl.: „*Ad quorum consorcium nos perducat sanctus sanctorum dominus Jesus Christus, cuius regnum et inperium sine fine permanet . . .*

7. F. 260—269'. R. **Sermo de beata (Maria) virgine.**

Inc.: „*Cum proponere verbum semper sit michi difficile, maxime in presenti, cum propter dignitatem divini eloquii.*“ Expl.: „*Bonus filius audiat matrem pro fratribus, unigenitus pro hiis, quod (!) adoptavit deus, pro hiis, quos liberavit deus pius et potens, qui est super omnia benedictus . . .*“

8. 269'—278'. R. Incipit **sermo de sancto Thoma de Aquino.**

Inc.: „*Unus est magister vester . . . Beatus Dyonisius dicit 5° capitulo de divinis nominibus.*“ Expl.: „*Finem verbis inponendo concludo: Hic est, qui ante deum magnas virtutes operatus est et omnis terra doctrina eius repleta est. Ipse intercedat pro nobis ad dominum Jesum Christum . . .*“

9. F. 278'—283'. R. **Sermo bonus de spirituali bello carnis et anime.**

Inc.: „*Vince in bono malum . . . Cassiodorus super illo verbo psalmi: Deus in adiutorium meum intende.*“ Expl.: „*Tercio debet congredi cum adversario, scilicet per pacienciam, quia sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iusticiam, adepti sunt repromissiones, quas nobis tribuere dignetur . . .*“

10. F. 283'—291'. R. **Sermo in dominica tercia adventus.**

Inc.: „*Per pacienciam et consolacionem scripturarum spem habemus . . . Istud thema dupliciter introducitur.*“ Expl.: „*Ut sic per pacienciam et consolacionem scripturarum spem habeamus, quia Zacharie 9. scribitur: Ecce rex venit iustus et salvator. Convertimini ad municionem vincti spei . . .*“

11. F. 291'—295. R. **(Sermo in) dominica secunda in quadragesima.**

Inc.: „*Venit Jesus ianuis clausis . . . Sancta mater ecclesia narrans misterium hodierne nativitatis.*“ Expl.: „*Sed quod venerit ad curandum, ipsemet dicit Johannes 10.: Ego veni, ut vitam haberent.*“

12. F. 295—298'. R. **(Sermo in) dominica secunda.**

Inc.: „*Misereri mei domine filii David . . . Ut dominicam graciam nobis necessariam in sermonis exordio facilius inpetremus.*“ Expl.: „*Dicentes cum Cha-*

nanea: Misereri mei etc. Ergo secundum apostolum ad Hebr. 4°: (Adeamus), cum fiducia ad thronum gracie . . ."

13. F. 298'—300. R. **Sermo pro presenti funere.**

Inc.: „*Mulier quid ploras? . . . Licet omnem sapientum vitam quasi meditacionem quandam esse mortis fateri debeamus.*" Expl.: „*Fons moraliter iste delectacio est peccatorum, in qua se mergens et balneans condiciones viriles amittit.*"

14. F. 300—302. R. **Sermo pro presenti defuncto.**

Inc.: „*Non est mortua, sed dormit . . . Karissimi, ponentes in ipso spem nostram, qui absque predicatoris labore aut premeditacione dat verbum ewangelizantibus.*" Expl.: „*Qui fecit homagium dyabolo et suscepit in manu sua signum illius, quod deletum fuit per absolucionem a beato Gregorio impensam.*"

15. F. 302—310'. R. **Sermo in dominica prima quadragesime.**

Inc.: „*Ecce nunc tempus acceptabile . . . Consideranti modo presens tempus quadragesime et inquirenti causam observacionis.*" Expl.: *Peregrinamur a domino. Quam plura ibi sunt, que oculus non vidit nec auris audivit.*"

16. F. 310—315'. **(Ricardi Fitz-Ralph, Armachani cognominati, sermo contra mendicantes privilegiatos.)**

Inc.: „*Coram vobis reverendissimis in Christo patribus ac dominis proponit procurator et procuratorio nomine reverendi in Christo patris domini reverendi archiepiscopi archidiaconi Hibernie primatis.*" Expl.: „*Aliquando super premissis vestrum etiam reverendum officium implorando salvo iure corrigendis.*"

Idem sermo extat in codice ms. 158 bibliothecae Bodleianae. Vide Little l. c. 42. De autore, qui fuit archiepiscopus Armachanensis (Armagh) et 1360 obiit, vide Felten in Wetzer-Welte Kirchenlexikon X 1174 sqq. et Buchberger, Kirchliches Handlexikon II. 1767.

17. F. 315'—317. R. **(Revocatoria domini Innocencii VI. papae collationum, reservationum, praebendarum etc. 1353 ian. 29. Avenione.)**

Inc.: „*Innocencius etc. ad perpetuam rei memoriam. Quia sicut nobis innotuit, multi hactenus a nonnullis predecessoribus nostris Romanis pontificibus per inportunam instanciam in multis et diversis orbis ecclesiis atque locis super collacionibus, provisionibus, reservacionibus canonicatuum.*" Expl.: „*Nulli ergo etc. nostre revocacionis, cassacionis, irritacionis et vacacionis ac voluntatis infrigere etc. Datum Avenione IIII. kal. februarii anno 1°.*"

18. F. 317—318'. **(Benedicti XII. papae constitutio de religiosis apostatis. 1335 ian. 17. Avenione.)**

Inc: „*Ad future rei memoriam. Pastor bonus diligens operosus et pervigil oves suas errabundas, devias, ne lacerentur et devorentur lupinis morsibus a(d) caulas reducere sathagens.* Expl.: „*Nulli ergo omnis(!) hominum liceat hanc*

paginam nostrarum voluntatum, ordinacionum, mandatorum et concessionum infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc. Datum Avenione XV. kal. iulii ponti(ficatus) nostri anno 1°. Et est Benedictina."

Vide Rose o. c. II 2, 675 (9) p. 651 et Catalogum cod. ms. Mellic. 150 (7) p. 222.

19. F. 319—319'. **(Benedicti XII. papae constitutio de Beguinis. 1336 maii 6. Avenione.)**

Inc.: „*Ad perpetuam rei memoriam etc. Racio recta non permittit, ut innocentes a nocentibus iudicentur. Sane fe(licis) re(cordacionis) Jo(hannes) papa predecessor noster, cum de mulieribus, que Begine vulgariter vel communiter nuncupantur.*" Expl.: „*Mandamus, ab errore deviis(!) revocare, ne ultra inficiant sanas oves. Nulli ergo etc. Datum Avinione II. non. maii ponti(ficatus) nostri anno 2°. Et est Benedictina.*"

20. F. 319'—320'. **(Urbani V. papae bulla in coena domini. 1366 april. 2. Avenione.)**

Inc.: „*Ad perpetuam rei memoriam. Excommunicamus et anathemathizamus omnes ex parte dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra omnes hereticos, Gazarios, Pacarenos, pauperes de Lugduno, Arnaldistas, speronistas et passigenas et omnes alios, quocumque nomine censeantur.*" Expl.: „*Cum non sit verisimile, quoad ipsos remanere incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus fuerit publicatum. Actum Avenione in palacio nostro apostolico in die cene domini pontificatus nostri anno quarto.*"

Haec bulla differt essentialiter a nota bulla eiusdem papae „Apostolatus" de anno 1364 oct. 10 (magnum bullarium Romanum, 1742, I 261), quae recenset excommunicationes apostolicae sedi reservatas, quia haereses damnatas nominaliter enumerat.

21. F. 320'—321. **(Benedicti XII. papae constitutio, qua fratribus mendicantibus transitus ad monachos nigros interdicitur. 1335 ian. 10. Sorgae.)**

Inc.: „*Ad perpetuam rei memoriam. Regularem vitam professis sic expedit, omnem inquietudinis et turbacionis materiam, quod in contemplacionis suavitate quiescere valeant, subtrahi et tranquillum domino reddere famulatum.*" Expl.: „*Non obstantibus privilegiis apostolicis quibuscumque concessis in contrarium dictis ordinibus mendicancium seu eorum prelatis ac aliquibus eorumdem, que quoad hoc nullius tunc fore decrevimus firmitatis . . . Datum apud pontem Sorgie Avinionensis dyocesis IIII° ydus ianuarii pontificatus nostri anno. 1°. Et est Benedictina.*"

Vide ms. 5117 (8) in bibliotheca Palatina Vindob. (Tabulae codic. ms. IV 28) et cf. Magnum bullarium Romanum, I 208.

22. F. 321—323. **(Joannes XXII. papa inculcat religiosis mendicantibus et praelatis decretalem Bonifacii VIII. papae „Super**

cathedram", innovatam per Clementem V. papam in concilio Viennensi [cap. „Dudum"], de iudiciis. 1327 ian. 23. Avenione.)

Inc.: „*Frequentes hactenus et numerose quodammodo de diversis mundi partibus venerabilium fratrum nostrorum episcoporum aliorumque superiorum, prelatorum necnon dilectorum filiorum rectorum, curatorum et parochialium sacerdotum querele contra dilectos filios predicatorum et minorum ordinum nostrum et sedis apostolice excitarunt auditum.*" Expl.: „*Ac si predicta omnia et singula coram nobis cepta fuissent et iurisdictio vestra et cuiuslibet vestrum in predictis omnibus et singulis per citacionem vel per modum alium perpetuata legittime extitissent, constitucione predicta super conservatoribus et alia quantumlibet in contrarium edita non obstante. Datum etc.*

Taxa 36 gross. et registratur et est cum filio canipis (!) nec legitur in audiencia contradictarum."

Datum deest, notae cancellariae autem descriptae sunt. Ed. Extravag. commun. II 1 un. Vide ms. 5117 (20) bibliothecae Palatinae Vindob. (Tabulae cod. ms. IV 29).

23. F. 323—324. **(Joannis XXII. [?] papae constitutio de fructibus grossis, distributionibus, proventibus et redditibus canonicatuum et praebendarum in ecclesiis collegiatis. 1323 octobr. 23. Avenione.)**

Inc.: „*Ad perpetuam rei memoriam. Ad providam circumspectionem sedis apostolice pertinere dinoscitur, inter ecclesiasticas personas litigiorum amputare materiam et occurrentes dubietatis scrupulos submovere.* Expl.: „*Nullum volumus preiudicium generari, decernentes irritum et inane, quidquid contra tenorem constitucionis attemptatum est hattenus vel in posterum contigerit attemptari. Nulli autem . . . Datum Avinione X. kal. novembr. pontificatus nostri anno VII*".

24. F. 324—325'. R. **Questiones et dubia circa „Execrabilis" (Joannis XXII. papae. Extrav. 3 un.).**

Inc.: „*Execrabilis quorundam ambicio. Super hac nova constitucióne dubietates insurgunt et questiones ut sequitur. Primo in quibusdam ecclesiis, puto Avinionensibus, Aviciensibus, Leodinensibus et similibus sunt quedam officia seu beneficia, que vocantur abbacie, quarum alique curam habent animarum et parochias, alie autem nec curam animarum habent nec parochias.*" Expl.: „*Archidyaconus in suo archidiaconatu obstante longa sibi consuetudine non potest inquirere, suspendere, excommunicare vel absolvere nec aliquam iurisdictionem ecclesiasticam exercere, sed rectores sui archydiaconatus.*"

Cf. Rose l. c. n. 674 (9) II 2 p. 651.

25. F. 325'—326. **(Samsonis archiepiscopi Remorum, Jocelini Suessionum, Gaufridi Catalauni et Alvisi Atrebati episcopi epistola ad Innocentium II. papam contra Petrum Abaelardum.)**

Inc.: „*Reverentissimo domino et karissimo patri dei gracia summo pontifici Innocencio Sampson Remorum archiepiscopus, J(ocelinus) Suuessionis, G(aufridus) Catalaunensis, A(lvisus) Accrebacensis episcopi voluntarium debite obsequium subiectionis. Auribus occupatis ad plur(im)a verbum facimus abbreviatum de prolixo negocio.*" Expl.: „*Tibi commissa est sponsa Christi, amice sponsi, tuum est tandem uni viro virginem castam exhibere.*"

Ed. Migne P. L. t. 182 col. 357 sq.

26. F. 326'—328. **(S. Bernardi abbatis Claraevallensis epistola ad Innocentium II. papam contra Petrum Abaelardum.)**

Inc.: „*Amantissimo patri et domino Innocencio summo pontifici frater B(ernardus) Clarevallensis vocatus abbas modicum id quod est. Necesse est, ut veniant scandala, necesse est, sed non suave.*" Expl.: „*Qui (nec) nostre persone, nec curie pepercit.*"

Ed. Migne P. L. t. 182 col. 354 sqq.

27. F. 328—329. **(S. Bernardi abbatis Claraevallensis epistola ad episcopos et cardinales curiae de Petro Abaelardo.)**

Inc.: „*Dominis et patribus reverendis episcopis et cardinalibus, qui sunt de curia, puer sanctitatis eorum. Nulli dubium est, (quin) spectet ad vos specialiter, tollere scandale.*" Expl.: „*Et sic obstruatur os loquencium iniqua.*"

Ed. Migne P. L. t. 182 col. 351 sqq.

28. F. 329—340. **(S. Bernardi abbatis Claraevallensis epistola seu tractatus ad Innocentium II. papam contra quaedam capitula errorum Abaelardi.)**

Inc.: „*Amantissimo patri domino Innocentio summo pontifici etc. Oportet ad vestrum referri apostolatum pericula queque et scandala emergencia in regno dei, ea presertim, que de fide contingunt.*" Expl.: „*Hec capitula partim in libro theologie, partim in libro Sententiarum magistri Petri, partim in libro, cuius est tytulus ‚Scio te ipsum' reperta sunt.*"

Ed., fine excepto, Migne P. L. t. 182 col. 1053 sqq.

29. *F.* 340—341'. **(Innocentii II. papae epistola ad Henricum Senonensem, Samsonem Remensem archiepiscopos eorumque suffraganeos et Bernardum abbatem Claraevallensem de Abaelardo et Arnoldo de Brixia damnatis et in monasterio includendis librisque eorum comburendis. 1140 iul. 21. Laterani.)**

Inc.: „*Innocencius episcopus servus servorum dei venerabilibus fratribus Heinrico Senonensi, Sampsoni Remensi archiepiscopis eorumque suffraganeis et karissimo in Christo filio B(ernardo) Clarevallensi abbati salutem et apostolicam benedictionem. Testante apostolo sicut unus dominus ita una fides esse dinoscitur.*" Expl.: „*Excommunicacionis vinculo innodandos esse censemus.*"

Edit. Mansi o. c. t. 21 col. 564; Migne P. L. t. 179 col. 515 sqq.

30. F. 341'—343. R. Incipiunt **invecture Crispi Sallustii in M. Tullium Cyceronem.**

Inc.: „*Graviter et iniquo animo maledicta tua paterer M. T(ulli), si te scirem iudicio magis quam morbo animi ista petulancia uti.*" Expl.: „*Transfuga neque in hac neque in illa parte fidem habens.*"

Opus spurium.

31. F. 343 — 346'. R. **Invective M. Tullii Cyceronis in Salustium Crispum.**

Inc.: „*Da demum magna tibi voluptas est, Crispe Salusti, equalem ac parem verbis vitam agere.*" Expl.: „*Michi quidem racio habenda est, non que Salustius merito debeat audire, sed ut ea dicam, si qua ego honeste fari possum etc.*" In fine: „*Explicit per manus Chunradi de Losacia in die sancte Gertrudis virginis anno domini M°CCC° LXVII°.*"

Opus spurium.

Hoc et praecedens opus sunt libelli scholae rhetoricae (a. 54 ante Chr).

32. F. 347 — 348. (Index rerum incompletus.)

F. 348': Excerpta ex operibus s. Ambrosii et s. Hieronymi, s. XIV.

De hoc codice cf. Zeibig, Österr. Geschichtsquellen, Notizenblatt II 137.

205.

Chartac. s. XV. (1405); f. 252; 30·5×20·8 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; f. 1, 130, 252': „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Bibliothecae Claustroneoburgensi sum iure inscriptus 16. Sept. 1656.*"

1. F. 1. R. Fertur autem **Ignacius** scripsisse **epistolam ad beatam virginem Mariam** ita dicens.

Inc.: „*Krystifere Marie suus Ignacius. Me neophytum Johannisque discipulum confortare et consolari debueras.*" Expl.: „*Neophiti, qui mecum sunt, ex te et per te confirmantur . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 5 col. 943 sq.

2. F. 1. R. **Ignacio** scripsit **epistolam beata virgo Maria.**

Inc.: „*Dilecto discipulo Ignacio ancilla humilis Jesu Christi. De Jesu, que audisti, a Johanne didicisti, vera sunt.*" Expl.: „*Exultet spiritus tuus in deo salutare(!) tuo.*"

Ed. Migne P. G. t. 5 col. 945 sq.

3. F. 1 — 7. R. **(Lamentatio beatae Mariae virginis de passione Christi).** Incipit planctus Augustini episcopi de passione domini nostri Jesu Christi.

Inc.: „*Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis ymbrem lacrimarum, ut possim flere die ac nocte, donec servo suo appareat dominus visu vel sompno.*"

Expl.: „*Tu sis benedicta in eternum et ultra cum inde filio tuo, qui cum deo patre . . .*"

Cf. Little l. c. 198.

Opus modo s. Augustino, modo s. Bernardo attribuitur. Ed. Horstius, Opera s. Bernardi, Parisiis 1658 t. V 381 sqq.

4. F. 7 — 7'. **(Tractatus de reparatione hominis lapsi.)**

Inc.: „*Videns piissimus et misericordissimus deus hominem, quem ad sui ipsius fruicionem formaverat.*" Expl.: „*Fuit eciam iste modus congruentissimus nostre reparacioni, quo dominus in forma servi procuraret salutem servi.*"

5. F. 8 — 10'. Prol. inc.: „*Petis a me, mi frater karissime, quod nunquam et nusquam a suo provisore aliquem petisse audivi.*" Prol. expl.: „*Vitam consequeris eternam.*" Sequitur R.: Incipit **formula vite honeste.** Beatus Bernhardus ad instanciam cuiusdem adolescentis novicii formam vitae honeste brevi conscripsit eloquio ad summam tendentem perfeccionem. Opus inc.: „*Ut igitur ab interiori incipiens ad exteriorem hominem sermo procedat.*" Expl.: „*In eo, quod facit, numquam impediat boni operis dietam. Amen.*"

In codice nostro tractatus hic ut in aliis s. Bernardo tribuitur, sed perperam. Cf. Rose o. c. II 1 p. 268 (cod. 423 [3]) et p. 274

Ed. Migne cum multis variantibus P. L. t. 184 col. 1167 sqq.

6. F. 10'— 17'. R. Incipit libellus de honestate. Thomas de Aquino (recte: **David de Augusta: Formula novitiorum de exterioris hominis compositione).**

Inc.: „*Primo considerare debes, ad quod veneris et propter quid enim venisti.*" Expl.: „*Sis castus in omnibus et salvus eris adiuvante Christo, qui est benedictus. Unde eius vestigia imiteris, cuius nomen est gloriosum in secula . . .*" In fine: R. *Explicit liber de honestate per manus Ottonis de Franconia etc. — Johannes Cheydynger.*"

Cf. Rose o. c. II 1 p. 268 (cod. 423 [3]) et Leitschuh I 1 (670).

Ed. Migne P. L. t. 184 col. 1189 sqq. sed tantum per partes; cap. 26—34 desunt ap. Migne.

7. F. 18 — 52. R. **De vita religiosorum.**

Inc.: „*Ab hac tota intencione studeas, ut non habeas oculos nequam.*" Expl.: „*Ad quod osculum reconciliacionis perducat nos Jesus Christus, qui est benedictus . . .*"

8. F. 52'— 91.

F. 52'— 54. R. Tabula super lecturam magistri Hainrici de Hassia.

F. 54—91. R. **Leccio kathedralis reverendi magistri Hainrici de Hassia (de quinque difficultatibus).**

Lectura inc.: „*Prima questio, utrum animabus in aliquo prosit, si in ecclesiis aut locis sacris corpora fuerint sepulta.*" Expl.: „*Quod pessimum est, illud sepe*

fructibus dampnacionis inpendere. Et tantum de istis difficultatibus. (R.) Expliciunt difficultates quinque.

Idem opus, sed incompletum in Darmstadt (n. 377). Cf. Roth o. c. p. 9 n. 8. De auctore cf. cod. 168 (7).

9. F. 91—108'. R. **Liber exposicionis misse (Henrici de Hassia).**

Inc.: „*Exposicio divini officii. Cum brevis fuerit missa in verbis et in cerimoniis.*" Expl.: „*De aliis accidentibus officii misse satis patet in primo tractatu, ideo sufficiant, que dicta sunt de missa etc.*" In fine: „*(R.) Explicit exposicio misse reverendi magistri Hainrici de Hassia per me Johannem de Franconia nec non difficultates aliquibus maxime utiles eiusdem magistri sub anno domini M°CCCC°V° in die sancti Anthonii.*"

Sequuntur excerpta ex operibus s. Augustini, s. Gregorii, s. Pauli et ex psalmis. Cf. cod. 168 (7).

10. F. 109—119'. **(Henrici de Hassia tractatus de oratione dominica.)**

Epistola ad Eckhardum episcopum Vormatiensem inc.: „*Reverendo in Christo patri ac domino domino Ekhardo episcopo Wurmacensi Hainricus de Hassia suum ut sequitur dicendum Pater (noster). Divina sapiencia rebus omnibus decorem cordis congruenter distribuens.*" Expl.: „*Exposicionem legere non spernat vestra dignacio veneranda.*" Tractatus inc.: „*Dei filius Jesus Christus ymago patris homo factus.*" Expl.: „*Ut omne malum, quo in colendo deum et proficiendo in virtutibus et meritis impedimur, subveniente ipso amoveamus. (R.) Et sic est finis exposicionis dominice oracionis.*"

Cf. cod. 194 (11) et de auctore vide cod. 168 (7).

11. F. 119'—124'. **(Henricus de Hassia tractatus super salutatione angelica.)**

Inc.: „*Ave Maria. Procul dubio illam sancte matris ecclesie generalem conswetudine(m), que dicta oracione filii.*" Expl.: „*In memoriam exordii humane redempcionis atque taliter mortalibus exhibite divine miseracionis.*"

Cf. cod. 349 (5).

12. F. 124'—125'. **(De effectibus orationis dominicae, quando homo in statu peccati mortalis eam orat.)**

Inc.: „*Cum peccatores in mortali peccato existentes nolint converti et dicunt dominicam oracionem sic: Pater noster.*" Expl.: „*Sine consolacione perpetua relinquam, a quibus nos custodiat miseracio(ne) divina, qui sine fine vivit . . .*"

Cf. cod. 349 (6).

13. F. 125'—130. **(Hugo de S. Charo, Expositio missae.)**

Inc.: „*Induite vos armatura(m) dei, ut possitis stare adversus insidias dyaboli, que armatura est vestis sacerdotalis representata vestibus Christi, quibus indutus fuit tempore passionis.*" Expl.: „*Sed in missa pro defunctis dicitur: Requiescant in pace. Adoptetur eis requies eterne vite. Amen.*"

In fine: R. „*Explicit tractatus et exposicio misse et dominice oracionis et angelice salutacionis reverendi magistri Hainrici de Hassia per me Johannem de Franconia. Deo gracias.*"

Cf. Franz, Die Messe im deutschen Mittelalter, Freiburg i. B. 1902, p. 474 sq. et Rose o. c. II 1 p. 321.

F. 130—132' sequuntur tractatuli de effectibus precationis, de signis contingentibus ante diem iudicii (cf. Rose o. c. II 1 p. 224, cod. 391 [3]) et de XIII maledictionibus domini in psalmo LXVIII quoad sacerdotes indignos.

14. F. 133—139. R. Notandum, **quibus auctoritatibus innituntur, qui negant esse purgatorium et qualiter respondendum.**

Inc.: „*De purgatorio. Nota. Quid est ante iudicium et pro quibus culpis agitur. XXV d . . . Heretici qui non credunt ignem purgatorium.*" Expl.: „*Sicut ignis non parcit adiunctis sordibus metallorum, sed parcit puris substanciis eorum etc.*"

Eundem tractatum continet cod. 84 (18) bibliothecae Altovadensis. V. Xenia Bernardina. T. II, 270.

15. F. 139—149. R. Incipit **meditacio** beati Bernhardi (?) **(de vita et passione domini), qui (!) dicitur fasciculus mirre.**

Inc.: „*Jhesum Nazarenum a Judeis condempnatum innocenter.*" Expl.: „*Unum sapiant, unum unanimiter requir(a)nt et apprehendant et videant ac benedicant te deum deorum in Syon. Sit tibi, inclite Jesu, graciarum accio, honor et imperium in secula seculorum. Amen.*" In fine: R. „*Expliciunt meditaciones sancti Bernhardi valde bone et pulchre.*"

Ed. Migne P. L. t. 184 col. 953 sqq.

Opus spurium. A Trithemio, Bellarmino aliisque sub titulo „Stimulus amoris" s. Anselmo tribuitur.

F. 149—153 sequuntur complures notae theologicae et varia excerpta ex operibus SS. Augustini, Bernhardi, Hieronymi etc.

16. F. 153—174. Inc.: „*Convertimini ad me in toto corde vestro . . . Non est mirum, fratres, servum si dominus rogat.*" Expl.: „*Ecce frater, precibus tuis acquiescens sermonis mediocritatem in tractatus prolixitatem commutavi.*" In fine: Explicit **sermo Acconensis episcopi Jacobi (de Vitriaco) de confessione.** Amen.

Jacobus de Vitriaco, can. reg. s. Aug., Parisiis studiis operam dedit, hortatu Innocentii III. fideles ad bellum sacrum invitavit, in episcopum Acconensem a 1217 electus, a Gregorio IX creatus est cardinalis et episc. Tusculanus (a. 1227), † 1240, sec. alios 1244. Cf. Hurter, o. c. T. IV col. 218. Eiusque opera vide ap. Possevin, Apparatus sacer, Colon. 1608, t. I p. 794 et 795, Oudin, o. c. t. III 46—50. De hoc opere vide Funk, Jacob von Vitry (Beiträge z. Kulturg. d. Mittelalt. v. Goetz H. 8) p. 79 et 80. Idem opus asservatur in bibl. univ. Pragens. N. 2138.

Sequuntur versus:

„*Non mala plangere nec bona querere differat ullus.*
Hora sit ultima, quam sibi proxima(m) scit bene nullus etc."

17. F. 174—178'. **(Sermo in verba Cant. I, 11: Dum esset rex in accubito suo etc.)**

Inc.: „*Cum esset rex in acubitu . . . Hec est nardus, hoc est ungentum.*" Expl.: „*Trahit regem de acubitu suo ad suscitandum Lazarum. Amen.*"

18. F. 178'—188. R. **Contemplacio** sancti Bernhardi (?) **de passione domini.**

Inc.: „*Sepcies in die laudem dixi tibi. Rogasti me, ut aliquem modum contemplandi in passione domini dei tui monstrarem tibi secundum VII horas diei.*" Expl.: „*Sedebis ibi iuxta monumentum domini nostri Jesu Christi, qui vivit etc.*"

Opus spurium. — Ed. Migne inter Bedae Ven. opera ascetica dubia. P. L. t. 94 col. 561 sqq.

19. F. 188—247. **(Varii breves tractatus theologici excerpti ex operibus [partim suppositiciis] s. Bernardi, s. Augustini, s. Gregorii, s. Joannis Chrysostomi, Hugonis de s. Victore, Petri Damiani, Bedae Ven., Haymonis, Origenis, Eusebii, Basilii, Cassiodori, Cypriani, Boethii, Alani etc.)**

Inc.: „*(R.) De caritate Bernhardus. — O bona mater caritas, que sive foveat infirmos sive exerceat provectos.*" Expl.: „*Qui nomen tuum puro corde invocaverit, a deo consequitur, quidquid postulaverit etc. (R.) Explicit tractatulus iste verus doctorum sacre scripture.*"

In fine versus librarii:

„*Dona michi tria, sanctissima virgo Maria.*
Da spacium vite, da divicias sine lite,
Regnum celeste post mortem da manifeste. Amen."

20. F. 247—252. R. **De septem astuciis dyaboli et de septem musicalibus artificiis. Hystoria de Nabuchodonosor et de statua aurea** sequitur.

Inc.: „*Multi laudantur qui sciunt sibi cavere ab astuciis dyaboli.*" Expl.: „*Miro modo dominus ipsum exaltavit. Rogemus ergo dominum Jesum Christum, ut det nobis vitam eternam. Amen.*"

206.

Membr. s. XII (c. 1170); f. 163; 34×24 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales caeruleis, flavis, viridibus coloribus pictae, per partes cum ornamentis et imaginibus: ff. 1, 1', 3', 11, 17', 23, 32', 40', 52', 65, 76', 112, 132'; f. 134 excissum est; f. 1, 62, 163': „*Liber s. Marie in Newnburga claustrali,*" s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656.*" In marginibus notae et glossae. De glossis et de codice vide Bach, l. c. II 714 sq. Idem opus asservatur in bibl. Mellic. (N. 156 s. XV.) et in bibl. palat. (N. 684 s. XI.).

1. F. 1—1. **(De auctoritate s. Hilarii episcopi Pictaviensis iuxta dicta s. Hieronymi.)**

Inc.: „*Quantus inter ecclesiasticos scriptores catholicos et apostolicos doctores Hylarius Pictaviensis ęcclesię presul effulsit.*" Expl.: „*Quam ille sumptam claro sermone disseruit.*"

2. F. 1'. **(Carmen Venanti Fortunati de vita s. Hilarii cum versibus de eodem e Venanti Fortunati vita S. Martini.)**

Carmen inc.: „*Hilarium queris, quis sit, cognoscere lector.*" Expl.: „*Bis senis populos edocet esse libris.*" Versus e Fortunati vita s. Martini inc.: „*Et quia summus apex fides virtutis honoris.*" Expl.: „*Doctor apostolicus vacuans ratione sophistas.*"

Ed. Leo, Mon. Germ. Auct. antiq. IV 1, p. 43 et p. 299 sq.

3. F. 1'—3. R. Incipit **epistola sancti Hilarii episcopi ad filiam suam Abram.**

Inc.: „*Dilectissime filię Abre Hylarius in domino salutem. Accepi literas tuas, intelligo, desiderantem te mei esse.*" Expl.: „*Deus, qui te genuit, hic et in eternum custodiat, opto, filia desiderantissima. Amen.*"

Ed. Migne P. L. t. 10, col. 549 sqq.

4. F. 3. **(S. Hilarii hymnus matutinus filiae suae Abrae missus.)**

Inc.: „*Lucis largitor optime,*
Cuius sermonis lumine."
Expl.: „*Ut matutina nobis sit*
Lux in noctis custodia.
Gloria tibi domine,
Gloria unigenito etc."

Ed. Migne P L. t. 10, col. 553 sq. — Cf. Chevalier, Repert. hymnol. 10701.

5. F. 3. **(S. Hilarii [?] tractatus de prato spirituali.)**

Inc.: „*Quid per pratum bonum curatum, nisi sancta et munda anima.*" Expl.: „*Venit iusticia, recte iudicando abscidit iniquitatem.*" Sequitur in textu nota: „*Per hec visibilia dona absconsa clarescunt. Si opere terreno Hylarii hic tumulus nitet, quantum ille creditur fulgere in claritate dei.*"

6. F. 3—3'. **(S. Hilarii [?] tractatus brevis de balteo castitatis, quod exornatur octo margaritis castitatis.)**

Inc.: „*Prima margarita est pacientia stabilis.*" Expl.: „*Per abstinentiam temptacionis esto levis.*"

Cf. Denis o. c. v. I p. I col. 633.

7. F. 3'—132'. R. Incipit **liber sancti Hylarii episcopi de sancta trinitate.**

Inc.: „*Circumspicienti michi proprium vitę humanę.*" Expl.: „*Dominus meus Jesus Christus, manens in te et ex te et apud te semper Deus, qui est benedictus . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 10, col. 25 sqq.
Cf. cod. 777 (2).

8. F. 132'—139. R. Incipit **liber primus Hylarii episcopi ad Constantium imperatorem et hereticum.**

Inc.: „*Tempus est loquendi, quia iam tempus preteriit tacendi.*" Expl.: „*Equanimiter imperitus in tuis, insolenter in dei rebus ignarus.*"

Ed. Migne P. L. t. 10, col. 577 sqq.

9. F. 139—140'. R. **Epistola sancti Hylarii transmissa ad Constantium.**

Inc.: „*Benignifica natura tua, domine beatissime Auguste, cum benigna voluntate concordat.*" Expl.: „*De se loquitur ipsa sentencia.*"

Ed. Migne P. L. t. 10, col. 557 sqq.

10. F. 140'—142'. R. **Liber II. eiusdem ad eundem, quem et Constantinopolim ipsi tradidit.**

Inc.: „*Non sum nescius, piissime imperator.*" Expl.: „*Et doctrinę evangelice scientiam habeam* (recte: *ab ea*) *iuxta ista non dissonans.*"

Ed. Migne P. L. t. 10, col. 563 sqq.

11. F. 142'—145. R. Incipit **liber eiusdem adversus Arrianos vel Auxentium Mediolanensem.**

Inc.: „*Dilectissimis fratribus in fide paterna manentibus et Arrianam heresim detestantibus episcopis et omnibus plebibus . . . Speciosum quidem est nomen pacis.*" Expl.: „*Pietas vestra providet, hec retractari non oportere.*"

Ed. Migne P. L. t. 10, col. 609 sqq.

12. F. 145—162'. R. Liber **sancti Hylarii episcopi Pictaviensis fidei catholice contra Arrianos et prevaricationibus (!) Arrianis acquiescentibus** (usitato titulo: **Liber de synodis seu de fide orientalium**).

Inc.: „*Dominis et beatissimis fratribus et coepiscopis provincię Germanię primę et Germanię secundę . . . Constitutum habebam mecum, fratres karissimi, in tanto silentii vestri tempore.*" Expl.: „*Deus et dominus noster incontaminatos vos et illesos in die revelacionis reservet, opto, fratres karissimi.*"

Ed. Migne P. L. t. 10, col. 479 sqq.

Cf. cod. 777 (1).

13. F. 162'—163. R. **Prologus in vitam sancti Hylarii episcopi et confessoris (a Venantio Fortunato editam).**

Inc.: „*Domino sancto et meritis beatissimo patri Pascentio papę Fortunatus . . . Religiosi pectoris studio sollicitante commonitus.*" Expl.: „*Nunc de eius vita proponamus.*"

Ed. Migne P. L. t. 9, col. 185 sq. et Krusch, Mon. Germ. hist. Auct. antiq. IV 2 p. 1 sq.

14. F. 163—163'. R. **Sermo in festivitate sancti Hilarii episcopi et confessoris.**

Inc.: „*Quoniam, dilectissimi, sanctorum solempnitates digna memoria celebrare studemus, debemus procul dubio imitari, quos colimus.*" Expl.: „*Retinere studeamus atque retinendo operibus deo dignis exerceamus, quatenus Christo largiente ipsoque*

pro nobis sancto intercedente mereamur in cęlestibus digni eius inveniri consortio in sęcula . . ."

Cf. Denis o. c. v. I p. I col. 636.

Sequentia maxima ex parte ab alio scriptore addita sunt.

15. F. 163'. R. Hec **capitula Remis** fuerunt **collecta contra magistrum G(ilbertum Porretanum).**

Inc.: „*Unum capitulum, quod divina natura, que divinitas dicitur, deus non sit.*" Expl.: „*Trinitas in filio incarnata, quod falsum est et hereticum.*"

Ed. Mansi o. c. t. 21 col. 711.

De Gilberto Porretano cf. Berthaud. Gilbert de la Porrée évêque de Poitiers et sa philosophie, Poitiers 1892, Hefele o. c. t. V p. 503 sqq.; Bach o. c. p. 133 sqq., 192, 714 sq., 728 et Geyer, Die Sententiae divinitatis, ein Sentenzenbuch der Gilbertinischen Schule; Bäumker, Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters, B. VII H. 2—3, Münster 1909, p. 48 sqq.

207.

Membr. s. XII.; f. 199; 28 × 18 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, aliquot cum ornamentis et viridibus coloribus pictae; in duobus schedulis a cap. alligatis titulus codicis s. XIII. et inscriptio: „*Can. reg. Claustroneoburgensis bibliothecae iure inscriptus 3. Sept. 1656*; f. 1, 79; „*Liber beate Marie virginis in Neuburga claustrali,*" s. XV.; f. 199: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*" s. XIII. (cf. cod. 5) et probationes pennae; f. 199b versus latini, s. XII. ex. (inc.: „*Finem Samsonis ferat exicium Licaonis.*" expl.: „*Ista ferat minime mala, qui poterit reprobare*").

F. 1—199. R. Incipit **expositio beati Ambrosii episcopi super Lucam evangelistam.**

Inc.: „*Scripturi in evangelii librum, quem Lucas sanctus pleniore quodam rerum dominicarum distinctione digessit.*" Expl.: *Nichil obstat, si dicamus pauciores intra conclave, in monte complures fuisse.*"

Ed. Migne P. L. t. 15 col. 1527 sqq.

208.

Chartac. s. XIV.; f. 221; 21 × 20 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1 et 113: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*" s. XV.

1. F. 1—161. R. In nomine sancte trinitatis incipit **tractatus Ambrosii de psalmo centesimo decimo nono.**

Inc.: „*Licet mistice* (recte: *mistica), queque velut tuba* (recte: *tube) increpuerit sono David.*" Expl.: „*Cepit in ortis esse ecclesia, postquam passus est Christus.*"

Ed. Migne P. L. t. 15 col. 1197 sqq. — F. 162—167 scriptura vacant.

2. F. 167—187'. R. [I]ncipit **epistola beati Eusebii ad beatum Damasum episcopum Portuensem et ad christianissimum Theodorium Romanorum senatorem de morte gloriosissimi Jeronimi doctoris eximii.**

Inc.: „*[P]atri reverendissimo Damaso Portuensi episcopo . . . Multifariam multisque modis olim deus locutus est hominibus per suum dilectissimum filium sanctum Jeronimum.*“ Expl.: „*Ut tua valeamus piissima intercessione et in presenti ab omnibus protegi nocivis et in futuro gaudia, que iam tu possides, adipisci. Explicit Epistola beati Eusebii . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 22 col. 239 sqq.

3. F. 187'—191'. R. Incipit **epistola venerabilis doctoris Augustini episcopi ad beatum Cyrillum secundum Jerosolimitanum pontificem de magnificencia eximii doctoris Jeronimi.**

Inc.: „*Gloriosissime christiane fidei atlete, sancte matris ecclesie lapidis angularis.*“ Expl.: „*Non enim suo aliqualiter defraudatur desiderio. Explicit epistola venerabilis doctoris Augustini Ypponensis episcopi . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 22 col. 281 sqq.

4. F. 191'—211'. Incipit **epistola sancti Cyrilli Jerosolimitani episcopi ad beatum Augustinum doctorem eximium de miraculis beati Jeronimi doctoris magnifici.**

Inc.: „*Venerabili viro episcoporum eximio Augustino Ypponensi presuli . . . Illius sequi vestigia, cuius in terris sanctitas radiare non cessat.*“ Expl.: „*Mei, Augustine karissime, in tuis oracionibus memor esto.*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 22 col. 288 sqq. — F. 212 script. vacat.

5. F. 213—221'. **(Alexandri de Villa Dei versus memoriales super omnia capita librorum utriusque testamenti.)**

Inc.: „*Sex | prohybet | peccant | Abel | Enoch | archa fit | intrant.*“ Expl.: „*Flebunt | ad cenam | surgunt | sponsa | venio iam.* Glossa interlin. ad versus inc.: „*Opera dicuntur.*“ Glossa interlin. expl.: „*Dicit sponsus sponse.*“

Cf. cod. 193. (3).

209.

Membr. s. XII. ex.; f. 188; 33 × 22 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, quorum maiores cum ornamentis: ff. 1, 76, 101', 168; f. a cap. c, d: fragmentum antiphonarii s. XIII; f. a cap. d: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Julii 1656*“; f. 1, 109', 187': „*Liber s. Marie in Newnburga claustrali,*“ s. XIV. et XV. — F. 1 in margine superiore annotatio manus med. s. XIV: „*Incipiunt questiones hebrayce Jeronimi in vetus testamentum et exposiciones et declaraciones vocabulorum veteris testamenti.*“

1. F. 1—27. R. **Sofronii Eusebii Jeronimi** in libris (!) **ebraicarum questionum (in Genesim)** incipit prologus ante se inauditis tam grecis quam latinis.

Prol. inc.: „*Qui in principiis librorum debebam secuturi operis argumenta proponere.*“ Prol. expl.: „*In angulis garrire tenebrosis.*“ Quaestiones incip.: „*In principio fecit deus celum et terram . . . Plerique estimant sicut in altercatione quoque Jasonis et Papisci scriptum est.*“ Expl.: „*Super sacerdotibus, qui servientes altare (!) vivant de altari. (R.) Expliciunt questiones hebraice libri Geneseos.*“

Ed. Migne P. L. t. 23 col. 983 sqq.

2. F. 27—29. R. **Explanaciones X temptationum (populi Israel in deserto).**

Inc.: „*Hec sunt verba, que locutus est Moyses ad omnem Israel in transitu Jordanis . . . Hec sunt verba, quibus corripuit Moyses filios Israel pro X temptacionibus.*“ Expl.: „*Cades enim Barne ipse est Pharan, quod ex libro Jesu animadverti facile potest. Ita enim in eodem libro scribitur: Locutus est Caleph ad Josue dicens. . . . Quadraginta annorum eram, quando me misit Moyses famulus domini, ut considerarem terram.*“

Opus spurium. — Ed. Migne P. L. t. 23 (opera s. Hieronymi), col. 1379 sqq.

3. F. 29. R. Item **succincta commemoracio temptacionum.**

Inc.: „*Prima temptacio in mari rubro.*“ Expl.: „*Decima de exploratoribus.*“

Opus spurium. — Ed. Migne P. L. t. 23 col. 1384.

4. F. 29—32. R. **Explanatio cantici Debore et Barach de libro Judicum.**

Inc.: „*Cecineruntque Debbora et Barach filius Abinoem. Barach vir Debbore prophetidis fuisse traditur.*“ Expl.: „*Quia domus Rechab vinum non bibat, sicut habes in Hieremia propheta.*“

Opus spurium. — Ed. Migne P. L. t. 23 col. 1383 sqq.

5. F. 32—49'. R. Incipiunt **hebraice questiones de libris Malachim, id est Regum.** Questiones hebraice de libris Samuel.

Inc.: „*Fuit vir unus de Ramathaimsophim . . . Ramathaim interpretatur duo excelsa.*“ Expl.: „*Sed declinasse post Adoniam.*“

Opus spurium. — Ed. Migne P. L. t. 23 col. 1391 sqq.

6. F. 49'—66. R. Incipiunt **hebraice questiones prioris (et secundae) partis Dabriamin (Paralipomenon),** in quibus, si vis tenere ordinem hystorię, alfabeto a regione affixo naturaliter innitere.

Inc.: „*Heber nati sunt duo filii, nomen uni Falech, quia in diebus eius divisa est terra.*“ Expl.: „*Cyrus, ut ruinas templi restauraret.*“

Opus spurium. — Ed. Migne P. L. t. 23 col. 1431 sqq.

7. F. 66—68. R. Incipiunt **(hebraice questiones) in Abacuch.**

Inc.: „*Ubicumque onus verbi divini ponitur, gravedo in prophetia illa signatur.* Expl.: „*Cum eo fuerunt ducti in captivitatem Ezechiel propheta et Mardocheus.*“

Opus s. Hieronymo suppositum.

8. F. 68—69. R. **Chronica succincte scripta de regno Hebreorum.**

Inc.: „*Quadragesimo tercio anno Nini regis Assyriorum Abraham patriarcha natus est.*“ Expl.: „*Et transtulit X tribus Israel in Assyrios et civitates Medorum.*“

Opus s. Hieronymo suppositum.

9. F. 69—74. R. Incipit **(s. Isidori Hispalensis episcopi) liber proemiorum de librorum novi ac veteris testamenti plenitudine, quam in canone katholica recipit ęcclesia iuxta vetusta priorum.**

Inc.: „*In principio videlicet quinque libri Moysi.*“ Expl.: „*Flumen etiam baptismi mundum vitę in dominum Jesum Christum.*“

Ed. Migne P. L. t. 83 col. 155 sqq.

10. F. 75'. **(De formis hebraicarum litterarum.)**

Inc.: „*Hebraicarum litterarum formę duę sunt.*“ Expl.: „*Eodem modo litteras posuimus.*“ Formas litterarum hebraicarum alia manus eiusdem temporis adiecit.

Opus s. Hieronymo suppositum. — Ed. Migne P. L. t. 30 col. 317 sqq.

11. F. 75'—101'. R. Incipit prefatio **beati Jeronimi in libro interpretationis hebraicorum nominum.**

Praefatio inc.: „*Philo vir disertissimus iudeorum.*“ Praefatio expl.: „*Hic ut christianus impleret.*“ Opus inc.: „*Non statim, vbicumque ex a littera, que apud Hebreos dicitur aleph, ponuntur nomina, estimandum est.*“ Expl.: „*Sathan ad versarius sive prevaricator.*“

Ed. Migne P. L. t. 23 col. 815 sqq.

12. F. 101'—128'. R. Incipit prefatio domini **Eusebii Sophronii Jeronimi in libro locorum ab Eusebio Pamphili Cesariensi episcopo prius edito quidem in greco, sed a prefato Jeronimo postmodum diligentius ad latinum stilum translato.**

Praefatio inc.: „*Eusebius, quia beato Pamphilo martyre cognomentum sortitus est.*“ Praefatio expl.: „*Terrę coherentia supergredi me posse credo.*“ Opus inc.: „*Ararat, Armenia. Siquidem in montibus Ararat archa post diluvium sedisse perhibetur.*“ Expl.: „*Zoelech, nomen lapidis, ubi Adonias immolavit victimas iuxta fontem Rogel.*“

Ed. Migne P. L. t. 23 col. 903 sqq.

13. F. 128'—132'. R. **Nomina regionum atque locorum de Actibus apostolorum.**

Inc.: „*Acheldemach, ager sanguinis, qui hodie quoque demonstratur in Helia.*“ Expl.: „*Populus stans desuper atque spectans ludos scenicos contemplaretur.*“

Opus s. Hieronymo suppositum. — Ed. Migne P. L. t. 23 col. 1357 sqq.

14. F. 132'. R. **De epistola cuiusdam Symeonis, in qua agit de decem nominibus, quibus vocatur nomen domini.**

Inc.: „*Sabaoth, dominus virtutum, dominus miliciǫ.*" Expl.: „*Baruce, benedictus.*"

Opus s. Hieronymm suppositum. — Ed. Martianay, s. Eusebii Hieronymi operum t. II, Parisiis 1699, p. 363.

15. F. 132'. R. **Secundum Esdram veri karacteres hebreorum nomina (!) et interpretationes eorum (maxima ex parte s. Hieronymi).**

Inc.: „*Alef, mille vel doctrina.*" Expl.: „*Taf, signum vel subter.*"

Ed. Martianay l. modo c. p. 362 et Migne P. L. t. 23 col. 1366.

16. F. 133—168'. **(S. Eucherii Lugdunensis episcopi formularum spiritalis intelligentiae ad Veranum filium liber.)**

Prol. inc.: „*Eucherius, Lugdunensis episcopus, Venerano pontifici salutem. Formulas spiritalis intelligentiǫ latinorum nominum componendas tibique mittendas pro studio paternǫ erga te sollicitudinis existimavi.*" Prol. expl.: „*Proferamus, quomodo secretiore intellectu sciendum sit.*" Sequitur argumentum strictum omnium decem capitulorum libri. Opus inc.: „*Oculi domini intelliguntur summa inspectio omnium divina, ut in psalmis: Oculi domini super iustos. Palpebrǫ dei sunt iudicia eius, quǫ probant filios hominum.*" Expl.: „*Ipse divinǫ leccionis scrutator invenies.*"

Ed. Migne P. L. t. 50 col. 727 sqq. et Wotke, Corpus scriptorum ecclesiasticorum latin., vol. XXXI p. I., pag. 3 sqq.

17. F. 168'—178'. R. Incipit prologus **(s. Isidori Hispalensis episcopi liber): De vita vel obitu sanctorum (patrum), qui in domino precesserunt.**

Prol. inc.: „*Quorundum sanctorum nobilissimorumque virorum ortus vel gesta cum genealogiis suis in hoc libello indita sunt.*" Prol. expl.: „*Titus LXXXV.*" Opus inc.: „*Adam protoplastus et colonus paradisi.*" Expl.: „*Ibique in pace defunctus est atque sepultus.*"

Ed. Migne P. L. t. 83 col. 129 sqq.

18. F. 178'—187'. Praefatio inc.: „*Domino sancto . . . Horosio Ysidorus. Quǫdam notissima nomina legis et ǫvangeliorum.*" Expl.: „*Tuo commisi corrigenda iudico.*"

R. Incipit **defloratio** eiusdem **(Isidori Hispaliensis) in nominatissimis nominibus legis et evangeliorum.**

Inc.: „*Adam figuram Christi gestavit.*" Expl.: „*In qua omnes sancti per Christum ǫternǫ beatitudinis resurrectione saturabuntur.*"

Ed. Migne P. L. t. 83 col. 97 sqq.

19. F. 187′—188. R. **De quatuor temporibus.**

Inc.: „*Legitima ieiunia quatuor sunt a sanctis apostolis constituta.*" Expl.: „*Quia ipse Christus crucifixus est.*"

Codices eiusdem argumenti et temporis asservantur Berolini in bibliotheca regia, vide Rose o. c. II 1 n. 289, p. 65 sqq. et in monasterio ad Sanctam Crucem in Austria, vide Xenia Bernardina I n. 78, p. 144.

210.

Chartac. s. XIV. ex.; f. 170; 29·3×21·5 *cm*; col. 2; litterae initiales rubrae; ligat. rec.; f. a cap. bb′: R. „Oracio Manassche", s. XIV. et nota proprietatis: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus, 9. Julii 1656.*"

1. F. 1—160. **(Pars bibliae veteris testamenti cum prologis s. Hieronymi,** ordine sequente): Libri IV Regum, libri II Paralipomenon, lib. Esdrae, lib. Nehemiae.

2. F. 160—171′. R. Incipit **liber Esdre** secundus (usitata numeratione **tertius,** apocryphus).

Inc.: „*Et fecit Josias pascha in Jerosolimis.*" Expl.: „*Secundum testamentum domini dei Israhel.*"

Cf. Eichhorn, Allgem. Bibl. d. bibl. Literatur, Leipzig 1787, I p. 180 sqq.; Pohlmann, Tüb. Qu.-Sch. 1859, 257 sqq. In fine index librorum huius codicis et versus:

„*Finis adest horum hac dumtaxat parte librorum.*"

211.

Chartac. s. XV. (f. 2—126 c. 1430; f. 133—222 a. 1453); f. 264; 30×21 *cm*; col. 2 (except. f. 229—240); ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1′ versus latini medicinales (s. XV.):

„*Hys certis signis moriens cognoscitur eger:*
Fronte rubescit pedibusque frigescit ab ymo,
dentes nigrescunt, nasus in summo fit albus,
mentum submittit levo, lacrimatur ocello.

Et dum flat ventus nimius vehemensque pruina,
debet differri omnis purgans medicina."

1. F. 2—3. R. Capitula in subiectum opus magistri Thomae.

2. F. 4—126. **(Thomae de Chabcham, subdecani Sarisburiensis, summa poenitentialis.)**

Prologus inc.: „*Cum miserationes domini sint super omnia opera eius.*" Prol. expl.: „*Ab hominum auribus esse reiciendum.*" Opus inc. f. 4′: „*De penitentia igitur dicturi, subtilitates et inquisitiones theoricas pretermittemus.*" Expl.: „*Multo altiorem iniungant penitenciam pro manifesto peccato quam pro occulto. Et hec ad presens de penitencia dicta sufficiant etc. Laus deo.*"

Cf. cod. 169 (2). Idem opus asservatur a Scotis Viennae (v. Hübl o. c. p. 323), Pragae (v. Truhlář o. c. I p. 499) et Berolini (v. Rose o. c. II 1 p. 325). Cf. etiam Bale o. c. p. 433.

Thomas de Chabcham, vicedecanus Sarisburiensis et canonista, vixit c. a. 1214. Chevalier, Bio-Bibliographie, 4501.

F. 126'—132 scriptura vacant; f 132' notatum s. XV.: „Summa magistri Thome, decani Parisiensis.“

3. F. 133—222. Registrum f. 133 inc.: „*In isto libello sunt tres particulae.*“ Titulus operis f. 133': Incipit **Manipulus curatorum, compositus a magistro Guidone de Monte Rocheri.**

F. 133' epistola dedicatoria inc.: „*Reverendo in Christo patri ac domino domino Raymundo divina providencia sancte sedis Valencie episcopo servorum devotorum minimus Guido de Monte Rocherii . . . Fons sapiencie dei.*“ Epistola expl.: „*Reverendam personam conservet dominus ad exaltacionem ecclesie sancte sue, cui humiliter me comendo. Scriptum Turoli anno domini M°CCC° tricesimo tercio.*“ Prologus inc. f. 134: „*Quoniam sciendum, quod dicit propheta Malachias, ymo dominus per Malachiam.*“ Opus inc. f. 134': „*Dividitur ergo presens opusculum in tres partes, in quarum prima agitur de sacramentis . . . Quantum ad sacramentum in generali, primo videndum est de eorum institucione.*“ Opus expl.: „*Que minus bene dicta sunt, mee ignorancie aut inadvertencie assensibus caritative corrigat et pro me peccatore ad dominum preces fundat. Et sic est finis huius, laus et gloria trinis . . .: (R.) Principium, medium, finem lauda virgo Maria.*“ In fine: „*Explicit Manipulus curatorum compositus per venerabilem magistrum Guidonem de Monte Rocherii, sacre theolige (!) professori (!), et est scriptus domino Jacobo plebano in Ybs in die sancti Erhardi sub anno domini M°CCCC°LIII°. Sit laus deo.*“

Editiones vide ap. Hain N. 8157—8215.

Guido de Monte Rocherii (Montrocher), parochus villae Teruel in Aragonia, a. 1333 hoc opus composuit. Cf. Hurter o. c. IV 500; Chevalier, Bio-Bibliographie, I 2011; Fabricius Mansi o. c. III 133; Jöcher o. c. II 1266; Schulte, Quellen II 425 sq.

4. F. 222'—224. **(Sermo super verba Marc. c. VIII v. 1: Cum turba multa esset cum Jesu nec haberent, quid manducarent.)**

Inc.: „*Circa presens evangelium est notandum, quod hec turba sequebatur dominum propter duo.*“ Expl.: „*Vel temporaliter bona temporalia multiplicando etc.*“

F. 224'—229 scriptura vacant.

5. F. 229—233. R. **Epistola Jeronimi ad Rusticum monachum exhortatoria super penitenciam.**

Inc.: „*Nichil est christiano felicius, cui promittuntur regna celorum.*“ Expl.: „*Durum, grande difficile, sed magna sunt premia.*“

Ed. Migne P. L. t. 22 col. 1072 sqq.

6. F. 233—235' R. **Jeronimus ad Julianum exortatoria** et cetera.

Inc.: „*[F]ilius meus, frater tuus Ausonius in ipso iam profeccionis articulo.*“ Expl.: „*Et sit tibi tanti dux femina facti. Amen.*“

Ed. Migne P. L. t. 22 col. 960 sqq.

7. F. 235'—237. R. **Jeronimus ad Occeanum de vita clericorum.**

Inc.: „*[S]offronius Eusebius Jeronimus Oce(a)no suo salutem. Deprecatus es. ut tibi breviter exponerem.*“ Expl.: „*(Ut) bonorum operum testificacio casto confirmetur affectu.*“

Ed. Migne P. L. t. 30 col. 297 sqq.

8. F. 237—240'. R. **Jeronimus ad Oceanum de unius uxoris viro** etc.

Inc.: „*[N]umquam, fili Oceane, fore putabam, ut indulgencia principis.*“ Expl.: „*Ornatum quoque, επιτασις est prioris verbi, id est: irreprehensibilis. Qui vicia . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 22 col. 653—662. — In praesente codice epistola incompleta est.

F. 241—252' script. vacant.

9. F. 253—262. (**Dicta brevia s. Hieronymi, s. Augustini, s. Bernhardi, s. Ambrosii, Origenis etc. de B. M. V.**)

F. 262'—264' scriptura vacant.

212.

Membr. s. XII. ex.; f. 141; 31·2×21 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, quarum maiores cum ornamentis: f. 1, 2, 21, 64', 78', 96, 114', 134'; tegum. ant. b in schedula membr. adligata titulus codicis. s. XVI.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 9. Octob. 1655*“; f. 67': „*Liber sancte Marie virginis in Nevburga claustrali,*“ s. XV.; f. 141': „*Alb. Saxo*“, cf. cod. 5; folia ultima tineis arrosa.

F. 1—141. R. Incipit prefatio s. Hieronimi in expositiones epistolarum s. Pauli apostoli. Ad Galatas.

Praefatio inc.: „*Pauci admodum dies sunt.*“ Commentarii inc. f. 2: „*Paulus apostolus non ab hominibus.*“ Expl. commentarii: „*Quotiens auditus et lectus ędificat. Amen.*“ (R.) Explicit **expositio s. Hieronimi super epistolas s. Pauli apostoli ad Galathas, ad Ephesios, ad Titum, ad Philemonem.**

In fine alia manus s. XII. versus addidit: „*Explicit expliceat, ludere scriptor* (superscriptum et deletum: *lector*) *eat. Finito libro sit laus et gloria Christo.*“

Ed. Migne P. L. t. 26 col. 331 sqq.

213.

Membr. s. XII. med.; f. 195; 31·8×22·4 *cm*; col. 2; ligat. s. XV. ex. lign., corio fusco et ornamentis necnon figuris variis impressis (inter alias scuto canoniae Claustroneoburgensis cum circumscriptione: „Klasternewburch. Maria hilf.“) ornato, obducta ac pulchris umbi-

licis et clausuris aurichalcis munita; litterae initiales rubrae, quarum maiores cum ornamentis: ff. 2, 8, 9, 10′, 18, 27, 50, 52, 56′, 147, 174; tegum. ant. a in schedula membr. adligata titulus codicis s. XVII.; tegum. ant. b, f. a cap. a, f. ad calc. a, tegum. post. a: fragmentum missalis s. XII.; f. a cap. a: „*Ex libris bibliothecae can. reg. Claustroneoburg. 28. Junii 1656*“; f. a cap. b′ et 188′: *Liber sancte Marie in Nuenburch*“, s. XIII.; f. 195: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*“ cf. cod. 5. Scriptura f. 1 per usum frequentem libri valde detrita a manu s. XVII. haud eximie renovata est.

1. F. 1. (Index epistolarum in hoc codice contentarum incompl.)

2. F. 2—188′. **(Epistolae s. Hieronymi.)**

Inc.: „*Et factum est in anno, quo mortuus est Osias rex.*“ Expl.: „*Nullum tempus longum videtur, quo gloria eternitatis adquiritur.*“

Ed. Migne P. L. t. 22, epistolae: 18, 19, 20, 15, 16, 21, 14, 52, 53, 55, 130, 117, 44, 1, 83, 84, 72, 17, 60, 101, 102, 103, 111, 56, 105, 67, 104, 112, 8, 9, 12, 73, 125, 107; t. 23, liber contra Vigilantium et ep. 42: t. 22, epistolae: 69, 109, 13, 54, 79, 57, 64, 38, 39, 23, 24, 27, 40, 45, 4, 5, 124, 77, 107, 11, 25, 76, 58, 22, 121, 120, 59. Divisa in duas partes ep. 18 (f. 1—6: c. 1—16 et f. 9′—10′: c. 17—21). Manca est ep. 110 in initio (inc. f. 58: „*Cur itaque conor contra tractum fluminis*“ [c. 3]). Spuriae sunt sequentes epistolae: „Epistola sacre sententię Theodocii“ (f. 42′—43′. Inc.: „*Perfectus homo est, qui se ipsum cognoverit.*“ Cf. Denis l. c. I 865); „Epistola Jeronimi ad Tyrasium consolatoria de morte filię eius“ (f. 78′—80, ed. Migne P. L. t. 30 ep. 40); „De homine penitente et adhuc in seculo commorante“ (f. 172′—174 ed. Migne t. 30 ep. 33) et „Epistola cuiusdam Pelagiani ad Demetriadem virginem Christi“ (f. 174—188′ ed Migne P. L. t. 30 ep. 1).

3. F. 189—195. R. **Augustinus ad Jeronimum (de interpretatione Galat. 2, 14).**

Inc.: „*Domino dilectissimo et in Christi visceribus honorando sancto fratri et conpresbitero . . . Jam pridem tuę caritati prolixam epistolam misi.*“ Expl.: „*Sed melius hęc minor quam nulla est.*“

Ed. Migne P. L. t. 22 col. 936 sqq.

F. 195′: Schema votorum, s. XIII. in., et probationes pennae, s. XIII.—XIV.

214.

Membr. s. XII. ex.; f. 127; 34·8×24 *cm*; col. 2; ligat rec.; litterae initiales rubrae, quarum maiores coloribus viridibus, rubris, flavis, caeruleis pictae cum ornamentis et figuris: ff. 1, 1′, 16′, 33′, 49′, 66′, 82′, 97′, 98′, 110′, 119′, 124′; f. 1 et 61: „*Liber s. Marie in Newburga claustrali*“, s. XV.; f. 127: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo.*“ Cf. cod. 5; in eodem folio tineis et ligatura antiqua laeso probationes pennae.

1. F. 1—97. R. **Beati Hieronimi (commentarii) in Hieremiam prophetam.**

Prologus inc.: „*Post explanationem duodecim prophetarum.*“ Opus inc.: „*Verba Hieremie filii Helchie de sacerdotibus. Ceteri prophetę ut Ysayas, Oseę, Johel*

fuerunt ante captivitatem X tribuum Israel." Expl.: „*Sive, ut apostolus ait: Dedit dona hominibus.*"

Ed. Migne P. L. t. 24 col. 705 sqq.

2. F. 97—127. R. **Exposicio** beati Hieronimi (recte: **Rabani Mauri) in Lamentaciones Hieremie.**

Prologus inc.: „*Habes in lamentacionibus Hieremię quatuor alphabeta.*" Opus inc. (f. 98'): „*Aleph. Quomodo sedet sola civitas . . . Deplorat propheta ruinam perversi populi.*" Expl.: „*In qua universitate et ipsi iudei comprehenduntur.*"

Ed. Migne P. L. t. 111 col. 1185 sqq. Cf. Denis, o. c. v. II p. I n. 298.

215.

Membr. s. XII. (c. a. 1170); f. 107; 28×20 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, quarum maiores cum ornamentis: ff. 1', 37, 66'; f. 1: „*Bibliothecae can. reg. Claustroneoburgensi iure sum inscriptus 1. Sept. 1656,*" in margine inferiore eiusdem folii et fol. 52: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*" s. XV.; f. 107: „*Liber sancte Marie in Neuburga. Si quis subtraxerit, anathema sit.*" s. XIII.; eodem folio ligatura antiqua laeso et tineis arroso figurae et probationes pennae; margo dexter f. 63 abscisus. Prior pars codicis usque ad f. 37 convenit cum cod. bibl. palat. Vienn. (n. 1051) a Denis o. c. v. I, p. I (n. 239) col, 774 sqq. fusius descripto.

1. F. 1. (Index librorum huius codicis cum additamentis manus s. XIV. inc.)

2. F. 1'—6'. R. Incipit **liber** sancti Augustini **de IIII^or^ virtutibus caritatis.**

Inc.: „*Desiderium caritatis vestre a nobis exigit debitum sermonis officium.*" Expl.: „*Non folia laudis.*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1952 sqq.

3. F. 6'—8. R. Incipit **sermo** s. Augustini (recte: **Caesarii Arelatensis) de penitentia.**

Inc.: „*Admoneo, fratres, in conspectu dei timore vestro timorem meum.*" Expl.: „*In regno celesti inducaris.*"

Cf. Denis o. c. v. I, p. I n. 289 (2). Ed. Migne, licet cum frequentibus textus differentiis, a verbis: „*Si autem agit poenitentiam etc.*" P. L. t. 67 col. 1082 sq.

4. F. 8—8'. R. Incipit eiusdem **(Augustini tractatus) de ieiunio et oratione.**

Inc.: „*Adversus demonum nequitiam.*" Expl.: „*Hoc praestat oratio.*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1886 sq.

5. F. 8'—10. R. Incipit eiusdem **(Augustini) admonitio ad populum.**

Inc.: „*Hodierna die, qui baptizati sunt in Christo.*" Expl.: „*Voluit de sepulchro resurgere. Amen.*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1093 sqq.

6. F. 10—12. R. Incipit **sermo eiusdem (Augustini) de morte.**

Inc.: „*Mors vera, quam non timent homines.*" Expl.: „*Corruptionem supplitiorum habebit in inferno.*"

Excerptus est ex Augustini sermone II. in partem II. psalmi XLVIII., ed. a Migne P. L. t. 36 col. 555 sqq.

7. F. 12—13'. R. **In hoc libello (Augustini) increpatur dolosus et iracundus.**

Inc.: „*Intendite, fratres mei, ad caritatem.*" Expl.: „*In hoc mortali corpore et in futuro in secula etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1695 sqq.

8. F. 13'—14. R. Incipit **sermo sancti Augustini de penitentia.**

Inc.: „*Omne vitę nostrę tempus stadium quoddam debemus putare virtutum.*" Expl.: „*Ut ad ęternam et veram vitam nos perducat ipse, qui vivit etc.*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2025 sq.

9. F. 14—15. R. **Sermo** sancti Augustini **de cogitationibus.**

Inc.: „*Primum quidem cogitationibus malis repugnandum est.*" Expl.: „*Malorum consilia destruentes.*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 40 col. 1358.

10. F. 15—15'. R. Incipit **sermo** sancti Augustini, **ubi increpat(ur), qui diu iram retinet in pectore et non vult humiliari.**

Inc.: „*Omnis homo, qui vult de inimico suo vindicari.*" Expl.: „*Cum iustis et deum timentibus honoremur in secula . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 40 col. 1357 sq.

11. F. 15'—16'. R. Incipit **sermo sancti Augustini de decimis.**

Inc.: „*Scriptum est, fratres: „Domini est terra . . . Servi domini sumus pariter et coloni.*" Expl.: „*Qui tu te redimere noluisti.*"

Ed. Mai, Nova Patrum Bibliotheca I 142 sqq.

12. F. 16'—17. R. Incipit **sermo** eiusdem **(Augustini) de futura vita cogitanda.**

Inc.: „*Fratres karissimi, quod audivimus dici, ut sursum cor habeamus.*" Expl.: „*Quia fecimus, quod iussisti, et vivere possimus cum illo in secula . . .*"

Fragmentum est sermonis de ascensione domini, ed. in Migne P. L. t. 39 col. 1716 sq.; cf. Migne P. L. t. 40 col. 1358.

13. F. 17—19. R. Incipit **sermo sancti Augustini de oratione dominica.**

Inc.: „*Fratres, diebus istis, quos agimus observatione vitę nostrę.*" Expl.: „*Perfectam teneatis disciplinam per Jesum Christum etc.*"

Fragmentum est sermonis in quadragesima, ed. in Migne P. L. t 38 col. 1054 sqq.

14. F. 19—20. R. **Sermo** sancti Augustini **de flagello.**

Inc.: „*Quem diligit deus corripit, flagellat autem . . . Igitur, si omnem filium ad hoc flagellat, ut corrigat.*" Expl.: „*Diabolum cum seculo superasti.*"

Est pars posterior sermonis spurii de verbis psalmi 135, ed. in Migne P. L. t. 39 col. 1851 sqq.

15. F. 20—22. R. Incipit **sermo de nativitate domini secundum carnem.**

Inc.: „*Audistis, fratres, quemadmodum nobis hodie beatus evangelista generationis Christi retulerit sacramentum.*" Expl.: „*Quem deum magus adoravit in terris.*"

Sermonem hunc nec apud Augustinum nec alibi reperire potuimus. Cf. Denis o. c. v. I. p. I. col. 778 sq.

16. F. 22—28. R. Incipit **sermo ad virgines.**

Inc.: „*Cum mortalium mutabilis mens.*" Expl.: „*Semper exultet, agens deo gracias per dominum etc.*"

Inter opera s. Augustino supposita ed. Migne P. L. t. 40 col. 1105 sqq.

17. F. 28—30. R. Incipit **tractatus** sancti Augustini **de carne superba.**

Inc.: „*Ad te manum meam extendo, quem sentio in timore dei tenere vexillum.*" Expl.: „*Animam humilem exaltabit ipse, cui honor et potestas etc.*"

In initio per maximam partem concordat cum cap. LXIV tractatus s. Augustino suppositi: „De salutaribus documentis ad quendam comitem"; vide ed. in Migne P. L. t. 40 col. 1074 sqq.

18. F. 30—31'. R. **(Sermo) de quinta feria passionis.**

Inc.: „*In hodiernum convivium, qui sollempni frequentia convenistis.*" Expl.: „*In regnis celestibus triumphemus.*"

Inter sermones s. Augustini non est inveniendus. Cf. Denis o. c. col. 780.

19. F. 31'—33'. R. Incipit **sermo de sexta feria.**

Inc.: „*Evangelicę series lectionis, qua per ordinem passionis dominicę gloriam didicistis.*" Expl.: „*Rediviva corpora dominum agnoverunt.*"

Cf. Denis o. c. col. 781. Ed. Mai o. c. I 60 sqq.

20. F. 33'—34'. R. Incipit **sermo domini Johannis (Chrysostomi) Constantinopolitani e(piscopi).**

Inc.: „*Rogat David, ut multum ab iniquitate salvetur.*" Expl.: „*Dominus dat remedium anime tue.*"

Excerptus ex hom. II. in ps. 50 (cap. 5 et pars cap. 6), ed. Migne P. G. t. 55 col. 580 sqq.

21. F. 34'—36. R. Incipit **doctrina domini Severini episcopi.**

Inc.: „*Dilige deum. Sapientiam disce. Omnia cum mensura age.*" Expl.: „*Quę cogitas, non ignorat.*"

Ed. Migne P. L. t. 74 col. 845 sqq.

22. F. 36—37. R. Incipit **altercatio** sancti Ambrosii **contra eos, qui animam non confitentur facturam aut ducem esse dicunt aut portionem dei virtutis esse.**

Inc.: „*Sic enim deus dicit: A me enim exiit spiritus . . . Nonne hic est deus, qui vocavit puerum suum Jacob.*“ Expl.: „*Ut et animas faciat corporibus a se figuratis.*

Opus spurium. Ed. Caspari, Kirchenhist. Anekdoten I 227.

23. F. 37—51. R. Ego in dei nomine Baturicus episcopus ob anime meę remedium hoc volumen feci describi. **(S. Hieronymi dialogus contra Luciferianos.)**

Inc.: „*Proxime accidit quidam Luciferi sectator cum alio ęcclesię alumno.*“ Expl.: „*Facilius eos vinci posse quam persuaderi.*“

Ed. Migne P. L. t. 23 col. 163 sqq.

24. F. 51—66′. R. Incipit **liber Aurelii Augustini de pastoribus, qui pastorum nomina audire volunt, pastorum offitium implere nolunt.**

Inc.: „*Quid ad eos per prophetam dicitur, sicut lectum audivimus, recenseamus.*“ Expl.: „*Recte ergo faciunt imperatores catholici, qui vos cogunt ad unitatem.*“

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 270 sqq. Initium apud Migne deest.

25. F. 66′—79. R. Incipit eiusdem **(Augustini) alius liber de ovibus.**

Inc.: „*Verba, quę cantavimus, continent professionem nostram, quia oves dei sumus.*“ Expl.: „*Ego dominus deus vester, dicit dominus deus noster.*“

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 295 sqq.

26. F. 79′—90. R. Incipit **liber Augustini de beata vita.**

Inc.: „*Si ad philosophię portum.*“ Expl.: „*Facto fine disputationis discessimus.*“

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 959 sqq.

27. F. 90—107. **Expositio domini Gerhohi (Reichersbergensis) super canonem.**

Inc.: „*Compulsus karitate et rogatu vestro, fratres karissimi, temptabo.*“ Expl.: „*In orationibus, per quas defendi spero a demonibus et inportunis hominibus.*“

Haec expositio contra Berengarum Turonensem nondum edita in tertiam partem commentarii psalmorum inserta est. Idem opus asservatur in bibliotheca regia Monachii. n. 16012 (f. 58′—64).

Gerhohus Reichersbergensis, nat. 1093, praepositus canoniae Reichersbergensis 1132, † 1169. Frater eius Marchwardus rexit 1140—1164 canoniam Claustroneoburgensem et alius frater Arno nomine 1169—1175 monasterium canonicorum regularium in Reichersberg. „Hexaemeron“ ab Arnone conceptum solummodo bibliotheca canonicorum regularium Claustroneoburgi asservat et quidem in codice 336 (s. XII.). Vide infra codicem 336. Cf. Hurter o. c. IV col. 85 sq.; Bach. Dogmengesch. I 425 sqq.; eiusdem autoris: Propst Gerhoch I. von Reichersberg, Öst. Vierteljahresschrift f. kath. Theologie, IV. Jahrg. Wien 1865, S. 19—118; Meindl, Catalogus oo. canonicorum reg. Reichersberg. Lincii 1884. p. 27—30; Wetzer-Welte o. c. V 378—391.

In fine codicis versus scriptoris:

„Lector quisquis > *eris* — *scriptoris voce mon* > *eris."*
Hęc ut cum leg — *pro se pro teque prec*

Ed. Zeibig, Serapeum t. 10, p. 266.

Manu s. XIII. addidit verba Ovidii (Trist.): *„Cum fueris felix, multos numerabis amicos."*

216.

Membr. s. XII. ex., a. f. 118′ s. XIII. inc.; f. 119; 29×20·5 *cm*; manus, quae codicem hunc usque ad f. 118′ exaravit, complures codices bibliothecae canonicorum reg. Claustroneoburgensium scripsit, ut Mss. 22, 195 et 223 (f .1—83′); ligat. rec.; litterae initiales rubrae, quarum maiores cum ornamentis: ff. 1, 16′, 50, 72, 91′; f. 1: *„Liber s. Marie in Nuenburch."* s. XIII.; f. 58: *„Liber sancte Marie in Newburga claustrali,"* s. XV; f. 119′: *„Al. Saxo. Liber sancte Marie in Niwenburga,"* s. XIII, cf. cod. 5; f. 1: *„Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae inscriptus 9. Sept. 1656";* folia ultima tineis arrosa.

1. F. 1—118′. R. **(Liber) beati Augustini contra Julianum hereticum.**

Prologus inc.: *„Beatissimo fratri et coepiscopo Claudio . . . Quoniam mihi fraterno excitatus affectu, Juliani, quatuor libros."* Opus inc.: *„Contumelias tuas et verba maledica, Juliane."* Expl.: *„Tunc veritatem poteris tenere, qua vinceris."*

Ed. Migne P. L. t. 44 col. 639 sqq.

2. F. 118′—119′. **(Vita s. Mariae post ascensionem Christi versificata.)**

Inc.: *„[H]ec est vita virginis Marie gloriose,*
Qua vixit in hoc seculo non opprobriose."

Expl.: *„Ut nos velit protegere dareque vivamen*
Gaudentesque perducere ad celi regnum. Amen.
Pro scriptore Pater noster dicas, Maria mater."

Idem carmen asservatur in bibliotheca universitatis Pragensis (N. 1819 et 1935).

In fine versus sequentes de quatuor temperamentis, quos scripsit Albertus Saxo de Hunoldesburch (Hundisburch), qui in charta tabularii canoniae Claustroneoburgensis anni 1289 apparet et tamquam custos librorum, ut saepe notavimus, multos codices bibliothecae, cui praefuit, signavit.

„Sanguineus < Largus, amans, ilaris, ridens rubeique coloris.
Cantans, carnosus, satis audax atque benignus.

Colericus < Versutus, fallax, irascens, prodigus, audax.
Astutus, gracilis, siccus croceique coloris.

Fleclmaticus < Hinc ebes est sensus, piger, inspiramine multus.
Est ebes hinc sensus, pinguis, facies color albus.

Melancolicus < Invidus et tristis, cupidus dextreque tenaci.
Non expers f(r)audis, timidus nigrique coloris."

217.

Membr. s. XII. (c. 1170); f. 117; 29×20 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; tegum. ant. b in schedula membr. adligata titulus codicis, s. XVI.; ff. 1, 65: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV., f. 117: „*Liber sancte Marie in Nuenburch,*" s. XIII ex.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 11. Sept. 1656*"; f. a cap. b fragmentum operis scolastici, s. XIII. ex.; inter fol. 116 et 117 unum folium excisum. In folio ultimo variae probationes pennae s. XIII. et XIV. ex.

1. F. 1—57. R. Incipit **expositio beati Augustini episcopi super epistolam Johannis apostoli et evangelistę.**

Prol. inc.: „*Meminit sanctitas vestra, euvangelium secundum Johannem.*" Opus inc.: „*Quod erat ab inicio, quod audivimus . . . Quis est, qui manibus tractet verbum.*" Expl.: „*Credas Christo predicanti.*"

Ed. Migne P. L. t. 35 col. 1977 sqq.

2. F. 57—75′. R. Incipit **liber sancti Augustini episcopi de mendacio.**

Inc.: „*Magna questio est de mendacio.*" Expl.: „*Orandum est, quam illud, quod idem apostolus dicit: Fidelis deus, qui non sinet vos temptari . . . ut possitis sustinere.*"

Ed. Migne P. L. t. 40 col. 487 sqq.

3. F. 75′—96′. R. Incipit **liber soliloquiorum sancti Augustini episcopi.**

Inc.: „*[V]olventi michi multa ac varia.*" Expl.: „*Fiat ut speramus.*"

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 869 sqq.

4. F. 96′—105′. R. Incipit **liber sancti Augustini episcopi de penitentia.**

Inc.: „*Quam sit utilis et necessaria penitentie medicina.*" Expl.: „*Nullo temporalis mortis periculo mors ęterna vitatur.*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1535 sqq.

5. F. 105′—112. R. Item **alius liber s. Augustini de penitentia.**

Prologus inc.: „*Vox penitentis agnoscitur in verbis.*" Opus inc.: „*Triplex consideratio agende penitencię in sancta scriptura invenitur.*" Expl.: „*Datus mortis dies incertus.*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1549 sqq.

6. F. 112—116. R. **Sermo sancti Augustini episcopi de disciplina christiana.** (Incompletus, quia folium, quod primitus folium 116 secutum est, excisum est.)

Inc.: „*Locutus est ad nos sermo domini.*" Expl.: „*Merces enim bonę vitę eterna est. Qui discunt christiani . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 40 col. 669 sqq.

In fine fragmentum copiae s. XII. ex. epistolae curiosae datae „Babyloniae in medio mensis aprilis" et index librorum, quos hic codex continet, s. XVIII. inc.

218.

Membr. s. XII. med. (a. f. 142 c. 1170); f. 150; 27·2×19 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et cum ornamentis: f. 1 deaurata, 10′, 20′, 29′, 43′, 53′, 63′, 72′, 107′, 122′; f. 1′ et 141′: *„Liber sancte Marie in Niwenburg (Niewenburga). Al. Saxo,“* s. XIII. ex.; f. 63′ et 150′: *„Liber s. Marie in Newnburga claustrali,“* s. XV.; f. 144 nota supradicti Alberti Saxonis: *„Lectus est.“* s. XIII ex.; in marginibus variae notae.

1. F. 1′—141′. R. Incipit **liber sancti Augustini episcopi super Genesim** ad litteram primus.

Inc.: *„Omnis divina scriptura bipartita est.“* Expl.: *„Universum hoc opus, quod duodecim voluminibus continetur, isto tandem fine concludimus.“*

Ed. Migne P. L. t. 34 col. 245 sqq.

2. F. 142—144′. (**Beati Lanfranci liber de corpore et sanguine domini.** Incompl.)

Inc.: *„[L]anfrancus misericordia dei catholicus Beringero . . . Si divina pietas cordi tuo inspirare dignaretur.“* Expl. (in codice nostro per verba c. IV.): *„Concordi omnium assensu confirmata . . .“*

Ed. Migne P. L. t. 150 col. 407 sqq.

Lanfrancus, Papiensis Longobardus, ex priore Beccensi in Normannia ord. s. Bened. et abbate s. Stephani Cadomensis in Gallia denique ab a. 1070—1089 in Anglia archiepisc. Cantuariensis. Cf. Fabricius-Mansi o. c. IV 240 sq., Wetzer-Welte o. c. VII col. 1392 sqq.

3. F. 145—149. R. **De colloquio Symonis cum Jesu.** Bernhardus (recte: **Gaufridus abbas Claravallensis secundum sermones s. Bernardi.**)

Inc.: *„Dixit Symon Petrus ad Jesum: Ecce nos reliquimus . . . Fidelis sermo et dignum omni acceptione colloquium.“* Expl.: *„Qui venit, ut vitam habeamus et habundantius habeamus, Jesus Christus . . .“*

Ed. Migne P. L. t. 184 col. 437 sqq.

4. F. 149—150′. R. **Bernhardus contra vicium ingratitudinis.**

Inc.: *„Origo fontium et fluminum omnium mare est.“* Expl.: *„Gloriemur in laude tua, non nostra in secula seculorum. Amen.“*

Ed. Migne P. L. t. 183 col. 833 sqq.

219.

Membr. s. XII. (c. 1190); f. 155; 28×20 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, quarum maiores cum ornamentis et partim cum imaginibus penna delineatis: ff. 1, 24′, 25′, 32′, 33, 36, 41, 45′, 76′, 107, 120′, 129; f. 1: *„Canonicorum regularium s. Augustini monasterii Claustroneoburg. 1644“*; f. 77: *„Liber sancte Marie in Newnburga claustrali,“* s. XV; f. 128′ et 155′: *„Liber sancte Marie in Niwenburch. Al. Saxo, custos librorum et dominarum,“* cf. cod. 216.

1. F. 1—1′. R. Incipit **de libro primo retractationum sancti Augustini, id est De quantitate animę opus.**

Inc.: „*In eadem urbe scripsi dialogum, in quo de anima multa queruntur.*" Expl.: „*Ex hac una inquisitione totus liber nomen accepit, ut appellaretur: De anime quantitate.*"

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 594.

2. F. 1'—24'. Inc.: „*Discipulus. Quoniam video te habundare otio.*" Expl.: „*Meipsum opportuniorem observabo. (R.) Explicit* **liber de animę quantitate s. Augustini.**"

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 1035 sqq.

3. F. 24'—25. R. Incipit **epistola s. Jeronimi ad Marcellinum et Anapsitiam de anime statu.**

Inc.: „*Dominis vere sanctis atque omni offitiorum caritati venerandis . . . Tandem ex Affrica vestre litteras unanimitatis accepi.*" Expl.: „*Christus dominus noster tueatur omnipotens, domini vere sancti.*"

Ed. Migne P. L. t. 22 col. 1085 sqq.

4. F. 25'—32'. R. Incipit **epistola sancti Augustini ad sanctum Hieronimum de animę inquisitione.**

Inc.: „*Deum nostrum, qui nos vocavit in suum regnum.*" Expl.: „*Posse liberari.*"

Ed. Migne P. L. t. 33 col. 720 sqq.

5. F. 32'. R. Incipit **rescriptum (s. Hieronymi ad s. Augustinum).**

Inc.: „*Domino sancto et omni michi affectione venerabili papae Augustino . . . Virum honorabilem fratrem meum filium dignationis tue Horosium prespiterum.*" Expl.: „*Litteras quoque meas ad sanctum Firmum presbiterum direxi.*"

Ed. Migne P. L. t. 33 col. 752 sq.

6. F. 33—36. R. Incipit **epistola eiusdem sancti Augustini ad Marcellinum de anime questione.**

Inc.: „*Domino eximio et merito insigni . . . Epistolam tuam, quam per sanctum fratrem et coepiscopum meum Bonifacium accepi.*" Expl.: „*Si autem confessus fuerit, soluta questio est.*"

Ed. Migne P. L. t. 33 col. 585 sqq.

7. F. 36—41. R. Incipit **epistola Iª (s. Augustini) ad Optatum episcopum de natura et origine animę.**

Inc.: „*Domino beatissimo et sincera dilectione desiderabili . . . Quamvis tue sanctitatis nullas ad me ipsum datas acceperim litteras.*" Expl.: „*Dilectione desiderabilis frater.*"

Ed. Migne P. L. t. 33 col. 857 sqq.

8. F. 41—45. R. Incipit eiusdem **(s. Augustini) alia epistola ad eundem (Optatum episcopum), secunda de eadem.**

Inc.: „*Domino beatissimo sinceriterque carissimo . . . Per religiosum presbi-*

terum Saturninum tuę venerationis litteras sumpsi." Expl.: „*Generatione devinctum, regeneratione solvendum.*"

Ed. Migne P. L. t. 33 col. 929 sqq.

9. F. 45'—55'. R. Incipit **epistola eiusdem s. Augustini ad Renatum de eadem re.**

Inc.: „*Sinceritatem tuam erga nos, Renate.*" Expl.: „*Sine aliqua dilatione conscripsi.*"

Ed. Migne P. L. t. 44 col. 475 sqq.

10. F. 56—62. R. Incipit eiusdem **s. Augustini liber I. ad Vincentium Victorem de natura et origine animę.**

Inc.: „*Quod michi ad te scribendum putavi, hoc prius cogites.*" Expl.: „*Eius intentio ab alio renovetur exordio.*"

Ed. Migne P. L. t. 44 col. 509 sqq.

11. F. 62—76'. R. Incipit eiusdem **(s. Augustini) secundus liber ad eundem (Vincentium Victorem) de eadem re.**

Inc.: „*Accipe nunc iam etiam de me ipso.*" Expl.: „*Remotis plausibus alienis.*"

Ed. Migne P. L. t. 44 col. 523 sqq.

12. F. 76'—85. R. Incipit eiusdem **(s. Augustini) epistola ad Petrum presbiterum de eadem re.**

Inc.: „*Domino dilectissimo fratri et conpresbitero Petro . . . Pervenerunt ad me duo libri Vincentii Victoris.*" Expl.: „*Vel invenerit epistola ista vel fecerit.*"

Ed. Migne P. L. t. 44 col. 495 sqq.

13. F. 85—86'. R. Incipit eiusdem **(s. Augustini) alia epistola ad Petrum et Habraham de ea re.**

Inc.: „*Dominis dilectissimis et sanctis filiis Petro et Habrahe . . . Sanctum quidem studium vestrum.*" Expl.: „*Pro nostre tenuitatis facultate curavimus.*"

Ed. Migne P. L. t. 33 col. 789 sqq.

14. F. 86'—128'. **(Mamerti Claudiani, presbyteri Viennensis, libri tres de statu animae.)**

Prol. inc.: „*Prefectorio Patricio . . . Editionem librorum michi, quos de anime statu condidi.*" Opus inc.: „*Magnum in genere humano, Solli Sidoni, frater amantissime, multorum vitium est arrogans imperitia.*" Expl.: „*Experire licet, veritatis vis quanta sit in excidium falsitatis.*"

Ed. Migne P. L. t. 53 col. 697 sqq.

15. F. 129—146. R. Incipit **liber Augustini episcopi ad Aurelium de opere monachorum.**

Praemittitur ex s. Augustini libro secundo Retractationum c. XXI., quod agit de libro s. Augustini, cuius titulus est „De opere monachorum". Caput

nominatum inc.: „*Ut de opere monachorum librum scriberem.*" Expl.: „*Liber sic incipit: Jussioni tue, sancte frater Aureli.*"

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 638 sq.

Liber „De opere monachorum" inc.: „*Jussioni tue, sancte frater Aureli, tanto devotius obtemperare me oportuit.*" Expl.: „*Rescriptis tue beatitudinis noverim.*"

Ed. Migne P. L. t. 40 col. 547 sqq.

16. F. 146—155'. R. Incipit **liber Augustini de agone christiano.**

Praecedit caput II. ex s. Augustini Retractationum libro secundo, quod agit de libro, cuius titulus est: „De agone christiano." Hoc caput inc.: „*Fratribus in eloquio latino ineruditis humili sermone conscriptus.*" Expl.: „*Liber sic incipit: Corona victorie.*"

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 631.

Liber ipse inc.: „*Corona victorie non promittitur nisi certantibus.*" Expl.: „*Coronam victorie mereamur.*"

Ed. Migne P. L. t. 40 col. 289 sqq.

In fine index librorum, quos hic codex continet, s. XIV.

220.

Membr. s. XII. ex.: f. 118; 29×19·8 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, quarum maiores cum ornamentis et partim cum figuris penna delineatis: ff. 1, 10', 20', 34', 41', 64', 65'; f. 59: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*" s. XV. et f. 118: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. [Sax]o*". s. XIII. ex.; fol. ultimum ligatura antiqua laesum et tineis arrosum.

1. F. 1—10'. R. Incipit **liber** sancti Augustini **adversus quinque hereses.**

Inc.: „*Debitor sum, fateor, non necessitate.*" Expl.: „*Credentes in se custodit in secula . . .*"

Opus spurium. — Ed. Migne P. L. t. 42 col. 1101 sqq.

2. F. 10'—20'. R. Incipit **liber primus** eiusdem **(s. Augustini) contra Manicheos.**

Inc.: „*Si elegerint Manichei, quos deceperint.*" Expl.: „*Jocundo ocio perfruantur.*"

Ed. Migne P. L. t. 34 col. 173 sqq.

3. F. 20'—34'. R. Incipit **secundus (liber s. Augustini adversus Manichaeos).**

Inc.: „*Post enumerationem et expositionem dierum VII.*" Expl.: „*Que michi videbantur, exposui.*"

Ed. Migne P. L. t. 34 col. 195 sqq.

4. F. 34'—41. R. Incipit eiusdem **(s. Augustini) generaliter expositio de fide catholica.**

Inc.: „*Quoniam scriptum est et apostolice disciplinę roboratissima auctoritate firmatum.*“ Expl.: „*Corde mundato, quod credunt, intelligant.*

Ed. Migne P. L. t. 40 col. 181 sqq.

5. F. 41′—50. R. Incipit **Adversus Manicheos.** Utrum eiusdem, utrum sancti Euodii, ignoratur.

Inc.: „*Unus deus pater et filius et spiritus sanctus, invisibilis.*“ Expl.: „*Inviolatam dei substantiam violavit.*“

Opus s. Augustino suppositum. — Ed. Migne P. L. t. 42 col. 1139 sqq.

6. F. 50—65′. R. **Disputatio sancti Augustini episcopi contra Maximinum.**

Inc.: „*Cum Augustinus et Maximinus Ippone Regio unum in locum convenissent.*“ Expl. f. 64′: „*Divinarum scripturarum optamus inveniri discipuli. (R.) Explicit. Maximinus episcopus subscripsi et subscriptio. Et post collationem presentium Augustinus ista dictavit.*“ Postscriptum inc.: „*Auxilio principum me loqui dixisti.*“ Postscriptum expl. f. 65 sq.: „*Velis nolis, ostendam. (R.) Et alia manu Augustinus episcopus subscripsi, item alia manu Maximinus: Cum explicueris hunc libellum et ad me transmiseris, si non ad omnia responsum dedero, tunc ero culpabilis. Explicuere gesta, quę contuli.*“

Ed. Migne P. L. t. 42 col. 709 sqq.

7. F. 65′—102. R. Incipit **liber Aurelii Augustini contra Maximinum hereticum.**

Inc.: „*Disputationi Maximini Arrianorum episcopi.*“ Expl.: „*Tua fraternitate gaudeamus.*

Ed. Migne P. L. t. 42 col. 743 sqq.

8. F. 102′—106′. R. Liber II^{us} adiutus in nomine ipsius trinitatis. **(Collatio Vigilii Tapsensis episcopi [?] cum Pascentio Ariano de unitate sanctae trinitatis).**

Inc.: „*Laurentius v(ir) cl(arissimus) partibus in personis in cominus positus dixit.*“ Expl.: „*Ne fiat iniuria temere trinitati.*“

Ed. Migne sub epistolis erronee nomine s. Augustini praenotatis P. L. t. 33 col. 1158 sqq.

9. F. 106—107. R. **Epistola Hieronimi ad Theodosium et cęteros anachoretas.**

Inc.: „*Quamquam vellem nunc vestro interesse conventui.*“ Expl.: „*Ad portum optati littoris prosequatur.*“

Ed. Migne P. L. t. 22 col. 331 sq.

10. F. 107—113. **(Origenis homilia de eo, qui fornicatus est in Madianitide.)**

Inc.: „*Lectio hodie recitata est, primam quidem hystoriam continens de fornicatione viri Israelitę.*“ Expl.: „*Propicius fiat nobis deus per verum Fyneem, ipsum dominum nostrum Jesum Christum . . .*“

Ed. Migne P. G. t. 12 col. 726 sqq.

11. F. 113—118. **(Origenis homilia de diversitate festivitatum.)**

Inc.: „*Si observatio sacrificiorum et instituta legalia.*" Expl.: „*Cuius festivitatis princeps et sponsus et dominus erit ipse salvator noster . . .*"

Ed. Migne P. G. t. 12 col. 746 sqq.

221.

Membr. s. XIV. ex.; f. 243; 28×21 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. a cap. b et f. ad calc. a: fragmentum tractatus rhetorici cum figuris. s. XIII.; ff. 1, 124, 126', 242': „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga claustrali,*" *s. XV.*

1. F. 1—4'. **(Regula s. Augustini.)**

Inc.: „*Ante omnia fratres dilectissimi diligatur deus.*" Expl.: „*In temptacionem non inducatur, ipso auxiliante, qui vivit . . .*"

Finis regulae a verbis: „*Ut autem in hoc libello*" a manu inhabili s. XV. additus est. Cf. cod. 58 (1), 79 (3), 80 (4).

2. F. 5—24'. R. Incipit **(Hugonis de s. Victore) expositio regule s. Augustini.** Incompl.

Inc.: „*Hec precepta, que subscripta sunt.*" Expl. glossa: „*Ut non refrigescat a spiritualibus, quod ipse prestare dignetur, qui vivit . . .*"

Cf. cod. 58 (2), 79 (7), 80 (5).

3. F. 25—240'. R. **Expositio regule beati Augustini episcopi secundum fratrem Humbertum (de Romanis) magistrum ordinis predicatorum.**

Inc.: „*Cogitanti michi de sermone, qui exiit inter fratres de regula beati Augustini.*" Expl.: „*Totam regulam implesse et ad amplius non teneri. Amen.*"

Ed. Bibl. vet. patr. (La Bigne) Lugduni 1677. t. 25, p. 567 sqq.; at in multis differt a nostro manuscripto. Cf. cod. 58 (2).

Humbertus (Umbertus, Imbertus) de Romanis inter eximios ord. Praed. viros numerandus, studuit Parisiis, ordinem ingressus c. a. 1225, ad universi ordinis regimen assumptus est a. 1254, † 1277.

Cf. Hurter o. c. IV 358—360; Quetif-Echard o. c. I, 141; Fabricius-Mansi o. c. III 285; Wetzer-Welte o. c. 415—416.

4. F. 240'—242'. R. Incipit tabula super exposicionem regule beati Augustini episcopi, quam exposicionem frater Humbertus magister ordinis ad utilitatem ac peticionem fratrum ordinis predicatorum compilavit.

222.

Membr. s. XVI. in. (1508); f. 57; 28×22 *cm*; scripturam et illuminaturas confecit Hieronymus Sitznperger, canonicus regularis Claustroneoburgensis († 1510), qui anno 1479 codicem 612 (Missale) praeclare exaravit et ab anno 1473 multos libros illuminavit (vide de eo Černik.

Das Schrift- und Buchwesen im Stifte Klosterneuburg l. c. 121 sqq.); codex ligatus est, uti ex numero anni impresso apparet, anno 1569 asseribus pergameno obductis, quod variis ornamentis et figuris impressis ornatum et pulchris umbilicis necnon clausuris ex orichalco munitum est; litterae initiales deauratae et variis coloribus pictae cum ornamentis et figuris (St. Augustini, St. Leopoldi, canonicorum regul. Claustroneoburg. eorumque illius temporis praepositi): ff. 2, 3′, 5, 7, 7′, 9; fol. a cap. c et fol. ad calc. a fragmentum missalis, s. XV.

1. F. 1—8′. R. Incipit **regula s. Augustini episcopi.**

Inc.: „*Hec sunt, que, ut observetis, precipimus.*" Expl.: „*In temptacionem non inducatur ipso auxiliante, qui vivit . . .*"

Cf. cod. 58 (1), 79 (3), 80 (4), 221 (1).

2. F. 9—57. R. Incipit **exposicio Hugonis super regulam s. Augustini episcopi.**

Inc.: „*Hec precepta, que subscripta sunt.*" Expl. glossa: „*Ut non refrigescat a spiritualibus, quod ipse prestare dignetur, qui vivit . . .*"

Cf. cod. 58 (2), 79 (7), 80 (5), 221 (2).

In fine:

„*R. Sub regimine reverendi patris et domini domini Jacobi, prepositi huius monasterii, scripta sunt hec per dominum Jeronimum Sitznperger seniorem, pro tunc infirmarium, anno salutis etc. VIII°.*"

Jacobus I. Päperl regnavit 1485—1509.

Sequuntur versus;

„*Longum, quod merui, dicite vale,*
Librum qui legitis, quem mea pinxit,
Fratres, dextra manus. Dicite: Noster
Letetur supero cum Jove frater."

223.

Membr. s. XII. ex. (f. 1—83 c. 1190 a manu exarata, quae scripsit codd. 22, 195 et 216; f. 84—147 c. 1170 scripta a manu, quae exaravit codd. 20, 21, 28, 39 f. 121—219, 235, 764 et 909; f. 147; 28×20·7 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, ff. 1, 1′, 84, 85′ litterae initiales variis coloribus pictae et ornamentis necnon figuris ornatae; f. 62: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*" s. XV.; f. 105 et 147: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Albertus custos librorum et dominarum. (Al. Saxo),*" s. XIII. ex.

1. F. 1. R. Incipit **prefatio Galcaudi in librum sancti Augustini contra Julianum.**

Inc.: „*Domino patri et a me debita veneratione colendo Ysaac reverentissimo episcopo . . . Libros beatissimi et doctissimi Augustini quosdam, quos respondendo et obviando Juliano Pelagiano heretico edidit.*" Expl.: „*Visum est esse reddendas.*"

De auctore nihil reperire potuimus.

2. F. 1′. R. Incipit **prefatio s. Augustini episcopi contra Julianum hereticum.**

Inc.: „*Adversus Pelagianos, qui dicunt, Adam si non peccasset.*“ Expl.: „*Sex libris meis satis aperteque refellerim.*“

Ed. Migne P. L. t. 45 col. 1049 sq.

3. F. 1′—83. R. Incipit **liber Juliani, in quo secuntur ad singula responsiones s. Augustini, (excerptus a Galcaudo).**

Inc.: „*Magnis licet impeditus laboribus, quos intuenti michi.*“ Expl.: „*In loco perpetuorum dolorum et animi et corporis pęnas.*“

Cf. Migne P. L. t. 45 col. 1049—1604.

4. F. 83—83′. **(Galcaudi versus 24 elegiaci de scriptis et eruditione s. Augustini):**

„*Augustine pater clarissime doctor in orbe,*
Nullus habere potest omnia scripta tua,
Percensere valet nullus, si nocte dieque
Incumbat libris dicta venusta legens.
Copia tanta fuit fandi cordisque profundum,
Ut tibi se nullus equiparare queat.
Testamenta duo plano sermone revolvis,
Explanans populis mistica dicta dei,
Contra hereses pugnans expugnas fortiter hostem.
Catholicam retines semper in ore fidem.
Destruis errorum cultus mundique sophistas.
Tu sacra conculcas et simulachra deum.
Es fluvius magnus ex illis, quos pater olim
Promisit dandos adveniente deo,
Aperiam dicens in summis collibus undas,
In mediis campis arida fundet aquas,
Tunc sitiens largos fontes producet habunde,
Desertum sacros accipiet latices.
O linguam dulcem cęlesti rore fluentem,
Os auro fulgens splendida verba sonans.
Grates, Christe, tibi, qui talia dona dedisti
Ęcclesięque tuę lumina tanta paras.
Hęc ego Galcaudus ieiuno carmine prompsi,
Te, prudens lector, obsecro, parce michi.“

5. F. 84—142′. R. Incipiunt capitula **sancti Augustini de libro, quem scripsit contra Donatistas de baptismo.**

Opus inc. f. 85′: „*In eis libris, quos adversus epistolam Parmenii vel Parmeniani.*“ Expl.: „*Quia cum eis edificamur in petram.*“

Ed. Migne P. L. t. 43 col. 107 sqq.

6. F. 142'—144'. **(S. Augustini psalmus abecedarius contra partem Donati.**

Inc.: „*Omnes, qui gaudetis de pace, modo verum iudicate.*" Expl.: „*Venturus est iudex noster, nos damus, exigit ille. Amen.*"

Hic libellus in rubrica ut liber VIII. s. Augustini contra Donatistas de baptismo notatur.

Ed. Migne P. L. t. 43 col. 23 sqq. Cf. Ebert, Gesch. d. christl.-lat. Literatur, Leipzig 1874, p. 241 sq.

7. F. 144'—146'. **(Tractatus de qualitate poenarum poenitentibus iniungendarum.)**

Inc.: „*Et si plerumque existunt inter negligentes et desides fratres.*" Expl.: „*Diversitate penarum diversitas agnoscitur meritorum.*"

8. F. 146'—147. **(Florilegium ex scriptis Gregorii Magni et Origenis.)**

Excerpta ex epistola Gregorii Magni ad Felicem episcopum Siciliensem (Migne P. L. t. 77 col. 1325 sq.) et homiliis Origenis in Numeros, Leviticum et Genesim (cf. Migne P. G. t. 12).

9. F. 147. **(Decretum concilii Antiocheni, c. 25, de dispensatione rerum ecclesiasticarum per episcopum.)**

Inc.: „*Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem.*" Expl.: „*Sancta sinodo id, quod condecet, approbante.*"

Ed. in Decreto Gratiani, causa XII, qu. 1 c. XXIII.

10. F. 147. **(Canon XIV. synodi Sardicensis de remedio appellationis clericis excommunicatis concesso,** secundum latinam interpretationem.)

Inc.: „*Asius episcopus dixit: Quod me adhuc movet, reticere non debeo.*" Expl.: „*Debent episcopo suo exhibere obsequia.*"

Ed. Mansi l. c. III, col. 18, 28 sq. et 37 (can. XVII); Hefele, Conciliengesch., Freiburg, 1873, I 596.

224.

Chartac. s. XIV. ex.; f. 254; 29·5×20·8 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. a cap. b et f. ad calc. a fragmentum antiphonarii cum notis musicis in quatuor lineis rubris s. XIV.; f. a cap. c index librorum, quos hic codex continet, s. XV.; f. a cap. b'. ff. 119 et 254' ab una eademque manu notatum: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV. in.

F. 1—252. **(Flores ex diversis s. Augustini operibus per Franciscum de Mayronis ordinis fratrum minorum collecti.)**

1. F. 1—80. R. **Flores beati Augustini. In libro de trinitate** per veritates electas sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod tripliciter contingit errare.*“ Expl.: „*Ubi clausisti, aperi pulsanti. Amen.*“

F. 80'—84' scriptura vacant.

2. F. 85—144. R. **Flores beati Augustini in libro de civitate dei** sic colliguntur per veritates.

Inc.: „*Prima veritas est, quod illa disciplina, que a teneris annis inbibita est.*“ Expl.: „*Ubi sic concludit, ibi vacabimus, videbimus et amabimus et laudabimus. Amen.*“

3. F. 144—159'. R. **Flores beati Augustini in libro de doctrina christiana** sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod tria sunt genera reprehensionum.*“ Expl.: „*Esse nisi prolixus.*“

F. 160—167 scriptura vacant.

4. F. 167—182. R. **Flores beati Augustini in libro confessionum** sic colliguntur.

Inc.: „*Primum dictum notabile est istud: Fecisti nos, domine, ad te.*“ Expl.: „*Obedire racioni sicut appetitus sensitivus.*“

5. F. 182—189'. R. **Flores beati Augustini in libro octuaginta trium questionum** sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod omne quod est, quo constat.*“ Expl.: „*Aut per adopcionem, aut per legem.*“

6. F. 190—199. R. **Flores beati Augustini in libro retractacionum** sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod qui non habet primas partes sapiencie.*“ Expl.: *De nomine non fuit certus.*“

7. F. 199—232'. R. **Flores beati Augustini ex libro super Genesim** ad lit(teram) sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod cum divina scriptura sit bipartita.*“ Expl.: „*Ut habetur 5to confessionum libro.*“

8. F. 232'—240. R. **Flores veritatum libri beati Augustini de mirabilibus sacre scripture** sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod ex informa materia, quam deus primo de nichilo condidit.*“ Expl.: „*Non in suum dominium vendicabunt.*“

9. F. 240—243. R. **Flores beati Augustini super Genesim contra Manicheos** sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod nulla scriptura apud eos, qui eam non intelligunt.*“ Expl.: „*Cum manus interficit, iuste caput precinditur.*“

10. F. 243—245. R. **Flores beati Augustini contra Adamancium**, qui liber est contra epistolam, que a Manicheis dicitur fundamentum, unde et iste liber solet appellari „Contra epistolam fundamenti“, sic colliguntur.

Inc.: „*Prima veritas est, quod sincera sapiencia, quam non intelligendi vivacitas.*" Expl.: „*Per nichil inclinacionem.*"

11. F. 245—246'. R. **(Flores) in questione beati Augustini super Matheum.**

Inc.: „*Prima veritas est, quod illud dictum beati Jo(hannis): Illum oportet minui.*" Expl.: „*Vivencia, que omni carent noticia, mortem non timent.*"

12. F. 246'—248'. R. **(Flores) in questionibus b. Augustini super Lucam.**

Inc.: „*Prima veritas est, quod illud dictum Gabriel ad Zachariam.*" Expl.: „*Ad excusandum illud dictum de domino in Luca, quod finxit se longius ire.*"

13. F. 248'—251. R. **(Flores) in questionibus divinarum scripturarum beati Augustini.**

Inc.: „*Prima veritas est, quod nichil est inter corpus et animam.*" Expl.: „*Ut ipsam perditam recuperet.*"

14. F. 251—251'. R. **(Flores) in sermone beati Augustini de Stoycis et Epycuris.**

Inc.: „*Primum dictum est, quod cum Paulus apostolus Athenis predicasset.*" Expl.: „*Quam surditas cum visu.*"

15. F. 251'—252. R. **(Flores) in sermone beati Augustini de hoc, quod dictum est: Ego sum.**

Inc.: „*Quod angelus est nomen officii.*" Expl.: „*Mutari non possum.*"

F. 252'—254' scriptura vacant.

Similes codices asservantur in bibliotheca palatina Vindobonae, in bibliotheca ducis in Wolfenbüttel, in monasterio O. Cist. Runae et apud Scotos Viennae. Cf. Denis II 751 sq.; Heinemann, Die Handschriften der herzogl. Bibliothek zu Wolfenbüttel VII (Heinemann) cod. 2763; Xenia Bernh. I 1, cod. 63; Hübl o. c. 15, cod. 24.

Franciscus de Mayronis (Mayronius), ordinis fratrum minorum Dignae in Provincia, natus in Meyronnes, doctor illuminatus vel acutus nec non magister abstractionum dictus, Joannis Scoti discipulus, circa annum 1323 floruit Parisiis et Placentie, 26. jul. 1327 obiit. — Cf. Chevalier, Bio-Bibliographie II 3171; Hurter o. c. IV 421; Jöcher o. c. III 334; Fabricius-Mansi o. c. II 195—197; Sbaralea o. c. 267—272, qui uberius de operibus eius eorumque editionibus disserit; Oudin o. c. III 745—748; Cave Appendix 11—12; Wetzer-Welte o. c. VIII col. 1117—1118; Buchberger o. c. II 904.

225.

Chartac. s. XV. (1435); f. 140; 29·4 × 21 *cm*; hunc codicem scribi fecit Colomannus Ghnapp (Knapp) de Hyppleins, decretorum doctor, canonicus regularis Claustroneoburgensis, (custos et plebanus ecclesiae collegiatae Claustroneoburgensis, ab anno 1437 cellerarius supremus canoniae Claustroneoburgensis, † 29. Junii 1443), per familiarem suum, et publicum notarium Johannem Egner de Krudt, clericum Pataviensem (vide de eo Černik, Das Schrift-

und Buchwesen im Stifte Klosterneuburg l. c. 115 sq.), qui illo auctore etiam f. 157'—164 codicis 82 et codices 347, 637 A, 637 B et 1039 scripsit; f. 47 et f. 113—139 codicis 225 exaravit sicuti f. 167'—178 codicis 82 ipse Colomannus Chnapp, qui annis 1433—1435 primo orator et ambasiator capituli Salzburgensis et septem praelatorum canonicorum regularium s. Augustini eiusdem diocesis in concilio Basiliensi fuit et postea una cum doctore in decretis Martino (Leystenfreund), canonico regulari s. Johannis Baptiste in Waldhausen, († 27. Februarii 1457 ut praepositus canoniae Waldhausen) procuratorem capitulorum ecclesiarum Salisburgensis et Secoviensis necnon aliorum viginti eiusdem ordinis monasteriorum per dioceses Salisburgensem, Pataviensem et Secoviensem constitutorum in dicta synodo egit; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae 1644.*“

1. F. 1—4. Inc.: „*He sunt que, ut observetis, precipimus.*“ Expl.: „*Sed sicut liberi sub gracia constituti vivatis. Amen. (R.) Explicit* **regula sancti Augustini (cum glossa marginali).** Glossa inc.: „*Caritatis. Sanctissimus pater Augustinus in principio sue regule observanciam caritatis commendat.*“ Glossa expl.: „*Sed dicitur illis: Receperunt mercedem suam. De pe(nitentibus) di. IIII c. Cavendum.*“

Cf. cod. 58 (1), 79 (3), 80 (4), 222 (1).

2. F. 5. **(Supplicatio patribus concilii Basiliensis proposita ad obtinendas litteras commendatorias et excusatorias ad Albertum V. ducem Austriae pro parte canonicorum regularium Colomanni Chnapp e canonia Claustroneoburgensi et Martini de Waldhausen, procuratorum monasteriorum eiusdem ordinis in Austria, qui apud dictum principem iniuste delati sunt, quod reformationem canonicorum regularium in synodo impedire conarentur.)**

Inc.: „*Reverendissimi reverendique patres et domini. Pro parte devotorum virorum Cholomanni Neuburgensis et Martini in Walthusen, monasteriorum ordinis sancti Augustini canonicorum regularium professorum, exponitur, quod licet superioribus diebus et quasi octo mensium.*“ Expl.: „*Litteras excusatorias et commendatorias ad celsitudinem predicti domini principis decernere et demandare dignemini de gracia speciali.*“

Sequitur protocollum:

„*Jovis XII^a maii in deputacione reformatorii admissa fuit presens supplicacio in forma. Ludowicus Sca(e)c.*

Die Jovis XII^a maii M^oCCCC^oXXXV^o in sacra deputacione fidei super retroscripta supplicacione placuit et admissa fuit, ut supplicatur. Mich. Galteri.

Die Jovis XII^a maii M^oIIII^cXXXV^o in sacra deputacione pro communibus super presenti requesta placuit et concessa est huiusmodi requesta forma ut petitur. Bruneti notarius.

Die Veneris XIII^a maii M^oCCCC^oXXXV^o in sacra deputacione pacis super presenti supplicacione placuerunt avisamenta deputacionum supradictarum in forma. Rousseli.

Super presenti supplicacione concordant omnes deputaciones, quod admittatur ipsa supplicacio in forma ut petitur. Ita concordarunt domini de duodecim die Veneris XIII^a mensis maii millesimo quadringentesimo tricesimo quinto.

Die sabbati XIIII^a dicti mensis maii in generali congregacione lectis concordatis dominorum duodecim, inter que unum fuit, quod proximum suprascriptum est, reverendissimus dominus cardi-

nalis legatus unicus presidens iuxta huiusmodi concordata dominorum duodecim nomine et auctoritate sacri concilii more solito conclusit. Ludovicus Scaec.

Quia fui unus deputatus, prout narratur in supplicacione, placet, quod expediatur. M(atthaeus) episcopus Albiuganensis (recte: *Albinganensis).*

Idem placet michi Jo(hanni Schallermann) electo Gurczensi.

Idem placet michi Jo(hanni) abbati Bonevallis.

Frater Ambrosius de Lampugnano abbas Cerreti, unus ex deputatis ut supra, ad fidem istorum propria manu scripsi.

Frater Gerardus de Arimino generalis fratrum heremitarum sancti Augustini conformat se superioribus dominis et patribus."

Originale litterarum excusatoriarum et commendatoriarum d.d. Basileae 1435 maii 14. vide in tabulario canoniae Claustroneoburgensis, Alte Rapulatur fol. 5 n. 24, et copiam earundem in cod. 637 B, f. 316′ sq.

Cf. Haller, Concilium Basiliense, t. III p. 394 (32) et Zeibig, Beiträge zur Geschichte der Wirksamkeit des Basler Konzils in Österreich, Sitzungsberichte der phil.-hist. Klasse der kais. Akademie der Wissenschaften, VIII., 565 sq.

F. 5′ sine scriptura est.

3. F. 6—20′. R. **Ordinationes (sive statuta) canonicorum regularium Pataviensis dioc(esis).**

Praemissa tabula ordinationum prooemium inc.: „*Gloriosus deus in sanctis suis et laudabilis in sanctitate a mundi huius inicio.*" Statuta incipiunt („Capitulum primum: De receptione noviciorum ad probacionem.") „*Primum autem, quomodo canonicorum recepcio et deinde eorundem receptorum gubernacio fieri aput nos debeat.*" Expl.: „*In omnibusque sic suo utatur iure regiminis, ut a domino iusticie premium glorie consequatur. Amen.*"

Haec statuta apparent etiam in codice 80 (3) et 1038 (1) bibliothecae canonicorum reg. Claustroneoburgensium. De statutis cf. Amort, vetus disciplina canonicorum, t. I, 505 sqq.

4. F. 21—23′. R. Secuntur **addiciones in certis capitulis ordinacionum prescriptarum, facte per dominum Ambrosium abbatem de Cerreto ordinis Cisterciensium.**

Inc.: „*Et primo super capitulo primo: De recepcione noviciorum ad probacionem erat scriptum . . . In hoc capitulo bonum esset ponere, quod legeretur ei regula quater in probacione. Abbas Cerreti.*" Expl.: „*Quas glosas submitto correccioni sancte matris ecclesie et quorumcumque melius senciencium. Placet michi abbati Cerreti ut supra et cum addicionibus meis factis in aliquibus capitulis subscriptis propria manu.*"

In margine horum foliorum variae annotationes factae, ut videtur, a canonico regulari Claustroneoburgensi Eugenio Pircklbauer, qui fuit 1715—1730 magister novitiorum et simul tradidit theologiam moralem.

Sequitur protocollum certorum deputatorum synodi Basiliensis, quibus ordinationes sive statuta ad examinationem proposita sunt:

„*Placent michi cardinali Firmano statuta huiusmodi etc. cum modificacionibus nonnullis conceptis per reverendum patrem Bonevallis, quas alias eo recitante audivi. D. card. Firmanus manu propria.*

Placent michi Johanni abbati Bonevallis statuta superscripta cum modificacionibus, addicionibus et detraccionibus avisatis per reverendum patrem dominum episcopum Albiuganensem una cum aliis deputatis et maxime circa uniformitatem vestium, usum balneorum, ingressum mulierum et aliorum statutorum cultum divinum et honestatem dicte religionis concernencium teste manu propria. Johannes abbas: Ita est.

Placent michi M(atthaeo) episcopo Albiuganensi statuta superscripta cum modificacionibus, addicionibus et detraccionibus, de quibus supra fit mencio. M. episcopus Albiuganensis manu propria.

Placent michi Johanni electo Gurczensi statuta suprascripta cum modificacionibus, addicionibus et detraccionibus, de quibus supra fit mencio. Jo(hannes) electus Gurczensis manu propria.

Placent michi Gerardo de Arimino, sacre pagine professori generalique ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, statuta superscripta cum addicionibus, ut superius notatur et cum modificacionibus."

5. F. 24. R. **Supplicacio serenissimi domini ducis Alberti (V.) Austrie in effectu (quoad reformationem canonicorum regul. s. Augustini et religiosorum de ordine s. Benedicti).** Continet novem puncta prout sequitur.

Inc.: „*Primo quod debeant mitti et deputari per sacrum concilium visitatores per omnia sua dominia.* Expl.: „*9no. Quod religiosos de ordine sancti Benedicti debeant reducere ad eum modum vivendi, qui in Specu observatur.*"

Cf. Zeibig l. c. p. 526 sqq.

6. F. 24—26. R. **Minuta bulle, quam petierunt magister Narcissus, Johannes Celi (nomine ducis Alberti V. et quae continet mandatum synodi ad deputatos visitatores disciplinae religiosae in Austria. 1435 maii 30., Basileae).**

Inc.: „*Sacrosancta generalis Basiliensis Synodus in spiritu sancto legittime congregata universalem ecclesiam representans . . . Cordi nobis semper est, solicitudinis nostre partes ad ea eciam precipue dirigere, per que radicatam malicie cupidinem.*" Expl.: „*Auxiliis oportunis foveant, obediant et assistant. Datum Basilee.*"

Bullam integram d. d. 30. maii 1435 ed. Zeibig l. c. p. 570—573 Copia eiusdem bullae una cum permultis actis, quae ad reformationem canonicorum reg. Austriae in synodo Basiliensi agitatam pertinent, in tabulario canonicorum reg. Claustroneoburgi asservatur (Neue Rapulatur f. 252, n. 21).

7. F. 26'—27. **(Instrumentum notarii Johannis Egner de Krudt, quo Colomanno Chnapp, canonico regul. Claustroneoburgensi, a praeposito et archidiacono ecclesiae Salisburgensis Sigismundo et praeposito Johanne in Berchtesgaden, nomine capituli Salzburgensis et aliorum praelatorum eiusdem diocesis et ordinis plena potestas mutui 500 ducatorum recipiendi generali synodo necessariorum demandatur. 1433 decembris 30., Salzburgi.)**

Inc.: „*In nomine domini amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo tercio . . . in domo habitacionis venerabilis patris ac domini*

domini Sigismundi prepositi et archidiaconi ecclesie Salczburgensis in stuba sua magna dicta důrnicz in mei notarii publici infrascripti testiumque subscriptorum presencia." Expl.: „*Discretis viris et dominis Johanne Currificis de Erdingen presbytero Frisingensis diocesis, Johanne Awer clerico Pabembergensis diocesis testibus ad premissa vocatis pariterque rogatis.*" Sequitur subscriptio Johannis Egner de Krudt, clerici Pataviensis, publici imperiali auctoritate notarii cum usitata formula notariorum.

8. F. 27'—32. **(Disceptatio quaestionis concilio Basiliensi propositae de colore habitus canonicorum regularium.)**

Inc.: „*In quadam provincia existente notabili numero monachorum, canonicorum regularium, plurimorum monachorum in eadem provincia constitutorum, canonici regulares professi non solum extremis, sed et medio quodam colore et hominibus illarum parcium seu territoriorum communiter bene grato, qui quasi per totam Almaniam maxime altam et per dictam totam provinciam brunus dici et nominari consuevit.*" Expl.: „*Et hec sunt dicta de illa materia cum correccione cuiuslibet melius sencientis.*"

Alia manus eiusdem temporis hic notavit: „*Ad illud apostoli dictum: Si esca scandalizaverit fratrem, non manducabo cum eis in eternum.*" (1 Cor. 8, 13).

9. F. 33—34. **(Instrumentum publicum notariorum concilii Basiliensis Petri Bruneti et Thome Chesneloti, quo a deputatione sacrae synodi pro communibus cardinalibus S. Crucis, Bononiensi, Placentino necnon patriarcho Antiocheno demandatur, ut capitula ad reformationem canonicorum regularium concepta et a cardinali legato Juliano deputationi dictae proposita examinent et, si rationabilia sint, visitatoribus ad executionem tradent. 1434 aug. 9., Basileae.)**

Inc.: „*In nomine domini amen. Tenore presentis publici instrumenti cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo quarto indiccione duodecima, die vero Lune nona mensis augusti . . . Basilee provincie Bisuntinensis sacro generali inibi residente concilio in maiori stuba dicte civitatis.*" Expl.: „*Symone Freron in sacra pagina baccallario, Guidone de Versellis magistro in artibus et Johanne de Vado litterarum apostolicarum scriptore testibus ad premissa vocatis et rogatis.*"

Ed. cum sequenti protocollo notariorum Georgii Frey, Ludovici Scaec et Johannis Dieulefist a Zeibig l. c. 554 sqq.

10. F. 34—34'. **(Instrumentum notarii synodi Basiliensis Georgii Frey de Vilshofen, quo publicatur, quod cardinalis Julianus supplicationi Colomanni Chnapp et Martini de Waldhausen, annuit, qua nomine procuratorio canonicorum regularium diocesium Salzburgensis, Pataviensis et Secoviensis ab eo in congregatione**

generali concilii Basiliensis propositionem et novam deliberationem capitulorum super reformationem canonicorum regularium editorum petierunt, de quibus capitulis sacrae deputationes concilii non concordaverunt. 1434 aug. 21., Basileae.)

Inc.: „*In nomine domini amen. Huius presentis publici instrumenti tenore cunctis fiat manifestum, quod anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo quarto indiccione duodecima die vero sabbati vicesima prima mensis augusti . . . reverendissimis reverendisque in Christo patribus et dominis Juliano sancti Angeli dyacono apostolice sedis in Germania legato, Johanne tituli sancti Laurencii in Lucina.*" Expl.: „*Magistro Johanne Pulchripatris sacre theologie professore, Egidio Camineti doctore in medicinis, ambasiatoribus alme universitatis Parisiensis, et Petro Fride officiali Pataviensi testibus ad premissa vocatis pariter et rogatis.*" Sequitur subscriptio notarii Georgii Frey de Vilshofen, clerici Pataviensis diocesis, cum formula consueta.

Ed. Zeibig l. c. p. 557 sqq.

11. F. 35—35'. R. **Supplicacio (qua Colomannus Chnapp de canonia Claustroneburgensi et Martinus ex Waldhausen nomine canonicorum regularium s. Augustini diocesium Salzburgensis, Pataviensis et Secoviensis petunt, ut ex omnibus deputationibus concilii Basiliensis viri eruditi deputandi ad prosperum progressum reformationis dictorum canonicorum regularium regulam s. Augustini necnon eiusdem expositiones videant, examinent et declarent. 1434 aug.)**

Inc.: „*Reverendissimi reverendique patres et domini metuendissimi. Quamquam hec sancta generalis synodus Basiliensis pro reformacione generali in capite et membris in decretis suis atque pluribus aliis scriptis se fore congregatam professa sit.*" Expl.: „*Illorumque observancia in ipsa religione adhuc inbecillibus facilius et efficacius valeat perswaderi. Ad laudem dei omnipotentis etc.*"

Sequitur protocollum quatuor deputationum concilii:

„*Die Lune XXIII. augusti anno etc. XXXIIII^to^ super requesta superscripta in sacra deputacione pacis placuit nemine contradicente, quod dentur deputati per singulas deputaciones, qui regulam beati Augustini videant et examinent ac per singula sua puncta declarent propter motiva in supplicacione contenta et referant in deputacionibus. Et pro ipsa deputacione deputati fuerunt reverendissimus pater dominus cardinalis Firmanus et generalis heremitarum ord(inis) sancti Augustini.* *Georgius Frey.*

Die Jovis XXVI mensis augusti MCCCCXXXIIII^o^ super presenti supplicacione habita deliberacione placuit dominis de sacra deputacione fidei, quod comittatur rev(erendis) pa(tribus) domino abbati Bonevallis et magistro Johanni Celi sacre theologie professoribus, qui cum reverendissimo domino legato et deputatis aliarum deputacionum videant, examinent et declarent et postea referant in deputacionibus, ut petitur. *Dieulefist.*

Die Jovis IX^a^ septembris M^o^CCCC^o^XXXIIII^to^ in sacra deputacione reformatorii super supplicacione retroscripta placuit, quod dentur deputati, et nominati fuerunt dominus episcopus Albin-

ganensis et generalis carmelitarum, qui cum reverendissimis dominis legato et patriarcha Anthioceno alias deputatis videant, examinent, declarent et referant in deputacionibus ut petitur.

Ludovicus Scaec.

Die Jovis XVIª septembris MºIIIIᶜXXXIIIIᵗᵒ in sacra deputacione pro communibus super requesta infrascripta concernente ordinem canonicorum regularium de nacione Germanica fuerunt deputati domini abbates sancti Honorati ord(inis) sancti Benedicti et de Cereto ord(inis) Cisterciensium, qui cum deputatis aliarum deputacionum videant, examinent, referant in deputacionibus, ut petitur. *Bruneti, not(arius).*"

Zeibig ed. l. c. pag. 560 sq. instrumentum publicum notarii Georgii Frey dd. 1434 sept. 24, in quo haec supplicatio inserta est; vide n. 13 huius codicis.

12. F. 35'—36. **(Instrumentum notarii deputationis reformatorii concilii Basiliensis Ludovici Scaec, quo publicatur, quod domini de duodecim in synodo Basiliensi secundum postulationem Martini de Waldhausen deliberationes deputationum concilii super capitula quoad reformationem canonicorum regularium concepta, in quibus deliberationibus concordia non fuit, ad congregationem generalem sine concordatis remiserunt. 1434 aug. 19., Basileae.)**

Inc.: „*In nomine domini amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno eiusdem domini millesimo quadringentesimo tricesimoquarto indiccione duodecima die Jovis decima nona augusti hora tercia post meridiem . . . coram reverendis patribus dominis duodecim iuxta ordinaciones sacri concilii Basiliensis in loco solito ad concordandum deliberaciones sacrarum deputacionum in simul congregatis.*" Expl.: „*Presentibus ibidem honerabilibus viris magistris Petro Bruneti et Georgio Frey notariis publicis testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.*" Sequitur subscriptio notarii Ludovici Scaec, clerici Tornacensis diocesis, magistri in artibus et in iure canonico licenciato, cum formula consueta.

Ed. Zeibig l. c. p. 556 sq.

13. F. 36—37. **(Instrumentum notarii Georgii Frey, quo publicatur, congregationem generalem Basileae respectu supplicationis Colomanni Chnapp et Martini de Waldhausen die 24. sept. 1434 annuisse concordatis a dominis de duodecim, quod certi deputati ex deputationibus sacri concilii regulam s. Augustini eiusdem expositiones videant, examinent et declarent deindeque concludendum sit.)**

Inc.: „*In nomine domini amen. Huius presentis publici instrumenti tenore cunctis fiat manifestum, quod a nativitate eiusdem domini millesimo quadringentesimo tricesimoquarto indiccione XII. die vero Veneris vicesima quarta mensis septembris . . . reverendissimis reverendisque in Christo patribus et dominis dominis Juliano sancti Angeli diacono apostolice sedis in Germania legato, Johanne tituli sancti Laurencii in Lucina.*" Expl.: „*Egregiis viris dominis magistro Henrico*

Flekchel sacri concilii Basiliensis auditore camere, Johanne Grůnwalder vicario ecclesie Frisingensis, decretorum doctoribus, necnon venerabili et religiosi viro domino Theodrico ecclesie metropolitane Rigensis canonico professo testibus ad premissa vocatis pariter et rogatis." Supplicatio Colomanni Chnapp et Martini de Waldhausen, quae in hoc instrumento inserta est, in praesente copia non est allata, sed relegamur ad n. 11 huius codicis. Nr. 12, 10, 11 et 13 huius codicis per litteras appositas a, b, c, d chronologice ordinantur.

Ed. Zeibig l. c. p. 559 sqq. secundum apographum in tabulario canoniae Claustroneoburgensis asservatum.

14. F. 37—37'. **(Colomanni Chnapp et Martini de Waldhausen refutatio visitatorum et reformatorum, qui observantiam canonicorum regularium in ducatu Austriae supra modum aggravare intendunt.)**

Inc.: „*Primo. Quamvis patres monasteriorum antiquorum ordinis canonicorum regularium in ducatu Austrie secundum certas ordinaciones et statuta vivant.*" Expl.: „*Illam gratanti animo suscipiemus et amplectemur.*"

15. F. 37'—45'. **(Informatio quoad statuta canonicorum regularium Austriacarum Gerardo de Arimino, generali ordinis fratrum eremitarum, exhibita per Colomannum Chnapp et Martinum de Waldhausen.)**

Inc.: „*Reverende in Christo pater et domine singularissime. Quia ad exhortacionem reverendissimi domini cardinalis Firmani in hac parte vestre dominacioni condeputati placuit d(ominationi) v(estre), in se suscipere onus examinandi materiam regule et statutorum nostrorum.*" Expl.: „*Ora eorum, qui zelo, sed non secundum scienciam, faventes religionem nostram in personis patrum nostrorum pretendunt preter debitum onerare, claudentur.*"

16. F. 45'—47. R. Sequuntur **clausulae sive modificaciones, secundum quarum limitacionem statutorum** nostrorum (sc. **canonicorum regularium s. Augustini Pataviensis diocesis) approbacionem petimus.**

Inc.: „*Primo, ut dictis statutis nostris addatur clausula, scilicet quod canonici regulares, patres nostri, secundum ca(nonem) et regulam s. Augustini viventes.*" Expl.: „*Videtur esse contra determinationem sancti Thome et aliorum doctorum.*"

Sequitur protocollum notarii deputationis reformatorii synodi Basiliensis Ludovici Scaec: „*Die Jovis decimaseptima marcii in sacra deputacione reformatorii super reformacione certorum monasteriorum canonicorum regularium Pataviensis diocesis placuit, quod loco generalis Carmelitarum a loco huius sacri concilii absentis surrogetur dominus electus Gurczensis. (14)35.*

Ludovicus Scaec."

17. F. 47. **(Supplicatio Colomanni Chnapp et Martini de Waldhausen, qua nomine canonicorum regularium s. Augustini Pataviensis diocesis a concilio Basiliensi petunt, ut deputatis ad vi-**

dendum et examinandum ordinationes et statuta canonicorum regularium et ad referendum in sacris deputationibus concilii de illis facultas concedatur, ut ipsi ordinationes et statuta sine antecedente relatione appositis modificationibus sive clausulis approbare et confirmare possint.)

Inc.: „*Reverendissimi reverendique patres et domini metuendissimi. Pro parte devotorum ecclesie filiorum fratris Chollomanni beate Marie in Newburga claustrali et fratris Martini sancti Johannis ewangeliste in Walthussen, monasteriorum ordinis s. Augustini canonicorum regularium professorum Pataviensis dyocesis, humiliter exponitur, quod cum alias de mense augusti.*" Expl.: „*Et cum supplecione defectuum, solempnitatum iuris, que forsitan obmisse in persecucione huiusmodi negocii debuerint intervenire, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.*"

F. 47 Variae notae historicae a praedicto (n. 4) canonico reg. Claustroneoburgensi Eugenio Pircklbauer e nonnullis codicibus nostris ms. desumptae.

18. F. 48—66. **(Acta altercationis inter oratores regis Castellae et oratores regni Angliae exortae quoad prioritatem sedis et vocis in concilio Basiliensi et generatim in synodis ecclesiasticis.)**

1. F. 48. **(Brevis notitia de synodi Basiliensis studio controversiam inter regnum Castellae et Angliae quoad prioritatem loci et sedis in concilio componendi.)**

Inc.: „*Super altricacione sedium, que inter oratores christianissimi principis domini nostri Castelle et Legionis et oratores serenissimi regis Anglie oriebatur.*" Expl.: „*Unusque de oratoribus eius in modum, qui sequitur die XIIII. septembris anno M°CCCC°XXXIIII^to^.*"

2. F. 48—58'. **(Alphonsi Garcie de S. Maria, legum doctoris, decani ecclesiarum Compostellanae et Segobiensis, consiliarii et ambasiatoris regis Castelle, defensio prioritatis quoad sedem eiusdem regis ante regem Angliae coram certis deputatis synodi Basiliensis. 1434 sept. 14.)**

Inc.: „*Memor sum, reverendissimi reverendique patres, eius sentencie, quam dixisse fertur Demosthenes.*" Expl.: „*Potentissimi reges Castelle et Anglie eximio honore dignissimi sunt, sed christianissimus rex Castelle uberiore honoris amplitudine ab universali ecclesia tractandus est.*"

3. F. 58'—63. R. **(Alphonsi Garcie de S. Maria) responsio ad obiecciones Anglicorum (in rebus prioritatis sedis).**

Inc.: „*Sufficere videntur, que dicta sunt ad intencionem ex toto fundandam et respondendum obieccionibus.*" Expl.: „*In divino auxilio et veritatis confidens.*"

4. F. 63—66. **(Probatio iuris et proprietatis prioris loci et sedis regni Angliae ante regem Castelle, facta ab orato-**

ribus et legatis eiusdem regni coram deputatis concilii Basiliensis.)

Inc.: „*Autentica protestacione premissa, quod per illa, que dicentur et fient coram v(obis) reverendissimis reverendisque p(atribus) a sacris deputacionibus deputatis in facto sedium.*" Expl.: „*Seclusis cavillacionibus, que possint fortassis ex verborum terminis aut aliis iuris subtilitatibus contenciosis refricari. Amen.*"

19. F. 66—72. R. **(Joannis de Lignano) tractatus de horis canonicis.**

Inc.: „*Ad honorem illius, cuius sunt opera inseparabilia sancte et individue trinitatis.*" Expl.: „*Nec in sacris constitutus ad aliquas horas peculiares vel vigilias mortuorum obligatur. Et sic est finis. (R.) Expliciunt questiones de horis canonicis domini Johannis de Lignano eximii doctoris.*"

Edit. Tractatus universi iuris, Venetiis 1584, t. XV p. II f. 558 sq.

Joannes de Lignano, Bononiae advocatum et iuris civilis professorem egit a. 1358, sed inde transiit ad docendum ius canonicum, in quo plurimum inclaruit. Decessit peste correptus a. 1383. Cf. Hurter o. c. IV 585, Jöcher o. c. II 2432, Fabricius Mansi o. c. IV 95—96, Wetzer-Welte o. c. VI 1711. Cf. Schulte o. c. II 261.

20. F. 72'—82'. Inc.: „*Repetiturus decretalem, que est proxima sub rubrica: De cele(bracione) mis(sarum) situata, rubrice continuacionem causa brevitatis obmitto.*" Expl.: „*Licet Jo(hannes) An(dreae) dicto cap.: De re iudi(cata) dicat contrarium, quod nullo iure probatur.* (R.) Explicit **Summa Francisci de Zab(a)rellis (de horis canonicis).**"

Ed. Ludwig in Jahrbuch d. Stiftes Klosterneuburg, II 139—179. — De autore cf. Bliemetzrieder, Das Generalkonzil, Paderborn 1904, p. 185 sqq., 312.

21. F. 83—99. R. Registrum **bulle aureee** cristianissimi ac invictissimi domini nostri domini **Karoli felicis recordacionis Romanorum imperatoris semper augusti nomine quarti et Bohemie regis.**

Praemisso registro capitulorum charta inc.: „*In nomine etc. Karolus quartus divina favente clemencia Romanorum imperator . . . Omne regnum in se divisum desolabitur, nam principes eius facti sunt socii furum.*" Expl.: „*In li(n)guis ipsis valeant erudiri. (R.) Finitum anno etc. XXXIIII*"".

Cf. Potthast o. c. I 194 sqq.

22. F. 100—107'. R. Sequitur **tractatulus (magistri Jordani canonici Osnabrugensis) de translacione imperii a Grecis in Germanos.**

Inc.: „*Multifarie multisque modis dominus universorum in diebus sue carnis dignatus est, honorare Romanum imperium.*" Expl.: „*Sic ego puto, nullam admiscuisse falsitatem, petens veniam cum humilitate de erratis. (R.) Finitum anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.*"

Cf. Potthast o. c. I 685 et Rose o. c. II 2 p. 584 sq. (n. 637).

23. F. 108. **(Tabula chronicalis Germaniae regum et imperatorum Romanorum a Carolo Magno usque ad Sigismundum.)**

Inc.: „*Karolus magnus fuit rex Francorum XLVI annis et imperii XIIII.*“ Expl.: „*Illi successit Sigismundus de Luczelbůrg rex Ungarie, qui regit pro nunc.*“

Cf. Rose o. c. II 2 p. 584 (n. 637).

24. F. 108'—109. **(Chronica brevis Germaniae regum et imperatorum Romanorum a Heinrico V. usque ad Sigismundum.)**

Inc.: „*Henricus V. dux Sweuie deposito Fridrico imperator efficitur.*“ Expl.: „*Sigismundus rex Ungarie et Bohemie etc. electus fuit in Romanorum regem anno domini M°CCCC°XI° die XVIII. mensis octobris.*“ Alia manus s. XV. addidit: „*Illi successerunt duo duces Austrie anno d(omini) 1434.*“

F. 109' scriptura vacat.

25. F. 110—112. **(Collatio Patritii archidiaconi Glasguensis in congregatione generali concilii Basiliensis pro manutenendis iuribus et libertatibus ecclesiae in regno Scotiae. 28. maii 1434.)**

Inc.: „*Eya, milites Christi, abicite opera tenebrarum.*“ Expl.: „*Qui captivitatem nostram moriendo sua reduxit virtute captivam, dominus noster Jesus Christus, cui honor . . .*“

In fine: „*Pronunciata prescripta collacio est in congregacione generalis concilii Basiliensis XXVIII^a die mensis maii per quendam doctorem et archidiaconum de regno Scotie anno etc. XXXIIII°.*“

Cf. Haller o. c. t. III 21 et 108.

26. F. 113—121. **(Sermones Viennae in ecclesia s. Stephani habiti in promotione can. reg. Colomanni Chnapp e canonia Claustroneoburgensi et Martini de Waldhausen ad doctores iuris canonici universitatis Viennensis.)**

1. F. 113—116. **(Sermo promotoris ante traditionem insigniorum doctoralium.)**

Inc.: „*In nomine domini Jesu Christi amen. C. de of(ficio) prefec(ti) pretorio. In nomine domini . . . Auctoritas nos admonet, in gerendis a nobis actibus divinum auxilium invocare.*“ Expl.: „*In patria, quod iustum fuerit premium, videlicet sempiternum. Quod vobis et nobis celestis concedat paterfamilias in secula benedictus. Amen.*“

2. F. 116—119'. **(Sermo cancellarii universitatis Viennensis Wilhelmi in Turss, praepositi ecclesiae collegiatae s. Stephani.)**

Inc.: „*Juxta ritum et laudabilem huius inclite facultatis sacri iuris canonici consuetudinem hucusque pro conventu in eadem doctorandorum observatam.*“ Expl.: „*In triumphanti ecclesia collocari mereamini in gloria, quam gloriam omnibus nobis prestare digniter trinitas per secula seculorum. Amen.*“

3. F. 119'—120. **(Petitio insigniorum doctoralium ab altero doctorando, utique a Colomanno Chnapp, prolata.)**

Inc.: „*In nomine domini amen. Pro peticione insigniorum occurrit mihi verbum Judicum VI scriptum: Da michi signum, quod tu scis.*“ Expl.: „*Ut hiis insigniis insignitus in via patrie cum electis insigniri merear, quod nobis omnibus misericors conferat in secula benedictus. Amen.*“

4. F. 120—121. **(Lectio prima magistralis alterius promoti, utique Colomanni Chnapp.)**

Inc.: „*Lecturus can(onem) Gesta sub di. LXXIIII. situatum, primo ut moris est in huius leccionibus.*“ Expl.: „*Imputatur enim sibi, quia hunc casum potuit cogitare. FF. Locati domum, de servis . . .*“

27. F. 121'—126'. R. **Declaracio regule sancti Augustini episcopi (facta ad mandatum Martini V. per presbyterum cardinalem s. Marci Wilhelmum Fillastre pro monasterio canonicorum regularium in Springiersbach. 1421).**

Libellus in forma instrumenti notariatus redactus, cuius copiam ms. nostrum exhibet, sumit initium ab epistola Wilhelmi cardinalis, quae inc.: „*Wilhelmus miseracione divina etc. sancti Marci sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis ac commissarius in hac parte auctoritate apostolica specialiter deputatus . . . Litteras sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini divina prudencia pape quinti nobis pro parte vestra presentatas accepimus hunc tenorem habentes . . .*“

Declarationes regulae s. Augustini inc. f. 122': „*Ante omnia, fratres karissimi, diligatur deus, deinde proximus . . . Consequenter, ut cognoscatis, in quibus et quantum eidem sancte regule observaciones vestre conveniunt, discrepant aut deficiunt ab eadem, observancias vestras, quibus utimini, nobis in scriptis pro parte vestra exhibitas et per informacionem per nos factam compertas subicimus. Yvo. Imprimis consuevistis, in vestro monasterio recipere iuvenes legittimos, dociles et habiles.*“ Declarationes explic. f. 126: „*Que autem de licencia sedendi debilibus in psalmis dicta sunt et in ceterys officiis, in quibus standum est, intelligenda censemus.*“ Epistola Wilhelmi cardinalis expl.: „*Nec ad alias observancias a quoquam posse in posterum coartari. In quorum omnium et singulorum presentes nostras litteras in hoc quaternio contentas in forma publica redigi mandamus per nostros notarios infrascriptos et nostro muniri sigillo. Tibure anno a nativitate domini M°CCCC°XXI., indictione quartadecima, mensis augusti die septima . . .*“ Sequuntur subscriptiones notariorum et clericorum Ivonis Coyer et Johannis Martineti de Noviano.

De canonia in Springiersbach (in diocesi Trevirensi) vide Kuen, Collectio scriptorum, Günzburgi 1765, t. V pars II pag. 102. — De reformatione eiusdem canoniae vide Pastor bonus XV, 514 ff.

28. F. 127—139'. R. **Epistola Humberti (de Romanis ord. praed.) ad omnes religiosos** in caritate conscripta.

Inc.: „*Filiis gracie et coheredibus glorie fratribus karissimis, religiosis viris, vitam deo ducere gratam, sibi fructuosam, angelis iocundam.*“ Expl.: „*Gaudium sine merore, requies sine labore, regalis dominacio sine fine. Hec nobis prestare dignetur, qui est principium et finis omnium sine fine. Amen. (R.) Explicit epistola magistri Humberti.*“

Ed. Maxima Bibliotheca vet. patrum, Lugduni 1677, t. 25 p. 653 sqq. — F. 140 script. vacat.

226.

Membr. s. XII. ex. (f. 2—143′ c. a. 1180, f. 143′—145 c. a. 1200); f. 145 (f. 1. deest); ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 2, 90, 145 una eademque manu notatum: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali,*“ s. XV. med.; f. 141′: „*Liber beate Marie in Newnburch.*“ s. XV ex.; f. 2 et 3′: „*Can(onicorum) reg(ularium) (s. Augustini) Claustroneoburg. 1644.*“

1. F. 2—3. (Index sermonum s. Augustini de verbis domini, quos hic codix continet.)

2. F. 3′—142′. (**S. Augustini sermones de verbis domini secundum Matthaeum, Lucam et Johannem.**)

Inc.: „*Evvangelium audivimus et in eo dominum eos arguentem, qui faciem cęli norunt.*“ Expl.: „*Audi, quod sequitur: Qui bona egerunt in resurrectionem vitae, qui autem mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Conversi ad dominum . . .*“

Idem opus cum sermone sequente asservatur in bibliotheca Palatina Vindobonae (n. 775 vide Denis o. c. II 706 sqq.), sine dicto sermone in bibliotheca monasterii O. S. B. Einsidlensis (vide Meier o. c. 113 sqq. n. 142).

Ed. Migne P. L. t. 38 et 39.

3. R. Item **sermo** eiusdem **de scripturis veteribus contra Arrianos.**

Inc.: „*Sancta et divina eloquia, fratres, iugiter immo cottidie nobis salubriter recitantur.*“ Expl.: „*Dominus ipse promittendo confirmat: In resurrectione neque nubunt, neque uxores ducunt.*“

Hunc sermonem, quem multi ex gravibus rationibus s. Augustino suppositum esse dicunt, ed. Migne P. L. t. 39 col. 1689 sq.

4. F. 143′. (**Epistola Gerhohi Reichersbergensis ad magistrum Petrum Frisingensem de duabus in Christo naturis.**)

Inc.: „*Magistro P(etro) frater G(erhohus) orat(ionem) et fraternam in Christo dilectionem. Litteras tuas, frater in domino karissime, gratanter accepi, acceptas diligenter perlegi, perlectas attentius accepi.*“ Expl.: „*Versus tui partim lucidi lectorem edificant, partim obscuri obscurant.*“

Haec epistola nondum edita est.

Cf. Bach o. c. II 460 sqq.; Wetzer-Welte, Kirchenlexikon V col. 384.

De auctore vide cod. 215 (27).

5. F. 143'—145. **(Epistola Gerhohi Reichersbergensis ad Eberhardum episcopum Bambergensem de interpretatione verborum symboli Athanasiani ad Christum pertinentium: Aequalis patri secundum divinitatem, minor patre secundum humanitatem.)**

Inc.: „*Serenissimo domino suo E(berhardo) venerabili sanctę Babenbergensis ecclesię antistiti frater G(erhohus) devotas orationes cum fideli obsequio. Cum adhuc tenebrę michi fuissent ad monumentum, eo quod nondum ascenderat michi Christus ad patrem.*" Expl.: „*Rescriptum propter hoc annectimus, ut qualiter illum invenimus, tale quoque vos inveniamus.*"

Eadem epistola nondum edita asservatur quoque in bibliotheca reg. Bruxellensi cod. misc. n. 1840—1848, f. 54'—58', ut a Hüffer notatur „Studien zu Bernard von Clairvaux". Histor. Jahrbuch der Görres-Gesellschaft VI, 249 sub linea.

6. F. 145. **(Epistola Gerhohi Reichersbergensis comitans tractatum eiusdem missum ad Innocentium II. contra discipulos plures Petri Abaelardi affirmantes, Christum hominem de virgine sumptum non esse deum, sed ipsius dei singulare habitaculum.)**

Inc.: „*Innocentio divina favente gratia sedis apostolicę antistiti frater G(erhohus), suę sanctitatis qualiscumque servus, devotas orationes cum obedientia. Domine, refugium tu factus es nobis in domino, qui priusquam montes fierent aut formaretur o(rbis) t(errę), te predestinavit nobis pium patronum.*" Expl. in codice nostro: „*Est enim figurativa locutio, si habens pro habito nominatur, quod plerumque solet fieri, uti ma . . .*"

In inferiore parte marginis dexteri folii 145 sequens nota e fine s. XII. est, quae ligatura antiqua valde detrita est et vix legi potest: „*[R]eliqua require in principio voluminis.*" Ex hac nota apparet, quod finis praedictae epistolae in folio primo rescriptus fuit, quod, ut notavimus, periit. Hae litterae sunt epistolae insertae, quam Gerhohus misit ad collegium cardinalium et Migne P. L. t. 193 col. 575—585 edidit.

Ad rem cf. Wetzer-Welte, Kirchenlexikon V col. 383.

227.

Membr. s. XII ex.; f. 149; 34·8×22 *cm*; col. 2; ligat. rec.; tegum. ant. b in schedula adligata titulus codicis s. XII ex.; litterae initiales rubris, flavis et viridibus coloribus pictae, aliquot cum ornamentis, littera initialis f. 145' cum figura draconis; f. 1 et 149': „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*" s. XIII ex.; f. 79: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga claustrali,*" s. XV in.; f. 1: „*Specto ad bibliothecam can. reg. Claustroneoburgensem 12. Aug. 1656.*" Folia priora et ultima tineis perforata sunt, margo inferior f. 149 abscisa est.

1. F. 1. (Index librorum in hoc codice contentorum.)

2. F. 1'. R. **Ex libro retractationum s. Augustini secundo, capite** XL^{mo} I. (recte: **XV.**) **super opus De trinitate.**

Inc.: „*Libros de trinitate, que deus est, quindecim scripsi.*“ Expl.: „*Hoc opus excepta epistola, quę postmodo ad eius caput adiuncta est, sic incipit: Lecturus hec, que de trinitate disserimus.*“

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 635 sq.

3. F. 2—99'. **(S. Augustini de trinitate libri quindecim.)**

Prooemium inc.: „*Domino beatissimo et sincerissima caritate venerando, sancto fratri et consacerdoti papę Aurelio Augustinus in domino salutem. De trinitate, quę deus summus et verus est, libros iuvenis inchoavi.*“

Opus inc.: „*Lecturus hęc, quę de trinitate disserimus.*“ Expl.: „*Agnoscant te tui, si qua de meo, et tu ignosce et tui.*“

Ed. Migne P. L. t. 42 col. 819 sqq.

4. F. 100—110. R. Augustinus (recte: **s. Fulgentius) ad Petrum de fide.**

Inc.: „*Epistolam, fili Petre, tue caritatis accepi, in qua te significasti velle Hierosolimam pergere.*“ Expl.: „*Si quis aliter sapit, hoc quoque illi deus revelabit. Amen.*“

Opus s. Augustino suppositum, in codice nostro incompletum, ed. Migne P. L. t. 40 col. 753 sqq.

In codice nostro sequitur quaestio XIV operis s. Augustini „De diversis quaestionibus LXXXIII“: „*Augustinus in libro de LXXX questionibus contra Manicheos. Si fantasma fuit corpus Christi, fefellit Christus. Si fefellit, non est veritas. Est autem veritas Christus. Non igitur fuit fantasma corpus eius.*“ Vide Migne P. L. t. 40 col. 14.

5. F. 110—113'. R. Incipit **liber** s. Augustini episcopi (recte: **Gennadii presbyteri Massiliensis de regulis ecclesiasticis).**

Inc.: „*Credimus, unum esse deum patrem et filium et spiritum s(anctum).*“ Expl.: „*Nisi reatus, qui generatione contrahitur, regeneratione solvatur.*“

Opus s. Augustino suppositum. — Ed. Migne P. L. t. 42 col. 1213 sqq.

6. F. 113'—145'. R. **S. Augustini retractationum libri duo.**

Opus anteposito elencho singulorum capitum huius operis inc. f. 114': „*Iam diu est, ut facere cogito atque dispono.*“ Expl.: „*Alios a me dictos retractare cepissem.*“

Ed. Migne P. L. t. 32 col. 583 sqq.

7. F. 145'—149'. R. Incipit **liber** eiusdem **(Augustini) de divinatione demonum.**

Inc.: „*Quodam die in diebus sanctis octavarum.*“ Expl.: „*Quantum dominus adiuvat, respondebimus.*“

Ed. Migne P. L. t. 40 col. 581 sqq.

8. F. 149'. R. Incipit eiusdem **questio de magis Pharaonis.**

Inc.: „*Non oportet moveri, cum magicis artibus miracula faciunt.*“ Expl.: „*Ut pro meritis animarum suarum cuique tribuatur.*“

Hic tractatus se acclinat in quaestionem LXXIX. libri s. Augustini: De diversis quaestionibus, ed. Migne t. 40 col. 90—93. Idem tractatus asservatur in bibl. palat. Vindobonensi in codice n. 1077 (4), a Denis o. c. I col. 688 descripto.

228.

Membr. s. XIV. med.; f. 171; 33·4 × 23 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; tegum. ant. b in schedula membr. adligata titulus codicis, s. XVI.; ff. 1, 92, 171': *„Liber s. M(arie) in Newnburga claustrali."* s. XV.; f. 1: *„Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Julii 1656"*; f. 81 scriptura vacat, at manus altera textum f. 82 continuat.

1. F. 1—169'. R. **Exposicio regule beati Augustini episcopi secundum fratrem Humbertum (de Romanis) magistrum ordinis predicatorum.**

Inc.: *„Cogitanti michi de sermone, qui exiit inter fratres de regula beati Augustini."* Expl.: *„Totam regulam implesse et ad amplius non teneri."*

Cf. cod. 221 (3).

2. F. 170—171'. R. In nomine domini Amen. Incipit tabula super exposicionem regule beati Augustini episcopi quam exposicionem frater Humbertus magister ordinis ad utilitatem ac peticionem fratrum ordinis predicatorum compilavit.

229.

Membr. s. XI. ex. (codex c. 1100 in Italia exaratus); f. 216; 33 × 24 *cm*; col. 2; ligat. lign. corio pruno obducta et pressione caeca ornata s. XVII.; titulus codicis f. 1' pictura varii coloris circumdatus est et multae litterae initiales pulchre delineatae et pictae sunt (similes picturas vide in opere „Beschreibendes Verzeichnis der illuminierten Handschriften in Österreich" IV. Steiermark Nr. 104, Tafel XIII u. Fig. 115 necnon Nr. V. Rossiana Nr. 79, Fig. 68 u. 69); ff. 2, 114, 215': *„Liber s. M(arie) virginis in Newburga claustrali."* s. XV.; f. 2: *„Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. Maii 1656."*

F. 1'—216. (**S. Augustini de trinitate libri quindecim.**)

Prologus inc.: *„Domno beatissimo et sincerissima caritate venerando sancto fratri et consacerdoti pape Aurelio Augustinus in domino salutem. De trinitate, quę deus summus et verus est, libros iuvenis inchoavi."* Opus inc.: *„Lecturus hęc, quę de trinitate disserimus."* Expl.: *„Agnoscant et tui, ignosce et tui. Amen. Contuli in Christi nomine."*

Ed. Migne P. L. t. 42 col. 817 sqq.

230.

Membr. s. XIV. (1393); f. 209; 34·6 × 24 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; tegum. ant. b in schedula membr. adligata titulus codicis, s. XVI. in.; fol. a cap. b': fragmentum instrumenti electionis praepositi Ortolfi de Volchesdorf (a. 1349—1371) in publicam formam redacti per notarium Petrum Hermannum de Waydhoffen, ed. Zeibig,

Urkundenbuch d. Stiftes Klosterneuburg (Fontes rer. Austr. t. X. p. 329 sq.; f. a cap. e. sequentes notae: titulus codicis, s. XVII., „*Liber beate Marie in Neunburch*," s. XV. sicut f. 209', denique „*Bibliothecae Claustroneoburgensi sum iure inscriptus 16. Sept. 1656*"; f. 103: „*Liber sancte Marie in Newburga claustrali.*" s. XV. Margines inferiores foliorum huius codicis partim umore consumpti sunt.

1. F. 1—78. **(Sermones populares** falso **sub nomine s. Augustini ad usum presbyterorum vel diaconorum collectae.)**

Prologus I. (sancto Augustino suppositus) inc.: „*In cuiuscumque manus iste libellus venerit, rogo et cum grandi humilitate supplico, ut eum et ipse frequencius legat.*" Prologus II. inc.: „*Pro intuitu paterne pietatis et qualiscumque pastoris sollicitudine admoniciones simplices parochiis necessarias in hoc libello conscripsimus.*" Sequitur registrum homiliarum, quod sexaginta quinque tantum sermones enumerat et reliquorum quatuordecim mentionem non facit, initium sumens a verbis: „*In nomine domini nostri Jesu Christi continentur in hoc codice omelie a sancto Augustino episcopo edite ad populum per circulum anni.*"

1. F. 1'—3'. R. **Omelia prima ante dies X vel XV in natali domini dicenda.**

Inc.: „*Propicia divinitate, fratres dilectissimi, prope est dies, in quo natalem domini salvatoris.*" Expl.: „*Cum secura consciencia poteritis accedere, et in futuro ad eternam beatitudinem feliciter pervenire ipso auxiliante, qui . . .*"

Ed. Migne inter opera dubia et suppositicia s. Maximi Taurinensis P. L. t. 57, col. 843 sqq.

2. F. 3'—4'. R. Item **ante natalem domini (auctoris Maximi Taurinensis).**

Inc.: „*Satis abundique dixisse me credo superiore dominica.*" Expl.: „*Bonum elemosine mandatum, per quod manibus operamur, corde mundamur prestante domino Jesu Christo . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 531 sqq.

3. F. 4'—5. R. Item **alia (homilia) de natalis domini (auctoris s. Augustini).**

Inc.: „*Omnes scripture, quas nunc audivimus, fratres karissimi, leticiam nobis publicam.*" Expl.: „*Cum angelis festivitatem domini celebrat in celo.*"

Ed. Mai, Nova patrum biblioth. I 152.

4. F. 5—6. **(Sermo s. Augustini in natali domini.)**

Inc.: „*Hodie veritas de terra orta est.*" Expl.: „*In illo celos possideamus . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1011 sqq.

5. F. 6—8'. R. Item **(sermo) de natali domini.**

Inc.: „*Rogo vos, fratres karissimi, ut libenti animo sermones, quos dominus dabit, suscipiatis.*" Expl.: „*Ubi frumenta congreganda sunt, misericors dominus intromittat.*"

Inter opera s. Augustino supposita ed. Migne P. L. t. 39 col. 1977 sqq.

6. F. 8'. R. **(Sermo) in natale sancti Stephani prothomartiris.**
Inc.: „*Hesterno die natalem habuimus salvatoris.*" Expl.: „*Nam et pudicicie palmam et martirii sequitur coronam.*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (s. Augustini opera) col. 2137 sq.

7. F. 8'—10. R. Item **(sermo) eodem die (natalis Stephani protomartyris).**
Inc.: „*Leccio Actuum apostolorum, que nobis hodie lecta est, dilectissimi fratres, cum plurimum habeat in ipsa specie admiracionis.*" Expl.: „*Ad penitencie medicamenta confugiant. Quam rem orantibus nobis ipse prestare dignetur, qui . . .*"

Ed. inter opera s. Augustino supposita Migne P. L. t. 39, col. 2138 sqq.

8. F. 10—11. R. **(Sermo) de innocentibus.**
Inc.: *Hodie, fratres karissimi, natalem illorum infancium colimus.*" Expl.: „*Ad istam ergo beatitudinem vos dominus pro sua pietate perducat, cuius . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (opera s. Augustini) col. 2152 sqq.

9. F. 11—13. R. **(Sermo) de circumcisione domini.**
Inc.: „*Et postquam consummati sunt dies octo . . . Quid est autem hoc ut octava die circumcideretur puer.*" Expl.: „*In quo numero inveniri atque deputari optamus et obsecramus.*"

Sermo s. Augustino suppositus. Ed. Liverani, Spicilegium Liberianum. Florentiae 1863, p. 16.

10. F. 13—14'. R. **(Sermo) de kalendis ianuarii.**
Inc.: „*Dies kalendarum istarum, fratres dilectissimi, quas ianuarias vocant, a quodam Jano homine perdito ac sacrilego nomen accepit.*" Expl.: „*Duplicia vobis premia a domino repensentur prestante domino nostro . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (s. Augustini opera) col. 2001 sqq.

11. F. 14'—16. R. Item **alia (homilia de kalendis ianuarii).**
Inc.: „*Omne peccatum, fratres karissimi, aut per superbiam.*" Expl.: „*Sed eciam pro illorum salute eterna premia retribuat, cui . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (s. Augustini opera) col. 2003 sqq.

12. F. 16—17. R. **(Sermo) de epyphania domini.**
Inc.: „*Intelligere possumus, fratres karissimi quantam graciam Christo domino debeamus.*" Expl.: „*Ut illesas a peccati corrupcione custodiat. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (s. Augustini opera) col. 2011 sqq.

13. F. 17—18'. R. Item **alia (homilia s. Augustini de epiphania domini).**
Inc.: „*Proxime, fratres karissimi, eiusmodi redempcionis nostre celebravimus sacramentum.*" Expl.: „*Ut nobis ab illo cuncta prestentur auxiliante ipso domino . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (s. Augustini opera) col. 2013 sqq.

14. F. 18'—22. R. **(S. Augustini homilia) de virginibus, que in festivitate sancte Marie dici potest.**

Inc.: „*Hesterno die qui adfuistis, promissionem nostram tenetis.*“ Expl.: „*Ut ventus temptacionis augeat ignem poticius, quam extinguat prestante domino nostro . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 573 sqq.

15. F. 22—23′. R. **(S. Augustini sermo) in conversione sancti Pauli.**

Inc.: „*Hodie leccio de Actibus apostolorum hec prenunciata est, ubi apostolus Paulus.*“ Expl.: „*Gracia cum salvi efficimur a peccatis nostris, quibus egrotamus, largiente ipso domino nostro . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1268 sqq.

16. F. 23′—24. R. **(Sermo) in kathedra sancti Petri.**

Inc.: „*Institucio sollempnitatis hodierne a senioribus nostris kathedre nomen accepit.*“ Expl.: „*Eciam vos cum Christo domino in eternum esse possitis, quod ipse prestare dignetur . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (opera s. Augustini) col. 2100 sq. Cf. cod. 193 (4 [36]).

17. F. 24—24′. R. Item **alia (homilia in kathedra s. Petri).**

Inc.: „*Quamvis sollempnitas festivitatis hodierne a nobis merito honoretur.*“ Expl.: „*In eternum cum sanctis esse mereantur prestante ipso . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (opera s. Augustini) col. 2101 sq.

18. F. 24′—26. R. **(Sermo) in dominica die ante inicium quadragesime.**

Inc.: „*Rogo vos et admoneo, ut in isto legittimo ac sacratissimo tempore exceptis dominicis diebus.*“ Expl.: „*Pius vos dominus sub sua proteccione perducat . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (opera s. Augustini) col. 2022 sqq.

19. F. 26—26′. R. **(Sermo s. Augustini) in exordio quadragesime.**

Inc.: „*Moyses quadraginta diebus et quadraginta noctibus in heremo ieiunavit.*“ Expl.: „*Saltem paucis diebus domino vivere debeamus.*“

Ed. Migne P. L. t. 47 col. 1142 sqq.

20. F. 26′—27′. R. Item **alia (homilia de quadragesima auctoris s. Hieronymi).**

Inc.: „*Quomodo miles semper exercetur ad prelium.*“ Expl.: „*Et carnibus ac sanguine agni Christi Jesu . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 30 col. 230 sq. 231.

21. F. 27′—28′. R. **(Sermo) de ieiunio quadragesime.**

Inc.: „*Superiore dominica diximus, hoc esse fidei nostre opus.*“ Expl.: „*Propter animarum lucrum nostra corpora castigemus . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (opera s. Augustini) col. 2029 sq.

22. F. 28′—29′. R. Item **alia homilia de ieiunio quadragesimae).**

Inc.: „*Iam dies ieiunii, fratres karissimi, dies obsecracionis.*“ Expl.: „*Quia plura sumus a domino consecuturi . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 (opera s. Augustini) col. 1906 sq.

23. F. 29′—30′. R. Item **alia (homilia in quadragesima, concepta a s. Augustino).**

Inc.: „*Sollempne tempus advenit, quando de anima attencius cogitando.*" Expl.: „*Nisi adsit vinculum caritatis, quod nobis dominus pro sua pietate donare dignetur . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1046 sq.

24. F. 30′—31. R. Item **alia (homilia) de quadragesima, (s. Leoni Magno ascripta).**

Inc.: „*Dilectissimi nobis, fides vestra nos ammonet, religionis promere documenta.*" Expl.: „*Prebeamus egentibus substanciam vite temporalis, ut vitam consequamur eternam prestante domino . . .*

Ed. Migne P. L. t. 54 col. 490 sq.

25. F. 31—32. R. Item **alia (homilia de quadragesima).**

Inc.: „*Quociens vobis, karissimi lecciones de veteri testamento recitantur.*" Expl.: „*Ut illos ornet vita integra, istos valeat excusare correcta. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1765 sqq.

26. F. 32—33′. R. **(Sermo) de sancto Joseph. III^a dominica quadragesime.**

Inc.: „*In beato Jacob, dilectissimi fratres, et in sancto Joseph filio.*" Expl.: „*Ut securi dicere possimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1770 sqq.

27. F. 33′—35. R. **(Sermo) de decem verbis legis et de decem plagis.**

Inc.: „*Non est sine causa, fratres dilectissimi, quod preceptorum legis dei numerus.*" Expl.: „*Ad terram repromissionis poteritis feliciter pervenire prestante domino . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1783 sqq.

28. F. 35—36′. R. **Omelia de Gedeon.**

Inc.: „*Hesterno die audivimus, fratres karissimi, quia cum sub arbore quercu Gedeon.*" Expl.: „*De aliorum salute lucra nobis spiritualia possimus previdere auxiliante domino . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1816 sqq.

29. F. 36′—38. R. **Omelia de Eliseo et securi in gurgite lapsa, que et in simboli tradicione legi debet.**

Inc.: „*Modo, cum divina leccio legeretur, fratres karissimi, audivimus, quod eunte beato Helyseo cum filiis prophetarum.*" Expl.: „*Pro sancta et iusta conversacione ad eternam possitis beatitudinem pervenire.*"

Opus spurium. Ed. usque ad verba: „*Ut vobis admonicio nostra magis ad premium quam ad iudicium ante tribunal iudicis eterni proficiat*" Migne P. L. t. 39 col. 1834 sqq. Addita-

mentum ad istam homiliam, quo ad traditionem symboli aptata est, in codice nostro inc.: „*Et quia iam tempus advenit, ut competentibus (ms.: compotentibus) symbolum tradere debeamus.*"

30. F. 38—39'. R. **Omelia ad competentes, antequam simbolum accipiant.**

Inc.: „*Hodie, fratres karissimi, specialiter ad competentes humilitatis nostre sermo dirigitur.*" Expl.: „*Et illi, qui excipiuntur, si eos imitari voluerint, ut credimus, pariter ad premia eterna perveniant prestante domino . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2242 sq.

31. F. 39'—41. R. **Exposicio simboli.**

Inc.: „*Queso vos, fratres karissimi, ut nobis reserantibus exposicionem symboli attencius audiatis.*" Expl.: „*Sub hac brevi forma fidelibus confitendum et profitendum est.*"

Opus spurium. Usque ad verba: „*Si hec, que vobis exponimus sacramenta, fideliter teneatis ac bonis actibus conservetis.*" ed. Migne P. L. t. 39 col. 2191 sqq., conclusio s. Augustino desumpta est, vide Migne P. L. t. 38 col 1060.

32. F. 41—42. R. **(S. Augustini) exposicio oracionis dominice.**

Inc.: „*Reddidistis, quid credatis, audistis, quid oretis.*" Expl.: „*Ut quitquid humana fragilitas cavere et vitare non prevaleat, hoc ille propicius nobis conferre dignetur Jesus Christus . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 400 sqq.

33. F. 42—43. R. **(Sermo) in cena domini.**

Inc.: „*Hodie, fratres karissimi, audituri sumus ewangelistam dicentem: Quia cum surrexisset a cena dominus.*" Expl.: „*Ad remedium anime vestre possitis consciencia secura suscipere. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 38 col. 2035 sq.

34. F. 43—44. R. **(Sermo) in passione domini.**

Inc.: „*Dilectissimi fratres, dominus noster Jesus Christus nobis salutem exhibuit.*" Expl.: „*Qui pati dignatus est pro impiis innocens, ut sit nomen domini benedictum . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2053 sqq.

35. F. 44—45. R. **(Sermo) in vigilia pasche.**

Inc.: „*Domini nostri Jesu Christi salutarem et honorabilem sollempnitatem sua favente clemencia.*" Expl.: „*Cum suis congregemur ad celum ipso dominante . . .*"

Opus spurium. Ed. Mai o. c. I 347 sq.

36. F. 45—45'. R. **(Sermo) in die sancto pasche.**

Inc.: „*Non queo, fratres karissimi, quod mente concipio, ore proferre.*" Expl.: „*Loquitur ad nos, qui sumus in domo ipsius congregati et dicit: Hec porta domini, iusti intrabunt per eam. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2058 sq.

37. F. 45'—46'. R. **Alia** de eodem **(die paschae).**

Inc.: „*Pascha Christi, dilectissimi, regnum est celi.*“ Expl.: „*Sed pocius pro edificacione ad indulgenciam peccatorum mereamur pervenire prestante domino . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2070 sqq.

38. F. 46′—47′. R. **(Sermo) de muliere Samaritana.**

Inc.: „*In leccione ewangelii infirmitatem humani generis suscepisse dominum nostrum.*“ Expl.: „*Ut tante pietatis gracia nobis non iudicium pariat, sed profectum. Quod ipse prestare dignetur . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1924 sq.

39. F. 47′—48′. R. **Omelia in clauso pasche.**

Inc.: „*Paschalis sollempnitas hodierna festivitate concluditur.*“ Expl.: „*Ad meliorem tendite, ut sine fine regnetis ipso adiuvante, qui . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2075 sq.

40. F. 48′—50. R. **(Sermo in) dominica ante letaniam.**

Inc.: „*Ecce, fratres karissimi, dies sancti et spirituales et anime nostre medicinales adveniunt.*“ Expl.: „*Ut caritas nostra per benignam obedienciam perveniat ad coronam . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 ool. 2076 sqq.

41. F. 50—51. R. **(Sermo) in letania.**

Inc.: „*Audivimus ewangelistam dicentem, fratres karissimi: Nolite iudicare . . . Quid est hoc, fratres karissimi.*“ Expl.: „*Veram discrecionem et perfectam caritatem prestare pro sua pietate dignetur, cui est honor . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1871 sqq.

42. F. 51—52. R. Item **alia (homilia in litania, a s. Maximo Taurinensi concepta).**

Inc.: „*Legimus in prophetis, quia cum Ninive civitati subversio divinitus immineret.*“ Expl.: „*Ut hostes nostros oracionibus et abstinencia superare possimus adiuvante domino nostro . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 459 sqq.

43. F. 52—52′. R. Item **alia (homilia in litania).**

Inc.: „*Scire et intelligere debemus, fratres karissimi, quia dies conpunccionis et penitencie celebramus.*“ Expl.: „*Elemosinas faciendo ad remedium possitis indulgencie pervenire prestante domino . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2078 sq.

44. F. 52′—53′. R. Item **alia (homilia in litania, s. Augustino ascripta).**

Inc.: „*Ewangelica leccio, fratres karissimi, dum legeretur, audivimus: Penitenciam, inquit, agite.*“ Expl.: „*Orent, ne polluantur, prestante domino nostro . . .*“

Ed. Liverani o. c. 25 sq.

45. F. 53′—54′. R. Item **alia (homilia in litania).**

Inc.: „*Ewangelica leccio, fratres karissimi, que nobis modo recitata est, videtur michi, quod secundum litteram non possit intelligi.*“ Expl.: „*Pro amore eterne beatitudinis faciamus. Quod ipse prestare dignetur.*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 1864 sqq.

46. F. 54'—55'. R. Item **alia (homilia in litania, s. Augustino ascripta).**

Inc.: „*Eo tempore, fratres karissimi, quo beatus Jonas in Ninivitarum civitati predicavit.*“ Expl.: „*Si enim ad penitencie portum fideliter humiliato et contrito corde confligimus, ad eterna gaudia feliciter veniemus. Quod dominus . . .*“

Ed. Mai o. c. I 191 sqq.

47. F. 55'—56'. R. **(S. Augustini sermo) de ascensione domini.**

Inc.: „*Glorificacio domini nostri Jesu Christi resurgendo conpleta est.*“ Expl.: „*Si non premat spiritum sarcina peccatorum prestante domino nostro . . .*“

In codice nostro sermo incompletus est. Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1209 sqq.

48. F. 56'—57. R. Item **alia (homilia de ascensione domini).**

Inc.: „*Salvator noster, dilectissimi fratres, ascendit in celum.*“ Expl.: „*Intellectum sibi placitum exercendo ad opera bona concedat. Quod ipse prestare dignetur . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2082 sq.

49. F. 57—57'. R. **(S. Maximi Taurinensis sermo) in die sancto penthecosten.**

Inc.: „*Sanctitati vestre, karissimi, votorum iam nota debet esse festivitas.*“ Expl.: „*Ad hereditatem sempiternam et connumeracionem angelorum cum gracia dei committimus. Quod ipse prestare dignetur . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2093 sq. et t. 57 col. 377 sq.

50. F. 57'—58. R. Item **alia (homilia in die pentecostes).**

Inc.: „*Discessurus e mundo isto et ascensurus in celum dominus noster.*“ Expl.: „*Spiritus sanctus, qui descendisse hodie in apostolos legitur, in nobis semper esse dignetur . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2092 sq.

51. F. 58—59. R. **(Sermo) de reddendis decimis.**

Inc.: „*Propicio Christo, fratres karissimi, iam prope sunt dies, in quibus messes colligere debeamus.*“ Expl.: „*In futuro ad ipsorum sanctorum consorcium feliciter venietis adiuvante domino . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2266 sqq.

52. F. 59—60. R. **(Sermo) in nativitate s. Johannis Baptiste.**

Inc.: „*Natalem sancti Johannis, fratres karissimi, hodie celebramus.*“ Expl.: „*Concedat nobis per felicem perseverantiam custodire, qui cum patre . . .*“

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col 2113 sqq.

53. F. 60—61. R. **(Sermo) in natalicio apostolorum Petri et Pauli.**

Inc.: „*Cum omnes beati apostoli parem graciam apud dominum sanctitatis obtineant.*" Expl.: „*Sancta oracio omnem humiliat superbiam, universam deicit vanitatem.*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2120 sqq.

54. F. 61—61'. R. **(Sermo s. Maximi Taurinensis in festo) ss. Petri et Pauli.**

Inc.: „*Natalem beatissimorum apostolorum Petri et Pauli hodie celebrantes, fratres karissimi, diversis epulis nos reficere debemus.*" Expl.: „*Lucrum efficit morientis, sicut ait beatus apostolus: Michi vivere Christus est et mori lucrum.*"

Ed. Migne P. L. t. 17 col. 712 sqq. et t. 57 col. 669 sqq.

55. F. 61'—62'. R. Item **alia (homilia in festo ss. Petri et Pauli).**

Inc.: „*Notum omnibus vobis est, fratres karissimi, et in universo mundo notissimum.*" Expl.: „*Qui spernit sanctos, spernit dominum.*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2119 sq.

56. F. 62'—63. R. **(S. Maximi Taurinensis sermo) in natale martirum.**

Inc.: „*Cum omnium sanctorum martirum, fratres karissimi, natalem devotissime celebrare debeamus.*" Expl.: „*Si sociari cum illis tam religione quam corpore digni sumus. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 57 col. 427 sqq.

57. F. 63—64'. R. Item **alia (homilia in natali s. martyrum).**

Inc.: „*Quotienscumque, fratres karissimi, sanctorum martirum sollempnia celebramus.*" Expl.: „*Cito per caritatem pristinam revocantur prestante domino . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2160 sqq.

58. F. 64'—65'. R. **(Sermo in dedicacione ecclesie.)**

Inc.: „*Quocienscumque, fratres karissimi, altari(s) vel templi festivitatem colimus.*" Expl.: „*Ad quod gaudium nos dominus sub sua proteccione perducat, qui vivit . . .*"

Opus spurium, quod per errorem S. Augustino vel S. Maximo Taurinensi attribuitur. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2166 sqq. et t. 57 col. 879 sqq.

59. F. 65'—67. R. **(S. Augustini sermo) in ordinacione episcopi.**

Inc.: „*Episcopatum(!), fratres karissimi, bonum opus est, dicente beato apostolo.*" Expl.: „*Ubi pro multiplicato fenore talentorum audire mereamur: Euge serve bone et fidelis, intra in gaudium domini tui. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Ed. Mai o. c. I 217 sqq.

60. F. 67—68. R. **(S. Augustini sermo) in natale episcopi.**

Inc.: „*Semper quidem me, ex quo humeris meis ista, de qua difficilis racio redditur, sarcina imposita est.*" Expl.: „*Cum perfecto caritatis amore indesinenter oraverimus, ad eternam beatitudinem auxiliante domino feliciter veniemus. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 38 col. 1482 sqq.

61. F. 68—68′. R. **(Sermo) in natale s. Laurencii martiris.**

Inc.: „*Beati Laurenci martiris, cuius natalem hodie celebramus, passionem nosse vos credo.*" Expl.: „*Ut in futuro seculo bonorum fructus colligere cum gaudio et exultatione possimus prestante domino . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2127 sq.

62. F. 68′—69′. R. **(S. Augustini sermo) in natale apostolorum quorumcumque volueris.**

Inc.: „*Rogo vos, fratres karissimi, ut non moleste accipiatis.*" Expl.: „*Pro caritate vel pace coronandi feliciter venietis prestante domino . . .*"

Ed. Mai o. c. I 242 sqq.

63. F. 69′—71. R. **(Sermo s. Augustini) in festivitate sanctorum.**

Inc.: „*Magnum gaudium michi est, fratres dilectissimi, et deo gracias ago, quia in sanctis festivitatibus pia devocione ad ecclesiam convenitis.*" Expl.: „*Nobis concedat, vobiscum complere posse, quod predicamus, qui cum patre . . .*"

Opus spurium. Ed. Mai o. c. I 221 sqq.

64. F. 71—72. R. **Hic ostendit, qui sunt christiani boni sive mali.**

Inc.: „*Gaudemus, fratres karissimi, et deo gracias agamus, quod secundum desideria nostra vos incolomes invenire meruimus.*" Expl.: „*De qua pena nos pius dominus liberare dignetur, qui . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2240 sq.

65. F. 72—74. R. **(Sermo) in sollempnitate martirum.**

Inc.: „*Magnum michi gaudium facitis, fratres karissimi, dum in solempnitatibus martirum tanta devocione ad ecclesiam convenitis.*" Expl.: „*Duplicata a domino premia repensentur. Quod ipse prestare dignetur . . .*"

Opus spurium. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2297 sqq.

66. F. 74—74′. R. **(S. Augustini sermo) de evitandis sortilogorum et auruspicium et divinorum et precantatorum artificiis.**

Inc.: „*Nostis, fratres karissimi, omnes homines sanitatem querere.*" Expl.: „*Correcti a malo simul ad eterna premia eterna perveniant adiuvante domino . . .*"

Ed. Mai o. c. I 220 sqq.

67. F. 74′—76. R. Unde supra **(sermo de evitandis superstitiosis artificiis).**

Inc.: „*Bene nostis, fratres karissimi, me vobis frequenter supplicasse, et paterna sollicitudine admonuisse, pariter contestatum est.*" Expl.: „*Ut illi indulgenciam dare et ad eternam beatitudinem ob gloriam nominis sui pervenire faciat. Cui est honor . . .*"

Opus spurium, in codice nostro incompletum. Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2269 sqq.

68. F. 76—76′. R. Unde supra **(sermo de evitandis superstitiosis artificiis).**

Inc.: „*Hoc videtis, fratres karissimi, quod mea non cessat humilitas, circa vos sollicitudine laborare.*“ Expl.: „*Non videtis, quid agatur in terra.*“

Auctorem invenire non potuimus.

69. F. 76′—77′. R. **Sermo de ecclesia.**

Inc.: „*Inter cetera beneficia domini et salvatoris nostri, fratres karissimi, quibus suos fideles ditare dignatus est.*“ Expl.: „*Ut iure ac merito cum ecclesia regnare in futura gloria mereamur . . .*“

Auctorem invenire non potuimus.

70. F. 77′—78. R. **Sermo de alleluia.**

Inc.: „*Ad laudem dei et confessionem vere fidei invitat nos sermo hebraycus, fratres karissimi.*“ Expl.: „*Si voluntati ac preceptis eius fideliter in omnibus pareamus prestante domino . . .*“

Eundem sermonem continet cod. 143 bibliothecae monasterii Einsidlensis. Vide Gabriel Meier o. c. 122. Auctorem invenire non potuimus.

71. F. 78—78′. R. **Sermo de fide.**

Inc.: „*Ad vere igitur et ad eterne beatitudinis gaudia quisquis pervenire desiderat.*“ Expl.: „*Unus deus trinitas ipsa vera non esset, si quemadmodum pater et filius et spiritus sanctus. Amen. (R.) Expliciunt omelie beati Augustini episcopi.*“

Auctorem huius homiliae, quam etiam cod. 143 bibliothecae monasterii Einsidlensis exhibet (vide Gabriel Meier o. c. 122), invenire non potuimus.

Similis collectio sermonum popularium ut praecedens, que sub nomine s. Augustini fertur, Berolini in bibliotheca regia (vide Rose o. c. II. 1 n. 340 p. 133 sqq.) et in bibliotheca monasterii Einsidlensis (vide Gabriel Meier o. c. p. 117 sqq., n. 143) asservatur.

2. F. 80—163. Praefatio I. inc.: „*Apostolus dicit: Timor non est in caritate . . . Non ergo aliter ad illam veram dileccionem conscendere poterimus, nisi quemadmodum nullius alterius, nisi nostre salutis gracia prior nos ille dilexit.*“ Praefatio II. f. 80′: R. Incipit prefacio **beati Iohannis (Cassiani) heremete** in **decem collaciones sanctorum patrum.**

Inc.: „*Debitum, quod beatissimo pape Castorio in eorum voluminum prephacione promissum est.*“ Opus inc. f. 82′: „*Cum in heremo Scithie, ubi monachorum probatissimi patres et omnis commorabatur perfeccio.*“ Expl.: „*Si modo sanam et integram mentis intencionem iugi ad deum versiculi huius meditacione servarerint.*“

Ed. Migne P. L. t. 49 col. 477—844.

3. F. 163′—208′. R. Incipit prohemium **Iohannis Cassiani heremite** in **septem priores collaciones sanctorum patrum.** Praefatio inc.: „*Cum virtutem perfeccionis vestre, qua velut magna quedam luminaria.*“ Opus inc.: „*Cum in cenobiorum (!) Syrie consistentes post prima fidei rudimenta succedentibus aliquatenus incrementis.*“ Expl.: „*Nostrum sciant esse, quod displicet, omnes, quibus amabilis est vita et doctrina sanctorum.*“

Ed. Migne P. L. t. 49 col. 843—1088.

In fine: „*Anno domini M°CCC°LXXXXIII° conparatus est iste liber a venerabili domino domino Petro, Neunburgensis ecclesie tunc temporis celererario necnon canonico ibidem. Finitus in vigilia Barbare virginis.*“

Fol. 209: Index super librum „Collationes patrum“ continentem, scriptus anno 1697.

230b.

Chartac. s. XV. (f. 1—1′ c. a. 1440; f. 4—13 a. 1473); f. 13; 28·5×20·7 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 13: „*Liber sancte Marie virginis Claustronewburg,*“ s. XV. ex.

1. F. 1—1′. R. **Excerptum de libro Apiarii (Thomae Cantimpratensis)** de periculosa beneficiorum pluralitate.

Inc.: „*Volo, ut quicunque hoc legerit, sciat, me anno ab incarnacione domini 1238 fuisse Parisius, ubi venerabilis Wilhelmus Parisiensis episcopus, qui in theologia iam rexerat.*“ Expl.: „*Sacramenta recusans mortuus est et extra cimiterium sepultus. (R.) Hec ex libro Apiarii. De hac etiam materia lacius tractatur capitulo 68. libri: De vita Christi.*“

Idem excerptum vide in codice 4790 (17) bibliothecae Palatinae Viennae („Tabulae codicum manu scriptorum“ III 389).

F. 2 et 3 scriptura vacant.

Thomas de Cantimprato natus est nobili familiae in Leeuw-St.-Pierre prope Bruxellam anno 1201. Annis 1217—1232 fuit canonicus reg. s. Augustini in Cantimpré prope Cambrai, quae canonia ei cognomen dedit. Deinde Lovanii habitum ord. s. Dominici sumpsit et per complures annos studia litterarum navavit Coloniae, ubi Albertum Magnum audivit, et Parisiis. 1246 munera subprioris et lectoris in monasterio suo Lovanii suscepit. † 15. Maii c. annum 1270. Nomen sibi praesertim acquisivit opere suo, annis 1256—1261 composito, homines temporis sui eorumque mores collustrante, quod „Bonum universale de apibus“ sive „Apiarius“ inscribitur, quia auctor vitam socialem et agendi rationem apium christianis exemplum proponit. De auctore eiusque scriptis vide Quetif-Echard o. c. I 250 sqq.; Hurter o. c. IV 281 sq. Chevalier, Bio-Bibliographie, II 4499 sq. et Buchberger, Kirchliches Handlexikon, 2386 f.

2. F. 4—13. R. **Tractatus s. Augustini de cura pro mortuis agenda.**

Prologus inc.: „*Libellum de cura pro mortuis gerenda scripsi.*“ Opus inc.: „*Diu sanctitatis tue, coepiscope venerande Pauline, rescriptorum debitor fui.*“ Expl.: „*Interrogacioni tue responsio mea defuisset. Amen. (R.) Explicit liber beati Augustini de cura pro mortuis agenda. Anno domini etc. 73° in vigilia s. Michaelis arch(angeli).*“

Ed. Migne P. L. t. 40 col. 591 sqq.

231.

Membr. s. XII. ex.; 216 f.; 25×17·5 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1, 114, 216—216′ una eademque manu notatum: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga Claustrali,*“

s. XV. in.; f. 216 et 216′: „*Liber s. Marie in Niwenburch. Al. Saxo,*“ s. XIII. ex.; in schedula pergamena post f. 189 illigata et in marginibus variae emendationes s. XII. ex. et XIV. ex.; f. 216′ nota cuiusdam praelectoris s. XV.: „*Sequitur ex XII^mo li(bro) Moralium Gregorii pape super Iob et ex collacione hesterna.*“

F. 1—216. R. In explanatione **Moralium b(eati) Gregorii pape** per contemplationem sumpta **in Iob** incip[it] liber VI^us, pars II. (**lib. VI.—XVI.**).

Inc.: „*Servata hystorię veritate beati Iob dicta amicorumque eius mystica proposui.*“ Expl.: „*Quia magna obscuritate implicata sunt, opitulante deo latius disserantur.*“

Ed. Migne P. L. t. 75 col. 729 sqq.

232.

Membr. s. XII ex.; 205 f.; 26·8×18·5 *cm*; ligat. rec.; f. 1′ littera initialis P cum pulchris ornamentis rubro et flavo colore delineata et picta, reliquae litterae initiales rubri coloris sunt; tegum. ant. b: in schedula membr. adligata titulus codicis, s. XV.; f. 1: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al. Saxo,*“ s. XIII. ex., et tres primae rogationes orationis dominicae, s. XII. ex.; f. 1, 115, 205′ una eademque manus notavit: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga Claustrali,*“ s. XV. in.; f. 205′: „*Liber sancte Marie Nuwinburc,*“ s. XII. ex.; in marginibus variae annotationes, s. XII. ex. et s. XIII. in.

F. 1′—205. R. Incipit (**s. Gregorii Magni Moralium**) **liber XXVIII.** (—**XXXV.**).

Inc.: „*Post damna rerum, post funera pignorum.*“ Expl.: „*Pro me lacrimas reddit.*“

Ed. Migne P. L. t. 76 col. 445 sqq.

Sequitur versus s. XII. ex. abrasus ideoque difficilis ad legendum: „*Ecce liber finit nec spes mea doni peribit.*“

233.

Chartac. s. XV. (f. 1—158: 1462, f. 160—320: 1428); 320 f.; 28×20 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; fol. a cap. b: tabula indulgentiarum festi et octavarum corporis Christi concessarum per summos pontifices Urbanum IV., Martinum V. et Eugenium IV., s. XV.; fol. a cap. b′: sententiae de muliere mala, fol. a cap. c: annotatio de septem peccatis in spiritum sanctum; f. 90 inscriptio marginalis: „*Tunc summus locus bene regitur cum iste, qui preest, pocius viciis quam fratribus dominatur,*“ s. XV.

1. F. 1—46. R. Incipit **liber dyalogorum beati Gregorii.**

Praemisso indice capitulorum opus inc.: „*Quadam die nimiis quorundam secularium tumultibus depressus.*“ Expl.: „*Si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus. (R.) Explicit liber dyalogorum, per me Iohannem vicarium ad sanctum Stephanum in vigilia sancti Mathei apostoli finitus anno domini M°CCCC° sexagesimo secundo.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 149 sqq.

2. F. 46—49'. R. Incipit **tractatus domini Hugonis (de s. Victore) de modo oracionis.**

Prologus inc.: „*Domino et patri Th . . . Munusculum hoc dilectionis mee vos, precor, benignitate suscipite.*" Opus inc.: *Quo studio et quo affectu a nobis orandus sit deus.*" Expl.: „*Gratissimum deo sacrificium in ara cordis adoletur.*"

Idem opus vide in cod. 330 (3) et 799 (8). — Ed. Migne P. L. t. 176 col. 977 sqq.

3. F. 50—89. **Ysidorus (episcopus Hispalensis), Sententiarum de summo bono (libri tres).**

Praemisso indice capitulorum inc.: „*Summum bonum deus est, quia incommutabilis est.*" Expl.: „*Non, quos celestis aula letificandos includit.*"

Ed. Migne P. L. t. 83 col. 537 sqq. In codice nostro liber primus capitulo interpolato: „De penitentibus" explicit. — F. 89' scriptura vacat.

4. F. 90—105'. **(Flores e sacra Scriptura et variis operibus ss. Patrum necnon aliorum theologorum collecti.)**

Inc.: „*Eccli. 7: Memorare novissima tua . . . Novissimum sunt extremum iudicium, mors tua, gaudia celi, pena inferni.*" Expl.: „*Ac si dicat: In domum domini letantes ibimus.*"

5. F. 105'—106. **(Dispositio sermonis super verba: Induite vos sicut electi sancti dei etc. Col. 3, 12.)**

Inc.: „*Induite vos sicut electi sancti dei . . . Rex antiquorum regum talis esse dinoscitur.*" Expl.: „*Unde sanctus Laurencius: Gracias ago Iesu Christo, quia hostia tua effici merui. Eccli. 28: Relinque proximo tuo nocenti tibi . . .*"

Sequuntur sententiae de virtute morali gratitudinis.

6. F. 106'—111'. **(De quaestione): Utrum Christo debeatur cultus latrie.**

Inc.: „*Queritur, utrum Christo debeatur honor seu cultus latrie.*" Expl.: „*Soli deo debemus offere exteriora sacrificia. (R.) Hec* **Dinckelspuhel in lectura super 2ª d(istinctione) 3. Senténciarum.**"

7. F. 111'—143. **(Dispositiones et materia pro sermonibus dominicalibus et festivalibus secundum Thomam Ebendorfer de Haselbach et alios autores.)**

Inc.: „*Domine, si vis, potes me mundare . . . Quod infirmum pertinet, medico aperire morbum.*" Expl.: „*Eciam famam denigrant et commaculant, utque de Salomone, Sampsone 3 Reg. 11 etc.*"

Sequuntur f. 143—144 varia excerpta theologica et philosophica.

8. F. 144—147'. Sequitur aliqualis **declaracio Pater noster (maxima ex parte secundum Nicolai de Dinkelspühel explanationem orationis dominicae).**

Inc.: „*Discipuli audientes magistrum eos docentem rogaverunt, ut eos oracionem de patri placitam informaret.*“ Expl.: „*A malo talis habitudinis, qua prevenimur summe beatitudini. Amen.*“

Sequuntur f. 147′—148 sententiae et excerpta theologica.

9. F. 148—155′. **(Conciones festivales et aliae dispositae.)**

Inc.: „*Ave gracia plena . . . Ave utique quasi absque ve est.*“ Expl.: „*Eciam in lectis moriencium et in capitibus mortuorum ad fugandum demones.*“

10. F. 156—157. **(Sermo super verba Ps. 118 v. 18: „Revela oculos meos etc.“)**

Inc.: „*Quamvis omnia mirabilia dei consideranda sint.*“ Expl.: „*Propter quod singuli habemus necesse, dicere cum propheta: Revela oculos meos etc.*“

F. 158—160 script. vacant.

11. F. 160—168. Inc.: „*Egressus Iesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron . . . Considerando diem hodiernum nescio cogitare, quid melius sit facere, quam plorare vel predicare.*“ Expl.: „*Qualiter possent monumentum aperire et corpus domini ungere. Ista est hystoria passionis domini.*“ Sequitur annotatio incipiens: „*Nota, quod Christus nobis dat multiplex documentum ex passione sua.*“ In fine: „*(R.) Explicit* **concordantia passionum brevis,** *finita anno domini M°CCCC°XXVIII° per manus Nicolai, cappellani in Laxendorff.*“

Idem opus est in cod. 295 (4) bibliothecae nostrae et in cod. 274 (5) monasterii Zwettl, cf. Xenia Bernardina I 293.

Cod. 327 (13) bibliothecae canoniae Claustroneoburgensis continet concordantiam uberiorem historiae passionis Christi, cuius concordantiae praesens opus excerptum praebet.

Sequitur annotatio de aureola secundum commentarium Nicolai de Dinkelspühel in l. IV. Sententiarum. dist. 49.

12. F. 173—197. Inc.: „*Adventus Christi agitur per quatuor ebdomadas ad significandum, quod est quadruplex adventus filii Dei.*“ Expl.: „*Saturninus capite truncatur. (R.) Et sic est finis huius* **pronuncciamenti (de sanctis sive legendae parvae).**“

Hoc opus maxima ex parte ex legenda aurea Jacobi de Voragine excerptum est. Idem vel simile opus vide in cod. 523 (3) bibliothecae nostrae, in cod. 11 (8) et 125 (11) bibliothecae Scotorum Viennae (vide Hübl o. c. p. 7 et 132) necnon in cod. 203 bibliothecae publicae atque universitatis Pragensis (vide Truhlař o. c. I. p. 76).

13. F. 198—310. Inc.: „*Adventum domini recolentes, scientes, eum venisse in carne.*“ Expl.: „*Ut vivat in presenti vita gracie et in futuro vivat glorie. Quod nobis prestat . . . (R.) Explicit* **pustilla Chunradi de Walhawsen,** *finita in die sancti Galli confessoris anno d(omini) M°CCCC°XXVIII. per manus domini Nicolai, tunc temporis capellanus in Lachsendorff.*“

Conradus, can. reg. canoniae **Waldhausen** in Austria, qui in concionibus abusus in varios hominum classes irrepentes acriter insectatus est, natus est c. 1320 et obiit 1369

dec. 8. Cf. Hurter o. c. IV 521, Palacky, Geschichte von Böhmen III, 161 sqq., Wetzer-Welte o. c. VII 963 sqq. et Chevalier, Bio-Bibliographie I 1020, II 4732 sq.

F. 310′ scriptura vacat.

14. F. 311—320. **(Ioannis Contracti O. F. M. sermones de sanctis.)**

Inc.: „*Ambulans Iesus iuxta mare Galilee . . . In verbis istis describitur vocacio duorum apostolorum.*“ Ultimus sermo (In conversione s. Pauli) abrumpitur verbis: „*Nisi dentur ei muscae, id est denarii, qui . . .*“

Opus completum continet codex 251 (1, de anno 1378) bibliothecae nostrae. Cf. Denis o. c. I col. 2679.

Joannes Contractus (Kortz) O. F M. floruit a. 1373; vide Wadding o. c. 136, suppl. 406; Foppens o. c. II 620 et Chevalier, Bio-Bibliographie II 2397.

Editionem vide Hain o. c. n. 5676.

234.

Chartac. s. XIV. (1372); 84 f.; 29·7×21·5 *cm*; ligat. rec.; f. ad calc. a pergam. probationes pennae, s. XV. in.; f. 1, 43′, 83′: „*Liber s. Marie virginis in Newburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV.

1. F. 1—74. Incipit **dyalogus b(eati) Gregorii pape.**

Inc.: „*Quadam die quorundam secularium nimiis tumultibus pressus.*“ Expl.: „*Si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus. (R.) Explicit dyalogus beati Gregorii pape per manus Alberti dicti Tawgenleich. Anno domini M°CCC°LXXII° in vigilia assumpcionis virginis.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 149 sqq. — Cf. codd. 233 (1), 235, 794 (1). — F. 74′ scriptura vacat.

2. F. 75—79. R. Incipit **libellus** beati Ieronimi ad Paulam **de virtutibus** cum exemplis de vitas(!) patrum diligenter compilatis (recte ut videtur: **Adelgeri ad Nonsuindam reclusam).**

Prologus inc.: „*Tue non inmemor peticionis, o karissima mater.*“ Opus inc.: „*Et primo quidem cum beato Paulo apostolo hortor, ut caritatis virtutem.*“ Expl.: „*Veniam infra paucos dies potuit promereri.*“

Ed. Pez, Thes. II 2, 19 sqq. et Migne P. L. t. 134 col. 915 sqq. Cf. Denis I 797 sq. Textus codicis nostri incompletus ab edito varie differt. In codice Claustroneoburgensi 787 (5) s. XII. idem tractatus, sed paulum brevior quam in praesente codice, inscribitur: „Libellus s. Augustini ad matrem, qui dicitur: Admonitio.“ Manus vero quaedam s. XII. ibidem in fine tractatus (f. 138) recte annotavit: „*Noverit lector, hic explicitum librum non esse Augustini Aurelii, introducit enim Gregorium, qui longe post illius tempora fuit.*“

Secundum Jöcher o. c. I 270 et Fabr. Mansi o. c. I 70 **Adelgerus (Algerus** vel **Alherus)** O. S. B. episcopus, forsan Augustae Vindelicorum, fuit et 964 obiit. At Gams, Series episcoporum p. 258 (Augsburg), nullum episcopum illius nominis laudat, affert tamen p. 500 in enumeratione episcoporum Augustodunensium episcopum nomine Adalgarum. Hic 876 electus est et 893 obiit.

3. F. 79—81′. R. **Epistola** Cyrilli episcopi (Hierosolymitani) **ad Augustinum episcopum (de vita et miraculis s. Hieronymi. Spuria).**

Inc.: „*Venerabili viro episcoporum eximio Augustino . . . Illius sancti Ieronimi gloriosi, cuius memoria est in benediccione.*“ Expl.: „*Miracula et prodigia hominibus insweta. Ad laudem . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 33 col. 1127 sqq. — Codex noster partem tantum huius operis s. Cyrillo suppositi continet.

4. F. 81′—83′. R. Incipit **liber** Augustini (recte: **s. Patritii episcopi), de tribus habitaculis sive de gaudiis iustorum et de pena malorum.**

Inc.: „*Tria sunt sub omnipotentis dei manu habitacula.*“ Expl.: „*Clamore cordis laudabunt deum omnipotentem, benignum et misericordem, cui honor . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 53 col. 831 sqq. et t. 40 col. 991 sqq.

235.

Membr. s. XII. ex. (eandem scripturam vide in cod. 223 f. 84 sqq.); 116 f.; 28·4×19 *cm*; 2 col.; ligat. antiqua (s. XV. ex.) lignea, corio pruno, quod variis impressionibus caecis (i. al. insignibus canoniae Claustroneoburgensis) ornatum est, obducta; litterae initiales rubrae, f. 1′, 25 et 81 litterae initiales rubro, caeruleo et viridi colore pictae cum ornamentis et figuris; tegum. ant. a in schedula membr. agglutinata titulus codicis, s. XVI. in.; tegum. ant. b et tegum. post. a: fragmenta breviarii s. XII. ex.; fol. a cap. a et fol. ad calc. a: fragmenta antiphonarii s. XIII. ex.; f. 1: titulus codicis, s. XVII. ex. et inscriptio: „*Ex libris can. reg. bibliothecae Claustroneoburgensis 15. Iulii 1656*“; f. 25 et 116: „*Liber sancte Marie in Nuenburch. Al. Saxo,*“ s. XIII. ex.: f. 116′ versus propter detritionem atramenti valde difficiles ad legendum s. XIII. et probationes pennae s. XIII.—XV.

F. 1—116. R. Incipit **dialogus Gregorii (papae).**

Inc.: „*Quadam die quorundam secularium nimiis tumultibus depressus.*“ Expl.: „*Si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 149 sqq. — Cf. codd. 233 (1), 234 (1), 794 (1).

236.

Membr. s. XIV. ex. (1390); 225 f.; 32·3×23 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; f. 1 et 87 litterae initiales rubris et caeruleis coloribus pictae cum ornamentis; tegum. ant. b in schedulis agglutinatis titulus codicis, s. XIV. et s. XV.; fol. a cap. b titulus codicis, s. XVII. ex., et inscriptio: „*Liber s. Marie in Newnburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV., f. 91 eadem inscriptio; f. 1: „*Ex libris bibliothecae Claustroneoburg. can. reg. 15. Iulii 1656.*“

1. F. 1—81. R. Incipit **Iohannis, diaconi Romane ecclesie, vita sancti Gregorii.**

Praefatio inc.: „*Beatissimo ac felicissimo domino Iohanni sancte catholice et apostolice Romane ecclesie presuli . . . Nuper ad vigilias beati Gregorii Romani pontificis, Anglorum gentis apostoli.*“ Opus inc.: „*Gregorius, genere Romanus, arte philosophus.*“ Expl.: „*Minime denegasse cognoscar.*“

Ed. Migne P. L. t. 75 col. 61 sqq.

2. F. 48 (in fine III. libri operis praedicti). **(S. Gregorii Magni epistola ad Theodericum et Theodebertum, reges Francorum).**

Inc.: „*Gregorius Theodorico et Theodoberto, regibus Francorum . . . Summum in regibus bonum est, iusticiam colere.*“ Expl.: „*Ante dei semper oculos floreatis.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 1047 sq.

3. F. 81—81'. **(S. Gregorii Magni epistola ad Palladium presbyterum.)**

Inc.: „*Gregorius Palladio presbitero . . . Epistolis dilectionis tue susceptis filium meum Simplicium requirere curavi.*“ Expl.: „*Qua a nobis transmissa sunt.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 1119 sqq.

4. F. 81'— 82. **(S. Gregorii Magni epistola ad Ioannem abbatem.)**

Inc.: „*Gregorius Iohanni abbati montis Syna. Sanctitatem vite tue humilitatis tue testatur epistola.*“ Expl.: „*In loco, quo transmissa sunt, prebere.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 1117 sqq.

5. F. 82. **(S. Gregorii Magni epistola ad Cononem Lirinensem abbatem.)**

Inc.: „*Gregorius Caonori abbati Galliarum montis Lirenis. Prepositorum sollicitudo subiectorum cautela est.*“ Expl.: „*In tua dileccione proficere optamus.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 1126 sq.

6. F. 82—82'. **(S. Gregorii Magni epistola ad Brunichildem Francorum reginam.)**

Inc.: „*Gregorius Brunihilde regine Francorum. Cum scriptum sit: Iusticia elevat gentem.*“ Expl.: „*De vestris cicius finibus amputatis.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 1209 sq.

7. F. 82'. **(S. Gregorii Magni epistola ad Maximianum episcopum Syracusanum.)**

Inc.: „*Gregorius Maximiano episcopo de abbate suo refovendo. Frequenter me ammonuisse vos recolo.*“ Expl.: „*Sine causa atrociorem contra se sentiant.*“

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 572 sq.

8. F. 82'—86. **(S. Gregorii Magni epistola ad Theotistam patriciam.)**

Inc.: „*Gregorius Theotiste patricie. Magnas omnipotenti deo gracias agere debemus.*“ Expl.: „*Vitam vestram longius extendat. Amen. Explicit registrum sancti Gregorii pape.*“

In codice nostro vita s. Gregorii eiusque epistolae praenominatae sub titulo „Registrum sancti Gregorii pape,“ quod in 106 capitula distinctum est, comprehensae sunt.

Ed. Migne P. L. t. 77 col. 1156 sqq.

F. 86′ scriptura vacat.

9. F. 87—225. R. **Excerpta moralium sumpta de Moralibus Beati Gregorii pape (a quodam monacho. Libri V).**

Prologus inc.: „*Domino venerabili et vere deo digno abbati Eberhardo frater ille pauper . . . Dulciflua dulcissimi ac be(a)tissimi verba Gregorii, dum creberrime audirem.*“ Opus inc. registro capitulorum librorum omnium praemisso capitulo: De dignitate sanctarum scripturarum: „*Omnem scienciam atque doctrinam scriptura sacra sine aliqua comparacione transcendit.*“ Expl.: „*Ad amicorum corda permutamus. (R.) Expliciunt excerpta moralium sumpta de Moralibus beati Gregorii pape. Anno (MCCC)LXXXX° proxima sexta feria post Urbani pape.*“

Idem opus est in bibliotheca Cisterciensium in Osseg ms. 52 (1) (Xenia Bernardina II 139) et in bibliotheca regia Monacensi ms. 2675 (Catalogus cod. lat. bibliothecae reg. Monac., tom. I, pars II pag. 26).

237.

Membr. s. XII. ex. (idem librarius f. 35—96 codicis 838 exaravit, manui, quae maximam partem f. 81—81′ scripsit, f. 95—106 codicis 246 debemus); 219 f.; 34×23·5 *cm*; 2 col.; ligat. antiqua lign. corio pruno inducta et impressione caeca ornata, s. XV. med.; litterae initiales rubrae, f.1 et 124 cum ornamentis et figuris; tegum. ant. a in schedula membr. agglutinata titulus codicis, s. XV; f. 67: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Albertus Saxo custos librorum et dominarum.*“ f. 158 et 219′ inscriptio eiusdem, s. XIII. ex.; f. 46′, 113, 219: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV.

F. 1—219. R. Incipit liber XVII. (**s. Gregorii Magni Moralium**). **In exposicione beati Iob, pars tercia (liber XVII—XXVII)**, per contemplationem.

Inc.: „*Quotiens sancti viri hystoriam per novum volumen enodare.*“ Expl.: „*Adhuc sicomorum arborem non invenerunt.*“

F. 219 appositio partis praetermissi ad finem libri XXII., s. XIV., in.

Ed. Migne P. L. t. 76 col. 9—446.

238.

Membr. s. XIV. (1367); 219 f.; 34·8×24·5 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales cuiusvis libri (ff. 1, 13, 29, 36′, 49, 61, 71′, 81, 97, 112, 122, 136, 151′, 171′, 183′, 199′, 210) deauratae et variis coloribus nitide pictae; f. 1 et 112: „*Liber sancte Marie virginis in Neuburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV.; f. 1: „*Bibliothecae canoniae Claustron.*“, s. XVIII. Codex pulcherrime exaratus exhibet continuationem codicis 240, qui ab iisdem manibus scriptus et illuminatus est.

F. 1—219. **(Secunda pars Moralium s. Gregorii papae super Iob, l. XIX.—XXXV.)**

Inc.: „*Quid mirum, si eterna dei sapiencia conspici non valet.*“ Expl.: „*Pro me lacrimas reddat deo et domino nostro Iesu Christo . . . Amen. (R.) Expliciunt Moralia beati Gregorii pape super Iob Iohannis de Bredenscheyd de Tremonia, legiste domini L(udovici) regis Ungarie. Ad honorem domini nostri Iesu Christi et gloriose virginis Marie matris eius completa in Wisegrad anno domini M°CCC° sexagesimo septimo de mense iulii.*“

De codicibus 238 et 240 refert hungarice Fraknói in folio „Magyar könyvszemle“ 23. 1915, pag. 148—150.

239.

Membr. s. XIII. ex., f. 133 s. XIV. in.; f. 133; 34·6×23·3 *cm*; 2 col.; ligat. antiqua lign. corio pruno inducta et impressione caeca ornata, s. XV. ex.; litterae initiales rubrae et caeruleae, quorum maiores ff. 1 et 4 cum ornamentis; fol. a cap. a: fragmentum Decretalium, lib. II tit. XXIII c. 14 — tit. XXIV c. 8, in margine sup.: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 22. Maii 1656*“; f. 1, 58, 132′: „*Liber s. M(arie) in Newnburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV.

1. F. 1—126′. R. Incipit prologus in libros **Moralium beati Gregorii pape in libro Iob** per contemplationem sumpta. **(L. I.—V.)**

Prologus I. sive epistola missoria inc.: „*Reverentissimo et sanctissimo fratri Leandro . . . Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens.*“ Praefatio II. inc. f. 4.: „*Per multos sepe queritur, quis libri beati Iob scriptor habeatur.*“ Opus inc. f. 11: „*Vir erat in terra Hus nomine Iob. Idcirco, ubi sanctus vir habitaverit, dicitur.*“ Expl.: „*Nisi qui adhuc in desideriis infirmatur. Explicit liber quintus Moralium.*“

In fine: „*Hunc librum dominus Albertus Saxo illuminari fecit a Iacobo de Colonia.*“

Ed. Migne P. L. t. 75 col. 515—730.

2. F. 126′—127′. R. **De sancto Erasmo.**

Inc.: „*Beatus Erasmus audiens persecucionem christianorum heremum peciit.*“ Expl.: „*Iussit eum gladio puniri et requievit in pace prestante domino.*“

Idem opus extat in cod. 131 (3).

3. F. 127′—128′. R. **De sancto Oswaldo.**

Inc.: „*In laudem et gloriam de beato Oswaldo dicturi.*“ Expl.: „*Emendacionem vite a deo valenter accepit.*“

Idem opus extat in cod. 131 (4).

4. F. 128′—129. R. **Passio sanctorum decem milia martirum.**

Inc.: „*Passio sanctorum decem milia martirum veneratur et colitur decimo kalendarum iuliarum.*" Expl.: „*Sine dubio percepturi premia regni celorum ab eo, cui est honor . . .*"

Idem opus extat in cod. 131 (5).

5. F. 129'—133'. R. Prologus in **vitam sancti Colomanni martiris (scriptam ab Erchinfrido abbate Mellicensi).**

Prologus inc.: „*Princeps apostolorum Petrus audiens a domino, mundi contemptores.*" Opus inc.: „*Regnante gloriosissimo imperatore Heinrico.*" Expl.: „*Neque illud, quod gracia dei valet, consequi pertimescat.*"

Idem opus extat in cod. 131 (6).

Erchinfridus O. S. B. tertius abbas Mellicensis † 1163. Cf. Hurter o. c. IV 109—110; Kropff, Bibliotheca Mellicensis 103—114; Lindner Monasticon 307.

In fine registrum operum, quae codex noster continet, s. XVII. ex.

240.

Membr. s. XIV. (1367); 246 f.; 34·6×24 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales cuiusvis libri (ff. 2, 3', 7', 15', 30, 40', 56, 73, 85', 98, 117', 138', 150, 161, 171, 178, 191, 204, 217, 226') deauratae et variis coloribus eximie pictae; f. 1 titulus codicis, s. XVII.; f. 2, 139, 246': „*Liber sancte Marie virginis in Newburga Claustrali*", s. XV in.; f. 2: „*Can. reg Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 9. Julii 1656.*" Codex nitide exaratus pertinet ad cod. 238 (vide hunc).

F. 1—244.

Prologus I. sive epistola missoria inc.: „*Reverentissimo et sanctissimo fratri Leandro . . . Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitano urbe cognoscens.*" Prologus II. inc. f. 3': „*Inter multos sepe querunt, quis libri beati Iob scriptor habeatur.*" Opus inc. f. 7': „*Vir erat in terra Hus nomine Iob. Idcirco sanctus vir ubi habitaverit, dicitur.*" Expl.: „*In ipso suo fonte bibimus.*" (R.) Explicit **prima pars Moralium Gregorii in Iob prophetam. (L. I.—XVIII.)**

F. 245 et 246 scriptura vacant.

Ed. Migne P. L. t. 75 col. 509—1162 et t. 76 col. 9—96.

241.

Chartac. s. XIV./XV. in.; 272 f.; 29×21 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales locis ipsis reservatis omnino desiderantur; f. 1, 138' et 272 secundo quadrante s. XV. una eademque manus annotavit: „*Liber s. Marie in Newburga Claustrali;*" f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 1. Octob. 1656.*"

1. F. 1—1 et 4—145. **(S. Gregorii Magni homiliae in evangelia I—XXXVII.)**

Praef. inc.: „*Reverendissimo et sanctissimo fratri Secundino . . . Inter sacra missarum sollempnia.*“ Sequitur nota de locis, quibus sanctus Gregorius homilias hic rescriptas vel ipse vel per alios habuit, inc.: „*Beatus Gregorius staciones per basilicas vel beatorum martyrum cymiteria.*“ Homiliae inc.: „*In illo t(empore) di(xit) I(esus) d(iscipulis) s(ui)s: Erunt signa in sole et luna . . . Dominus ac rede(m)ptor noster, fratres karissimi, paratos nos invenire desiderans.*“ Homilia XXXVII. incompl. explicit verbis: „*Hiis, ut superius diximus, plerumque contingit . . .*“

Ed. vide Migne P. L. t. 76 col. 1075—1271. In textu nostro homilia XVIII. (secundum Migne) undevicesimam et homilia XXII. vicesimam quintam sequitur.

Similem codicem s. XV. bibliotheca Palatina Viennae asservat; vide cod. 4172, quem Denis o. c. I col. 949 sqq. describit.

2. Fol. 1'—4'. **(Homilia in verba s. scripturae: In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam.)**

Inc.: „*Omnis sancti ewangelii, fratres karissimi, textus usque ad iota unum et unum apicem mistico est involutus enigmate.*“ Expl.: „*Largiente domino succincte decursimus.*“

Auctorem huius homiliae, de qua Denis l. c. I col. 950 refert, eruere non potuimus.

3. F. 145—272''. R. Incipit registrum sive tabula sequentis operis, videlicet **tercii libri qui intitulatur Malogranatum (cuiusdam abbatis monasterii ord. Cist. Aulae Regiae).**

Fine libri II. partim praemisso inc.: „*Desidero eciam scire, quomodo debeat se homo habere in prosperis et adversis,*“ expl.: „*Istud capitulum habetur in secundo libro valde clare;*“ liber III. inc.: „*Postquam igitur informatus sum a te, o pater, de statu proficiencium, nunc de statu perfectorum instrui desidero.*“ Expl. per verba: „*Quasi fumus et per desertum ascendit, quando affectum . . .*“

Codex praeiacens, uti videtur, iam a primo dimidio s. XV. mutilus est. His de causis maxima pars capituli: „Quod tribus modis species contemplationis variatur et de elevatione et excessu mentis et de raptu apostoli Pauli“ et reliqua capita libri tertii („De statu perfectorum“) operis „Malogranatum“ desunt.

Liber tertius eiusdem operis etiam in codicibus 386 (1; dimid. prim. s. XV.) et 575 (1; a. 1421) bibliothecae nostrae apparet.

Editiones operis huius praeclari describit Hain o. c. n. 7449—7451.

In codice XIII D 20 c. r. bibliothecae publicae atque universitatis Pragensis annis 1382 sqq. exarato, a Truhlář l. c. II pag. 233 descripto, registrum ad opus „Malogranatum“ nota sequitur, „quod autor sive editor Malogranati fuit vener. abbas Aule Regie, qui fuit mire devocionis vir.“

Johannes Trithemius (Trittenheim) hoc opus cuidam Gallo, quem abbatem monasterii ord. Cist. Aulae Regiae (Königsaal) in Bohemia fuisse dicit, tribuit; vide Trithemius, Liber de scriptoribus ecclesiasticis, Basileae 1494. f. 93. Codices manu scripti „Malogranatum“ continentes modo Petrum abbatem Aulae Regiae, modo quendam Matthaeum abbatem eiusdem monasterii auctorem operis denotant; vide e. g. Catalogus codicum latinorum biblio-

thecae regiae Monacensis. 2. ed., pag. 63 et Die Handschriften der herzoglichen Bibliothek zu Wolfenbüttel, 1. Abt., 2. B., pag. 37. At nec ex documentis nec ex monumentis historicis existentia Galli et Matthaei, qui abbates Aulae Regiae fuisse perhibentur, probari potest. Proinde nobis magis placet, auctorem operis „Malogranatum" in abbate Petro videre, qui dicto monasterio c. annis 1316—1339 praefuit et continuatione chronicon Aulae Regiae eminet. Cf. Jongelinus o. c. V 25; Loserth, Die Königsaaler Geschichtsquellen, Archiv für österr. Geschichte LI (1873) S. 449 ff. et Bretholz referentem de opere Tadra, Listy klåštera Zbraslavského, in Studien und Mitteilungen aus dem Benediktiner- und dem Cistercinser-Orden, XXVI. Jg. (1905), S. 165 f.

242.

Membr. s. XII. ex; 159 f.; 33·6×24 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et flavae, quarum maiores cum ornamentis et figuris penna delineatis: f. 8′, 38, 66, 92, 115′ et 137; f. 1 et 75 una eademque manus primo dimidio s. XV. annotavit: „*Liber beate Marie virginis in Neuburga Claustrali;*" f. 115′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Albertus Saxo, custos librorum et dominarum,*" s. XIII. ex.

1. F. 1—157′. **(Bedae Venerabilis in s. Lucae evangelium expositio.)**

F. 1. R. Incipit epistola Acce episcopi ad dominum Bedam presbiterum. Inc.: „*Reverentissimo in Christo fratri et consacerdoti Bede presbitero Acca . . . Sepe quidem tue sancte fraternitati et absens scribendo et conloquendo presens suggessi.*" — F. 1′. R. Incipit prefacio domini Bede presbiteri in Lucam evangelistam. Inc.: „*Domino beatissimo et nimium desiderantissimo Acca episcopo Beda . . . Mira vere est et et vera mire doctoris egregii sententia.*" — Prologum sequitur f. 3—8 enarratio pericoparum ex evangelio s. Lucae sumptarum et capitulorum eiusdem evangelii. — Opus inc. f. 8: „*Beatus evangelista Lucas de omnibus, que cepit Iesus facere et docere.*" Expl.: „*In laude dei et benedictione concludit.*"

Ed. Migne P. L. t. 92 col. 301—634.

2. F. 157′—159. **(Homilia in litania maiore secundum Bedam Venerabilem et Rabanum Maurum.)**

Inc.: „*In illo t(empore) dixit Iesus discipulis s(suis): Quis vestrum habebit amicum . . . Rogatus a discipulis salvator non modo formam orationis.*" Quia codex noster in fine mancus est, homilia dicta in eo abrumpitur post verba: „*Illibato semper corde pariter et . . .*"

Migne tribuit illam homiliae nostrae partem, quae verbis explicit: „*Qui sine tedio largissime donat, quod petitur?*" Rabano Mauro (ed. Migne P. L. t. 110 col. 224—225) et secundam partem in fine f. 157′ codicis nostri verbis inc.: „*Dominus etenim et salvator noster ad cęlestis regni gaudia nos pervenire desiderans*" Bedae Venerabili (ed. P. L. t. 94 col. 168—174).

243.

Membr.; primo dimidio s. XIII. in Gallia septentrionali exaratus; 93 f. (f. 10—12 inter f. 3 et 4 illigata); 26·8×20 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubrae et caeruleae; fol. a cap. b fragmentum breviarii s. XII. ex.; f. 1: „*Ex libris bibliothecae Claustroneoburg. can. reg. 14. Aug. 1656;*" f. 45: „*Liber s. M(arie) in Neunburga Claustrali,*" s. XV. prim. dimid.; f. 52 et 93: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*" s. XIII. ex.

1. F. 1—52. **(Hugonis de s. Victore allegoriae super scripturam sacram veteris et novi testamenti.)**

Prolog. inc.: „*In precedentibus premissa descriptione origenis et discretionis arcium.*" Allegoriae in vetus testamentum inc.: „*In principio creavit deus celum et terram. — Celum designat summa, terra ima.*" Expl. f. 34': „*Ut a Christo mereantur post victoriam coronari. Quod ipse prestare dignetur etc.*"

Post notam de origine et modo unctionis regum Francorum necnon nonnullas explanationes allegoricas sequitur prologus allegoriarum super evangelia, inc.: „*Primi parentes humani generis per culpam primam.*" Allegoriae in evangelia inc. f. 35: „*Nuptie facte sunt in Chana Galilee . . . Chana interpretatur zelus et significat dilectionis fervorem.*" Expl.: „*Gratiam anteponit culpe, quam largitur inmutabiliter et summus deus bonus. Conversatur et non peribit. Deo gratias.*"

Textus noster quoad numerum capitulorum eorumque seriem ab illo differt, quem Migne P. L. t. 175 col. 633—926 edidit et qui uberior est.

2. F. 53—93. **(Interpretationes nominum hebraicorum et graecorum sacrae scripturae.)**

Inc.: „*Aaz: apprehendens vel apprehensio.*" Expl.: „*Zuzim: consiliantes eos vel consiliatores eorum.*"

Idem opus in codicibus 3 (3), 143 (3), 1110 (2) et 1111 (2) bibliothecae canonicorum regularium Claustroneoburg. latinae editioni scripturae sacrae Vulgatae adiungitur et praeterea in cod. 542 (2) et 913 (2) eiusdem librariae apparet.

In compluribus codicibus s. XIII. onomasticon in praecedentibus descriptum Remigio Autissiodorensi tribuitur; vide Rose o. c. II 1, pag. 7 et 11. Tempore posteriore opus saepius Bedae Venerabili supponitur; vide e. g. Opera Bede Ven.. Basileae 1563 per Joannem Heruagium, t. III, pag. 498 sqq. Bardenhewer (v. librum eius: Der Name Maria. Geschichte der Deutung desselben. Bibl. Studien. I 1, Freiburg i. B. 1895, S. 83 f.) existimat, opus laudatum s. XIII. in umbra universitatis Parisiensis elaboratum esse. Novissime opere illo usus est Wutz, Onomastica sacra. Untersuchungen zum Liber interpretationis nominum hebraicorum des hl. Hieronymus, Leipzig 1914, vide pag. 11.

F. 93 versus scriptoris in rubro colore: „*Est nostre sortis, transire per ostia mortis.*"

244.

Membr. tertii quadrantis s. XIII. (f. 1—66' in Gallia inter ortum solis et meridiem spectante scripta); 67 f.; 29×20·5 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubro et caeruleo

colore ornatae sunt; fol. a cap. b et c pergam.: fragmentum Digestorum (l. 2, § 21 — l. 10 D 38, 17 et l. 8, § 12 — l. 14 D 37, 4) s. XIII. ex. in Italia exarat.; fol. a cap. b: *„Iste liber est beate Marie virginis in Neuburga,“* s. XV.; fol. a cap. b′, l. 33′, 35 et 67′: *„Liber sancte Marie virginis in Newnburga Claustrali,“* s. XV.; f. 38 annotatio: *„Frater Thiburcius. 1493,“* (Tiburtius fuit can. reg. Claustroneoburgensis necnon sacerdos et obiit 23. Julii 1495); f. 1: *„Can. reg. Claustroneoburgensium bibliothecae iure sum inscriptus 5. Decemb. 1655.“*

1. F. 1—58. R. Incipit **liber scintillarum** Venerabilis Bede presbiteri (recte: **Defensoris monachi O. S. B. Locociagensis**) diversis sententiis distinctis.

Prologus inc.: „*Capitula hic assignata sic dictus, eo quod multe scintillae fomes sunt.*“ Opus indice praemisso capitum fol. 1′ inc.: „*Dominus dicit in evangelio: Maiorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Petrus apostolus dixit.*“ Expl.: „*Interior homo nutritur et pascitur.*“

Idem opus vide in codice 759 (2) bibliothecae nostrae.

Ed. Migne P. L. t. 88 col. 599—718.

De auctore, qui s. VII. ex. vixit et monachus in Ligugé fuit. inspice Buchberger Kirchliches Handlexikon, I col. 1056.

2. F. 58′—61. (**Sententiae sacrae scripturae et sanctorum patrum.**)

Inc.: „*Qui temporalem vitam sine afflictione accipiunt, eterna gravius ultione feriuntur.*“ Expl.: „*Qui transeuntia amplectitur, ei ipso ad cursum ducitur. quo . . .*“

3. F. 62—63. (**Sermo super verba Ps. 48, 5.**)

Inc.: „*Congregate illi sanctos, qui ordinant testamentum eius . . . A, a, a, domine deus, ecce puer sum, nescio loqui. Unde ergo mihi tam superba presumptio.*“ Expl.: „*De temporali congregatione ad eternam inmortalitatem nos perducat dominus noster . . .*“

F. 63—64 sequitur materia homiletica in tribus notatis. quorum initia sunt: *a)* „Puer quinque modis intelligitur,“ *b)* „Ego me ipsum nec accuso nec iudico,“ *c)* „Quis sum scitis. ubi sim scitis.“

3. F. 64—65′. (**Sermo super verba Col. 3, 3—4.**)

Inc.: „*Mortui enim estis et vita vestra abscondita est . . . Est mors hominis exterioris et est mors hominis interioris.*“ Expl.: „*Terram promissionis divine perfru(i)cionis intrare mereamur. Quod ipse nobis prestare dignetur . . .*“

4. F. 65′—66′. (**Sermo in festo Pentecostes.**)

Inc.: „*Emittet verbum suum et liquefaciet ea . . . Locuturi de adventu spiritus paraclyti, primo et necessario flagitamus.*“ Expl.: „*Vita vestra, vita ipsa, vita eterna. Quod ipse prestare dignetur . . .*“

5. F. 67. (**Statuta dioecesis Pataviensis.**)

Inc.: „*In nomine domini ista statuimus de hiis, qui celebrant excommunicati, interdicti.*“ Expl.: „*Ne sub aliqua conditione turpi aliquem recipiant ad professionem. Item statuimus.*“

Nondum edita esse videntur. In o. c. Mansi desunt.

6. F. 67'. **(Oratio ad impetrandam oculorum sanitatem.)**

Inc.: „*Ecce vicit leo †. Ecce crucem domini, fugite partes adverse . . . Totam dominus auferat maculam de oculo*[is] *isto*[is]." Expl.: „*Ut appareat gloria tua et in corde suo magnificetur nomen tuum, deus, per omnia secula seculorum. Amen. Pater n(oster).*"

245.

Membr. s. XII. (c. 1180—1190; manus, quae f. 1—69' exaravit, eadem scripsit f. 13'—15' codicis 39, item codices 215, 219 necnon 703 bibliothecae nostrae et in codice traditionum canoniae Claustroneoburg., in tabulario eiusdem monasterii reposito, in fol. 36'—39 et 40—41' annis 1178—1186 scriptis apparet; scriptori f. 70—107' codicis 245 debemus f. 1—80 codicis 39, item f. 9—13' necnon 15—16' codicis 478 librariae nostrae); 107 f.; 29·5—20·8 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; f. 1 et 41: „*Liber s. Marie in Newnburga Claustrali*," ante med. s. XV.; f. 107': „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo.*" s. XIII. ex.

1. F. 1—69'. R. Incipit **expositio Bede presbiteri de tabernaculo et vasis eius ac vestibus sacerdotum, libri tres.**

Tabula capitulorum praecedit opus, quod f.' inc.: „*Locuturi domino adiuvante de figura tabernaculi et vasorum.*" Expl.: „*Isti sunt semen, cui benedixit dominus.*"

Ed. Migne P. L. t. 91 col. 393—498.

2. F. 70—71. R. Incipit **sermo de uno martire.**

Inc.: „*Triumphalis beati martiris ille dies hodie nobis anniversario celebrante recurrit.*" Expl.: „*Pro militibus suis sic orantem: Volo, pater, ut ibi(!) ego sum, illic sit et minister meus.*"

Ed. Migne P. L. t. 39 col. 2158 sq. inter opera s. Augustino supposita.

3. F. 71—75'. R. **(Ivonis Carnotensis episcopi sermo) de dedicatione ecclesie.**

Inc.: „*Quoniam ad dedicationem presentis basilice hodie devote convenistis.*" Expl.: „*Corde credatis et opere implere studeatis, prestante domino . . .*"

Ed. Migne P. L. t. 162 col. 527—535.

4. F. 75'—80. R. **(Ivonis Carnotensis episcopi sermo) de sacramentis neophitorum . . . in sinodo.**

Inc.: „*Quoniam populus ad fidem vocatus visibilibus sacramentis instruendus est.*" Expl.: „*Non gementes, sed cum gaudio rationem reddant.*"

Ed. Migne P. L. t. 162 col. 505—512.

5. F. 80—84. R. **(Ivonis Carnotensis episcopi sermo) de excellentia sacrorum ordinum et vita ordinandorum . . . in sinodo.**

Inc.: „*Quia christianam miliciam in baptismate professi estis.*" Expl.: „*Eorum imitatione de die in diem proficiat.*"

Ed. Migne P. L. t. 162 col. 513—519.

6. F. 84—88. R. **(Ivonis Carnotensis episcopi sermo) de significationibus indumentorum sacerdotalium . . . in synodo.**

Inc.: „*Quia sanctitas ministerium* (recte: *ministerii*) *sanctitatem ministrorum (expetit).*“ Expl.: „*Ad ędificationem morum et ad utilitatem audientium ista sufficiant.*“

Ed. Migne P. L. t. 162 col. 519—527.

7. F. 88—102. R. **(Ivonis Carnotensis episcopi sermo) de convenientia veteris et novi sacerdotis.**

Inc.: „*Beneficia, quę salvandorum reconciliacione salvator in terris exibuit.*“ Expl.: „*Forsitan ad unguem non valuit dicere, quod voluit.*“

Ed. Migne P. L. t. 162 col. 535—562.

8. F. 102—105. **(Ivonis Carnotensis episcopi sermo: Quare deus natus et passus sit.)**

Inc.: „*Corruptum peccatis originalibus et actualibus mundum.*“ Expl.: „*Possit sermo retexere vel humana cogitacio comprehendere.*“

Ed. Migne P. L. t. 162 col. 562—566.

9. F. 105—107. **(Ivonis Carnotensis episcopi sermo de oratione dominica.)**

Inc.: „*Duo sunt, karissimi, que principaliter attendere debet humana circumspectio.*“ Expl.: „*Omnia corrupta integritati restituat prestante domino . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 162 col. 599—604.

246.

Membr. ultimi quadr. s. XII. (fol. 1—80 a scriptore cod. 197, 217 et 256 exarata sunt, fol. 80′—94′ librarius cod. 732 scripsit, fol. vero 107—127 scriptori cod. 212. fol. 96—211 cod. 259, cod. 671 et fol. 114—188 cod. 706 debemus); 127 f.; 29·5 × 20·4 *cm*; litterae initiales rubrae; fol. a cap. b: fragmentum Decretalium s. XIII. ex. in Italia scriptarum = c. 17—18 X (III 5) et fragmentum tractatus therapeutici s. XIII. italicae originis; fol. ad calc. a: registrum operum, quae codex complectitur. s. XVII. ex.; f. 127′: „*Iste liber pertinet ad sanctam Mariam Niwenburc in Austria. Quem si quis vi vel fraude abstulerit, anathema sit,*“ s. XII. ex.; f. 94′: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*“ s XIII. ex.; f. 1 et 72: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga Claustrali,*“ s. XV.; f. 1: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 2. Iunii 1656;*“ in schedulis pergam. post fol. 30, 34 et 65 illigatis supplementa ad textum.

1. F. 1—22. R. **Expositio Bede (Venerabilis) super epistolam Iacobi.**

Inc.: „*Iacobus dei et domini nostri Iesu Christi servus duodecim tribubus . . Dixit de hoc Iacobo apostolus Paulus.*“ Expl.: „*Certam a pio iudice mercedem consequetur.*“

Ed. Migne P. L. t. 93 col. 9—42.

2. F. 22—40. R. **Expositio Bede (Venerabilis) presbiteri in (primam) epistolam Petri apostoli.**

Inc.: „*Petrus apostolus Iesu Christi electis advenis dispersionis . . . Advenę latinę, grecę dicuntur proseliti.*“ Expl.: „*Universis fidelium scriberet ecclesiis.*“

Ed. Migne P. L. t. 93 col. 41—68. Textus noster s. XII. ex. per dies in marginibus codicis rubro colore annotatos in finem praelectionis divisus est.

3. F. 40—51'. R. **Expositio Bede (Venerabilis) presbiteri in secundam epistolam Petri apostoli.**

Inc.: „*Symon Petrus servus et apostolus Christi Iesu his, qui coequalem . . . Scriptum est in sequentibus huius epistolę: Ecce hanc vobis, karissimi, secundam scribo epistolam.*“ Expl.: „*Merito seduli cantamus: Quia melior est dies una in atriis tuis super milia.*“

Ed. Migne P. L. t. 93 col. 67—86.

4. F. 51'—74. R. **Expositio Bede (Venerabilis) presbiteri in (primam) epistolam Iohannis apostoli.**

Inc.: „*Quod fuit ab initio . . . Hanc epistolam Iohannes de fidei et caritatis perfectione conscripsit.*“ Expl.: „*In huius visione mereamini sine fine letari. Mundus enim transibit et concupiscentia eius . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 93 col. 85—120.

5. F. 74—75'. R. **Expositio Bede (Venerabilis) presbiteri in epistolam Iohannis (apostoli) secundam.**

Inc.: „*Senior electe domine et natis eius . . . Quidam putant, hanc et sequentem epistolam non esse Iohannis apostoli.*“ Expl.: „*Fidelium semper ad invicem pax augescat et caritas.*“

Ed. Migne P. L. t. 93 col. 119—122.

6. F. 75'—76'. R. **Expositio Bede (Venerabilis) presbiteri in epistolam Iohannis apostoli III.**

Inc.: „*Senior Gaio karissimo . . . Qui vel qualis fuerit iste Gaius, in processu epistolę monastratur.*“ Expl.: „*Veritatis inimicos a salute et vera pace monstret extraneos.*“

Ed. Migne P. L. t. 93 col. 121—124.

7. F. 76'—80. R. **Expositio Bede (Venerabilis) presbiteri in epistolam Iude apostoli.**

Inc.: „*Iudas Iesu Christi servus, frater autem Iacobi . . . Iudas apostolus, quem in ewangelio Matheus et Marcus Tatheum appellant.*“ Expl.: „*Sed ante omne seculum et nunc et in omnia secula seculorum. Amen.*“

Ed. Migne P. L. t. 93 col. 123—130.

8. F. 80'—94'. R. Incipit **tractatus** domini Bernhardi abbatis de Clara Valle (recte: **Richardi a S. Victore super psalmum XXVIII.** Incompl.).

Inc.: „*Afferte domino, filii dei . . . Vobis dicitur, novitii, attendite, si cupitis, esse filii dei.*" Expl. in codice nostro: „*Sermonem in aspiratione voluntatis.*"
Ed. Migne P. L. t. 196 col. 285—308.

9. F. 95—127'. R. Incipit **liber** primus **Bernhardi Clarevallensis abbatis: De consideratione.**

Prolog. inc.: „*Subit animum, dictare aliquid, quod te, papa beatissime Eugeni.*" Opus inc.: „*Unde ergo iam incipiam? Libet ab occupationibus tuis.*" Expl.: „*Finis libri, sed non finis querendi.*"
Ed. Migne P. L. t. 182 col. 727—808.

247.

Membr. s. XIII. in. italicae originis; 115 f.; 31·5×21·6 *cm*; col. 2; ligat. rec.; litterae initiales f. 1', 2, 87' et 101' ornamentis et figuris in variis coloribus decoratae sunt, reliquae rubrae; f. 1: annotatio de priore possessore codicis erasa, cuius tantummodo verba sequentia legere possumus: „*Liber iste . . . f. Egidii de S . . ., concessus . . . fratribus de Seb . . . alienaverit . . . ecclesia . . . sit,*" s. XIII. ex.; in eodem folio: „*Bibliothecae Claustroneoburgensi sum inscriptus 16. Septemb. 1656;*" f. 55 et 115: „*Liber beatae Marie virginis in Neuburga Claustrali,*" 2. quadr. s. XV.

1. F. 1'—86'. **(Bedae Venerabilis expositio evangelii s. Marci.)**

F. 1': R. Incipit prologus Bedę ad Accam pontificem in expositione ęvangelii Marci. Praefatio inc.: „*In expositione evangelii secundum Marcum opitulante ipsa evangelica gratia scripturi.*" Expositio inc. f. 2: „*Initium ęvangelii Iesu Christi filii dei, sicut scriptum est in Esaya . . . Conferendum hoc ęvangelii Marci principium principio Mathei.*" Expl.: „*Ut liberi contemplentur formam domini.*"
Ed. Migne P. L. t. 92 col. 113—302.

248.

Membr. s. XII. ex. (a scriptore quodam nomine Ottone exaratus, cuius manus et in fol. 69—104' codicis nostri 714 apparet); 288 f.; 33·5×22 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; duae litterae initiales f. 1 ornamenta in variis coloribus exhibent, reliquae rubrae sunt; fol. a cap. b et fol. ad calcem b: fragmenta librorum duorum missalium s. XIV.; fol. a cap. c: fragmentum lectionarii (plenarii) s. XIV; fol. ad calc. a: manus Guidonis vel harmonica, s. XIII. in. (de re vide Riemann, Musiklexikon. 1905. S. 508); f. a cap. c: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Iulii 1656;*" f. 1 et 288: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*" s. XIII. ex.; f. 1: pars prologi et registri operis Prisciani grammatici Caesareensis „De arte grammatica." s. XII. ex. (codex noster 248 incipit ternione, qui ex quaternione ad copiam initii operis dicti destinato folio primo et supremo amotis ortus est — cf. codices bibliothecae nostrae 1084 et 1085, qui opus Prisciani laudatum continent)

1. F. 1′—288. R. Incipit **Haimo: Super epistolas Pauli.**

Prologus inc.: „*A Corintho civitate metropoli Achaię regionis scripsit apostolus Paulus.*“ Expositio inc.: „*Epistola. Epistola greco vocabulo, latine dicitur supermissa vel addita.*“ Expl.: „*Ad contemplationem supernę visionis duce Christo pertingere mereamur. Amen.*“

F. 288 versus scriptoris: „*Explicit liber Heimonis, qui scriptus est manu Ottonis.*“

Editionem operis vide Migne P. L. t. 117 col. 361—928.

De autore inspicias Fabricius-Mansi III 181 sqq. et Buchberger. Kirchliches Handlexikon I 1837.

2. F. 87—112. Praefatio inc.: „*Opus subditum, quod propter quosdam, qui antequam perfectum et exquisitum esset.*“ Registro capitulorum et rubro: **Archiepiscopi Cantuarensis** incipit **liber: Cur deus homo. Liber Anselmi** praemissis opus f. 87′ inc.: „*Sepe et studiosissime a multis rogatus sum et verbis et litteris.*“ Expl.: „*Deo, non nobis attribuere debemus, qui est benedictus . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 158 col. 359—432.

3. F. 112. **(Hildeberti, primo Cenomanensis episcopi postea Turonensis archiepiscopi, carmen: Cur deus homo.)**

Inc.: „*Adę peccatum, que conveniens aboleret victima?*“ Expl.: „*Angelus exultat, homo gaudet, tartara merent.*“

Ed. Migne P. L. t. 171 col. 1406.

De auctore vide Wetzer-Welte, Kirchenlexikon; Chevalier, Bio-Bibliographie I 2150 sq. et Buchberger, Kirchliches Handlexikon I 1968 sq.

4. F. 112—115. R. Sexto kal. decembris: **Passio sancti Petri patriarchę Alexandrini (Anastasii, apostolicae sedis bibliothecarii, interpretis.** Incompl.).

Inc.: „*Si omnes mei corporis artus verterentur in linguas.*“ Expl. in codice nostro: „*Virgo deo dicata, que asciteriolum huius ęvangeliste cin(ıeterio) . . .*“

Ed. Migne P. L. t. 129 col. 691—704.

De autore vide Wetzer-Welte, Kirchenlexikon I 788 sqq. et Chevalier, Bio-Bibliographie I 208.

249.

Membr. s. XIII. in. in Gallia exaratus; 39 f.; 35×24·4 *cm*; 2—3 col.; ligat. rec.; litterae initiales f. 1 et 1′ figuris et ornamentis variis coloribus tegentibus pictis decoratae et auro splendentes, reliquae rubrae et caeruleae; f. 2 et 26: „*Liber s. Marie in Neuburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV.; f. 2: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 13. Octob. 1656.*“

F. 1—39. **(Liber Danielis prophetae cum glossa ordinaria Walafridi Strabi et interlineari Anselmi Laudunensis.)**

Prologus s. Hieronymi inc.: „*Danielem prophetam iuxta LXX interpretes domini salvatoris ecclesie non legunt utentes Theodotionis editione.*“ Textus libri

Danielis in interpretatione s. Hieronymi f. 1' inc. Glossa ordinaria f. 1 inc.: „*Sciendum autem, nullum prophetam tam aperte scripsisse de Christo.*“ Expl. f. 38': „*Hoc enim parum est nec a perfectis laudabile.*“ Glossa interlin. inc. supra verba „domus dei“: „*Ecclesie.*“ Expl. supra verba „damnavit voce magna“: „*Videtur hic falli, quod solet dici, magnam vocem non esse nisi in sanctis tantum. Sed hec pericope apud Grecos non est.*“

Ed. ante annum 1480 Argentinae in officina Adolphi Rusch; vide t. III.

250.

Membr. s. XIII. in. in Gallia exaratus; 80 f.; 34×23·5 *cm*; 2—3 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubrae vel caeruleae rubris vel caeruleis lineamentis ornatae sunt; f. a cap. b: titulus codicis s. XVII. ex. et „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Sept. 1656,*“ inferius: „*Liber s. Marie in Newburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV.; f. 80': „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*“ s. XIII. ex.; f. a cap. b subtus s. XIII. in. pretium codicis nostri annotatum esse videtur: „*Quinquaginta solidos,*“ in inferiore parte f. 80' legimus sequentes notas eiusdem manus: „*Recepi a magistro G. de Bormont XXI lib. XIII s(ol.) IX d(en.). — Emi epistolas: VI lib., Salomones: LXXVI s(ol.), Machab(eorum): L s(ol.), XII prophetas: LII s(ol.); nepoti suo: XXX s(ol.).*“

F. 1—80'. **(Machabaeorum libri duo cum glossa Rabani Mauri.)** Prologus Rabani primus inc.: „*Domino excellentissimo et in cultu christianae religionis strenuissimo Lodovico regi Rabanus . . . Cum sim promptus animo ad parandum atque serviendum.*“ Prologus alter auctoris glossae inc.: „*Reverentissimo et omni caritatis officio dignissimo Geroldo, sacri palacii archidiacono, Rabanus . . . Memini, me in palacio Vangionum civitatis constitutum tecum habere sermonem.*“ Textui librorum Machabaeorum et glossae argumentum librorum praemittitur. Glossa marginalis ad primum librum f. 2 inc.: „*Inicium libri Machabeorum simile est principio libri Ezechielis prophetae.*“ Expl. f. 55: „*Que sub Vespasiano facta est, anni mille centum duo.*“ Glossa ad librum secundum f. 55 inc.: „*Secundus liber historie Machabeorum, licet brevior sit priori eiusdem operis libro.*“ Expl.: „*Ut in tercia decima die et in quarta decima mensis Adar habite pariter iungentur.*“

Ed. Migne P. L. t. 109 col. 1125—1256.

251.

Chartac. s. XIV. ex. (1378); 191 f.; 28×21 *cm*; 2 col., f. 69'—72': 1 col.; ligat. rec.; littera initialis prima minio et atramento ornata, reliquae rubrae; f. 1, 103 et fol. ad calc. a s. XV. una eademque manus annotavit: „*Liber sancte Marie virginis in Newnburga Clau-*

strali," f. ad calc. a: pars tractatuli mystici in lingua germanica a scriptore f. 69′—72′ s. XIV. ex. exarata, inc.: „*E daz daz di lieb chom in suzzen slaf, do hat vor getan vier wacht.*"

1. F. 1—57. Inc.: „*Ambulans Iesus iuxta mare Galilee vidit duos fratres Petrum et Andream . . . In verbis istis describitur vocacio duorum apostolorum.*" Expl.: „*Oracio bona multe virtutis est. — (R.) Explicit Contractus per manus et non per pedes, bonus et utilis liber, finitus post annunciacionem beate virginis Marie proxima feria 2ª post Letare etc. Explicit* **(Johannes) Contractus (O. F. M.: Sermones de sanctis,** *anno domini 1°3°7°8°.*"

Vide supra cod. 233 (14). — F. 58—60 scriptura vacant.

2. F. 61—66. R. Incipit **sermo** bonus **de corpore Christi (s. Bonaventurae** tributus). Inc.: „*Confiteantur domino misericordia eius et mirabilia eius filiis hominum . . . Istud verbum scribit David propheta, in quo verbo excitat nos.*" Expl.: „*Quere reconciliacionem agni pascalis etc.*"

De hoc sermone vide Bonelli o. c. col. 748.

3. F. 66—67′. R. Incipit alter **sermo de Maria Magdalena.**

Inc.: „*Ipsius est mare . . . Quando artifex ingeniosus vult facere opus precellens.*" Expl.: „*Quia in ea multe virtutes sunt congregate.*"

4. F. 67′—69. **(Sermo in assumptione beatae Mariae virginis.)**

Inc.: „*Hodie magnificata est anima mea . . . Bene id poterat dicere beata virgo, quando ad celum assumpta..*" Expl.: „*Huic beate virgini devote ambulemur, ut eius meritis ad eterna gaudia pervenire mereamur.*"

5. F. 69′—72. **(Tractatuli mystici in lingua germanica.)**

1. F. 69′—70. **(De cognitione Dei et sui ipsius.)**

Inc.: „*Augustinus spricht: Herre gib cze erchennen dich und mich. Dreyer hant weis erchent man got in rechter warheit.*" Expl.: „*Daz wurcht in im stet peleibunde aynung.*"

2. F. 70—70′. R. **(Pseudo-)Dyonisius: Von dreyerlei liecht.**

Inc.: „*Di sel muz haben dreierlai liecht, di da chomen schol in ain lautter erchantnuss gottes.*" Expl.: „*In aynem liecht, da niemant czu chomen mag, als sand Iacob sprichet in der epistel etc.*"

3. F. 71. R. **Von gnaden und irr ursach.**

Inc.: „*Di gnad entsprint in dem herczen des vaters und fleuzzet in den sun.*" Expl.: „*Der wirt pitter, waz got nicht en ist.*"

4. F. 71—71′. R. **Von der hoch der geiste.**

Inc.: „*Daz hochste, da der geist czu chomen mag in disem leib, daz ist, daz er stetichleich wone auzzer all, in all.*" Expl.: „*An seinem geistleichen werch, nicht an seinem wesen.*"

5. F. 72—72′. R. **Von underschaid der geist.**

Inc.: „*Ez ist ain ungeschaffen geist, ain ewiger, daz ist got.*" Expl.: „*Schawte sunder mittel in dem liecht der warheit.*"

6. F. 72'. **(De anima deum diligente.)**

Inc.: „*Die minnend sel schol in got entslaffen.*" Expl.: „*Die engel wundern an irr schön und sprechen: Que est ista, que ascendit de deserto, delic(iis) afflu(ens), innixa super etc.*"

6. F. 73—74. **(Sermo de s. Johanne evangelista.)**

Inc.: „*In medio lapidum ignitorum ambulasti. Eze(chiel) XXXVIII. Previdens propheta deo plenus excellentem gloriam et preconium magnificum.*" Expl.: „*Ut constaret sepultura nec inveniretur sepultus.*"

7. F. 74—75. R. **(Sermo) de sancta Agnete.)**

Inc.: „*Venerunt nupcie agni . . . Sponsus virginum agnus est, inter quas specialiter sponsa Agnes est.*" Expl.: „*Videte, ne me quasi mortuam lugeatis.*"

8. F. 75—76. **(Sermo de s. Agnete.)**

Inc.: „*Tu gloria Ierusalem, tu leticia Israel . . . Gloria laudis et preconium virginis beate et gloriose Agnetis triplici excellencia in verbis istis declaratur.*" Expl.: *Propter deum laudabimur tota die.*"

9. F. 76—77. **(Sermo in conversione s. Pauli.)**

Inc.: „*En dilectus m(eus) l(oquitur) m(ichi) . . . Recolens opus, ineffabilia beneficia divine bonitatis.*" Expl.: „*O altitudo diviciarum, bonitatum et benignitatum dei, quoniam ex ipso et in ipso et per ipsum sunt hec omnia. Ipsi gloria . . .*"

10. F. 77. **(Sermo in festo purificationis beate Marie virginis.)**

Inc.: „*Venerunt michi omnia bona . . . In verbis istis exprimitur materia exultacionis.*" Expl.: „*Ut dicit fidelis anima: Tenuisti manum dex(teram) in voltu t(uo) domine.*"

11. F. 77'—78. **(Sermo in festo s. Petri ad Vincula.)**

Inc.: „*Surge velociter. Act. XII. Dicta hystoria ad litteram nota in verbis propositis tria, scilicet quis loquatur verba ista, cui loquatur et quare loquatur.*" Expl.: „*Post mortem a penis purgatoriis.*"

12. F. 78—79'. **(Sermo in annuntiatione beatae Marie virginis.)**

Inc.: „*Intravit rex in ortum arboribus consitum. Hester VII. Redempcionis nostre gloriosa solempnia sicut ab angelis sunt prenuncciata.*" Expl.: „*Predicacione eius exclusis tenebris ignorancie.*"

13. F. 79—80'. **(Sermo in assumptione beatae Mariae virginis.)**

Inc.: „*Assumptus est sol cum ardore suo. Ecc. (!) Ista verba bene possunt exponi de presenti solempnitate regine celorum, als si ditz ellent geraumt hot.*" Expl.: „*Homo inter illos semper est et fuit.*"

14. F. 81—82'. **(Sermo in feria II. post pascha.)**

Inc.: „*Duo discipuli Iesu. Luc. XXIII°. Quia dominus Iesus hodie fecit sicut magnus et bonus dominus.*" Expl.: „*Sed ait: Hodie mecum eris in paradyso.*"

15. F. 82′—84′. **(Sermo de s. Catharina.)**

Inc.: „*Omnis gloria eius, filie regis, ab intus . . . Verbum illud congrue potest summi ad comendacionem sanctissime Katherine.*“ Expl.: „*Quod duplex oleum nobis precibus eius concedat, qui sine fine vivit . . .*“

16. F. 85—98. R. Incipit **Stimulus amoris.** (Liber perperam s. Bonaventurae tributus, in codice nostro incompletus.)

Inc.: „*Currite gentes undique et admiramini erga vos caritatem dei.*“ Expl.: *Quantacumque penarum affliccione affligaris in hoc mundo, non ad hoc sufficit. Sed infinitum misericors est deus, qui est benedictus, laudabilis et gloriosus . . .*“

Ed. S. Bonaventurae Opera omnia, Lugduni, t. VII 193—234.

17. F. 98—106. R. Sermo **Boniventure (Lignum vitae.)**

Prooemium inc.: „*Christo confixus sum cruci. Verus dei cultor, Christi discipulus, qui salvatori omnium pro se crucifixo perfecte configurari desiderat.*“ Opus inc. f. 98′: „*Expergiscere proinde anima Christo devota et singula, que de Iesu dicuntur, discute.*“ Expl.: „*Hec eciam nunc per crucem tuam petimus obtinere ad laudem sacratissimi nominis tui, cui cum patre et spiritu sancto omnis sit honor . . .*“

Idem opus vide in codice 800 (s. XIV. in., f. 52′ sqq.) bibliothecae nostrae.

Ed. S. Bonventurae Opera omnia, Lugduni, t. VI 403—411, et Quaracchi, t. VIII 68—86.

18. F. 106′—124. R. Anshelmus: **De similitudinibus** (in veritate: **liber, ab Eadmero monacho O. S. B. compilatus.)**

Inc.: „*Voluntas tripliciter intelligitur. Voluntas enim dicitur illud anime instrumentum, quo vult.*“ Expl.: „*Anxius vixi, turbatus exeo, inscius et ignarus.*“

Textus in codice praeiacente brevior est illo, qui in Migne P. L. t. 159 col. 605—708 editus est, idemque et aliter ab hoc differt. Succinctior est collectio „Similitudinum“ in codice 799 (f. 41 sqq.) bibliothecae nostrae, altero dimidio s. XIV. exarato.

19. F. 124—128. R. **Sermo de passione domini.** Incompl.

Inc.: „*Respice in faciem Christi tui. Ps. LXXXIIII. Videtur michi, quod inter cetera membra corporis facies habet 4^or^ condiciones excellentes.*“ Expl.: „*Qui talem honorem contulit supplicio suo. Debemus ergo respicere dirum, asperum . . .*“

F. 128′—130′ scriptura vacant.

20. F. 131—166′. **(Guilelmi de S. Theodorico, abbatis O. S. B., Tractatus de vita solitaria fratribus de Monte Dei dedicatus. L. I et II.)**

Praefatio inc.: „*Domnis et fratribus B. priori H. et B. sabbatum delicatum. Pene inpudenter et plusquam decebat os meum patet ad vos.*“ Tractatus inc.: „*Fratribus de Monte Dei orientale lumen et antiquum illum in religione Egypcium fervorem tenebris occiduis.*“ Expl.: „*In fronte celle semper habeat: Secretum meum michi, secretum meum michi. (R.) Explicit epistola beati Bernhardi abbatis ad fratres Carthusienses de Monte Dei.*“

Ed. Migne P. L. t. 184 col. 307—351. Liber III. in codice praeiacente deest.

De auctore huius tractatus, qui medio aevo ut in codice nostro et in codice Berolinensi a Rose o. c. II 1 p. 193 (n. 364) descripto s. Bernhardo tribuebatur, temporibus novissimis Guigoni, priori quinto Carthusiae Maioris, ascriptus est, vide Grabmann, Die Geschichte der scholastischen Methode, II 108 sqq.

21. F. 167—184. **(Soliloquium s. Bonaventurae.)**

Prologus inc.: „*Flecto genua mea ad patrem domini mei Iesu Christi.*" Opus inc. f. 167': „*Dic queso, o homo, si post devotam invocacionem divine magnificencie.*" Expl.: „*Siciat caro mea, donec intrem in gaudium dei mei, qui est trinus et unus, benedictus . . .*"

Ed. S. Bonaventura, Opera omnia. Lugduni, t. VII 105—125 et Quaracchi, t. VIII 28—67.

22. F. 184—185'. **(Honorii Augustodunensis libellus:) De libero arbitrio.**

Dedicatio inc.: „*Gotiscalcho, fide et opere sudanti in sancto proposito, verbo et exemplo gregi Christi proposito (!), Honorius.*" Opusculum inc.: „*Qui aliquam questionem solvere laborat, in primis oportet, ut radicem unde surgit agnoscat.*" Expl.: „*In vera beatitudine sine fine requiescunt.*"

Ed. Migne P. L. t. 172 col. 1223—1226.

De auctore et hoc opusculo eius vide Endres, Honorius Augustodunensis, 79 sq.

23. F. 185'—187. **(Sententiae sanctorum patrum de libro arbitrio et de gratia.)**

Inc.: „*Isidorus de libero arbitrio et gracia dei. — Arbitrium est voluntas libere potestatis.*" Expl.: „*Potestas servandi rectitudinem voluntatis propter ipsam rectitatem.*"

Ed. Migne P. L. t. 172 col. 1226—1230.

Sequitur (f. 187—188) sub titulo rubro: „Allocucio legati" initium dialogi „Inevitabile" Honorii Augustodunensis de praedestinatione et de libero arbitrio inc.: „*Fratres, in domo dei cum consensu ambulantes, sunt pro tua salute oracioni instantes.*" Cf. editionem Migne P. L. t. 172 col. 1197—1198.

F. 187—188'. R. Questio de incarnacione Christi (ex Honorii Augustodunensis Libello octo quaestionum de angelis et homine, cap. II., sumpta). Inc.: „*Quia rationabiliter est probatum, ruinam angeli non fuisse causam creacionis hominis.*" Vide editionem in Migne P. L. t. 172 col. 1187—1188.

24. F. 188'—191'. (Tractatus mysticus in lingua germanica: **Deu schul dez geistes.**)

Inc.: „*Der Mensch, der dů chunst aller chunst erchennen wil unde den chrafft aller chreft pesiczen wil.*" Expl.: „*Deu geitichait deines aigen willen macht dich unvert meiner gotleicher gehaim. Daz puchel haizzet: Deu schul dez geistes . . . Nu geb got, daz iz an unz volchomelich gewaricht werd zu ainem ewigen lob unde zu trost lembtigen unde den toten.*"

252.

Membr. alteri dimid. s. XII., f 215′ s. XIII. in.; 215 f.; 28·3×19 *cm*; ligat. antiqua lign. corio pruno obducta et lineis impressis ornata, s. XV.; litterae initiales maiores f. 1. 2′ et 3′ cum ornamentis in rubeo et nigro colore penna delineatis, reliquae rubrae; f. 116′ in margine inferiore caput viri penna delineatum, s. XII.; tegum. ant. a in schedula pergam. agglutinata titulus codicis, s. XVI. in.; tegum. ant. b et tegum. post. a: fragmenta missalis cum neumatibus, s. XIV. in.; f. 1 et 119 una eademque manus 2. quadr. s. XV. annotavit: „*Liber s. Marie in Newnburga Claustrali;*“ f. 116′ et 215: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*“ s. XIII. ex.; fol. a cap. a et fol. ad calc. a excisa sunt.

1. F. 1—215. **(Ruperti abbatis Tuitiensis O. S. B. De officiis divinis per anni circulum libri XII.)**

R. Ad venerabilem ęcclesię Ratisponensis episcopum Chunonem epistola Rv̊tperti pro libro De officiis divinis. Inc.: „*Primitias frugum terrę, quam dominus dedit michi.*“ Prolog. inc. f. 2′: „*Ea, quę per anni circulum ordine constituto in divinis aguntur officiis.*“ Opus inc. f. 3′: „*Septem canonicas horas diei non licet a quoquam, qui in conspectu dei vacuus.*“ Expl.: „*Quanto occultior pugna, tanto difficilior victoria.*“

Ultimum caput in codice nostro deest.

Cf. editionem Migne P. L. t. 170 col. 9—331.

2. F. 215′. **(Catalogus bibliothecae canonicorum regularium Claustroneoburgensium s. XIII. in.)**

Ed. Zeibig, Archiv f. Kunde öst. Geschichtsquellen, II 282 sq. et Gottlieb. Mittelalterliche Bibliothekskataloge Österreichs, I 92 sqq.

253.

Membr. s. XII. ex. (manui. quae f. 1—40 scripsit. f. 1—77 codicis nostri 220 debemus): 162 f.; 28·2×18·5 *cm*; lig. rec.; litterae initiales communes rubro et caeruleo colore pictae sunt, maiores f. 1, 7, 30′, 51′, 52. 75, 102, 116 et 136 ornamenta et figuras in variis coloribus exhibent; f. 7 imago in initiali A totum fere folium tegente Rupertum abbatem Tuitiensem librum scribentem repraesentans; fol. a cap. b et fol. ad calc. a: bibliothecarius canoniae Claustroneoburgensis Patritius Achinger s. XVII. ex. libros codicis enarrat; f. 1. 71 et 162′ una eademque manus 2. quadr. s. XV. notavit: „*Liber s. M(arie) in Newnburga Claustrali;*“ f. 137: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo;*“ in fol. ad calc. a in fine registri ad librum Theodorici Paderbrunensis: De oratione dominica Eugenius Pürcklbauer, s. XVIII in. bibliothecarius canoniae Claustroneoburgensis, memoriae prodit: „*Hunc tractatum Theodorici adhuc ineditum anno 1718 misi R. P. Bernardo Pez, bibliothecario Mellicensi, qui hunc ipsum tractatum cum aliis ex variis bibliothecis Austriae, Bavariae, Sueviae etc. acquisitis ac in itinere suo litterario collectis opusculis typis vulgabit.*“

1. F. 1—7. (Registrum capitulorum commentariorum Ruperti abbatis Tuitiensis in Numeros, Deuteronomium, in libros Iosue, Iudicum et in librum Ruth.)

2. F. 7—51'. R. Incipit **tractatus domni Rudberti abbatis in librum Numeri.**

Inc.: „*Apertum in Apokalypsi Iohannes librum accipit, ut devoret illum.*“ Expl.: „*Prevaricatores autem corruent in illis.*“

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 837—918.

3. F. 51'—102. (**Ruperti abbatis Tuitiensis commentariorum in Deuteronomium libri duo.**)

Inc.: „*Liber iste Deutronomium, id est secunda lex, inscribitur.*“ Expl.: „*Veniam a te et spiritu tuo Moysi duce vel habitatore Christo petimus.*“

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 917—1000.

4. F. 102—116. (**Ruperti abbatis Tuitiensis commentarii in librum Josue.**)

Inc.: „*Septem peryochis in Pentatheuco Moysi recapitulatam tractavimus passionem Christi filii dei.*“ Expl.: „*Vel agitur, quid cęleste imperium.*“

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 999—1024.

5. F. 116—136. (**Ruperti abbatis Tuitiensis commentarii in librum Judicum.**)

Inc.: „*Post mortem Iosue consuluerunt filii Israel dominum . . . Liber iste idcirco Iudicum nuncupatur, eo quod de illis conscriptus est, qui iudicaverunt Israel.*“ Expl.: „*Recte et oportune congemiscit dicens: Quia in diebus illis non erat rex in Israel.*“

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 1023—1060.

6. F. 136—137. (**Ruperti abbatis Tuitiensis commentarii in librum Ruth.**)

Inc.: „*In diebus unius iudicis, quando iudices preerant in Israel . . . Librum hunc Hebrei in librum Iudicum conpingunt.*“ Expl.: „*Cuius opera miris preconiis predicantur.*“

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 1057—1060 in capitibus XXVIII et XXIX commentariorum Ruperti in librum Judicum.

7. F. 137'—159'. (**Beati Lanfranci O. S. B. de corpore et sanguine domini adversus Berengarium Turonensem disputatio.**)

Inc.: „*Lanfrancus misericordia dei catholicus Beringero catholice ęcclesię adversario. Si divina pietas cordi tuo inspirare dignaretur.*“ Expl.: „*Verus est eius sanguis, quem potamus.*“

Idem opus vide in codice nostro 218 (2).
Ed. Migne P. L. t. 150 col. 407—442.

8. F. 159'—163. R. **Scriptum Theodorici Pater-Brunnsis canonici: De oratione dominica,** quod ob memoriam et honorem Immadi venerabilis episcopi instinctu reverendi sacerdotis Reinboldi per gratiam sancti spiritus edidit.

Inc.: „*Patrem misericordię nostrum esse patrem cum rationibus, tum auctoritatibus utrisque sanctę et reverenter suscipiendis evidentissime conprobatur.*“ Expl.: „*Quicquit hic petimus, efficiatur veritas.*“

Ed. Bernardus Pez, Thesaurus anecdot. II 1 col. 57—68 et Migne P. L. t. 147 col. 333—340.

Theodoricus, canonicus **Paderburnensis,** c. annum 1079 in monumentis historicis apparet. Im(m)adus, cuius memoriae laudatum opusculum dedicavit, annis 1051—1076 Paderburni episcopalem cathedram tenuit. Vide Fabr.-Mansi VI 228, Jöcher IV 1099 et Gams o. c. 300.

254.

Membr. s. XII. ex., f. 240′ supra rasuram s. XIV. in. exaratum; 240 f.; 29·5×19·6 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae; tegum. ant. b: in schedula membr. agglutinata titulus codicis, s. XVI. in.; fol. a cap. b et fol. ad calc. a fragmentum operis grammaticalis, s. XIII. ex.; f. 1. 110 et 240′ una eademque manus 2. quadr. s. XV. annotavit: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga Claustrali;*“ f. 1.: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 11. Sept. 1656.*“

F. 1—240. R. Incipit epistola Rodberti ad Fridericum Coloniensem archyepiscopum. Epistola dedicatoria inc.: „*Ut tu quoque, o venerabilis archypresul Coloniensis Friderice, persentis et expressum in scripturis veritatis exemplum predocet.*“ F. 2′: R. Incipit **(Ruperti abbatis Tuitiensis) expositio in Apocalypsyn.** Opus inc.: „*Apokalipsis Iesu Christi. Cum tota libri series greco sermone conscripta fuerit.*“ Expl.: „*Et scismata in nobis non sint per gratiam qua sumus salvati. Amen.*“

Ed. Migne P. L. t. 169 col. 825—1214.

255.

Membr. s. XII. ex. (f. 155 excepto, quod scripturam humanisticam s. XV. ex. ostendit); 155 f.; 31·5 × 20·5 *cm*; ligat. rec.; initiales maiores f. 1′, 2, 9, 32 et 106 ornamentis et figuris varie pictis decoratae sunt, reliquae flavo vel rubro colore exaratae sunt; fol. a cap. b: fragmentum lectionarii, s. XIV. ex.; fol. 1 est fragmentum codicis paulo ante nostrum inchoati et praefationem M. Aurelii Cassiodori historiae ecclesiasticae sic dictae tripartitae (ed. Migne P. L. t. 69 col. 879 sqq.) continet (cf. ms. 695 bibliothecae canoniae Claustroneoburgensis ultimi quadr. s. XII.); notata fol. 1: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*“ s. XIII. ex. et „*Liber sancte Marie in Neunburga,*“ 1. quadr. s. XIV.; f. 86′: „*Liber s(ancte) M(arie) in Newnburga Claustrali,*“ 2. quadr. s. XV.; f. 155′: fragmentum processus canonisationis s. Leopoldi, in quo de examinatione testis 199. die 27. Jun. 1473 legimus (cf. ms. bibliothecae canonicorum Claustroneoburgensium 717 f. 162 et ms. tabularii eorundem, signatum „Neue Rapulatur F. 19 Nr. 1“ f. 227, quod ms. eandem manum monstrat ac fragmentum; inter fol. 80 et 81 iam s. XV. unum folium excisum est; f. 155 bibliothecarius Patritius Achinger anno 1697 titulos operum codicis annotavit.

1. F. 1'—106. R. **Liber Rodberti abbatis Tubiciensis (!) in Exodum.**

Argumento singulorum capitulorum commentariorum Ruperti abbatis Tuitiensis in Exodum et Leviticum allato inc. f. 9: „*Qua causa vel quo ordine intraverit Israel in Egiptum.*" Expl.: „*Ab eis, quibus tribuit, ipse exacturus est.*"

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 565—744.

In codice nostro pars maxima capitis 45. et caput 46. libri tertii necnon initium 1. capitis libri quarti desunt, quia inter f. 80 et 81 unum folium excisum est.

2. F. 106—155. R. Incipit **expositio domini Rodberti abbatis in Leviticum.**

Inc.: „*Liber iste hebraicę Vagecra, grece Leviticus, latine Ministerialis dicitur.*" Expl.: „*Sic odiendo animam suam in vitam eternam custodiat eam. Amen.*"

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 743—836.

256.

Membr. s. XII. (c. a. 1180; eadem manus scripsit codices nostros 197, 217, 226, 246 f. 1—80 et 257 f. 42—138'); 158 f. (f. 158' tegumento post. a agglutinatum est); 32·9×22·7 *cm*; 2 col.; ligat. antiqua lignea corio fusco, figuris impressis (pardi et liliae heraldicae) ornato obducta, s. XIV.; litterae initiales rubrae, complures figuris et ornamentis penna delineatis decoratae (f. 1, 2, 3, 20, 43, 65', 91, 115 et 139'); tegum. ant. a: sub margine ferrea in schedula membr. titulus codicis, s. XVI. in.; tegum. ant. b: probationes pennae s. XII. et inscriptio: „*Can. reg. Claustroneoburg. bibliothecae iure inscriptus 9. Iulii 1656;*" f. 1 et 88: „*Liber sancte Marie virginis in Newburga,*" s. XV. 2. quadr.; f. 158: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo.*" s. XIII. ex., et: „*Liber sancte Marie in Neunburch. Pilgrini scripta, manus eius sit benedicta.*" s. XIII. ex., necnon probationes pennae eiusdem saeculi.

F. 1—2. R. Epistola Rodberti abbatis Tuciensis ad abbatem coenobii Sigebergensis Chunonem, qua de causa hoc opus in Iohannem evangelistam aggressus sit.

Inc.: „*Meditatus sum nocte cum corde meo . . . Pater mi, Chuno, venerande et memoria digne abba cenobii Sigebergensis.*" Expl.: „*Cum humana racio non prebet experimentum.*"

F. 2—3. R. Incipit prefacio eiusdem apologetica in evangelium Iohannis apostoli et evangeliste.

Inc.: „*Discipulus, quem diligebat Iesus . . . Verum eidem dilectori suo testimonium peribet in evangelio suo.*" Expl.: „*Continuatio quoque littere subveniat.*"

F. 3—158. Incipit **commentum domini Rudberti abbatis in evangelium Iohannis apostoli et evangeliste.**

Inc.: „*In principio erat verbum. Ecce veritas, quę de terra orta est, carnem de virgine assumens.*" Expl.: „*Prenuntians spiritus prophetię.*"

Ed. Migne P. L. t. 169 col. 201—526.

257.

Membr. s. XII. (c. a. 1180; eidem scriptori, qui f. 42—138′ huius codicis exaravit, codicem 256 aliosque libros, quos supra notavimus, debemus); 32·9×22 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, in f. 1, 20′. 39. 64′. 89, 108′ et 125′ cum ornamentis penna delineatis; f. 75′: „*Liber sancte Marie in Newburga*,“ 2. quadr. s. XV.

F. 1—138. R. Incipit **liber octavus (usque ad decimum quartum commentariorum) domni Rv̊dberti abbatis in ęvangelium sancti Iohannis apostoli et evangelistę.**

Inc.: „*Agones domini nostri Iesu Christi legentibus nobis intelligentia opus est.*“ Codex noster expl.: „*Ecce enim hunc solum librum, qui ab hoc discipulo scriptus* . . .“

Ultima verba libri XIV. desunt, quia codex praesens in fine mancus est.

Ed. Migne P. L. t. 169 col. 525—825.

258.

Membr.; f. 1—144 s. XII. ex., f. 144′ ultimo quadr. s. XIII. scripta (manus, quae f. 1—144 codicis huius scripsit, apparet et in f. 1—185′ codicis 707 necnon in codice 203, quem totum exaravit); 144 f.; 30·3×21·1 *cm*; 2 col.; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, inter quas maiores f. 11, 29′, 53′, 77′, 96′ et 128 cum ornamentis et figuris penna delineatis, partim in campo rubro; fol. a cap. b et fol. ad calc. a: fragmentum breviarii, s. XIII. ex.; f. 1: „*Can reg. Claustroneoburg. bibliothecae inscriptus 9. Octob. 1655,*“ in margine infer. eiusdem folii: „*Liber sancte Marie in Newburga Claustrali.*“ 2. quadr. s. XV.; f. 144: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*“ s. XIII. ex.; f. 144′: probationes pennae s. XIII. ex. et s. XIV. in.

1. F. 1—53. **(Ruperti abbatis Tuitiensis in Isaiam prophetam commentariorum libri II.)**

Praemisso argumento capitulorum opus f. 11 inc.: „*Omnis anima, quę Christum diligit, Ysaie prophete aurem libenter apponit.*“ Expl. „*Adeo non deus recens est hic deus noster.*“

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 1271—1362.

2. F. 53′—77′. **(Ruperti abbatis Tuitiensis in Ieremiam prophetam commentarii.)**

Inc.: „*Quinte etatis seculi crepusculum Ieremie prophete vaticinium est.*“ Expl.: „*Deinde autem per Babylonem dicendo: Filia Babylonis misera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam.*“

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 1363—1420.

3. F. 77′—112. **(Ruperti abbatis Tuitiensis in Ezechielem prophetam commentariorum libri II.)**

Inc.: „*Hac mundi etate quinta, quam precedenti volumine sumus ingressi.*" Expl.: „*Videbimus deum deorum in Syon.*"

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 1419—1498.

4. F. 112—128. **(Ruperti abbatis Tuitiensis in Danielem prophetam commentarii.)**

Inc.: „*Aperiente Christo. cuius in hoc opere misteria querimus.*" Expl.: „*Inopem animum parva recreacione reparantes.*"

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 1499—1536.

5. F. 128—144. **(Ruperti abbatis Tuitiensis in quatuor evangelia commentarii.)**

Inc.: „*Sexta mundi etate dei filius de virgine nascitur.*" Expl.: „*Maria, inquiens, optimam partem elegit, que non auferetur ab ea.*"

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 1535—1570.

6. F. 144'. **(Calendarium in versibus memorialibus, sic dictum Cisiojanus.)**

Inc.: „*Cisio Ianus e Va Seve vendicat oct Feli Marcel*
Prisca Fab Ag Vincen Ti Paulus nobile lumen."

Expl.: „*December Barba Nico Marique Dama Lucie*
Venit ab inde Thomas modo nat Steph Io pu Thomas Sil."

Alia manus ultimo quadr. s. XIII. verba abbreviata calendarii supra vel iuxta ipsa solvit et infra Cisiojanum addidit:

„*Post nonas Martis, que sit nova luna, require.*
Bis septem numerato die ibi pasca patebit."

De Cisiojano Grotefend scribit in operibus suis: Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit, ed. prima t. 1 p. 24 sq.; Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit, ed. tertia p. 20 et Chronologie des deutschen Mittelalters und der Neuzeit in Meister, Grundriß der Geschichtswissenschaft, ed. prima t. 1 p. 300 sq.

259.

Membr. s. XII. ex. (manui. quae f. 1—95 huius codicis scripsit, occurrimus in sequentibus codicibus bibliothecae nostrae: 209 f. 1—54, 706 f. 88—113' et 949. libratori, qui f. 96—211 codicis 259 exaravit inter codices nostros cod. 212, f. 107—127 cod. 246, f. 98'—100 cod. 622, cod. 671 necnon f. 114—188 cod. 706 debemus); 211 f.; 30·8×22 *cm*; ligat. rec.; litterae initiales rubrae, quarum maiores ut f. 1, 19, 33, 47', 49, 59', 70', 79', 80, 90, 110 et 120 cum ornamentis, partim et cum figuris penna delineatis; f. a cap. b: fragmentum operis medicinalis therapeutici. s. XIII. med.; f. ad calc. a: fragmentum operis de festivitatibus christianis s. XIII. in. in Gallia exarati; f. 1 et 110: „*Liber s. Marie in Neu(u)burga Claustrali,*" 2. quadr. s. XV.; f. 211': „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Al(bertus) Saxo,*" s. XIII. ex.

F. 1—211'. R. a duabus aliis manibus s. XII. ex. et s. XIII. in. appositum: **Růdberti abbatis (Tuitiensis explanationes) super prophetas minores.**

Inc. praefatione explanationum in Michaeam prophetam, quae orditur: „*Micheas sextus in ordine XII prophetarum.*" Opus inc.: „*Verbum domini, quod factum est ad Micheam prophetam Morastîten . . . Verbum domini, quod descendere consuevit ad prophetas.*" Expl.: „*Veniens manifestus, qui quondam venit occultus.*"

Ed. Migne P. L. t. 168 col. 439—836.

260.

Membr. s. XII. ex. (f. 175 s. XIII. in.); 175 f.; litterae initiales communes usque ad fol. 130 rubrae, dehinc flavae, litterae initiales maiores f. 1, 7, 8, 46', 68, 86, 102 et 121' cum ornamentis rubri vel flavi coloris, partim in campo varii coloris, maxima ex parte tantummodo adumbratis; ligat. lignea pruno corio, quod variis ornamentis et figuris (i. a. cervi et insignium canoniae Claustroneoburgensis decoratum est, obducta. alter. dimid. s. XV.; tegum. ant. a: in schedula pergamena agglutinata titulus codicis, s. XVI. in.; tegum. ant. b: „*Can. reg. Claustroneoburgensi bibliothecae iure inscriptus 12. Aug. 1656;*" f. 1 et 107: „*Liber sancte Marie in Newnburga Claustrali,*" 2. quadr. s. XV.; f. 102: „*Liber sancte Marie in Niwenburga. Albertus Saxo custos librorum et dominarum,*" s. XIII. ex.; f. 175: „*Liber sancte Marie in Neunburch,*" s. XIII. ex.

1. F. 1. R. Epistola Rudberti Tuiciensis abbatis ad Chůnonem Sigbergensem abbatem.

Inc.: „*Cuicumque fideli animę, dum verbo incarnato quodlibet inpendit officium pietatis.*"

F. 2—7. Registrum capitum operis sequentis.

F. 7—8. R. Incipit prologus Rudberti abbatis in Genesim.

Inc.: „*Facies Moysi, cum ubique ex collocutione dei splendida sit.*"

F. 8—175. R. Incipit **Rudberti (Tuitiensis abbatis) explanatio in Genesim.**

Inc.: „*Scripturarum omnium vertex sublimis, liber Geneseos, sic incipit.*" Expl.: „*Ibi mausoleum eius hodieque cernitur.*"

Ed. Migne P. L. t. 167 col. 193—566.

In margine inferiore f. 175 versus scriptoris foliorum 127'—175:

„*Scriba petit codicis presentis, lector ut omnis*
Adiuvet hunc precibus, votis deus annuat huius.

2. F. 175. **(Constitutio ficticia, Carolo Magno supposita, de expeditione Romana.)**

Inc.: „*In nomine sancte et individuae trinitatis Karolus . . . Si predecessorum nostrorum morem sequimur, non solum presentibus, sed et succedentibus subvenire nitimur.*" Expl.: „*Hernustus notarius ad vicem Lutwardi cancellarii recognovi.*

Data VIII. idus iunii anno ab incarnat(ione) d(omini) n(ostri) I(esu) Ch(risti) DCCXC, regni autem eius XXII. ante consecrationem. Actum Wormatie feliciter. Amen."

Editionem vide M. G. L. L. II 2 p. 3 sq. et Migne P. L. t. 97 col. 671 sqq. De re vide Böhmer-Mühlbacher, Regesta imperii I (Innsbruck 1889) p. 114 sq.

Indices.

I.

Conspectus aetatis codicum.

(Quando numerus anni vel annorum exarationis alicuius codicis constat, idem numero codicis intra uncos adicitur.)

Saeculum XI.:

229.

Saeculum XII.:

1, 5, 7, 9, 17, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 39, 40, 160, 161, 162, 183, 185, 195, 197, 202, 203, 206, 207, 209, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 223, 226, 227, 231, 232, 235, 237, 242, 245, 246, 248, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260.

Saeculum XIII.:

8, 13, 15, 18, 84, 85, 86, 87, 89, 101, 102, 119, 145, 149, 153, 156, 164, 166, 167, 190, 239, 243, 244, 247, 249, 250.

Saeculum XIII.—XIV.:

73, 79, 191.

Saeculum XIV.:

2, 3, 4, 12 (1384), 16, 50, 71, 83, 88, 96 (1320), 98, 99, 100, 110, 111, 122, 123, 126, 131, 138 (1372), 140, 141, 142, 143, 148, 155 (1396), 165, 168 (1390—1391), 169, 172, 173, 174, 175, 178, 179, 180, 186, 192, 196 (1365), 198, 200, 201, 204 (1367), 208, 210, 221, 224, 228, 230 (1393), 234 (1372), 236 (1390), 238 (1367), 240 (1367), 251 (1378).

Saeculum XIV.—XV.:

74, 241.

Saeculum XV.:

6, 10 (1404), 11 (1427), 14 (1401), 23 (1401), 24 (1402), 27, 33, 34 (1427), 35, 36, 37, 38, 41 (1414), 42, 43, 44 (1424), 45 (1424), 46 (1424), 47 (1426), 48, 49 (1452), 51, 52, 53, 54, 55 (1444), 56 (1433), 57 (1432), 58, 61 (1454), 62, 63, 72 (1452), 75 (1477), 76, 77, 78, 80, 82 (1433), 90, 91, 92, 93, 94, 95, 97 (1427—1429), 103, 104, 105, 106 (1423), 107, 108, 109, 112, 113, 114 (1421), 115, 116 (1422), 117 (1426), 118, 120 (1428), 121, 124, 125, 127, 128, 129, 130 (1491), 132 (1442), 133 (1452), 134 (1452), 135 (1404—1405), 136 (1404—1405), 137, 139, (1428), 144, 146 (1428), 147 (1464), 150, 151, 152 (1459), 154, 157 (1454), 158, 159, 163, 170, 171, 176, 177, 181, 182, 184, 187 (1458), 188, 189, 193, 194, 199, 205 (1405), 211, 225 (1435), 230 b (1473), 233 (1462; 1428).

Saeculum XVI.:

59, 65, 66 (1515), 67, 68, 70, 222 (1508).

Saeculum XVII.:

60 (1659), 64 (1643), 69.

Saeculum XVIII.:

81, 130A.

II.
Index initiorum.

A.

A a a, domine deus, ecce nescio loqui . . . Quia contra tria praedicatoribus et praelatis necessaria 13 (2).

A a a, domine deus, ecce puer sum, nescio loqui. Unde ergo mihi tam superba praesumptio 244 (3).

A a: Ier. I c, XIV d; Ioel I f. Aamon: II Paralip. 156.

A bono et superbono creatore omnium deo 44.

A Corintho, civitate metropoli Achaiae regionis 248 (1).

Aaron. Quod Aaron sacerdotium approbatur dist. XXII.: Sacrosancta 96 (2).

Aaron. Quod iubet Aaron, inaures demi ab auribus uxorum et filiarum 137.

Aaz: apprehendens vel apprehensio 3 (3), 143 (3), 243 (2).

Ab eo, quod scriptum est: In principio erat verbum 26, 27.

Ab hoc tota intentione studeas, ut non habeas oculos nequam, 205 (7).

Ab occultis meis munda me . . . Illa verba sunt prophetae David et petit duo 194 (10).

Abbas et doctor mellifluus beatus pater noster Bernhardus destituti hominis per devia vitiorum 179 (18 [5]).

Abel. Libro De civitate dei capitulo 1.: Natus est post Cain Abel 23.

Abigens dicitur proprie, qui pecora a pascuis et armentis subducit abigendo 134 (2), 198 (2).

Ac si dicat internuntiis 158 (3).

Accepi litteras tuas, intelligo, desiderantem te mei esse 206 (3).

Accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis putas est maior . . . Quod saepe monui, nunc observandum est 193 (4 [64]).

Accessorium XLII. in ordine regularum. Naturam regulae iuris civilis, ut videbis, super glossa 121 (2).

Accidit in Anglia. Erat quidam monachus, qui in se malus erat 131 (7).

Accingimini et estote filii potentes . . . Haec sunt verba Iudae Machabaei, qui erat princeps militiae 204 (2 [11]).

Accipe, carissime frater, et hoc sententiarum munus 155 (4).

Accipe nunc iam etiam de me ipso 219 (11).

Accipite et comedite . . . Dum ater infernalis fera videt Christum natum descedentem 204 (2 [31]).

Accipite spiritum meum . . . Gregorius Nazianzenus in quodam sermone, quem fecit de ista festivitate 204 (2 [7]).

Ad commendationem autem operis Hieronymus praemittit huic operi prologum 191 (3).

Ad decorem sponsae, i. e. ecclesiae, post legem naturalem secuta est Mosaica 89.

Ad denuntianda sanctae Elisabeth digna praeconia 131 (10).

Ad episcopum et capitulum communiter pertinet collatio praebendae 112 (3).

Ad evidentiam illius glossae, quae incipit: „Huius libri", nota 90.

Ad evidentiam praemitto quatuor: primo quod multi illustres doctores commentatores scripserunt super isto volumine 109.

Ad futurae rei memoriam. Pastor bonus diligens, operosus et pervigil, oves suas errabundas, devias, ne lacerentur 204 (18).

Ad honorem illius, cuius sunt opera inseparabilia, sanctae et individuae trinitatis 225 (19).

Ad laudem dei et confessionem verae fidei 230 (1 [70]).

Ad laudem et gloriam altissimi institutionisque divinissimi sacramenti eucharistiae honorem 82 (6).

Ad laudem Iesu Christi pro instructione iuvenum fratrum ordinis Praedicatorum 179 (14).

Ad nostrum, qui desideranter in votis gerimus, ut fides catholica 172 (8 [2]).
Ad omnipotentis dei laudem, cum saepe recitantur miracula sanctorum 131 (7).
Ad perpetuam rei memoriam. Ad providam circumspectionem sedis apostolicae pertinere dinoscitur, inter ecclesiasticas personas litigiorum amputare materiam 204 (23).
Ad perpetuam reï memoriam. Excommunicamus et anathematizamus omnes ex parte dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti . . . omnes haereticos, Gàzarios, Patarenos 204 (20).
Ad perpetuam rei memoriam . . . Ratio recta non permittit, ut innocentes a nocentibus iudicentur 204 (19).
Ad perpetuam rei memoriam. Regularem vitam professis sic expedit, omnem inquietudinis et turbationis materiam 204 (21).
Ad providam circumspectionem sedis apostolicae pertinere dinoscitur, inter ecclesiasticas personas litigiorum amputare materiam 204 (23).
Ad recolendam crudelissimam et inhumanam mortem, quam passus est gloriosus apostolus 82 (7 [20]).
Ad te levavi 69 (4).
Ad te levavi oculos meos . . . Prosunt nonnunquam supplicia et tribulationum sarcinis 200 (2 [3]).
Ad te manum meam extendo 215 (17).
Ad verae igitur et ad aeternae beatitudinis gaudia 230 (1 [71]).
Adae peccatum, quae conveniens aboleret victima? 248 (3).
Adam figuram Christi gestavit 209 (18).
Adam protoplastus et colonus paradisi 209 (17).
Admoneo, fratres, in conspectu dei timore vestro 215 (3).
Adorate deum omnes angeli eius 69 (12).
Advenae latine, grece dicuntur proselyti 246 (2).
Adventum domini recolentes, scientes, eum venisse in carne 233 (13).
Adventus Christi agitur per quatuor hebdomadas 233 (12).
Adventus domini per quatuor septimanas agitur 131 (1).
Adversus daemonum nequitiam, quae dominus arma nobis ostendit 215 (4).
Adversus Pelagianos, qui dicunt, Adam 223 (2).
Aetas nostri temporis brevis non senescit 79 (1).
Aethiopiae: tenebrae vel caliginis 209 (11).
Afferte domino, filii dei . . . Vobis dicitur, novitii, attendite, si cupitis 246 (8).
Agnus Christus, de quo Iohannes dicit: Ecce agnus dei 193 (4 [13]).
Agones domini nostri Iesu Christi legentibus nobis 257.
Ait ergo: origo enim vera, nec enim assumptio originis, quae non veritatem naturae perimit. Placentinus defecit, qui plus contulit legibus 119 (7).
Aleph: mille vel doctrina 209 (15).
Aleph. Quomodo sedet sola civitas . . . Deplorat propheta ruinam perversi populi 214 (2).
Alius inquit: in sanctis eius, alius inquit: in sanctificatione eius 200 (2 [4]).
Alleluia. Qui confidunt in domino . . . Redemptor, o Christe, caeli ac terrae 32.
Aller weistum ist von unserm herren got 4 (2), 51 (1).
Alma redemptoris mater 64 (16—18), 69 (2).
Alpha et o, unum in essentia et trinum in personis 97.
Amantissimo patri domino Innocentio summo pontifici frater Bernhardus Claraevallensis vocatus abbas . . . Oportet ad vestrum referri apostolatum pericula quaequae 204 (28).
Amantissimo patri et domino dei gratia summo pontifici Eugenio Bernhardus Claraevallensis vocatus abbas . . . Auditum est in terra nostra 161 (4).
Amantissimo patri et domino Innocentio summo pontifici frater Bernhardus Claravallensis vocatus abbas . . . Necesse est, ut veniant scandala, necesse est, sed non suave 204 (26).
Ambulans Iesus iuxta mare Galilaeae . . .

In verbis istis describitur vocatio duorum apostolorum 233 (14), 251 (1).
Ammonius quidam Alexandrinus a magno studio 149 (2).
Angelorum nomen est officii non naturae 193 (4 [63]).
Angelorum quippe et hominum naturam ad cognoscendum se dominus condidit 193 (4 [62]).
Angustias cordi tuo, domine Iesu, indicabat sudor 169 (1).
Anima mea in angustiis posita est 194 (2).
Animal illud, quod in Ioannis Apocalypsi 200 (2 [16]).
Annas et Caiphas et Somne et Dathan, Gamaliel . . . et reliqui Iudaeorum venerunt ad Pilatum 151 (2).
Anno creatione mundi, sive ab Adam quinto millesimo ducentesimo minus uno anno; secundum metrum 127 (1).
Anno domini MCCCCXXII° fit congregatio principum Nůrnbergae 127 (1).
Anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo quinto. Magister Stephanus Parisiensis haec ventura praedixit 127 (4).
Anno igitur ab urbe Roma condita septingentesimo quinto per Gaium Iulium Romanum incepit imperium 127 (1).
Anno nativitatis (domini) MCCCLXXVI., die Mercurii, XXX. mensis ianuarii . . . ego Wilhelmus Hombork, decretorum doctor . . . conclusiones sive determinationes infra scriptos quorundam dubiorum . . . coepi colligere 120.
Anno nativitatis eiusdem (domini) millesimo quadringentesimo tricesimo tertio . . . in domo habitationis venerabilis patris ac domini, domini Sigismundi praepositi et archidiaconi ecclesiae Salczburgensis 225 (7).
Anno tertio Ioachim . . . Liber Danielis dividitur in tres partes, in partem prooemialem 175 (6), 177 (2).
Anselmus de conceptu virginali: Decebat, ut illius conceptus fieret de matre purissima 179 (13).
Ante inceptionem libri Ecclesiastici, quem domino concedente intendo legere 171 (2).
Ante omnia, fratres carissimi, diligatur deus, deinde proximus . . . Consequenter, ut cognoscatis, in quibus et quantum eidem sanctae regulae 225 (27).
Ante omnia, fratres carissimi, diligatur deus, deinde proximus . . . Quia mandata dei non sunt relinquenda propter mandata hominum 221 (3), 228 (1).
Ante omnia, fratres dilectissimi, diligatur deus, deinde et proximus, quia ista sunt praecepta principaliter nobis data. Operentur a mane usque ad sextam 79 (3), 221 (1).
Antequam ad textum vel glossam primam descendam, est sciendum 108.
Antequam formarem te in utero . . . Constat, quod beata virgo excellentior fuit, quam sanctus Ioannes 179 (12).
Aperiente Christo, cuius in hoc opere 258 (4).
Aperti sunt caeli . . . In verbo proposito ab Ezechiele dicto possunt notari quatuor causae libri Ezechielis 175 (5), 177 (1).
Apertum in Apocalypsi Ioannes librum accepit 253 (2).
Apocalypsis Iesu Christi . . . Cum tota libri series graeco sermone conscripta fuerit 254.
Apocalypsis Iesu Christi . . . Liber iste in duas partes dividitur, scilicet in prooemium et tractatum, qui incipit capitulo secundo 174 (1).
Apocalypsis . . . Liber iste dividitur in tres partes. In prima parte ponit quaedam antecedentia 191 (1).
Apostolus ad Hebraeos XI. pro ingenti praeconio 204 (2 [29]).
Apostolus dicit: Timor non est in caritate . . . Non ergo aliter ad illam veram dilectionem conscendere poterimus 230 (2).
Apparuerunt eis dispertitae linguae tamquam ignis . . . Hodie, fratres carissimi, temporalem spiritus sancti missionem 82 (7 [9]).
Apud provinciam Raetiam civitate Augusta Narcissus episcopus 193 (4 [55].

Ararat, Armenia. Siquidem in montibus Ararat arca post diluvium sedisse perhibetur 209 (12).

Arbitrium est voluntas liberae potestatis 251 (23).

Arbor contemplationis debet habere septem ramos et unusquisque ramus unam avem et unum florem 172 (2).

Artes et scientiae humanis studiis adinventae 165 (1).

Aser pinguis panis, delicias praebens regibus . . . Reverendi patres et praesentissimi domini! Sancta mater ecclesia sacra hortamenta prophetae dignis studiis prosequens 82 (14).

Asinus semel induit pellem leonis 168 (4 [3]).

Asius episcopus dixit: Quod me adhuc movet 223 (10).

Asperges me 64 (1—4), 70 (3).

Aspiciebam in visu noctis . . . Daniel vir desideriorum 12 (2).

Assumptus est sol . . . Ista verba bene possunt exponi de praesenti sollemnitate reginae caelorum 251 (13).

Attendite a falsis prophetis . . . Officium prophetarum in antiqua lege fuerat 204 (2 [3]).

Auctor universitatis rerum altissimus et creator 19 (3).

Auctoritas nos admonet, in gerendis a nobis actibus 225 (26 [1]).

Audistis, fratres, quemadmodum nobis hodie beatus evangelista 215 (15).

Audite disciplinam. Verba sunt gloriosissimae virginis Mariae ex progenie David . . . Reverendissimi patres et praestantissimi domini cardinales, cardines caeli, id est ecclesiae 82 (7 [17]).

Audite haec omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis orbem 172 (6), 194 (4).

Auditum est in terra nostra et celebri sermone vulgatum est 161 (4).

Audivimus apostolum dicentem: Det vobis deus per spiritum sanctum virtute corroborari 193 (4 [44]).

Audivimus evangelistam dicentem, fratres carissimi: Nolite iudicare 230 (1 [41]).

Audivimus, fratres, Mariam foris ad monumentum stantem 194 (12).

Augustine pater, clarissime doctor in orbe 223 (4).

Augustinus XIII. De civitate dei, capitulo II., dicit sic: De morte corporis potest dici, quod bonis bona sit, malis mala 82 (7 [26]).

Augustinus episcopus, servus Christi servorumque Christi, religiosae famulae dei Iulianae . . . Ne petitioni tuae et in Christo dilectioni diutius 19 (1 [4]).

Augustinus in principio satis declarat, se agere de humanitate 181.

Augustinus spricht: Herre gib cze erchennen dich und mich. Dreyer hant weis erchent man got in rechter warheit 251 (5 [1]).

Auribus occupatis ad plurima verbum facimus abbreviatum de prolixo negotio 204 (25).

Authentica protestatione praemissa, quod per illa, quae dicentur 225 (18 [4]).

Ave gratia plena . . . Ave utique quasi absque vae est 233 (9).

Ave Maria 64 (26—29).

Ave Maria. Procul dubio illam sanctae matris ecclesiae generalem consuetudinem 205 (11).

Ave regina caelorum 64 (12—15).

B.

Barac vir Debborae prophetidis fuisse traditur 209 (4).

Baruch notarius Ieremiae existens 13 (3).

Beata Dorothea dicit ad Fabricium ei mortem minitantem 179 (4).

Beati Aurelii Augustini doctoris eximii intelligentiam 23.

Beati immaculati . . . Psalmus iste, titulus alleluia aleph, institutor fidelium 18 (8).

Beati immaculati . . . Quam pulcher ordo, quam plenus doctrinae et gratiae 208 (1).

Beati Laurentii martyris, cuius natalem hodie celebramus 230 (1 [61]).

Beati pauperes spiritu. Incipit beatitudo, etiam et ordo ab humilitate 15 (1).

Beatissimi Laurentii, fratres carissimi, annua novaque semper festivitas 193 (4 [57]).
Beatissimo ac felicissimo domino Iohanni, sanctae catholicae et apostolicae Romanae ecclesiae praesuli . . . Nuper ad vigilias beati Gregorii, Romani pontificis 236 (1).
Beatissimo fratri et coepiscopo Claudio Augustinus . . . Quoniam mihi fraterno excitatus affectu Iuliani quatuor libros 216 (1).
Beatissimo papae Damaso Hieronymus . . . Novum opus me facere cogis ex vetere 149 (3).
Beatissimus pater noster Bernhardus, abbas et doctor egregius, assiderans faciem nostri interioris hominis 179 (18 [2]).
Beatus Augustinus Hypognosticon, responsione prima contra Pelagianos et Caelestinos, dicit sic: Mors nil est nisi nomen vita recedente 82 (7 [27]), 204 (2 [12]).
Beatus Augustinus in libro, qui dicitur Speculum vel Manuale, capitulo III. 204 (2 [8]).
Beatus Bernhardus, abbas et doctor egregius, huius festivitatis considerans praeclaram gloriam 179 (18 [4]).
Beatus, cui omnia optata succedunt 7 (2), 8 (2), 9 (2).
Beatus Dionysius dicit 5. capitulo De divinis nominibus 204 (8).
Beatus Erasmus audiens persecutionem Christianorum 131 (2), 239 (2).
Beatus Eusebius Palestinae Caesariensis episcopus, cum historiam ecclesiasticam conscriberet 193 (4 [24]).
Beatus evangelista Lucas de omnibus, quae coepit Iesus facere 242 (1).
Beatus Fulgentius huius diei sacratissimae gaudia veneranda devote considerans 82 (7 [40]).
Beatus Gregorius pro parte prima Super Ezechielem, homilia V., pertractans ista verba 204 (2 [14]).
Beatus Gregorius stationes per basilicas vel beatorum martyrum coemeteria 241 (1).
Beatus Paulus, qui tantam vim humanae alacritatis ostendit 193 (4 [51]).
Beatus vir . . . Beatus vir Christus est mirabilis, laudabilis 158 (1).
Beatus vir Christus est mirabilis, laudabilis 158 (1).
Beatus vir, cuius est auxilium abs te . . . Hoc intelligitur communiter de quolibet fideli 33 (2).
Beatus vir . . . Hic primo secundum glossam considerandum est, quare isti psalmo non apponatur titulus 159.
Beatus vir . . . Primus psalmus non habet titulum 160 (2).
Beatus vir, qui non abiit . . . De domino nostro Iesu Christo, id est homine dominico, accipiendum est 20 (3).
Beatus vir, qui non abiit . . . Psalmus iste agens de bono viro 18 (6).
Beatus vir, qui non abiit . . . Versus: Sålig ist der man. Glossa: Das ist, heilig ist der man 11 (2).
Beda. Marcus, Petri discipulus, rogatu Romanorum evangelium scripsit 183.
Beda. Matthaeus dicit: Filii David, filii Abraham 180 (2), 198 (5).
Bene autem spiritus sanctus reconciliator in columba 193 (4 [23]).
Bene id poterat dicere beata virgo, quando ad caelum assumpta 251 (4).
Bene in columbae specie descendit 193 (4 [20]).
Bene nostis, fratres carissimi, me vobis frequenter supplicasse 230 (1 [67]).
Benedicta sit sancta trinitas 69 (27), 70 (18).
Benedictione iustorum exaltabitur civitas . . . Videtur mihi, quod aliqua civitas, quantum ad situm spectat 204 (2 [24]).
Benedictus deus, ecce stellae etiam de terra emicuerunt 200 (2 [29]).
Beneficia, quae salvandorum reconciliatione salvator 245 (7).
Beneficium ecclesiasticum. Regulae istius exemplum patet evidenter 121 (1).
Benignifica natura tua, domine beatissime Auguste 206 (9).
Bis quinas naturas lacrimae principaliter habent 165 (4).

Boethius, nobilis Romanus, ad miseriam adductus 138 (2).
Bona quidem fieri et utilia regis ad eos 200 (2 [26].
Bonae rei dare consultum et praesens habere vitae subsidium . . . ideo ego magister Princivallus Mediolanensis, canonicus Modoicensis, doctor decretorum Paduae regens ad salarium in decretis 110, 111.
Bonifatius. Antequam ad textum vel glossam primam descendam, est sciendum 108.
Bonifatius episcopus, servus servorum dei, dilectis filiis doctoribus et scholaribus universis Bononiae commorantibus . . . Sacrosanctae Romanae ecclesiae, quam inperscrutabilis divinae providentiae altitudo 103 (3).
Bonorum laborum gloriosus est fructus . . . Nullus autem labor est illo labore melior, quam qui animarum proficit saluti 133.
Bonus pastor animam suam dat pro ovibus . . . Mihi videtur, quod unicuique pastori gregis dominicae tria debent praecipue convenire 204 (3).
Breve est et ideo communiter non summatur, tamen per alia verba sic summari potest: exemplaria non authentica non faciunt fidem 118.

C.

Caelum designat summa, terra ima 243 (1).
Cana interpretatur zelus et significat dilectionis fervorem 243 (1).
Cantate domino 69 (22).
Canticum psalmorum corpus sanctificat 20 (2).
Capitula hic assignata sic dicta, eo quod multae scintillae fomes sunt 244 (1).
Carissimi, finem omnium bonorum nostrorum dicimus esse pacem 204 (2 [2]).
Carissimi, ponentes in ipso spem nostram 204 (14).
Caritatis. — Sanctissimus pater Augustinus in principio suae regulae observantiam caritatis commendat 225 (1).
Carmina, qui quondam studio florente peregi 138 (1).
Carmina qui quondam . . . Volens igitur Boethius agere de consolatione philisophica 138 (1).
Caro mea vere est cibus . . . In evangelio hodiernae festivitatis. Ut Christi carnis deificae sacrosanctum mysterium 82 (7 [8]).
Carolus magnus fuit rex Francorum XLVI annis et imperii XIIII 225 (23).
Carolus quartus divina favente clementia Romanorum imperator . . . Omne regnum in se divisum desolabitur, nam principes eius facti sunt socii furum 225 (21).
Cassiodorus super illo verbo psalmi: Deus in adiutorium meum intende 204 (9).
Causa suscepti laboris fuit instans petitio sociorum 196.
Cecineruntque Debbora et Barac filius Abinoem. Barac vir Debborae prophetidis fuisse traditur 209 (4).
Celebrato proxime die, quo intemerata virginitas 193 (4 [16]).
Celebris persona, luctator vel supplantator 190 (1).
Celebritas hodiernae diei admonet, ut in laude virginis immorari debeamus 193 (4 [58]).
Cenantibus vide Coenantibus.
Ceteri prophetae ut Isaias, Osee, Ioel fuerunt ante captivitatem decem tribuum Israel 214 (1).
Christ, der ist erstanden 70 (15).
Christ ist erstanden 70 (14, 28).
Christiani interdum pudoris est, etiam apud amicos tacere 33 (7).
Christiferae Mariae suus Ignatius. Me neophytum Iohannisque discipulum confortare et consolari debueras 205 (1).
Christo confixus sum cruci. Verus dei cultor, Christi discipulus 251 (17).
Christus assistens pontifex futurorum bonorum . . . Christus Iesus, deus et dominus noster, filius dei, verbum patris, homo factus 127 (3).
Christus Iesus, deus et dominus noster, filius dei, verbum patris, homo factus 127 (3).
Chromatio episcopo Rufinus in domino

salutem. Peritorum dicunt esse medicorum 197 (1).
Cibavit eos ex adipe 64 (7), 69 (28), 70 (19).
Circa istum librum, qui liber Sapientiae nuncupatur 165 (1).
Circa materiam igitur istius libri et Paralipomenon sic proceditur, quia primo describitur populi Israel per reges gubernatio 171 (1).
Circa operis novi nuntiationem inspicienda sunt 86.
Circa praesens evangelium est notandum, quod haec turba 211 (4).
Circa principium huius libri sicut aliorum librorum theologiae quatuor specialiter solent inquiri 188.
Circumciditur puer itaque. Quis ille puer, nisi ille, de quo dictum est 193 (4 [10]).
Circumspicienti mihi proprium vitae humanae 206 (7).
Cisio Ianus e Va Seve vendicat oct Feli Marcel 258 (6).
Clericus propria bona dare potest, cui vult 94.
Codex: De officio praefecti praetorii . . . Auctoritas nos admonet, in gerendis a nobis actibus 225 (26 [1]).
Coelum vide caelum.
Coenantibus illis accepit Iesus panem . . . Reverendi patres ac domini . . . Sancti patres missi ad instruendum regendumque populum 82 (13).
Cogitanti mihi de sermone, qui exiit inter fratres 221 (3), 228 (1).
Cogitanti mihi sedulo de praesentis diutina stabilitate concilii 82 (7 [22]).
Cogitis me, o amatores et amici reverendi huius patris, cuius hodie funerales persolvuntur exequiae 82 (7 [24]).
Comedent igitur fructus viae suae. Exposita ista littera in antecedentibus diffuse de multiplici comedere, scilicet de comedere sacramentalis communionis 43.
Comedent igitur fructus viae suae. Placet huic litterae pro gloriosae virginis comestione 43.
Compulsus caritate et rogatu vestro, fratres carissimi, temptabo 215 (27).
Confiteantur domino misericordiae eius . . . Istud verbum scribit David propheta, in quo verbo excitat nos 251 (2).
Confitebor tibi, domine. Hoc est: O domine Iesu Christe, laudabo te 162 (2).
Confitemini domino, quoniam bonus spiritus sanctus medelam purgandi facinoris 193 (4 [92]).
Confiteor deo patri omnipotenti et beatae Mariae virgini, contra praecepta dei graviter deliquisse 192 (3).
Congregate illi sanctos . . . A a a, domine deus, ecce puer sum, nescio loqui. Unde ergo mihi tam superba praesumptio 244 (3).
Consequenter, quia in aliquibus praemissis capitulis sive titulis nonnulla reperiuntur quandoque iuris tam civilis quam canonici vocabula 134 (2), 198 (2).
Consequenter, ut cognoscatis, in quibus et quantum eidem sanctae regulae 225 (27).
Considerando diem hodiernum nescio cogitare, quid melius sit facere 233 (11).
Consideranti modo praesens tempus quadragesimae 204 (15).
Consideremus, fratres carissimi, quanta gratia redemptoris nostri 193 (4 [9]).
Consolationes tuae laetificaverunt animam meam . . . Inter laetari et laetificari hoc interesse videtur 138 (1).
Constat plane, mediatorem dei et hominum Christum Iesum 194 (17).
Constat, quod beata virgo excellentior fuit, quam sanctus Ioannes 179 (12).
Constituet eum dominum domus suae . . . Quamvis generatim totum universum ex omnibus creaturis 82 (3).
Constitutum habebam mecum, fratres carissimi, in tanto silentii vestri tempore 206 (12).
Continua, ut in glossa Vel. dic. dictum est, scilicet de multis qualitatibus personarum . . . Si, ut proponitis. Quaero, in quo differt tractatus huius libri a tractatu primi libri 194 (5).
Continuata est ista rubrica supra in rubrica de testibus vel continua sic: supra visum est de una specie probationis 118.
Continuatio sumi potest per ea, quae notan-

tur supra eadem compilatione in prooemio 114.
Continuatur ad praecedentia per hunc modum. Quia ea, quae per postulationem, electionem et translationem acquiruntur 92.
Contra Faustum Manichaeum blasphemantem legem 28.
Contumelias tuas et verba maledica, Iuliane 216 (1).
Conversus Iesus 70 (21).
Convertimini ad me in toto corde vestro . . . Non est mirum, fratres, servum si dominus rogat 205 (16).
Convertimini ad me . . . Verba ista sunt salvatoris nostri Iesu Christi profugos peccatores 172 (3).
Conversi ad dominum deum patrem omnipotentem 20 (4), 21 (2).
Coram vobis reverendissimis in Christo patribus ac dominis proponit procurator et procuratorio nomine 204 (16).
Cordi nobis semper est, sollicitudinis nostrae partes 225 (6).
Corona victoriae non promittitur nisi certantibus 219 (16).
Corruptum peccatis originalibus et actualibus mundum 245 (8).
Creatura caeli et terrae quomodo historialiter ab exordio principii condita sit, legimus 195 (1).
Credidi quondam, debere sufficere, codicis summas a Rogerio inchoatas perficere 119 (6).
Credimus, unum esse deum patrem et filium et spiritum sanctum 227 (5).
Crevit in vineam latiorem . . . Reverendi patres ac domini, mihi videtur, quod duplex vinea spiritualis 204 (4).
Cuicumque fideli amimae, dum verbo incarnato 260 (1).
Cum adhuc tenebrae mihi fuissent ad monumentum 226 (5).
Cum aliquis petit, suam confessionem audiri 194 (8).
Cum appropinquasset Iesus Ierosolymis . . . Puto, res ipsa exigit, ut quaeramus 50.
Cum apud Alexandrinam post Achillam 197 (2).
Cum apud patres nostros, sicut liber Iudicum refert, quaedam Israeliticae tribus 193 (4 [95]).
Cum Augustinus et Maximinus Hippone Regio 220 (6).
Cum beata Elisabeth de aerumnis et laboribus huius mundi 193 (4 [66]).
Cum brevis fuerit missa in verbis et caerimoniis 205 (9).
Cum clamarem ad dominum 69 (38).
Cum coepissent monasteria construi ac monachorum congregari multitudines 202.
Cum considero de gloriosissimo apostolo et evangelista Ioanne 82 (7 [35]), 204 (2 [9]).
Cum desiderarem, vestris caritatibus in aliquo deservire 47.
Cum diu moleste haberem 19 (1 [1]).
Cum ego sum coactus a quibusdam amicis meis, ut facerem totam artem de chiromantia 126.
Cum eram parvulus, loquebar ut parvulus . . . Licet divinae maiestatis consilium supernaturaliter quandoque revelet parvulis 108.
Cum ergo reliquissem vel, quae adeptus fueram 227 (6).
Cum essem Bononiae ibique iuris praecepta quampluribus auditoribus traderem 119 (7).
Cum esset rex in accubitu . . . Haec est nardus, hoc est unguentum 205 (17).
Cum ex virtute prudentiae, quae inter bonum et malum caute discernit 140 (2).
Cum iam elapso multo tempore benignitati vestrae placuerit 133.
Cum igitur omni charismatum virtute corroboraretur Nicolaus 193 (4 [26]).
Cum in coenobiis Syriae consistentes 230 (3).
Cum in eremo Scythiae, ubi monachorum probatissimi patres 230 (2).
Cum in multis infinitas. Nota, quod infinitas in multis iuris articulis reprobatur 96 (5).
Cum in multis iuris articulis infinitas

reprobetur, proinde duxerimus statuendum 96 (5).
Cum in numero sanctorum deo per amorem coniunctorum 82 (7 [39]).
Cum in toto mundo virgineus flos Mariae 193 (4 [28]).
Cum iudicatur, exeat condemnatus . . . Verba ista ad litteram dicta fuerunt non optative sed prophetice de Iuda proditore 204 (2 [19]).
Cum miserationes domini sint super omnia opera eius 169 (2), 211 (2).
Cum mortalium mutabilis mens 215 (16).
Cum multi ad ornandum tabernaculum 18 (4).
Cum nuper in concilio Lugdunensi quasdam constitutiones 96 (5).
Cum nuper in generali concilio Lugdunensi et post quasdam constitutiones 96 (6).
Cum omnes beati apostoli parem gratiam 230 (1 [53]).
Cum omnes prophetas spiritus sancti revelatione constet esse locutos 7 (1), 8 (1), 9 (1).
Cum omnium sanctorum martyrum, fratres carissimi, natalem 230 (1 [56]).
Cum peccatores in mortali peccato existentes nolint converti 205 (12).
Cum post inventionem scientiae supervenerit gratiae plenitudo 119 (2).
Cum potentes Iudaeorum inter se dissiderent 5 (4).
Cum praeclara beati Matthiae apostoli festivitas per anni cursus revolutionem 193 (4 [40]).
Cum praesentem librum ruralium commodorum ad dei omnipotentis honorem et serenissimi regis Caroli delectationem 140 (2).
Cum proponere verbum semper sit mihi difficile 204 (2 [28], 7).
Cum proprietates rerum sequantur substantias 124 (2).
Cum scriptum sit: Iustitia elevat gentem 236 (6).
Cum, sicut testatur philosophorum dogma gentilium, orthodoxorum patrum infallibili auctoritate firmatum 82 (7 [34]).
Cum sim promptus animo ad parendum atque serviendum 250.
Cum te intueor, beate Demetri 200 (3).
Cum terra Ierosolymitana, terra promissionis filiorum dei dignior 132 (1).
Cum teste sacro theologo Eccl. VIII° omni negotio tempus sit et opportunitas 204 (1).
Cum tota libri series graeco sermone conscripta fuerit 254.
Cum virtutem perfectionis vestrae, qua velut magna quaedam luminaria 230 (3).
Cunctorum licet, dilectissimi, gloriosas martyrum passiones 193 (4 [31]).
Cunctos populos, quos clementiae nostrae regit imperium 83.
Cupiens ego frater Astexanus, compilator huius summae, ad honorem dei utilitati communi deservire 133.
Cupientes, aliquid de huius diei sollemnitate narrare 193 (4 [4]).
Cupientes, ecclesiarum vacationibus periculosis occurrere 96 (3).
Cupiunt nonnulli, ut in librorum auspiciis enumerentur hi 117.
Curam illius habe . . . Reverendi patres ac domini, cum proponere verbum semper mihi sit difficile 204 (2 [28]).
Currite gentes undique et admiramini 251 (16).

D.

Da demum magna tibi voluptas est, Crispe Sallusti 204 (31).
Da pacem, domine 69 (45).
Daniel vir desideriorum et inter praecipuos unus virorum desiderantium 12 (2).
Danielem prophetam iuxta LXX interpretes domini salvatoris ecclesiae non legunt 249.
Danieli autem dedit deus intelligentiam . . . In verbo proposito tanguntur quatuor causae huius libri Danielis 175 (6), 177 (2).
Das ist das heilig suntagpet 82 (1).
Daz hochste, da der geist czu chomen mag in disem leib 251 (5 [4]).
De caritate Bernhardus. O bona mater

caritas, quae sive foveat infirmos 205 (19).
De contemptu huius saeculi, fratres carissimi, Albizo videlicet venerabilis eremita 194 (18).
De domino nostro Iesu Christo, id est homine dominico, accipiendum est 20 (3).
De duobus diis, quae dixisti 220 (7).
De ecclesiarum consecratione. Hic incipit tertia et ultima pars istius operis, in qua de ecclesiasticis annectitur sacramentis 89.
De excellentia evangelii et differentia ipsius ad legem 39 (4).
De fide teneas, quia est quaedam fidei mensura 100.
De Francia. Casus. Matrimonium consensu contrahitur, licet sollemnitates vel consuetudines patriae non serventur 106 (2).
De Francia. Matrimonium consensu contrahitur, licet consuetudo patriae non servetur 115.
De generatione montium et vallium veritas est 179 (17).
De Iesu, quae audisti, a Ioanne didicisti 205 (2).
De Ioanne dicitur: Fuit homo missus. Vide, quae sit distantia inter deum et hominem 200 (2 [18]).
De origine urbis Romanae modo videndum est 127 (3).
De paenitentia ergo dicturi, subtilitates 169 (2), 211 (2).
De persona accusatoris prius quaerendum est in iudicio 95.
De poenitentia vide: De paenitentia.
De praesenti sollemnitate locuturus auribus vestrae caritatis 199 (2).
De proprietatibus itaque et naturis rerum, tam spiritualium, quam corporalium 124 (2).
De Quodvultdeo. Casus. Qui promisit, non declinare iudicem, paenitere non potest 105.
De sacramentis dantur quatuor definitiones, tres Augustini et quarta Hugonis de Sancto Victore 194 (6).
De salute tua, quam in hoc saeculo 25 (2).
De solistitio et aequinoctio conceptionis et nativitatis domini nostri Iesu Christi 200 (2 [12]).
De throno dei procedunt fulgura 122, 123 (3).
De trinitate, quae deus summus et verus est 227 (3), 229.
De ventre matris 70 (20).
Debitor sum, fateor, non necessitate 220 (1).
Debitum, quod beatissimo papae Castorio in eorum voluminum praefatione promissum est 230 (2).
Decebat, ut illius conceptus fieret de matre purissima 179 (13).
Decernimus et praesenti edicto imperiali perpetuo valituro sancimus ex certa scientia 225 (21).
Decimus liber, quem nunc in manibus habemus 32.
Declaratio sermonum tuorum illuminat . . . Sicut dictum fuit in principio Exodi, lex non datur proprie uni personae singulari 10 (5).
Dedi te in lucem gentium . . . Legimus Gen. 1., quod fecit deus duo luminaria magna 186, 188.
Dei filius Iesus Christus, imago patris, homo factus 194 (11), 205 (10).
Dentes candidi sunt et fortes 165 (3).
Deplorat propheta ruinam perversi populi 214 (2).
Deprecatus es, ut tibi breviter exponerem 211 (7).
Der mensch, der du chunst aller chunst erchennen wil 251 (24).
Desiderii mei desideratas . . . Hoc praesagium (gii), id est divinatio, praescientia vel praenuntiatio futurorum 192 (1).
Desiderium caritatis vestrae a nobis exigit 215 (2).
Desidero etiam scire, quomodo debeat se homo habere 241 (3).
Deus est substantia incorporea, simplex et incommutabilis 128.
Deus immensus et aeternus, qui loco non capitur 155 (4).
Deus, in adiutorium meum intende 69 (40).

Deus in loco sancto suo 69 (39).
Die andern ewangelisten schreibent, das unser herre geporn sei in der zeit diser werlt 4 (2), 51 (1).
Di gnad entsprint in dem herczen des vaters 251 (5 [3]).
Die heiligen geschrifft hebt der weissag und prophet Moyses an zu schreiben 157.
Die minnend sel schol in got entslaffen 251 (5 [6]).
Di sel mů̊z haben dreierlai liecht 251 (5 [2]).
Dic quaeso, o homo, si post invocationem 251 (21).
Dici non potest, dilectissime fili Laurenti 19 (1 [5]).
Dicit beatus Bernhardus sermone secundo de assumptione virginis: Quid est, quod angelus salutat Mariam 204 (2 [32]).
Dicit dominus: Ego cogito cogitationes pacis 69 (49).
Dicit Ecclesiasticus XXXIX.: Occulta proverbiorum exquirit sapiens . . . Duplicem vitam bonorum nobis commendat Ecclesiasticus 33 (1), 164.
Dico secundum Zenonem c. 1, quod horae canonice sunt certa pensio divino cultui 225 (19, 20).
Dicta historia ad litteram nota in verbis propositis tria 251 (11).
Dicturi de singulis vitiis, cum opportunitas se offert 187 (1).
Dicturi ergo in hoc libro primo de decem praeceptis moralibus 133.
Die dominica I.: Beatus vir, qui non abiit 11 (1).
Diei tam grati laetique sollemnitas, reverendissimi patres et domini, quem gloriosus princeps, Praedicatorum ordinis dux 82 (7 [18]).
Dies calendarum istarum, fratres dilectissimi, quas ianuarias vocant 230 (1 [10]).
Differentiae febrium, quae quidem maxime propriae sunt 126 (3).
Difficile, reverendissimi patres et spectabilis domini, urbanum hominem montium aut silvarum ligno 82 (7 [16]).
Dignitas humanae originis agnoscitur considerata sublimitate creatoris 193 (4 [89]).
Dignitatis 180 (2), 198 (5).
Dignus es, domine, aperire librum . . . Hic est liber scriptus, intus et foris signatus sigillis septem 133.
Dilectissimae filiae Abrae Hilarius in domino salutem. Accepi litteras tuas, intelligo, desiderantem te mei esse 206 (3).
Dilectissimi fratres, dominus noster Iesus Christus nobis salutem exhibuit 230 (1 [34]).
Dilectissimi nobis, fides vestra nos admonet 230 (1 [24]).
Dilectissimis fratribus in fide paterna manentibus et Arianam haeresim detestantibus episcopis et omnibus plebibus Hilarius conservus . . . Speciosum quidem est nomen pacis 206 (11).
Dilecto discipulo Ignatio ancilla humilis Iesu Christi. De Iesu, quae audisti, a Ioanne didicisti 205 (2).
Dilectus meus mihi et ego illi . . . Ratio docet, quod meretur amoris sinceritas redamationem 82 (7 [31]).
Dilige deum, sapientiam disce 215 (21).
Diligenti studio, fratres carissimi, satagamus, virtutum exercitiis insistere 225 (28).
Diliges dominum tuum ex toto corde . . . Ecce verbum abbreviatum, quod abbreviavit dominus 15 (5).
Diligite iustitiam, qui iudicatis terram . . . Audite haec omnes gentes 172 (6), 194 (4).
Diligite iustitiam, qui iudicatis terram . . . Circa istum librum, qui liber Sapientiae nuncupatur 165 (1).
Discessurus e mundo isto et ascensurus in caelum 230 (1 [50]).
Discipuli audientes magistrum eos docentem 233 (8).
Discipulus, quem diligebat . . . Verum eidem dilectori suo testimonium perhibet 256.
Discipulus. Quoniam video, te abundare otio 219 (2).

Disputationi Maximini Arianorum episcopi 220 (7).
Diu sanctitatis tuae, coepiscope venerande Pauline, rescriptorum debitor fui 230 b (2).
Dividitur ergo praesens opusculum in tres partes . . . Quantum ad sacramentum in generali, primo videndum est 211 (3).
Divina sapientia rebus omnibus decorem ordinis congruenter distribuens 194 (11), 205 (10).
Divinae benignitatis clementia re et nomine 23.
Divinae visionis sublimitate illustratus Isaias dixit 37.
Dixit de hoc Iacobo apostolus Paulus 246 (1).
Dixit Galenus, oportet nos inspicere pulsus utilitatem, an sit anhelitus perfectus 126 (10).
Dixit Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus . . . Fidelis sermo et dignum omni acceptione colloquium 218 (3).
Docebat eos de regno dei . . . Beatus Augustinus in libro, qui dicitur Speculum vel Manuale, capitulo III. 204 (2 [8]).
Doctrina ista, in qua agitur de virtutibus dei 14.
Domine, in tua misericordia 69 (29).
Domine, ne in furore tuo arguas me . . . Videas quam bonum principium, quam affectuosum 163.
Domine, refugium tu factus es nobis in domino 226 (6).
Domine, si vis, potes me mundare . . . Quod infirmum pertinet, medico aperire morbum 233 (7).
Domini nostri Iesu Christi salutarem et honorabilem sollemnitatem 230 (1 [35]).
Dominicus sermo, quem debemus omnes non solum studiose 193 (4 [81]).
Dominis dilectissimis et sanctis filiis Petro et Abrahae Augustinus . . . Sanctum quidem studium vestrum 219 (13).
Dominis et beatissimis fratribus et coepiscopis provinciae Germaniae primae et Germaniae secundae . . . Hilarius servus Christi . . . Constitutum habebam mecum, fratres carissimi, in tanto silentii vestri tempore 206 (12).
Dominis et patribus reverendis episcopis et cardinalibus, qui sunt de curia . . . Nulli dubium est, quin spectet ad vos specialiter, tollere scandala 204 (27).
Dominis vere sanctis atque omni officiorum caritate venerandis filiis Marcellino et Anapsatiae Hieronymus . . . Tandem ex Africa vestrae litteras unanimitatis accepi 219 (3).
Domino beatissimo ac viro sancto domino Nicolao quinto, pontifici maximo, Aeneas . . . Longa taciturnitas brevi nequit epistola compensari 127 (2).
Domino beatissimo et nimium desiderantissimo Acca episcopo Beda . . . Mira vere est et vera mire doctoris egregii sententia 242 (1).
Domino beatissimo . . . fratri et coepiscopo Optato Augustinus . . . Quamvis tuae sanctitatis nullas ad me ipsum datas acceperim litteras 219 (7).
Domino beatissimo sinceriterque carissimo . . . coepiscopo Optato Augustinus . . . Per religiosum presbyterum Saturninum tuae venerationis litteras sumpsi 219 (8).
Domino dilectissimo et in Christi visceribus honorando . . . conpresbytero Hieronymo Augustinus . . . Iam pridem tuae caritati prolixam epistolam misi 213 (3).
Domino dilectissimo fratri et conpresbytero Petro Augustinus . . . Pervenerunt ad me duo libri Vincentii Victoris 219 (12).
Domino et patri Th. Munusculum hoc dilectionis meae vos, precor 233 (2).
Domino excellentissimo et in cultu christianae religionis strenuissimo Ludovico regi Rabanus . . . Cum sim promptus animo ad parendum atque serviendum 250.
Domino eximio et merito insigni . . . Marcellino Augustinus . . . Epistolam tuam, quam per sanctum fratrem et

coepiscopum meum Bonifacium accepi 219 (6).
Domino Honesto clarissimo secundum Aegypti huius tenebras viro Petrus ultimus monachorum servus . . . Dulcissime, deprecatoria nobis verba per fratrem nostrum Leonem nuper misisti 194 (14).
Domino illustri et merito praestantissimo atque in Christi dilectione carissimo filio Valerio . . . Cum diu moleste haberem 19 (1 [1]).
Domino illustri et merito praestantissimo filio Volusiano Augustinus . . . De salute tua, quam in hoc saeculo 25 (2).
Domino patri carissimo Petro Portuensi episcopo Lotharius indignus diaconus . . . Modicum otii, quod inter multas angustias nuper ea quam nosti occasione captavi 187 (2), 194 (7).
Domino patri et a me debita veneratione colendo Isaac, reverendissimo episcopo, Galcaudus extimus famulorum dei. Libros beatissimi et doctissimi Augustini quosdam 223 (1).
Domino sancto et meritis beatissimo patri Pascentio papae Fortunatus. Religiosi pectoris studio sollicitante commonitus 206 (13).
Domino sancto et omni mihi affectione venerabili papae Augustino Hieronymus . . . Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuae, Orosium 219 (5).
Domino venerabili et vere deo digno abbati Eberhardo frater ille pauper . . . Dulciflua dulcissimi ac beatissimi verba Gregorii 236 (9).
Dominum nostrum, qui nos vocavit 219 (4).
Dominus ac redemptor noster, fratres carissimi, paratos nos 241 (1).
Dominus dicit in evangelio: Maiorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis 244 (1).
Dominus enim dicit: Ego, quos amo, arguo et castigo. Ideo volo, qualescumque infirmitates 168 (6).
Dominus etenim et salvator noster ad caelestis regni gaudia nos pervenire desiderans 242 (2).
Dominus fortitudo plebis suae 69 (34).
Dominus illuminatio mea 69 (32).
Dominus noster Iesus Christus, unigenitus dei filius, quando venit plenitudo temporis 127 (1).
Dominus petra mea et robur meum . . . Artes et scientiae humanis studiis adinventae 165 (1).
Domnis et fratribus B. priori H. et B. sabbatum delicatum. Paene impudenter et plus quam decebat os meum patet ad vos 251 (20).
Domno beatissimo et sincerissima caritate venerando sancto fratri et consacerdoti papae Aurelio Augustinus . . . De trinitate, quae deus summus et verus est 227 (3), 229.
Domno Heinrico, venerabili Ravennaticae sedis antistiti, Petrus . . . Qui sacerdotium auctore dei noviter suscepisti 194 (17).
Domno sancto . . . Orosio Isidorus. Quaedam notissima nomina legis et evangeliorum 209 (18).
Domus dei: Ecclesiae 249.
Dorotheus imperator statuit pro lege 168 (2).
Dreyer hant weis erchent man got in rechter warheit 251 (5 [1]).
Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens 239 (1), 240.
Dulciflua dulcissimi ac beatissimi verba Gregorii 236 (9).
Dulcissime, deprecatoria nobis verba per fratrem nostrum Leonem nuper misisti 194 (14).
Dum ad laudes gloriosissimae virginis Mariae, cuius hodie conceptionis festum 82 (7 [33].
Dum ater infernalis fera vidit Christum natum descendentem 204 (2 [31]).
Dum contemplor sedentium occasiones 204 (2 [30]).
Duo discipuli Iesu . . . Quia dominus Iesus hodie fecit sicut magnus et bonus dominus 251 (14).

Duo sunt, carissimi, quae principaliter attendere debet humana circumspectio 245 (9).
Duodecim apostolorum nomina sunt haec 193 (4 [53]).
Duplex est abstinentia, detestabilis et laudabilis 187 (3).
Duplicem vitam bonorum nobis commendat Ecclesiasticus 33 (1), 164.
Duum 198 (4).

E.

Ea, quae necessario corrigenda esse multis retro principibus visa sunt 83.
Ea, quae per anni circulum ordine consfituto 252 (1).
Ecce advenit 70 (10).
Ecce descripsi eam tibi tripliciter . . . Quod verbum de sapientiae descriptione dicitur 173, 179 (11).
Ecce deus adiuvat me 69 (37).
Ecce evangelizo vobis gaudium magnum . . . Reverendissimi patres, doctores et magistri ceterique omnes . . . Beatus Fulgentius huius diei sacratissimae gaudia veneranda devote considerans 82 (7 [40]).
Ecce, fratres, ad quaerendum regem regum 193 (4 [18]).
Ecce, fratres carissimi, dies sancti et spirituales 230 (1 [40]).
Ecce nunc tempus acceptabile . . . Consideranti modo praesens tempus quadragesimae 204 (15).
Ecce unus pauper orat et non orat in silentio 22.
Ecce verbum abbreviatum, quod abbreviavit dominus 15 (5).
Ecce veritas, quae de terra orta est 256.
Ecce vicit leo. Ecce crucem domini, fugite partes adversae . . . Totam dominus auferat maculam de oculo isto 244 (6).
Ecclesiasticus: Panis egentium vita pauperum. Qui hunc defraudat, homo sanguinis est 131 (6).
Ecliptica est oratio, supple hic: est 15 (2).
Editionem librorum, quos de animae statu condidi 219 (14).
Ego Clemens, in urbe Roma natus, ex prima aetate 203.
Ego Ioannes de Mandevilla militaris ordinis saltem gerens nomen 132 (1).
Ego me ipsum nec accuso nec iudico 244 (3).
Ego non intendo, in hoc meo libro determinare 126 (4).
Egrediebatur et intrabat in conspectu populi . . . Ista verba ad litteram dicta fuerunt de David 204 (2 [17]).
Egressus Iesus cum dicipulis suis trans torrentem Cedron . . . Considerando diem hodiernum nescio cogitare, quid melius sit facere 233 (11).
Eia, milites Christi, abicite opera tenebrarum 225 (25).
Ein ygleicher furste hat in seinem palast drey stet oder drey wonung 157.
Emittet verbum suum et liquefaciet ea . . . Locuturi de adventu spiritus paracliti 244 (4).
En dilectus meus loquitur mihi . . . Recolens opus, ineffabilia beneficia divinae bonitatis 251 (9).
Eo tempore, fratres carissimi, quo beatus Ionas 230 (1 [46]).
Eorum gratia de insigniis et armis, quae quis portat in vexillis 194 (5).
Episcopatus, fratres carissimi, bonum opus est 230 (1 [59]).
Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem 223 (9).
Epistola: Epistola graeco vocabulo, latine dicitur supermissa vel addita 248 (1).
Epistolae Pauli ad Romanos causa est haec 152 (1).
Epistolam, fili Petre, tuae caritatis accepi 227 (4).
Epistolam tuam, quam per sanctum fratrem et coepiscopum meum Bonifacium accepi 219 (6).
Epistolis dilectionis tuae susceptis filium meum Simplicium 236 (3).
Erat quidam monachus, qui in se malus erat 131 (7).
Eruditio disciplinae custos est spei 200 (2 [22]).
Erunt signa in sole et luna . . . Huiusce

locum sanctorum patrum praesentia celebrem 82 (7 [30]).
Es ist cze merkchen, das etleich salm sind 11 (2).
Es zymmet sich unnd ist nicht unnücz, nachdem hernach folgent die fürsten des lanndes Osterreich, von desselben antfanng 130, 130 A.
Es — vide et: Ez.
Est mors hominis exterioris et est mors hominis interioris 244 (3).
Et factum est . . . Hic consequenter accedendum est ad formam tractatus 175 (5), 177 (1).
Et factum est in anno, quo mortuus est Osias rex 213 (2).
Et factum est in tricesimo anno in quarto . . . Tricesimus annus, non, ut plerique aestimant 30.
Et fecit Iosias pascha in Ierosolymis 210 (2).
Et iste bonus est nuntius . . . Videtur mihi, quod bonitas sollemnis nuntii in quatuor specialiter colligitur 204 (2 [15]).
Et lavit lacrimis 70 (4).
Et postquam consummati sunt dies octo . . . Quid est autem hoc, ut octava die circumcideretur puer 230 (1 [9]).
Et primo quidem cum beato Paulo apostolo hortor 234 (2).
Et primo super capitulo primo: De receptione novitiorum . . . In hoc capitulo bonum esset ponere 225 (4).
Et quomodo poterit fieri, quod imperas 200 (4).
Et reclinavit eum in praesepio . . . Et reclinavit eum mater eius, Ioseph enim non audebat attingere 200 (2 [11]).
Et si non custodieritis die sanctum dominicum 79 (5).
Etsi plerumque existunt inter negligentes 223 (7).
Eucherius Lugdunensis episcopus Verano pontifici . . . Formulas spiritalis intelligentiae latinorum nominum 209 (16).
Eusebius Carpiano fratri . . . Ammonius quidam Alexandrinus a magno studio 149 (2).
Eusebius, qui a beato Pamphilo martyre cognomentum 209 (12).
Evangelica lectio, fratres carissimi, dum legeretur, audivimus: Paenitentiam, inquit, agite 230 (1 [44]).
Evangelica lectio, fratres carissimi, quae nobis modo recitata est 230 (1 [45]).
Evangelicae narrationis exordium a Zacharia sumit 38.
Evangelicae series lectionis, qua per ordinem passionis dominicae 215 (19).
Evangelio Marci beatus Hieronymus praemittit prologum istum, qui dividitur in tres partes, quia primo Hieronymus ostendit scriptoris auctoritatem 170 (2), 172 (5), 178 (2), 179 (8).
Evangelio secundum Lucam beatus Hieronymus prologum praemittit, in quo primo praemittit beati Lucae commendationem 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Evangelista Ioannes, sicut dictum est, intendit primo, ostendere divinitatem 184 (1).
Evangelium audivimus et in eo dominum eos arguentem 226 (2).
Evangelium: bona annuntiatio, quod proprie ad regnum dei 180 (2), 183, 198 (5).
Evangelium secundum Marcum in duas partes dividitur, scilicet in prologum et tractatum 170 (2), 172 (5), 178 (2), 179 (8).
Exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros . . . Videtur mihi, quod quilibet debet se promptius exhibere 204 (2 [4]).
Exordium ergo (igitur) istius tituli sumemus a vocabilibus incipientibus ab a. Abigens dicitur proprie, qui pecora a pascuis et armentis subducit abigendo 134 (2), 198 (2).
Ex hac namque existunt inimici, adversus quos 29.
Ex praedictis in praecedentibus libris patet, quod sicut in libro Genesis 10 (4).
Exaudi, domine, vocem meam, qua clamavi ad te: adiutor 69 (33).

Exaudi, domine, vocem meam, quia clamavi ad te alleluia 69 (25).
Excommunicamus et anathematizamus omnes ex parte dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti . . . omnes haereticos, Gazarios, Patarenos 204 (20).
Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci . . . Reverendi venerabilesque patres ac domini et fratres mei . . . Sanctissimus pater noster Augustinus, doctor egregius, summis ac praecipuis laudibus attollendus 82 (15).
Expeditis praeparatoriis iudiciorum ad iudicia veniamus 105.
Explanationem librorum Boethii De consolatione philosophica aggressurus 138 (1).
Expletis longo vix tempore 31.
Explicit hic Petri glossarum meta magistri 185.
Exsecrabilis quorundam ambitio. Super hac nova constitutione dubietates insurgunt et quaestiones, ut sequitur. Primo: In quibusdam ecclesiis, puto Avinionensibus, Aviciensibus 204 (24).
Exsurge, domine, non confortetur homo 162 (3).
Exsurge psalterium . . . Qui scriptura libri psalmorum seu ipsum psalterium 159.
Ez ist ain ungeschaffen geist, ain ewiger, daz ist got 251 (5 [5]).
Ezechiel propheta, cui aperti sunt caeli 169 (3), 178 (4), 179 (1).

F.

Fabula Aniani. Asinus semel induit pellem leonis 168 (4 [3]).
Fabula. Quid sit fabula. Libro 2º Soliloquiorum. Fabula est compositum ad utilitatem 24.
Fabula est compositum ad utilitatem 24.
Faciem suam firmavit, ut iret Ierusalem . . . Videtur mihi quod ad hoc, ut opus aliquod virtuose exerceatur 204 (2 [10]).
Facies aquilae desuper ipsorum quatuor . . . Ezechiel propheta, cui aperti sunt caeli 169 (3), 178 (4), 179 (1).
Facies bovis a sinistris ipsorum quatuor . . . Sicut dictum fuit in principio evangelii secundum Matthaeum, Ezechieli prophetae in visione animalis quatuor facies habentis 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Facies leonis a dextris ipsorum quatuor . . . Secundum quod dictum fuit in principio evangelii secundum Matthaeum 170 (2), 172 (5), 178 (2), 179 (8).
Facies mihi duos Cherubim aureos . . . Licet per istos duos Cherubim vetus testamentum et novum accipiatur 13 (4).
Facies Moysis, cum ubique ex collocutione dei 260 (1).
Factus est dominus protector meus 69 (30).
Faustus quidam fuit gente Afer 28.
Fecit et Beseleel lucernas septem . . . Licet secundum psalmum de quolibet sanctae scripturae verbo verum sit: Lucerna pedibus meis verbum tuum 191 (3).
Fidei catholicae. Summa, ut in glossa prima et divide ut in ea 117.
Fideli ac devota professione fatemur, quod spiritus sanctus 103 (3).
Fidelis sermo et dignum omni acceptione colloquium 218 (3).
Fides est religionis sanctissimae fundamentum 193 (4 [84]).
Fides est substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium 40.
Fides, ut dicit apostolus, est substantia rerum sperandarum . . . Sicut enim vera dilectione diligitur deus propter se et super omnia 190 (2).
Filiis gratiae et cohaeredibus gloriae, fratribus carissimis, religiosis viris vitam deo ducere gratam . . . Nulla sunt omnino reputanda, dilectissimi, quae divinae laudi non militant 225 (28).
Filius datus est nobis . . . Incarnatio filii dei benedicta ex intemerata virgine 204 (2 [1]).
Filius meus, frater tuus Ausonius 211 (6).
Filius noster iste protervus et contumax

est . . . Moyses in dicto capitulo dat legem unam 204 (2 [22]).
Finita quarta parte huius summae, quae est de sacramentis 134 (1).
Finitis in Isaiam decem et octo explanationum voluminibus 30.
Finito tractatu iudiciorum, a quibus clerici, quantum possunt, abstinere debent 106 (1).
Firmiter credimus . . . De fide teneas, quia est quaedam fidei mensura 100.
Firmiter credimus et simpliciter confitemur 88 (2), 98 (2), 99.
Firmiter. Glossa: Fides enim, ubi dicit ff. de his . . . Nota, quod dicit, si aliqua scribantur, quae non possunt oculis conspici 90.
Firmiter. Haec constitutio usque ad § Una tractat de summa trinitate 104.
Firmiter. Hoc ideo dicit, qui ordo fidei nostrae probari non potest 88 (2), 98 (2), 99.
Flecto genua mea ad patrem domini mei 251 (21).
Fons sapientiae, dei verbum, dispositione mirabili omnia ordinans 211 (3).
Formulas spiritalis intelligentiae latinorum nominum 209 (16).
Frater Ambrosius . . . Frater, scilicet in fide, perferens, id est portans 192 (1).
Frater Ambrosius mihi tua munuscula perferens detulit (attulit) 141, 143 (1), 144 (2).
Frater, scilicet in fide, perferens, id est portans 192 (1).
Fratres, benedictus deus et pater domini nostri Iesu Christi . . . Quomodo secundum substantiam deus bonus 193 (4 [12]).
Fratres carissimi, in omnium primordiis sanctorum nos nominare et glorificare condecet 193 (4 [65]).
Fratres carissimi, quod audivimus dici, ut sursum cor habeamus 215 (12).
Fratres, diebus istis, quos agimus observatione vitae nostrae 215 (13).
Fratres, in domo dei cum consensu ambulantes 251 (23).
Fratribus de Monte Dei orientale lumen 251 (20).
Fratribus in eloquio latino ineruditis 219 (16).
Frequenter me ammonuisse vos recolo 236 (7).
Frequentes hactenus et numerosae quodammodo de diversis mundi partibus venerabilium fratrum nostrorum episcoporum 204 (22).
Fuit in diebus Herodis . . . Evangelicae narrationis exordium a Zacharia sumit 38.
Fuit in diebus Herodis etc. Hic incipit explanatio historiae 35.
Fuit in diebus . . . Hic incipit Lucas narrationem evangelii et dividitur in quatuor partes, quia primo describitur salvatoris ingressus in mundum 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Fuit in diebus Herodis . . . Iob XXXVIII: Numquid produces Luciferum in tempore suo. Lucifer est Ioannes Baptista, qui praecessit solem tamquam sidus matutinum 15 (3).
Fuit in diebus etc. Iob XXXVIII: Numquid producis Luciferum in tempore suo. Iohannes Baptista est Lucifer, qui praecessit ortum solis 16.
Fuit in diebus Herodis etc. Oseae IV.: Si fornicaveris tu Israel . . . In Iuda signantur duo ordines principum 15 (4).
Fuit vir unus . . . Circa materiam igitur istius libri et Paralipomenon sic proceditur, quia primo describitur populi Israel per reges gubernatio 171 (1).
Fuit vir unus de Ramathaimsophim . . . Ramathaim interpretatur duo excelsa 209 (5).
Fuit vir vitae venerabilis gratia dei, Benedictus nomine 193 (4 [42]).
Funiculos Adam vocat propheta poenas temporales 191 (2).

G.

Galatha, Galathae, graece Galathonis, nomen populi, ad quem scripsit Paulus 136.

Gaudeamus, fratres carissimi, et deo gratias agamus 230 (1 [64]).
Gaudeamus omnes . . . diem festum celebrantes in honore Mariae virginis 69 (50 a), 70 (22, 23).
Gaudeamus omnes . . . diem festum celebrantes in honore sanctorum omnium 70 (26).
Gaudete in domino 69 (7).
Gelobt seistu Iesu Crist 70 (9, 10).
Geminatam hodiernae festivitatis laetitiam quae de beatissimorum Petri et Pauli glorificatione ac natali procedit 82 (7 [32]).
Gloria laudis et praeconium virginis beatae et gloriosae Agnetis 251 (8).
Glorificatio domini nostri Iesu Christi resurgendo completa est 230 (1 [47]).
Gloriosa virgo et martyr Dorothea ex patre Dorothaeo et matre Theodora 193 (4 [69]).
Gloriosissimam civitatem dei, sive in hoc temporum cursu 29.
Gloriosissimi christianae fidei athletae sanctae matris ecclesiae 208 (3).
Gloriosissimos christianae fidei principes annuis sollemnitatibus honorantes 193 (4 [49]).
Gloriosus deus in sanctis suis et laudabilis in sanctitate 80 (3), 225 (3).
Glossarum diversitas intelligentiam textus nonnunquam obtenebrat 102.
Gotischalco, fide et opere sudanti in sancto proposito 251 (22).
Grandi, fratres, stupore, grandi miraculo 200 (2 [13]).
Graviter et iniquo animo maledicta tua paterer M. Tulli 204 (30).
Gregorius . . . Ad evidentiam illius glossae, quae incipit: Huius libri nota 90.
Gregorius Brunihildae reginae Francorum. Cum scriptum sit: Iustitia elevat gentem 236 (6).
Gregorius Cononi abbati Galliarum montis Lirinensis. Praepositorum sollicitudo subiectorum cautela est 236 (5).
Gregorius dicit: Sciendum nobis est, quia ubi Christus fundamentum fuerit 168 (5).
Gregorius episcopus, servus servorum dei, dilectis filiis doctoribus et scholaribus universis Bononiae (Parisius) commorantibus . . . Rex pacificus pia miseratione disposuit 88 (2), 98 (2), 99.
Gregorius episcopus, servus servorum dei, dilectis filiis et universitati magistrorum et scholarium Bononiae . . . Cum nuper in generali concilio Lugdunensi et post quasdam constitutiones 96 (6).
Gregorius, genere Romanus, arte philosophus 193 (4 [41]), 236 (1).
Gregorius . . . Gregorius vigilans interpretatur 96 (6).
Gregorius. Hoc prooemium potest dividi in quatuor partes. In prima salutatio 104.
Gregorius. In huius libri principio quinque praecipue sunt praenotanda 88 (2), 98 (2), 99.
Gregorius Iohanni abbati montis Sinai. Sanctitatem vitae tuae humilitatis tuae testatur epistola 236 (4).
Gregorius Maximiano episcopo de abbate suo refovendo. Frequenter me ammonuisse vos recolo 236 (7).
Gregorius Nazianzenus in quodam sermone, quem fecit de ista festivitate 204 (2 [7]).
Gregorius Palladio presbytero . . . Epistolis dilectionis tuae susceptis filium meum Simplicium 236 (3).
Gregorius. Primo divido librum, primo enim ponit prooemium usque ad rubricam: De summa trinitate 113.
Gregorius. Prooemium seu salutatio. Antiqui communiter solent dividere prooemium tantum 91.
Gregorius Theoderico et Theodeberto, regibus Francorum . . . Summum in regibus bonum est, iustitiam colere 236 (2).
Gregorius Theotistae patritiae. Magnas omnipotenti deo gratias agere debemus 236 (8).
Gregorius. Ut nihil remaneat decise non positum 104.
Gregorius vigilans interpretatur 96 (6).
Guillelmus, miseratione divina . . . sancti Marci sancte Romanae ecclesiae pres-

byter cardinalis ac commissarius in hac parte auctoritate apostolica specialiter deputatus, venerabili in Christo patri abbati ac religiosis viris conventui monasterii beatae Mariae in Sprenkgirspach ordinis sanctae Augustini Trevirensis dioecesis . . . Litteras sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina prudentia papae, quinti nobis pro parte vestra praesentatas reverenter accepimus 225 (27).

H.

Habes in Lamentationibus Ieremiae quatuor alphabeta 214 (2).

Habita divisione libri accedamus ad textum. Quis fuit iste Iob, dictum est 6 (1).

Hac mundi aetate quinta, quam praecedente volumine 258 (3).

Haceldama, ager sanguinis, qui hodie quoque demonstratur 209 (13).

Haec abyssus sive profunditas aquarum quasi sine byssu, id est sine candore 192 (1).

Haec decretalis est famosa et in ea traditur 112 (1).

Haec epistola dividitur in tres partes, scilicet in salutationem, narrationem et conclusionem 173, 179 (11).

Haec epistola dividitur principaliter in duas partes, scilicet in salutationem et instructionem 191 (3).

Haec est nardus, hoc est unguentum 205 (17).

Haec est vita virginis Mariae gloriosae, qua vixit in hoc saeculo 216 (2).

Haec est vox synagogae 18 (3).

Haec omnia liber vitae. Ecclesiastici 24. Secundum quod dicit beatus Gregorius homilia 25. evangeliorum 10 (1).

Haec praecepta, quae subscripta sunt, ideo regula appellantur 58 (2), 79 (7), 80 (5), 221 (2), 222 (2).

Haec, quae necessario corrigenda esse multis retro principibus visa sunt 83.

Haec rubrica continuatur ad praecedentia duobus modis, et primo, sicut supra visum est, de iudiciis 93.

Haec sunt iussa decem veterum pingentia legem 192 (2).

Haec sunt, quae ut observetis, praecipimus 58 (1), 80 (4), 222 (1), 225 (1).

Haec sunt verba Iudae Machabaei, qui erat princeps militiae 204 (2 [11]).

Haec sunt verba, quae locutus est Moyses ad omnem Israel . . . Haec sunt verba, quibus corripuit Moyses filios Israel 209 (2).

Haec sunt verba, quibus corripuit Moyses filios Israel 209 (2).

Haeretici, qui non credunt ignem purgatorium 205 (14).

Haereticum hominem post unam et secundam correptionem devita . . . Videtur mihi, quod aliquid consuevit vitari propter quatuor 204 (2 [21]).

Hanc epistolam Ioannes de fidei et caritatis perfectione conscripsit 246 (4).

Hanc epistolam scribit ad Ephesios 189.

Hanc visionem revelavit dominus Zachariae VI. d. c. et fuit visio imaginaria 16.

Heber nati sunt duo filii, nomen uni Phaleg, quia in diebus eius divisa est terra, vel quia in diebus eius divisa est terra, vel quia in diebus eius facta est turris, ubi confusio linguarum facta est 209 (6).

Hebraei voluminibus suis a principiis (principii) nomen imponunt 180 (1), 198 (4).

Hebraicarum litterarum formae duae sunt 209 (10).

Henricus V., dux Sueviae, deposito Friderico imperator efficitur 225 (24).

Heri celebravimus temporalem sempiterni regis natalem 193 (4 [5]).

Hesterno die audivimus, fratres carissimi, quia cum sub arbore quercu Gedeon 230 (1 [28]).

Hesterno die natalem habuimus salvatoris 230 (1 [6]).

Hesterno die qui affuistis, promissionem nostram tenetis 230 (1 [14].

Hi hebent sich an di ewangeli geregistrirt 4 (1).

Hi: vide et Hie nec non Hye.
Hi sunt viri misericordiae . . . Geminatam hodiernae festivitatis laetitiam, quae de beatissimorum Petri et Pauli glorificatione ac natali procedit 82 (7 [32]).
Hic accedendum ad formam tractatus, quae est divisio libri 175 (2), 176 (3).
Hic communiter ponitur tertius casus, scilicet ipsius Ruth 10 (8).
Hic consequenter accedendum est ad formam tractatus 175 (5), 177 (1).
Hic consequenter describitur Ieremiae lamentatio sub secundo alphabeto 175 (4), 176 (2).
Hic est discipulus ille . . . Cum considero de gloriosissimo apostolo et evangelista Ioanne 82 (7 [35]), 204 (2 [9]).
Hic est discipulus ille . . . Iam manifeste beatus Ioannes suam personam designat 193 (4 [7]).
Hic est Ioannes evangelista, unus ex discipulis domini 27 (2), 150.
Hic est Ioannes. Huic evangelio, quod est (prae) ceteris perfectius 169 (3), 178 (4).
Hic est liber scriptus, intus et foris signatus sigillis septem 133.
Hic est primus prologus beati Hieronymi, qui praeponitur evangelio Matthaei 170 (1), 178 (1), 179 (7).
Hic est secunda particula secundae partis principalis huius carminis, ubi virgini beatissimae supplicatur 53.
Hic est tertia pars principalis huius carminis et ultima particula, in qua per salutarem et admirativam exclamationem 54.
Hic est ultima huius cantici particula in qua extollitur virgo beatissima 56 (1).
Hic exclamat tertio auctor super beatissimae virginis allectiva suavitate 55.
Hic incipit beatus Lucas scribere et primo suo evangelio praemittit praefationem 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Hic incipit explanatio historiae 35.
Hic incipit liber Actuum apostolorum, in quo sanctus Lucas continuat ad praecedentia 174 (3).
Hic incipit Lucas narrationem evangelii et dividitur in quatuor partes, quia primo describitur salvatoris ingressus in mundum 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Hic incipit secunda pars huius operis, quae nomine causarum intitulatur 89.
Hic incipit tertia et ultima pars istius operis, in qua de ecclesiasticis annectitur sacramentis 89.
Hic primo secundum glossam considerandum est, quare isti psalmo non apponatur titulus 159.
Hie sind geschrieben der ewangeli anevange 51 (2).
Hie: vide et Hi nec non Hy.
Hieronymus: Evangelium — bona annuntiatio, quod proprie ad regnum dei 180 (2), 183, 198 (5).
Hieronymus: Hebraei voluminibus suis a principiis (principii) nomen imponunt 180 (1), 198 (4).
Hieronymus hortatur in prologo libri Regum, unumquemque in dei tabernaculo offerre, quod potest 104.
Hieronymus huic libro praeponit prooemium, qui de Hebraeo in Latinum 33 (2).
Hieronymus: In hebraeis voluminibus suis a principiis (principii) nomem imponunt 180 (1), 198 (4).
Hieronymus: Marcus evangelista dei, discipulus Petri, leviticus genere 180 (2), 183, 198 (5).
Hieronymus: Marcus evangelista sacerdotium in Israel agens 36.
Hieronymus: Quatuor sunt qualitates, de quibus sancta evangelia contexuntur 180 (2), 183, 198 (5).
Hilarium quaeris, quis sit, cognoscere lector 206 (2).
His certis signis moriens cognoscitur aeger 211.
Historia sacrae legis non sine aliqua praenuntiatione futurorum gesta 195 (1).
Historiam conscribere disponentibus non unam nec eandem video 5 (1).
Hoc edicto permittitur, ut sive iure, sive iniuria opus fieret 86.

Hoc est, quod alibi dicitur: Ecce ancilla domini 18 (4).
Hoc etiam hic in ipso exordio scribens ad Hebraeos beatus Paulus 201.
Hoc exponitur allegorice dupliciter 13 (1).
Hoc fit, cum oratio sive lectio conditur caritatis affectu 16.
Hoc ideo dicit, quia ordo fidei nostrae probari non potest 88 (2), 98 (2), 99.
Hoc intelligitur communiter de quolibet fideli 33 (2).
Hoc praesagium(gii), id est divinatio, praescientia 192 (1).
Hoc quoque sollerti cura et vigilanti studio cavendum est 79 (9).
Hoc verbum diaconus noster in principio recitavit . . . Oremus, patres reverendissimi, quatenus huius libri et verbi evangelici veram interpretationem 82 (7 [21]).
Hoc videtis, fratres carissimi, quod mea non cessat humilitas 230 (1 [68]).
Hodie de Actibus apostolorum lectio pronuntiata est 193 (4 [33]).
Hodie, dilectissimi, omnium sanctorum sub una sollemnitatis laetitia 193 (4 [74].
Hodie, fratres carissimi, audituri sumus evangelistam dicentem 230 (1 [33]).
Hodie, fratres carissimi, natalem illorum infantium colimus 230 (1 [8]).
Hodie, fratres carissimi, specialiter ad competentes 230 (1 [30]).
Hodie, fratres carissimi, temporalem spiritus sancti missionem sollemniter celebramus 82 (7 [9]).
Hodie incipiamus, carissimi, de crucis trophaeo praedicare 200 (2 [7]).
Hodie lectio de Actibus apostolorum haec praenuntiata est 230 (1 [15]).
Hodie magnificata est anima mea . . . Bene id poterat dicere beata virgo 251 (4).
Hodie natus est nobis salvator . . . Reverendi patres et domini! Cum, sicut testatur philosophorum dogma gentilium 82 (7 [34]).
Hodie nobis Ioannis virtus et Herodis feritas 193 (4 [60]).
Hodie nobis terra facta est caelum 200 (2 [10].
Hodie veritas de terra orta est 230 (1 [4]).
Hodie verus sol ortus est mundo 33 (9).
Hodierna die dominus noster pependit in cruce 200 (2 [6]).
Hodierna die, qui baptizati sunt in Christo 215 (5).
Hodiernae diei festivitas tantae caritatis, tantae maiestatis 82 (7 [14]).
Homo quidam fecit cenam magnam . . . Honorabiles patres et domini ceterique fatres . . . Sicut sancti evangelii lectione recitata audivimus, sciens Iesus, quia hora 82 (16).
Honorabiles patres et domini ceterique fratres . . . Sicut sancti evangelii lectione recitata audivimus, sciens Iesus, quia hora 82 (16).
Honoret te deus, quoniam et tu ipsum 34 (1).
Hucusque nobis Eusebius rerum in ecclesia gestarum memoriam tradidit 197 (2).
Hucusque vero (enim) pendet littera 17, 185.
Huic evangelio, quod est (prae) ceteris perfectius 169 (3), 178 (4).
Huic operi, videlicet libro epistolarum, praemittit glossator prooemium sive prologum ad explanationem 186, 188.
Huius libri continuatio ad praecedentes colligitur supra in prooemio in ipsa glossa 115.
Huius praesentis publici instrumenti tenore cunctis fiat manifestum, quod a nativitate eiusdem domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, indictione XII., die vero Veneris, vicesima quarta mensis septembris 225 (13).
Huius praesentis publici instrumenti tenore cunctis fiat manifestum, quod anno a nativitate eiusdem (domini) millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, indictione duodecima, die vero sabbati, vicesima prima mensis augusti 225 (10).
Huius prooemii domini Iustiniani summam aperte comprehendamus 119 (4).

Huiusce locum sanctorum patrum praesentia celebrem 82 (7 [30]).
Humanum genus duobus regitur, naturali videlicet iure et moribus 87 (2), 101.
Humanum genus . . . Magister Gratianus intendens providere utilitati universalis ecclesiae 110, 111.
Humanum genus. Tractaturus magister Gratianus de iure canonico incipit ab altiore, scilicet a iure naturali 89.
Humanum. Prima distinctio, quam Ioannes dividit solum in duas partes, tu melius divide in tres 109.
Hy hebet sych an von den vyrtczig tagen der heylygen vasten . . . Von den vyrczyg tagen der heylligen vasten 49.
Hy: vide et Hi nec non Hie.

I.

Iacobus cognomento iustus, filius Mariae, sororis matris domini 190 (1).
Iacobus dei et domini nostri Iesu Christi servus . . . Dixit de hoc Iacobo apostolus Paulus 246 (1).
Iacobus, dei et domini nostri Iesu Christi servus . . . Haec epistola dividitur principaliter in duas partes, scilicet in salutationem et instructionem 191 (3).
Iacobus Iesu Christi servus (servus domini nostri) . . . Liber iste dividitur in quatuor partes secundum quatuor apostolos huius libri scriptores 174 (2), 179 (10).
Iacobus. Iste ecclesiae Ierosolymitanae post apostolos ad praedicandum missos curam et regimen suscepit 190 (1).
Iam dies ieiunii, fratres carissimi 230 (1 [22]).
Iam diu est, ut facere cogito 227 (6).
Iam in decem decadibus operarii vineae domini expressi sunt 162 (1).
Iam manifeste beatus Iohannes suam personam designat 193 (4 [7]).
Iam pridem tuae caritati prolixam epistolam misi 213 (3).
Ibant et revertebantur in similitudinem coruscantis . . . Beatus Gregorius pro parte prima Super Ezechielem, homilia V., pertractans ista verba 204 (2 [14]).
Id est: salvatoris, (et) non perditoris 180 (1), 198 (4).
Idcirco, sanctus vir ubi habitaverit, dicitur 240.
Idcirco, ubi sanctus vir habitaverit, dicitur 239 (1).
Ideo volo, qualescumque infirmitates 168 (6).
Ierusalem evangelistam dabo . . . Secundum quod dicit beatus Hieronymus in epistola ad Paulinum 175 (2), 176 (3).
Iesum Nazarenum a Iudaeis condemnatum innocenter 205 (15).
Iesum quaeritis Nazarenum . . . Hodiernae diei festivitas tantae caritatis, tantae maiestatis 82 (7 [14]).
Igitur dum oriens 193 (4 [21]).
Igitur Martinus Sabariae Pannoniorum oppido oriundus 193 (4 [70]).
Igitur Severus, gener Afer, qui se ex nomine imperatoris 129.
Igitur, si omnem filium ad hoc flagellat 215 (14).
Illa verba sunt prophetae David et petit duo 194 (10).
Illius sequi vestigia, cuius in terris sanctitas radiare non cessat, illius scilicet Hieronymi gloriosi, cuius memoria 208 (4), 234 (3).
Illos tuos misericordes oculos ad nos converte. Hic est secunda particula secundae partis principalis huius carminis, ubi virgini beatissimae supplicatur 53.
Immaculatus dominus immaculatam sibi famulam 193 (4 [29]).
Imminente tempore passionis Iesu Christi lacrimae erant in oculis eius 172 (1).
Impatiens propriae imperitiae ac ruditati, compatiens pauperum clericorum 192 (1).
Imperator Caesar Flavius Iustinianus . . . Huius prooemii domini Iustiniani summum aperte comprehendamus 119 (4).
Imperator Iustinianus aequitatis iustitiaeque statuta exquisiturus 119 (2).
Imperator Iustinianus . . . Alemannicus, Gothicus, Francus, Germanicus . . . Prothelmo, Salviniano antecessoribus (Salamino, viro disertissimo, ante-

cessori) salutem. Omnem reipublicae nostrae sanctionem iam esse purgatam et compositam 84 (2), 85 (2).
Imperator Iustinianus expositurus iura populi Romani 119 (4).
Imperator, quia imperat subditis, sic dicitur. Accursius 84 (2).
Imperatoriae maiestatis est, tres in palatio habere mansiones 196.
Imperatoriam maiestatem non solum armis decoratam 103 (1).
Impingua oblationem et da locum medico, Ecci. XXXVIII. Hoc fit, cum oratio sive lectio conditur caritatis affectu 16.
Impingua oblationem et da locum medico. Impinguatur oblatio, cum oratio conditur affectu caritatis 15 (3).
Impinguatur oblatio, cum oratio conditur affectu caritatis 15 (3).
In adventu domini nostri Iesu Christi atque in praesentia eius 200 (2 [20]).
In beato Iacob, dilectissimi fratres, et in sancto Ioseph filio 230 (1 [26]).
In cuiuscumque manus iste libellus venerit, rogo 230 (1).
In dem anegeng was das wort 4 (2), 51 (1).
In diebus famis saturabuntur. Scribit haec verba famelicus ille vir desideriorum 82 (7 [38]).
In diebus illis erat vir in Israel Ioachim nomine 193 (4 [68]).
In diebus illis in provincia Cappadociae apud civitatem Caesaream 179 (3).
In diebus unius iudicis . . . Hic communiter ponitur tertius casus, scilicet ipsius Ruth 10 (8).
In diebus unius iudicis . . . Librum hunc Hebraei in librum Iudicum compingunt 253 (6).
In dolore capitis, si ventus fuit constipatus 140 (1).
In eadem urbe scripsi dialogum 219 (1).
In eis libris, quos adversus epistolam Parmenii 223 (5).
In epistolis quaedam sunt generalia 153 (1).
In excelso throno 69 (9).
In expositione evangelii secundum Marcum opitulante ipsa evangelica gratia scripturi 247.
In funiculis Adam traham te . . . Funiculos Adam vocat propheta poenas temporales 191 (2).
In hac, dilectissimi, celebritate, sicut relatu paternae traditionis instruimur 193 (4 [17]).
In hac sacratissima celebritate gloriosissimi principis ecclesiae Michaelis 82 (7 [12]).
In hebraeis voluminibus suis a principiis (principii) nomen imponunt 180 (1), 198 (4).
In hoc capitulo bonum esset ponere 225 (4).
In hodiernum convivium qui sollemni frequentia convenistis 215 (18).
In huius carminis expositione, quod sacrosancta mater militans ecclesia decantat 52.
In huius libri principio quinque praecipue sunt praenotanda 88 (2), 98 (2), 99.
In illis temporibus immanis persecutio fuit christianis 193 (4 [45]).
In illo tempore, cum sublevasset oculos Iesus . . . Miracula, quae fecit dominus noster Iesus Christus 50.
In illo tempore defuncto Herode apparuit angelus domini . . . Obitus quippe Herodis terminum intentionis malitiosae 193 (4 [14].
In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Erunt signa in sole . . . Dominus ac redemptor noster, fratres carissimi, paratos nos 241 (1).
In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Quis vestrum habebit amicum . . . Rogatus a discipulis salvator, non modo formam orationis 242 (2).
In illo tempore Maria stabat . . . Audivimus, fratres, Mariam foris ad monumentum stantem 194 (12).
In illo tempore Maria stabat . . . De praesenti sollemnitate locuturus auribus vestrae caritatis 199 (2).
In illo tempore venit Iesus a Galilaea in Iordane . . . Lectio sancti evangelii,

quam modo, fratres, audivimus, magnum in domino nobis 193 (4 [22]).

In illo tempore vidit Ioannes Iesum . . . Ioannes Baptista et praecursor domini salvatoris 193 (4 [19]).

In initio huius libri definitionem morborum 126 (7).

In Iuda signantur duo ordines principum 15 (4).

In laudem et gloriam de beato Oswaldo dicturi 131 (3), 239 (3).

In lectione evangelica, quae hanc antecedit 193 (4 [72]).

In lectione evangelii infirmitatem humani generis suscepisse dominum 230 (1, 38).

In magna autem domo, ut ait apostolus 186.

In Maria benignitas per saecula commendatur 70 (24).

In medio lapidum ignitorum ambulasti . . . Praevidens propheta deo plenus excellentem gloriam 251 (6).

In memoria aeterna erit iustus 69 (51).

In nomine domini. Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo tertio . . . in domo habitationis venerabilis patris ac domini, domini Sigismundi praepositi et archidiaconi ecclesiae Salczburgensis 225 (7).

In nomine domini. Amen. Anno nativitatis eiusdem MCCCLXXVI., die Mercurii, XXX. mensis ianuarii . . . ego Wilhelmus Hombork, decretorum doctor . . . conclusiones sive determinationes infra scriptos quorundam dubiorum . . . coepi colligere 120.

In nomine domini. Amen. Casus. Licet ad occurendum ecclesiarum vacationibus essent multa remedia 96 (3).

In nomine domini. Amen. Huius praesentis publici instrumenti tenore cunctis fiat manifestum, quod a nativitate eiusdem domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, indictione XII., die vero Veneris vicesima quarta mensis septembris 225 (13).

In nomine domini. Amen. Huius praesentis publici instrumenti tenore cunctis fiat manifestum, quod anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, indictione duodecima, die vero sabbati vicesima prima mensis augusti 225 (10).

In nomine domini. Amen. Per hoc praesens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno eiusdem domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto 225 (12).

In nomine domini. Amen. Pro petitione insigniorum occurrit mihi verbum Iudicum VI scriptum 225 (26 [3)].

In nomine domini. Amen . . . Reverendissimi patres ac domini . . . In plerisque sanctorum patrum informamur documentis 82 (10).

In nomine domini. Amen. Tenore praesentis publici instrumenti cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo quarto 225 (9).

In nomine domini. Amen . . . Venerabiles patres ac domini praestantissimi! Quamvis officium visitationis a sanctis patribus salubriter ac laudabiliter sit institutum 82 (9).

In nomine domini. Amen . . . Venerabilis pater ac domine mi gratiose, domine decane venerande ceterique domini . . . Quia non est tutum, pedem in viam ponere 82 (11).

In nomine domini Iesu Christi. Amen. Codex: De officio praefecti praetorii . . . Auctoritas nos admonet, in gerendis a nobis actibus 225 (26 [1]).

In nomine domini . . . imperator Caesar Flavius Iustinianus . . . Huius prooemii domini Iustiniani summam aperte comprehendamus 119 (4).

In nomine domini . . . Imperator Iustinianus . . . Alemannicus, Gothicus, Francus, Germanicus . . . Prothelmo, Salviniano antecessoribus (Salamino, viro disertissimo, antecessori) salutem. Omnem reipublicae nostrae sanctionem iam esse purgatam et compositam 84 (2), 85 (2).

In nomine domini: Incipit a domino Iesu Christo, ut semper consuevit 83.

In nomine domini ista statuimus de his, qui celebrant excommunicati, interdicti 244 (5).

In nomine domini nostri Iesu Christi imperator Caesar Flavius Iustinianus, Alamannicus, Gothicus, Francicus . . . nunc cupidus legum iuventuti . . . Imperatoriam maiestatem non solum armis decoratam 103 (1).

In nomine domini nostri Iesu Christi, nomine eius matris sanctissimae Mariae virginis . . . Incipiunt quaestiones disputatae, consilia reddita, consultationes responsa interdum alligando 112 (3).

In nomine patris . . . Cum desiderarem, vestris caritatibus in aliquo deservire 47.

In nomine patris . . . Principium omnium rerum est deus 119 (3).

In nomine sanctae et individuae trinitatis Carolus . . . Si praedecessorum morem sequimur, non solum praesentibus, sed et succedentibus subvenire nitimur 260 (2).

In nomine sanctae et individuae trinitatis feliciter. Amen. Carolus quartus divina favente clementia Romanorum imperator . . . Omne regnum in se divisum desolabitur, nam principes eius facti sunt socii furum 225 (21).

In nomine sanctae trinitatis. Incipiunt gesta salvatoris domini nostri Iesu Christi, quae invenit Theodosius magnus imperator in Ierusalem 151 (2).

In passione, quae nobis hodie recitata est 193 (4 [30]).

In plerisque sanctorum patrum informamur documentis 82 (10).

In praecedentibus huius libri Ieremias prophetavit destructionem Ierusalem 175 (4), 176 (2).

In praecedentibus praemissa descriptione originis et discretionis artium 243 (1).

In primitiva ecclesia prohibitum erat, ne quis loqueretur linguis 19 (3).

In principio creavit deus caelum et terram . . . Caelum designat summa, terra ima 243 (1).

In principio creavit deus caelum et terram . . . Haec abyssus sive profunditas aquarum quasi sine byssu, id est sine candore 192 (1).

In principio creavit deus caelum et terram. Omissis divisionibus curiosis accipio illam, quae magis consueta est 10 (1).

In principio creavit deus caelum et terram, sed dum terra ad aspectum non veniret 5 (2).

In principio erat verbum . . . Das sprichet also: In dem anegeng was das wort 4 (2), 51 (1).

In principio erat verbum. Ecce veritas, quae de terra orta est 256.

In principio erat verbum et verbum erat principium 196.

In principio erat verbum . . . Evangelista Iohannes, sicut dictum est, intendit primo, ostendere divinitatem 184 (1).

In principio erat verbum. — Omnibus aliis evangelistis ab incarnatione incipientibus 37.

In principio erat verbum. Secundum quod patet ex praedictis, intentio beati Iohannis est 169 (3), 178 (4), 179 (1).

In principio erat verbum . . . Verbum, id est sapientia nata, disponens omnia 39 (4).

In principio evangelii multatur Zacharias 45.

In principio Exodi lex divina, quae est danda populo 10 (3).

In principio fecit deus caelum et terram . . . Plerique aestimant, sicut in altercatione quoque Iasonis 209 (1).

In principio huius operis sicut et aliorum operum quatuor specialiter solent inquiri 186.

In principio sermonis nostri pro divina gratia impetranda 204 (2 [25]).

In principio videlicet quinque libri Moysis 151 (4), 209 (9).

In quadam provincia existente notabili numero monachorum, canonicorum regularium 225 (8).

In quibusdam ecclesiis, puto Avinionensibus, Aviciensibus 204 (24).

In Sicilia urbe Cathanensium sub Diocletiano 193 (4 [36]).

In subsequenti hoc libro, qui nuncupatur Synonyma 194 (2).

In tribus beneplacitum est spiritui meo ... Spiritus cadens per vitium 194 (3), 204 (2 [26]).

In verbis istis describitur vocatio duorum apostolorum 233 (14), 251 (1).

In verbis istis exprimitur materia exultationis 251 (10).

Incarnatio filii dei benedicta ex intemerata virgine 204 (2 [1]).

Incipiam ergo auxiliante deo et dicam, quia malitia 34 (1).

Incipiendo et exordiendo a prima dictione, scilicet salve 52.

Incipit a domino Iesu Christo, ut semper consuevit 83.

Incipit beatitudo, etiam et ordo ab humilitate 15 (1).

Incipit concordantia nunc canonum discordantium olim vel incipit concordantia, id est compilatio et in unum reductio 110, 111.

Incipiunt gesta salvatoris domini nostri Iesu Christi, quae invenit Theodosius magnus imperator in Ierusalem 151 (2).

Incipiunt quaestiones disputatae, consilia reddita, consultationes responsa interdum alligando 112 (3).

Inclina, domine, aurem tuam 69 (43).

Incudem Simonis fabrilis et antra monetae 194 (15).

Indicabo tibi, homo, quid sit bonum 165 (5).

Induite vos armaturam dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli, quae armatura est vestis sacerdotalis 205 (13).

Induite vos sicut electi sancti dei . . . Rex antiquorum regum talis esse dinoscitur 233 (5).

Ingredientibus iter sibi alias insolitum magna est anxietatis alievatio 113.

Initium evangelii Christi filii dei. — Hieronymus. Marcus evangelista sacerdotium in Israel agens 36.

Initium evangelii Iesu Christi filii dei . . . Conferendum hoc evangelii Marci principium principio Matthaei 247.

Initium libri Machabaeorum simile est principio libri Ezechielis prophetae 250.

Initium sancti evangelii Iesu Christi . . . Evangelium secundum Marcum in duas partes dividitur, scilicet in prologum et tractatum 170 (2), 172 (5), 178 (2), 179 (8).

Innocentio, divina favente gratia sedis apostolicae antistiti, frater Gerhohus ... Domine, refugium tu factus es nobis in domino 226 (6).

Innocentius etc. ad perpetuam rei memoriam. Quia, sicut nobis innotuit, multi hactenus a nonnullis praedecessoribus nostris Romanis pontificibus per importunam instantiam 204 (17).

Innocentius episcopus, servus servorum dei, venerabilibus fratribus Heinrico Senonensi, Samsoni Remensi archiepiscopis . . . Testante apostolo sicut unus dominus ita una fides esse dinoscitur 204 (29).

Innocentius quartus in concilio Lugdunensi. Innocentius episcopus, servus servorum dei, dilectis filiis universitati magistrorum et scholarium Bononiae commorantibus . . . Cum nuper in concilio Lugdunensi quasdam constitutiones super certis articulis duxerimus promulgandas 96 (5).

Insignes antiqui medicorum et physicorum iam sufficienter declaraverunt 126 (8).

Inspirante rerum omnium factore et gubernatore 193 (4 [59]).

Instantis sacratissimae festivitatis dignam recolendo contemplandoque memoriam 82 (7 [1]).

Institutio sollemnitatis hodiernae a senioribus nostris cathedrae nomen accepit 193 (4 [37]), 230 (1 [16]).

Intelligere possumus, fratres carissimi, quantam gratiam Christo domino debeamus 230 (1 [12].

Intendite, fratres mei, ad caritatem 215 (7).

Inter alia, quae ad fidelium Christi doctrinam scripta sunt 96 (2).

Inter cetera beneficia domini et salvatoris nostri 230 (1 [69]).

Inter cetera incarnationis Christi mysteria. Glossa. Quae Isaias propheta diligenter et aperte praenuntiat 38.
Inter laetari et laetificari hoc interesse videtur 138 (1).
Inter multos saepe quaerunt, quis libri beati Iob scriptor habeatur 240.
Inter omnia, quae viris solent obesse principibus 139 (2).
Inter sacra missarum sollemnia 241 (1).
Interea, cum Roma Gothorum irruptione 29.
Interrogavit dominus, unde emerent panes ad turbas pascendas 79 (4).
Intravit rex in hortum arboribus consitum . . . Redemptionis nostrae gloriosa sollemnia sicut ab angelis sunt praenuntiata 251 (12).
Introduces eos et placabis eos . . . Secundum Hebraeos a libro Iosue incipiunt libri prophetales 10 (6).
Intuentes, quod modo audivimus ex apostolica lectione 26, 27.
Invocato primitus mortis atque vitae datoris praesidio 82 (7 [25]).
Ioannes Andreae non summat, sed hoc dicit per alia verba 93.
Ioannes apostolus et evangelista a domino Iesu Christo electus atque dilectus 155 (2).
Ioannes Baptista est Lucifer, qui praecessit ortum solis 16.
Ioannes Baptista et praecursor domini salvatoris 193 (4 [19]).
Ioannes. Divide hoc prooemium, prout dividit glossa prima in versu dividendo 117.
Ipse rationis ordo deposcit, ut post factum magnum cognitum 44.
Ipsius est mare . . . Quando artifex ingeniosus vult facere opus praecellens 251 (3).
Isaias filius Amos non illius prophetae, sed alterius 166 (1).
Isidorus de libero arbitrio et gratia dei. — Arbitrium est voluntas liberae potestatis 251 (23).
Ista verba ad litteram dicta fuerunt de David 204 (2 [17]).
Ista verba bene possunt exponi de praesenti sollemnitate reginae caelorum 251 (13).
Iste est primus prologus beati Hieronymi huic evangelio Matthaei propositus et dividitur in quatuor partes principales In prima describitur evangelistae status 182.
Iste prologus etiam est beati Hieronymi et dividitur in duas partes. In prima scriptor huius evangelii manifestatur 182.
Isti sunt denuntiandi in die coenae et aliis sollemnitatibus: omnes haereticos et iudaeos et eorum fautores 192 (4).
Istud evangelium beati Matthaei dividitur in duas partes, nam in prima ostendit, Christum esse verum deum 182.
Istud thema dupliciter introducitur 204 (10).
Istud verbum scribit David propheta, in quo verbo excitat nos 251 (2).
Iubilate deo 69 (19).
Iucundissimus cum in multis, tum in eo maxime est litterarum fructus 139 (2).
Iucundum quidem nautis est ver 200 (2 [21]).
Iudas apostolus, quem in evangelio Matthaeus et Marcus Thaddaeum appellant 246 (7).
Iudas Iesu Christi servus . . . Iudas apostolus, quem in evangelio Matthaeus et Marcus Thaddaeum appellant 246 (7).
Iungat, id est, iunctos esse ostendat me scilicet et vos 164.
Iuri operam daturum prius nosse oportet 84 (2), 85 (2).
Iussioni tuae, frater Aureli, tanto devotius 219 (15).
Iustus es, domine 69 (44).
Iuxta illud: Fili, accedens ad servitutem dei 155 (1)
Iuxta promissionis ordinem videndum occurrit de iudicibus 122, 123 (3).
Iuxta ritum et laudabilem huius inclytae facultatis sacri iuris canonici consuetudinem 225 (26 [2]).

L.

Laetitia quanta sit quantusque concursus 193 (4 [88]).

Laici prope altare vel in choro, dum divina celebrantur, morari non debent 114.
Lanfrancus, misericordia dei catholicus, Berengario . . . Si divina pietas cordi tuo inspirare dignaretur 218 (2), 253 (7).
Laudate dominum in sanctis eius. Alius inquit: in sanctis eius, alius inquit: in sanctificatione eius 200 (2 [4]).
Laudes igitur et preces, quae a fidelibus 12 (2).
Laurentius, vir clarissimus, partibus in personis in cominus positus 220 (8).
Lectio Actuum apostolorum, quae nobis hodie lecta est 230 (1 [7]).
Lectio hodie recitata est, primam quidem historiam continens 220 (10).
Lectio sancti evangelii, quam modo, fratres, audivimus, magnum in domino nobis 193 (4 [22]).
Lecturus canonem Gesta sub di. LXXIV situatum 225 (26 [4]).
Lecturus evangelium beati Matthaei ante aggressum textus 182.
Lecturus haec, quae de trinitate disserimus 227 (3), 229.
Legimus Gen. 1., quod fecit deus duo luminaria magna 186, 188.
Legimus in ecclesiasticis historiis, quod sanctus Bonifatius 193 (4 [73]).
Legimus in prophetis, quia, cum Ninive civitati subversio 230 (1 [42]).
Legimus namque, quod Aaron ipse de tribu Iuda 193 (4 [87]).
Legitima ieiunia quatuor sunt 209 (19).
Legitur in Ezechiele: Venter tuus comedet te et viscera tua complebuntur . . . Per ventrem, qui escas recipit, mens intelligitur 100.
Legitur Oseae IX: In funiculis Adam traham te . . . Funiculos Adam vocat propheta poenas temporales 191 (2).
Legitur, quod David propheta, cum senuisset 161 (1).
Leonem et ursum interfeci . . . Beatus Augustinus Hypognosticon, responsione prima contra Pelagianos et Caelestinos dicit sic: Mors nil est nisi nomen recedente vita 82 (2 [27]), 204 (2 [12]).
Leopold, genannt der durchleuchtig, von geshlecht ain herczog von Swabn, auch des geshlechts des edlen unnd mechtigen grafen Albrechten, grafen zu Pabenberg 130, 130 A.
Libellum de cura pro mortuis gerenda scripsi 230 b (2).
Liber Danielis dividitur in tres partes, in partem prooemialem et partem principalem 175 (6), 177 (2).
Liber generationis Iesu Christi . . . Augustinus in principio satis declarat, se agere de humanitate 181.
Liber generationis Iesu Christi . . . Ecliptica est oratio, supple hic: est 15 (2].
Liber generationis Iesu Christi. Evangelium secundum Matthaeum dividitur in duas partes, quia stabilit suum subiectum 170 (1), 178 (1), 179 (7).
Liber generationis Iesu Christi. Hoc verbum diaconus noster in principio recitavit . . . Oremus, patres reverendissimi, quatenus huius libri et verbi evangelici veram interpretationem 82 (7 [21]).
Liber generationis Iesu Christi . . . Istud evangelium beati Matthaei dividitur in duas partes, nam in prima ostendit. Christum esse verum deum 182.
Liber generationis Iesu Christi . . . Liber quasi apotheca gratiarum 198 (1), 199 (1)
Liber iste codex domini Iustiniani dicitur 119 (2).
Liber iste continuatur ad praecedentes ut supra in prooemio 116.
Liber iste Deuteronomium, id est secunda lex, inscribitur 253 (3).
Liber iste dividitur in quatuor partes secundum quatuor apostolos huius libri scriptores 174 (2), 179 (10).
Liber iste dividitur in tres partes. In prima parte ponit quaedam antecedentia 191 (1).
Liber iste hebraice Vagecra, graece Leviticus 255 (2).
Liber iste idcirco Iudicum nuncupatur, eo quod de illis conscriptus est 253 (5).
Liber iste in duas partes dividitur, scilicet in prooemium et tractatum, qui incipit capitulo secundo 174 (1).

Liber iste in duas partes dividitur, scilicet in prooemium et tractatum. Secunda incipit ibi: Et factum est 175 (3), 176 (1).
Liber iste, quem donante domino lecturi sumus, dudum liber Novellarum dicebatur 119 (5).
Liber quasi apotheca gratiarum 198 (1), 199 (1).
Libro 2° Soliloquiorum: Fabula est compositum ad utilitatem 24.
Libros beatissimi et doctissimi Augustini quosdam 223 (1).
Libros de trinitate, quae deus est 227 (2).
Librum de bono coniugali nuper edidimus 19 (1 [3]).
Librum de sanitatis ingenio a te et a multis, Nero carissime, rogatus 126 (1).
Librum hunc Hebraei in librum Iudicum compingunt 253 (6).
Librum vestrum, opus quippe laudabile, quem nobis vestra sinceritas destinavit 133.
Licet ad occurrendum ecclesiarum vacationibus essent multa remedia 96 (3).
Licet chronicis suprascriptis per verbum „Expliciunt haec anno domini MCCCCXXII° in die sanctae Agnetis“ finem tunc temporis imposuerim 127 (1).
Licet divinae maiestatis consilium supernaturaliter quandoque revelet parvulis 108.
Licet fragmenta sub mensa magistrorum quaerenti gratius permittantur 190 (2).
Licet mystica quaeque velut tubae increpuerit sono David 208 (1).
Licet non deberem praedicare sed praedicari 179 (19).
Licet omnem sapientium vitam quasi meditationem quandam 204 (13).
Licet per istos duos Cherubim vetus testamentum et novum accipiatur 13 (4).
Licet pro vitanda discordia in electione Romani pontificis manifesta 19 (2).
Licet secundum psalmum de quolibet sanctae scripturae verbo verum sit: Lucerna pedibus meis verbum tuum 191 (4).
Licet vobis, dilectissimi, appropinquante festivitate paschali ieiunium 193 (4 [91]).
Littera sic definitur: littera est minima pars vocis repositae 135.
Litteras. Per senectutem non datur licentia cedendi episcopo 92.
Litteras sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina prudentia papae, quinti nobis pro parte vestra praesentatas reverenter accepimus 225 (27).
Litteras tuas, frater in domino carissime, gratanter accepi 226 (4).
Locuturi de adventu spiritus paracliti 244 (4).
Locuturi domino adiuvante de figura tabernaculi 245 (1).
Locuturus de virtute altissimi, prudentius ori meo silentium imposuissem 82 (7 [4]).
Locutus est ad nos sermo domini 217 (6).
Locutusque est dominus . . . Ex praedictis in praecedentibus libris patet, quod sicut in libro Genesis 10 (4).
Longa taciturnitas brevi nequit epistola compensari 127 (2).
Lucas initio evangelii causam cur scripserit indicat 38.
Lucas natione Syrus Antiochensis, arte medicus 150.
Lucas natione Syrus . . . Evangelio secundum Lucam beatus Hieronymus prologum praemittit, in quo primo praemittit beati Lucae commendationem 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Lucas, supple, fuit Syrus natione, id est natus in Syria 16.
Luceat lux vestra . . . Saepius ad virtutem attendit earum memoria rerum 82 (7 [19]).
Lucia virgo Syracusana, nobilis genere, audiens famam sanctae Agathae 193 (4 [32]).
Lucifer est Ioannes Baptista, qui praecessit solem tamquam sidus matutinum 15 (3).
Lucis largitor optime, cuius sermonis lumine 206 (4).
Lumen ad revelationem gentium 64 (10).
Lux solis erit . . . Reverendissimi in Christo patres et domini praestantissimi . . . Dum ad laudes gloriosissimae virginis

Mariae, cuius hodie conceptionis festum 82 (7 [33]).
Lyra ponit in principio super Genesim septem regulas exponendi sacram scripturam 193 (2).

M.

Magister Alanus, peritus in multis scientiis 131 (8).
Magister Gratianus intendens providere utilitati universalis ecclesiae 110, 111.
Magister Stephanus Parisiensis haec ventura praedixit 127 (4).
Magistro Petro frater Gerhohus . . . Litteras tuas, frater in domino carissime, gratanter accepi 226 (4).
Magna quaestio est de mendacio 217 (2).
Magnas omnipotenti deo gratias agere debemus 236 (8).
Magnis licet impeditus laboribus 223 (3).
Magnum bonum est, fratres carissimi, valde congruum 193 (4 [82]).
Magnum gaudium mihi est, fratres dilectissimi, et deo gratias ago 230 (1 [63]).
Magnum Ieremiae sanctissimi meritum 193 (4 [85]).
Magnum in genere humano, Solli Sidoni, frater amantissime, multorum vitium est 219 (14).
Magnum mihi gaudium facitis, fratres carissimi 230 (1 [65]).
Maiorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis 244 (1).
Malitia complexionis diversae quandoque in toto corpore animali existit 126 (11).
Marcus evangelista dei, discipulus Petri, leviticus genere 180 (2), 183, 198 (5).
Marcus evangelista, dei electus et Petri in baptismate filius 151 (1), 180 (2), 183, 198 (5).
Marcus evangelista . . . Evangelio Marci beatus Hieronymus praemittit prologum istum, qui dividitur in tres partes, quia primo Hieronymus ostendit scriptoris auctoritatem 170 (2), 172 (5), 178 (2), 179 (8).
Marcus evangelista sacerdotium in Israel agens 36.
Marcus, Petri discipulus, rogatu Romanorum evangelium scripsit 183.
Maria. Hic est ultima huius cantici particula, in qua extollitur virgo beatissima 56 (1).
Maria optimam partem elegit . . . Duae sunt vitae, vita contemplativa et activa 15 (5).
Maria sedens secus pedes domini . . . Dum contemplor sedentium occasiones 204 (2 [30]).
Materia Osee triplex est 167.
Matrimonium consensu contrahitur, licet consuetudo patriae non servetur 115.
Matrimonium consensu contrahitur, licet sollemnitates vel consuetudines patriae non serventur 106 (2).
Matthaeus cognomento Levi, cuius vocatio ad dominum ex publicanis actibus fuit 39 (4).
Matthaeus, cum primo praedicasset evangelium in Iudaea . . . Iste prologus etiam est beati Hieronymi et dividitur in duas partes. In prima scriptor huius evangelii manifestatur 182.
Matthaeus, cum primus omnium praedicasset evangelium in Iudaea 150 (1).
Matthaeus dicit: Filii David, filii Abraham 180 (2), 198 (5).
Matthaeus ex Iudaea sicut in ordine primus ponitur 149 (5), 151 (1), 180 (1), 198 (4).
Matthaeus ex Iudaea sicut in ordine primus ponitur . . . Iste est primus prologus beati Hieronymi huic evangelio Matthaei propositus et dividitur in quatuor partes principales. In prima describitur evangelistae status 182.
Matthaeus . . . Hic est primus prologus beati Hieronymi, qui praeponitur evangelio Matthaei 170 (1), 178 (1), 179 (7).
Matthaeus . . . Prologus iste dividitur in duas partes, quia primo scriptor huius evangelii manifestatur 170 (1), 178 (1), 179 (7).
Maxentius imperator anni regni sui tricesimo quinto residens in civitate Alexandrinorum 79 (6).

Maxentius imperator anno XXXI regni sui residens in civitate Alexandrinorum 193 (4 [71]).
Me neophytum Ioannisque discipulum confortare et consolari debueras 205 (1).
Medicorum non solum moderni, verum etiam antiqui 126 (2).
Meditatus sum nocte cum corde meo . . . Pater mi Chuno, venerande et memoria digne abba coenobii Sigebergensis 256 (1).
Memento nostri, domine 69 (8).
Memini, me in palatio Vangionum civitatis constitutum 250.
Meminit sanctitas vestra, evangelium secundum Iohannem 217 (1).
Memor sum, reverendissimi reverendique patres, eius sententiae 225 (18 [2]).
Memorare novissima tua . . . Novissimum sunt extremum iudicium, mors tua 233 (4).
Memores vos esse existimo, cum in Actibus apostolorum saepe legeritis 82 (7 [36]).
Michaeas, sextus in ordine XII prophetarum 259.
Mihi videtur, quod aliquis in scriptura de novo fit 204 (2 [23]).
Mihi videtur, quod duplex vinea spiritualis 204 (4).
Mihi videtur, quod unicuique pastori gregis dominicae tria debent 204 (3).
Mira vere est et vera mire doctoris egregii sententia 242 (1).
Miracula, quae fecit dominus noster Iesus Christus 50.
Miserere mei, domine fili David . . . Ut dominicam gratiam nobis necessariam in sermonis exordio 204 (12).
Miserere nostri, domine 69 (43 a).
Misericordia domini 69 (16).
Missae sunt epistolae ex regis nomine per veredarios . . . Verba ista scripta sunt Esther 8. capitulo et satis spiritualiter intellecta 191 (3).
Missus est angelus Gabriel . . . Quid sibi voluit evangelista, tot propria nomina rerum 179 (2).
Missus Gabriel de caelis, verbi baiolus fidelis 162 (5).
Mittitur a patre Iacob sanctissimo Ioseph sanctus ad fratres 193 (4 [93]).
Modicum otii, quod inter multas angustias nuper ea quam nosti occasione captavi 187 (2), 194 (7).
Modo, cum divina lectio legeretur, fratres carissimi, audivimus 230 (1 [29])
Modo, cum lectio Actuum legeretur, audivimus, quod beatus Petrus 193 (4 [50]).
Modus tractandi talis est: prius genealogiam Christi describit 180 (1), 198 (4).
More aliorum prophetarum titulum praeponit Osee libro suo 13 (6).
Mors vera, quam non timent homines 215 (6).
Mortui enim estis . . . Est mors hominis exterioris et est mors hominis interioris 244 (3 a).
Moyses in dicto capitulo dat legem unam 204 (2 [22]).
Moyses, magnus ille dei famulus 200 (2 [31]).
Moyses quadraginta diebus et quadraginta noctibus in eremo ieiunavit 230 (1 [19]).
Mulier magna est fides tua . . . Reverendi patres mei ac domini, apostolus ad Hebraeos XI. pro ingenti praeconio 204 (2 [29]).
Mulier quid ploras . . . Licet omnem sapientium vitam quasi meditationem quandam 204 (13).
Multa sunt indoctis de psalterio dicenda 160 (1).
Multae tempestates et inquietudo aeris 200 (2 [14]).
Multi laudantur, qui sciunt sibi cavere 205 (20).
Multi locuti sunt in evangelio 44.
Multi non tam numerositate, quam haeresum diversitate 39 (4).
Multi quidem fluctus et undae immanes 200 (2 [24]).
Multifariam multisque modis olim deus locutus est hominibus per suum dilectissimum filium sanctum Hieronymum 208 (2).
Multifarie et multis modis olim deus locutus est . . . Hoc etiam hic in ipso exordio scribens ad Hebraeos beatus Paulus 201.

Multifarie multisque modis dominus universorum in diebus suae carnis 225 (22).
Multorum nobis . . . Operi principali duo prooemia sive prologi proponuntur 14.
Mundus, ut dicit Isidorus Etymologiarum tertio, est, qui constat ex caelo et terra 125.
Munusculum hoc dilectionis meae, vos precor 233 (2).

N.

Narratur in gestis Romanorum, quod cum Romulus 168 (4 [4]).
Natalem beatissimorum apostolorum Petri et Pauli hodie celebrantes 230 (1 [54]).
Natalem sancti Ioannis, fratres carissimi, hodie celebramus 230 (1 [52]).
Natalis domini dies ea de causa a patribus votivae sollemnitatis institutus est 193 (4 [2]).
Natura humana a deo naturata, considerans corruptionem 131 (8).
Naturam regulae iuris civilis, ut videbis, super glossa 121 (2).
Natus est post Cain Abel 23.
Ne petitioni tuae et in Christo dilectioni diutius essem debitor 19 (1 [4]).
Necesse est, ut veniant scandala, necesse est, sed non suave 204 (26).
Nehemias. Una manu faciebat opus 18 (7).
Nemo, qui nesciat, a principio hominem sic a deo plasmatum 193 (4 [90]).
Nicolaus ad perpetuam rei memoriam. Quia leges et constitutiones in sui promulgatione sic regulant futura negotia 96 (4).
Nicolaus episcopus, servus servorum dei . . . Cupientes ecclesiarum vacationibus periculosis occurrere 96 (3).
Nihil est christiano felicius, cui promittuntur regna caelorum 211 (5).
Nihil prorsus erravit, qui pratum quoddam insigne virtutum 200 (6).
Nisi animum solidaret vox illius 82 (7 [7]).
Nolite errare, deus non irridetur . . . Vices illius licet immeriti gerentes in terris 204 (2 [20]).
Non ausim dicere, sentire, decernere 161 (3).
Non ergo aliter ad illam veram dilectionem conscendere poterimus 230 (2).
Non est mirum, fratres, servum si dominus rogat 205 (16).
Non est mortua, sed dormit . . . Carissimi, ponentes in ipso spem nostram 204 (14).
Non est novum. Sic incipit glossa super rubrica, cuius glossae principio et fini resistens faciam plura nova 121 (2).
Non est sine causa, fratres dilectissimi, quod praeceptorum 230 (1 [27]).
Non idem ordo est duodecim prophetarum 167.
Non ignorat sanctitatis vestrae prudentia, dilectissime pater 194 (16).
Non oportet moveri, cum magicis artibus 227 (8).
Non queo, fratres carissimi, quod mente concipio 230 (1 [36]).
Non statim, ubicumque ex a littera 209 (11).
Non sum nescius, piissime imperator 206 (10).
Nonne hic est deus, qui vocavit puerum suum Iacob 215 (22).
Nostis, fratres carissimi, beatissimum Petrum in salvatoris passione suis erroribus profecisse 193 (4 [39]).
Nostis, fratres carissimi, omnes homines sanitatem quaerere 230 (1 [66]).
Nostra altissima inter facultates disciplinales praeradians domina, sacra scilicet theologia 57 (3).
Nota haec diligenter, quia sunt valde utilia contra aemulos, qui impugnant nos 179 (15).
Nota, quod dicit, si aliqua scribantur, quae non possunt oculis conspici 90.
Nota, quod infinitas in multis iuris articulis reprobatur 96 (5).
Nota, quod octo de causis indicta est ipsis sacerdotibus castitas . . . Quarum prima est, quod nec placere possunt domino, si carnaliter vivant 172 (7).
Notum est in perspectiva principium, sine lumine nihil videri 82 (7 [3]).
Notum facimus lectori, quod expositionis lucem sumpsimus 39 (4).
Notum omnibus vobis est, fratres carissimi et in universo mundo notissimum 230 (1 [55]).

Novella glossarum compilatio genitricis et genitae nomen gerens 104.
Novissimum sunt extremum iudicium, mors tua 233 (4).
Novitius in aetate legitima, scilicet post annum quartum decimum constitutus 58 (3).
Novum nihil esse, una est omnium fere sententia 117.
Novum opus me facere cogis ex vetere 149 (3).
Nulla sunt omnino reputanda, dilectissimi, quae divinae laudi non militant 225 (28).
Nulli dubium est, quin spectet ad vos specialiter, tollere scandala 204 (27).
Nullus autem labor est illo labore melior, quam qui animarum proficit saluti 133.
Numquam, fili Oceane, fore putabam 211 (8).
Numquid producis Luciferum in tempore suo . . . Ioannes Baptista est Lucifer, qui praecessit ortum solis 16.
Numquid producis Luciferum in tempore suo . . . Lucifer est Ioannes Baptista, qui praecessit solem tamquam sidus matutinum 15 (3).
Nunc dicendum est de initio urbis Romanae 127 (3).
Nuper accidit, quod et ipse probavi 151 (2).
Nuper ad vigilias beati Gregorii, Romani pontificis 236 (1).
Nuper rogatus a fratribus, ut adversus libellum cuiusdam Helvidii responderem 33 (8).
Nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae . . . Cana interpretatur zelus et significat dilectionis fervorem 243 (1).

O.

O bona mater caritas, quae sive foveat infirmos 205 (19).
O clemens, o pia . . . Hic est tertia pars principalis huius carminis et ultima particula, in qua per salutarem et admirativam exclamationem 54.
O dulcis. Hic exclamat tertio auctor super beatissimae virginis allectiva suavitate 55.
O magna stella maris, mater stella solaris 204 (5).
O maiestatis regiae, patrum et dominorum, praeclara conventio 82 (7 [23]).
O sapientia . . . Secundum praedictum itaque modum et ordinem ex persona patrum antiquorum 12 (2).
Obitus quippe Herodis terminum intentionis malitiosae 193 (4 [14]).
Obsecro vos ego vinctus . . . Videtur mihi, quod aliqua petitio, postulatio et obsecratio 204 (2 [13]).
Octo de causis indicta est ipsis sacerdotibus castitas . . . Quarum prima est, quod nec placere possunt domino, si carnaliter vivant 172 (7).
Oculi domini intelliguntur summa inspectio omnium divina 209 (16).
Officium prophetarum in antiqua lege fuerat 204 (2 [3]).
Omissis divisionibus curiosis, accipio illam, quae magis consueta est 10 (1).
Omne peccatum, fratres carissimi, aut per superbiam 230 (1 [11]).
Omne regnum in se divisum desolabitur, nam principes eius facti sunt socii furum 225 (21).
Omne vitae nostrae tempus stadium quoddam 215 (8).
Omnem reipublicae nostrae sanctionem iam esse purgatam et compositam 84 (2), 85 (2).
Omnem scientiam atque doctrinam scriptura sacra sine aliqua comparatione transcendit 236 (9).
Omnes gentes 69 (35).
Omnes homines, qui se student humo tollere 200 (2 [27]).
Omnes, qui gaudetis de pace 223 (6).
Omnes, qui pie volunt vivere . . . Iuxta illud: Fili, accedens ad servitutem dei 155 (1).
Omnes scripturae, quas nunc audivimus, fratres carissimi 230 (1 [3]).
Omnes sitientes venite ad aquas 193 (4 [15]).
Omnia, quae fecisti 69 (47).
Omnibus aliis evangelistis ab incarnatione incipientibus 37.

Omnibus divinae scripturae paginis evangelium excellit 27 (2), 150.
Omnis anima, quae Christum diligit, Isaiae prophetae aurem 258 (1).
Omnis divina scriptura bipartita est 218 (1).
Omnis gloria eius, filiae regis, ab intus . . . Verbum illud congrue potest sumi ad commendationem sanctissimae Catharinae 251 (15).
Omnis homo, qui vult de inimico suo vindicari 215 (10).
Omnis sancti evangelii, fratres carissimi, textus usque ad iota unum 241 (2).
Omnis sapientia a domino deo est. Doctrina ista, in qua agitur de virtutibus dei 14.
Omnis terra adoret te 69 (10).
Omnium quidem bonorum fidelium christianorum, maxime tamen gloriosorum martyrum vox est 193 (4 [77]).
Omnium quidem de scripturis quaestionum absolutio 200 (2 [28]).
Omnium quidem sanctarum sollemnitatum, dilectissimi, totus mundus est particeps 193 (4 [48]).
Operentur a mane usque ad sextam 79 (3), 221 (1).
Operi principali duo prooemia sive prologi proponuntur 14.
Oportet, ad vestrum referri apostolatum pericula quaequae 204 (28).
Oportet, te iterum prophetare populis et gentibus. Sicut dixi in principio Genesis vetus ac novum testamentum ad invicem correspondent 174 (1).
Opportunius nunc a me multo, quam tunc 200 (5).
Optabat, ordinabat faciebatque Christus 46.
Opus subditum, quod propter quosdam 248 (2).
Oremus, patres reverendissimi, quatenus huius libri et verbi evangelici veram interpretationem 82 (7 [21]).
Originaliter et in praesentis dominicae evangelio transsumptive 57 (1).
Origo fontium et fluminum omnium mare est 218 (4).
Orthodoxae fidei puritas, professionis nostrae fidelitas 82 (5).
Osculetur me osculo . . . Hoc est, quod alibi dicitur: Ecce ancilla domini 18 (4).
Osculetur me osculo oris sui. Ac si dicat internuntiis 158 (3).
Osculetur me osculo oris sui. Tria sunt epithalamia, primum historicum 18 (3).
Osculetur me osculo oris sui . . . Verba sunt in Canticis sponsae desiderantis adventum Christi 15 (5).
Ossa XII prophetarum in loco suo 13 (1).
Ostensa dignitate incarnationis hic ostenditur eius profunditas 171 (2).

P.

Paene impudenter et plus quam decebat os meum patet ad vos 251 (20).
Panis egentium vita pauperum. Qui hunc defraudat, homo sanguinis est 131 (6).
Parabolae Salomonis . . . Praesens Parabolarum sive Proverbiorum liber prima sui divisione partitur in quatuor partes primitivas 57 (3).
Parabolae Salomonis . . . Supple: Hae sunt, id est, liber iste est de parabolis Salomonis 33 (1), 164.
Paraclitus autem spiritus docebit vos omnia . . . Permulta licet naturae secreta, patres conscripti 82 (7 [10]).
Pascha Christi, fratres dilectissimi, regnum est caeli 230 (1 [37]).
Paschalis sollemnitas hodierna festivitate concluditur 230 (1 [39]).
Passio sanctorum decem milium martyrum veneratur et colitur decimo kalendarum iuliarum 131 (4), 239 (4).
Pastor bonus diligens, operosus et pervigil oves suas errabundas, devias, ne lacerentur 204 (18).
Pater mi, Chuno, venerande et memoria digne abba coenobii Sigebergensis 256.
Pater non fuit incarnatus, sed filius 190 (2).
Paterna nostris animis fides panem nobis in mensa sua 45.
Patientiam habe in me . . . Quamvis verbum

propositum sit verbum servi ad dominum 171 (3), 175 (1).
Patrem misericordiae nostrum esse patrem 253 (8).
Patri reverendissimo Damaso Portuensi episcopo et christianissimo Theodonio Romanorum senatori Eusebius . . . Multifariam multisque modis olim deus locutus est hominibus per suum dilectissimum filium sanctum Hieronymum 208 (2).
Patri verbo et exemplo prout speculum relucente commissum gregem ad pascua vitae per artum callem ducenti Honorius . . . Studium tuum, venerande pater, flagrans in scripturis 160 (1).
Pauci admodum dies sunt 212.
Pauci admodum ex Urbe fratres 33 (4).
Paulus apostolus Iesu Christi . . . Hanc epistolam scribit ad Ephesios 189.
Paulus apostolus non ab hominibus 212.
Paulus servus Iesu Christi . . . Circa principium huius libri sicut aliorum librorum theologiae quatuor specialiter solent inquiri 188.
Paulus servus Iesu Christi . . . Haec epistola dividitur in tres partes, scilicet in salutationem, narrationem et conclusionem 173, 179 (11).
Paulus servus Iesu Christi . . . In principio huius operis sicut et aliorum operum quatuor specialiter solent inquiri 186.
Pauperior vidua paupercula, quae duo bera minuta 96 (1).
Pax hominibus bonae voluntatis . . . Carissimi, finem omnium bonorum nostrorum dicimus esse pacem 204 (2 [2]).
Per hoc praesens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno eiusdem domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto 225 (12).
Per me reges regnant . . . Sicut dictum fuit in principio libri Iudicum, populus Israel post ingressum terrae promissionis 171 (1).
Per multos saepe quaeritur, quis libri beati Iob scriptor habeatur 239 (1).
Per patientiam et consolationem scripturarum spem habemus . . . Istud thema dupliciter introducitur 204 (10).
Per quae quatuor evangelistae figurantur 35.
Per religiosum presbyterum tuae venerationis litteras sumpsi 219 (8).
Per senectutem non datur licentia cedendi episcopo 92.
Perfectus homo est, qui se ipsum cognoscit 213 (2).
Peritorum dicunt esse medicorum 197 (1).
Permulta licet naturae secreta, patres conscripti 82 (7 [10]).
Pervenerunt ad me duo libri Vincentii Victoris 219 (12).
Petis a me, mi frater carissime, quod numquam et nusquam 205 (5).
Petrus apostolus Iesu Christi electis advenis dispersionis . . . Advenae latine, graece dicuntur proselyti 246 (2).
Petrus eram, quem petra tegit 196.
Philo, vir disertissimus Iudaeorum 209 (11).
Philosophus primo Ethicorum dicit, quia ad beatitudinem sive felicitatem sequitur per se sufficientia 82 (7 [28]).
Pictores imitantur arte naturam 200 (2 [1]).
Pleraque nostrorum, quemadmodum veterum iudaeorum 207.
Plerique aestimant, sicut in altercatione quoque Iasonis 209 (1).
Plures fuisse, qui evangelia scripserunt 149 (1).
Pontius Pilatus regi suo Claudio salutem. Nuper accidit, quod et ipse probavi 151 (2).
Populus Sion 69 (5).
Posita doctrina de vita spirituali 184 (2).
Possidet a numero quingentos ordine recto atque trigentos b per se retinere videtur 148.
Post damna rerum, post funera pignorum 232.
Post enumerationem et expositionem dierum septem 220 (3).
Post explanationem duodecim prophetarum 214 (1).
Post haec abiit trans mare Galilaeae, quod est Tiberiadis. Posita doctrina de vita spirituali 184 (2).
Post haec autem aggredior, loqui de gubernatione universi 34 (1).

Post mortem Iosue consuluerunt filii Israel dominum . . . Liber iste idcirco Iudicum nuncupatur, eo quod de illis conscriptus est 253 (5).
Post passionem et resurrectionem domini nostri Iesu Christi 193 (4 [52]).
Post prooemium, in quo breviter edocemur, quare haec nova compilatio facta sit 102.
Postquam auxilio dei deduxi tractatum de parte nobiliore universi 34 (1).
Postquam de psalmis, quos dominus dedit, diximus 162 (2).
Postquam igitur informatus sum a te, o pater 241 (3).
Postquam impleti sunt dies purgationis . . . Si subtiliter a fidelibus, quae sit huius diei sollemnitas, perpendatur 193 (4 [34]).
Postquam satis tractavimus ea, quae spectant ad clericos 106 (2).
Praeclarissimi domini patres, omnium culminum honore dignissimi . . . Cogitanti mihi sedulo de praesentis diutina stabilitate concilii 82 (7 [22]).
Praedicante, dilectissimi, domino Iesu Christo evangelium regni 193 (4 [79]).
Praefectorio patricio . . . Sollio Sidonio . . . Editionem librorum mihi, quos de animae statu condidi 219 (14).
Praemissis casibus singularibus et eorum determinatione in praecedentibus titulis 121 (1).
Praemittit autem Hieronymus huic evangelio prooemium, in quo ostendit 16.
Praemittit autem Hieronymus prologum huic libro scribens Chromatio, Heliodoro episcopis 33 (1).
Praepositorum sollicitudo subiectorum cautela est 236 (5).
Praesens Parabolarum sive Proverbiorum liber prima sui divisione partitur in quatuor partes primitivas 57 (3).
Praevidens propheta deo plenus excellentem gloriam 251 (6).
Prima autem die azymorum . . . Primam diem azymorum sanctus evangelista appellat quartam decimam diem 199 (3).
Prima distinctio. quam Ioannes dividit solum in duas partes, tu melius divide in tres 109.
Prima distinctione magister tractat de sacramentis in generali 47.
Prima ergo pars istius libri, ut dixi, est de orthographia . . . Littera sic definitur: Littera est minima pars vocis repositae 135.
Prima est, quod attemptata appellatione pendente a definitiva 120.
Prima littera aleph dicitur, cuius interpretatio doctrina est 208 (1).
Prima margarita est patientia stabilis 206 (6).
Prima quaestio, utrum animabus in aliquo prosit 205 (8).
Prima, quod ius humanum divinumque vocatur 96 (1).
Prima tentatio in mari rubro 209 (3).
Prima veritas est, quod cum divina scriptura 224 (7).
Prima veritas est, quod ex informi materia 224 (8).
Prima veritas est, quod illa disciplina 224 (2).
Prima veritas est, quod illud dictum beati Ioannis: Illum oportet minui 224 (11).
Prima veritas est, quod illud dictum Gabrielis ad Zachariam 224 (12).
Prima veritas est, quod nihil est inter corpus et animam 224 (13).
Prima veritas est, quod nulla scriptura 224 (9).
Prima veritas est, quod omne, quod est 224 (5).
Prima veritas est, quod qui non habet primas partes sapientiae 224 (6).
Prima veritas est, quod sincera sapientia 224 (10).
Prima veritas est, quod tria sunt genera reprehensionum 224 (3).
Prima veritas est, quod tripliciter contigit errare 224 (1).
Primam diem azymorum sanctus evangelista appellat quartam decimam diem 199 (3).
Primi parentes humani generis per culpam primam 243 (1).
Primitias frugum terrae, quam dominus dedit mihi 252 (1).
Primo considerare debes, ad quod veneris 205 (6).

Primo divido librum; primo enim ponit prooemium usque ad rubricam: De summa trinitate 113.
Primo ergo de virginitate dicamus. Ponatur, quod aliqa incorrumpitur 15 (5).
Primo praelatus benedicat ei vestes 81 (1).
Primo praelatus benedicat eis vestes 81 (2).
Primo quaero, quid sint horae canonicae et unde dicantur. Dico secundum Zenonem c. 1., quod horae canonicae sunt certa pensio divino cultui 225 (19).
Primo. Quamvis patres monasteriorum antiquorum ordinis canonicorum regularium in ducatu Austriae 225 (14).
Primo, quod debeant mitti et deputari per sacrum concilium visitatores 225 (5).
Primo tempore alleviata est terra 193 (4 [1]).
Primo, ut dictis statutis nostris addatur clausula 225 (16).
Primum autem, quomodo canonicorum receptio et deinde eorundem receptorum gubernatio fieri 225 (3).
Primum dictum est, quod cum Paulus apostolus Athenis praedicasset 224 (14).
Primum dictum notabile est istud: Fecisti nos 224 (4).
Primum expulsio daemonis in synagoga 180 (2), 198 (5).
Primum quaeritur, quare post evangelia 152 (2), 153 (2).
Primum quidem cogitationibus malis repugnandum est 215 (9).
Primum quidem sermonem . . . Hic incipit liber Actuum apostolorum, in quo sanctus Lucas continuat ad praecedentia 174 (3).
Primus psalmus non habet titulum 160 (2).
Princeps apostolorum Petrus, audiens a domino, mundi contemptores centuplo hic remunerandos 131 (5), 239 (5).
Principia rerum . . . Huic operi, videlicet libro epistolarum, praemittit glossator prooemium sive prologum ad explanationem 186, 188.
Principia rerum requirenda sunt prius 17, 185.
Principium omnium rerum est deus 119 (3).
Pro altercatione scribit Romanis, confutans modo gentiles 152 (5), 153 (4).
Pro intuitu paternae pietatis et qualiscumque pastoris sollicitudine 230 (1).
Pro Iuda, in quo significantur duae tribus 31.
Pro parte devotorum ecclesiae filiorum fratris Colomanni beatae Mariae in Newburga Claustrali et fratris Martini sancti Ioannis evangelistae in Walthusen . . . humiliter exponitur, quod cum alias de mense augusti 225 (17).
Pro parte devotorum virorum Colomanni Neuburgensis et Martini in Walthusen . . . exponitur, quod licet superioribus diebus 225 (2).
Pro petitione insigniorum occurrit mihi verbum Iudicum VI. scriptum 225 (26 [3]).
Procul dubio illam sanctae matris ecclesiae generalem consuetudinem 205 (11).
Prologus autem, quem praemisit Hieronymus, dividitur in sex partes 191 (1).
Prologus in verbis exhaustus fontebeato 23.
Prologus iste dividitur in duas partes, quia primo scriptor huius evangelii manifestatur 170 (1), 178 (1), 179 (7).
Propheta magnus surrexit in nobis. Lucae capitulo septimo. Es ist cze merkchen, das etleich salm sind 11 (2).
Propheta magnus surrexit in nobis . . . Quamvis liber psalmorum apud Hebraeos inter hagiographa computetur 168 (1).
Prophetam in gentibus dedi te . . . Verbum propositum scribitur Ier. I. cap., ut dictum fuit sibi a domino 175 (3), 176 (1).
Prophetiae spiritus non semper prophetarum mentibus praesto est 20 (1).
Propitia divinitate, fratres dilectissimi, prope est dies 230 (1 [1]).
Propitio Christo, fratres carissimi, iam prope sunt dies 230 (1 [51]).
Proposito sibi gaudio sustinuit crucem . . . Videmus manifeste, quod quantumcumque aliqua res sit ad sustinendum difficilis 204 (2 [5]).
Prosodia quaedam pars grammaticae nuncupatur 135.
Prosunt nonnunquam supplicia et tribulationum sarcinis 200 (2 [3]).
Protector noster aspice 69 (42).

Protoplasti rubigine humana contaminata conditio 123 (2).
Proxime accidit quidam Luciferi sectator 215 (23).
Proxime, fratres carissimi, eiusmodi redemptionis nostrae celebravimus sacramentum 230 (1 [13]).
Proxime tractavimus de accusatione matrimonii et de divortiis 107.
Prudentes virgines acceperunt oleum . . . Ut oleo gratiae dei mentium nostrarum capita perungi mereantur 82 (7 [41]).
Psalmus CXVIII, qui incipit: Beati immaculati . . . et habet XXII distinctiones sive partes 12 (1).
Psalmus brevis est, de quo loquendum suscepimus 21 (1).
Psalmus iste agens de bono viro 18 (6).
Psalmus iste, titulus alleluia aleph, institutor fidelium 18 (8).
Psalmus, qui cantatur domino 193 (4 [78]).
Puer natus est 70 (9).
Puer quinque modis intelligitur 244 (3).
Puto, res ipsa contigit, ut quaeramus 50.

Q.

Qua causa vel quo ordine intraverit Israel in Aegyptum 255 (1).
Quadam die nimiis quorundam saecularium tumultibus depressus 233 (1), 234 (1), 235 (1).
Quadragesimo tertio anno Nini regis Assyriorum Abraham 209 (8).
Quae civitates in libris describuntur, quarum una Ierusalem 162 (4).
Quae Isaias propheta diligenter et aperte praenuntiat 38.
Quaedam notissima nomina legis et evangeliorum 209 (18).
Quaeritur ergo, utrum humana natura sit lapsa ab illo statu 42.
Quaeritur, utrum Christo debeatur honor seu cultus latriae 233 (6).
Quaero igitur primo, quid sint horae canonicae et unde dicantur. Dico secundum Zenonem, quod sunt certa pensio 225 (20).
Quaero, in quo differt tractatus huius libri a tractatu primi libri 194 (5).
Quaeso vos, fratres carissimi, ut nobis reserantibus 230 (1 [31]).
Quaestio disputatur per Fridericum de Senis, decretorum doctorem in studio Paduae. Ad episcopum et capitulum communiter pertinet collatio praebendae 112 (3).
Quaestionem de creatione angelorum dividimus in duos articulos 190 (2).
Quam brevis fuerit missa et in verbis 168 (7).
Quam pulcher ordo, quam plenus doctrinae 208 (1).
Quam sit utilis et necessaria paenitentiae medicina 217 (4).
Quamquam haec sancta generalis synodus Basiliensis pro reformatione generali in capite 225 (11).
Quamquam non insolitum ac solum mihi iniunctum onus susceperim 82 (7 [15]).
Quamquam vellem, nunc vestro interesse conventui 220 (9).
Quamvis de materia rubricae praesentis humanum transcendente ingenium 91.
Quamvis generatim totum universum ex omnibus creaturis 82 (3).
Quamvis liber psalmorum apud Hebraeos inter hagiographos computatur 168 (1).
Quamvis officium visitationis a sanctis patribus salubriter 82 (9).
Quamvis omnia mirabilia dei consideranda sint 233 (10).
Quamvis patres monasteriorum antiquorum ordinis canonicorum regularium in ducatu Austriae 225 (14).
Quamvis sollemnitatis festivitas hodiernae a nobis merito honoretur 193 (4 [38]), 230 (1 [17]).
Quamvis tuae sanctitatis nullas ad me ipsum datas acceperim litteras 219 (7).
Quamvis uniuscuiusque regulae per sedem apostolicam approbatae instituta 58 (3), 80 (6).
Quando artifex ingeniosus vult facere opus praecellens 251 (3).
Quando de cruce nostra processit oratio 200 (2 [9]).
Quantum ad sacramentum in generali, primo videndum est 211 (3).

Quantus inter ecclesiasticos scriptores catholicos et apostolicos doctores Hilarius 206 (1).
Quare de vulva matris egressus sum . . . Si talia ille de se locutus est (Ieremias ille) 187 (2), 194 (7).
Quasi cedrus exaltata sum in Libano . . . Difficile, reverendissimi patres et spectabiles domini, urbanum hominem montium 82 (7 [16]).
Quasi modo geniti 69 (14).
Quasi modo geniti pueri vel adulti lac virtutis concupiscite et per Institutionum dogmata 119 (4).
Quatuor facies uni . . . Secundum quod scribit beatus Gregorius super Ezechielem, prima parte, homilia tertia, quia per faciem 170 (1), 178 (1), 179 (7).
Quatuor sunt genera prophetiae. Fit enim aut per facta 162 (1).
Quatuor sunt minima terrae . . . Septem epistolae, quae canonicae, id est regulares, nuncupantur, 174 (2), 179 (10).
Quatuor sunt qualitates, de quibus sancta evangelia contexuntur 180 (2), 183, 198 (5).
Quem diligit deus, corripit, flagellat autem . . . Igitur, si omnem filium ad hoc flagellat 215 (14).
Qui aliquem quaestionem solvere laborat 251 (22).
Qui de Anglia, Hibernia, Scotia, Norweya aut Gallia iter arripit 132 (1).
Qui in principiis librorum debebam 209 (1).
Qui promisit, non declinare iudicem 105.
Qui sacerdotium auctore dei noviter suscepisti 194 (17).
Qui sanctorum merita religiosa caritate miratur 193 (4 [80]).
Qui sunt in illa nocte duo in lecto 193 (4 [86]).
Qui temporalem vitam sine afflictione accipiunt 244 (2).
Qui vel qualis fuerit iste Gaius 246 (6).
Quia ad exhortationem reverendissimi domini cardinalis Firmani 225 (15).
Quia annua festa sanctorum martyrum recolimus 193 (4 [43]).
Quia beati martyris natalis illuxit nobis 193 (4 [75]).
Quia christianam militiam in baptismate professi estis 245 (5).
Quia contra tria praedicatoribus et praelatis 13 (2).
Quia dominus Iesus hodie fecit sicut magnus et bonus dominus 251 (14).
Quia, dum electiones imminent celebrandae 96 (7).
Quia leges et constitutiones in sui promulgatione 96 (4).
Quia mandata dei non sunt relinquenda propter mandata hominum 221 (3), 228 (1).
Quia natura semper deproperat, novas edere formas 119 (5).
Quia non est tutum, pedem in viam ponere 82 (11).
Quia praesens festivitas veri solis, nostri videlicet salvatoris 82 (7 [5]).
Quia rationabiliter est probatum, ruinam angeli 251 (23).
Quia sanctitas ministerii sanctitatem ministrorum expetit 245 (6).
Quia scriptura libri psalmorum seu ipsum psalterium 159.
Quia secundum beatum Gregorium tunc fabrica robusta construitur 97.
Quia, sicut nobis innotuit, multi hactenus 204 (17).
Quia tu, fili carissime, cum loqui desideras 82 (7 [11]).
Quia, ut dicit Cassiodorus epistolarum suarum libro III., epistola XVII., sicut indigna posteritas 6 (2).
Quid ad eos per prophetam dicitur 215 (24).
Quid dicam? Quid loquar? Benedictus deus 200 (2 [32]).
Quid dicam, quid loquar, quod vobis nomen imponam 200 (2 [8]).
Quid est ante iudicium et pro quibus culpis agitur? . . . . Haeretici, qui non credunt ignem purgatorium 205 (14).
Quid est autem hoc, ut octava die circumcideretur puer 230 (1 [9]).
Quid mirum, si aeterna dei sapientia conspici non valet 238.
Quid per pratum bonum curatum 206 (5).

Quid retribuam domino . . Indicabo tibi, homo, quid sit bonum 165 (5).
Quid sibi voluit evangelista, tot propria nomina rerum 179 (2).
Quid sit fides: Quot modis dicatur 123 (2).
Quidam habens filium. Hic incipit secunda pars huius operis, quae nomine causarum intitulatur 89.
Quidam putant, hanc et sequentem epistolam non esse Ioannis apostoli 246 (5).
Quidam rex erat in Anglia 168 (4 [2]).
Quidam rex erat nobilis 168 (4 [1]).
Quinque iam conscriptae decades praeferunt quinque mundi aetates 161 (1).
Quintae aetatis saeculi crepusculum 258 (2).
Quintum librum decretalium, in quo de criminibus 95.
Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis imbrem lacrimarum, ut possim flere die ac nocte, donec servo suo appareat dominus 205 (3).
Quis dabit capiti meo aquam . . . Opportunius nunc a me multo, quam tunc 200 (5).
Quis fuit iste Iob, dictum est 6 (1).
Quis sim, scitis, unde sim, scitis 244 (3).
Quisquis es, qui iacentem thalamum 204 (2 [27]).
Quo studio et quo affectu a nobis orandus sit deus 233 (2).
Quocumque igitur loco fueris constitutus 227 (4).
Quod Aaron sacerdotium approbatur dist. XXII.: Sacrosancta 96 (2).
Quod angelus est nomen officii 224 (15).
Quod contemperantia quidem calidi et frigidi 126 (6).
Quod fuit ab initio . . . Hanc epistolam Ioannes de fidei et caritatis perfectione conscripsit 246 (4).
Quod infirmum pertinet, medico aperire morbum 233 (7).
Quod iubet Aaron, inaures demi ab auribus 137.
Quod mihi ad te scribendum putavi 219 (10).
Quod saepe monui, nunc observandum est 193 (4 [64]).
Quodam die in diebus sanctis octavarum 227 (7).
Quomodo . . . Hic consequenter describitur Ieremiae lamentatio 175 (4), 176 (2).
Quomodo miles semper exerceatur 230 (1 [20]).
Quomodo secundum substantiam deus bonus 193 (4 [12]).
Quomodo sedet . . . In praecedentibus huius libri Ieremias prophetavit destructionem Ierusalem 175 (4), 176 (2).
Quoniam ad dedicationem praesentis basilicae hodie devote convenistis 245 (3).
Quoniam bellum, quod cum populo Romano gessere Iudaei 5 (3).
Quoniam circa confessiones animarum pericula sunt 194 (9).
Quoniam contra falsam. Haec decretalis est famosa et in ea traditur 112 (1).
Quoniam cultus ruris propter continuos eius labores 140 (2).
Quoniam, dilectissimi, sanctorum sollemnitates digna memoria 206 (14).
Quoniam dixerat: Nemo servus potest duobus dominis servire . . . et reprehensus fuerat a Pharisaeis 200 (2 [17]).
Quoniam iuxta beati Gregorii, septimo Moralium, sententiam in omni, quod dicitur 82 (12).
Quoniam mihi fraterno excitatus affectu, Iuliani quatuor libros 216 (1).
Quoniam multa decretalium puncta expositione indigent 90.
Quoniam multi conati sunt . . . Ecclesiasticus XXXVIII.: Impingua oblationem et da locum medico. Impinguatur oblatio, cum oratio conditur 15 (3).
Quoniam multitudo librorum et temporis brevitas 128.
Quoniam parum esset, nosse iura 122, 123 (3).
Quoniam populus ad fidem vocatus 245 (4).
Quoniam quidem . . . Hic incipit beatus Lucas scribere et primo 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Quoniam quidem . . . Impingua oblationem et da locum medico; Eccli. XXXVIII. Hoc fit, cum oratio sive lectio conditur 16.
Quoniam quidem multi conati sunt . . .

Pleraque nostrorum, quemadmodum veterorum Iudaeorum 207.
Quoniam quidem multi . . . Lucas initio evangelii causam, cur scripserit, indicat 38.
Quoniam quidem multi . . . Multi non tam numerositate, quam haeresum diversitate 39 (4).
Quoniam quidem multi . . . Toti huic operi Lucas praemittit prooemium 35.
Quoniam sciendum, quod dicit propheta Malachias 211 (3).
Quoniam scriptum est et apostolicae disciplinae robustissima auctoritate 220 (4).
Quoniam sentire quidem et moveri secundum electionem 126 (9).
Quoniam unusquisque homo humani generis pars est 19 (1 [2]).
Quoniam video, te abundare otio 219 (2).
Quorundam sanctorum nobilissimorumque virorum ortus 209 (17).
Quotiens sancti viri historiam per novum volumen enodare 237.
Quotiens vobis, carissimi, lectiones de vetere testamento recitantur 230 (1 [25]).
Quotiescumque, fratres carissimi, altaris vel templi festivitatem colimus 230 (1 [58]).
Quotiescumque, fratres carissimi, sanctorum martyrum sollemnia celebramus 230 (1 [57]).

R.

Radix sapientiae, cui revelata est . . . Ostensa dignitate incarnationis hic ostenditur eius profunditas 171 (2).
Ramathaim interpretatur duo excelsa 209 (5).
Ratio docet, quod meretur amoris sinceritas 82 (7 [31]).
Ratio recta non permittit, ut innocentes 204 (19).
Recolens opus, ineffabilia beneficia divinae bonitatis 251 (9).
Recte festa ecclesiae colunt 193 (4 [83]).
Reddidistis, quod credatis, audistis, quid oretis 230 (1 [32]).
Redemptionis nostrae gloriosa sollemnia sicut ab angelis 251 (12).
Redemptor noster ac salvator Iesus Christus, antequam de interitu satanae 193 (4 [46]).
Redemptor, o Christe, caeli et terrae 32.
Reges eorum ministrabant tibi . . . In principio sermonis nostri pro divina gratia impetranda 204 (2 [25]).
Regina caeli 4 (19—21).
Regnante gloriosissimo imperatore Heinrico, qui tertio Ottone mortuo 131 (5), 239 (5).
Regulae istius exemplum patet evidenter 121 (1).
Regularem vitam professis sic expedit 204 (21).
Reipublicae consulere, quanto amplius possumus 113.
Religiosi pectoris studio sollicitante commonitus 206 (13).
Reliquias hesternae mensae hodie vobis reddere volo 200 (2 [2]).
Repetiturus decretalem, quae est proxima sub rubrica: De celebratione missa 225 (20).
Repleti sunt omnes spiritu sancto . . . Dicit beatus Bernhardus sermone secundo de assumptione virginis: Quid est, quod angelus 204 (2 [32]).
Repleti sunt omnes spiritu sancto . . . Reverendissimi patres ac praeclarissimi viri! Si spiritu sancto repleri cupimus 82 (7 [37]).
Repleti sunt omnes spiritu sancto . . . Sicut lex evangelica per Christum deum 174 (3).
Rerum opifex deus solo suae bonitatis intuitu 36.
Respice, domine 69 (41).
Respice in faciem Christi tui . . . Videtur mihi, quod inter cetera membra corporis 251 (19).
Respice in me 69 (31).
Resurrexi et adhuc tecum sum 69 (13), 70 (14).
Reverende in Christo pater et domine singularissime! Quia ad exhortationem reverendissimi domini cardinalis Firmani 225 (15).

Reverendi patres ac domini! Cum proponere verbum semper mihi sit difficile 204 (2 [28]).
Reverendi patres ac domini! Mihi videtur, quod duplex vinea spiritualis 204 (4).
Reverendi patres ac domini . . . Sancti patres missi ad instruendum 82 (13).
Reverendi patres et domini! Cum, sicut testatur philosophorum dogma gentilium 82 (7 [34]).
Reverendi patres et domini praestantissimi! Sancta mater ecclesia sacra hortamenta prophetae 82 (14).
Reverendi patres magistri et domini! Ante inceptionem libri Ecclesiastici, quem domino concedente 171 (2).
Reverendi patres mei ac domini! Apostolus ad Hebraeos XI. pro ingenti praeconio 204 (2 [29]).
Reverendi venerabilesque patres ac domini et fratres mei . . . Sanctissimus pater noster Augustinus, doctor egregius, summis ac praecipuis laudibus attollendus 82 (15).
Reverendissimi in Christo patres et domini praestantissimi . . . Dum ad laudes gloriosissimae virginis Mariae, cuius hodie 82 (7 [33]).
Reverendissimi patres ac domini . . . In plerisque sanctorum patrum informamur documentis 82 (10).
Reverendissimi patres ac domini! Si figuras vetustatis mente capiamus 179 (18 [3]).
Reverendissimi patres ac praeclarissimi viri! Si spiritu sancto repleri cupimus 82 (7 [37]).
Reverendissimi patres, doctores et magistri ceterique omnes . . . Beatus Fulgentius huius diei sacratissimae gaudia veneranda 82 (7 [40]).
Reverendissimi patres et clarissimi domini! Saepius ad virtutem attendit earum memoria rerum 82 (7 [19]).
Reverendissimi patres et domini! Licet non deberem praedicare sed praedicari 179 (19).
Reverendissimi patres et domini! Nostra altissima inter facultates disciplinales praeradians domina 57 (3).
Reverendissimi patres et praestantissimi domini cardinales, cardines caeli 82 (7 [17]).
Reverendissimi patres! Si devote et humiliter nosmetipsos volumus dirigere in sacros codices 82 (7 [8]).
Reverendissimi reverendique patres ac viri percelebres! Locuturis de virtute altissimi prudentius ori meo 82 (7 [4].
Reverendissimi reverendique patres ceterique venerabiles et egregii viri . . . Vestra non ignorat radiosa discretio 82 (7 [2]).
Reverendissimi reverendique patres domini metuendissimi! Quamquam haec sancta generalis synodus Basiliensis pro reformatione generali in capite 225 (11).
Reverendissimi reverendique patres et domini metuendissimi! Pro parte devotorum ecclesiae filiorum fratris Colomanni beatae Mariae in Newburga Claustrali et fratris Martini sancti Ioannis evangelistae in Walthusen . . . humiliter exponitur, quod cum alias de mense augusti 225 (17).
Reverendissimi reverendique patres et domini! Pro parte devotorum virorum Colomanni et Martini in Walthusen . . . exponitur, quod licet superioribus diebus 225 (5).
Reverendissimo domino et carissimo patri, dei gratia summo pontifici, Innocentio Sampson Remorum archiepiscopus . . . Auribus occupatis ad plurima verbum facimus abbreviatum 204 (25).
Reverendissimo et omni caritatis officio dignissimo Geroldo, sacri palatii archidiacono, Rabanus . . . Memini, me in palatio Vangionum civitatis constitum 250.
Reverendissimo et sanctissimo fratri Leandro coepiscopo Gregorius . . . Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens 239 (1), 240.
Reverendissimo et sanctissimo fratri Secundino coepiscopo Gregorius . . . Inter sacrarum missarum sollemnia 241 (1).

Reverendissimo in Christo fratri et consacerdoti Bedae presbytero Acca . . . Saepe quidem tuae sanctae fraternitati et absens scribendo 242 (1).

Reverendissimo in Christo patri Guidoni de Bolonia . . . frater Ioannes de Hiisdinio . . . Quia, ut dicit Cassiodorus . . . sicut indigna posteritas 6 (2).

Reverendo in Christo patri ac domino Ekhardo episcopo Wormatiensi Heinricus de Hassia suum ut sequitur dicendum Pater noster. Divina sapientia rebus omnibus decorem ordinis 194 (11), 205 (10).

Reverendo in Christo patri ac domino Matthaeo . . . magister Guillelmus Duranti . . . utriusque hominis sospitatem 123 (2).

Reverendo in Christo patri domino Hannibaldo . . . frater Thomas de Aquino . . . Rerum opifex deus solo suae bonitatis intuitu 36.

Reverendo in Christo patri et domino Gaietano de Urbe . . . frater Astexanus de Asti, ordine fratrum Minorum . . . Cum iam elapso multo temporis benignitati vestrae placuerit 133.

Reverendo in Christo patri . . . Raymundo . . . sanctae sedis Valentiae episcopo . . . Guido de Monte Rocherii . . . Fons sapientiae, dei verbum, dispositione mirabili 211 (3).

Reverendo in Christo patri suo domino Octobono . . . Guillelmus . . . cum recommendatione sui utrius hominis sospitatem 122, 123 (3).

Reverendo patri et domino Guillelmo, dei gratia Senonensi archiepiscopo, Petrus . . . presbyter Trecensis . . . Causa suscepti laboris fuit instans petitio sociorum 196.

Revertere, revertere . . . Tu benedicta et super omnes benedicta 1 (2).

Rex antiquorum regum talis esse dinoscitur 233 (5).

Rex pacificus pia miseratione disposuit 88 (2), 98 (2), 99.

Rikchart, ain weise, frumme, andåchtige fůrstin, ain tochter herrn Otten, herczogen von Praunsweig 130, 130A.

Rogasti me, ut aliquem modum contemplandi in passione domini 205 (18).

Rogat David, ut multum ab iniquitate salvetur 215 (20).

Rogatus a discipulis, salvator non modo forman 242 (2).

Rogo vos et admoneo, ut in isto legitimo ac sacratissimo tempore 230 (1 [18]).

Rogo vos, fratres carissimi, ut libenti animo 230 (1 [5]).

Rogo vos, fratres carissimi, ut non moleste accipiatis 230 (1 [62]).

Romani sunt ex Iudaeis et gentilibus, qui crediderunt 152 (3).

Romani sunt in partibus Italiae 152 (4), 153 (3).

Romani sunt in tres partes Italiae . . . In epistola ad Romanos praemittit glossator praesentem prologum 186.

Rorate caeli desuper 64 (9), 69 (2), 70 (8).

Ruth, quae secundum Hieronymum interpretatur videns 12 (1).

S.

Sabaoth: dominus virtutum, dominus militiae 209 (14).

Sacra huius sollemnitatis mysteria patres celeberrimi nobis referunt 82 (8).

Sacra theologia, quae tractat de deo et de causis altissimis 179 (14).

Sacrae scripturae apothecam speciebus aromatum supercaelestium 179 (18 [1]).

Sacramentum est invisibilis gratiae visibilis forma 190 (2).

Sacrosancta generalis Basiliensis synodus in spiritu sancto legitime congregata . . Cordi nobis semper est, sollicitudinis nostrae partes 225 (6).

Sacrosanctae Romanae ecclesiae, quam inperscrutabilis divinae providentiae altitudo 103 (3).

Sålig ist der man . . . Das ist, heilig ist der man 11 (2).

Saepe et studiosissime a multis rogatus sum 248 (2).

Saepe quidem tuae sanctae fraternitati et absens scribendo 242 (1).
Saepius ad virtutem attendit earum memoria rerum 82 (7 [19]).
Salomon in omni gloria sua coopertus est. Verba ista Matthaei VI. primitive scribuntur 57 (3).
Salus populi 69 (46).
Salvator noster, dilectissimi fratres, ascendit in caelum 230 (1 [48]).
Salvator noster, dilectissimi, hodie natus est, gaudeamus 193 (4 [3]).
Salvatoris (et) non perditoris 180 (1), 198 (4).
Salvatoris, uncti 180 (2), 183, 198 (5).
Salve. In huius carminis expositione, quod sacrasancta mater militans ecclesia decantat 52.
Salve regina 62, 64 (22—25), 70 (30).
Sancta et divina eloquia, fratres, iugiter 226 (3).
Sancta mater ecclesia narrans mysterium hodiernae nativitatis 204 (11).
Sancta mater ecclesia sacra hortamenta prophetae dignis studiis prosequens 82 (14).
Sancti patres missi ad instruendum regendumque populum 82 (13).
Sancti per fidem vicerunt regna . . . Si recordentur, qui praesentes fuerunt, iam bis 204 (6).
Sanctissimo patri patrum et domino domino Clementi frater Bartholomaeus nomine, frater ordinis fratrum eremitarum sancti Augustini . . . Divinae benegnitatis clementia re et nomine 23.
Sanctissimus pater Augustinus in principio suae regulae observantiam caritatis commendat 225 (1).
Sanctissimus pater noster Augustinus, doctor egregius, summis ac praecipuis laudibus attolendus 82 (15).
Sanctitatem vitae tuae humilitatis tuae testatur epistola 236 (4).
Sanctitati vestrae, carissimi, votorum iam nota 230 (1 [49]).
Sapientia aedificavit domum . . . Sicut aeternus artifex sua potentia spiritum rationabilem 14.
Sapientia, id est dei filius, qui est vera sophia 179 (5).
Satis abundeque dixisse me credo superiore dominica 230 (1 [2]).
Sciendum autem, nullum prophetam tam aperte scripsisse de Christo 249.
Sciendum etiam, ne quem ignarum ex similitudine numerorum 149 (4).
Sciendum nobis est, quia ubi Christus fundamentum fuerit 168 (5).
Sciendum nobis, fratres carissimi, quomodo in principio deus creavit coelum et terram 131 (9).
Scientia de universo dicitur secundum duas intentiones 34 (1).
Scietis, quia post biduum pascha fiet . . . Ubi nota, quod passio Christi scribitur a Matthaeo capitulo dicto 194 (1).
Scimus, quid cantavimus et bene tenemus 193 (4 [76]).
Scio, quod crassioribus quibusque 200 (2 [34]).
Scire et intelligere debemus, fratres carissimi, quia dies compunctionis 230 (1 [43]).
Scitis, quod fumus indicat ignem 82 (7 [29]).
Scito igitur imprimis, quia universum non intelligo hic 34 (1).
Scito igitur imprimis, quia universum spirituale, cuius hic tractatum incipio 34 (1).
Scito igitur imprimis, quod differt intentio praescientiae ab intentione providentiae 34 (1).
Scribit haec verba famelicus ille vir desideriorum 82 (7 [38]).
Scripsi duos libros ad illustrem virum comitem Valerium 19 (1 [1]).
Scriptum est, fratres: Domini est terra . . Servi domini sumus pariter et coloni 215 (11).
Scriptum est in sequentibus huius epistolae: Ecce hanc vobis 246 (3).
Scripturarum omnium vertex sublimis, liber Geneseos 260 (2).

Scripturi in evangelii librum, quem Lucas sanctus 207.
Sebastianus vir christianissimus Mediolani eruditus 193 (4 [27]).
Secunda propositio est, eos, qui fuerint baptizati 33 (6).
Secundum Hebraeos a libro Iosue incipiunt libri prophetales 10 (6).
Secundum praedictum itaque modum et ordinem ex persona patrum antiquorum 12 (2).
Secundum prooemium, in quo aperte respondet Hieronymus aemulis suis 191 (1).
Secundum quod dicit beatus Gregorius homilia 35. evangeliorum temporalium, vita vitae aeternae comparata 10 (1).
Secundum quod dicit beatus Hieronymus in epistola ad Paulinum 175 (2), 176 (3).
Secundum quod dicit Isidorus primo Etymologiarum lex est nullo privato commodo 10 (2).
Secundum quod dictum fuit in principio evangelii secundum Matthaeum 170 (2), 172 (5), 178 (2), 179 (8).
Secundum quod patet ex praedictis, intentio beati Ioannis est 169 (3), 178 (4), 179 (1).
Secundum quod scribit beatus Gregorius super Ezechielem, prima parte, homilia III., quia per faciem unusquisque cognoscitur 170 (1), 178 (1), 179 (7).
Secundum sanctum Thomam, secunda secundae q. 185, tria sunt in episcopatu consideranda 82 (4).
Secundus liber historiae Machabaeorum, licet brevior sit priori 250.
Sed hoc. Clericus propria bona dare potest, cui vult 94.
Semper quidem me, ex quo humeris meis 230 (1 [60]).
Semper quidem, sed nunc praecipue competenter dicetur 200 (2 [23]).
Senior electae dominae et natis eius . . . Quidam putant, hanc et sequentem epistolam non esse Ioannis apostoli 246 (5).
Senior Gaio carissimo . . . Qui vel qualis fuerit iste Gaius 246 (6).
Septem canonicas horas diei non licet a quoquam 252 (1).
Septem epistolae, quae canonicae, id est regulares, nuncupantur 174 (2), 179 (10).
Septem periochis in Pentateucho Moysi recapitulatam tractavimus passionem Christi 253 (4).
Septies in die laudem dixi tibi. Rogasti me, ut aliquem modum contemplandi 205 (18).
Sequitur: Hic est discipulus ille . . . Iam manifeste beatus Ioannes suam personam designat 193 (4 [7].
Serenissimi domini ac patres celeberrimi . . . Quamquam non insolitum ac solum mihi iniunctum onus susceperim 82 (7 [15]).
Serenissimo domino suo Eberhardo, venerabili sanctae Babenbergensis ecclesiae antistiti, frater Gerhohus . . . Cum adhuc tenebrae mihi fuissent ad monumentum 226 (5).
Servata historiae veritate beati Iob dicta 231.
Servi domini sumus pariter et coloni 215 (11).
Servus: nomen humilitatis 152 (5), 153 (4).
Sex est prima dictio 193 (2).
Sex | prohibet | peccant | Abel 193 (3), 208 (5).
Sexta mundi aetate dei filius de virgine nascitur 258 (5).
Si ad philosophiae portum 215 (26).
Si autem fiscellam . . . Secundum prooemium, in quo aperte respondet Hieronymus aemulis suis 191 (1).
Si credis, quod deus erat verbum 200 (2 [33]).
Si cuiuslibet effectus perfectio ex assimilatione 82 (7 [6]).
Si devote et humiliter nosmetipsos volumus dirigere in sacros codices 82 (7 [8]).
Si divina pietas cordi tuo inspirare dignaretur 218 (2), 253 (7).
Si elegerint Manichaei, quos deceperint 220 (2).
Si figuras vetustatis mente capiamus 179 (18 [3]).

Si fletus possit et gemitus per litteras nuntiari 200 (2 [25]).
Si fornicaveris tu Israel . . . In Iuda signantur duo ordines principum 15 (4).
Si ille rex et propheta convenienter David 163.
Si iniquitates 69 (48).
Si legitimus. Breve est et intendit, quod prius sit de accusatoris persona quaerendum 107.
Si legitimus. Breve, sed per alia verba hoc dicit: prius discutitur accusatoris persona 116.
Si legitimus. De persona accusatoris prius quaerendum est in iudicio 95.
Si mihi credideris, linguam cohibebis 139 (1).
Si observatio sacrificiorum et instituta legalia 220 (11).
Si omnes mei corporis artus verterentur in linguas 248 (4).
Si phantasma fuit corpus Christi 227 (4).
Si praedecessorum nostrorum morem sequimur, non solum praesentibus 260 (2).
Si quis episcopatum desiderat . . . Secundum sanctum Thomam, secunda secundae q. 185, tria sunt in episcopatu consideranda 82 (4).
Si quis vestrum me forte miratur 82 (7 [13]).
Si recordentur, qui praesentes fuerunt, iam bis 204 (6).
Si scriptura. Breve est et ideo communiter non summatur, tam per alia verba sic summari potest: exemplaria non authentica 118.
Si spiritu sancto repleri cupimus 82 (7 [37]).
Si subtiliter a fidelibus, quae sit huius diei sollemnitas, perpendatur 193 (4 [34]).
Si talia ille locutus est de se (Ieremias ille) 187 (2), 194 (7).
Si ut proponitis. Quaero, in quo differt tractatus huius libri a tractatu primi libri 194 (5).
Sic enim deus dicit: A me enim exiit spiritus . . . Nonne hic est deus, qui vocavit puerum 215 (22).
Sicut aeternus artifex sua potentia spiritum rationabilem de nihilo produxit 14.
Sicut dictum est, hunc librum transtulit Hieronymus 191 (1).
Sicut dictum est in prologo praecedente, liber iste est sacra scriptura 10 (1).
Sicut dictum est, intentio sancti Iob in hoc libro est 171 (3), 176 (1).
Sicut dictum fuit in principio evangelii secundum Matthaeum, Ezechieli prophetae in visione animalis 170 (3), 178 (3), 179 (9).
Sicut dictum fuit in principio Exodi lex non datur proprie uni personae singulari 10 (5).
Sicut dictum fuit in principio libri Iudicum, populus Israel post ingressum terrae promissionis 171 (1).
Sicut dixi in principio Genesis vetus ac novum testamentum ad invicem correspondent 174 (1).
Sicut enim vera dilectione diligitur deus propter se et super omnia 190 (2).
Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis . . . Videtur nobis, quod metens in diebus messis 204 (2 [16]).
Sicut in libro Iosue, a quo incipiunt libri historiales 10 (7).
Sicut in patrum litteris invenimus, Ioannes, cum longo senio confectus 193 (4 [6]).
Sicut in tabernaculo domini erant tabulae integrae 13 (5).
Sicut lex evangelica per Christum deum et hominem fuit data 174 (3).
Sicut referunt, Matthaeum conscribere (conscripsisse) evangelium causa compulit talis 198 (1), 199 (1).
Sicut sancti evangelii lectione recitata audivimus, sciens Iesus 82 (16).
Sicut sanctorum patrum, fratres carissimi, non incerta relatione didicimus 193 (4 [56]).
Sicut sciunt omnes et beatus Gregorius narrat 6 (1).
Sicuti capiti corpus cohaerere necessarium est 200 (2 [19]).
Silvester itaque, cum esset infantulus 193 (4 [25]).

Simon Iohanna filius, Petrus a petra vocatus 193 (4 [54]).
Simon Petrus servus et apostolus Christi Iesu . . . Scriptum est in sequentibus huius epistolae: Ecce hanc vobis 246 (3).
Sinceritatem tuam erga nos, Renate 219 (9).
Sollemne tempus advenit, quando de anima 230 (1 [23]).
Solvite. Matth. 21. Originaliter et in praesentis dominicae evangelio transumptive 57 (1).
Sophronius Eusebius Hieronymus Oceano suo salutem. Deprecatus es, ut tibi breviter exponerem 211 (7).
Speciosum quidem est nomen pacis 206 (11).
Spiritus cadens per vitium 194 (3), 204 (2 [26]).
Spiritus domini replevit 69 (26), 70 (17).
Spiritus domini replevit orbem terrarum. Sacra huius sollemnitatis mysteria, patres celeberrimi, nobis referunt 82 (8).
Sponsus virginum agnus est 251 (7).
Stabat Moyses in monte non armis 193 (4 [94]).
Stabunt iusti in magna constantia . . . Si cuiuslibet effectus perfectio ex assimilatione 82 (7 [6]).
Statuit ei dominus 70 (5).
Statuitur, quod secta et habitus nec non conventicula Beghardorum 172 (8 [1]).
Stephanus graece, latine coronatus dicitur 193 (4 [11]).
Studium tuum, venerande pater, flagrans in scripturis 160 (1).
Subintelligitur imprimis: haec est, ut ita sit integer sensus 166 (2).
Subit animum, dictare aliquid 246 (9).
Successiones sanctorum apostolorum et tempora 197 (1).
Sufficere videntur, quae dicta sunt, ad intentionem 225 (18 [3]).
Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est . . . Philosophus primo Ethicorum dicit, quia ad beatitudinem sive felicitatem 82 (7 [28]).
Summae, quae sunt in sermone primi libri Galieni de complexione, sunt octo 126 (8).
Summum bonum deus est, quia incommutabilis est 233 (3).
Summum in regibus bonum est, iustitiam colere 236 (2).
Sunamitis autem de occidente venit in quadriga 158 (3).
Sunt Genes. Ex. Le. Nu. Deu. Iosu. Iu. Ruth. Reg. 151 (5).
Sunt hic plura sacra, sunt mundialia plura 195 (2).
Super altercatione sedium, quae inter oratores christianissimi principis 225 (18 [1]).
Super hac nova constitutione dubietates insurgunt . . . Primo: In quibusdam ecclesiis, puto Avinionensibus, Avicien-sibus 204 (24).
Superiore dominica diximus, hoc esse fidei nostrae opus 230 (1 [21]).
Superiore libro de veteribus criminibus agitur. Eorum occasione fiscus augetur 119 (6).
Surge velociter . . . Dicta historia ad litteram nota in verbis propositis tria 251 (11).
Suscepimus, deus. 69 (36), 70 (12).
Suscitavit dominus iudices . . . Sicut in libro Iosue, a que incipiunt libri historiales 10 (7).

T.

Tandem ex Africa vestrae litteras unanimitatis accepi 219 (3).
Tantum ergo 64 (6).
Te deum 62, 70 (29).
Te faciam principem . . . Mihi videtur, quod aliquis in scriptura de novo fit 204 (2 [23]).
Tempore illo, postquam Augusto Constantino contra Maxentium tyrannum properante 193 (4 [61]).
Temporibus Diocletiani et Maximiani imperatorum in provincia Lycia Vitus 193 (4 [47]).
Temporibus Hadriani imperatoris passio decem milium martyrum 193 (4 [67]).

Temporibus Licinii imperatoris, qui Constantini Augusti sororem habebat 193 (4 [35]).
Tempus est loquendi, quia iam tempus 206 (8).
Tempus tribulationis est Iacob et ex ipso salvabitur . . . Augustinus XIII. De civitate dei, capitulo II., dicit sic: De morte corporis potest dici 82 (7 [26]).
Tenore praesentis publici instrumenti cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno a nativitate eiusdem (domini) millesimo quadringentesimo tricesimo quarto 225 (9).
Terribilis est locus iste 69 (50), 70 (25).
Testante apostolo sicut unus dominus ita una fides esse dinoscitur 204 (29).
Tibi dabo claves regni coelorum . . . Verbum hoc cuilibet dicitur confessori 194 (13).
Tibi quidem, papa Gaudenti, nostorum decus insigne doctorum 203.
Tota christianae fidei disciplina pertinet ad duo 42.
Totam dominus auferat maculam de oculo isto 244 (6).
Toti huic operi Lucas praemittit prooemium 35.
Totus mons fumigabat . . . Scitis, quod fumus indicat ignem 82 (7 [29]).
Tractaturus Gratianus de iure canonico primo incipit a simplicioribus 87 (2).
Tractaturus magister Gratianus de iure canonico incipit ab altiori, scilicet a iure naturali 89.
Tres unum sunt . . . Quia tu, fili carissime, cum loqui desideras 82 (7 [11]).
Tria sunt epithalamia, primum historicum 18 (3).
Tria sunt haec, quae offerre debes 165 (5).
Tria sunt sub omnipotentis dei manu habitacula 234 (4).
Tricesimus annus, non ut plerique aestimant 30.
Triumphalis beati martyris ille dies hodie 245 (2).
Tu gloria Ierusalem . . . Gloria laudis et praeconium virginis beatae et gloriosae Agnetis 251 (8).
Tuae non immemor petitionis, o carissima mater 234 (2).
Tulerunt mihi pallium meum, verba sunt caelestis sponsae . . . Ad recolendam crudelissimam et inhumanam mortem 82 (7 [20]).
Turtur amatrix eremi 200 (2 [30]).

U.

Ubi apparent plurimae segetes, ibi manifesta fortitudo bovis . . . Per quae quatuor evangelistae figurantur 35.
Ubi nota, quod passio Christi scribitur a Matthaeo capitulo dicto 194 (1).
Ubicumque onus verbi divini ponitur 209 (7).
Unde ergo iam incipiam 246 (9).
Universum tempus praesentis vitae in quatuor distinguitur 131 (1).
Unum capitulum, quod divina natura, quae divinitas dicitur 206 (15).
Unum ex quatuor evangelistarum dictis evangelium claro studio composuit Ammonius Alexandrinus 39 (4).
Unus deus pater et filius et spiritus sanctus, invisibilis incomprehensibilis 220 (5).
Unus est magister vester . . . Beatus Dionysius dicit 5. capitulo De divinis nominibus 204 (8).
Usque in tempus sustinebit patiens . . . Sicut sciunt omnes et beatus Gregorius narrat 6 (1).
Ut aegritudinum, quae non paulatim minuuntur 126 (5).
Ut autem in laicis, quorum norma 80 (8).
Ut Christi carnis deificae sacrosanctum mysterium 82 (7 [8]).
Ut de opere monachorum librum scriberem 219 (15).
Ut dominicam gratiam nobis necessariam in sermonis exordio 204 (12).
Ut igitur ab interiore incipiens ad exteriorem hominem 205 (5).
Ut laici. Laici prope altare vel in choro, dum divina celebrantur 114.

Ut laici. Tria sunt dicta. Secundum ibi: Sed pars, tertium ibi: Ad orandum 106 (1).
Ut nihil remaneat decise non positum 104.
Ut oleo gratiae dei mentium nostrarum capita 82 (7 [41]).
Ut scribit Paschasius de sacramento corporis Christi, quod saepe propter incredulos 179 (6).
Ut seriem bibliae teneas, doceam te. Est Genesis primus 147.
Ut tu quoque, o venerabilis archipraesul Coloniensis Friderice, persentis 254.
Utrum clerici facientes sumptus superfluos vel voluptuosos 179 (16).
Utrum constitui redditus pecuniarum vel aliarum rerum, scilicet bladi, vini 172 (6), 194 (4).
Utrum creatio sit possibilis. Quod non impossibile est, aliquid fieri ex nihilo 41.
Utrum Maria virgo habuerit se carnaliter active informatione humanitatem eius filii . . . Et argumentatur, quod non, quio virgo non habuit active se 41.
Utrum per discursum theologicum acquiratur scientia proprie dicta. Argumentatur primo, quod per discursum theologicum 41.
Utrum pro omni hominum statu fuerint aliqua sacramenta. Et argumentatur, quod non, quia non legimus de aliquo sacramento 41.

V.

Vadam in agrum et colligam spicas . . . Ruth, quae secundum Hieronymum interpretatur videns 12 (1).
Vae mundo ab scandalis . . . Videtur quidem specialiter designare Iudam 200 (2 [15]).
Vas electionis est mihi . . . In magna autem domo, ut ait apostolus 186.
Vel duo 180 (1).
Venerabile pater ac domine mi gratiose, domine decane venerande ceterique domini . . . Quia non est tutum, pedem in viam ponere 82 (11).
Venerabiles patres ac domini praestantissimi! Quamvis officium visitationis a sanctis patribus salubriter 82 (9).
Venerabili et religioso viro, amico carissimo, fratri Astexano de civitate Astensi, ordinis fratrum Minorum, Ioannes . . . sancti Theodori diaconus cardinalis . . . Librum vestrum, opus quippe laudabile, quem nobis 133.
Venerabili in Christo patri et domino spirituali . . . fratri Ymetrico (Aimerico) de Placentia, sanctissimi ordinis fratrum Praedicatorum generali magistro . . . Petrus de Crescentiis, civis Bononiae . . . Cum praesentem librum ruralium commodorum ad dei omnipotentis honorem 140 (2).
Venerabili, provido ac sollicito viro domino in superiore Styria archidiacono decanus et magistri . . . Orthodoxae fidei puritas, professionis nostrae fidelitas 82 (5).
Venerabili viro discreto, scientia et moribus multipliciter radianti . . . Berengario Fredoli . . . Guillelmus de Mandagoto . . . Quia, dum electiones imminent celebrandae 96 (7).
Venerabili viro episcoporum eximio Augustino, Hipponensi praesuli, Cyrillus Ierosolymitanus pontifex . . . illius sequi vestigia, cuius in terris sanctitas radiare non cessat 208 (4), 234 (3).
Venerunt mihi omnia bona . . . In verbis istis exprimitur materia exultationis 251 (10).
Venerunt nuptiae agni . . . Sponsus virginum agnus est 251 (7).
Veni de Libano amica mea . . . Videmus manifeste, quod quando aliqua mulier invitatur ad coronam regis 204 (2 [6]).
Veni sancte spiritus 65 (8), 70 (1).
Venit Iesus ianuis clausis . . . Sancta mater nostra ecclesia, narrans mysterium hodiernae nativitatis 204 (11).
Venit lumen tuum . . . Reverendissimi reverendique patres ceterique venerabiles et egregii viri . . . Vestra non ignorat radiosa discretio 82 (7 [2]).

Verba Ecclesiastae, id est concionatoris 33 (2).
Verba ista ad litteram dicta fuerunt non optative 204 (2 [19]).
Verba ista Matthaei VI. primitive scribuntur 57 (3).
Verba Ieremiae . . . Ceteri prophetae ut Isaias, Osee, Ioel fuerunt ante captivitatem 214 (1).
Verba Ieremiae . . . Liber iste in duas partes dividitur, scilicet in prooemium et tractatum. Secunda incipit ibi: Et factum est 175 (3), 176 (1).
Verba proposita verba sunt contemplantis 184 (1).
Verba, quae cantavimus, continent professionem nostram 215 (25).
Verba sunt gloriosissimae virginis Mariae ex progenie David 82 (7 [17]).
Verba sunt in Canticis sponsae desiderantis adventum Christi 15 (5).
Verbum domini . . . Hoc exponitur allegorice dupliciter 13 (1).
Verbum domini . . . More aliorum prophetarum titulum praeponit Osee libro suo 13 (6).
Verbum domini, quod descendere consuevit ad prophetas 259.
Verbum domini, quod factum est ad Michaeam prophetam Morasthiten . . . Verbum domini, quod descendere consuevit ad prophetas 259.
Verbum hoc cuilibet dicitur confessori 194 (13).
Verbum, id est sapientia nata, disponens omnia 39 (4).
Verbum illud congrue potest sumi ad commendationem sanctissimae Catharinae 251 (15).
Verbum propositum scribitur Ieremiae I. capitulo, ut dictum fuit sibi 175 (3), 176 (1).
Verum eidem dilectori suo testimonium perhibet 256.
Verumtamen, fratres carissimi, intendat caritas vestra 200 (2 [5]).
Verus dei cultor, Christi discipulus 251 (17).
Vestra non ignorat radiosa discretio 82 (7 [2]).
Vices illius licet immeriti gerentes in terris 204 (2 [20]).
Vide, quae sit distantia inter deum et hominem 200 (2 [18]).
Videamus, quo tempore incepit confessio 194 (9).
Videas, quam bonum principium, quam affectuosum 163.
Videmus manifeste, quod quando aliqua mulier invitatur ad coronam regis 204 (2 [6]).
Videmus manifeste, quod quantumcumque aliqua res sit ad sustinendum difficilis 204 (2 [5]).
Videns piissimus et misericordissimus deus hominem 205 (4).
Videntes stellam gavisi sunt . . . O magna stella maris, mater stella solaris 204 (5).
Videntibus illis elevatus est . . . Nisi animum solidaret vox illius 82 (7 [7]).
Viderunt oculi mei salutare tuum . . . Quia praesens festivitas veri solis 82 (7 [5]).
Videtur mihi, quod ad hoc, ut opus aliquod virtuose exerceatur 204 (2 [10]).
Videtur mihi, quod aliqua civitas, quantum ad situm spectat 204 (2 [24]).
Videtur mihi, quod aliqua petitio, postulatio 204 (2 [13]).
Videtur mihi, quod aliquid consuevit vitari propter quatuor 204 (2 [21]).
Videtur mihi, quod bonitas sollemnis nuntii 204 (2 [15]).
Videtur mihi, quod inter cetera membra corporis 251 (19).
Videtur mihi, quod quilibet debet se promptius exhibere 204 (2 [4]).
Videtur nobis, quod metens in diebus messis 204 (2 [16]).
Videtur quidem specialiter designare Iudam 200 (2 [15]).
Videtur, quod auditur et exauditur vox clamantis 204 (2 [18]).
Vidi aquam 64 (5), 70 (2).
Vidi dominum sedentem super solium excelsum . . . Verba proposita verba sunt contemplantis 184 (1).

Vidi et ecce quatuor quadrigae egredientes . . . Hanc visionem revelavit dominus Zachariae VI. d. c. et fuit visio imaginaria 16.
Vidi in dextera sedentis . . . Sicut dictum est in prologo praecedente liber iste est sacra scriptura 10 (1).
Vidi super montem Sion agnum stantem Agnus Christus, de quo Ioannes dicit: Ecce agnus dei 193 (4 [13]).
Vince in bono malum . . . Cassiodorus super illo verbo psalmi: Deus in adiutorium 204 (9).
Vir erat in terra Hus . . . Habita divisione libri accedamus ad textum. Quis fuit iste Iob, dictum est 6 (1).
Vir erat in terra Hus . . . Idcirco, ubi sanctus vir habitaverit, dicitur 239 (1), 240.
Vir erat in terra Hus . . . Sicut dictum est, hunc librum transtulit Hieronymus 191 (1).
Vir erat in terra Hus . . . Sicut dictum est, intentio sancti Iob 171 (3), 175 (1).
Viri Galilaei 70 (16).
Viri patres et fratres! Memores vos esse existimo, cum in Actibus apostolorum 82 (7 [36]).
Viris religiosis non modicum expedit, ut clare intelligant 221 (3), 228 (1).
Virtus altissimi obumbrabit tibi . . . Reverendissimi reverendique patres . . . Locuturus de virtute altissimi, prudentius ori meo 82 (7 [4]).
Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuae, Orosium 219 (5).
Visio Isaiae, filii Amos . . . Pro Iuda, in quo significantur duae tribus 31.
Visio Isaiae, filii Amos . . . Subintelligitur imprimis: haec est 166 (2).
Visio Isaiae . . . Hic accedendum ad formam tractatus, quae est divisio libri 175 (2), 176 (3).
Viso de successionibus ex intestato, quia homines 94.
Vobis dicitur, novitii, attendite 246 (8).
Vocationem gentium et causam salutis earum 36.
Vocavit autem Moysen . . . In principio Exodi lex divina, quae est danda populo 10 (3).
Vocem iucunditatis 69 (24).
Volens igitur Boethius agere de consolatione philosophica 138 (1).
Volo, ut quicumque hoc legerit, sciat, me anno ab incarnatione domini 1238 fuisse Parisius 230 b (1).
Voluntas tripliciter intelligitur. Voluntas enim dicitur 251 (18).
Volventi mihi multa ac varia 217 (3).
Von den vierczig tägen der heiligen vasten 48 (1), 49.
Vos estis lux mundi . . . Notum est in perspectiva principium 82 (7 [3]).
Vox paenitentis agnoscitur in verbis 217 (5).
Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me . . . Videtur quod auditur et exauditur vox clamantis 204 (2 [18]).
Vultum tuum 70 (11).

W.

Wir Iulius, ain chaiser und gepieter und erer der götter . . . Wier pieten ewch pey unserm sig, daz ir den höchsten senat 127 (3).
Wir pieten ewch pey unserm sig, daz ir den höchsten senat 127 (3).

Z.

Zelus, quo tendat, quo prosiliat livor 193 (4 [8]).

III.

Index auctorum.

Numerus extra uncinos codicem, numerus iis inclusus partem codicis indicat. — Opera spuria abbreviatione (Ps.) = Pseudo significantur.

Accursius: Apparatus (Glossa ordinaria) ad Codicem Iustiniani 83. — Apparatus ad Digestum vetus 84 (2). — Additiones ad Hugolini Summam super librum Novellarum 119 (5).

Adelgerus (Adelherus, Alherus): Admonitio ad Nonsuindam reclusam 234 (2).

Aegydius Carlier: Sermo de assumptione virginis Mariae 82 (7 [16]).

Aeneas Silvius: Epistola ad Nicolaum V. de rebus sui temporis 127 (2).

Alanus ab (de) Insulis: Anticlaudiani compendium 131 (8). — Tractatus super Canticum canticorum 18 (4). — Excerpta e scriptis eius 205 (19).

Albertus Magnus: Opus super beatum Lucam evangelistam 35. — Dicta de montium et vallium generatione 179 (17). — Excerpta ex operibus eius 125.

Alcuinus: De laude (usu) psalmorum 20 (1).— (Ps.) Homiliarium et Lectionarium 50.

Alexander Gallicus v. Alexander de Villa Dei.

Alexander de Hallis (Halès): Summae tertia pars 42.

Alexander III., papa: Decretales 19 (2).

Alexander de Villa Dei: Tabula super bibliam per versus composita 193 (3), 209 (5); cf. 193 (2).

Algerus (Alherus) v. Adelgerus.

Allexianus Astesanus (Astexanus de Asti): Summa de casibus 133, 134. — Tabula de expositione, declaratione vocabularum et terminorum cum suis vocabilibus in Corpore iuris tam canonici quam civilis contentorum 134 (2), 198 (2).

Alphonsus Garcias de s. Maria: Defensio prioritatis regis Castellae ante regem Angliae quoad sedem in concilio Basiliensi 225 (18 [2]). — Responsio ad obiectiones Anglicorum in altercatione quoad prioritatem sedis et vocis ante regem Castellae in concilio Basiliensi 225 (18 [3]).

Alvernus v. Guilelmus A.

Alvisus, Atrebati episcopus: Epistola ad Innocentium II. contra Petrum Abaelardum 204 (25).

Ambrosius: Expositio super Lucam evangelistam 207. — Sermo in circumsione Domini 193 (4 [10]). — Tractatus de psalmo CVIII (CIX), 208 (1). — Excerpta ex operibus eius 211 (9), 193 (4 [27]). — (Ps.) Altercatio contra eos, qui animam non confitentur facturam aut ducem esse dicunt aut portionem dei virtutis 215 (22).

Ambrosius, abbas de Cerreto O. Cist: Additiones in certis capitulis ordinationum canonicorum regul. Pataviensis dioecesis 225 (4).

Anastasius, apostolicae sedis bibliothecarius: Passio s. Petri, patriarchae Alexandrini 247 (4).

Andreae v. Ioannes A.

Andreas, canonicus reg. Ratisbonensis: Chronicon generale a Christo nato usque ad a. 1438 (= Chronica pontificum et imperatorum Romanorum) 127 (1).

Anianus: Translatio latina libri s. Ioannis Chrysostomi de laudibus gloriosissimi Pauli apostoli 200 (6).

Anonymus Leobiensis v. Ioannes Victoriensis.

Anselmus, Cantuarensis episcopus: Liber: Cur deus homo 247 (2). — (Ps.) De similitudinibus. V. Eadmerus.

Anselmus Laudunensis: Glossa interlinearis ad librum Danielis prophetae 249, ad duodecim prophetas minores 167, ad evangelium s. Matthaei 180 (1), 199 (4),

ad evangelium s. Marci 180 (2), 183, 199 (5), ad epistolas s. Pauli 152 (5), ad epistolas catholicas 153 (4), 190 (1).

Antonius de Butrio: Excerpta e Commentariis eius in V libros Decretalium 93.

Armachanus v. Ricardus Fitz-Ralph.

Arnoldus de Bruck: Te deum 4 voc. 70 (29), 70 (30).

Astesanus (Astexanus) de Asti v. Alexianus.

Augustinus: De agone christiano 219 (16). — De natura et origine animae ad Vincentium Victorem 219 (10—11). — De animae quantitate 219 (2). — Contra Donatistas de baptismo 223 (5). — De civitate dei 29. — De bono coniugali 19 (1 [2]). — De nuptiis et concupiscentiis ad Valerium comitem 19 (1 [1]). — De divinatione daemonium 227 (7). — Psalmus abecedarius contra partem Donati 223 (6). — Enchiridion 19 (1 [5]). — Epistola ad: Aurelium 227 (3), Hieronymum de interpretatione Galat. (2, 14) 213 (3), Hieronymum de animae inquisitione 219 (4), Marcellinum de animae quaestione 219 (6), Optatum episcopum de natura et origine animae 219 (7—8), ad Petrum presbyterum de eadem re 219 (12), ad Petrum et Habraham de ea re 219 (13), ad Renatum de eadem re 219 (9). — Epistola variae 25. — Contra Faustum Manichaeum 28. — Expositio de finde catholica secundum brevitatem symboli 220 (4). — Flores ex diversis operibus s. Augustini v. infra Franciscus de Mayronis. — Homiliae super Ioannem evangelistam 26, 27 (1). Alias homilias vide infra sub Sermonibus. — Contra Iulianum haereticum 216 (1), 223 (2—3). — Contra Manichaeos 220 (2—3). — Disputatio contra Maximinum 220 (6). — Contra Maximinum haereticum 220 (7). — De mendacio 217 (2). — De opere monachorum ad Aurelium 219 (15). — De cura pro mortuis agenda 230 b (2). — Oratio post singulos sermones atque tractatus 20 (4), 21 (2). — Liber de poenitentia v. Sermones. — Psalmus abecedarius contra partem Donati 223 (6). — De virtutibus psalmorum 20 (2). — De diversis quaestionibus (excerpta) 227 (4). — Retractationum libri duo 227 (6); excerpta 28, 29, 219 (1, 15, 16), 227 (2). — In sacram scripturam: Super Genesim ad litteram 218 (1). Expositio psalmorum (= Enaratio in psalmos) I—CL 20 (3), 21 (1), 22. De virtutibus psalmorum 20 (2). Homiliae super Ioannem evangelistam 26, 27 (1). Sermones de verbis Domini secundum Matthaeum, Lucam et Ioannem 226 (2). — Expositio super epistolam I. Ioannis apostoli 217 (1). — Sermones: In natale apostolorum 230 (1 [62]). De ascensione Domini 215 (12; excerpt.), 230 (1 [47]). De cruce et latrone 200 (2 [7]). De decimis 215 (11). De disciplina christiana 217 (6). Sermo, in quo increpatur dolosus et iracundus 215 (7). In natale episcopi 230 (1 [60]). In ordinatione episcopi 230 (1 [59]). De futura vita cogitanda 215 (12). De iciunio est oratione 215 (4). Homiliae super Ioannem evangelistam 26, 27 (1). Homilia in litania 230 (1 [44, 46]). De martyribus 103 (4 [76]). In natali martyrum 193 (4 [77]). In natali Domini 230 (1 [3, 4]). De morte 215 (6). De oratione dominica 215 (13). Expositio orationis dominicae 230 (1 [32]). De ovibus 215 (25). In die paschae 215 (5). De pastoribus, qui pastorum nomina audire volunt, pastorum officium implere nolunt 215 (24). In conversione s. Pauli 230 (1 [15]). De poenitentia 215 (8), 217 (4, 5). Admonitio ad populum = In die paschae; v. supra. In exordio qnadragesimae 230 (1 [19]). In quadragesima 215 (13), 230 (1 [23]). De evitandis sortilegorum et haruspicum et divinorum et praecantatorum artificiis 230 (1 [66]). Expositio symboli 230 (1 [31]). In festo s. Vincentii martyris 193 (4 [30]). De verbis Domini secundum Matthaeum, Lucam et Ioannem 226 (2). De virginibus 230 (1 [14]). — — Soliloquiorum liber 217 (3). — De trinitate 227 (3), 229. — De professione sanctae viduitatis ad Iulianam (= De bono viduitatis) 19 (1 [4]). — De sancta virginitate 19 (1 [3]). — Excerpta e scriptis s. Augustini 168 (5), 169 (1), 205 (15, 19),

211 (9). — — **(Ps.)**: Tractatus de carne superba 215 (17). — De fide ad Petrum 227 (4). V. Fulgentius. — Epistola ad b. Cyrillum, Jerosolymitanum episcopum, de magnificentia Hieronymi 209 (3). — De tribus habitaculis sive de gaudiis iustorum et de poena malorum 234 (4). V. Patritius, episcopus. — Adversus quinque haeresis 222 (1). — Adversus Manichaeos 220 (5). V. Evodius. — Lamentatio B. Mariae V. de passione Christi 205 (3). — Regula 58 (1), 79 (3), 80 (4), 221 (1), 222 (1), 225 (1), 228 (1). — De regulis ecclesiasticis 227 (5). V. Gennadius. — Sermones (homiliae): Dominica I. in adventu Domini 193 (4 [86]). De ascensione Domini 230 (1 [48]). De quatuor virtutibus caritatis 215 (2). Qui sunt christiani boni sive mali 230 (1 [64). De circumsione Domini 230 (1 [9)]. De coena Domini 230 (1 [33]). De cogitationibus 215 (9). De dedicatione ecclesiae 193 (4 [83]), 230 (1 [58]). De cruce et latrone 200 (2 [6]). De decem verbis legis et de decem plagis 230 (1 [27]). De reddendis decimis 230 (1 [33]). Homilia de Elisaeo et securi in gurgitem lapso, quae et in symboli traditione legi debet 230 (1 [29]). De epiphania Domini 230 (1 [12, 13]). De flagello 215 (14). De Gedeon 230 (1 [28]). De ieiunio et oratione 215 (4). De ieiunio quadragesimae 230 (1 [21, 22]). De Innocentibus 230 (1 [8]). In nativitate s. Ioannis Baptistae 230 (1 [52]). Increpatur, qui diu iram retinet in pectore et non vult humiliari 215 (10). De kalendis Ianuarii 230 (1 [10, 11]). De s. Ioseph 230 (1 [26]). In natale s. Laurentii 230 (1 [61]). In dominica ante litaniam 230 (1 [40]). In litania 230 (1 [41, 43, 45]). De uno martyre 245 (2). In natale ss. martyrum 230 (1 [57]). In sollemnitate martyrum 230 (1 [65]). In natali Domini 230 (1 [5]). In vigilia paschae 230 (1 [35]). In die sancto paschae 230 (1 [36, 37]). Clauso paschae festo 230 (1 [39]). In passione Domini 220 (1 [34]). In die pentecostes 230 (1 [50]). In conversione s. Pauli 193 (4 [33]). In cathedra s. Petri 193 (4 [37, 38, 39]), 230 (1 [16, 17]). In festo ss. Petri et Pauli 230 (1 [55]). In natalitio apostolorum Petri et Pauli 230 (1 [53]). De visione Petri 193 (4 [50]). De poenitentia 215 (3). In dominica die ante initium quadragesimae 230 (1 [18]), V. Caesarius Arelatensis. In quadragesima 230 (1 [25]). De muliere Samaritana 230 (1 [38]). In festivitate sanctorum 230 (1 [63]). De scripturis veteribus contra Arianos 226 (3). In natale s. Stephani protomartyris 230 (1 [6, 7]). De evitandis superstitiosis artificiis 230 (1 [67]). Expositio symboli 230 (1 [31]). Homilia ad competentes, antequam symlum accipiant 230 (1 [30]), v. 230 [1 [29]). In festo s. Vincentii martyris 193 (4 [30, 31]). Ad virgines 215 (16). De quatuor virtutibus caritatis 215 (2).

Avogrado v. Bartholomaeus.

Azo: Summa super Codicem Iustiniani 119 (1, 2). — Summa super librum Institutionum 119 (4).

Baiardus v. Nicolaus de Byart.

Bakel v. Henricus B.

Bartholomaeus de Anglia v. B. de Glanvilla.

Bartholomaeus Avogrado, Brixiensis: Glossa in Decretum Gratiani 87 (2), 101.

Bartholomaeus de s. Concordio (Pisanus): Rubricae operis Boethii De consolatione philosophiae 138 (2).

Bartholomaeus de Ebraco: Sermo de nativitate Christi 82 (7 [40]).

Bartholomaeus de Glanvilla (de Anglia): Summa de proprietatibus et naturis rerum 124.

Bartholomaeus Simon de Carusis (Urbiniensis): Milleloquium s. Augustini 23–24.

Bartolus de Saxoferrato: Tractatus de dignitatibus 194 (5). — Tractatus de insigniis et armis 194 (5).

Basilius: Excerpta e scriptis eius 205 (19).

Bassianus v. Ioannes B.

Beda: Expositio evangelii s. Marci 247. — Expositio in s. Lucae evangelium 242 (1). — Prologus in evangelium s. Ioannis 27 (2), 150. — Expositio super epistolam Iacobi

246 (1), in I. epistolam Petri 246 (2), in II. epistolam Petri 246 (3), in I. epistolam Ioannis 246 (4), in II. epistolam Ioannis 246 (5), in III. epistolam Ioannis 246 (6), in epistolam Iudae 246 (7). — De tabernaculo et vasis eius ac vestibus sacerdotum 245 (1). — Homiliae et sermones: infra octavam epiphaniae 193 (4 [19, 20 et 22]), in octava epiphaniae 193 (4 [23]), in litania maiore 242 (2). — Excerpta e scriptis eius 168 (5), 205 (19). — (Ps.): Interpretationes vocabulorum hebraicorum 3 (3), 143 (3), 243 (2). — Contemplatio de passione Domini 205 (18). — Sermones de omnibus sanctis 193 (4 [73, 74]). — Liber scintillarum. V. Defensor Locociagensis.

Beleth v. Ioannes de Boleto.

Benedictus v. Herzog (Ducis).

Benedictus XII. papa: Constitutio de religiosis apostatis 204 (18). — Constitutio de Beguinis 204 (19). — Constitutio, qua fatribus mendicantibus transitus ad monachos nigros interdicitur 204 (21).

Bernardus, Claraevallis abbas: De consideratione 246 (9). — Epistola prima ad Eugenium III. papam 161 (4). — Epistola ad Innocentium II. papam contra Petrum Abaelardum 204 (26). — Epistola seu tractatus ad Innocentium II. papam contra quaedam capitula errorum Abaelardi 204 (28). — Epistola ad episcopos et cardinales curiae de Petro Abaelardo 204 (27). — Contra vitium ingratitudinis (= Sermo XIII. in cantica canticorum) 218 (4). — Excerpta ex operibus eius 82 (5), 169 (1), 205 (15, 19), 211 (9). — **(Ps.)**: De natura dentium 165 (3). — Formula vitae honestae. V. David de Augusta. — De trina qualitate iudiciorum 165 (5). — De naturis lacrymarum 165 (4). — Contemplatio de passione Christi 205 (18). — Lamentatio B. Mariae V. de passione Christi 205 (3). — Meditatio de vita et passione Domini (= Fasciculus myrrhae) 205 (15. — Tractatus super psalmum XXVIII. V. Richardus de St. Victore — De colloquio Simonis cum Iesu. V. Gaufridus Claravallensis. — De vita solitaria. V. Guillelmus de St. Theodorico.

Bernardus Parmensis de Botone: Apparatus (Glossa ordinaria) ad Decretales Gregorii IX. 88 (2), 98 (2), 99.

Bertholdus v. Ioannes B.

Berwardi v. Ioannes B.

Boethius: De consolatione philosophiae (cum glossis Nicolai Triveti) 138. — Excerpta e scriptis eius 205 (19).

Bonaventura: Lignum vitae 251 (17). — Sermo de corpore Christi 251 (2). — Soliquium 251 (21). — (Ps.): Stimulus amoris 251 (16).

Bonifatius VIII. papa: Liber sextus decretalium 103 (3). — Decretalis de sepulturis 88.

Bovannus Pusinus: (?) Sermones super psalmos 18 (6).

Brigitta s.: Revelationes de passione Domini (exc.) 172 (1).

Burgundius(-io), iudex Pisanus: Translatio operis Galeni „De differentiis febrium" de graeco in latinum 126 (3). — Translatio operis Galeni „De regimine sanitatis" de graeco in latinum 126 (6).

Caesarius Arelatensis: Sermones: De kalendis ianuarii 230 (1 [10]). De poenitentia 215 (3). In dominica die ante initium quadragesimae 230 (1 [18]).

Caldise v. Henricus de C.

Carlier v. Aegydius.

Carolus Magnus, imperator: (Ps.) Constitutio de expeditione Romana 260 (2).

Carolus IV., imperator: Bulla aurea 225 (21).

Carusius v. Bartholomaeus Simon.

Casparus v. Copus.

Cassianus v. Ioannes C.

Cassiodorus, M. Aurelius: Historia tripartita (fragm.) 255. — Excerpta e scriptis eius 205 (19). — (Ps.): Expositio in septem psalmos poenitentiales 163.

Chnapp v. Colomannus.

Chrysologus v. Petrus Chr.

Chrysostomus v. Ioannes Chr.

Chunradus v. Conradus.

Cicero, M. Tullius: (Ps.) Invectivae in Sallustium Crispum 204 (31).

Clemens I. papa (Romanus): (Ps.) Recognitiones 203.

Clemens VI., papa: Sermones varii 82 (7), 204 (2), inter alios: in adventu vel abitu diversorum cardinalium 204 (2 [13-17]), contra interfectores Andreae, regis Siciliae 204 (2 [18]), in erectione civitatis Pragensis in metropolim et villarum Luthomusli nec non Algisillae (Algezirae) in civitates 204 (2 [24]), contra Henricum IV., episcopum Moguntinensem 204 (2 [19, 22]), in exequiis cardinalis Iacobi Caietani 82 (7 [26]), de s. Ioanne evangelista 82 (7 [35]), in processibus factis contra Ludovicum IV., Bavarum 204 (2 [21]), in creatione Ludovici de Hispania, principis insularum Fortunatarum (Canariarum) 204 (2 [23]), in sepultura cardinalis Napoleonis Orsini 82 (7 [27]), 204 (2 [12]), de passagio faciendo 204 (2 [10, 11]), de s. Trinitate 194 (3).

Colomannus Chnapp de Hyppleins: Informatio quoad statuta canonicorum regul. Austriacorum 225 (15). — Refutatio visitatorum et reformatorum, qui observantiam canonicorum regul. in ducatu Austriae supra modum aggravare intendunt 225 (14). — Allocutiones ad conventum canoniae Claustroneoburgensis 82 (10, 11, 12). — Sermo de corpore Christi in coena Domini 82 (6). — Collationes sub mandato 82 (13, 14, 15). — Petitio insigniorum doctoralium 225 (26 [3]). — Lectio prima magistralis 225 (26 [4]). — Supplicationes patribus concilii Basiliensis propositae 225 (2, 11, 17). — Arenga ad visitatores episcopi Pataviensis in canonia Claustroneoburgensi 82 (9).

Comestor v. Petrus C.

Conradus de Walthusen (Waldhausen): Postilla 233 (13).

Constantinus, presbyter Antiochensis: Editio commentarii s. Ioannis Chrysostomi in epistolam ad Hebraeos ex notis 201.

Contractus v. Ioannes.

Copus Casparus: Missa de assumptione B. Mariae V. 4 voc. 70 (22). — Missa in epiphania Domini cum textu germanico interposito „Gelobet seistu Iesu Christ" 4 voc. 70 (10). — Missa de nativitate Domini cum textu germanico interposito „Gelobet seistu Iesu Crist" 5 voc. 70 (9). — Officium paschale (Kyriale) 4 voc. 70 (28). — Missa in dominica paschatis cum textu germanico interposito „Christ ist erstanden" 4 voc. 70 (14). — Responsoria 5 voc. 70 (7). — Salve regina 4 voc. 70 (30). — Missa in festo omnium sanctorum 4 voc. 70 (26).

Coyfflet v. Ioannes Sufflet.

Crispus v. Sallustius.

Cyprianus: Excerpta ex operibus eius 168 (5), 172 (7).

Cyrillus Ierosolymitanus: (Ps.) Epistola ad Augustinum de vita et miraculis s. Hieronymi 208 (4), 234 (3).

David de Augusta: Libellus de honestate (= Formula novitiorum de exterioris hominis compositione) 205 (6). — (?): Formula vitae honestae 205 (5).

Defensor, monachus Lociagensis: Liber scintillarum 244 (1).

Dinkelspühel (Dinkelsbühl) v. Nicolaus de D.

Dinus (Dynus) Mugellanus: Lectura super titulo de regulis iuris super Sexto libro Decretalium 121.

Dionysius (Ps.): Von dreyerlei liecht 251 (5 [2]).

Ducis v. Herzog Benedictus.

Duranti (Durandi) v. Guillelmus D.

Dynus v. Dinus Mugellanus.

Eadmerus: De similitudinibus 251 (18).

Ebendorfer v. Thomas E.

Elias v. Herma.

Enea Silvio v. Aeneas Silvius.

Engelbertus, abbas Admontensis: Expositio psalmi CXVIII. („Beati immaculati") 12 (1). — Super antiphonas O in adventu 12 (2).

Erchenfridus, abbas Mellicensis: Vita s. Colomanni martyris 131 (5), 239 (5).

Eucherius: Formularum spiritalis intelligentiae ad Veranum filium liber 209 (16).

Eusebius Pamphili Caesariensis: Canones evangeliorum (a. s. Hieronymo transl.) 39 (2), 149 (6). — Epistola in canones evangeliorum 149 (2). — Historia ecclesiastica a Rufino transl. 197 (1). — Liber locorum (a s. Hieronymo transl.) 209 (12). — Excerpta e scriptis eius 205 (19). — (Ps.) Epistola ad Damasum, ep. Portuensem et ad Theodonium, Romanorum senatorem, de morte s. Hieronymi 208 (2).

Evodius: (?) Adversus Manichaeos 220 (5).

Federicus Petruccius de Senis v. Fridericus P. d. S.

Ferrerius Gailbert: Sermo de conceptione B. Mariae V. 82 (7 [33]).

Fidatus v. Simon F. de Cassia.

Fillastre v. Guilelmus.

Fink Henricus: Alleluia et sequentia in festo epiphaniae 4 voc. compos. 70 (10).

Fitz-Ralph v. Ricardus.

Flavius v. Iosephus.

Fleming v. Richardus Fl.

Fortunatus v. Venantius.

Franciscus de Mayronis (Mayronius): Flores ex diversis s. Augustini operibus collecti 224 (1—15).

Franciscus de Recza (Retza): Comestorium B. Mariae V. 43. — Lectura super primum capitulum Proverbiorum 57 (3). — Expositio antiphonae Salve Regina 52, 53, 54, 55 et 56. — Sermo in dominica Palmarum 57 (1).

Franciscus de Zabarellis: Commentarium in I. 1. Decretalium 113. — Commentarium super III. libro Decretalium 114 — Commentum IV. libri Decretalium 115. — Lectura V. libri Decretalium 116. — Lectura super Clementinas 117. — Summa de horis canonicis 225 (20).

Fridericus Petruccius de Senis: Consilia, disputationes et quaestiones 112 (2-3).

Fulgentius, ep. Ruspensis: De fide ad Petrum 227 (4). — Sermo de confessoribus 193 (4 [81]). — Sermo in nativitate Domini 193 (4 [4]). — Homilia in purificatione B. Mariae V. 193 (4 [34]). — Sermo in festo s. Stephani protomartyris 193 (4 [5]).

Gailbert v. Ferrerius.

Galcaudus: Excerptum libri Iuliani, in quo sequunter ad singula responsiones s. Augustini 223 (3). — Praefatio in librum s. Augustini contra Iulianum 223 (1). — Versus elegiaci de scriptis et eruditione s. Augustini 223 (4).

Galeatius de Sancta Sophia: Excerpta ex operibus eius 125.

Galfredus v. Goffredus de Trano.

Gallus, abbas monasterii Aulae Regiae: (?) Malogranatum (liber III.) 241 (3).

Gal(i)enus: De complexionibus 126 (8) — De malitia complexionis diversae 126 (11). — De crisi 126 (4). — De diebus criticis 126 (5). — De differentiis febrium 126 (3). — De causis morborum et accidentibus 126 (7). — De interioribus 126 (2). — De pulsibus 126 (10). — De ingenio sanitatis 126 (1). — De regimine sanitatis 126 (6). — De virtutibus naturalibus 126 (9).

Garsias v. Ioannes G.

Gaufridus abbas Claravallensis: De colloquio Simonis cum Iesu 218 (3).

Gaufridus, episcopus Catalauni: Epistola ad Innocentium II. contra Petrum Abaelardum 204 (25).

Gaufridus de Trano v. Goffredus.

Gennadius: De regulis ecclesiasticis 227 (5).

Gerhohus Reichersbergensis: Epistola ad Eberhardum episcopum Bambergensem 226 (5) — ad Innocentium II. 226 (6) — ad Petrum Frisingensem 226 (4). — Expositio super canonem 215 (27).

Goffredus de Trano: Summa super rubricis Decretalium 102.

Gorran (Gorham) v. Nicolaus de G.

Gratianus: Decretum (cum glossa ordinaria, v. Bartholomaeus Avogrado) 17 (fragm.), 87 (1-2), 101.

Gregorius Magnus: Dialogorum libri IV 233 (1), 234 (1), 235. — Epistolae ad:

Brunichildem Francorum reginam 236 (6), Cononem Lirinensem abbatem 236 (5), Felicem episcopum Siciliensem (excerpt.) 223 (8), Ioannem abbatem 236 (4), Maximinianum episcopum Syracusanum 236 (7), Palladium presbyterum 236 (3), Theodoricum et Theodobertum reges Francorum 236 (2), Theotistam patriciam 236 (8). — Homiliae in evangelia 193 (4 [62] = in die s. Michaelis) 241 (1). — Moralium in librum Iob l. I—XVIII 240, l. I—V 239 (1), l. VI—XVI 231, l. XVII—XXVII 237, l. XXVIII—XXXV 232; Excerpta Moralium a monacho quodam congesta 236 (9). — Vita s. Benedicti (excerpt.) 193 (4 [42]). — Excerpta e diversis scriptis Gregorii M. 82 (5), 168 (5), 169 (1), 205 (19). — (Ps.) Expositio in septem psalmos poenitentiales 163.

Gregorius IX. papa: Decretalium libri V (cum glossa, v. Bernardus Parmensis) 82 (1—2), 90 (casus summarii), 98, 99; fragm.: 8, 90, 129, 182, 239, 246.

Gregorius X. papa: Constitutiones novissimae (cum glossis, v. Ioannes Garsias) 96 (6).

Guido Aretinus: Manus harmonica 248.

Guido de Monte Rocherii: Manipulus curatorum 211 (3).

Guigo, prior Charthusiae Maioris: (?) De vita solitaria tractatus 251 (20).

Guilelmus Alvernus (Parisiensis): Liber de universo 34.

Guilelmus Autissiodorensis: Summae super sententias epitome 190 (2).

Guilelmus Duranti (Durandi): Speculum iudiciale 122, 123 (3). — Repertorium speculi iuris 123 (1—2).

Guilelmus Fillastre: Declaratio regulae s. Augustini pro monasterio canonicorum reg. in Springiersbach 225 (27).

Guilelmus Horborch (Horberg, Herbroch, Hombork, de Hamburg): Decisionum rotae Romanae collectio 120.

Guilelmus de Leskaw (Lestkow): (Ps.) Speculum iudiciale 122, 123 (3). V. Guilelmus Duranti.

Guilelmus de Mandagoto: Libellus super electione facienda et eius processibus ordinandis (cum glossis) 96 (7).

Guilelmus Peraldus: Summa vitiorum 187 (1).

Guilelmus de St. Theodorico (St. Thierry): (?) Tractatus de vita solitaria 251 (20). V. supra Guigo.

Guilelmus in Turss: Sermo in promotione Colomanni Chnapp, canonici reg. Claustroneoburgensis, et Martini, canonici reg. de Waldhausen, ad doctores iuris canonici 225 (26 [2]).

Haimo (Haymo): Expositio super epistolas s. Pauli 248. — Excerpta e operibus eius 205 (19).

Hamburg, Guilelmus de, v. Guilelmus Horborch.

Haselbach v. Thomas Ebendorfer de H.

Hassia, de, v. Henricus d. H.

Henricus Bakel de Diest: Sermo in festo ss. Philippi et Iacobi 82 (7 [6]).

Henricus de Caldise (Kalteisen): (?) Sermo de s. Trinitate 82 (7 [11]).

Henricus Fink v. Fink.

Henricus de Hassia (Langenstein): Tractatus super angelicam salutationem 205 (11). — Lectio cathedralis de quinque difficultatibus 205 (8). — Tractatus super orationem dominicam 194 (11), 205 (10). — Expositio missae 168 (7), 205 (9).

Henricus de Hassia iunior: Tractatus ad eruditionem confessariorum 194 (13).

Henricus Hostiensis v. H. de Secusia (Segusia).

Henricus Isaak v. Isaak.

Henricus de Kalteisen v. H. de Caldise.

Henricus de Langenstein v. H. d. Hassia.

Henricus de Mügeln: Nicolai de Lyra expositionis psalterii in linguam germanicam translatio 11 (2).

Henricus Ostiensis v. H. de Secusia.

Henricus Totting de Oyta: Tractatus de contractibus 172 (6), 194 (4). — Lectura super psalmos I—XVI 159.

Henricus de Secusia (Segusia, Hostiensis): Summa super titulis Decretalium

97. — Excerpta e Lectura eius in Decretales Gregorii IX 91.
Henricus v. et Fink, Isaac.
Herbroch v. Guilelmus Horborch.
Herma Elias: Missa „Gaudete filiae" (Kyriale) 6 voc. compos. 69 (52).
Herveus: Commentarii in Iesaiam prophetam 166 (2).
Herzog Benedictus: Missae: in dominica IV. adventus Domini 4 voc. compos. 70 (8), in festo s. Augustini 4 voc. 70 (5), in dedicatione ecclesiae 4 voc. 70 (25), de s. Ioanne Baptista 4 voc. 70 (20), de B. Maria V. (Kyriale) 4 voc. 70 (27), in festo nativitatis B. Mariae V. 4 voc. 70 (23), in festo purificationis B. Mariae V. 4 voc. 70 (12), missa votiva de B. Mariae V. post nativitatem Domini 4 voc. 70 (11), in festo ss. Trinitatis 4 voc. 70 (18).
Hesdinius v. Ioannes de Hesdinio.
Holcoth (Holkot) v. Robertus H.
Hombork v. Guilelmus Horborch.
Hieronymus: Epistolae — variae 213 (2), rescriptum ad. s. Augustinum 219 (5), epistola ad Iulianum 211 (6), ad Marcellinum et Anapsychiam (Anapsitiam) de animae statu 219 (3), ad Oceanum de unius uxoris viro 211 (8), ad Oceanum de vita clericorum 211 (7), ad Paulinum presbyterum de omnibus divinae historiae libris (= de studio sacrae scripturae) 141, ad Rusticum monachum super poenitentiam 211 (5), ad Theodosium et ceteros anachoretas 220 (9). — Liber adversus Helvidium de virginitate Mariae perpetuae 33 (8). — De auctoritate s. Hilarii 206 (1). — Libri contra Iovinianum 33 (3—6). — Dialogus contra Luciferianos 215 (23). — Apologeticum ad Pammachium 33 (7). — In sacram scripturam: Prologi in libros V. et N. T. 1 (1), 2, 3 (1, 2), 20 (4), 142 (2, 3), 143 (1, 2), 144 (2), 145 (1, 2), 146, 147, 148, 149 (3), 210 (1). — Liber hebraicarum quaestionum in Genesim 209 (1). — Veri characteres hebraicorum nominum et interpretationes eorum secundum Esdram 209 (15). — Explanationum in Isaiam prophetam libri XVIII 31—32. — Commentarii in Ieremiam prophetam 214 (1). — Expositio in Ezechielem prophetam 30. — Canonum evangeliorum Eusebii Caesariensis in latinum translatio 39 (2), 149 (6). — Expositio super epistolas s. Pauli ad Galatas, Ephesios, ad Titum et ad Philemonem 212. — Libri locorum Eusebii Caesar. auctoris in latinum translatio 209 (12). — Interpretatio hebraicorum nominum 209 (11). — Sermones (homiliae): de nativitate Domini 200 (2 [11]), in Ioannem evangelistam 200 (2 [18]), de principiis Marci evangelistae 200 (2 [16]), in evangelium s. Matthaei 200 (2 [15]), de patre et duobus filiis 200 (2 [28]), de quadragesima 230 (20). — Excerpta e scriptis s. Hieronymi: 168 (5), 169 (1), 205 (15), 211 (9). — (Ps.) Chronica succincta de regno Hebraeorum 209 (8). — De formis hebraicarum litterarum 209 (10). — De epistola cuiusdam Simeonis de decem nominibus, quibus vocatur nomen Domini 209 (14). — Succincta commemoratio decem tentationum Israelitarum in deserto 209 (3). — Explanatio decem tentationum populi Israel in deserto 209 (2). Libellus ad Paulam de virtutibus V. Adelgerus. — In sacram scripturam: Explanatio cantici Debborae et Barac de libro Iudicum 209 (4). — Hebraicae quaestiones de libris Regum 209 (5). — Hebraicae quaestiones prioris et secundae partis Paralipomenon 209 (6). — Expositio in lamentationes Ieremiae. V. Rabanus Maurus. — Hebraicae quaestiones in Habacuc 209 (7). — Additamentum ad praefationem in quatuor evangelia 149 (4). — Prologus ad commentarium in evangelium s. Matthaei 149 (1). — Nomina regionum atque locorum de Actibus apostolorum 209 (13). — Sermones de summis festivitatibus 33 (9).
Hieronymus Ianuensis: Sermo de spiritu sancto 82 (7 [10]).
Hilarius: Liber adversus Arianus vel Auxentium Mediolanensem 206 (11). — Libri duo ad Constantium imperatorem et haereticum 206 (8, 10). — Liber fidei catholicae contra Arianos et praevaricationi-

bus Arianis acquiescentes (= De synodis seu de fide orientalium) 206 (12). — Epistolae: ad Abram filiam 206 (3), ad Constantium 206 (9). — Hymnus matutinus Abrae filiae missus 206 (4). — De sancta Trinitate 206 (7). — (?) Tractatus de baltheo castitatis 206 (6). — (?) Tractatus de prato spirituali 206 (5).

Hildebertus Cenomanensis: Carmen: Cur deus homo 247 (3).

Hisdinius v. Ioannes de Hesdinio.

Honorius Augustodunensis: Expositio canticorum biblicorum 162 (2). — Expositio in Canticum canticorum 158 (3). — De libero arbitrio 251 (22). — Expositio psalterii 160 (1-2), 161 (1), 162 (1). — Tractatus mystico-moralis de psalterio 162 (4). — Excerpta ex operibus eius „Inevitabile" et „Octo quaestiones de angelis et homine" 251 (23).

Horborch (Horberg) v. Guilelmus.

Hostiensis v. Henricus de Secusia.

Hrabanus Maurus v. Rabanus.

Hufflet v. Ioannes Sufflet.

Hugo de S. Charo: Expositio missae 205 (13). — Postilla super Iob 191 (2). — Commentarius in librum Proverbiorum 33 (1), 164. — Commentarius in Ecclesiasten 33 (2). — Lectura super evangelium s. Matthaei 181. — Tractatus (Postillae) in evangelium s. Lucae 16.

Hugo de S. Victore: Allegoriae super sacram scripturam 243 (1). — Expositio regulae s. Augustini 58 (2), 79 (7), 80 (5), 221 (2), 222 (2). — Tractatus de modo orationis 223 (2). — Excerpta ex operibus eius 82 (5), 168 (5), 205 (19).

Hugolinus: Summa Digestorum 119 (3). — Summa supra librum Novellarum (= Summa Authenticorum) 119 (5).

Huguccio: Summa Decreti 89.

Huifflet v. Ioannes Sufflet.

Humbertus de Romanis: Expositio regulae s. Augustini 221 (3—4), 228 (1—2). — Epistola ad omnes religiosos 225 (28).

Hysdinius v. Ioannes de Hesdinio.

Iacobus de Vitriaco: Sermo de confessione 205 (16).

Iacobus de Voragine: Legenda aurea (= Historia Lombardica) 131 (1), 233 (12) excerpta.

Ianuensis v. Ioannes I.

Ignatius: (Ps.) Epistola ad beatam virginem Mariam 205 (1). V. Maria.

Innocentius II., papa: Epistola ad Henricum Senonensem, Samsonem Remensem archiepiscopos . . . de Abaelardo et Arnoldo de Brixia damnatis 204 (29).

Innocentius III., papa, v. Lotharius.

Innocentius IV., papa: Apparatus in quinque libros Decretalium 100; excerpta ex Apparatu 93. — Constitutiones novae (cum glossis Ioannis Garsias) 96 (5).

Innocentius VI., papa: Revocatoria collationum, reservationum, praebendarum 204 (17).

Ioannes de Albanitt: Sermones 18 (6).

Ioannes Andrae: Novella super I. lib. Decretalium 92 (excerpta), 104. — Novella super II. lib. Decretalium 105. — Liber III. novellae super Decretales 93 (excerpta), 106 (1). — Liber IV. novellae super Decretales 106 (2). — Novella in lib. V. Decretalium 95 (excerpta), 107. — Novella super lib. VI. Decretalium 108. — Novella super regulis iuris libri VI. Decretalium (= Quaestiones mercuriales) 121 (2).

Ioannes Bassianus: (Ps.) Summa Digestorum 119 (3). — Summa super librum Novellarum (= Summa Authenticorum) 119 (5). V. Hugolinus.

Ioannes Bertholdus: Sermo de corpore Christi 82 (7 [8]).

Ioannes Berwardi (Berbardi, Werbardi) de Villingen: Lectura in IV libros Sententiarum Petri Lombardi 41.

Ioannes de Boleto (Beleth): Summa de divinis officiis 19 (3).

Ioannes Bonaventura v. Bonaventura.

Ioannes Cassianus: Septem collationes sanctorum patrum 230 (3). — Decem collationes sanctorum patrum 230 (2). — Excerpta e scriptis eius 168 (5).

Ioannes Chrysostomus: De compunctione cordis libri duo 200 (3—4). — Com-

mentarius in epistolam ad Hebraeos 201; v. Constantinus, presbyter, et Mucianus Scolasticus. — De laudibus Pauli apostoli 200 (6); v. Anianus. — Tractatus de eo, quod nemo ab alio laedatur, nisi a se ipso 200 (2 [34]). — Sermones (homiliae): de Chananaea sub figura persecutionis 200 (2 [14]), de Eutropio 200 (2 [23]), de ieiunio 200 (2 [21]), cum de expulsione Ioannis Chrysostomi ageretur 200 (2 [24]), post reditum a priore exilio 200 (2 [32]), quando Ioannes Chrysostomus de Asia regressus est Constantinopolim 200 (2 [31]), de martyribus 193 (4 [80]), de nativitate Domini et conceptione Ioannis Baptistae 200 (2 [12]), de s. Paulo 193 (4 [51]), in psalmum L. (excerpt.) 215 (20), de psalmo CXXII. 200 (2 [3]), de psalmo CL. 200 (2 [4]), de reparatione lapsi 200 (5), de recipiendo Severiano episcopo 200 (2 [19]), ad Theodorum monachum 200 (2 [25]). — Excerpta de scriptis Ioannis Chrysostomi 202 (19). — **(Ps.)**: Opus imperfectum v. infra Homiliae super Matthaeum. Sermones (homiliae): de ascensione Domini 200 (2 [9]), de cruce et latrone 200 (2 [6, 7; v. Augustinus, 8]), de eruditione discipulorum 200 (2 [23]), de verbis evangelii: Homo quidam erat dives 200 (2 [17]), de fide in Christum 200 (2 [33]), in Ioannem evangelistam v. Hieronymus, de s. Iob 200 (2 [5]), in dominica Laetare v. Petrus Chrysologus, de Lazaro suscitato v. Potamius, de principiis Marci evangelistae v. Hieronymus, in evangelium secundum Matthaeum v. Hieronymus, homiliae super Matthaeum (= Opus imperfectum) 198 (1), 199 (1), de militia christiana 200 (2 [27]), de militia spirituali 200 (2 [26]), de nativitate Domini v. Hieronymus, ad neophytos 200 (2 [29]), in dominica Oculi v. Petrus Chrysologus, de patre et duobus filiis v. Hieronymus, de pentecoste 200 (2 [10]), de superscriptione psalmi L. 200 (2 [1]), de psalmo L. 200 (2 [2]), in quadragesima v. Leo Magnus, in quinquagesima 193 (4 [84]), in septuagesima 193 (4 [89]), in sexagesima 193 (4 [90]), de turture 200 (2 [30]).

Ioannes Contractus (Kortz): Sermones de sanctis 233 (14), 251 (1).

Ioannes Damascenus: (Ps.) Liber gestorum Barlaam et Iosaphat. V. Ioannes monachus.

Ioannes, diaconus: Vita s. Gregorii (excerpt.) 193 (4 [41]), 236 (1).

Ioannes Garsias: Glossae ad constitutiones novas Innocentii IV. 96 (5). — Glossae ad constitutiones novissimas Gregorii X. 96 (6). — Glossae ad constitutionem Nicolai III. „Cupientes" 96 (3).

Ioannes de Hesdinio (Hysdinio): Epistola ad Guidonem de Bononia 6 (2). — Postilla supra librum Iob 6 (1).

Ioannes Ianuensis de Balbis: Katholicon (Catholicon) 135—136.

Ioannes de Imola: Excerpta sumpta de Commentario eius in l. I. Decretalium 91.

Ioannes filius Isaac: Galeni libri „De pulsibus" de graeco in arabicum translatio 126 (10).

Ioannes Keck: Sermo in epiphania Domini 82 (7 [2]).

Ioannes de Lignano: Tractatus de horis canonicis 225 (19).

Ioannes de Mandevilla: Itinerarius a terra Angliae in partes Ierosolymitanas et in ulteriores transmarinas 132 (1).

Ioannes Marchesinus: Mammotrepton (Mammotrectus) super bibliam 192 (1, 5).

Ioannes, monachus: (?) Liber gestorum Barlaam et Iosaphat 202.

Ioannes de Monte Nigro: Sermo de s. Hieronymo 82 (7 [13]).

Ioannes XXII. papa: Inculcatio decretalis Bonifatii VIII. „Super cathedram" 204 (22). — (?) Constitutio de fructibus grossis . . in ecclesiis collegiatis 204 (23).

Ioannes Parisiensis: Quodlibetum 179 (16).

Ioannes Polczmacher: Lectura in l. II. Decretalium (tit. XXII—XXX) 118. — Excerpta e Lectura eius in l. I. Decretalium 91, 92. — Excerpta e Lectura eius in l. V. Decretalium 95.

Ioannes de Pol(e)mar: Sermo in die

s. Michaelis 82 (7 [12]). — Sermo de s. Stephano protomartyre 82 (7 [36]).

Ioannes de Ragusia: (?) Sermo de beato Thoma de Aquino 82 (7 [3]).

Ioannes de Roset: Sermo de ascensione Domini 82 (7 [7]).

Ioannes de Ruspach, canonicus reg. Claustroneoburg: Lectura super I. cap. et partem II. cap. Ecclesiastici 171 (2).

Ioannes Sarisberiensis (Petit-Parvus: Entheticus in Polycraticum 139 (1). — Polycraticus de curialium nugis et vestigiis philosophorum 139 (2).

Ioannes Schönfelder: Continuatio Chronicae Ioannis Victoriensis 127 (4).

Ioannes Sufflet (Hufflet, Coyfflet): Sermo in annuntiatione beatae Mariae 82 (7 [4]).

Ioannes de Turrecremata: Sermo de s. Ambrosio 82 (7 [30]).

Ioannes Victoriensis (de Victring): Chronicon a Christo nato usque ad annum MCCCXLIII 127 (3).

Ioannes de Vincelles: Sermo de nativitate virginis Mariae 82 (7 [21]).

Ioannes Zacharias: Sermo de omnibus sanctis 82 (7 [28]). — Sermo de Spiritu Sancto 82 (7 [9]).

Iocelinus, Suessionum episcopus: Epistola ad Innocentium II. contra Petrum Abaelardum 204 (25).

Iordanus, canonicus Osnabrugensis: Tractatulus de translatione imperii a Graecis in Germanos 225 (22).

Iosephus, Flavius: Antiquitates iudaicae 5 (1—2). — De bello iudaico 5 (3—3).

Isaac v. Ioannes filius I.

Isaak Henricus: Missa in ascensione Domini 4 voc. compos. 70 (16). — Missa in festo Mariae Magdalenae 4 voc. compos. 70 (21).

Isidorus Hispalensis: Liber prooemiorum de librorum novi et veteris testamenti plenitudine 209 (9). — Explanatio historiae legis divinae (= Mysticorum expositiones sacramentorum seu quaestiones in V. T.) 195 (1). — Defloratio in nominatissimis nominibus legis et evangeliorum 209 (18). — De vita vel obitu sanctorum patrum (excerpt.) 166 (1), 209 (17). — Sententiarum de summo bono libri tres 233 (3). — Synonyma 194 (2). — Excerpta ex operibus Isidori 82 (5), 168 (5), 169 (1). — (Ps.) Carmina 195 (2).

Iustinianus, imperator: Institutiones 103 (1). — Digestum vetus (cum glossa ordinaria) 84 (1-2), 85 (1-2). — Digestum novum (cum glossis) 86. — Codex (libri IX priores cum glossis) 83.

Ivo Carnotensis: Sermones: de dedicatione ecclesiae 245 (3), quare deus natus et passus sit 245 (8), de significationibus indumentorum sacerdotalium 245 (6), de sacramentis neophytorum 245 (4), de oratione dominica 245 (9), de eccellentia sacrorum ordinum et vita ordinandorum 245 (5), de convenientia veteris et novi testamenti 245 (7).

Kaltcisen v. Henricus de K.

Keck v. Ioannes K.

Kilwardby v. Robertus.

Kortz v. Ioannes Contractus.

Ladislaus Suntheim de Ravensburg: Octo tabulae Claustroneoburgenses de primis Austriae marchionibus et ducibus Babenbergicis (= „Der löblichen Fürsten und des lands Oesterrich altharkomen und regierung") 130, 130 A.

Lanfrancus: Liber de corpore et sanguine Domini (= De corpore et sanguine Domini adversus Berengarium Turonensem disputatio 218 (2), 253 (7).

Lanfrancus de Oriano: Repetitiones super c. „Quoniam contra falsam" de probationibus 112 (1).

Langenstein v. Henricus de Hassia.

Langton v. Stephanus.

Laurentius de Pinu: Lectura super Decretum 109.

Laurentius de Polonia: Memoriale Decreti cum remissionibus glossarum 96 (1).

Leo Magnus: Sermones: de gradibus ascensionis ad beatitudinem 193 (4 [79]), in epiphania Domini 193 (4 [16]), in nativitate

Domini 193 (4 [3]), de s. Petro et s. Paulo 193 (4 [48]), in quadragesima 193 (4 [91]), (?) 230 (1 [24]).

Leobiensis anonymus v. Ioannes Victoriensis.

Lignano, de, v. Ioannes de L.

Lombardus v. Petrus L.

Lotharius: De vilitate humanae conditionis (= De contemptu mundi 187 (2), 194 (7).

Lyranus v. Nicolaus de Lyra.

Mahu Stephanus: Christ der ist erstanden, compositio 4 voc. 70 (15).

Mamertus Claudianus: De statu animae libri tres 219 (14).

Mandevilla, de, v. Ioannes de M.

Marchesinus a Regio Lepedi v. Ioannes Marchesinus.

Marcus Toletanus: Translatio libri Galeni „De pulsibus" de arabico in latinum 126 (10).

Maria, S.: (Ps.) Epistola ad s. Ignatium 205 (2).

Martinus Polonus (Oppaviensis): Tabula Decreti (= Martiniana) 96 (2).

Martinus de Walthusen (Waldhausen): Informatio quoad statuta canonicorum regul. Austriacorum 225 (15). — Refutatio visitatorum et reformatorum, qui observantiam canonicorum regul. in ducatu Austriae supra modum aggravare intendunt 225 (15). — Supplicationes patribus concilii Basiliensis propositae 225 (2, 11, 17).

Matthaeus, abbas monasterii Aulae Regiae: (?) Malogranatum (l. III.) 241 (3).

Matthaeus Petrus de Testis: Sermo de s. Ioanne Baptista 82 (7 [15]).

Maximus Taurinensis: Sermones (homiliae): in dominica I. adventus Domini 193 (4 [86]), in dominica IV. adventus Domini 193 (4 [88]), de s. Agnete 193 (4 [28]), in epiphania Domini 193 (4 [17-18]), de s. Laurentio 193 (4 [57]), in litania 230 (1 [42]), in natale martyrum 230 (1 [56]), ante natale Domini 230 (1 [2]), in dominica in palmis 193 (4 [95]), in die sancto pentecostes 230 (1 [49]), in festo ss. Petri et Pauli 230 (1 [54]), in octava apostolorum Petri et Pauli 193 (4 [49]). — (Ps.): Sermones: in octava assumptionis B. Mariae V. 193 (4 [58]), in dedicatione ecclesiae 193 (4 [83]), 230 (1 [58]), ante dies X vel XV in natali Domini 230 (1 [1]), in nativitate Domini 193 (4 [2]).

Mayronius (de Mayronis) v. Franciscus de M.

Methodius Patarensis: Revelationes 131 (9).

Moser Georgius: Odae sacrae (collectae) 64.

Mucianus Scholasticus: Translatio commentarii s. Ioannis Chrysostomi in epistolam ad Hebraeos de graeco in latinum 201.

Mugellanus v. Dinus M.

Mügeln, de, v. Henricus d. M.

Nicodemus: (Ps.) Evangelium 150 (2).

Nicolaus de Byart: Speculum animae de diversis virtutibus et vitiis (= Summa de abstinentia) 187.

Nicolaus de Dinkelspühel (Dinkelsbühl): Explanatio orationis dominicae (excerpt.) 233 (8). — Summa theologiae moralis (in germanica lingua) 48, 49. — Commentarius in librum IV. Sententiarum 47. — Quaestio, utrum Christo debeatur cultus latriae (excerpta e Lectura super l. III. Sententiarum) 233 (6). — Collatio, facta coram episcopo Maguntino Conrado de concilio provinciali Maguntiae celebrando 82 (4). — Sermo ad Martinum V. papam pro confirmatione electi abbatis Mellicensis Leonardi 82 (3).

Nicolaus de Gorran (Gorham): Postillae super Ecclesiasticum 14. — Postilla super canonicas epistolas 191 (3). — Postilla super Apocalypsim 191 (1).

Nicolaus de Lyra: Postillae super: Pentateuchum 10, librum Iosue 10, librum Iudicum 10, librum Ruth 10. — Dicta super quatuor libros Regum 171 (1), super librum Iob 171 (3), 175 (1). — Postilla super librum psalmorum 168 (1). — Expositio psalterii, in linguam germanicam a

Henrico de Mügeln (v. h.) translata 11 (2). — Postillae super: Isaiam 175 (2), 176 (3), Ieremiam 175 (3), 176 (1), librum Threnorum 175 (4), 176 (2), Ezechielem 175 (5), 177 (1), Danielem 175 (6), 177 (2), Matthaeum 170 (1), 178 (1), 179 (7), Marcum 170 (2), 172 (5), 178 (2), 179 (8), Lucam 170 (3), 178 (3), 179 (9), Ioannem 169 (3), 178 (4), 179 (1), Actus apostolorum 174 (3), epistolas b. Pauli apostoli 173, 179 (11), epistolas canonicas 174 (2), 179 (10), Apocalypsim 174 (1).

Nicolaus III., papa: Constitutio „Cupientes" (cum glossis Ioannis Garsias [v. h.]) 96 (3). — Constitutio „Quia leges" 96 (4).

Nicolaus Siculus (de Sicilia) v. Nicolaus de Tudeschis.

Nicolaus Trivetus (Treveth): Glossae ad Boethii De consolatione philosophiae libros V 138.

Nicolaus de Tudeschis (Panormitanus): Excerpta sumpta de Lectura eius in Decretales 91, 92, 93, 94, 95, 118.

Origenes: Homilia de diversitate festivitatum 220 (11). — Homilia de eo, qui fornicatus est in Madianitide 220 (10). — Excerpta ex homiliis eius in Genesim, Numeros et Leviticum 223 (8). — Excerpta e scriptis eius 211 (9). — (Ps.) Sermo de verbis s. scripturae: In illo tempore Maria stabat ad monumentum 199 (2).

Ostiensis v. Henricus de Secusia.

Panormitanus v. Nicolaus de Tudeschis.

Parisiensis v. Ioannes P.

Parvus v. Ioannes Sarisburiensis.

Paschasius Radbertus: De corpore et sanguine Domini (excerpta) 179 (6).

Patritius, archidiaconus Glasguensis: Collatio pro manutenendis iuribus et libertatibus ecclesiae in regno Scotiae 225 (25).

Patritius, episcopus: De tribus habitaculis sive de gaudiis iustorum et de poena malorum 234 (4).

Paulus Diaconus: Vita s. Gregorii (excerpt.) 193 (4 [41]). — Sermo de uno martyre 193 (4 [75]). — Sermo in vinculis Petri 193 (4 [54]).

Peraldus v. Guilelmus P.

Petit v. Ioannes Sarisberiensis.

Petruccius v. Fridericus (Federicus) P. de Senis.

Petrus, abbas monasterii Aulae Regiae: (?) Malogranatum (l. III.) 241 (3).

Petrus Chrysologus: Sermones — in decollatione Ioannis Bapt. 193 (4 [60]), in dominica Laetare 193 (4 [94]), in dominica Oculi 193 (4 [93]).

Petrus Comestor: Historia scholastica 196.

Petrus de Crescentiis: Liber ruralium commodorum 140.

Petrus Damiani: Antilogus contra iudaeos 194 (14). — Apologeticum de contemptu huius saeculi 194 (18). — Liber, qui appellatur „Dominus vobiscum" 194 (16). — Liber, qui appellatur „Gratissimus" 194 (17). — Versus de simoniacis 194 (15). — Excerpta e scriptis eius 205 (19).

Petrus Lombardus: Commentarius in psalmos: 7, 8, 9; cf. 18 (8). — Commentarius in epistolas s. Pauli 17, 185. — (Ps.) Lectura super evangelium s. Matthaei. V. Hugo de s. Charo.

Petrus Reicher de Pirchenwart: Lectura super Matthaeum 182.

Petrus de Tarantasia: Postilla super epistolas s. Pauli 186, 188, 189.

Petrus de Versailles: Sermo de festo pentecostes 82 (8).

Pillius Medicinensis: Summa in tres libros Codicis 119 (7).

Pisanus v. Bartholomeus de s. Concordio.

Pius II., papa, v. Aeneas Silvius.

Placentinus: Summa trium librorum Codicis 119 (6).

Polczmacher v. Ioannes P.

Possidius Calamensis: Vita s. Augustini (excerpt.) 193 (4 [59]).

Potamius episcop. Ulyssiponensis: Sermo de Lazaro suscitato 200 (2 [13]).

Princivallus Mediolanensis: Lectura super Decretum 110, 111.

Priscianus grammaticus: De arte grammatica (fragment.) 248.
Pusinus v. Bovannus P.

Quidort v. Ioannes Parisiensis.

Rabanus Maurus: Expositio in Lamentationes Ieremiae 214 (2). — Glossa ad libros Machabaeorum 250. — Homilia in litania maiore 242 (2). — Sermo in exaltatione s. crucis 193 (4 [61]). — In natali virginum (excerpt.) 193 (4 [29]).
Radbertus v. Paschasius R.
Recza (Retza) v. Franciscus de R.
Reginaldus de Piperno: Expositio evangelii s. Ioannis c. 6—20 secundum explanationes s. Thomae de Aquino 184 (2).
Reicher v. Petrus R. de Pirchenwart.
Remigius Autissiodorensis: (?) Interpretationes nominum hebraicorum et graecorum sacrae scripturae 3 (3), 143 (3), 243 (2).
Ricardus Ermothanus: Sermo in festo epiphaniae 204 (5).
Ricardus Fitz-Ralph: Sermo contra mendicantes privilegiatos 204 (16).
Richardus Fleming: Sermo in exsequiis Guilelmi Corff de Anglia, theolog. professoris 82 (7 [25]). — Sermo in exsequiis Roberti Hallum, episcopi Sarisbur. 82 (7 [23]).
Richardus de s. Victore: Tractatus super psalmum XXVIII. 246 (8). — Expositio Apocalypsis 155 (4).
Robertus Holcoth: Postilla supra librum Sapientiae 165 (1).
Robertus Kilwardby: Glossa ad Danielem prophetam 13 (5).
Roset, de, v. Ioannes de R.
Rudbertus v. Rupertus.
Rufinus Aquileiensis: Historiae ecclesiasticae libri duo 197 (2). — Translatio historiae ecclesiasticae Eusebii Caesariensis in latinum 197 (1). — Translatio Recognitionum (Ps.) Clementis 203.
Rupertus (Rudbertus) Tuitiensis: Epistolae ad Cunonem abbatem Sigebergensem 252 (1), 256, 260 (1). — Epistola ad Fridericum Coloniensem archiepiscopum 254 (1). — De divinis officiis per anni circulum libri XII 252 (1). — Explanatio in Genesim 260 (1). — Commentarii in Exodum 255 (1). — Expositio in Leviticum 255 (2). — Commentarius in librum Numerorum 253 (2). — Commentarius in Deuteronomii librum 253 (3). — Commentarius in librum Iosue 253 (4). — Commentarius in librum Iudicum 253 (5). — Commentarius in librum Ruth 253 (6). — Commentarii in Isaiam prophetam 258 (1), in Ieremiam prophetam 258 (2), in Ezechielem prophetam 258 (3), in Danielem prophetam 258 (4). — Explanationes super prophetas minores 259. — Commentarius in quatuor evangelia 258 (5). — Commentarius in evangelium s. Ioannis 256, 257. — Expositio Apocalypsis 254 (1).
Ruspach, de, v. Ioannes de R.

Sallustius Crispus: (Ps.) Invecturae in M. Tullium Ciceronem 204 (30).
Samson, archiepiscopus Remorum: Epistola ad Innocentium II. contra Petrum Abaelardum 204 (25).
Sarisberiensis v. Ioannes S.
Schönfelder v. Ioannes Sch.
Sedulius Scotus: Prologus (Argumentum) in evangelium s. Matthaei 149 (5), 150, 180 (1). — Prologus (Argumentum) in in Evangelium s. Marci 150, 180 (2), 183, 198 (5). — Prologus (Argumentum) in evangelium s. Lucae 150.
Serapion: Excerpta ex operibus eius 125.
Severianus: Sermo in festo ss. Innocentium 193 (4 [8]). — Sermo, cum susceptus esset ab episcopo Ioanne 200 (2 [20].
Severinus, episcopus Coloniensis: (?) Doctrina 215 (21).
Silvius (Silvio) v. Aeneas.
Simon Fidatus de Cassia: De gestis Christi, humani generis assertoris 44, 45, 46.
Solitarius v. Honorius Augustodunensis.
Stephanus Langton: Glossae ad duodecim prophetas minores 13 (1).
Stephanus v. et Mahu.

Stolzer Thomas: Responsoria 4 voc. composit. 70 (6).
Strabo (Strabus) v. Walafridus.
Sufflet v. Ioannes S.
Suntheim v. Ladislaus.

Theodoricus, canonicus Paderbornensis: De oratione dominica 253 (8).
Thomas de Aquino: Catena aurea super evangelium s. Marci 36. — Catena aurea super evangelium s. Lucae 38. — Catena aurea super evangelium s. Ioannis 37. — Expositio evangelii s. Ioannis (c. 1—5) 184. — (Ps.) Libellus de honestate V. David de Augusta.
Thomas de Cabcham v. Th. de Chabcham.
Thomas de Cantimprato: Apiarius (excerpt.) 230 b (1).
Thomas Cantuarensis: (?) Sermo in dominica II. post pascha 204 (3). — Sermo de beato Dominico 204 (4).
Thomas de Chabcham (Chabeham): Glossa ad Baruch prophetam 13 (3). — Summa poentitentialis 169 (2), 211 (2).
Thomas de Clevis: Liber de sacramentis, de praeceptis decalogi, de virtutibus, de articulis fidei, de oratione dominica, de peccatis 194 (6).
Thomas Ebendorfer de Haselbach: Sermo de circumcisione Domini 82 (7 [1]). — Excerpta e sermonibus eius dominicalibus et festivalibus 233 (7).
Thomas v. et Stolzer.
Thomas Vercellensis: Expositio ad Canticum Canticorum 18 (1—3, 5).
Totting v. Henricus T.
Trivetus (Trivet, Treveth) v. Nikolaus T.
Tullius v. Cicero.

Ulpianus: Excerpta ex operibus eius in Digesto vetere et in novo 84 (2), 85 (2), 86.
Urbanus V., papa: Bulla in coena Domini 204 (20).
Urbiniensis v. Bartholomaeus Simon de Carusis.

Venantius Fortunatus: Carmen de vita s. Hilarii 206 (2). — Prologus in vitam s. Hilarii 206 (13). — Versus de s. Hilario (e Venanti vita s. Martini) 206 (2).
Vigilius Tapsensis: (?) Collatio cum Pascentio Ariano de unitate sanctae Trinitatis 220 (8).
Vincentius Bellovacensis: Speculum historiale 128—129.

Walafridus Strabo (Strabus): Glossa ordinaria ad librum Danielis prophetae 249, ad duodecim prophetas minores 167, ad evangelium s. Matthaei 180 (1), 198 (4), ad evangelium s. Marci 180 (2), 183, 198 (5), ad epistolas s. Pauli 152 (5), 153 (4), ad epistolas catholicas 190 (1). — Prologus in evangelium s. Matthaei 150, in evangelium s. Ioannis 150.
Werbardi v. Ioannes Berwardi.
Wilhelmus v. Guilelmus.

Zabarella v. Franciscus de Zabarellis.
Zacharias v. Ioannes Z.
Zacharias Chrysopolitanus: Unum ex quatuor seu concordia evangeliorum et desuper expositio continua 39.

IV.

Index rerum.

Numerus in sequentibus arabicis characteribus notatus paginam huius operis indicat.

Adversitates-Quomodo a. huius mundi sufferre debeamus 109.
Agnes, marchionissa 1.
Aimericus de Castrolucii (Chalus), cardinalis 160.
Albertus V., dux Austriae 201, 203.
Algisilla (Algezira) 161.
Alphonsus, rex Hispaniae 161.
Andreas, rex Siciliae 160.
Antiphonaria 28, 32 sq., 63 sqq., 129, 176, 198, 221, 231.
Apocalyptica secta 50.
Apocrypha vide infra Biblica.
Appellatio — De remedio a. clericis excommunicatis concesso 198.
Arbitrium liber — Sententiae s. patrum de libero arbitrio et de gratia 249.
Arbor consanguinitatis 194.
Arbor contemplationis 113.
Arma (Wappen) v. insignia.
Astronomica (Chronologica): Cisioianus (Calendarium in versibus) 255. — Delineationes astronomicae 80, 90 (in codice CXXXVIII). — Versus de termino festivitatis Paschae 255.
Auctoritates sanctorum patrum super Christi verba: Tristis est anima mea 110. Vide infra Patres.
Aurea bulla Caroli IV. imperatoris 209.

Basiliense concilium 56, 77; acta quod reformationem canonicorum regul. s. Augustini et religiosorum ordinis s. Benedicti in Austria 201 sqq.; altercatio inter oratores regis Castellae et regni Angliae quoad prioritatem sedis et vocis in concilio 208; personae, quae concilio operam dederunt: Ambrosius de Lanpugnano, abbas de Cerreto 202, 206. — Colomannus Chnapp, canonicus reg. Claustroneoburg 200 sqq. — Dominicus, cardinalis Firmanus 202 sq. — Erardus Rousselli, notarius 201 — Georgius Frey, notarius 204 sqq. — Gerardus de Arimino, generalis fratrum Eremitarum s. Augustini 202 sg., 207 — Ioannes, abbas Bonevallis 202 sq. — Ioannes, Coeli (Himmel), professor theologiae in universitate Vindobon. 203 — Ioannes Dieulefist, notarius 204 sq. — Ioannes Schallermann, episcopus electus Gurcensis 202 sq., 207 — Iulianus, S. Angeli cardinalis, praesidens conc. 204 sq., 207 — Ludovicus Scaec, notarius 202, 204, 206 sq. — Martinus Leystenfreund, canonicus reg. de Waldhausen 201, 204 sqq. — Matthaeus, episcopus Albinganensis 202 sq. — Michael Galteri, notarius 201 — Narcissus Hercz, professor theologiae in universitate Vindobon. 203 — Petrus Bruneti, notarius 201, 204, 206. — Thomas Chesneloti, notarius 204; sermones in concilio habiti 49 sqq., 158 sq., 210.
Beatitudines evangelicae — Glossae super b. e. 9.
Beghardi et Beghinae 113, 158.
S. Benedicti ordinis religiosorum in Austriae reformatio 203.
Benedictionale 39, 43 (codd. LXXIV sq.).
S. Benignum 56.
Bernardus de Albia, cardinalis 159.
Bertholdus, episcopus Frisingensis 72.
Biblica: Apocrypha: Tertius liber Esdrae 180; Oratio Manassis regis 180; Evangelium de nativitate et infantia B. Mariae V. (fragm.) 112 (cod. CLXXII); Evangelium Nicodemi 97; archaeologicae imagines 6, 115, 130; archaeologicae notae 147, 150, 172, 214; dicta de Beseleel 129; Biblia latina (Vulgata) 1 sq., 72 (fragm. s. IX.), 93 sqq., 102, 108, 112, 128, 149 sq. 180, 244 sq.; Series capitulorum evangeliorum 95, 97, 104, 237; Concordantiae V. et N-

T. 97, 101; Tabula harmoniaca evangeliorum 21; Evangeliorum concordantia de passione Christi 142; Expositio evangeliorum 3 (germanica), 9, 27 (germanica); tabula genealogica personarum in scriptura sacra V. T. occurrentium 125; de tribus Herodes annotatio 147; metra de libris bibliae 95, 98; tabula libros V. et N. T. enumerans 98, 130; annotatio de linguis, in quibus evangelia scripta sunt 150; Materiae omnium librorum historialium V. T. 130; tabula materialis librorum V. et N. T. 95, 98; Paraphrasis historica in s. scripturam in lingua germanica (Historienbibel) 102; prologi in Apocalypsim et epistolas s. Pauli 101, 98 sq.; prophetarum libri glossati 8, 108; Expositio psalmorum 11, 102, 105; Interpretatio vocabulorum hebraicorum et graecorum sacrae scripturae 2, 94, 238.

Breviaria (maxima ex parte fragmenta) 10, 12, 15 sp., 16 sq., 32, 47, 93, 109, 115, 231, 238, 254.

Bulla aurea Caroli IV. imperatoris 209.

Bullae (Constitutiones): Benedicti XII. 164 sq., Bonifati VIII. 88, 165 sq., Callisti III. 48, Clementis V. 166, Gregorii X. 65, Innocentii II. 166 sq., Innocentii IV. 65, Innocentii VI. 164, Ioannis XXII. 165 sq., Nicolai III. 64 sq., Nicolai V. 48.

Cabbalisticus tractatus (fragm.) 165 (cod. CCXXI).

Caietanus Iacobus, cardinalis 54.

Calendaria (partim fragmenta) 32, 39 sqq., 66, 93 255 (in versibus).

Canariae insulae 161.

Canonici regulares: De colore habitus eorum 204, reformatio 201 sqq., statuta 48, 202 sqq.

Capitularis actio v. Confessio.

Castitas: Quod octo de causis c. indicta est sacerdotibus 113.

Chartae: Testamentum cuiusdam viduae de Schinta (s. XV) 7, Kunrat Krafft (Tunger), civis Augustae Vindel., vendit domum suam Ioanni Braun de Bobingen (1474) 44; litterae monitoriae Alberti V. ducis ad vinitores in Kahlenberg (1428) 58; legitimatio Ioannis nati Petri per Punicum, imperialis aulae comitem, (1361) 67; libellum Bertholdi, episcopi Frisingensis, ad episcopum Ratisbonensem et ad abbatem monasterii Scotorum infra muros Ratisbonae (1485) 72; charta curiosa 189; Bulla aurea Caroli IV. imperatoris 209; instrumentum electionis praepositi Claustroneoburgensis Ortolfi de Volchesdorf, a notario Petro de Waydhoffen exaratum (1349) 215; constitutio Caroli Magni (fictitia) de expeditione Romana (790) 256 sq.; vide et supra: Basiliense concilium, acta.

Chiromanticus tractatus (fragm.) 81 (cod. CXXVI).

Chronicon v. Historica.

Cisioianus (calendarium in versibus memorialibus) 255.

Claustroneoburgensia: Antiphonaria ad usum canoniae Cl. 32 sq., 34 sq.; bibliothecarii: Albertus Saxo de Hunoldesburch 3, 5, 7 sq., 10 sq., 14 sqq., 21 sq., 59 sq., 99, 104 sqq., 123, 147, 156 sq., 175, 182 sq., 188, 190, 193, 196, 213, 227, 233 sq., 237 sq., 240 sq., 243, 245, 250, 252 sqq.; Patritius Achinger 91, 250, 252; Eugenius Pircklbauer 202, 208, 250; breviaria ad usum canoniae Cl. 32, 47; canonici (conversi) praeter bibliothecarios et praepositos: Benedictus Prill 86, Colomannus Chnapp 50, 59 sq., 200 sqq., Hieronymus Sitznperger 195 sq., Ioannes Lintzer 124, Ioannes de Neuburga 78, Ioannes de Pertoldsdorf 66, 75 sq., Ioannes de Ruspach 112, Nicolaus Linczer 89 sq., Oswaldus 40, Petrus Hyerss 102, Stephanus, decanus 97, Tiburtius 239, Wolfgangus Winthager 83; catalogi bibliothecae 104, 250; formula fraternitatis dandae 48 (cod. 79), 48; consecratio ecclesiae collegiatae 106; consuetudines, ceremoniae et ordinationes 30, 48 sq.; insignia monasterii 28, 32, 84 (cod. CXXX), 182, 256; ligaturae antiquae codicum v. infra Ligaturae; missalia ad usum canoniae Cl. 39 sqq., 46; necrologia 47 sq.; picturae Claustroneoburgenses v. infra: Imagines nec non picturae; praepositi: Chunradus (1226—1257) 157; Stephanus

de Sierndorf (1317—1335) 139; Ortolfus de Volchesdorf (1349—1371) 215; Petrus (1394—1399) 226; Bartholomaeus (1399—1409) 14 sq.; Georgius Muestinger (1418—1442) 47 sq., 66, 77; Simon de Turri (1442—1451) 27; Simon Heyndl (1451—1465) 23, 32, 47 sq.; Iacobus Päperl (1485—1509) 84 sq.; Christophorus Starl (1551—1558) 36 sq.; Rudolphus Müller (1643—1648) 33; series praepositorum 48; traditio praedii Ruckersdorf per marchionem Leopoldum III. 106; statuta antiqua canoniae Cl. 28, 30, 47 sq., 106; visitatio canoniae Cl. per episcopum Pataviensem (a. 1430) 57.
Concilia v. Basiliense et Constantiense C.
Confessio: Formula confessionis in actione capitulari 130; Tractatus de confessione 144.
Confessionale 144.
Conradus de Duna, episcopus Moguntinus 50.
Cansanguinitatis arbor 104.
Constantiense concilium: sermones magistrales de sanctis et festivitatibus in eo habiti 49 sqq.
Constitutiones v. Bullae.
Contemplatio: De arbore contemplationis 113.
Contritio: Tractatus de c. (fragm.) 146.
Corff Guilelmus, professor theologiae in Anglia 54.
Corneoburgum v. Korneuburg.

Decalogus: versus de d. 130.
Delineationes in codicibus v. Picturae.
Denuntiandi: Tabula denuntiandorum in die coenae et in aliis solemnitatibus 130.
Derham Richardus, cancellarius Cantabrigiensis 54.
Diabolus — De septem astutiis d. et de septem musicalibus artificiis 172.
De dispensatione rerum ecclesiasticarum per episcopum 198.
Dogmaticae glossae 172.
Dominica dies — Tractatus de sanctificatione d. d. 47.
Dominica oratio — De effectibus o. d. 170.

Epistolarum distributio per anni ecclesiastici circulum 94, 98, 112, 150.
Evangeliarium 40, 48.
Evangeliorum distributio per anni ecclesiastici circulum 3 (germanice), 27, 47, 94, 98, 113, 150.
Excerpta ex operibus s. patrum 109 sq., 172, 198, 228, 249.
Excerpta e s. scriptura 228, pro praedicatoribus 11, pro sermonibus in variis negotiis ecclesiasticis 157.
Exempla et historiae 87, 108 sq.

Festivitates christianae: De f. ch. tractatus 255.
Filius dei: Tractatulus de f. d. 118.
Florilegium 198, 228.
Fortunatae insulae v. Canariae i.

Germanice scripta 3, 6, 26, 27, 38, 48 sq., 83 sqq., 92, 102, 246 sq., 249.
Gesta Romanorum 108.
Gilbertus Porretanus: Capitula contra eum 175.
Glossae dogmaticae 172.
Glossae ad libros s. scripturae v. Biblica.
Graduale 39, 42.
Graecorum nominum sacrae scripturae interpretatio 2, 94, 238.
Graecos locos continent codices XXX—XXXIII, CC, CCIX, CCXI—CCXIV, CCXIX.
Grammaticales tractatus (fragmenta) 17 (cod. XXXII), 109, 252.
Gratia—Sententiae s. patrum de libero arbitrio et de gratia 249.

Haheneker Ioannes, chronica familiae eius 27.
Hallum Robertus, episcopus Sarisber. 54.
Hebraice scripta 98 (Decalogi praecepta), 178 (formae litterarum).
Hebraicorum codicum fragmenta 29, 62.
Hebraicorum vocabulorum interpretatio 2, 94, 238.
Henricus III., archiepiscopus Moguntinensis 160 sq.
Historica: Francorum regum origo et unctio 238. — Nota de victoria super Hussitas prope Pernegg in Austria 82. — Tabula chronicalis germaniae regum et impera-

torum Romanorum a Carolo Magno usque ad Sigismundum 209. — Chronica brevis Germaniae regum et imperatorum Romanorum a Henrico V. usque ad Sigismundum 210. — Chronicon rhythmicum anonymi Austriaci (1152—1267) 46.
Historiae 87, 109.
Historienbibel 102.
Homiliarium 26, 131 sqq., 215 sqq.
Hussitae: Oratio pro salute omnium contra eos pugnantium 49. — Victoria super eos in Austria (1431) 82.
Hymni 18, 105.

Illuminati codices v. Picturae.
Illuminatores: Fridericus Prawn (1515/16) 35 sq. — Hieronymus Sitznperger, can. reg. Claustroneoburg. 48 (cod. LXXX f. 1—28'), 195. — Iacobus de Colonia (s. XIII.) 234. — Ioannes Part (1490/91) 84. — Oswaldus conversus, can. reg. Claustroneoburg. (1452) 40.
Imagines in codicibus: Adae et Evae lapsus 107; Agnes marchionissa 28, 84; Albertus Magnus 20; archaeologicae imagines V. Test. 5 sq., 130; Astronomicae delineationes 80, 90 (cod. CXXXVIII); s. Augustinus 16, 28, 32, 190 (cod. CCXIX), 196; Babenbergicae stirpis membra eorumque uxores nec non proles 84; Bartholomaeus de Glanvilla 80; Bartholomaeus Simon de Carusis 14; Christus, in throno sedens et apostolis manus imponens 67 sq; imagines bibliam V. et N. T. illustrantes 1 sqq., 34 sqq., 39 sqq.; canonici regulares Claustroneoburgenses 28, 40, 42, 45, 196; s. Catharina 40; Christus, vir dolorum 40, 44, 46; s. Clemens Romanus, papa 157; Clemens VI., papa 14; Coelestia signa 80; Crucifixus intra B Mariam V. et s. Ioannem 6, 35, 39 sq., 42; David, rex 35, 40; drôleries 124; Evae creatio 1 (cod. II), 79 (cod. *122* et *123*); Evangelistae 2 (cod. III), 16; evangelistarum symbola 35; Franciscus de Retza 29; Fridericus III., imperator 84; Friderici II. ducis Austriae percussio 84; Galenus, varios aegrotos curans 81; Gregorius IX., papa 66 sq., 70; Guilelmus Duranti opus suum cardinalibus Matthaeo et Octobono tradens 79; s. Hieronymus 190 (cod. *219*); homicidium a femina perpetratum 79; Iacobus Päperl, praepositus Claustroneoburgensis 84, 196; Innocentius VIII., papa 84; Ioannes Baptista 2 (cod. III), 35; Ioannes evangelista 16, 100; Iob cum amicis et uxore 4; Ladislaus Suntheim 84; s. Leopoldus, marchio 28, 84 (flamen uxoris inveniens); B. Maria Virgo 23, 27 sqq., 35 sq., 100; Maximilianus, archidux 84; Mellicum (Eisenburg) castrum 84; s. Monica 32; Nicolaus de Dinkelspühel, coram monialibus concionans 26; nuptialis benedictio 67; nuptiarum Leopoldi III., marchionis, et Agnetis, uxoris, benedictio et coena 84; Petrus apostolus 35, 100; processus canonicus criminalis 67 sq., 79; processus canonicus litigiosus 67 sq., 79; prophetae 2, 35, 42, 183 (cod. *214*); pugna Leopoldi I., marchionis, cum Hungaris 84; Rupertus, abbas Tuitiensis 250; sacerdos celebrans 68, 196; Sigismundus, archidux Tyrolensis 84; Stephanus de Sierndorf, praepositus Claustroneoburgensis 39; s. Trinitas 35, 67.
Indulgentiarum in festo Corporis Christi tabula 227.
Insignia armorum (Wappen): Austriae 32; canoniae Claustroneoburg. 28, 32, 45 sq., 84, 231; Ladislai Suntheim de Ravensburg, presbyteri dioecesis Constantiensis 84; praepositorum canoniae Claustroneoburg.: Adami Scharrer 32; Simonis Heyndl 23, 32, 47; Simonis de Turri 27 sq.
Interpretatio nominum hebraicorum et graecorum sacrae scripturae 2, 94, 238.
Ioannes de Pergaw, canonicus Pataviensis 67.
Ioannes, praepositus in Berchtesgaden 203.
Ioannes de Praga, monachus 124.
Iudenburgum 50.
Ius: Corpus iuris canonici 60 sq.; Casus summarii Decretalium 62; Decretalium compilatio 3 (fragm.); commentarius ad Decretales 71 (fragm.); Quaestiones et dubia circa constitutionem Ioannis XXII. „Execrabilis" 166; Corpus iuris civilis = Codex Iustiniani (cum glossis) 58

sqq., (fragmentum) 11; Institutiones Iustiniani 70; Digestum vetus (Pandectae) sine et cum glossa ordinaria 58 sq., (fragmenta): 11, 78, 93, 239; Digestum novum cum apparatu 60.

Korneuburg: ecclesia s. Aegydii 44: Ioannes Nëgel, civis 44; Leonardus de Hetzendorf, capellanus altaris s. Leonardi 44; Martinus Engelhart, praetor 44; Paulus Woller, beneficiatus capellae s. Nicolai 44; Wolfgangus Ottinger 44.
Kritzendorf: capella 43; possessiones Carthusiensium 43.
Kyriale 39 sq., 42.

Lectionarium 40, 42, 131 sqq., 140 sq., 243, 252. V. supra: Epistolarum distributio.
Legendae parvae 249.
Leitomischl 161.
Leonardus de Straubing, abbas Mellicensis 50.
Leopoldus III., s., marchio 1, canonisationis processus 252, officium 32 sq., 39, 41 sqq.
Lexicon theologicum 90 (cod. *137*).
Liber arbitrium — Sententiae s. patrum de liber arbitrio et de gratia 249.
Ligaturae antiquae codicum: 4, 7, 10, 11, 12, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 49, 68, 69, 70, 73, 84, 90, 93, 96, 98, 100, 106, 114, 129, 150, 182, 196, 215, 231, 233, 234, 250, 253, 254.
Ludovicus IV., Bavarus 160.
Ludovicus de Hispania, Cerdanus et Claromontanus comes, princeps insularum Fortunatarum (Canariarum) 161.
Luthomuslum v. s. Leitomischl.

Manus Guidonis vel harmoniaca 243.
Maria, B. Virgo: Miracula B. Mariae V. 87; Quaestiones de B. Maria V. 120; Vita B. Mariae V. versificata 188.
Martinus Leystenfreund, can. regul. in Waldhausen 200 sqq.
Martyrologium Romanum 46 sqq., 106.
Materia pro sermonibus variis congesta 157, 228 sq.
Mauerbach, Carthusia 43.
Medicinalia: Consilia medica 92; formulae 30, 79, 97 (contra pestilentiam); Tractatus de morbis oculorum 79; Tractatus therapeutici 241, 255; versus medicinales 180.
Mellicum: defensio castri (imago) 84 (cod. *130*), monasterium O. S. B. 50.
Missalia (partim fragmenta): 14, 16, 39 sqq., 103, 146, 183, 243, 250.
Moguntia 160 sqq.
Moralis interpretatio nominum et verborum in s. scriptura occurrentium 90.
Moralis theologiae lexicon 90 (cod. *137*).
Moralium excerpta sumpta de Moralibus beati Gregorii papae 233.
De muliere mala sententiae 227.
Musicales libri (partim fragmenta): 10, 14 sq., 17, 28, 32 sqq., 42, 47, 63, 129, 198, 231 (cod. *235*), 243, 250.
Mystici tractatuli 246 sq., 249.

Necrologia v. supra Claustroneoburgensia.
Neumae: 10, 14 sq., 17 sq., 28, 42, 47, 63, 129, 231 (cod. *235*), 250.
St. Nicola, monasterium canonicorum reg. S. Aug. 1.
Nominum hebraicorum et graecorum sacrae scripturae interpretatio 2, 94, 238.
Numerus alphabeticus 95.

Oratio dominica — De effectibus o. d. 170.
Orationes: germanicae 49; pro salute contra Hussitas pugnantium 49; ad impetrandam oculorum sanitatem 240.
Orsinus Napoleon, cardinalis 54, 159.

Padua 75.
Passio Domini secundum Revelationes s. Brigittae 112.
Passionum Christi concordantia 228.
Patrum s. auctoritates 109 sq., 172, 198, 228, 249.
Peccata: Tractatus de novem alienis peccatis 144; nota de septem in Spiritum Sanctum peccatis 227.
Pericoparum tabula 3, 27, 47, 94, 98, 113, 150.
Petri Comestoris epitaphium 147.
Pez Bernardus O. S. B., bibliothecarius Mellicensis 250.

Physiocosmus de proprietatibus rerum 81.
Picturae (delineationes) in codicibus 1 sq., 4 sqq., 9 sq., 12 sqq., 32, 34 sq., 39 sqq., 58, 60 sq., 66 sqq., 70 sqq., 78 sq., 83 sq., 89 sqq., 94 sqq., 99, 103, 107, 116, 123 sq., 146 sq. 150, 156 sq., 172, 175 sq., 182 sqq., 188, 193, 195 sq., 213, 227, 231, 233, 235, 237, 243 sq., 250, 253 sqq.
Pisces: Experimentum ad pisces capiendos 92.
Plenaria v. Missalia.
De qualitate poenarum poenitentibus iniungendarum 198.
Poenitentia: Tractatus de p. 144.
Poenitentiales psalmi: Expositio ps. p. 105.
Poenitentialis summa 144.
Porretanus Gilbertus: capitula contra eum 175.
Portusgallia: oratio pro salute regis P. 49.
Possesores priores: Fr. Aegydius (Egidius, s. XIII. ex.) 243; Corneoburgum (Korneuburg): beneficium ad altare s. Leonardi (s. XV.) 44; Cunradus Rampelsdorfer (1396) 101; Cunradus Valchinstainer O. Pr. (s. XIV.) 147; Dorotheense monasterium Viennae (1467) 61; Henricus Weyss de Brunsperg, magister chori ad s. Stephanum Viennae (1401) 9; Iacobinus Mondelle, Mediolanensis (1372) 91; Iacobus plebanus in Ybs (s. XV.) 130; Ioannes Cheydynger (s. XV. in.) 169; Ioannes de Neuburga, can. reg. Claustroneoburg. (s. XV.) 78; Ioannes Pellendorfer, can. reg. Claustroneoburg. (s. XV.) 110; Ioannes de Pergaw, can. Patavien. (1366) 67; Ioannes Trester (1470) 73; Kritzendorf: capella in K. (1477) 43; Leonardus de Haslaw (s. XV.) 95; Mannagetta et Lerchenau, Ferdinandus de (1776) 3; Matthias Khauffreiter (s. XVI.) 100; Michael Offner, vicarius chori ecclesiae Patavien. (s. XV.) 81; M. Nicolaus, medicus (s. XV.) 125; Petrus de Haushaim (1470) 130; Petrus Hyerss, can. reg. Claustroneoburg. (1501) 102; Praedicatores fratres in Nova Civitate (s. XIII.) 97, (1365) 147; M. Rader de Mellenco (s. XIII.) 100; Wenceslaus Modell de Budweis (1464) 95; Wolfgangus Kuendel, plebanus in Erlakloster (1481) 95.
Praecepta decem: versus de p. d. 130.
Praedicatorum fratrum ordo: Tractatus apologeticus de eo 120; Summula pro instructione iuvenum ordinis fr. Pr. 120.
Praga, metropolis 161; Ioannes de Praga, monachus 124.
Pronuntiamentum de sanctis 229.
Prophetarum distributio per anni circulum 94.
Psalmorum distributio per singulos dies hebdomadae 6.
Psalterium v. supra: Biblica.
De purgatorio 171.

Quatuor tempora: De q. t. 180

Regula s. Augustini v. Augustinus (Ps.).
De religiosorum vita 169.
De reparatione hominis lapsi tractatus 169.
De restitutione tractatus 104.
Ritualia: 30 sq., 46 sqq.
Robertus Hallum, episcopus Sarisberiensis 54.
Romanorum gesta 108.
Ruckersdorf, praedium 106.

Sacerdotes: De castitate sacerdotum 113.
Sacramenta: Tractatus de sacramentis (fragm.) 114; versus de septem sacramentis 130.
Saint-Bénigne 56.
Sanctorum vitae: 86, 229; Colomanni 87, 235; Erasmi 86, 234; Catharina 47; Decem milium martyrum 86, 234; Dorotheae 118; Elisabeth 87; Oswaldi 86, 234.
Deu schul dez geistes 249.
Scriptores: Albertus Tawgenleich (1372) 230; Albrant de Suntra v. Ioannes Albrant; Alexius de Landesperga (1433) 29; Aureus v. Stephanus A.; Bartholomeus de Garrssental (1390) 108; Chunradus v. Conradus; Clemens Woyczigisdorff de Legnicz, clericus Wratislavien. dioecesis (1421—1426) 74 sqq.; Conradus de Losacia (1367) 168; Egner v. Ioannes E.; Engelgavser v. Ioannes E.; Hakchenberger v. Leonardus H.; Hanczell v. Ioannes; Hieronymus Sitznperger, can. reg. Clau-

stroneoburg. (1508) 47 sq. (cod. LXXX f. 1—28), 195 sq.; Hochstetter v. Ioannes H.; Iacobus de Nustorff (s. XV.) 116; Iacomolus de Perego (1372) 91; Ioannes (Hanczell) (1423) 71; Ioannes, vicarius ad s. Stephanum 227 (1462); Ioannes Albrant de Suntra (1401) 8; Ioannes de Bredenscheyd de Tremonia, legista Ludovici, regis Hungariae (1367) 233 sqq.; Ioannes Egner de Krudt, clericus Pataviensis, notarius publicus (1435) 200 sqq.; Ioannes Engelgavser de Zwetel (1464) 96; Ioannes de Franconia (1405) 170 sq.; Ioannes Hochsteter de Nordlinga (s. XV. in.) 107; Ioannes, filius Ioannis de Luptitz (s. XIV. ex.) 114; Ioannes Lindenfelss de Rottenburg am Prürem (1428) 95; Ioannes Werthain Herbipolensis dioecesis (1396) 101; Ioannes Wyspawm (s. XV.) 16; Leonardus Hakchenberger de Aschpach (1427) 6; Lindenfelss v. Ioannes L.; Linczer v. Nicolaus L.; Loichtl Nicolaus, can. reg. Claustroneoburg. (1784) 86.; Martinus (1477) 43; Menkchofer v. Ulricus M.; Moser Georgius (1643) 33 sq.; Nicolaus, capellanus in Laxendorff (1428) 229; Nicolaus Linczcr, can. reg. Claustroneoburg., (1404) 89 sq.; Nicolaus Wunderwein de Prusia (s. XIV.) 147; Oswaldus conversus, can. reg. Claustroneoburg. (1452) 40; Otto, can. reg. Claustroneoburg. (s. XII. ex.) 243; Otto de Franconia (s. XV. in.) 169; Petrus de Lebeta in Hungaria (1427—1429) 66; Pilgrinus (s. XII.) 253; Prill Benedictus, can. regul. Claustroneoburg. (1758) 86; Sigismundus de Waidhoffen, scholaris in claustro Newburgae (1454) 102; Sitznperger v. Hieronymus; Stephanus Aureus de Monaco (s. XV.) 100; Tawgenleich v. Albertus T.; Ulricus Menkchofer, studens Viennensis (1428) 92; Ulricus Stephani de Nawssedlicz (1427) 20; Werthaim v. Ioannes W.; Woyczigisdorff v. Clemens W.; Wunderwein v. Nicolaus W.; Wyspaum v. Ioannes W.

Scripturae sacrae excerpta in usum praedicatorum 11, 157, 228 sq.

Scuta v. supra Insignia.

Sententiae sacrae scripturae 228, 239.

Sententiae sanctorum patrum 22, 109 sq., 172, 198, 228, 239.

Sententiae totius theologiae 22.

Sequentiae 40 sq., 46.

Sequentiale 39 sq., 42, 43 (cod. LXXIV).

Sequentiarum expositio (fragm.) 124.

Sermones (Homiliae): varii collecti 26, 121; in adventu 163, de alleluia 225, contra Beghardos 158, de Corpore Christi 56, 162, 246, pro praesenti defuncto 164, in Epiphania 132 sq., 161, de fide 225, in inventione s. crucis 136, de nativitate Domini 55, 132, 158, 186, feria II. post Pascha 247, de passione Domini 248, de quinta feria passionis 186, de sexta feria passionis 186, in die Pentecoste 55, 158, 162, 239, super psalmos 11, in quadragesima 158, 163 sq., de resurrectione Domini 52, de sanctis: Afra 137, Agatha 135, Agnete 134, 247, Andrea apostolo 158, angelis 138, apostolis 139, in divisione apostolorum 136, Augustino 53, in translatione s. Augustini 140, Barnaba 136, Bartholomaeo 53, Benedicto 136, Bernardo 55, Blasio 135, Catharina 56, 139, 162, 248, Dominico 53, 162, Dorothea 139, Elisabeth 139, Innocentibus 132, Ioanne evangelista 131 sq., 158, 247, Iuda Thaddaeo 56, Laurentio 137, Lucia 134, Margareta 137, Maria Magdalena 162, 246, B. M. Virgine 163, in festis annuntiationis 247, assumptionis 158, 246 sq., nativitatis 53, 139, purificationis 51, 247, Mathia apostolo 135, super evangelio s. Matthaei 148, 150, Modesto 136, Nicolao 134, de omnibus sanctis 53, 134, 136, 139, 163, Pancratio 137, in festo conversionis s. Pauli 135, 247, de ss. Petro et Paulo 55, in cathedra s. Petri 135, in vinculis s. Petri 247, de visione s. Petri 137, de s. Sebastiano 134, Silvestro 134, Simone et Iuda 56, Stephano 131, Thoma de Aquino 51, 158, 163, Thoma Cantuarense 162, Vincentio 134, Vito et Modesto 136; de spirituali bello carnis et animae 163, de evitandis superstitiosis artificiis 224, de s. Trinitate 161; sermones super verba: „Congregate illi sanctos . .“

239, „Dum esset rex in accubitu suo . ." 172, „Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam . ." 236, „Induite vos sicut electi sancti Dei . ." 228, „Mortui estis et vita vestra abscondita est . . ." 239, „Revela oculos meos . . ." 18.
Sermonum dispositiones 228 sq.
Sermonum materia congesta 157, 228 sq.
Sigismundus, praepositus et archidiaconus ecclesiae Salisburgensis 203.
Signa coelestia v. Astronomica.
Springiersbach, monasterium can. reg. s. Augustini 211.
Statuta sive ordinationes canonicorum regularium Pataviensis dioecesis 48. V. et supra Claustroneoburgensia.
Statuta dioecesis Pataviensis 239.
Summa theologiae 9, 22, 90.
Sumptus pro comparatione codicum 25, 32, 35, 43, 70, 73, 76, 79, 84, 88, 95, 245.

Tractus de s. Trinitate 46.
Tropi 42.
Turci—orationes contra eos 43.

Versus (latini et germanici): astronomicae 255; historicae 46, 100, 175; mathematicae 95 (cod. CXLVII); medicinales 180, 188; memoriales quoad libros s. scripturae 95 (cod. CXLVII), 98; religiosi 18, 64, 72 sq., 100, 103, 130, 171, 231 (cod. CCXXXV); scriptorum 18 sq., 27, 66 (cod. XCVII), 67, 69, 73, 101, 106, 108, 112, 125, 172, 180, 188, 196, 227, 238, 244, 256; sepulchrales 147; versus qui non habent a i o u vocales 105.
Vindobonensia: inundatio per Danubium 30; promotio ad doctoratum in ecclesia s. Stephani 210; Purgkhauser, civis 27; universítas 67, 210 sq.
Virtutum arbor 17.
Vitae sanctorum v. supra Sanctorum v.
Vocabulorum hebraicorum et graecorum interpretatio 2, 94, 238.
Votorum schema 183.

Waldhausen (Walthusen), monasterium can. reg. s. Augustini 201 sqq.